

Programmabegroting 2022-2025

GEMEENTE Oss

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de gemeenteraad,

Met veel plezier bieden wij u de begroting 2022 – 2025 aan. Om meerdere redenen een bijzondere begroting.

Ten eerste komt deze begroting tot stand in de tijd dat de directe corona ondersteuning vervalt en plaats maakt voor een herstelprogramma voor de lange termijn. Hoe de komende periode om te gaan met de economische en maatschappelijke gevolgen van COVID-19? In deze begroting staan we hier nadrukkelijk bij stil.

Ten tweede is dit de laatste begroting van dit College. In maart 2022 vinden er gemeenteraadsverkiezingen plaats, die gevolgd worden door de vorming van een nieuw College. Met deze begroting rondt het huidige College het coalitie programma af. We kunnen al een beetje terugblikken en constateren dat wij heel veel van ons coalitieprogramma *Kansen zien, kansen pakken* hebben gerealiseerd. Voor de stad en de dorpen, voor de verenigingen en de ondernemers, met investeringen in mensen en samenlevingsopbouw. Een evenwichtig programma dat heeft bijgedragen aan het goede leven in onze gemeente. Daar zijn we trots op.

En tenslotte is dit een bijzondere begroting door de grillige aanloop: we gingen in het voorjaar uit van code rood. Het beeld van de meicirculaire was negatief. In de zomerperiode, net voor de Kadernota, bereikten ons berichten dat het minder ongunstig werd en spraken we van code oranje. Begin september maakte het Rijk bekend een flink bedrag beschikbaar te stellen voor jeugdzorg, niet alleen voor 2022, ook voor de jaren erna. Een commissie van wijzen had geoordeeld dat gemeenten jarenlang te weinig budget voor goede zorg had ontvangen. Het lobbywerk bleek niet voor niets. Tenslotte bleek aan het eind van de maand de september circulaire uiterst positief.
Een verwacht tekort voor de komende jaren veranderde binnen een paar maanden in een veel ruimere financiële uitgangspositie met een vrij forse investeringsruimte. We maken op een gepaste manier gebruik van de mogelijkheden die zijn ontstaan, maar roepen het Rijk op om voor de komende jaar een meer standvastig en regelmatig financieel beleid te voeren met een grote mate van voorspelbaarheid. Natuurlijk zijn we blij met de positieve ontwikkeling, maar het is lastig begroten met al deze schommelingen en in een ander jaar kunnen deze zomaar negatief uitpakken voor onze begroting.

Gehanteerde uitgangspunten

- Desalniettemin maken we dankbaar gebruik van de onverwachte ruimte. We trekken echter geen onverantwoorde wissel op de komende jaren. We gaan uit van solide en consistent financieel beleid, zoals dit altijd een uitgangspunt van het huidige College programma is geweest. Toen het in het voorjaar code rood leek, schoten we niet in de kramp en besloten we niet tot bezuinigingen over te gaan. Zorgvuldig met de middelen omgaan, was het adagium. Nu het beeld gunstig is, worden we niet uitbundig en kiezen we niet voor potverteren. We kiezen voor investeringen die Oss de komende jaren in staat stellen om een schaalsprong te maken.
- Het College rondt af wat begonnen is en zet niet fors in op nieuw beleid. De nadruk ligt op de basis op orde en uitvoering. Zo is er ruimte voor de opvolgers in de nieuwe raadsperiode. Er is geld beschikbaar voor inhoudelijke keuzes die nog gemaakt moeten worden.
- Voor verwachte risico’s en eventuele tegenvallers zetten we geld opzij, zodat er sprake is van een zorgvuldige overdracht. Onze gemeente dragen we financieel gezond over.
- De benodigde fte’s die in kaart zijn gebracht, brengen de basis verder op orde en dragen bij aan het ‘100.000’ profiel. Ze bouwen voort op de benchmark van 2019, Prioriteitennota van vorig jaar en de Organisatievisie van dit jaar.
- De lasten voor onze inwoners dalen licht. De OZB wordt slechts verhoogd met het inflatiepercentage. De verlaging wordt vooral mogelijk gemaakt door de nieuwe wijze van afvalinzameling, die zijn eerste vruchten afwerpt. Daarom kunnen we een financieel voordeel terug geven aan de inwoners.

- In deze begroting houden we geen rekening met mogelijke meevallers in de nabije toekomst. Het is – met de kennis van nu – wel aannemelijk dat er meevallers in het verschiet liggen. Het Rijk heeft middelen toegezegd voor de energie transitie, wellicht wordt de opschalingskorting afgeschaft en de herverdeling van het gemeentefonds lijkt tot nu toe gunstig uit te pakken voor Oss. Vanuit zorgvuldig begroten, houden we dit nu buiten de begroting, omdat de definitieve besluitvorming door het nieuw te vormen kabinet nog moet plaatsvinden. Het positieve vooruitzicht draagt echter bij aan een stabiel financieel beleid, waardoor we in de toekomst niet alleen dankzij onze solide reserve positie, maar ook door ruimte in de meerjarenbegroting nieuwe grilligheden goed kunnen verwerken.
- Alle jaren van de programma begroting zijn sluitend.

Bijzondere hoofdstukken

Het College programma, actuele inzichten en ontwikkelingen van dit moment en onze financiële positie op de lange termijn zijn leidend geweest bij het opstellen van deze begroting. Naast de bekende onderdelen bevat deze begroting een update van het *COVID-19 herstelagenda,* waarin we aangeven op welke wijze wij de samenleving helpen de draad weer op te pakken. Ook treft u in dit hoofdstuk een overzicht van de steunmaatregelen die we hebben uitgevoerd. In het hoofdstuk *Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities* geven wij inzicht in de kosten en opbrengsten van de opgave woningbouw en bedrijventerreinen met de bijbehorende infrastructurele plannen voor de komende jaren. Ook lichten we hier de voorgestelde reserveringen in drie fondsen toe. In het hoofdstuk *Versterking van de organisatie* geven wij aan waarom deze nodig zijn en op welke plekken deze versterking realiseren.

Samengevat leggen wij in deze begroting de volgende accenten:

Oss: een gemeente met veel verschillende kanten

Oss is een bijzondere gemeente: een provincie in het klein, een stadteland. We hebben de uitdagingen van een middelgrote stad en van een uitgestrekte platteland gemeente. Het levert een cumulatie van opgaven en kansen op, een profiel dat niet door één kenmerk wordt gedomineerd en voortdurend zoeken naar het beste voor de stad, de kernen en het buitengebied. Dat is onze opgave: een balans en verbinding zoeken tussen die drie werelden (stad, kernen en buitengebied) en ervoor zorgen dat eigen inwoners én bezoekers daar van kunnen genieten. We ontwikkelen door naar een 100.000+ gemeente om nog beter in staat te worden om voor en met onze inwoners het beste uit ons prachtige gebied te halen.

Woningbouw en bedrijventerreinen

We maken grote bedragen vrij voor de versnelling van de woningbouw en bedrijventerreinen. Voorbeelden hiervan zijn uitbreidingslocaties als Oss-West, Geffen en Ravenstein. Maar ook inbreidingslocaties zoals Belastingkantoor, Raadhuislaan Zuid en Euterpelaan. In totaal gaan we voor 8000 nieuwe woningen tot 2040. We gaan voor een schaalsprong, zonderonder de kleinere initiatieven elders tekort te willen doen. Om over werkkapitaal te beschikken om aankopen te doen, voorzieningen in de openbare ruimte aan te leggen en een buffer te hebben voor onrendabele ontwikkelingen en infrastructurele voorzieningen, bestemmen we geld in diverse fondsen: een storting van € 5 miljoen in de reserve strategische aankopen, een storting van € 10 miljoen euro in de reserve binnenstedelijke transformaties en een storting van € 3 miljoen in de reserve bovenwijkse voorzieningen. Daarnaast verankeren we onze spoorambities vanaf 2025 met een jaarlijks bedrag van € 750.000. Daarmee leggen we een stevige basis onder onze woningopgave en kunnen we plannen realiseren. Nogmaals: we organiseren de financiën, maar de nieuwe gemeenteraad zal hierover de inhoudelijke besluiten moeten nemen.

Afronding Collegeprogramma

We ronden het College programma af: stadscentrum, buitengebied, transformatie sociaal domein, voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten, dit waren de topprioriteiten van de afgelopen jaren en hierop is flink geïnvesteerd. We zien op heel veel terreinen in onze samenleving schwung, energie en vooruitgang. Vooral daar waar samenleving en gemeente samen optrekken.

Verwachte ontwikkelingen

We dekken toekomstige risico's af en spelen in op verwachte ontwikkelingen: zo loopt er op dit moment een onderzoek naar de noodzaak om in de Osse haven te baggeren en reserveren we vast geld. Voor de verwachte stijging van het gebruik van de WMO voorzieningen (ten gevolge van onder andere het abonnementstarief) maken we vanaf 2022 structureel € 1,25 miljoen vrij. Voor de nieuwbouw van de Lievekamp reserveren we € 1,5 miljoen als eerste bijdrage in de 'spaarpot'.

Extra geld jeugdzorg

De afgelopen jaren hebben we jaarlijks extra middelen oplopend tot ruim € 4 miljoen "eigen geld" beschikbaar gesteld voor jeugdzorg. De decentralisatie in 2015 ging gepaard met een flinke bezuiniging en de tekorten vulden we aan vanuit de algemene middelen. Dit overkwam bijna alle gemeenten in Nederland. Van het Rijk ontvangen we nu extra geld. Hiervan bestemmen we ongeveer € 4 miljoen ter compensatie van eerdere tekorten in de jeugdzorg, en de rest houden we beschikbaar voor jeugdzorg om risico's op te vangen en de broodnodige transformatie verder vorm te geven. We doen daarmee recht aan het uitgangspunt dat geld voor het sociaal domein naar het sociaal domein gaat.

Nieuw beleid

We investeren dus fors in bestaand beleid en minder in nieuw.. Natuurlijk wachten we ontwikkelingen niet af en daar waar we kansen, mogelijkheden of noodzakelijkheden zien, acteren we. Denk aan warmtetransitie, vroegsignalering schuldhulpverlening en het beleid rond arbeidsmigranten dat niet alleen een economische aangelegenheid is, maar ook te maken heeft met huisvesting, burgerschap, uitbuiting, meedoen in de samenleving.

Organisatie op sterkte

Onze mensen bepalen in hoge mate het verschil. We zijn financieel in staat om onze organisatie op orde te brengen. Zowel in dagelijkse uitvoeringskracht als in het toegroeien naar een '100.000 plus' gemeente. Daarbij zijn de *benchmark ambtelijke organisatie* uit 2019, de *Prioriteitennota* van 2020 en de Organisatievisie van 2021 leidend geweest. Deze drie lijnen komen in deze begroting bij elkaar in de volgorde: basis op orde, dienstverlening voor onze inwoners op peil, en het op niveau van een 100.000 gemeente brengen van onze organisatie. Wij realiseren ons dat er sprake is van een forse toename van het aantal fte's. Jaren van bezuinigingen en "piepen en kraken" gingen hier aan vooraf. Nieuwe opgaven vragen andere kwaliteiten. Het College wil nu doorpakken en de gemeentelijk organisatie stevig in het zadel zetten. Daarbij geven we de winstwaarschuwing, dat de arbeidsmarkt uiterst krap en lastig is. Inzet op vinden, binden en ontwikkelen.

Tenslotte

Al met al ligt er een begroting waar we trots op zijn. Met ambitie in voornemens die inspelen op wat er in de samenleving staat te gebeuren. Niet alleen voor nu maar ook voor toekomst. Met een lichte daling van de gemeentelijke lasten die in vergelijking met andere gemeentes stevig onder het landelijk gemiddelde blijven. Met een verankering van breed gedragen plannen op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen. Met een investering in de gemeentelijke organisatie waarmee we voorbereid zijn voor de toekomst. Met een sluitend meerjaren perspectief. Kortom, met een gezonde basis voor volgende periode.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De secretaris,	De burgemeester,
drs. H. Mensink	drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	2
Inhoudsopgave	5
Leeswijzer	6
Financiële positie	8
Financiën in één oogopslag	18
COVID-19: Herstelagenda	19
Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities	31
Versterking van de organisatie	39
Programma 1. Zorg en welzijn	52
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	68
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	85
Programma 4. Dynamisch stadscentrum	100
Programma 5. Zuinig op ons klimaat	107
Programma 6. Vitale economie	126
Programma 7. Mobiliteit	136
Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss	144
Programma 9. Veilige omgeving	161
Programma 10. Besturen in verandering van tijden	172
Programma 11. Financieel solide	191
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	201
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	220
Paragraaf financiering	225
Paragraaf verbonden partijen	230
Paragraaf grondbeleid	250
Paragraaf lokale heffingen	260
Paragraaf bedrijfsvoering	265
Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)	267
Paragraaf Investeringsplan	274
Bijlagen	282
1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte	283
2. Overzicht incidentele baten en lasten	288
3. Budgettair neutrale wijzigingen	302
4. Uitkomst septembercirculaire 2021	306
5. Financieel overzicht totale begroting	310
6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden	315
7. Totaaloverzicht subsidies	319

Leeswijzer

Leeswijzer
De programmabegroting bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer wordt bij alle onderdelen een korte uitleg gegeven.

Aanbiedingsbrief
In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders de hoofdlijnen van deze programmabegroting weer.

Financiën programma's in één oogopslag
In dit onderdeel laten we in een figuur zien hoe onze uitgaven over de programma's verdeeld zijn.

Financiële positie
In dit hoofdstuk worden de financiële gegevens die bij de afzonderlijke programma's zijn opgenomen gebundeld. Zo wordt in één oogopslag inzichtelijk hoe de gemeente er financieel voor staat. Vervolgens wordt daar een korte toelichting op gegeven. Verder staan we stil bij het structurele begrotingssaldo en geven we aan welke financiële uitgangspunten zijn gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

COVID-19: Herstelagenda
We hebben een hoofdstuk toegevoegd over de COVID-19 herstelagenda met de financiële effecten van COVID-19, de ondersteuningsmaatregelen en risico's.

Programma's
Per programma wordt beschreven wat de doelstellingen zijn en wat er wordt gedaan om deze te realiseren. Daarbij wordt ook aangegeven wat de stand van zaken is van de beleidsaanpassingen die in de afgelopen Kadernota aangekondigd zijn (onderdelen 1, 2 en 3). Daarna worden per programma het nieuw beleid en de 3O-ontwikkelingen toegelicht (onderdelen 4 en 5). Tenslotte wordt een overzicht gegeven van de financiën van het programma (onderdelen 6 en 7).
Na het vaststellen van de programmabegroting worden alle financiële ontwikkelingen binnen de programma's via een begrotingswijziging in de administratie verwerkt. Daarmee worden de budgetten in de administratie geactualiseerd.

Paragrafen
De opgenomen paragrafen zijn op grond van wetgeving een verplicht onderdeel van de begroting. Het gaat bij de paragrafen telkens om onderwerpen met een groot financieel belang. Door deze op een centrale plek in de begroting op te nemen wordt een goede informatievoorziening over deze onderwerpen gewaarborgd en is de informatie inzichtelijk.
Daarnaast hebben we ervoor gekozen een paragraaf over het Integraal Voorzieningenbeleid toe te voegen. Bij IVB gaat het om schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk-en dorpshuizen. Hierin worden de uitgangspunten, actuele ontwikkelingen, visie en aanpak toegelicht.
Verder hebben we een paragraaf investeringsplan toegevoegd, met een totaaloverzicht van de lopende investeringen, vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Bijlage 1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte
De gemeente voert elk jaar een groot aantal projecten uit in het kader van het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) voor de openbare ruimte. Het gaat dan om werkzaamheden aan bijvoorbeeld wegen, fietspaden, riolering en openbaar groen. In de voortgangsrapportage wordt inzicht gegeven in de stand van zaken van deze werkzaamheden.

Bijlage 2. Overzicht incidentele baten en lasten

In deze bijlage wordt een overzicht van de incidentele baten en lasten gegeven. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting.
Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht. In het hoofdstuk over de financiële positie, aan het begin van de programmabegroting, voeren we deze toets uit.

Bijlage 3. Budgettair neutrale wijzigingen

In meerdere programma's zijn in de tabel bij onderdeel 6 budgettair neutrale wijzigingen opgenomen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten deze wijzigingen zichtbaar worden gemaakt en gerapporteerd.
Om dat op een overzichtelijke manier te doen hanteren we hiervoor de volgende werkwijze:
In de programma's waarbij budgettair neutrale wijzigingen voorkomen is steeds één totaalregel in de tabel bij onderdeel 6 opgenomen. In deze bijlage is een totaaloverzicht opgenomen, waarbij wijzigingen boven de € 100.000 worden toegelicht.

Bijlage 4. Uitkomsten septembercirculaire 2021

In deze bijlage is een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de septembercirculaire opgenomen. De afzonderlijke effecten zijn ook als 3O-ontwikkelingen bij de desbetreffende programma's opgenomen.

Bijlage 5/6. Financieel overzicht bestaande begroting

In de programma's zijn de cijfers van het totale programma op hoofdlijnen weergegeven. Meer gedetailleerde cijfers zijn in bijlage 5 opgenomen. In bijlage 6 is deze zelfde begroting weergegeven op basis van landelijk vastgestelde taakvelden.

Bijlage 7. Totaaloverzicht subsidies

In deze bijlage is een totaaloverzicht weergegeven van alle uitgaande subsidies, hierin nemen we de subsidies als gevolg van nieuw beleid uit deze begroting niet mee.

Financiële positie

Investeren vanuit een stabiele basis

De financiën van onze gemeente zijn dit jaar sterk onderhevig aan veranderingen. We startte dit jaar met een code "Rood". We zagen de tekorten binnen Jeugdhulp oplopen en ook door de invoering van het abonnementstarief de kosten voor de Wmo verder stijgen. De eerste rapportage over 2021 leidde tot grote financiële tekorten.
Bij de kadernota in het voorjaar hadden we code "Oranje". Dit kwam vooral omdat we gelijktijdig met het bespreken van de kadernota signalen kregen vanuit het Rijk dat er extra (incidenteel) geld voor jeugdhulp kwam. Daarnaast voorzien we dat we een voordeelgemeente zijn vanuit een herverdeling van het gemeentefonds, wat richting de toekomst zorgt voor extra financiële ruimte.
Nu bij deze programmabegroting is onze conclusie dat we te maken hebben met code "groen". We presenteren een sluitende meerjarenbegroting met beperkte begrotingsoverschotten. Binnen deze begroting hebben we tevens ruimte om extra geld uit te trekken voor nieuw beleid en te sparen voor toekomstige ambities.
Deze "financiële jo-jo" wordt vooral veroorzaakt door het huidige rijksbeleid, waardoor we te maken hebben met grote verschillen in onze belangrijkste inkomstenbron (de algemene uitkering).

Ondanks code "groen" blijven we ons, samen met de VNG, hard maken voor structurele compensatie van de hogere kosten voor jeugdhulp en Wmo. Ook lobbyen we voor de afschaffing van de zogenaamde opschalingskorting. Als gemeenten hebben we meer financiële armslag nodig om alle (landelijke) ambities te realiseren. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de grote energieopgave en woningbouwopgave.

In de kadernota hebben we de volgende kaders geformuleerd voor deze begroting:
- niet bezuinigen, maar ook geen nieuw beleid: zoals eerder aangegeven hebben we dit kader ruimer kunnen toepassen;
- realistisch begoten, niet rijk rekenen;
- kostenbeheersing en transformatie sociaal domein;
- gemeentelijke lasten alleen met inflatie;
- algemene reserve blijft boven de norm;
- woningbouwplannen prioriteit;
- inzetten op verhogen inkomsten (subsidie, kostenverhaal, woningbouw).

Vanuit deze kaders houden we vast aan ons eerder ingezette beleid van de afgelopen jaren. We investeren vanuit een stabiele basis, waarbij we vasthouden aan onze topprioriteiten:
- Dynamisch stadscentrum;
- Voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur;
- Bouwen voor de toekomst/Wonen;
- Uitvoering sociaal domein;
- Duurzaamheid;
- Investeren in de organisatie.

We beginnen dit hoofdstuk met een overzicht van het saldo van deze programmabegroting. Dit lichten we vervolgens kort toe. Verder staan we stil bij de incidentele baten en lasten en ons structurele begrotingssaldo. Tenslotte geven we aan welke financiële uitgangspunten we hebben gehanteerd bij het opstellen van de begroting.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Bestaand beleid					
Lasten	326.468	305.778	297.579	306.054	287.973
Baten	-315.590	-303.340	-294.017	-300.990	-282.760
Saldo	10.879	2.438	3.562	5.064	5.213
Stortingen reserves	13.800	6.063	8.034	2.973	1.582
Onttrekkingen reserves	-22.779	-7.217	-6.970	-4.244	-4.142
Saldo mutaties reserves	-8.980	-1.154	1.065	-1.270	-2.561
Totaal bestaand beleid	**1.899**	**1.284**	**4.627**	**3.793**	**2.652**
Nieuw beleid	900	6.427	3.799	3.152	3.875
3O-Ontwikkelingen	-1.832	650	-1.737	-613	76
Septembercirculaire	-976	-8.531	-6.789	-6.419	-6.632
Saldo programmabegroting	**-9**	**-170**	**-100**	**-86**	**-29**

Conclusies uit de tabel

We presenteren een structureel sluitende begroting met beperkte begrotingsoverschotten in alle jaren. Het positieve saldo van de begroting is € 170.000 voor het jaar 2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door een grote stijging van de algemene uitkering (septembercirculaire). In dit bedrag is rekening gehouden met de toegekende extra financiële middelen voor het jaar 2022 voor de uitvoering van jeugdhulp. Voor de jaren erna is rekening gehouden met 75% extra geld voor jeugdhulp op basis van de uitspraak van de commissie van Wijzen. Deze gelden zijn door het Rijk nog niet toegekend. Door wel rekening te houden met deze bedragen is het financieel perspectief sterk verbeterd.

Start van de begroting

De start van de begroting begint met het saldo na de eerste financiële rapportage 2021. Deze rapportage zorgde ervoor dat de financiële positie verder onder druk kwam te staan. De belangrijkste oorzaken waren:

- forse kostenstijgingen binnen de Wmo van in totaal afgerond € 1 miljoen (structureel). Het gaat om de onderdelen Dagbesteding en begeleiding (€ 604.000), Wmo voorzieningen (€ 209.000) en huishoudelijke verzorging (€ 175.000).
- hogere kosten ICT, in totaal gaat het om een structureel bedrag van ongeveer € 355.000. Dit is onder andere voor hogere kosten voor software, extra licentiekosten en de nieuwe business case voor het thuiswerken.
- hogere incidentele kosten voor de BSOB, namelijk € 261.000 voor een hogere deelnemersbijdrage voor 2021 en het project 'Waarderen op oppervlakte' van € 228.000.

Vervolgens zijn er mutaties geweest op deze bestaande begroting in de vorm van nieuw beleid, 3O-ontwikkelingen en de septembercirculaire 2020. Deze lichten we afzonderlijk toe.

Financiële effecten programmabegroting 2021-2024

Nieuw beleid

In deze programmabegroting 2022-2025 zijn de speerpunten uit de kadernota 2022-2025 financieel vertaald. We beoordelen jaarlijks in hoeverre we financiële ruimte hebben om plannen te versnellen of bij de stellen. Hierbij blijven we kijken naar kansen. In deze begroting hebben we voor belangrijke prioriteiten extra financiële ruimte vrijgemaakt. Onderstaand een samenvattend overzicht hiervan.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	Wijkverpleging	0	40	40	40	40
2	Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	353	848	494	0	0
	Inzet rijksmiddelen	-353	-848	-494	0	0
2	Helpende handen	0	10	10	10	10
2	Nieuwe investeringen Onderwijshuisvesting	0	0	-107	15	441
2	Learning community religieus erfgoed	0	10	10	10	0
3	Laagdrempelig ontmoeten	0	100	80	60	0
3	Collectiebeheer Museum Jan Cunen en Stadsarchief	0	82	42	42	42
3	Verduurzamen Maatschappelijk vastgoed	0	0	54	54	53
3	Kermissen	0	25	25	25	25
3	Scouting Titus Brandsma	0	0	0	0	18
3	Reservering voor de Lievekamp	900	0	300	300	0
4	Bijdrage Taskforce	0	75	75	75	0
4	Storting investeringsfonds Stadshart Oss t.b.v. TBL terrein	0	650	650	0	0
5	Warmtetransitie	0	500	0	0	0
5	Energiebesparing	0	400	0	0	0
5	Oplossing acute problemen afval	0	100	0	0	0
6	Jubileumjaar Life Sciences	0	100	100	0	0
7	Subsidie wijkbus	0	25	25	25	0
8	Oss cultureel verhogen subsidie	0	8	8	8	8
8	Vrijval ABR	0	-18.174	0	0	0
8	Storting reserve strategische aankopen	0	5.100	0	0	0
8	Storting in reserve Binnenstedelijke transformaties	0	10.000	0	0	0
8	Storting in de reserve Bovenwijkse voorzieningen	0	3.074	0	0	0
8	Reserveringen voor ontwikkeling spoorzone	0	0	0	0	750
8	Viering landelijke Bevrijdingsdag 5 mei in Oss	0	50	0	0	0
8	Ontwikkeling Geffense Plas	0	500	0	0	0
8	Woonwagens	0	350	0	0	0
10	Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning	0	21	21	21	21
10	Extra formatie voor het Sociaal domein	0	841	501	501	501
10	Verkiezingen	0	25	0	0	0
10	Extra formatie Dienstverlenende organisatie	0	508	902	902	902
10	Storting reserve Omgevingswet	0	1.129	0	0	0

Progr	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
10	Extra formatie voor woningbouw/ bedrijventerreinen	0	400	400	400	400
	Ten laste van het grondbedrijf		-400	-400	-400	-400
10	Extra formatie Ruimtelijke en economische ontwikkeling	0	877	1.064	1.064	1.064
	Totaal nieuw beleid	**900**	**6.427**	**3.799**	**3.152**	**3.875**

Bij de programma's verderop in deze programmabegroting lichten we het nieuwe beleid toe (onderdeel 4.1).

Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities

De gemeente Oss heeft grote ambities op het gebied van wonen en werken. We willen de komende 15 jaar 8.200 woningen bouwen en nieuwe bedrijventerreinen ontwikkelen. Deze ambities hebben consequenties voor de bereikbaarheid en infrastructuur van onze stad. De Taskforce heeft opdracht gekregen om de investeringen voor de grote ruimtelijke opgaves zo goed mogelijk financieel in beeld te brengen. Daarnaast ligt er een opdracht om te zoeken naar financiële mogelijkheden en instrumenten om deze kosten te kunnen betalen. In een apart hoofdstuk in deze begroting is een eerste strategische financiële verkenning van deze ruimtelijke opgaves uitgewerkt. Concreet betekent dat het onderstaande voor deze begroting.
Op basis van het najaarsbericht verwachten we dat de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf groeit naar € 23,9 miljoen per 1-1-2022. Het minimale niveau begroten we op basis van risicoschatting op ruim € 5,4 miljoen. Dit betekent dat de beschikbare, incidentele ruimte in 2022 € 18,5 miljoen bedraagt (waarvan we € 0,3 miljoen reserveren voor stortingen in de reserves). We stellen voor om deze gelden in te zetten voor:

- Reserve strategische aankopen uitbreidingslocaties: € 5,1 miljoen;
- Reserve voor binnenstedelijke transformaties: € 10 miljoen;
- Reserve bovenwijkse voorzieningen (infrastructurele ontwikkelingen): € 3,1 miljoen.

Daarnaast sparen we een jaarlijks bedrag van € 750.000 vanaf het jaar 2025 voor de spoorzone.

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het opvangen van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de meicirculaire 2021 is deze norm afgerond € 19 miljoen. De reserve bedraagt naar verwachting eind 2021 ongeveer € 23,3 miljoen. Dit betekent dat de algemene reserve ruim € 4 miljoen boven de norm ligt.

3O-ontwikkelingen

Samengevat geven de 3O-ontwikkelingen het volgende beeld:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Progr	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	Maatschappelijke opvang 2021	336	0	0	0	0
1	Inzet reserve beschermd wonen	-336	0	0	0	0
1	Gedifferentieerde tarieven PGB's HV	100	80	74	74	74
1	COVID-19: Vrijval budget meerkosten maatschappelijke opvang	-569	0	0	0	0
1	Actualisatie bestedingsplan beschermd wonen	-415	-167	-190	0	0
1	Huishoudelijke verzorging	550	1.250	1.250	1.250	1.250
1	COVID-19: lagere kosten Regiotaxi	-175	0	0	0	0
1	Praktijkondersteuning huisartsen	-100	0	0	0	0
2	Peuteropvang	-100	-50	-50	-50	-50
2	Egalisatiereserve Wsw	-400	0	0	0	0
2	Investeringsprogramma Onderwijshuisvesting	0	0	-788	-94	-94
2	COVID-19: Ventilatiesystemen Onderwijshuisvesting	0	125	0	0	0
	Uit reserve IVB	0	-125	0	0	0
3	COVID-19: Compensatie Wijk en dorpshuizen	300	0	0	0	0
3	COVID-19: Ventilatiesystemen Gemeentelijk Vastgoed	0	125	0	0	0
	Uit reserve IVB	0	-125	0	0	0
3	Investeringsprogramma Sport en Ontmoeten	0	-221	-499	34	60
5	Afvalinzameling	-662	0	0	0	0
	storting in de reserve afval	662	0	0	0	0
5	Integraal beheerplan openbare ruimte	0	0	558	0	0
5	Boete Attero	-897	0	0	0	0
6	Baggeren haven	0	1.474	0	0	0
7	COVID-19: eenmalige subsidie Maasveren	95	0	0	0	0
7	COVID-19: Nadeel parkeren	1.225	4	40	0	0
10	Aanpassingen ICT	4	-7	112	84	100
10	Crisismiddelen Participatie	309	0	0	0	0
	uit de reserve participatiebevordering	-309				
10	Facilitaire kosten	46	72	72	72	72
10	Activeren personele kosten	-1.100	-1.029	-957	-886	-814
10	Vervangingsinvesteringen openbare ruimte	0	0	0	0	312
11	Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	134
11	Rentevergoeding lening Pivot park	0	-130	-130	-130	-130
11	OZB stijging met inflatie	0	-416	-416	-416	-416
11	OZB Opbrengsten	-490	-490	-490	-490	-490
11	Deelnemersbijdrage BSOB	-130	317	135	145	174
div.	Diversen	223	-37	-458	-206	-107
	Totaal 3O-ontwikkelingen	**-1.832**	**650**	**-1.737**	**-613**	**76**

Septembercirculaire

Samengevat is de uitkomst van de septembercirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

	2021	2022	2023	2024	2025
Septembercirculaire 2021	-194.739	-200.976	-195.645	-194.778	-195.627
Meicirculaire 2021	-191.398	-189.033	-186.962	-186.568	-187.375
Saldo	**-3.341**	**-11.943**	**-8.683**	**-8.210**	**-8.252**
Totaal af te zonderen	2.365	3.413	1.894	1.791	1.620
Netto ontwikkeling	**-976**	**-8.530**	**-6.789**	**-6.419**	**-6.632**

Conclusie septembercirculaire

De septembercirculaire 2021 laat ten opzichte van de meicirculaire 2021 voor alle jaren een forse stijging zien. Van deze bedragen moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Afzonderen als we voor specifieke beleidsvelden extra geld krijgen, maar ook afzonderen in gevallen dat we gekort worden op specifieke beleidsvelden. Als we daar rekening mee houden hebben we de volgende saldo's:

- 2021: € 1 miljoen positief
- 2022: € 8,5 miljoen positief
- 2023: € 6,8 miljoen positief
- 2024: € 6,4 miljoen positief
- 2025: € 6,6 miljoen positief.

In bijlage 4 hebben we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de septembercirculaire opgenomen.

Belangrijkste punten uit de circulaire zijn:

Algemene ontwikkelingen:

- In verband met de COVID-19 zijn de accressen voor de jaren 2020 en 2021 bevroren op het niveau van de Voorjaarsnota 2020 (landelijk). Vanaf 2022 zijn de accressen weer gekoppeld aan de rijksuitgaven.
- Voor alle jaren vanaf 2022 is er sprake van een positieve ontwikkeling van het acres. De uiteindelijke ontwikkeling van het acres in 2022 en verder is afhankelijk van de keuzes die een nieuw kabinet maakt. Het positieve acres komt door een hogere loon- en prijsstijging en door extra gelden die het Rijk heeft uitgetrokken voor bijvoorbeeld klimaatmaatregelen.
- In de meicirculaire zagen we nog negatieve accressen doordat destijds de verwachting was dat er sprake zou zijn van een lagere loon- en prijsstijging.

Jeugdzorg

Op 18 mei jl. heeft de Commissie van Wijzen (CvW) uitspraak gedaan en advies gegeven over het geschil tussen Rijk en gemeenten over de structurele financiering van jeugdzorg. Naar aanleiding van de uitspraak heeft het kabinet besloten om in 2022 € 1,314 miljard extra beschikbaar te stellen aan gemeenten voor de tekorten vanwege de jeugdzorg. Gemeenten committeren zich daarbij aan de invulling van een set aan maatregelen die in 2022 een besparing van € 214 miljoen opleveren. Daarnaast gaan Rijk en de VNG, in samenwerking met andere betrokken partijen (o.a. cliënten, aanbieders en professionals) aan de slag met het opstellen van een Hervormingsagenda. Deze agenda bestaat uit de combinatie van een set van maatregelen en een financieel kader waarmee een structureel houdbaarder jeugdstelsel wordt gerealiseerd. Deze hervormingsagenda moet volgens de commissie ook financieel voordeel op gaan leveren in de toekomst. We ontvangen in 2022 een extra bedrag voor jeugdzorg van € 7,2 miljoen.

Een nieuw kabinet besluit over de structurele financiën en de noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdhulpstelsel om de jeugdzorg in de toekomst effectief en beheersbaar te houden. De uitspraak van de commissie van Wijzen zal daarbij als zwaarwegende inbreng gelden.

Tussen het Rijk, provincies en de VNG is afgesproken dat gemeenten in hun meerjarenraming voor de jaarschijven 2023 t/m 2025 rekening mogen houden met 75% van de bedragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Deze nieuwe werkwijze komt in de plaats van de 'oude' stelpost waarbij gemeenten rekening mochten houden met structureel € 300 miljoen. Het percentage van 75% is gekozen vanuit behoedzaamheid en zegt niets over feitelijke bedragen die later wel of niet gaan komen. Het uitgangspunt van de 75% betekent dat we in de begroting rekening mogen houden met de volgende bedragen:

	Bedragen * € 1.000			
	2022	**2023**	**2024**	**2025**
Extra gelden jeugdzorg	7.168	5.990	5.623	5.182

Het bedrag voor het jaar 2023 is géén 75% van het jaar 2022. Dit lijkt op basis van deze tabel zelfs meer te zijn dan 75%. Dit is niet zo, omdat er sprake is van 2 factoren die hierop van invloed zijn:

- In 2022 hebben we al een voorschot gehad van € 1,7 miljoen. Dit is in mindering gebracht op de uitspraak van de commissie van Wijzen. De € 7,4 miljoen is hiermee dus verlaagd. Voor het jaar 2023 is in de algemene uitkering geen rekening gehouden met extra gelden.
- Vanaf 2023 loopt het hervormingsagenda jeugd op. In 2022 moet er een besparing landelijk gerealiseerd worden van € 214 miljoen, dit loopt in 2023 op tot € 374 miljoen. Hierdoor ontvangen we in 2023 minder extra geld.

We hebben de afgelopen jaren regelmatig structureel extra geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van Jeugdhulp. In totaal gaat het om een bedrag van € 4.370.000 aan jaarlijkse kosten. Dit gaat om 3O-ontwikkelingen en posten nieuw beleid waarvoor sinds 2015 ten laste van de reguliere begroting geld is vrijgemaakt.

Voor de besteding van het extra geld voor jeugdzorg houden we ons aan een aantal uitgangspunten:

- Bij de start van de transities is het uitgangspunt geweest: "geld voor het sociaal domein, is voor het sociaal domein".
- Het extra geld vanuit het Rijk is bedoeld voor het afdekken van de tekorten die we de afgelopen jaren hebben gehad op het gebied van jeugdhulp.
- We zien een aantal ontwikkelingen en risico's binnen jeugdhulp waardoor de kosten in de toekomst verder kunnen gaan stijgen (wachtlijstproblematiek, overgang naar nieuwe inkoopsystematiek, tariefstijging, toename van aantal jeugdigen met hulpvraag, wijziging van het woonplaatsbeginsel etc.).
- We hebben te maken met een groot aantal onzekerheden, waarbij we financieel solide willen ramen zonder daarin te behoudend te zijn.

Op basis van deze uitgangspunten zetten we het extra geld als eerste volledig in voor het afdekken van de jaarlijkse tekorten binnen jeugdhulp. Daarmee dekken we in 2022 het volledige tekort af, wat we eerder hadden. Dit betekent dat deze gelden beschikbaar komen binnen de begroting voor andere posten. We zetten dan het resterende geld in voor Jeugdhulp. Dit voor alle jaren. We mogen op dit moment 75% ramen van de verwachte extra inkomsten. Dit betekent dan wel dat als dit in werkelijkheid meer wordt (hopelijk 100%) dat dan in principe het merendeel toegevoegd wordt aan de budgetten van Jeugdhulp. Op dit manier blijf je trouw aan het uitgangspunt dat geld voor sociaal domein binnen sociaal domein blijft. Daarbij monitoren we uiteraard de risico's en ontwikkelingen binnen jeugdhulp. Daarbij geldt uiteraard dat als er sprake is van een overschot die regulier terugvloeit in de reguliere exploitatie.

Dit geeft volgende financiële beeld:

	Bedrag * €1.000			
	2022	**2023**	**2024**	**2025**
	100%	**75%**	**75%**	**75%**
Extra inkomst algemene uitkering	7.168	5.990	5.623	5.182
Voor afdekking tekorten verleden	4.370	4.370	4.370	4.370
voor jeugdzorg	2.798	1.620	1.253	812

Het voordeel in de algemene uitkering wordt dus voor € 4,4 miljoen veroorzaakt door de keuze om geld voor jeugdzorg in te zetten om de tekorten vanuit voorgaande jaren structureel te compenseren.

Compensatiepakket COVID-19

Het Rijk heeft in de septembercirculaire de volgende extra compensatie gegeven voor het jaar 2021:

- Extra gelden voor de regeling TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten): € 984.000
- Buurt- en dorpshuizen: € 49.000
- Lokale cultuur: € 252.000
- Afrekening inkomstenderving 2020: PM (najaar 2021 bekend). Daarnaast beziet het kabinet de reële compensatie voor de inkomstenderving over 2021.

En voor het jaar 2022:

- Aanvullend pakket re-integratie bijstandsgerechtigden: €48.000
- Impuls re-integratie bijstandsgerechtigden: € 140.000
- Gemeentelijk schuldenbeleid: € 149.000
- Bijzondere bijstand: € 74.000

In de decembercirculaire vind nog afrekening plaats van de meerkosten voor de WMO en de jeugdwet in 2021. Ook krijgen we dan nog een extra bijdrage voor SW bedrijven voor de periode 1 januari tot 1 juli 2021. Gezien de economie weer opengaat in de tweede helft van dit jaar worden voor andere dossiers in beginsel geen nieuwe middelen gereserveerd.

Herijking verdeling gemeentefonds

Op dit moment wordt de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten herzien. Dit is nodig omdat de verdeling van het rijksgeld over de gemeenten in de loop der jaren is scheefgegroeid. Sommige gemeenten kregen te veel, anderen te weinig. De invoeringsdatum van de nieuwe verdeelstelsel is doorgeschoven naar 1-1-2023. Het nieuwe kabinet beslist over de invoering van dit nieuwe verdeelmodel. Mochten zij hier positief over beslissen dan wordt het 1 januari 2023 ingevoerd met de volgende voorwaarden:

- De nieuwe verdeling wordt stap voor stap ingevoerd, zodat gemeenten de tijd hebben om zich aan de nieuwe financiële situatie aan te passen. Het ingroeipad is € 15 per jaar, met een maximum van € 60.
- De ontwikkeling van de kosten van gemeenten wordt in de gaten gehouden. Na 4 jaar (2027) wordt bekeken of bijstelling van de verdeling nodig is.

De uitkomsten laten de herverdeling laten tot nu toe positieve effecten zien voor onze gemeenten:

Totaalbeeld herverdeeleffect	**Bedrag per inwoner**	
Eerste verdeelmodel februari 2021: o.b.v. cijfers 2017	€ 18	Positief
Aangepast verdeelmodel juli 2021: o.b.v. cijfers 2017	€ 19	Positief
Aangepast verdeelmodel augustus 2021: o.b.v. cijfers 2019	€ 41	Positief

In dit aangepaste verdeelmodel zijn de verdeeleffecten nog steeds fors. Het aangepaste voorstel ligt nu voor advies voor bij de Raad van het Openbaar Bestuur en ter consultatie de VNG. Aangezien er nog geen sprake is van een besluit door het kabinet, mogen we hier vanuit de provincie geen rekening mee houden in de begroting.

Verdeling gelden beschermd wonen

Per 1 januari 2021 is de Wet Langdurige zorg (Wlz) opgesteld voor mensen met een psychische stoornis. Dit heeft geleid tot een verlaging van het budget voor beschermd wonen. Inmiddels is bekend dat meer cliënten de overstap vanuit beschermd wonen naar de Wlz maken. Dit betekent een extra verlaging van het budget voor beschermd wonen (€ 0,6 miljoen). Besluitvorming over de invoering van een nieuw landelijk verdeelmodel voor beschermd wonen is voorzien vanaf 2023. Dit zal herverdeeleffecten hebben in positieve en negatieve zin.

Investeringen

Via deze programmabegroting stellen we ook investeringskredieten vast. De kapitaallasten van de investeringen zijn verwerkt in de lasten per programma. Als er sprake is van nieuwe investeringen hebben we dat gedaan via de 3O-ontwikkelingen of nieuw beleid bij de programma's. In de paragraaf investeringsplan zijn alle investeringen opgenomen. Samengevat geeft dit het volgende beeld per programma:

bedragen x € 1.000

Programma	2021	2022	2023	2024	2025
2. Werk, inkomen en onderwijs	80	9.291	21.845	3.450	0
3. Ontmoeten, sport en cultuur	1.341	9.923	13.691	3.025	363
5. Zuinig op ons klimaat	8.681	6.902	4.808	4.863	4.808
6. Vitale economie		638			
7. Mobiliteit	397	341	1.020	614	383
10. Besturen in verandering van tijden	699	3.114	3.053	2.075	3.243
Totaal geplande investeringen	**11.198**	**30.209**	**44.417**	**14.027**	**8.817**

Uit het overzicht blijkt dat we de komende jaren in totaal circa € 110 miljoen investeren. Voor een specificatie wordt verwezen naar betreffende paragraaf investeringsplan. Het vaststellen van de programmabegroting is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De in het investeringsplan opgenomen investeringsbedragen voor 2021 en 2022 zijn na het vaststellen van deze programmabegroting direct beschikbaar voor uitvoering. Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Dit zijn de investeringen die in de tabel paragraaf investeringsplan zijn aangemerkt met een "R".

Structureel saldo programmabegroting

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel berekenen we het structurele saldo van de programmabegroting.

\+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
\- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Resultaat	-8.010	-9	-170	-100	-86	-29
Incidentele baten en lasten	-8.900	1.832	4.644	368	0	0
Structureel begrotingssaldo	**890**	**-1.841**	**-4.814**	**-468**	**-86**	**-29**

De conclusie hieruit is dat de begroting meerjarig structureel sluitend is. Meerjarig is in 2025 het structurele saldo van de begroting € 29.000 voordelig.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor het stadscentrum, waterveiligheid Maas, verschuivingen van investeringen in het MIP, invoering van de nieuwe Omgevingswet, kosten en compensatiemaatregelen COVID-19 etc.

In bijlage 2 staat een specificatie van de incidentele baten en lasten.

Financiële uitgangspunten

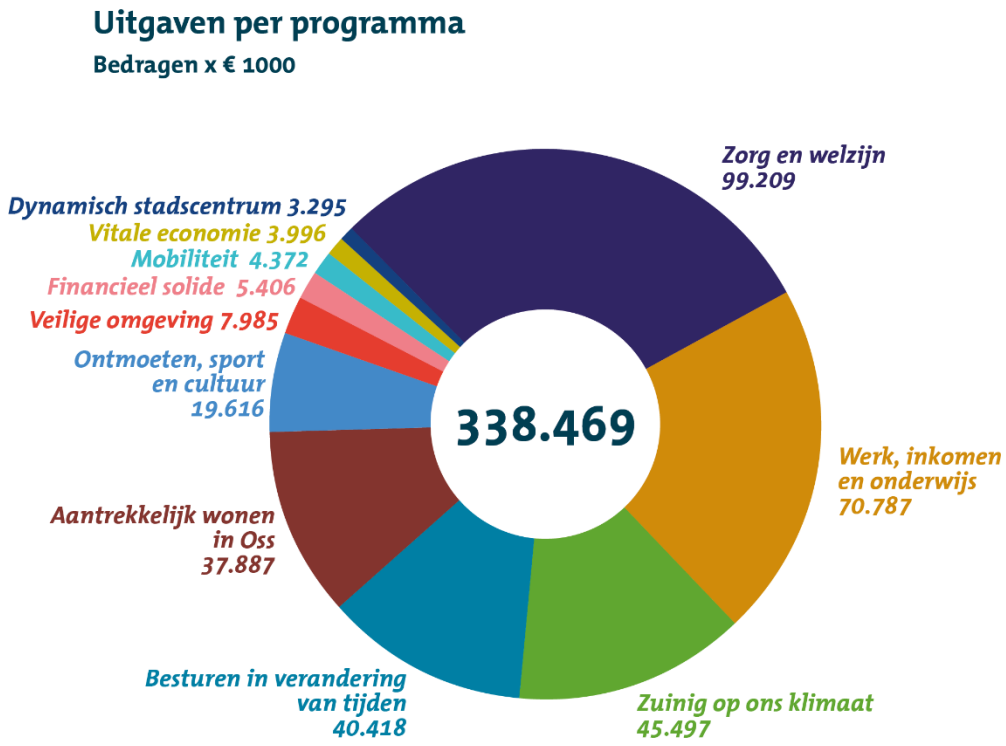
In het coalitieakkoord 'Kansen zien, kansen pakken' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. Wel willen we kansen benutten als deze zich voordoen. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk.
De begroting 2022 en de meerjarenramingen 2023-2025 hebben opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:

1. Ons financieel beleid blijven we gedegen en solide vormgeven. We hebben een begroting die meerjarig (structureel) sluitend is. Tussentijdse beperkte, niet structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als we deze uit reserves kunnen afdekken.
2. We hebben een algemene reserve die in principe voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering).
3. We kijken jaarlijks kritisch naar alle reserves. In de nota reserves, die de gemeenteraad tegelijk met deze programmabegroting behandelt, lichten we de reserves uitgebreid toe.
4. We streven naar een lokale lastendruk van minimaal € 22,50 onder het landelijke gemiddelde. Deze norm komt onder druk te staan.
   - We verhogen de OZB met 2% (reguliere prijsinflatie).
   - We verhogen de rioolheffing met 3%
   - We verlagen de afvalstoffenheffing met € 15 voor elke containercombinatie.

   Hiermee verlagen we de lokale lastendruk met gemiddeld € 4 in 2022.
5. Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor budgetsubsidies wordt voor de compensatie van loonstijging uitgegaan van de specifieke CAO-ontwikkelingen per sector en voor de compensatie van prijsstijging wordt uitgegaan van de nullijn. Bij de overige subsidies zoals professionele instellingen zonder budgetovereenkomst en niet-professionele organisaties wordt de nullijn voor prijscompensatie gehanteerd.
6. De rekenrente stellen we in principe vast op 1,1%. De rente voor de grondexploitaties bedraagt in de begroting 1,16%. Dit is gebaseerd op landelijke verslagleggingsvoorschriften.
7. De raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds hebben we gebaseerd op de septembercirculaire 2021.
8. In programma 11 hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Deze post is bedoeld om incidentele tegenvallers op te vangen. Het college besluit over de inzet van deze post. Daarbij geldt de voorwaarde dat inzet past binnen de criteria: onuitstelbaar, onvermijdbaar en onvoorzienbaar. De verantwoording hierover nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten met vaststelling door de gemeenteraad.

Financiën in één oogopslag

In de volgende figuur hebben we voor 2022 de totale lasten per programma in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

COVID-19: Herstelagenda

Inleiding

In de kadernota 2022-2025 hebben we de COVID-19 herstelagenda vastgesteld. In dit hoofdstuk zijn hiervan de belangrijkste onderdelen samengevat en op onderdelen geactualiseerd. In de kadernota hebben we tevens afgesproken om ontwikkelingen vooral te volgen via onze reguliere BBC. Daarmee onderstrepen we dat we de herstel maatregelen in onze dagelijkse werkzaamheden integreren.

We beginnen dit hoofdstuk met een korte actualisatie van landelijke economische ontwikkelingen. Vervolgens benoemen we onze eerder vastgestelde uitgangspunten voor ondersteuning en geven we de speerpunten weer van onze herstelagenda. Tot slot geven we een totaalbeeld van de financiële compensatie die we vanuit het Rijk hebben ontvangen en geven we een opsomming van ondersteuningsmaatregelen die we hebben uitgevoerd.

De huidige crisis en de ontwikkelingen noodzaken dat we moeten sturen met grote onzekerheid. We volgen daarom nauwgezet alle ontwikkelingen en gevolgen voor onze inwoners, bedrijven en instellingen. Uiteraard ook de gevolgen voor onze eigen begroting.
We volgen kritisch alle landelijke ondersteuningsmaatregelen en bepalen welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. We hebben een goede algemene reserve. Al eerder heeft de gemeenteraad via een motie besloten om deze reserve in te zetten om de COVID-19 schade te betalen.

Economie herstelt veerkrachtig, maar onzekerheid corona blijft

Het centraal economisch plan (CEP) heeft in augustus 2021 nieuwe economische prognoses over de economie en werkgelegenheid gegeven. Deze raming vormt de basis voor de miljoenennota van het Rijk. Conclusie hieruit is dat de economie veerkrachtig herstelt, maar dat onzekerheid corona blijft. De economie groeit in 2021 met bijna 4%, gevolgd door ruim 3% groei in 2022. Hierbij wordt er van uitgegaan dat er geen grootschalige nieuwe contactbeperkingen nodig zijn. De werkloosheid loopt na het wegvallen van de steunmaatregelen slechts licht op tot 3,6% in 2022. Daarmee blijft er sprake van krapte op de arbeidsmarkt.

Hoewel de economie als geheel snel herstelt, blijft de aanwezigheid van het coronavirus wel een factor van betekenis. Door onzekerheid, gerichte contactbeperkingen en/of verschoven vraag houdt een beperkt aantal sectoren voorlopig, en waarschijnlijk deels blijvend, last van COVID-19. Dit zal volgens het CPB leiden tot bedrijfsbeëindigingen. Deze zijn volgens het CPB economisch dan onvermijdelijk en economisch gezien wenselijk. Zeker gezien de gespannen arbeidsmarkt in sectoren die geen last van COVID-19 hebben, of juist te maken hebben met extra vraag. De aangekondigde beëindiging van de generieke steunmaatregelen na het derde kwartaal ondersteunt deze noodzakelijke aanpassing.

De overheidsfinanciën herstellen in lijn met de ontwikkeling van de economie. In 2021 is er nog een begrotingstekort van 5,3%, maar in 2022 daalt dit door het wegvallen van de steun en het aantrekken van de belastinginkomsten tot 1,8%. Door de snelle groei daalt de overheidsschuld dan gemeten als percentage van de economie al weer.

Uitgangspunten voor ondersteuning

De COVID-19 crisis is groter dan wij als gemeente aankunnen. We zullen keuzes moeten maken. Ter ondersteuning van inwoners, bedrijven en instellingen sluiten we zo veel mogelijk aan bij de landelijke regelingen van het kabinet. Vervolgens kijken we naar provinciale regelingen, de banken en de branche-organisaties. Ook kijken we naar onze eigen rol. Bewust in deze volgorde. Primair staan wij aan de lat voor onze beleidstaken.

In de prioriteitennota 2021-2024 en in de programmabegroting 2021-2024 hebben we de volgende criteria vastgesteld:

1. We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven, of sectoren
2. Helpen verdienen is beter dan helpen besparen
3. Op naar werk

4. We investeren in samenleven
5. We investeren in zorgcontinuïteit
6. We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.

Inkomenssteun wel, omzetsteun niet

We geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben. Werknemers, ondernemers, zzp-ers enzovoort. Bijstand, bijzondere bijstand en andere gemeentelijke instrumenten zijn daarvoor beschikbaar. Landelijke financiële steunregelingen voeren we met voorrang uit. We lobbyen waar mogelijk voor meer regelingen, langere termijnen, ruimere voorwaarden. Meer kunnen we niet doen. Het is niet onze rol om individuele bedrijven te behoeden van de ondergang. Evenmin kunnen we hele sectoren financieel redden. Hoe vervelend we dat ook vinden. Het is de rol van de markt. Het is ook niet betaalbaar.

Verdienen boven besparen

Het is vitaal voor de economie dat de getroffen sectoren door COVID-19 weer beter gaan draaien. We hebben met z'n allen de producten en diensten nodig. We hebben ook het werk en het inkomen dat er bij hoort nodig. We dragen op een aantal manieren bij aan herstel.
We doen dat tijdelijk door bij te dragen aan lastenverlichting voor bedrijven. Denk aan het verlengen van betaaltermijnen of het kwijtschelden van bepaalde lasten. Maar dat is niet voldoende. We willen bedrijven vooral helpen verdienen. Ruimte voor ondernemerschap. Waar ondernemers anderen meekrijgen, zullen we welwillend meewerken aan ook vernieuwende of tijdelijke plannen. Denk verder onder andere aan: onze eigen investeringen en uitgaven naar voren halen, koop lokaal acties steunen, kennis verbinden. Maar ook: het ondernemingsklimaat versterken. Het mogelijk maken van grotere terrassen, drive-ins, extra standplaatsen, verkoop aan particulieren door groothandels, etc. Hiermee hebben we veel ondernemers kunnen steunen.

Op naar werk

Inkomenssteun is soms nodig, werk is beter. Bijdragen aan werkgelegenheid, maar zeker ook aan scholing en aan matching zijn belangrijk. Voor economische stabiliteit en draagkracht voor de gevolgen van de crisis. Voor inkomensvoorziening, lager zorggebruik maar zeker ook om zoveel mogelijk mensen weer mee te kunnen laten doen.

Samenleven mogelijk maken

Samenleven betekent onder andere kunnen sporten, ontmoeten, cultuur maken en van cultuur genieten. De inwoners, verenigingen en culturele ondernemers zorgen daar grotendeels zelf voor. Daar bouwen en vertrouwen we op. De gemeente subsidieert van oudsher een belangrijk deel van de sector. De hele sector krijgt klappen. De rijksmaatregelen lijken maar een deel daarvan op te vangen. De crisis gaat wellicht leiden tot het stoppen van sommige aanbieders. Misschien kunnen niet alle accommodaties en plannen die we er voor hadden behouden blijven. En misschien is het tijd om een aantal vernieuwingen door te voeren. Maar we staan samen met aanbieders, vrijwilligers en organisaties garant voor een essentieel niveau van maatschappelijke voorzieningen.

Basaal zorg- en welzijnslandschap

Beschikbaarheid van zorg- en welzijnsaanbod is vitaal. We hebben een morele en juridische verantwoordelijkheid. We investeren in behoud van diversiteit van zorgaanbieders zodat er voldoende aanbod blijft. Reisafstanden, keuzemogelijkheden, voorkeursaanbieders, het kan allemaal minder optimaal zijn. Maar beschikbaarheid van zorg- en welzijnsaanbod is noodzakelijk.

Financieel gezonde organisatie

We zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.
- We zorgen voor sluitende begrotingen;
- We doen bij alle steunmaatregelen een check: korte termijn hulp (incident) moet niet leiden tot verplichtingen die op termijn niet vol te houden zijn.

Herstelagenda

Vanuit bovenstaande criteria kiezen we voor een herstel en versterkingspakket gericht op de volgende pijlers:

- Duurzaam investeren;
- Investeren in een sociaal sterke stad;
- Helpen verdienen.

Duurzaam investeren

Gezien de economische ontwikkeling spreken we niet meer van anticyclisch investeren. Wel houden we vast aan het uitgangspunt om duurzaam te investeren in de toekomst van onze stad en kernen. We houden daarbij vast aan onze topprioriteiten:

- Dynamisch stadscentrum;
- Voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur;
- Bouwen voor de toekomst;
- Duurzaamheid.

We zetten vol in op de realisatie van het Walkwartier. We hebben in 2020 € 1,5 miljoen en in 2021 € 2 miljoen gestort in het investeringsfonds stadshart. Het investeringsfonds draagt bij aan de realisatie van de koers Stadshart Oss. Met dit fonds realiseren we majeure investeringen in de stedelijke (vastgoed) ontwikkeling waarvan parkeren en openbare ruimte & groen onderdeel zijn. Daarnaast gebruiken we dit fonds voor stimuleringsregelingen om de fysieke aantrekkelijkheid en de compactheid van het stadshart te verbeteren (wonen in het centrum, gevelverbetering). Verder willen we gelden beschikbaar stellen voor regelingen die bijdragen aan het compact maken van het stadshart, zoals een regeling die de verplaatsing stimuleert van ondernemers naar de pit (en de schil) van het stadshart. Om leegstand tegen te gaan hebben we voor drie jaar gelden beschikbaar gesteld voor een leegstandsmakelaar/ transitiecoach.

Voor voorzieningen voor ontmoeten, sport en cultuur hebben we in de komende 4 jaar in totaal bijna € 29 miljoen aan investeringen gereserveerd. Dit is exclusief de investering van circa € 27 miljoen uit de business case voor het nieuwe Golfbad (en exclusief de investeringen in het Warenhuis). In totaal investeren we de komende jaren fors op dit gebied. Om te komen tot een versnelling van deze majeure projecten is eerder ook een bedrag van € 3,1 miljoen beschikbaar gesteld.

We zetten in op versnelling van de woningbouw en de realisatie van bedrijventerreinen. Voor deze versnelling is een speciale taskforce ingesteld. Deze versnelling leidt tot extra investeringen en hiervoor hebben we gelden uit de algemene bedrijfsreserve gereserveerd. Deze extra investeringen zijn nodig voor het (tijdelijk) afboeken van grondaankopen, voor het afdekken van verliesgevende exploitaties en ook voor het aanleggen van bovenwijkse voorzieningen. Voorstellen hiervoor zijn in deze begroting uitgewerkt.

Vanuit het investeringsfonds duurzaamheid doen we investeringen in het kader van de energietransitie en circulaire economie (grondstoffentransitie). Het duurzaamheidsfonds maakt het mogelijk deze initiatieven uit te voeren, uit te proberen en pilots te starten.

Investeren in een sociaal sterke stad

De COVID-19 heeft een grote sociaal en maatschappelijke impact op onze stad. Tegelijkertijd blijft het lastig in te schatten wat de diepere effecten zijn op het gebied van gezondheid, sociaal domein, verenigingsleven, cultuur, evenementen of voor ouderen, jongeren, zzp'ers etc.
Naast onze inzet voor de ondersteuningsmaatregelen COVID-19 zetten we stevig in op het gebied van participatie, inkomensvoorziening, armoede en schulden. Natuurlijk voeren we daarvoor de landelijke regelingen uit en doen we er alles aan om in regionaal verband en lokale samenwerkingen extra advies en ondersteuning te bieden. We zetten daarbij in op de speerpunten:

- "van werk naar werk"
- "van bijstand naar werk"
- "van bijstand naar meedoen".

Bij het versterken van een sociaal sterke stad hoort ook het initiatief van een lerende stad en investeringen in voorzieningen. We verwijzen graag naar de verschillende begrotingsprogramma's voor nadere uitwerking.

Helpen verdienen

Een belangrijke pijler voor ons als gemeente is ook ondernemers “helpen” verdienen. We vervullen hierbij vaak een randvoorwaardelijke rol. Ruimte voor ondernemerschap en ook het versterken van het ondernemingsklimaat. Helpen verdienen betekent dat je in de dienstverlening naar ondernemers toe meedenkt bij het zoeken naar mogelijkheden en aanjagen van transities. Uiteraard binnen de bestaande regelgeving met de nodige zorgvuldigheid. De gemeente stelt zich daarbij niet op als kredietverstrekker maar als mogelijkmaker, bijvoorbeeld bij de verruiming van terrassen en te bekijken hoe we evenementen toch kunnen laten plaatsvinden.

Door de grote transformatieopgaves rondom digitalisering, duurzaamheid, inclusiviteit en circulariteit onder de aandacht te brengen bij het bedrijfsleven en flexibel mee te denken over regelgeving en bedrijfshuisvesting zorgen we dat de ondernemers zoveel mogelijk kunnen blijven ondernemen en daarbij innovatief kunnen zijn.

Voor specifiekere activiteiten verwijzen we naar diverse begrotingsprogramma's.

Financiële compensatie vanuit het Rijk

In mei, augustus, december 2020 zijn compensatiepakketten vanuit her Rijk voor mede-overheden bekend gemaakt. Dit omdat gemeenten ook veel geld extra uitgeven en ook inkomsten mislopen.

Het totale compensatiepakket ziet er als volgt uit:

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Algemeen				
Opschalingskorting: besloten is om deze bezuiniging voor gemeenten in de jaren 2020 en 2021 incidenteel te schrappen. Dit leidt tot hogere algemene uitkering.	€ 70 miljoen in 2020 en € 160 miljoen in 2021.	€ 353.000	€ 805.000	€ 1.158.000
2022: opschalingskorting geschrapt			€ 1.420.000	€ 1.420.000
Compensatie gemiste inkomsten				
Compensatie voor gemiste toeristenbelasting.	€ 100 miljoen	€ 57.000		€ 57.000
Compensatie voor gemiste parkeerbelasting.	€ 125 miljoen	€ 307.000		€ 307.000
Compensatie voor gemiste precariobelasting/ marktgelden en evenementenleges	€ 20 miljoen	€ 50.000		€ 50.000
Reservering voor aanvullende compensatie. In de decembercirculaire is dit bedrag verhoogd tot € 250 miljoen. Uitkering na analyse van jaarrekeningen gemeenten.	€ 250 miljoen, gereserveerd	pm	PM	pm
Inkomstenderving 1e kwartaal 2021	pm		pm	pm
Compensatie zorgkosten				
Inhaalzorg en meerkosten Jeugdzorg	€ 34,3 miljoen	€ 194.000	PM	€ 194.000
Inhaalzorg en meerkosten Wmo 2015 begeleiding	€ 11,7 miljoen	€ 72.000	PM	€ 72.000
Afrekening continuïteit van zorg Wmo 2015	€ 20,4 miljoen	€ 123.730		€ 123.730
Inhaalzorg en meerkosten maatschappelijke opvang (gelden als centrumgemeente voor de regio)	€ 98 miljoen	€ 828.847		€ 828.847
Continuïteit van zorg beschermd wonen	€ 5,6 miljoen	€ 61.669		€ 61.669
Noodopvang kinderen met ouders cruciaal beroep. Deze opvang is zonder extra kosten ouders. Medio maart tot 1 juli.	€ 23 miljoen	€ 109.000		€ 109.000
Compensatie inkomstenderving eigen bijdrage Wmo. Deze werd door SVB in die periode niet geïnd voor gemeenten. Maanden april en mei 2020.	€ 18 miljoen	€ 106.000		€ 106.000
Compensatie quarantainekosten	€ 4 miljoen	€ 19.378		€ 19.378
Extra begeleiding kwetsbare groepen (dagbesteding)	€ 37 miljoen		€ 224.000	€ 224.000
Bestrijden eenzaamheid ouderen	€ 36,5 miljoen		€ 198.000	€ 198.000

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Voorschoolse voorziening peuters: in de periode van 16 maart tot en met 7 juni is de kinderopvang (gedeeltelijk) gesloten. Ouders/ verzorgers zijn in maart opgeroepen om de rekening voor de opvang te blijven betalen. Om de eigen bijdrage van de ouders/ verzorgers te vergoeden ontvangen we compensatie.	€ 8,3 miljoen	€ 42.000		€ 42.000
Compensatie Werk & Inkomen				
Vergoeding uitvoering Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	€ 2 miljard	€ 16.170.078	€ 4.409.601	€ 20.579.679
Aanvullend pakket re-integratiekosten	€ 39,3 miljoen in 2020 en € 88,4 miljoen in 2021	€ 130.452	€ 300.025	€ 430.477
Impuls re-integratie	€ 48,3 miljoen		€ 160.211	€ 160.211
Gemeentelijke schuldenbeleid	€ 15 miljoen in 2020 en € 30 miljoen in 2021	€ 75.019	€ 153.366	€ 228.385
Bijzondere bijstand	€ 5 miljoen in 2020 en € 10 miljoen in 2021	€ 25.966	€ 53.083	€ 79.049
TONK: Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten voor huishoudens die in ernstige problemen komen	Eerste fase 65 mln, tweede tranche 195 mln		€ 1.309.000	€ 1.309.000
Heroriëntatie zelfstandigen			€ 33.000	€ 33.000
2022: aanvullend pakket re-integratiekosten			€ 48.000	€ 48.000
2022: impuls re-integratie			€ 140.000	€ 140.000
2022: schuldenbeleid			€ 149.000	€ 149.000
2022: bijzondere bijstand			€ 74.000	€ 74.000
Compensatie Jeugd				
Compensatie voor organisaties zoals scouting en speeltuinen.	€ 7,3 miljoen	€ 37.000		€ 37.000
Perspectief jeugd en jongeren: gerichte financiële impulsen om samen met jongeren, lokale organisaties en evenementensector kleinschalige activiteiten te programmeren.	€ 21 miljoen in 2020 en € 19 miljoen in 2021		€ 195.000	€ 195.000
Jongerenwerk Jeugd	€ 14 miljoen		€ 66.000	€ 66.000
Mentale ondersteuning jeugd	€ 11,5 miljoen		€ 56.000	€ 56.000
Activiteiten en ontmoeting jeugd	€ 8 miljoen		€ 39.000	€ 39.000
Project Jeugd aan zet			€ 10.000	€ 10.000
Compensatie sociale werkbedrijven				
Verwachte tekorten bij SW bedrijven door (gedeeltelijke) sluiting en wegvallen opbrengsten. 1 maart tot 1 juni.	€ 90 miljoen	€ 894.000		€ 894.000
Idem voor de periode 1 juni tot en met 31 december 2020.	€ 50 miljoen	€ 497.000		€ 497.000

Toelichting	Landelijk bedrag	Bedrag Jaar 2020	Bedrag Jaar 2021	Totaal
Compensatie Sport				
Compensatie inkomstenderving kwijtschelden huren aan sportverenigingen. - Voor de periode 1 maart tot en met 1 juni 2020.	€ 90 miljoen	€ 126.423		€ 126.423
- voor de periode 4e kwartaal 2020.	€ 60 miljoen	aangevraagd		
- voor de periode 1e kwartaal 2021	€ 50 miljoen	loopt		
Zwembaden en ijsbanen (2020 en 1e helft 2021)	€ 180 miljoen	loopt via aparte uitkering		
Compensatie Cultuur				
Overeind houden lokale en regionale cultuur sector (bibliotheek, muziekscholen, centra voor kunsten, musea, theater e.d.)	€ 60 miljoen	€ 309.000	€ 252.000	€ 561.000
Idem, maar dan voor de periode 1 juni tot en met 31 december.	€ 60 miljoen	€ 302.000		€ 302.000
Lokale culturele infrastructuur ondersteunen voor het jaar 2021	€ 150 miljoen		€ 576.131	€ 576.131
Ondersteuning lokale media. Verlenging tot eind 2020. Lokale medio kunnen aanvraag doen bij dit steunfonds. Loopt niet via de gemeente.	€ 24 miljoen	nvt	nvt	nvt
Lokale cultuur en buurt en dorpshuizen	€ 60 miljoen		€ 295.000	€ 295.000
Compensatie Ontmoeten				
Compensatie voor extra uitgaven voor dorps- en buurthuizen (o.a. kwijtschelden huur, compensatie tegenvallende inkomsten etc.)	€ 17 miljoen	€ 83.000	€ 49.000	€ 83.000
Compensatie Overig				
Compensatie voor extra toezicht en handhavingskosten	€ 50 miljoen	€ 229.000		€ 229.000
Tijdelijke corona banen toezicht en handhaving	€ 60 miljoen	loopt via aparte uitkering		
Compensatie voor hogere kosten	€ 28 miljoen		€ 144.000	€ 144.000
Compensatie voor extra kosten voor de organisatie van verkiezingen in 2021	€ 30 miljoen in 2020 en € 22 miljoen in 2021		€ 268.534	€ 268.534
		€ 21.202.562	**€ 11.131.951**	**€ 32.334.513**

Hoe gaan we met deze cijfers om?

In de programmabegroting 2021-2024 is besloten om bovenstaande uitkeringen zoveel als mogelijk binnen de geest en bedoeling van deze uitkeringen te besteden. Het zijn geen verplichte bestedingsdoelen, maar we willen deze rijksgelden wel zo goed mogelijk koppelen aan onze compensatiemaatregelen.
We spreken de algemene reserves pas aan wanneer de COVID-19 vergoedingen uit het Rijk niet voldoende blijken te zijn.

Hierbij willen we ook opmerken dat er sprake is van grote diversiteit in de rijksregelingen. Een aantal regelingen zijn ter compensatie van maatschappelijke kosten (bijvoorbeeld de gelden voor maatschappelijke opvang en de gelden voor ons SW bedrijf), anderen zijn bedoeld als vergoeding voor extra kosten/ gemiste opbrengsten die we als gemeenten hebben gemaakt voor de uitvoering van regelingen. De bedragen in de tabellen lijken aanzienlijke bedragen echter we de meerjarige effecten van deze crisis zijn blijft lastig te voorspellen.

Financiële ondersteuningsmaatregelen

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Programma 1 Zorg en welzijn		
Doorbetaling aan aanbieders sociaal domein	Om de continuïteit van zorg landschap te bewaren, is besloten tot doorbetaling Wmo dienstverlening voor ZIN en doorbetaling PGB Wmo en Jeugd. Vanaf 1 juli hebben we de zorgaanbieders gevraagd de reguliere dienstverlening weer op te starten en betalen we weer alleen de geleverde zorg. We hebben de ZIN zorgaanbieders voor jeugdhulp in regionaal verband ook een omzetgarantie gegeven. Aanbieders van zowel Wmo als jeugdhulp hebben daarnaast extra kosten gemaakt. Er is een landelijke regeling gekomen om aanbieders te compenseren voor deze meerkosten, in eerste instantie voor de periode tot 1 juli 2020. Daarna is de regeling verlengd tot het einde van 2020. Inmiddels is de regeling nog een keer verlengd, namelijk tot 1 januari 2022.	Meerkosten jeugdhulp: € 171.600 Meerkosten Wmo: € 72.000 Continuïteit van zorg: € 185.399 Meerkosten maatschappe-lijke opvang: € 828.847 Tekorten SW: € 1.391.000.
Doorbetaling regiotaxi	De gemeenschappelijke regeling betaalt: – maart tot en met juni 2020: werkelijk gereden kilometers zijn voor 100% vergoed. Over de niet gereden kilometers is 80% voorschot uitbetaald; – juli- augustus 2020: werkelijk gereden kilometers zijn voor 100% vergoed. 80% vergoeding over de gederfde omzet (via een opslag op de prijs) – september tot januari 2022: (flexibele) kostprijs per kilometer (continuiteitsregeling). Leidt in 2021 tot € 175.000 lagere kosten.	-
Jeugd- en jongerenwerk	Extra subsidie aan jeugd- en jongerenorganisaties (31 organisaties) om coronaschade te compenseren (en om deze organisaties een steuntje in de rug te geven).	€ 37.000
Programma 2 Werk, Inkomen en onderwijs		
Doorbetaling leerlingenvervoer	Uitgangspunt is (conform de richtlijn van de VNG): – 100% door betalen voor geleverde ritten – 80% door te betalen voor uitgevallen ritten – Voor het vervoer van kinderen die deelnemen aan de noodopvang onderwijs en opvang voor kwetsbare kinderen gebruik te maken van leerlingenvervoer. In principe binnen de bestaande contracten. Waarbij bovenstaande afspraken gelden. Ook voor kinderen die in deze bijzondere situatie vervoer nodig hebben (en daar voorheen geen gebruik van maakten). Deze worden dus niet nog extra gefinancierd.	

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
	Voor 2021 is de regeling uit 2020 voortgezet, waarbij de tarieven meebewegen met het vervoersvolume. Dit vindt nu plaats per gemeente. Met deze regeling zorgen we voor continuïteit van vervoer.	
Uitvoeren TOZO-regeling	Uitvoering van landelijke regeling	€ 20.579.679
Uitvoeren TONK	Uitvoeren regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK). Hierbij hebben we besloten om de beleidsregels te verruimen en de regeling te verlengen tot 1 oktober 2021.	€ 325.000 (eerste tranche)
Ventilatiesystemen onderwijs	Extra kosten voor aanpassing ventilatiesystemen.	€ 125.000
	Voor diverse beleidsterreinen hebben we extra rijksgelden gehad. Dit vertalen we naar uitvoering. Zie herstelagenda per programma.	
Programma 3 Ontmoeten, sport en cultuur		
Algemeen	Algemene uitspraken: – We betaalden subsidies uit ook als daar de maatschappelijke activiteiten nu niet voor uitgevoerd worden – Voor (eenmalige) evenementen betaalden we (een gedeelte van) de subsidie uit als er al reële kosten gemaakt zijn – Waar nodig kunnen we op verzoek een voorschot geven op subsidies (versneld uitbetalen 3e kwartaal 2020) – Als vrijwilligersorganisatie in directe financiële problemen geraakt, kunnen we zo nodig ook extra krediet in de vorm van een lening verstrekken	
Kwijtschelding huur voor amateurorganisaties sport & cultuur	We schelden de huur kwijt van de gemeentelijke accommodaties op het gebied van sport en cultuur voor: – de periode 16 maart tot 1 juli. De kosten hiervan zijn respectievelijk voor sport € 135.597 en voor cultuur € 91.000. – 4e kwartaal 2020. De kosten hiervan zijn respectievelijk voor sport € 226.309 (waarvan we een vergoeding vanuit het Rijk verwachten van € 141.552) en voor cultuur € 56.906. – 1e kwartaal 2021. De kosten voor sport bedragen € 222.383 (waarvan we een vergoeding van het Rijk verwachten van € 169.556) en voor cultuur € 54.864 – 2e kwartaal 2021. De kosten voor sport bedragen € 110.562 (waarvan we een vergoeding van het Rijk verwachten van € 66.285) en voor cultuur € 54.864 – Compensatie aan het SEC voor extra inzet in 2020 van € 17.680.	Zie toelichting
Verlengen lening overeenkomsten diverse sport en cultuurinstellingen (geen betaling aflossing en rente in 2020)	We hebben besloten om: – Instellingen / verenigingen de mogelijkheid te geven om te kiezen om geen aflossing en rente in 2020 te betalen – Onder voorwaarde van ondertekening aanvullende overeenkomst waarbij looptijd van de lening met 1 jaar wordt verlengd	€ 272.000

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
	Dit geldt voor alle instellingen en verenigingen die een lening bij de gemeente hebben afgesloten. In 2020 zijn 7 leningsovereenkomsten aangepast met een renteverlies van € 272.000 in 2020 (uitstel aflossing € 167.000). In 2021 innen we de rente en aflossing weer regulier.	
Professionele cultuur- en sportorganisaties	Onze professionele instellingen op het gebied van Sport, Cultuur en Ontmoeten geven we extra ondersteuning over het jaar 2020. De voorlopige compensatie is bepaald aan de hand van de voorlopige jaarcijfers 2020 van de desbetreffende instanties. Het verlies oftewel de afname van het Eigen Vermogen is het te compenseren bedrag.	€ 194.410
Wijk- en dorpshuizen	We compenseren de exploitatietekorten van de wijk- en dorpshuizen voor de periode van 16 maart tot en met 31 december 2020. We hebben € 83.000 ontvangen va het Rijk, het restant tekort van € 108.097 melden we als nadeel in de jaarrekening.	€ 191.097
Kermis	We hebben in 2021 weer gekozen voor ene kermis in afgeslankte vorm. Dit heeft in 2021 geleid tot extra nadeel. Het totale nadeel voor de kermis is € 144.000.	€ 144.000
	Aanvullende compensatie over 2020 (€ 50.000) en compensatie voor 2021 € 250.000	€ 300.000
Ventilatiesystemen vastgoed	Extra kosten voor aanpassing ventilatiesystemen.	€ 125.000
Programma 4 Dynamisch stadscentrum		
Belastingen	Voor compensatiemaatregelen op het gebied van reclamebelasting en precariobelasting wordt verwezen naar programma 11 Financieel solide	
Parkeren	Voor compensatiemaatregelen op het gebied van parkeren wordt verwezen naar programma 7 Mobiliteit	
Programma 5 Zuinig op ons klimaat		
Bedrijfsafval voor ondernemers	We hanteren dezelfde aanpak als in ’s-Hertogenbosch, omdat we samen met hen in de regio het bedrijfsafval doen. Concreet kan het contract (abonnement) op verzoek om gezet worden naar lediging op afroep: op deze manier blijft de container wel staan (wordt de beperkte huur ervan wel doorbelast), maar worden de ledigingskosten tijdelijk stilgezet.	
Programma 6 Vitale economie		
Uitstel betaling pacht-overeenkomsten	In mei verstuurden we facturen voor de tweede helft van 2020. Voor deze factuur geldt een verlengde betalingstermijn van 90 dagen.	-
Markten	– Voor de kooplieden met NON-FOOD zijn de facturen marktgeld 2e kwartaal niet geïnd. Oftewel kooplieden die er niet staan hoeven niet te betalen. De gemiste opbrengsten voor de gemeente bedragen ongeveer € 8.000 per kwartaal	Gemiste opbrengst circa € 28.000 in 2020 en € 30.000 in 2021

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
	– Voor de kooplieden met FOOD, die het zwaar hebben, kregen uitstel van betaling tot 30 mei 2020. Kooplieden met FOOD die geen financiële problemen hebben betalen de factuur marktgeld 2e kwartaal gewoon voor de vervaldatum. In principe wordt het kwartaal in het begin van het kwartaal vooraf betaald. Vervolgens betalen kooplieden marktgelden alleen op de momenten dat ze op de markt mogen staan.	
Programma 7 Mobiliteit		
Handhaving centrum/ gratis parkeren in het centrum	– Geen handhaving parkeren in het centrum – Geen handhaving fietsen door het centrum Op gebied van parkeren krijgen we in 2020 een financieel nadeel (circa € 175.000 per maand). Na overleg met het CMO voerden we per 15 juli 2020 handhaving en dus betaald parkeren weer in. We zien wel dat de parkeerinkomsten in 2021 ver achter blijven op de "normale" ramingen.	€ 980.000
Parkeren	Besloten is om parkeren op het Jurgensplein het eerste uur gratis te maken tijdens de periode van Click & Collect in de lockdown.	Kosten circa € 7.000 per week
Maasveren	Extra eenmalige bijdrage in verband met omzetverlies in het jaar 2020.	€ 95.260
Programma 11 Financieel solide		
Uitstel van betaling	– We hebben uitstel van betaling verleend in eerste instantie tot 1 juni. Daarna hebben we dit verlengd tot 1 september 2020. – Daarna zijn we de inning op gaan starten, waarbij we coulant omgaan met verzoeken om betaalregelingen – Voor nieuwe rekeningen, geldt een standaard betalingstermijn van 90 dagen in plaats van 30 dagen. – Vanaf oktober 2020 is de invordering weer opgestart voor facturen en dwangsommen. Ook hier gaan we coulant om met verzoeken om betaalregelingen.	-
Betaling van rekeningen door gemeente	Facturen worden z.s.m. betaald (streven binnen 15 dagen). Dit is in 2020 ook gerealiseerd.	-
Uitstel belastingen	– BSOB verstuurde tot 1 juni geen nieuwe aanslagbiljetten. Ze verstuurden in deze periode ook geen aanmaningen en dwangbevelen. – Inwoners en bedrijven hadden sowieso tot 1 juni de tijd om het aanslagbiljet te betalen dat in februari ontvangen is. – Tot 1 september 2020 deed de BSOB geen actieve invordering. Hierna is e.e.a. weer opgestart. Er wordt coulant omgegaan met verzoeken om betaalregelingen.	-
Uitstel van betaling verbeurde dwangsommen VTH	We hebben uitstel van betaling verleend van in te vorderen dwangsommen tot 1 augustus 2020. Daarna afhankelijk van de situatie rondom COVID-19 en de gevolgen daarvan met maatwerk bepalen hoe de betaling kan worden voldaan. Vanaf oktober is invordering weer opgestart (zie eerder).	-

Onderwerp	Toelichting	Bedrag
Precariobelasting 2020 en verruiming terrassen	Besloten is om voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2020 geen precariobelasting te innen.	€ 52.000 in 2020
	Besloten is om voor de periode tot 1 januari 2022 verruiming van terrassen toe te staan. Besloten is om voor terrassen en uitstallingen voor het gehele jaar 2021 geen precariobelasting te innen.	€ 43.000 in 2021
Reclamebelasting	Besloten is om in 2021 geen reclamebelasting te innen. En daarbij de bijdrage aan CMO wel regulier te betalen.	€ 210.000 in 2021

Strategische financiële verkenning ruimtelijke ambities

Inleiding

De gemeente Oss heeft grote ambities op het gebied van wonen en werken. We willen de komende 15 jaar 8.200 woningen bouwen en nieuwe bedrijventerreinen ontwikkelen. Deze ambities hebben consequenties voor de bereikbaarheid en infrastructuur van onze stad.
De woningbouw vindt zowel plaats in uitbreidingslocaties (buitengebied) als in onze bestaande binnenstad. Bij de binnenstedelijke transformaties (woningbouw binnen bestaande binnenstad) kunnen de ontwikkelingen niet altijd zonder gemeenschapsgeld gerealiseerd worden.
De Taskforce heeft opdracht gekregen om de investeringen voor de grote ruimtelijke opgaves zo goed mogelijk financieel in beeld te brengen. Daarnaast ligt er een opdracht om te zoeken naar financiële mogelijkheden en instrumenten om deze kosten te kunnen betalen. Dit voorstel is daarom ook een eerste strategische financiële verkenning van de ambities van de ruimtelijke opgaves. Het geeft inzicht en een kader voor de ambities op dit gebied.
We merken nadrukkelijk op dat het gaat om grove financiële doorrekeningen. We hebben deze gemaakt om te komen tot een strategische financiële koers en uitgangspunten voor de toekomst. Uiteraard werken we alle plannen verder uit en wordt de uitvoering ervan nog voorgelegd aan de gemeenteraad.

Samenvatting

De hoofdlijnen van dit hoofdstuk gaat over:
- Financiële effecten actief grondbeleid en ambities ruimtelijke opgaves
- Financiële betaalbaarheid (dekking) hiervan

Financiële effecten actief grondbeleid en ambities ruimtelijke opgaves

- *Realisatie ambities woningbouw en bedrijventerreinen*

Om de woningbouwambities voor wonen en werken te realiseren zetten we via een actief grondbeleid zowel in op inbreidingslocaties als uitbreidingslocaties. Bij een actief grondbeleid blijft de regie voor de ontwikkeling bij onze gemeente. We verwerven de gronden en voeren de grondexploitatie uit. We hebben hierbij meer inspraak in de kwaliteit van het programma en het bouwtempo. Om een actief grondbeleid te voeren is een actief aankoopbeleid nodig om strategische grondposities in bezit te krijgen. Voor de uitvoering van dit beleid is een reserve strategische aankopen uitbreidingslocaties nodig. We moeten namelijk op basis van de regelgeving bepaalde gronden af te waarderen naar agrarische waarden, zolang er nog geen concrete bestemming ligt. De afwaardering van gronden naar een lagere waarde zal vaak tijdelijk van aard zijn. aangezien gronden later ingebracht kunnen worden in een grondexploitatie tegen de aangekochte waarde (en het geld dus weer teruggestort kan worden in de reserve). Om de ambities op dit gebied waar te maken hebben we een "werkkapitaal" in deze reserve nodig van € 6,1 miljoen. We stellen daarom voor om extra geld te storten in de reserve strategische aankopen.
We zetten ook in om woningbouw in de bestaande stad te realiseren. Deze inbreidingslocaties kunnen verliesgevend zijn. Om deze opgave in deze gebieden te realiseren vormen we een reserve binnenstedelijke transformaties. Met de binnenstedelijke transformaties hebben we als doel de leefbaarheid wonen en werken te verbeteren en toekomst bestendig te maken. Bij deze binnenstedelijke transformaties zijn op dit moment bijvoorbeeld de Euterpelaan en de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid in beeld. Deze plannen zijn nog allemaal onzeker. Voor deze plannen willen we een bedrag van € 10 miljoen reserveren.

- *Aanpassingen in de infrastructuur van de stad*

De woningbouwambities leggen een druk op de bestaande voorzieningen. Om de stad leefbaar, gezond en aantrekkelijk te houden is het noodzakelijk om te investeren in bovenwijkse voorzieningen en voorzieningen die leiden tot een verbetering van de fysieke kwaliteit leefomgeving. Dit onderscheid maken we om een deel van deze investeringskosten te kunnen verhalen met de nota kostenverhaal. Mede op basis van de robuustheidstoets zetten we bij de bovenwijkse voorzieningen in op fase 3 van de Noordelijke ontsluitingsweg, een ontsluitingsweg Oss West en het mobiliteitsplan in voorbereiding. Deze kosten ramen we in totaal op circa € 36 miljoen.

Bij de voorzieningen ter verbetering van de fysieke kwaliteit leefomgeving zetten we in op de plannen van Groen Blauw Natuur in voorbereiding, de vergroening van de Noordelijke ontsluitingsweg en plannen van de spoorzone. De gemeentelijke bijdrage voor deze plannen ramen we de komende 15 jaar op circa € 126 miljoen.

Financiële betaalbaarheid (dekking) actief grondbeleid en ambities ruimtelijke opgaves
In de reserve strategische aankopen uitbreidingslocaties is een bedrag van € 1 miljoen aanwezig. Het voorstel is om deze met een bedrag van € 5,1 miljoen aan te vullen om vervolgens met dit "werkkapitaal" een actief grondbeleid te kunnen uitvoeren. Deze ruimte is beschikbaar binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Voor de realisatie van diverse inbreidingslocaties reserveren we € 10 miljoen. Dit bedrag storten we in reserve binnenstedelijke transformaties. Deze ruimte is beschikbaar binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

De investeringen op het gebied van de ruimtelijke opgaves zijn zeer omvangrijk. Het aandeel voor de gemeente Oss komt globaal uit op € 162 miljoen. Deze middelen zijn zeker niet zomaar direct voorhanden. Het voorstel is om de komende jaren te gaan sparen om deze ambities tot uitvoering te kunnen brengen. We stellen voor om de volgende dekkingsbronnen te gebruiken voor het sparen:

a. Resultaten grondbedrijf: we kiezen ervoor om alle winsten die in de toekomst uit het grondbedrijf komen hiervoor te reserveren.
b. Bijdrage bovenwijkse voorzieningen: een bovenwijkse voorziening is een voorziening waarvan meer dan één exploitatiegebied profijt heeft. Op basis van de nota kostenverhaal kunnen we een bijdrage vragen aan ontwikkelende partijen voor de aanleg van deze bovenwijkse voorzieningen. De ontwikkelende partij heeft in dit gebied profijt van de aanleg van deze bovenwijkse voorzieningen. De hoogte van de bijdrage is gebaseerd op de investeringen van de afgelopen jaren, de lopende investeringen en de nieuwe investeringen. Onder deze nieuwe investeringen hebben we de voorlopige investeringsbedragen van de bestuurlijke wensen/ambities opgenomen. Hiervan is de financiële dekking nog niet geheel geregeld. In de bijdrage berekening rekenen we deze –vanwege deze onzekerheid- voor 50 % in. De definitieve voorstellen op dit gebied leggen we uiteraard nog aan de gemeenteraad voor. Het gaat hierbij om fase 3 Noordelijke ontsluitingsweg, ontsluitingsweg Oss West en het nieuwe mobiliteitsplan.
c. Bijdragen bovenwijkse netwerkvoorzieningen: een bovenwijkse netwerkvoorziening is een voorziening waarvan de gehele gemeente profijt van heeft. Op basis van de nota kostenverhaal kunnen we een bijdrage vragen aan ontwikkelende partijen voor de aanleg van deze bovenwijkse netwerk voorziening. De hoogte van de bijdrage is gebaseerd op de investeringen van de afgelopen jaren, de lopende investeringen en de nieuwe investeringen. Onder deze nieuwe investeringen hebben we de voorlopige investeringsbedragen van de bestuurlijke wensen/ambities opgenomen. Hiervan is de financiële dekking nog niet geheel geregeld. In de bijdrage berekening rekenen we deze –vanwege deze onzekerheid- voor 50 % in. De definitieve voorstellen op dit gebied leggen we uiteraard nog aan de gemeenteraad voor. Het gaat hierbij om het plan in voorbereiding van Groen Blauw Natuur, vergroening Noordelijke ontsluitingsweg en plannen spoorzone.
d. Reserve mobiliteit met de bijbehorende structurele dekkingsmiddelen: de reserve mobiliteit wordt met ingang van het jaar 2023 primair ingezet voor de grote mobiliteitsopgaves, inclusief voor mogelijke plannen van de ontwikkeling van de spoorzone.

Onderstaand financieel overzicht geeft een globaal toekomstbeeld:

bedragen * € 1.000

Omschrijving	Raming kosten	Financiële dekkingsbronnen periode 2022-2030							Raming tekort
		Resul-taten grond-bedrijf	Bijdrage bovenwijkse voorzieningen		Bijdrage bovenwijkse netwerkvoorziening		Reserve mobiliteit	Totaal inkom-sten	
			Aandeel grond-bedrijf	Aandeel extern partijen	Aandeel grond-bedrijf	Aandeel externe partijen			
Strategische aankopen uitbreidingslocaties									
Reserve	5.100	5.100						5.100	0
Ambities ruimtelijke opgaves									
1. Binnenstedelijke transformaties	10.000	10.000						10.000	0
2. Bovenwijkse voorzieningen:									
2.1 Mobiliteitsplan in voorbereiding	2.000		999	1.001				2.000	0
2.2 Ontsluitingsweg Oss Noord - fase 3	5.700		2.847	2.853				5.700	0
2.3 Ontsluitingsweg Oss West	28.500	19.384	1.008	1.011			4.174	25.577	2.923
	36.200	19.384	4.854	4.865			4.174	33.277	2.923
3. Verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving:									
3.1 Groen/blauw natuur en vergroening noordelijke ontsluitingsweg	1.300				632	668		1.300	0
3.2 Plannen spoorzone	125.000				2.450	2.593		5.043	119.957
	126.300				3.082	3.261		6.343	119.957
Totalen	**177.600**	**34.484**	**4.854**	**4.865**	**3.082**	**3.261**	**4.174**	**54.720**	**122.880**

	Raming kosten	Raming inkom-sten	Financiële dekkingsbronnen periode 2031-2037						Raming tekort
			Resultaten grond-bedrijf	Bijdrage bovenwijkse netwerkvoorziening		Reser-ve mobi-liteit	Inzet storting reserve mobiliteit voor afdekken kapitaal-lasten	Totaal raming inkom-sten	
				Aandeel grond-bedrijf	Aandeel externe				
3.2 Plannen spoorzone	125.000	5.043	49.794	1.279	1.354	3.465	30.000	85.892	34.065

Raming investeringstekort:

a. Ontsluitingsweg Oss West circa € 3 miljoen;
b. Plannen spoorzone circa € 35 miljoen

Wanneer we dit omrekenen naar een structurele last vanaf het jaar 2025 komen we op een bedrag van circa € 750.000. Dit bedrag hebben we structureel in deze begroting opgenomen vanaf het jaar 2025.

Voor deze programmabegroting 2022 betekent dit concreet:
Op basis van het najaarsbericht verwachten we dat de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf groeit naar € 23,9 miljoen per 1-1-2022. Het minimale niveau begroten we op basis van risicoschatting op ruim € 5,4 miljoen. Dit betekent dat de beschikbare, incidentele ruimte in 2022 € 18,5 miljoen bedraagt (waarvan we € 0,3 miljoen reserveren voor stortingen in de reserves). We stellen voor om deze gelden in te zetten voor:

- Reserve strategische aankopen uitbreidingslocaties: € 5,1 miljoen;
- Reserve voor binnenstedelijke transformaties: € 10 miljoen;
- Reserve bovenwijkse voorzieningen (infrastructurele ontwikkelingen): € 3,1 miljoen.

Raming van een bedrag van € 750.000 jaarlijks vanaf het jaar 2025.

Belangrijke kanttekeningen

We benadrukken dat we alle voorstellen te zijner tijd met een dekkingsvoorstel aan de gemeenteraad voorleggen. Deze plannen leggen we uiteraard alleen voor op het moment dat er zekerheid bestaat over de financiële dekkingskant. Andere belangrijke kanttekeningen zijn:

- We rekenen met toekomstige winsten en afdrachten. Deze zijn nog niet gerealiseerd. Als er een dip komt in de woningbouw heeft dit consequenties voor de winsten van het grondbedrijf. Vandaar dat we deze doorrekening periodiek actualiseren;
- Het zijn eerste grove berekeningen van de ambities. Bij de verdere uitwerkingen komt er meer duidelijkheid over de cijfers. Dit kan leiden dat de kosten naar beneden of naar boven worden bijgesteld;
- Als uitgangspositie hebben we genomen dat het Rijk en provincie Noord-Brabant een hele grote bijdrage gaan verrichten om de ambities van de spoorzone (verdiept spoor) te realiseren (95%). Als deze partijen niet de gewenste bijdrage leveren voor onze gewenste ambities dan zullen deze worden bijgesteld.
- Voor de grondexploitatie Oss West is een eerste grove berekening gemaakt. Een wijziging in het plan en/of programma kan een grote financiële impact hebben. Deze leggen we uiteraard altijd aan de gemeenteraad voor;
- De beheer- en onderhoudskosten van de plannen zijn nog niet meegenomen en worden bij uitwerking van de plannen uiteraard wel vertaald naar de programmabegroting.

Aanvullende toelichtingen

Binnenstedelijke transformaties

Binnenstedelijke transformaties hebben als doel om de leefbaarheid wonen-werken te verbeteren en toekomstbestendig te maken. Hierbij houden we onder andere rekening met woningbouwambities, energietransitie, bereikbaarheid, klimaatadaptatie en bestuurlijke ambities voor specifieke gebiedsontwikkelingen. De binnenstedelijke transformaties gaan gepaard met hoge investeringskosten en lange doorlooptijden. Een deel van de kosten zijn op termijn door de ontwikkeling terug te verdienen en een deel zijn onrendabele toppen. Bij het terugverdienen kijken we onder andere naar de mogelijkheden van meer woningbouw, kostenverhaal, samenwerking met private partijen. Om de onrendabele toppen af te dekken hebben we een aanvullend investeringsbudget nodig. Bij het afdekken van deze onrendabele toppen onderzoeken we ook de mogelijkheden van bijdrage/fondsen van onder andere provincie, Rijksoverheid en Europa. Bij deze verzoeken is in beginsel een gemeentelijke bijdrage (cofinanciering) nodig om de onrendabele top mee af te dekken.
Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat voor de komende 10 jaar (2022-2031) voor onder andere de projecten Euterpelaan en de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid een bedrag benodigd is tussen de € 8 en € 12 miljoen. Voor de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan is nog geen financiële verkenning gemaakt. Deze maken we in het najaar 2021. Deze is budgettair neutraal opgenomen. We benadrukken dat dit een eerste grove raming is en de bedragen in deze fase niet worden toebedeeld aan een bepaald project. Uitgangspunt is om per gebiedstransformatie een sluitende businesscase/grondexploitatie op te stellen. We zetten er op in dat we de kosten zoveel mogelijk drukken en de opbrengsten optimaliseren, we houden hierbij rekening met de bestuurlijke ambities.

Bovenwijkse voorzieningen

Bovenwijkse voorzieningen zijn voorzieningen op het gebied van de infrastructuur waar meerdere gebieden profijt van hebben. Onder deze bovenwijkse voorzieningen hebben we de ambities van het "mobiliteitsplan 2022 in voorbereiding", een ontsluitingsweg Oss West en fase 3 van de ontsluitingsweg Oss Noord opgenomen.

Mobiliteitsplan in voorbereiding

Het voornemen is om in het jaar 2022 een mobiliteitsplan op te leveren. Op basis van de eerste schetsen wordt in dit concept geïnvesteerd in snelle, comfortabele en veilige fietsroutes binnen het stedelijke gebied en vanuit de stad naar de omliggende kernen. Daarnaast gaan we hierbij in op het autostructuur netwerk. Op basis van dit mobiliteitsplan stellen we een uitvoeringsagenda op. Voorlopig reserveren we voor de periode 2022-2031 een investeringsbedrag van € 2 miljoen. Het plan wordt met een uitvoeringsagenda nog aan de gemeenteraad voorgelegd.

Ontsluitingsweg Oss West

De ambities op het gebied van wonen en werken hebben consequenties voor de bereikbaarheid en infrastructuur van onze stad. Om de effecten van de woningbouwambities op het wegennet te beoordelen is een robuustheidtoets (Goudappel, juni 2021) uitgevoerd. Dit laat een toename van het verkeer zien wat mogelijk tot knelpunten in de verkeersafwikkeling (file) zal leiden. Dit betekent dat opwaardering van het bestaande wegennet of uitbreiding van de infrastructuur nodig is om de woningbouwontwikkeling aan de westzijde van de stad mogelijk te maken. In een vervolgstudie wordt onderzocht wat de beste oplossing is voor de stad (ontsluitingsweg Oss West). De kosten voor de aanleg van een ontsluitingsweg Oss West is op basis van kengetallen grof geraamd op circa € 28,5 miljoen. Dit bedrag is exclusief de kosten voor een ongelijkvloerse kruising met het spoor. Deze is vooralsnog onderdeel van de ambities spoorzone Oss. Deze is opgenomen bij de verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving.

Ontsluitingsweg Oss-Noord fase 3

Voor de ontsluitingsweg Oss-Noord (fase 1 en fase 2) zijn al financiën beschikbaar. De besluitvorming over fase 3 van de noordelijke ontsluitingsweg (tussen de Kennedybaan en de Gewandeweg) is gekoppeld aan de ontsluiting van de woningbouwontwikkelingen in het westen en noorden van Oss. De toename van verkeersdruk en mogelijke knelpunten op ons wegennet als gevolg van deze woningbouwontwikkelingen worden momenteel in beeld gebracht. Op basis hiervan bepalen we welke hoofdwegenstructuur gewenst is voor een toekomstbestendige regionale en lokale bereikbaarheid. Dit bepaalt mede of en hoe we de derde fase van de noordelijke ontsluitingsweg uitvoeren. De kosten voor de aanleg van deze fase hebben we voorlopig geraamd op circa € 5,7 miljoen.

Verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving

Het gaat hierbij om investeringen die een verbetering opleveren van de kwaliteit van de leefomgeving. Hieronder verstaan we de investeringen op het gebied van landschappelijke waarden, natuur en netwerkvoorzieningen. Netwerkvoorzieningen betreffen de voorzieningen op het gebied van de infrastructuur waarvan de gehele gemeente profijt van heeft. We hebben op dit gebied een drietal strategische ambities waarvoor we geld willen reserveren. Het gaat hierbij om de ambities van Groen Blauw Natuur, vergroening Noordelijke ontsluitingsweg en de ambities van de spoorzone Oss (verkenning spoorzone). We benadrukken dat deze plannen nog allemaal opgesteld moeten worden.

Nog op te stellen Groen Blauw Natuur plan en vergroening Noordelijke Randweg

Het Groen Blauw Natuur plan wordt voorbereid. Het gaat hierbij om projecten op het gebied van uitbreiding natuur en verbetering biodiversiteit. De vergroening van de Noordelijke ontsluitingsweg is geen specifiek project binnen het Groen Blauw Natuur plan. De vergroening van de Noordelijke ontsluitingsweg zal in samenhang met het voorgenomen project “stadsrand en stad” worden opgesteld. Projecten op dit gebied werden in het verleden betaald uit de reserve groenfonds landelijk gebied. Deze reserve werd onder andere gevoed vanuit een bijdrage van € 5 per m2 voor uitbreidingslocaties woningbouw. Deze bijdrage komt te vervallen. De bijdrage voor de verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving komt hiervoor in de plaats. We schatten in dat de reserve landelijke groenfonds voor de periode tot en met 2031 aangevuld moet worden met circa € 1,3 miljoen. De reserve landelijke groenfonds heeft dan € 1,8 miljoen te besteden aan het Groen Blauw Natuur plan voor de periode 2022-2031 en de vergroening van de Noordelijke ontsluitingsweg. Deze plannen leggen we nog aan de gemeenteraad voor.

Ambities spoorzone

Voor de ambities van de spoorzone verkennen we twee oplossingsrichtingen:

- Verdiept spoor;
- Interwijkverbinding Ravenstein.

De ambitie van het verdiept spoor is bij de berekeningen als uitgangspositie genomen.
Movares heeft de interwijkverbinding Ravenstein op € 7 miljoen geraamd. De interwijkverbinding Ravenstein is een voorwaarde om de woningbouw ambities daar te kunnen realiseren. De kosten van deze investering zijn aan de grondexploitatie Ravenstein Stationskwartier toegerekend. Uit een actuele doorrekening komt naar voren dat de grondexploitatie Ravenstein Stationskwartier deze kosten kan dragen. De grondexploitatie komt dan nagenoeg neutraal uit.
Voor het verdiept spoor gaan we vooralsnog uit van een eigen gemeentelijke bijdrage van € 125 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op de eerste hele grove cijfers van het adviseurs-/ingenieursbureau Movares. Bij deze opzet is uitgegaan dat het Rijk en provincie Noord-Brabant nog een veel groter deel van de kosten voor hun rekening zullen nemen. In deze opzet zijn we ervan uitgegaan dat het Rijk en de provincie 95% van de kosten voor haar rekening neemt. Movares raamt de kosten voor het verdiept spoor van de gemeente Oss grof op € 2,5 miljard.
Het vergt een hele grote (financiële) inspanning en lobby-traject om deze ambities te kunnen realiseren. Met deze reserve willen we een aanvang maken om gelden vrij te maken om deze ambities te kunnen realiseren. Het traject wat hiermee wordt ingezet is een traject van een lange adem.

Nota kostenverhaal

De taskforce heeft opdracht gekregen om te zoeken naar mogelijke dekkingsmiddelen om de kosten van de ambities ruimtelijke opgaves mee te betalen. Eén van deze dekkingsbronnen is het optimaal gebruik maken van het verhalen van kosten. De kosten die de gemeente maakt om ontwikkelingen van woningbouw, bedrijvigheid, kantoren, winkel-, sport- en schoolvoorzieningen, natuur- en recreatieve voorzieningen te realiseren worden deels bij degene die profijt heeft van de voorzieningen "in rekening gebracht". Dit in rekening brengen van deze kosten heet het verhalen van de kosten ofwel kostenverhaal.
De nota kostenverhaal gaat in op bestaande verhaalsmogelijkheden en beschrijft de nieuwe verhaalsmogelijkheid voor bovenwijkse voorzieningen (bijdrage bovenwijkse voorzieningen) en voor verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving (bijdrage bovenwijkse netwerkvoorziening). Deze kostenverhaal geldt dan overigens ook voor onze eigen grondexploitaties. Vanuit deze exploitaties moeten we dan ook een bijdrage doen voor bovenwijkse voorzieningen en voor bovenwijkse netwerkvoorzieningen.
De nota kostenverhaal leggen we apart aan de gemeenteraad voor.

Financiële dekking

De financiële dekking van de ambities ruimtelijke opgaves is opgebouwd uit 5 bronnen, te weten:

- Bijdrage kostenverhaal;
- Resultaten grondbedrijf;
- Reserve mobiliteit met de structurele voeding;
- Bijdrage Rijk/provincie/subsidie mogelijkheden;
- (toekomstige) offerte Programmabegroting.

Deze lichten we hieronder verder toe.

Bijdrage kostenverhaal

De invoering van de bijdrage kostenverhaal voor de bovenwijkse voorzieningen levert een bedrag van circa € 9,7 miljoen op voor de periode 2022-2030. Dit bedrag zetten we in om de ambities van de bovenwijkse voorzieningen voor een deel te betalen. De invoering van de bijdrage bovenwijkse netwerkvoorzieningen levert een bedrag van circa € 6,3 miljoen op voor de periode 2022-2030. Dit bedrag zetten we in om de ambities van de verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving voor een deel te betalen.

Resultaten grondbedrijf

- *Vrijval Algemene BedrijfsReserve (ABR) grondbedrijf*

De winsten en verliezen van de grondexploitaties worden verrekend met de ABR van het grondbedrijf. Met deze ABR worden de risico's van het grondbedrijf afgedekt. Het risicobedrag berekenen we met behulp van de methode Monte Carlo analyse. Met deze analyse dekken we risico's die binnen een project kunnen optreden af. De vrijval ABR is het verschil tussen het aanwezige bedrag in de ABR en het berekende risicobedrag. Dit bedrag kunnen we inzetten.
Het voorstel is om de vrijval ABR eerst in te zetten voor de reserve strategische aankopen uitbreidingslocaties. Deze reserve is noodzakelijk om een actief grondbeleid te kunnen uitvoeren zodat de gemeente zelf de regie heeft bij de ontwikkeling van woningbouw en industriegronden. Vervolgens is het voorstel om de vrijval van de ABR te bestemmen voor de ambities ruimtelijke opgaves. Hierbij merken we op dat de relatie met ambities binnenstedelijke transformaties het sterkst is. De binnenstedelijke transformaties hebben ook tot doel om de woningbouwambities mede te realiseren. Hierbij is sprake van het zogenaamde zuur afdekken met het zoet. Het zuur van de binnenstedelijke transformaties afdekken met het zoet van de woningbouwlocaties in de uitleggebieden. Het restant van de vrijval ABR zetten we in om de overige ambities van de ruimtelijke opgaves af te dekken.

- *Prognose resultaten toekomstige grondexploitaties*

In de berekeningen van de resultaten van het grondbedrijf hebben we ook de prognose resultaten van de zogenaamde "toekomstige" grondexploitaties opgenomen. Deze plannen moeten nog uitgewerkt worden en de bijbehorende grondexploitaties moeten nog door de gemeenteraad worden vastgesteld. Voor een aantal toekomstige grondexploitaties hebben we eerste prognoses berekend omdat zij een grote financiële impact hebben. Bij Oss West rekenen we op basis van de eerste berekeningen op een bedrag van circa € 61 miljoen. Deze winst is voor de periode 2031 tot en met 2037 ingerekend.

Reserve mobiliteit

In deze reserve storten we jaarlijks een bedrag van € 250.000 vanuit de reguliere begroting en een bedrag van € 245.000 vanuit het parkeerbedrijf. Deze middelen zetten we in voor het meerjarig investeringsprogramma mobiliteit. We willen de reserve mobiliteit volledig inzetten om de grote mobiliteitsopgaves te betalen. Het voorstel is daarom deze gelden toe te voegen aan de reserve bovenwijkse voorzieningen en de reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving. In deze reserves zijn de grote mobiliteitsopgaves ondergebracht.

Bijdrage Rijk/provincie/subsidie mogelijkheden

We onderzoeken de mogelijkheden die er zijn om een bijdrage van het Rijk en provincie te krijgen. De lobby op deze onderdelen is –mede gezien de grote bedragen- van groot belang.

(Toekomstige) Offerte Programmabegroting

De eerste financiële doorrekening leidt nog tot tekorten. Op grote lijnen zien we tekorten bij de ambities van een ontsluitingsweg Oss West (circa € 3 miljoen) en bij de plannen van de spoorzone (een bedrag van circa € 35 miljoen). Om te sparen voor de ontwikkeling van de spoorzone is een bedrag nodig van € 750.000. We nemen dit bedrag op in deze programmabegroting 2022-2025 (jaarschijf 2025).

De uitvoering van de ambities leidt ook tot een toename van de beheer- en onderhoudskosten. De verwachting is dat het beheer- en onderhoud van de ambities op het gebied van de binnenstedelijke transformaties en de ambities van de bovenwijkse voorzieningen kunnen worden afgedekt door de toename van de OZB-inkomsten in deze gebieden. Het uitgangspunt is namelijk om de toename van de beheer- en onderhoudskosten van het areaal in de openbare ruimte af te dekken uit de extra OZB inkomsten die deze plannen opleveren.

Andere beheer- en onderhoudskosten gekoppeld aan diverse ambities kunnen wel leiden tot extra kosten, die bij de uitwerking van de plannen opgenomen moeten worden.

Versterking van de organisatie

Uitvoering onder druk

Al een aantal jaren merken we dat de uitvoering van onze gemeente onder druk staat. Dat leidt soms tot vertraging, niet kunnen leveren, met de daarbij behorende irritaties bij inwoners en raad. Eind 2019 hebben de burgemeester en de gemeentesecretaris een presentatie voor de gemeente raad verzorgd, waarin het " piepen en kraken " nader is toegelicht. Het liep vast op onderdelen. Voorafgaand aan die presentatie hebben wij een benchmark laten uitvoeren en ons laten vergelijken met andere gemeenten van onze omvang. De conclusie was dat onze gemeente met circa 9 miljoen minder aan personeelsbudget werkt. Deze uitkomst objectiveerde ons gevoel en de gang van zaken.

In 2020 hebben we de raad een keuze document voorgelegd: de Prioriteitennota. Daarin hebben we beschreven welke werkzaamheden en projecten we wel konden uitvoeren en welke niet. Kiezen en duidelijk maken wat van tafel viel of uitgesteld werd. Bovendien hebben we in de Prioriteitennota beschreven dat we circa 40 fte nodig hadden om alle wensen te realiseren. Daarmee zouden we de basis op orde krijgen, nieuwe taken die zich aandienden kunnen uitvoeren en winnen aan strategische slagkracht die past bij het gewenste 100.000 profiel.

In de begroting van 2021 is wel € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld om de uitvoering in de WMO aan te kunnen, bij Vastgoed een aantal basisfuncties te kunnen vervullen en het functiehuis op niveau te brengen. Daarnaast heeft de raad bij de behandeling van de Prioriteitennota 2021 een motie aangenomen over de 100.000 gemeente. Het college kreeg de opdracht een organisatievisie voor te leggen hoe de organisatie kan toegroeien naar een 100.000 gemeente. Gelijktijdig met de kadernota 2022-2025 hebben we deze visie gepresenteerd. Eén van de onderdelen van de visie is strategisch personeelsmanagement: wat is nodig aan menskracht.

Bij de organisatievisie hebben we de volgende eerste indicatie afgegeven:

- **Beleidscapaciteit** op het gebied van: Werk en Inkomen, Zorg, Maatschappelijke Ontwikkeling, Energie, Verkeer en Vervoer en Veiligheid.
- **Uitvoeringskracht** om beleid te vertalen naar werkinstructies op het gebied van het sociaal domein en openbare ruimte.
- **Verander opgaven in de samenleving:** gebiedsmakelaar agrarische visie, milieutaken na invoering Omgevingswet, vroegsignalering schuldenproblematiek.
- **Privacy en Informatie veiligheid:** zowel op concern niveau als in de uitvoering van het sociaal domein.
- **Informatisering, digitalisering en data gesteund werken**: zowel in de primaire processen als in de centrale afdeling ICT.
- **Woningbouw/vastgoed:** projectleiders, makers van bestemmingsplannen, planeconomen
- **Ondermijning en veiligheid:** medewerkers bij Publiekscentrum voor adresonderzoeken, Bibob breder inzetten.
- **Versterking** van Communicatie, Inkoop en Facilitair op centraal niveau

De afgelopen maanden hebben we dit verder uitgewerkt. We hebben de inventarisatie van de Prioriteiten nota tegen het licht gehouden, nieuwe taken en opdrachten geïnventariseerd,- waaronder de versnelling van de woningbouw- en kritisch gekeken naar wat nodig is om de basis op orde te brengen, uitstekende dienstverlening uit te voeren en te kunnen werken als een 100.000 gemeente. Wij komen uit op circa 40 fte, die wij de komende jaren willen werven. Voor een deel betaald uit bestaande budgetten, voor een deel door de kosten ten laste te brengen van het grondbedrijf en voor een deel via de inzet van de reserve integraal voorzieningenbeleid. Dit is nog een grote uitdaging gezien de toenemende krapte op de arbeidsmarkt.
In het onderstaande werken we dit verder uit in vier paragrafen:

1. Een samenvatting van de organisatievisie, zoals eerder gepresenteerd;
2. Een samenvatting van de personele benchmark die eerder is uitgevoerd;
3. Concretisering van de gelden 2021. Hierbij is concreet aangegeven hoe de extra middelen uit de programmabegroting 2021-2024 zijn c.q. worden besteed;

4. Uitwerking toekomstbestendige 100.000+ organisatie: op welke plekken willen we onze organisatie (gefaseerd) versterken. Het gaat hierbij nadrukkelijk om het versterken van de basis op orde en ook om als organisatie door te groeien naar een 100.000+ organisatie.

Organisatievisie

Voor de ontwikkeling van de organisatie hebben we een visie opgesteld. Bij de Prioriteitennota hebben we die met u gedeeld. Hieronder geven we een samenvatting.

Oss is een middelgrote woon- en werkstad die richting de 100.000 inwoners groeit. Dat brengt verschillende kansen en uitdagingen met zich mee. We kennen de uitdagingen van een middelgrote stad én die van het platteland. We hebben te maken met een grote diversiteit waaruit een bijzondere kracht voortkomt, maar tegelijkertijd ook veel complexiteit met zich meebrengt. Niet altijd makkelijk, maar vooral een geweldige uitdaging om aan te werken.
De gemeentelijke organisatie van vandaag en morgen koppelt klassieke waarden als betrouwbaarheid, rechtsgelijkheid, rechtmatigheid en verantwoording aan hedendaagse oriëntaties als veerkracht, wendbaarheid, realisatiekracht en nabijheid. We maken nog altijd beleid en voeren dat uit. Maar we doen dat steeds vaker in netwerken. We spelen soms eerste viool, maar moeten ons ook kunnen laten leiden door de samenleving. We doppen onze eigen boontjes, maar doen dat ook graag, en soms verplicht, in regionale verbanden. We moeten het hebben van standaardiseren en digitaliseren, en van maatwerk en mensenwerk. Organiseren als werkwoord is complexer geworden.

We oriënteren ons op:
- We zijn een middelgrote woon- en werkstad die alles in zich heeft. We zijn en- en.
- Basis op orde: we werken aan verbeteringen en vernieuwingen die maken dat de dienstverlening en het werk makkelijk en goed loopt
- 100.000+ gemeente: we willen meer strategische realisatiekracht binnen de gemeente, de regio en het land.

We ontlenen inspiratie aan:
- Het NSOB model (zie organisatievisie). Dit gaat over rollen die de overheid inneemt in samenhang met de samenleving. Het belangrijkste daarvan is dat we als ambtelijke organisatie beter moeten worden in netwerken, faciliteren en overlaten aan die samenleving. Dit staat naast de rollen die we ook hebben en houden op het gebied van rechtmatigheid en de presterende overheid.
- Het Koersdocument 3x3. De kernbegrippen daarin zijn o.a. vakmanschap, samenwerken en werken volgens de bedoeling.
- De Global Goals. Die zijn zo verweven met wat we doen dat ze soms onzichtbaar lijken.

We weten waar we vandaan komen, we kennen onze sterktes en zwaktes, we hebben belangrijke inspiratiebronnen en we weten waar we naartoe willen. In een veranderende omgeving investeren we in:
- Onze besturingsfilosofie en -model: een helder verhaal over lijnmanagement, programmamanagement en zelfmanagement, over opgaven, opdrachtgever\-nemerschap en eigenaarschap, over team, samenwerken en presteren;
- Werken volgens de bedoeling: we trainen onszelf om om te gaan met lastige vragen als “Wat zeggen de regels dat hier moet, en wat is de bedoeling van die regels eigenlijk? Wat helpt hier echt?”;
- Strategische slagkracht: we steunen raad, bestuur en organisatie in het maken en zeker ook vasthouden van een meerjarige koers, passend bij de gemeente en de opgaven waar we voor staan. We investeren in de ontwikkeling van netwerken en lobbykracht, het smeden van coalities in de samenleving, we verzwaren het functiehuis, we breiden formatie uit enzovoort.
- Projectmatig werken: we zijn een sterke, informele en collegiale organisatie die kan winnen aan realisatievermogen door gestructureerde en gedisciplineerder te werken. Voor grote projecten richten we een projectenbureau in.

- Digitalisering en datagesteund werken. Digitalisering is goed voor de dienstverlening aan inwoners en voor de efficiency van werkprocessen. Datagesteund werken maakt dat we betere besluiten nemen. Dit betekent investeren in ICT maar zeker ook in digitale vaardigheden van zowel beleid als uitvoering.
- Strategische personeelsontwikkeling en –planning. De ontwikkeling van mensen is essentieel. Het is essentieel voor de kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening, beleidsontwikkeling, ketensamenwerking of regievermogen. Maar ook omdat we graag een aantrekkelijk werkgever willen blijven. Voor jong en oud, man of vrouw, doorgewinterd ambtenaar of zij-instromer. We investeren in vakmanschap en ontwikkelperspectieven. We investeren in vervanging, gegeven de golf aan uittreders komende 10 jaar;
- Excellente uitvoering en gezonde zakelijkheid. Onze gemeente heeft een enorme kracht, namelijk bevlogen medewerkers doe de ruimte pakken om zelfstandig te werken. Het informele zorgt voor swung, trots en snelheid. We vullen dit aan met zakelijkheid, met afspraken over opdrachtgever en –opdrachtnemerschap, met af en toe stil staan of we dit wel zouden moeten doen. Het optimaliseren en digitaliseren van werkprocessen zorgt ervoor dat we meer tijd hebben voor vernieuwing en complexe vraagstukken. We investeren in uitvoering en ontwikkeling van de cultuur richting meer afspreken, aanspreken en standaards.

En tot slotte is het van belang om te kiezen en te prioriteren. We vragen om prioriteiten te stellen, koersvast te blijven en keuzes in het licht van het lange termijn perspectief te maken. Ook na de versterking van organisatie zal bij nieuwe ambities of nieuwe taken herprioritering nodig zijn.

Uitkomsten personele benchmark

Medio 2019 is door het bureau Berenschot een benchmark uitgevoerd, waarbij onze formatie en kosten vergeleken zijn met referentiegemeenten. Uitgangspunt daarbij was de begroting 2019. Referentiegemeenten zijn gemeenten die qua omvang, samenstelling, sociale structuur e.d. vergelijkbaar zijn met onze gemeente.

De conclusie uit deze benchmark was:
"De totale apparaatskosten (primair proces en overhead) per inwoner zijn 9% lager dan gemiddeld (= - € 9 miljoen)." Dit is substantieel te noemen.

Onder apparaatskosten verstaat Berenschot de loonkosten, inhuurkosten, materiële kosten en kosten van taken belegd bij derden (en gecorrigeerd voor opbrengsten uit diensten voor derden).

De lagere apparaatskosten zijn te verdelen in:
- Primair proces (diensten en producten voor burgers): 6% lagere kosten en dit is een bedrag van - €4,7 miljoen. De beleidsformatie bij cluster Ruimtelijke ordening, WABO en volkshuisvesting liggen hoger dan gemiddeld. Bij de clusters openbare orde & veiligheid, Wmo, Jeugd en kunst/ cultuur/ oudheidkunde liggen de kosten lager.
- Overhead: 21% lagere kosten en dit is een bedrag van - € 4,3 miljoen. Aandachtspunten met lagere kosten waren: Informatisering & automatisering, bestuurszaken en -ondersteuning, Financiën & Control en Personeel & Organisatie.

De lagere apparaatskosten zijn dus redelijk gelijk te verdelen over het primaire proces en de overhead. Op beide onderdelen scoren we een stuk onder het gemiddelde.

Andere opvallende zaken uit de benchmark:
- Qua salarisschalen hebben we als gemeente relatief:
    - veel medewerkers in schaal 4
    - veel medewerkers in schaal 10/ 10a en relatief minder in schaal 11 en 12.
- Het ziekteverzuim is hoger dan gemiddeld (5,5% t.o.v. 5,1 %)
- Het begrote opleidingsbudget per medewerker is 18% lager dan gemiddeld

Met de eerder beschikbaar gestelde bedragen in 2021 is hierin een eerste verbeterslag gemaakt.

We hebben naar aanleiding van de benchmark o.a. bij de ruimtelijke afdelingen nader onderzoek gedaan. Dit omdat het ook daar piept en kraakt. Het zelf maken van bestemmingsplannen, de nieuwe omgevingswet, de energietransitie, de hoge ambities zowel in verstedelijking (o.a. woningbouw) als in het buitengebied (transitie landelijk gebied), verklaart een deel van de verschillen. Daarnaast hebben we voor onze manier van werken het traject 'Meer door anders' ingezet. Hierbij wordt meer ruimte en vertrouwen gegeven aan inwoners en bedrijven, en nemen we zaken niet meer over, laten het initiatief bij de inwoner en markt maar faciliteren en begeleiden. De nieuwe werkwijze via de intaketafel is een van de resultaten van dit traject.

Concretisering gelden 2021

In de programmabegroting 2021 is geïnvesteerd in de organisatie met structurele en incidentele middelen op de volgende gebieden

Prioriteit 2021	Bedrag	Besteed aan
Uitvoering sociaal domein	€ 570.000 jaarlijks	– WMO uitvoering: € 522.700 – Inkoop en contractmanagement t.b.v. dashboard sociaal domein: € 77.300 – Restant is inverdiend binnen WMO algemeen (- € 30.000).
Uitbreiding capaciteit grondcomplexen	€ 92.000 jaarlijks	– Projectleider vastgoedontwikkeling (1 fte)
Basis op orde/ knelpunten woningbouw	€ 370.000 jaarlijks	– basis op orde vastgoed: € 108.000 – inrichten projectenbureau, inclusief ondersteuning: – € 260.000
Ontwikkeling strategische slagkracht	€ 470.000 jaarlijks	– € 420.000 voor versterking strategische slagkracht. Het aanpassen van functiewaarderingen – € 50.000 voor de invoering projectmanagement systeem
Investeringsimpuls ontmoeten, sport en cultuur	€ 3.123.000 eenmalig,	Dit geld is in de reserve IVB gestort en de verantwoording hiervan vindt plaats via de reguliere P&C cyclus. De reserve wordt ingezet in de geprioriteerde projecten, zoals deze opgenomen zijn in de programmabegroting. Dit geld is deels bestemd voor capaciteit.
Impuls ICT	€ 90.000 jaarlijks	– € 30.000 voor voorbereidingen Cloud – € 60.000 voor informatieveiligheid

Versterking van de organisatie

Een versterking van de organisatie is noodzakelijk. Versterking in kwalitatieve zin, zoals beschreven in de organisatievisie, en ook in kwantitatieve zin. De benchmark en de discussie rondom de prioriteitennota vorig jaar gaf dit ook aan. De versterking van de organisatie is noodzakelijk omdat het op onderdelen in de organisatie "piept en kraakt". Het is belangrijk om ervoor te zorgen dat de basis op orde is en blijft. Daarnaast is versterking van de organisatie noodzakelijk om goed uitvoering te kunnen geven aan onze ambities en aan wettelijke taken die op ons af komen.
In deze paragraaf geven we de noodzakelijke kwantitatieve versterking aan. In totaal is het op termijn noodzakelijk om de organisatie te versterken met circa 40 fte en circa 8 fte tijdelijk. Een deel van deze uitbreiding kunnen we financieren uit:

- esultaten van kritische beoordeling van lokale en regionale personele budgetten binnen het sociaal domein;
- het grondbedrijf (ten laste van diverse (toekomstige) grondexploitaties);
- de beschikbare reserve IVB.

We beschreven het proces van de afgelopen jaren met de benchmark, de *Prioriteitennota* en de Organisatie visie. Graag zetten we de inhoudelijke onderbouwing voor de uitbreiding op een rij. De benodigde fte's dragen bij aan:

- De basis op orde brengen: in een groot aantal gevallen is sprake van te weinig mensen die het werk kunnen uitvoeren, waardoor de uitvoering stagneert en/of we risico's lopen: denk aan Inkoop, Veiligheid, aan werkzaamheden rond privacy, bij milieutaken, de adresonderzoekers bij Burgerzaken, bij onze kinderboerderij de Elzenhoek, bij de uitvoering van Bibob-onderzoeken en herstructurering woonwagenlocaties.
- Intensivering van beleid/ 100+:
    - De uitvoering van uitstekende dienstverlening al dan niet door nieuw beleid: voorbeelden zijn inspelen op ontwikkelingen in de agrarische sector – zoals stoppende boeren en vrij komende agrarische bebouwing - en de vroegsignalering bij schuldhulpverlening
    - Het vergroten van de strategische beleidscapaciteit in de geest van de organisatie visie/ 100.000 plus. Beleidscapaciteit die bijdraagt aan meer samen met de samenleving en aansluiten bij wat daar gebeurt. Ook beleidscapaciteit die bijdraagt ook lobby-kracht en regionale en bovenregionale samenwerking. Voorbeelden zijn de capaciteit van Mens en Maatschappij.
    - Tenslotte capaciteit die bijdraagt aan de 100.000 gemeente gekoppeld aan nieuwe taken en ambities: voorbeelden zijn de energie transities, mobiliteitsvraagstukken en grondverwerving/ planeconomie als gevolg van de versnelling woningbouw, het data gesteund werken de komende jaren.

Voor 2 concrete posten vragen we een incidenteel budget voor 2022. Namelijk voor de invoering van de omgevingsvisie/ -wet en voor de uitvoering van de digitaliseringsagenda in het sociaal domein.

Het totaal ziet er als volgt uit:

Structureel:

bedragen * €1.000

Structurele formatie	**FTE**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Sociaal domein	11	904	944	944	944
Ruimtelijk/ economisch	17,6	1.277	1.463	1.463	1.463
Dienstverlening/ bedrijfsvoering	11	508	902	902	902
Totale dekking		-843	-843	-843	-843
Totaal	**39,6**	**1.846**	**2.466**	**2.466**	**2.466**

Incidentele formatie	**FTE**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Voorzieningenbeleid	2,2	189	189	142	142
t.l.v. reserve IVB		-189	-189	-142	-142
Digitalisering sociaal domein	0,7	380			
Omgevingswet	5,9	1.129			
Totaal	**8,8**	**1.509**	**-**	**-**	**-**

Samenvatting per opgave

Onderstaand een samenvatting per opgave:

Sociaal domein

Bedragen * € 1.000

Nr	Post	FTE	2022	2023	2024	2025
	Intensivering van beleid / 100+					
1	Bewindvoering schuldhulpverlening	0,6	-	40	40	40
2	Vroegsignalering schuldhulpverlening	3	223	223	223	223
3	Ondersteuning gemeenschapshuizen	0,4	50	50	50	50
4	Beleidscapaciteit	4	376	376	376	376
	Dekking		-188	-188	-188	-188
	Totaal	**8**	**461**	**501**	**501**	**501**
	Basis op orde					
5	Kwaliteitsmedewerker	1	83	83	83	83
6	Consulent schuldhulpverlening	1	78	78	78	78
7	Programmamanager P3	0	12	12	12	12
8	AVG specialist/Kwaliteitsmedewerker	1	83	83	83	83
	Dekking		-255	-255	-255	-255
	Totaal	**3**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Totaal	**11**	**461**	**501**	**501**	**501**
	Inhuurbudget incidenteel					
10	Projectleider digitalisering	0,67	380			

Korte toelichting:

Intensivering van beleid

1/2. Bewindvoering en vroegsignalering schuldhulpverlening: we vinden het van groot belang om extra in te zetten op de uitvoering van schuldhulpverlening. De kosten voor bewindvoering zijn fors en groeiend, en lastig te beïnvloeden door de gemeente. Wij hebben het voornemen om met bewindvoerders in Oss en regio een convenant te sluiten en met elkaar kwalitatief goede en passende ondersteuning te bieden. Er zijn inwoners die ook geholpen zijn met budgetbeheer e.d. en waarbij bewindvoering niet (meer) nodig is. Deze nieuwe manier van werken (gezamenlijke gesprekken) vraagt extra capaciteit (0,6 fte) bij het team Schuldhulpverlening. Deze financieren we in 2022 tijdelijk uit de coronacompensatie voor SHV en reserve Participatiebevordering. Sinds 2021 is vroegsignalering een nieuwe wettelijke taak bij schuldhulpverlening. Wij ontvangen hiervoor geen extra Rijksmiddelen. Wij hebben een systeem waarop relevante organisaties kunnen melden als er sprake is van betalingsachterstanden. Wanneer deze signalen er zijn, sturen wij de betreffende inwoner een bericht met het aanbod om hierover in gesprek te gaan. Voor een effectieve aanpak is meer nodig. Wij willen actief op huisbezoek gaan bij de inwoners in de meest problematische situaties. Dit kost 3 fte aan extra capaciteit bij het team Schuldhulpverlening.

3. Ondersteuning gemeenschapshuizen: Het project laagdrempelig ontmoeten "Thuis in de Buurt" bepleit geen radicale breuk met de bestaande praktijk van de wijk- en dorpshuizen. De stichtingsbesturen zetten zich al jaren met ziel en zaligheid om het wijk- of buurthuis zo goed mogelijk te laten functioneren in de gemeenschap. We willen echter ook breder kijken en het gemeenschapshuis nog beter laten aansluiten op de behoeften van de omgeving en die van kwetsbare inwoners. Die stip op de horizon vergt een nieuwe opdracht en ontwikkelpad. Die transitie willen we zorgvuldig begeleiden, aansluitend op wat de besturen zelf kunnen en nodig hebben. Om deze transitie waar te kunnen maken stellen we voor om € 50.000 structurele extra kosten op te nemen. Dit voor extra structurele personele capaciteit om het geheel in

goede banen te leiden. Hierbij denken we aan het goed begeleiden en ondersteunen van de vrijwilligers om de veranderopdracht te doen welslagen.

4. Beleidscapaciteit: we hebben extra beleidscapaciteit nodig voor zowel de basis op orde als voor beleidsintensiveringen. Deze capaciteit is nodig voor belangrijke ontwikkelingen binnen programma 1, 2 en 3. Belangrijke ontwikkelingen binnen programma 1 liggen op het gebied van Wonen/ welzijn & zorg, de relatie tussen de omgevingswet en sociaal domein, versterking Zorg en Veiligheid, lokale ontwikkelagenda Wmo, waaronder o.a. gebiedsgericht werken en substitutie. Binnen programma 2 is er een extra beleidsmedewerker/ projectleider noodzakelijk door diverse wetswijzigingen, ontwikkelingen in samenwerkingsverbanden en lokaal en regionaal beleid. Binnen programma 3 is extra capaciteit noodzakelijk voor het opzetten van regionale netwerken, subsidiebeleid, -beheer en aanvragen, ten behoeve van amateur kunstensector, sturing op grote investeringen, regionale afstemming nieuwe gemeenten in regio etc. Het tekort aan beleidscapaciteit werd in de benchmark uit 2019 onderbouwd. Twee fte kunnen we binnen bestaande budgetten realiseren.

Basis op orde (5 tot en met 8)

Voor 3 noodzakelijke formatie-uitbreidingen hebben we zelf financiële ruimte binnen de begroting gevonden. Deze willen we inzetten voor een kwaliteitsmedewerker Werk & Inkomen om te komen tot een goede vertaling van beleid naar de uitvoering. Daarnaast willen we een extra consulent schuldhulpverlening aantrekken om taken op dit gebied duurzaam goed te kunnen uitvoeren. Dit zijn taken die nu door een inhuurkracht met inzet van tijdelijke middelen worden uitgevoerd. Een kwaliteitsmedewerker die actief aan de slag gaat met de AVG is noodzakelijk. Er is veel te weinig capaciteit en kennis binnen het sociaal domein met betrekking tot AVG, privacy en ook DPIA’s uit te voeren. Onder de AVG is dit verplicht. Daarnaast hebben we een agenda voor datagesteund werken en digitalisering sociaal domein opgesteld. Die vereisen voorzieningen met betrekking tot gegevensuitwisseling en privacy. Een accenthouder/ kwaliteitsmedewerker voor dit onderwerp voor het hele sociale domein is een deel van de oplossing. Daarnaast is extra capaciteit nodig in de vorm van de privacy officer (zie onderdeel dienstverlenende organisatie).

Incidentele claim

1. Projectleider digitalisering

We denken dat digitalisering een belangrijke bijdrage kan leveren aan het behalen van maatschappelijke doelen. Op het gebied van digitalisering ligt er een grote uitdaging binnen het sociaal domein, ook in vergelijking tot andere gemeenten van vergelijkbare omvang. Daarom is gewerkt aan een visie op digitalisering binnen het sociaal domein met daarbij een meerjarenagenda. De pijlers daarin zijn een digitaal portaal voor inwoners, een regie/clientvolgsysteem voor professionals, dataficering in de vorm van een dashboard voor het sociaal domein, het verminderen/vereenvoudigen van administratieve handelingen en het automatiseren/digitaliseren van gestandaardiseerde processen en continue werken aan de onderliggende structuur en cultuur. Uitvoering van de meerjarenagenda vraagt daarmee ook de komende jaren inzet van een projectleider. Het bedrag is nodig om voor 3 jaar een projectleider in te kunnen huren.

Ruimtelijk- economisch domein

Bedragen * € 1.000

Nr	Post	FTE	2022	2023	2024	2025
	Intensivering van beleid/ 100+					
1	Strategisch adviseur Mobiliteit	1	106	106	106	106
2	Energietransitie / Warmtetransitie	3,5	206	289	289	289
3	Milieutaken	1,5	141	141	141	141
4	Projectleider woonwagens	0,5	47	47	47	47
5	Adviseur meanderende Maas	0,5	47	47	47	47
6	Toezichthouder Groen, water en ecologie	1	33	66	66	66
7	Landbouwvisie en uitvoering VAB	2	41	177	177	177
8	Strategisch beheer IBOR	1	-	94	94	94
9	Beleidsontwikkeling verkeer (IBOR)	0,6	-	50	50	50
10	Planeconoom senior*	1	106	106	106	106
11	Strategisch grondverwerver*	1	106	106	106	106
12	Projectleider Oss West*	1	94	94	94	94
13	RO adviseurs*		-	PM	PM	PM
	Dekking uit het grondbedrijf		-306	-306	-306	-306
	Basis op orde/ wettelijke taak					
14	Milieutaken overheveling taken	1	83	PM	PM	PM
15	Technisch medewerker Elzenhoek	1	48	48	48	48
16	Incidenteel vervroegd uitzetten vacatures RO		125	-	-	-
17	Planeconoom medior*	1	94	94	94	94
	Dekking uit het grondbedrijf		-94	-94	-94	-94
	Totaal	**17,6**	**877**	**1.063**	**1.063**	**1.063**

* betaald uit het grondbedrijf

Nr	Incidenteel	FTE	2022	2023	2024	2025
	Voorzieningenbeleid ten laste van reserve IVB					
18	Adviseur jeugd, cultuur, erfgoed	0,67	59	59	59	59
19	Projectleider MIP	1	83	83	83	83
20	Projectleider gebiedsontwikkeling Golfbad (3 jaar vanaf 2021)	0,5	47	47	-	-
		2,17	**189**	**189**	**142**	**142**
	Tbv omgevingswet (tijdelijk)					
21	IBOR (2 jaar) (2,41 fte en 3,43 fte)	2,41	482		-	-
22	Projectleider toepasbare regels (2 jaar)	0,5	83		-	-
23	Omgevingsplan RO en projectleider (2 jaar)	3	564		-	-
		5,91	**1.129**	**-**		

Korte toelichting:

Intensivering beleid/ 100+

1. Strategisch adviseur Mobiliteit: Oss ontwikkelt zich verder en op den duur zullen de overgangen met het spoor (traject spoorzone) en overige infrastructuur een steeds groter knelpunt vormen en de aantrekkelijkheid en leefbaarheid onder druk zetten. Hier zullen we tijdig op moeten anticiperen en samen met de juiste partners (Rijk, provincie, regiogemeenten, NS, prorail etc), goede oplossingen zoeken en in gang gaan zetten. Hiervoor is de strategisch adviseur mobiliteit noodzakelijk. Dit laatste is een langdurig traject waarbij de opgave geagendeerd moet worden bij de provincie, rijk, prorail, NS etc.
2. Energietransitie / Warmtetransitie: Voor de uitvoering van de energietransitie en de warmtevisie is 2,5 fte in 2022 en vervolgens 3,5 fte jaarlijks extra nodig. Dit is nodig om onze ambities te kunnen realiseren. Nog onduidelijk is of er geld van het Rijk hiervoor komt (structurele financiering komt mogelijk pas na vormen nieuwe kabinet).
3. Milieutaken: De laatste jaren is sprake van een toename van het aantal bouwvergunningen en het aantal RO-procedures. En zetten we in op verbetering en versnelling van afhandeling van de procedures (o.a. integrale afweging via proces intaketafel). De Taskforce wonen & werken en andere bestuurlijke opgaven (de transities in het ruimtelijke domein) zorgen daarnaast voor een forse toename van werk en werkdruk op alle milieuadviestaken: bodem, geluid, lucht/geur, archeologie maar ook Water(Riolering), Fauna(groen) en BAG en Bouwbesluittoets. Met de extra capaciteit op milieutaken borgen we de noodzakelijke en wettelijke dienstverlening.
4. Projectleider woonwagens: Voor de uitvoering van het recent door uw Raad vastgestelde woonwagenbeleid zal de projectleider Woonwagenzaken naast een coördinerende rol voor alle betrokkenen extern en intern tevens hét aanspreekpunt zijn voor de concrete uitvoering.
5. Adviseur Meanderende Maas: Samen met Rijkswaterstaat, Waterschap en andere gemeenten participeren we in dit programma. Voor dit programma is extra capaciteit noodzakelijk, een adviseur Meanderende Maas, die de rol van projectleider van Osse deelprojecten op zich neemt en deelnemer is in het team Meanderende Maas.
6. Toezichthouder Groen, water en ecologie: De aandacht voor groen en natuur is flink toegenomen. Oss heeft veel geïnvesteerd in de aanleg van natuurgebieden (Landerij van Tosse, Spaanderstraatsche Akkers, Visie Geffen-Oss). De realisatie en het onderhoud van de natuurgebieden hebben we uitbesteed aan Stichting Landschapsbeheer Oss (één van de grootste vrijwilligersorganisaties van de provincie). In de uitvoering missen we een aanspreekpunt en toezichthouder(opzichter). De opzichter is de schakel tussen uitvoering en beheer.
7. Landbouwvisie en uitvoering VAB: naar verwachting gaat voorjaar 2022 de landelijke beëindigingsregeling veehouderij open. Dat levert voor de gemeente veel extra werk op, zoals beschreven is in de agrarische visie. Het betreft een doelgroep van circa 400 vergunning die komende jaren besluiten te stoppen of door te gaan. Bedoeling is om de kosten zoveel mogelijk via leges en andere kostenverhaal te financieren. Voor het jaar 2022 is 1 fte nodig. Voor het jaar daarna is 1 fte extra nodig voor aanvullende advisering vanuit ruimtelijke ordening. Voor de overige noodzakelijke formatie komen de kosten deels ten laste van leges. Welk deel is nog niet in kaart en wordt volgend jaar uitgewerkt.
   Daarnaast zorgen nieuwe, gewenste en ongewenste soorten voor extra aandacht. Denk aan de introductie van de bever die zo voorspoedig gaat dat het weer negatieve effecten geeft, of de bestrijding van de nieuwe, ongewenste soort als de Japanse Duizendknoop.
8. Strategisch beheer IBOR: Er komen steeds meer bestuurlijke uitdagingen/ vragen die buiten de gebruikelijke gebieden (wegen, groen, riolering) van de openbare ruimte liggen. We zien meer en meer een (terechte) verschuiving van techniek naar gebruik. Denk hierbij aan Omgevingswet, ongediertebestrijding, markten, kermissen en evenementen, terrassen, handhaving etc. Daarnaast zien we voor de bestaande opgaves wegen, groen en riolering in toenemende mate dat het tactisch beleid blijft liggen. Een strategisch adviseur bij de afdeling IBOR is noodzakelijk om voor deze grote en sterk uitvoerende, technische afdeling de beweging naar de rechterkant van het NSOB model te maken.

9. Beleidsontwikkeling verkeer: Met de grote ambities (Taskforce wonen & werken, transities in ruimtelijke domein etc) zien we een toename van de noodzakelijke verkeerskundige ondersteuning vanuit de uitvoering op bestuurlijke opgaves (o.a. Noordelijke Ontsluitingsweg, Hertogensingel, Oss West). Ook is vanuit de uitvoering ondersteuning nodig bij het opstellen van een nieuw Mobiliteitsplan en Parkeerbeleidsplan.

10/ 11/12/13/17. Gezien de grote opgave is het belangrijk om de capaciteit uit te breiden op:

- Planeconomen: Voor een goede calculatie en bewaking van projecten, inclusief onderbouwen van anterieure overeenkomsten. Deze uitbreiding is deels nodig voor de basis op orde en deels gekoppeld aan de gestelde ambities.
- Strategisch grondverwerver: vanuit de ambities wordt ingezet op actievere grondpolitiek en dit noodzaakt het versterken van de formatie met een strategisch grondverwerver, die de belangen van de gemeente goed weet te vertegenwoordigen;
- Projectleider Oss West: dit is een langdurig project. Een stevige projectleider is daarbij erg belangrijk.

Deze extra kosten kunnen betaald worden uit de projecten (ze verdienen zich op termijn terug uit de inkomsten van deze projecten).

Basis op orde/ wettelijke taak

14. Milieutaken overheveling taken: Door de omgevingswet veranderen de milieu- en bodemtaken van de gemeente structureel. Daar waar in het verleden het rijk de regels bepaalden en ook het beheer deden (bruidsschat) , moeten deze taken nu door de gemeenten worden gedaan. Daarnaast komen er vanuit de provincie bodemtaken over. Het Rijk en de Provincie geven nog steeds geen duidelijkheid over financiering van deze taken. Het betreft dus overheveling van wettelijke taken (voor bodem en geluid). We stellen voor om 1 fte uit te breiden voor het jaar 2022 omdat we hiermee structureel aan de slag moeten. Principieel vinden we dat er gelden vanuit de provincie en het Rijk overgeheveld moeten worden voor deze extra taken. Als deze gelden komen willen we hiermee de taken structureel financieren, komt dit geld niet dan wordt dit volgend jaar een reguliere 3 O ontwikkeling.
15. Technisch medewerker Elzenhoek: Door hoge werkdruk die hoort bij de 24/7 taken van Elzenhoek is een extra technisch medewerker noodzakelijk om de bezetting rond te krijgen.
16. Incidenteel vervroegd uitzetten vacatures RO: Om de noodzakelijke kennis binnen de organisatie vast te houden binnen ruimtelijke ontwikkeling is een incidenteel budget nodig om tijdig nieuwe collega's te kunnen werven, voordat anderen de organisatie verlaten (i.v.m. pensionering).

Incidenteel ten laste van reserve IVB

We hebben reeds eerder een bedrag van € 3,1 miljoen gestort in de reserve IVB. Dit voor versnelling van de grote opgave die hier ligt. Om deze versnelling extra vorm te geven maken we binnen deze reserve ruimte vrij voor een extra adviseur jeugd/ cultuur/ erfgoed en voor projectleiders voor de uitvoering van projecten (inclusief projectleider voor de gebiedsontwikkeling Golfbad).

Incidentele claim voor de omgevingsvisie/ -wet

We vragen ruim € 1,1 miljoen extra voor de implementatie van de omgevingsvisie/ - wet. Dit voor de komende twee jaar (2022/ 2023). Dit is nodig voor:

- vanaf 2022 starten we met het omzetten van bestemmingsplannen naar omgevingsplannen. De gemeente heeft onverkort de Rijksregels overgenomen maar na 2022 gaan we de regelgeving meer aanpassen aan de lokale situatie in Oss. Dit heeft gevolgen voor de taakvelden Milieu, Riolering, Mobiliteit en Groen, Water en Ecologie. Verwacht wordt dat na een paar jaar de hoeveelheid werk afneemt door ervaring. De afstemming tussen rijksregels en eigen wet- en regelgeving zorgt voor tijdelijke extra werk.
- Er moeten toepasbare regels worden opgesteld. Vanaf de invoeringsdatum sluiten gemeente verplicht aan bij het landelijke DSO (Digitaal stelsel omgevingswet). Voor de publicatie van plannen en voor het aanvragen van vergunningen en doen van meldingen. Gemeenten moeten er voor zorgen dat de eigen informatie via het loket zichtbaar is én actueel blijft. Het is de bedoeling van inwoners zoveel mogelijk zelf via het loket kunnen checken of een vergunning nodig is en welke vereisten daaraan gesteld worden. Dat kan door het invoeren van zogenaamde vragenbomen of toepasbare regels. Naarmate wij ons omgevingsplan ontwikkelen, kunnen we ook meer regels omzetten in toepasbare regels zodat de dienstverlening zo optimaal mogelijk is (natuurlijk blijft persoonlijk contact ook mogelijk).
- Voor het opstellen van het Omgevingsplan is voor de periode van twee jaar extra capaciteit noodzakelijk.

Dienstverlenende Organisatie

Bedrag * € 1.000

Nr	Post	FTE	2022	2023	2024	2025
	Intensivering van beleid/ 100+					
1	Veiligheid/ beleidsadviseur	1	94	94	94	94
2	Bibob- coördinator	1,5	141	141	141	141
3	Chief data officer	1	-	112	112	112
4	BI consultant	1	-	94	94	94
5	Data- analist/ business analist	1	-	94	94	94
6	Communicatie	1	-	94	94	94
	Basis op orde/ wettelijke taak					
7	Senior facilitair medewerker	0,5	54	54	54	54
8	Privacy officer	1	94	94	94	94
9	Adres- en identiteitsonderzoeken	2	148	148	148	148
10	Versterking inkoop	1	94	94	94	94
	Dekking		-117	-117	-117	-117
	Totaal	**11**	**508**	**901**	**901**	**901**

Korte toelichting:

Intensivering beleid/ 100+

1. Veiligheid/ beleidsadviseur: taakverzwaring en -verbreding hebben er toe geleid dat team Veiligheid niet kan opereren zoals gewenst bij een 100.000 gemeente. Daarnaast is er te weinig uitvoeringskracht voor de AOV (ambtenaar openbare orde en veiligheid) taken. Tevens is de samenwerking en afstemming met zorg en handhaving niet meer weg te denken, nu er steeds meer verwarde personen zijn die dreigen te ontsporen. Eenduidig beleid, afgestemde doelstellingen, vergaande samenwerking, inzetten op een stevig regionaal netwerk en versteviging van de crisis- en rampenbestrijding is waar we de capaciteit voor willen gebruiken.
2. Bibob- coördinator: de ontwikkelingen in de samenleving geven aanleiding om op diverse onderdelen van het overheidshandelen veel alerter te zijn op gebied van ondermijning. Dat gaat over vergunningverlening, handel in vastgoed, subsidiestromen, inkoop/ aanbestedingen. De huidige bezetting is te gering en de kwetsbaarheid door afhankelijkheid van een persoon is te groot. Het vergt extra capaciteit.
3. Chief data officer: deze functie heeft een sleutelrol als het gaat om data. In onze organisatie kennen we deze rol nog niet en dit is dan ook een nieuwe ontwikkeling in het zogenaamde CIO stelsel. Het data-volume groeit exponentieel en er moet daarom iemand zijn die zich zowel richt op het waarde onttrekken aan die data, als het beheersen van de risico's, bijvoorbeeld in het geval van datalekken. Ook het signaleren en implementeren van nieuwe wetgeving zoals WOO, SOR, WEB, WEP etc.
4. BI consultant: is de 'linking pin' tussen technische rollen en de rollen in de business op operationeel niveau. Vertaalt de informatiebehoefte naar technische specificaties. Neemt het ontwerp, de bouw en het onderhoud van data en de kubussen onder zijn hoede en zorgt ervoor dat daarin essentiële analysefunctionaliteit wordt ingebouwd. Begrijpt de business en ook de techniek.
5. Data- analist/ business analist: is een belangrijke gebruiker van BI systeem. Hij werkt nauw samen met de BI-consultant. Hij/zij vormt de schakel tussen het analyseren van data, het ontwikkelen van rapportages en dashboards en het geven van advies. Maakt de belangrijkste rapporten dashboards en zorgt voor ad-hoc analyses voor management en beleid.
6. Communicatie: Project communicatie verzorgen van relevante projecten. Senior rol vervullen in de afdeling en in de contacten met stakeholders. Bedragen leveren aan de 100.000 gemeente profilering.

Basis op orde/ wettelijke taak

7. Senior facilitair medewerker: deze is nodig voor kantoor gerelateerde facilitaire diensten, inkoop en contractmanagement e.d. Een senior medewerker die de regie- organisatie verder vorm kan geven is noodzakelijk om de komende jaren in het hybride kantoorconcept te blijven faciliteren.
8. Privacy officer: een privacy officer is concernbreed noodzakelijk voor het coördineren van de accenthouders, het geven van interne scholingen, organisatievraagstukken uit audits oppakken en uitvoering van de AVG aanjagen en bewaken. De aangestelde FG (functionaris gegevensbescherming) kan dit niet alleen en dit past ook niet in het takenpakket van de FG. Mede gezien de vele samenwerkingen met andere organisaties (zoals Ons Welzijn, politie, waterschappen en omgevingsdienst etc) en de daarbij horende gegevensuitwisseling is het noodzakelijk dat we verankeren dat we in onze werkwijzen de privacy van inwoners respecteren.
9. Adres- en identiteitsonderzoeken. Adres onderzoeken zijn noodzakelijk om illegale bewoning, overbewoning op te sporen. Hiermee dragen we bij aan de leefbaarheid in de wijken. We werken bij deze onderzoeken samen met de Belastingdienst en andere organisaties. Bovendien dragen de onderzoeken bij aan de kwaliteit van onze Basis registraties. Uitvoeren van kwaliteitscontroles, herstellen van eventuele fouten en ervoor zorgen dat de kwaliteit van de BRP voldoet aan de eisen die hieraan worden gesteld. De nieuwe medewerkers volgen ontwikkelingen en (wets)wijzigingen op het vakgebied. Ze analyseren data, adviseren en passen tijdig bestaande procedures en processen aan of stellen nieuwe op.
10. Versterking inkoop: Strategisch adviseur en gesprekspartner voor bestuur en het management (en de lokale markt) op het gebied van inkoop en aanbestedingen. Vertalen van klantwensen naar concrete, realistische inkoop- vraagstukken. Adviseren over een rechtmatig proces van aanbestedingen (actueel houden juridische kennis) en daarbij oog houden voor efficiënte en effectieve inkoop. Opstellen organisatiebreed strategisch inkoopbeleid, opstellen kaders en formuleren en implementeren van verbetervoorstellen, het uitvoeren van inkoopanalyses en het opleiden van decentrale inkopers (inkoopteam). Het inkoopvolume van Oss bedraagt € 100 mln. Het selecteren van de juiste partners en onderhouden van de relaties (contractmanagement) geeft "value for money". Door een professionele en stevige inkoopfunctie kunnen politieke/ maatschappelijke en ambtelijke doelstellingen beter gehaald worden. De inkoop-formatie (onderzoek Berenschot 2019) is onvoldoende en mist daardoor strategische slagkracht voor een doelmatige, business- gedreven inkoopfunctie passend bij de Osse ambities.

Programma 1. Zorg en welzijn

1. Inleiding

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Uitgangspunt is om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen.

We zien dat de COVID-19 pandemie impact heeft op de zorg en ondersteuning van cliënten van Wmo en Jeugdwet. Maar we zien ook dat mensen er voor elkaar zijn en dat ze elkaar helpen en ondersteunen. Dit willen we graag behouden. Dat geldt ook voor de digitaliseringsslag die op meerdere plekken is gemaakt. Evenals de alternatieven voor ondersteuning van inwoners die noodgedwongen tot stand kwamen en goed bleken te passen.

De focus ligt op goede dienstverlening aan onze inwoners, transformatie van het sociaal domein en kostenbeheersing:

- We kijken integraal naar de inwoner. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we samen met inwoner vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening. We werken hierbij intensief samen met externe partijen in het veld.
- We werken verder aan de transformatie binnen het sociaal domein. Dit is een langdurig verandertraject. We moeten onder andere blijven investeren in vakmanschap van medewerkers. We nemen de tijd om te leren, mede aan de hand van casuïstiek.

Voor Jeugd en Wmo zijn verschillende kosten beheersende maatregelen in beeld gebracht. De meest kansrijke maatregelen hebben we uitgevoerd. Daarnaast hebben we een extern advies ingewonnen rondom kostenbeheersing Jeugd en Wmo. Dit advies bevestigde dat we de goede kostenbeheersende maatregelen doorvoeren en in beeld hebben. En dat voor sommige maatregelen aanscherping mogelijk is.

2. Programma-onderdelen

2.1 Zorg en ondersteuning in de Wmo

Wat willen we bereiken?

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo2015) geeft opdracht voor ondersteuning, zorg en opvang van mensen met een hulpvraag, het bieden van beschermd wonen en opvang, én het bevorderen van sociale samenhang. Het gaat om welzijn van mensen, om mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen en leefbaarheid. Het gaat ook om het in beweging krijgen van mensen en uitgaan van hun talenten en mogelijkheden. Een goede basis werkt preventief voor zorgvragen.
We willen dat mensen zoveel mogelijk in staat zijn om zelf (met hulp van omgeving/netwerk) hun leven vorm te geven. Waar nodig bieden we passende ondersteuning. Het uitgangspunt voor de ondersteuning is de inwoner en zijn/haar vraag.
Onze belangrijkste speerpunten zijn zorg en ondersteuning in de Wmo, Jeugdhulp, Doordecentralisatie beschermd wonen, maatschappelijke opvang en OGGZ, Positieve gezondheid en gezondheidsbeleid, Zorg en veiligheid en de opgaves rondom Wonen, welzijn en zorg. Voor deze en gerelateerde onderwerpen is versterking van de beleidscapaciteit nodig. Dit lichten we verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*
De ambities, prioriteiten en uitvoering staan binnen dit programma onder druk. In de prioriteitennota 2021-2024 is concreet aangegeven waar de risico's liggen. Om in de uitvoering de basis op orde te krijgen is geïnvesteerd in het structureel ophogen van de capaciteit. De beleidscapaciteit staat nog altijd onder druk, evenals de benodigde inzet rondom privacy/AGV. Voor datagesteund werken in het Sociaal domein zal de komende jaren ook meer nodig zijn.

Onze focus bij de inhoudelijke keuzes die we maken ligt op:
- Onze dienstverlening op orde;
- Werken aan de transformatie;
- Versterken kostenbewustzijn.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen*
- *Goede basisvoorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden in de wijk*
- *Passende (specialistische) zorg voor mensen die het nodig hebben*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We voeren de Lokale Wmo ontwikkelagenda uit.	continue
- In de 11 gebieden in Oss realiseren wijk coördinatoren in samenwerking met inwoners en Ons welzijn een sociale agenda op basis van de wijkfoto en de ervaringen van inwoners.	start Q3 2021
- We sturen met verschillende projecten op een verschuiving van individuele welzijnsoplossingen naar collectieve en informele oplossingen.	start 2021, realisatie in 2022
- We zorgen voor inzicht in de omvang van de woonzorgvragen en bepalen op basis daarvan de visie en ambitie voor Wonen, welzijn en zorg. Daarna werken we oplossingsrichtingen voor deze vraagstukken uit.	Q3-Q4 2022
- We gaan in alle wijken van Oss werken volgens de Samenwerkwijze.	gestart, doorlopend
- We zorgen voor een betere overgang 18-/18+ door tijdige afstemming bij indicaties die doorlopen van jeugdzorg naar Wmo.	plan gereed Q4 2021, start werkwijze Q1 2022
- In aansluiting op de ontwikkelagenda BW verbeteren we het afweegproces en de maatwerkaanpak voor complexe cliënt vragen in het grijze gebied tussen het sociale (Wmo) en medische domein (WLZ, Zvw). Dit is een samenwerking tussen programma 1. Zorg en Welzijn en programma 4. Veiligheid.	start begin 2022, loopt door t/m 2023
- We evalueren de uitvoering, inkoop en samenwerking ten aanzien van de Wet verplichte GGZ en zetten eventuele verbeterpunten in gang.	regionaal traject gedurende 2022
- We geven invulling aan de Doordecentralisatie van Beschermd Wonen en zorgen voor een gelijktijdige opbouw en afbouw van voorzieningen in de regio. Oss blijft hierbij de centrumfunctie vervullen.	agenda voor periode 2022-2024
- We werken verder aan de transformatie van de Maatschappelijke Opvang met als doel het verbeteren in-, door- en uitstroom in de regio.	agenda voor periode 2022-2023
- We geven invulling aan het terugdringen van dak- en thuisloosheid.	meerjarig traject, plan in uitvoering
- In de Proeftuin Ruwaard leggen we de focus op de doorontwikkeling, onder andere op substitutie van inzet van onze partners in het nieuwe wijkcentrum.	in 2022
- In 2021 zijn we gestart met een evaluatie van de Proeftuin Ruwaard. Naar verwachting is de evaluatie begin 2022 gereed. Vervolgens vindt in Q1 2022 een gesprek met de gemeenteraad plaats over o.a. de uitkomsten van de evaluatie.	Q1 2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We ontwikkelen beleid op laagdrempelig ontmoeten in samenwerking met het programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur. Het gaat om ontmoeten in de buurt en alternatieven voor geïndiceerde dagbesteding. We willen alternatieve ondersteuningsvormen dichtbij mensen en een verschuiving van (duurdere) geïndiceerde individuele zorg naar collectief aanbod (transformatiedoel). We ontwikkelen diverse instrumenten om laagdrempelig ontmoeten in de buurt beter mogelijk te maken. Dit doen we samen met onze partners in de wijken en kernen. Het betreft een meerjarige ontwikkeling, waar we in eerste instantie 3 jaar voor uittrekken. De financiële consequenties van de keuzes die we gaan maken, nemen we op in de komende programmabegrotingen.	Q4 2022
- Op basis van het regionale 'Koersdocument mensen met een psychische kwetsbaarheid' maken we een lokale agenda en aanpak.	agenda voor periode 2022-2023
- Als onderdeel van datagesteund werken we met een basismodel Dashboard Sociaal Domein voor verbetering van de interne monitoring en sturing. Het project Digitalisering Sociaal Domein leidt tot verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening. We hebben daarvoor capaciteit opgenomen voor een projectleider digitalisering voor 3 jaar en een AVG specialist. De AVG specialist is ook nodig om te kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen. Voor beide functies geldt dat ze werken voor het hele Sociaal domein. Dit lichten we verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	start dashboard Q2/2022
- We sturen samen met Ons Welzijn op resultaten die leiden tot een sterke sociale basis in wijken en buurten.	onderdeel van de overeenkomst 2022-2024
- We starten met de ontwikkelagenda zorg en veiligheid om beleidsthema's en knelpunten daarbinnen op te pakken en zo de samenwerking tussen de domeinen te bevorderen.	uitvoeringsperiode is 2021-2023
- We gaan verder met de uitrol van het AVE (aanpak voorkomen escalatie) model waarbij we complexe casuïstiek op een integrale en eenduidige manier oppakken en weer de-escaleren.	uitrol in 2022-2023
- We vertalen samen met het team veiligheid het Wetsvoorstel Aanpak meervoudige problematiek sociaal domein door naar onze uitvoering rondom (complexe) casuïstiek. Dit is een projectopdracht voor 2022.	in 2022
- We participeren in (regionale) projecten die zorg en veiligheid en zorg en wonen raken.	continue
- We ondersteunen burgerinitiatieven rondom welzijn en zorg onder andere door Oss Innoveert. Dit levert op dat ideeën van inwoners een steuntje in de rug krijgen of van de grond komen.	continue

2.2 Jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat alle kinderen en jongeren en hun gezin die het nodig hebben, passende hulp krijgen. Jeugdhulp die past bij de (zwaarte van de) problematiek en zo dicht bij mogelijk wordt ingezet. Wij zetten daarom ook in op aansluiting bij het onderwijs en kinderopvang. Daarnaast werken we aan een sterk CJG dat goed kan werken met de nieuwe manier van toewijzing van jeugdhulp: we werken in de driehoek van jeugdige/gezin, jeugdprofessional en jeugdhulpaanbieder en kijken daarbij welke hulp het best past en in welke omvang. De samenwerking rond veiligheid van kinderen krijgt extra aandacht, door invoering gefaseerde ketenaanpak en in samenhang met de wijzigingen bij de jeugdbescherming. Deze thema's zijn opgenomen in de (geactualiseerde) Osse Ontwikkelagenda 'Vindbaarheid en beschikbaarheid jeugdhulp' om de hulp dichtbij de jeugdigen in hun omgeving zo goed mogelijk vorm te geven. De Ontwikkelagenda sluit aan bij de regionale beleidsontwikkeling. Regionaal zorgen we vanuit het Transformatieproject voor meer gezinsgerichte hulpverlening. Belangrijke uitgangspunten zijn beschikbaarheid en continuïteit van hulp. Tegelijk blijven wij sturen op kostenbeheersing. Specialistische jeugdhulp is een schaars goed en moet beschikbaar zijn voor de jeugdigen die het nodig hebben. We blijven daarom nadenken over de reikwijdte van de jeugdhulp en de mogelijkheden om te normaliseren. Vanaf 2022 werken we met het bekostigingssysteem van PxQ (prijs maal hoeveelheid) en dat maakt dat wij strakker kunnen monitoren. We richten daarom het dashboard sociaal domein in. Daarnaast zetten we volop in op praktijkondersteuner huisartsenzorg voor de geestelijke gezondheidszorg (POH GGZ) Jeugd om verwijzingen vanuit huisartsen te stroomlijnen. Daarmee sluiten we aan op de voornemens rond de landelijke hervormingsagenda, die wordt ontwikkeld bij de extra middelen voor jeugdhulp.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We organiseren hulp voor de jeugdige zo dicht mogelijk bij huis, nabij het gezin*
- *We zorgen voor passende (specialistische) jeugdhulp voor de jeugdigen die dit nodig hebben. Daarbij zijn we kritisch op de reikwijdte van gespecialiseerde jeugdhulp om de meeste kwetsbare jeugdigen te kunnen blijven helpen*
- *We versterken de (gemeentelijke) toegang en verbinden deze met partners uit de jeugdketen zoals consultatiebureau, voorschoolse voorzieningen en onderwijs*
- *We beschermen jeugdigen bij onveilige situaties*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We actualiseren de Osse ontwikkelagenda 'vindbaarheid en beschikbaarheid van de jeugdhulp' en geven in 2022 uitvoering aan de volgende thema's: o Taken CJG aanscherpen: het gaat om zaken zoals verbinding Sociaal Team en CJG, implementatie nieuwe vorm van toewijzing jeugdhulp in de 'driehoek' (in combinatie met Samenwerkwijze), monitoring o De aansluiting van jeugdhulp op het onderwijs; we volgen de ervaringen met de onderwijscontactpersonen van het CJG en de familiecontactpersoon. o Inzet van de praktijkondersteuner GGZ Jeugd bij huisartsen. o Implementatie werkwijze nieuwe jeugdbescherming; o Beschikbaarheid van de jeugdhulp: monitoring door dashboard, inkoop jeugdhulp, monitoring uitgaven jeugdhulp o Verkenning eventuele extra inzet rondom (problematische) echtscheidingen. o Verkenning andere vormen van toewijzing jeugdhulp, zoals beschikkingsvrij indiceren.	2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We werken volop aan monitoring van gebruik en uitgaven jeugdhulp. De nieuwe afspraken met de zorgaanbieders over toewijzing en financiering/afrekening van jeugdhulp (via PxQ) zorgt voor verschuiving van sturing en budgetbeheer naar lokaal niveau. Wij richten onze backoffice daar op in en vertalen dit in het Dashboard Sociaal Domein. We bereiden ons voor op de wijziging van het woonplaatsbeginsel per 1 januari 2022.	in 2022
- We werken aan afspraken met jeugdhulp voor passend onderwijs en maken afspraken met kinderopvangvoorzieningen over passende opvang voor kwetsbare kinderen.	Q1 2022
- Wij leveren onze bijdrage aan de regionale beleidsontwikkeling door voorzitterschap van het regionaal beleidsteam, voorzitterschap overlegtafel jeugd, projectleiderschap Transformatie jeugdhulp, deelname aan de regionale werkgroep Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, deelname aan het regionale aanjaagteam 18-/18+ en deelname aan het regionaal regieteam.	continue
- We volgen het werken volgens het (nieuwe) handelingsprotocol Veilig Thuis en sturen op de inzet en samenwerking van VT en jeugdbeschermingspartners met de lokale teams bij bescherming van jeugdigen in onveilige situaties.	continue
- We werken in regionaal verband conform Uitvoeringsplan van het Regionaal Beleidskader Jeugdhulp aan diverse punten, waaronder het project Transformatie Jeugdhulp, jeugdhulp in aansluiting op (speciaal) onderwijs, de overgang 18-/18+, wachtlijsten GGZ en complexe scheidingen.	continue
- We werken vanuit de (regionale) Transformatie opgaven aan een herijking van het zorglandschap. We willen dat meer jeugdigen dichtbij thuis geholpen worden en waar dat niet kan gezinsgerichte hulp krijgen bij voorkeur binnen pleegzorg of gezinshuizen. Residentieel en klinisch verblijf zetten we alleen in wanneer dit niet anders kan. Verder zoeken we naar nieuwe innovatieve vormen die ons zorglandschap kunnen verrijken en die een bijdrage leveren aan thuis- en gezinsgerichte hulp.	continue
- We hebben blijvende aandacht voor kostenbeheersing jeugdhulp, door implementatie poh-ggz jeugd bij huisartsen en uitwerking van de vraagstukken uit de regionale notitie Reikwijdte jeugdhulp. Specifiek kijken we naar afbakening naar de WLZ, starten we een pilot 'Fysiotherapiemodel voor basisGGZ' en verkennen we de kansen van beschikkingsvrij indiceren.	pilot start Q1 2022
- We werken aan goede overgang 18- / 18+ op lokaal niveau, gerelateerd aan regionale afspraken vanuit jeugdhulp en beschermd wonen. Vanuit deze 16-27 jaar aanpak wordt ook verbinding gelegd met de aanpak vanuit onderwijs en arbeidsmarkt.	plan gereed Q4 2021

2.3 Gezondheid en preventie

Wat willen we bereiken?

We willen dat de inwoners, jong en oud, gezond kunnen leven. We leggen daarbij de focus op positieve gezondheid. Gezondheid draait om veerkracht: het vermogen om te kunnen gaan met veranderingen en beperkingen in de lichamelijke en geestelijke conditie. We bewaken, beschermen en bevorderen de gezondheid van al onze inwoners met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en jeugd.

We investeren in preventie door te kiezen voor algemene preventie en specifieke preventie. Algemene preventie is gericht op informatie en advies over gezondheid/leefstijl, het stimuleren van sport en beweging en het verbeteren van de fysieke leefomgeving.

Sporten en bewegen is belangrijk: het verbindt mensen, het draagt bij aan een gezonde levensstijl en mensen die sporten voelen zich beter. Daarom stimuleren we dat zoveel mogelijk inwoners op hun niveau sporten en bewegen. We ondersteunen hiervoor sportverenigingen (accommodaties, subsidies), maar zetten ook steeds meer in op het uitnodigend maken van de openbare omgeving om te bewegen en te sporten. We zetten het Sport Expertise Centrum in om dit actief te faciliteren. Dit gebeurt in samenwerking met Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur.

Het Gezondheidsbeleid "gezond leven, goed leven" is vertaald in een uitvoeringsprogramma. Het landelijk preventieakkoord en het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) hebben hierin een duidelijke plek. In 2022 werken we verder aan de acties die voortvloeien uit de landelijke programma's. Zo investeert Oss in het voorkomen van roken, overmatig middelengebruik en overgewicht. En werken we via GIDS aan het verkleinen van gezondheidsverschillen.

In 2022 kijken we met de huidige coalitie Kansrijke Start of en hoe we verder gaan in het stimuleren van goede eerste 1000 dagen van het kind. De coalitie Kansrijke Start bestaat uit professionals vanuit het sociale- en medische domein.

In het bestuurlijke netwerk Nazorg COVID-19 stemmen we af over de dienstverlening aan inwoners die langdurig klachten houden nadat zij COVID-19 hebben gehad. Hierin zijn zowel medische als sociaal maatschappelijke netwerkpartners actief waaronder huisartsen, C-support, fysiotherapeuten, GGD, Ons Welzijn en de gemeente. Zo worden laagdrempelig behoeften geïnventariseerd, acties op elkaar aangesloten en weten partijen elkaar goed te vinden. In Brabant is het aantal inwoners met langdurige (misschien blijvende) klachten hoog ten opzichte van het landelijke. Dit vraagt de komende tijd om het volgen van de ontwikkelingen en om gerichte aandacht en zorg voor de inwoners in onze regio.

We haken aan bij de ontwikkelingen rondom de Omgevingsvisie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Een gezond leven en gezonde leefomgeving*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We zorgen dat inwoners via allerlei kanalen informatie en advies krijgen. We hebben een webpagina "Oss is Gezond" ontwikkeld. De webpagina passen we aan wanneer zich nieuwe ontwikkelingen op het gebied van gezondheid voordoen.	continue
- De GIDS-aanpak wordt in 2022 voortgezet, vanwege eenjarige verlenging van de rijksgelden. Met deze gelden voeren Sociaal Vitaal en de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht uit.	in 2022
- We bekijken met de lokale coalitie Kansrijke Start (een samenwerking tussen medische en sociale partners rondom de eerste 1000 dagen van een kind) of en hoe we met elkaar verder gaan om ieder kind een gezonde toekomst te kunnen bieden.	
- We voeren de lokale preventie aanpak uit dat gericht is op preventie van roken, overmatig middelengebruik en overgewicht.	continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan door met de netwerksamenwerking rondom de nazorg COVID-19. Dit zorgt ervoor dat er afstemming is tussen verschillende disciplines in de zorgketen. Er wordt belangrijke informatie gedeeld om inwoners beter te kunnen helpen.	continue
- We nemen deel aan de samenwerking rondom dekkend AED-netwerk en onderhoud van het netwerk.	continue

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Sociale duurzaamheid betekent: kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben. Dat betekent: inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid en zo mogelijk kiezen voor oplossingen waarbij inwoners en hun informele netwerken een rol spelen. Niet zorgen voor een oplossing, maar helpen een oplossing te vinden, zodat de inwoner of de buurt een volgende keer meer zelf kan oppakken. Dat komt tot uiting in de manier waarop ondersteuning en welzijn worden ingevuld en uitgevoerd, maar ook in concrete activiteiten zoals: preventie, gezondheidsprojecten, mantelzorgondersteuning, ondersteuning van vrijwilligerswerk, combinaties van 1e en 2e lijnsondersteuning, enzovoort.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)
De GGD voert taken uit voor ruim 1 miljoen inwoners voor zijn werkgebied. Hij bewaakt, beschermt en bevorderd de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor kwetsbare inwoners en de jeugd.

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)
De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 45 gemeenten. De RAV verzorgt het ambulancevervoer, houdt de meldkamer ambulancezorg in stand en levert een bijdrage aan de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR). Gemeenten betalen sinds 2012 geen bijdrage meer voor de RAV. Er wordt onderzoek gedaan naar welke organisatievorm in de toekomst past bij de RAV en wat daarin de wettelijke mogelijkheden zijn. Tot die tijd blijft de gemeenschappelijke regeling bij de gemeenten.

Centrumregeling WMO en Wvggz Brabant Noordoost-Oost
Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Tevens kopen we in de regio gezamenlijk de uitvoerende taken vanuit de Wvggz sinds 2020 samen in. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant
In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de jeugdhulp in. Daarvoor is een gemeenschappelijke regeling met een centrumgemeente ('s-Hertogenbosch). Gezamenlijke inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor aanbieders, efficiëntere inkoop en een betere positie in de onderhandeling met aanbieders. Een aantal taken (bijvoorbeeld gesloten jeugdzorg) moeten gemeenten verplicht gezamenlijk inkopen.

3.3 Beleidskaders

1. Beleidskader Wet maatschappelijke ondersteuning 2020-2023 (regionaal, 2019)
2. Regionaal beleidsplan 'Transformatie van AWBZ naar Wmo' (2014)
3. Beleidsplan Wmo (lokaal, 2014)
4. Inkoopkader Wmo (regionaal, 2016)
5. Centrumregeling Jeugdhulp Noord Oost Brabant 2020
6. Regionaal beleidsplan Jeugdhulp 2020-2023
7. Regionale Inkoopstrategie Jeugdhulp 2020-2024
8. Ontwikkelagenda 'Vindbaarheid en beschikbaarheid jeugdhulp' (lokaal, 2019)
9. Beleidsnotitie Visie en aanbevelingen over reikwijdte Jeugdwet en begrenzing inzet gespecialiseerde jeugdhulp in Noordoost Brabant
10. Ontwikkelagenda WMO 2020-2023 (lokaal, 2019)
11. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, 2016)
12. Nota gezondheidsbeleid 'Gezond leven, goed leven' (lokaal, 2018-2021)
13. Koersdocument 'Opvang, ondersteuning en zorg voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid (regionaal, 2019)
14. Regionale ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid (regionaal, 2020-2023)
15. Wijkkader Proeftuin Ruwaard

3.4 Indicatoren

Indicator	**Bron**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Streef-waarde**
Kwaliteit toegang Wmo	*CEO Wmo **					
1. Ik weet waar ik moet zijn met mijn hulpvraag		73%	73%	75%	79%	78%**
2. Ik werd snel geholpen		71%	75%	73%	82%	79%**
3. De ondersteuning die ik krijg past bij mijn hulpvraag			85%	89%	90%	85%
4.Wmo gebruik	*Wmo monitor*					
Aantal cliënten per zorgvorm	Begeleiding	948	1.046	1.217	1.306	
ZIN***	Dagbesteding	394	375	365	345	
	Kortdurend verblijf	3	3	4	2	
*5. Jeugdhulp gebruik*****						
Aantal cliënten Centrum Jeugd en Gezin		-	-	1604	1527	
Aantal cliënten gespecialiseerde jeugdhulp	Met verblijf				176	
	Pleegzorg****	*162*	178	159	116	
	Zonder verblijf	*92*	103	127	2052	
	(ambulant/daghulp)	*2287*	2363	2221		

* *CEO= Cliëntervaringsonderzoek Wmo, wordt elk jaar uitgevoerd*

** *Dit is het gemiddelde van de regio over 2018*

*** *Streven is het zorggebruik van geïndiceerde zorg omlaag te brengen door inzet van lichte vormen en collectieve activiteiten*

**** *Pleegzorg wordt geregistreerd in dagen; dit is een inschatting van het aantal kinderen in Oss*
***** *Cijfers Jeugdhulp 2017 niet gevalideerd, dus niet geheel betrouwbaar*

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Jongeren met delict voor de rechter	1%	1%	2019
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	13,7%	11,9%	2020
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	1,5%	1,3%	2020
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	0,3%	0,4%	2020
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners	850	716	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Wijkverpleging	0	40	40	40	40
Totaal nieuw beleid	**0**	**40**	**40**	**40**	**40**

Toelichting nieuw beleid

Wijkverpleging

We stellen voor om structureel € 40.000 beschikbaar te stellen voor de inzet van de wijkverpleegkundige. Hiervoor hebben we in de afgelopen jaren incidenteel geld vrijgemaakt. Eerst voor de jaren 2018 en 2019 en later hebben we dit verlengd voor de jaren 2020 en 2021. De inzet van een wijkverpleegkundige in de sociale teams hebben grote meerwaarde. De meerwaarde zit vooral in het leggen van de verbinding tussen aan de ene kant de zorg aan individuele cliënten en aan de andere kant wijkgerichte, niet aan individuele verzekerden toewijsbare zorg. De wijkverpleging is daarmee de schakel tussen het zorgdomein en het sociale domein. Zij brengen kennis en expertise in bij de sociale teams die bijdragen aan de transformatie opgaven. Daarnaast is het nodig dat er enkele bekende gezichten zijn die onderdeel kunnen zijn van een integraal team. Samenwerken in de teams met álle wijkverpleegkundigen in een wijk (soms wel 20!) is immers onmogelijk. Het voorstel is nu om de financiering voor de inzet van de wijkverpleegkundige in het sociaal team structureel te maken.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO)	21	21	21	21	21
Eigen bijdrage gehandicapten parkeerkaart	15	0	0	0	0
Maatschappelijke opvang 2021	336	0	0	0	0
Inzet Beschermd wonen	-336	0	0	0	0
Gedifferentieerde tarieven PGB's HV	100	80	74	74	74
Lagere eigen bijdrage Wmo i.v.m. proeftuin Ruwaard	0	87	0	0	0
COVID-19: Vrijval budget meerkosten maatschappelijke opvang	-569	0	0	0	0
Actualisatie bestedingsplan beschermd wonen	-415	-167	-190	0	0
Huishoudelijke verzorging	550	1.250	1.250	1.250	1.250
COVID-19: lagere kosten Regiotaxi	-175	0	0	0	0
Praktijkondersteuning huisartsen	-100	0	0	0	0
Oss innoveert	0	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-573**	**1.271**	**1.155**	**1.345**	**1.345**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO)
We verhogen het bedrag voor onafhankelijke cliëntondersteuning van € 48.537 naar structureel € 70.000. Dit betekent een verhoging van € 21.463. Vanuit de Wmo zijn alle gemeenten verplicht onafhankelijke cliëntondersteuning aan te bieden. Het doel van cliëntondersteuning is om ervoor te zorgen dat de inwoner passende ondersteuning of zorg krijgt. De gemeente moet cliëntondersteuning aanbieden op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, preventieve zorg, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen en werk en inkomen. Het gaat om onafhankelijke ondersteuning met informatie, advies en algemene ondersteuning die bijdraagt aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie en het verkrijgen van een zo integraal mogelijke dienstverlening op de hiervoor genoemde gebieden. De Stichting MEE levert in Oss de onafhankelijke cliëntondersteuning. Landelijk en ook in Oss groeit de bekendheid van onafhankelijke cliëntondersteuning en daarmee ook de dienstverlening van MEE op dit vlak. Daarbij heeft ook Stichting MEE in Oss geïnvesteerd op meer bekendheid. In 2020 waren de kosten bijna € 67.000. Het betreft een wettelijk recht en er zijn nauwelijks tot geen stuurknoppen.

Eigen bijdrage gehandicapten parkeerkaart
We verwachten dit jaar minder opbrengsten te ontvangen voor de gehandicaptenparkeerkaart. Doordat de eigen bijdrage voor € 100 per parkeerkaart niet vanaf 1 januari 2021 maar vanaf 1 april 2021 in rekening wordt gebracht bij de aanvrager, zorgt dit in 2021 voor € 15.000 minder aan inkomsten in 2021.

Maatschappelijke opvang 2021

We hebben de activiteiten voor Maatschappelijke Opvang van 2021 ingekocht. Denk hierbij aan voorzieningen voor dak- en thuislozen. De kosten bedragen € 3.554.371. De gemeente Oss vervult bij Maatschappelijke Opvang een centrumfunctie voor de regio. Hiervoor krijgen we via de algemene uitkering een rijksvergoeding. De contractering is door ons gedaan mede namens de regionale gemeenten. We hebben hierbij een financieel tekort van € 336.051. Dit tekort betalen we uit de reserve beschermd wonen (regionaal budget).

Gedifferentieerde tarieven PGB's HV

In de programmabegroting 2020-2024 is opgenomen dat we vanaf 2021 € 200.000 willen besparen door het invoeren van gedifferentieerde tarieven bij PGB's (persoonsgebonden budgetten) voor huishoudelijke verzorging). Deze besparing is in de vorige programmabegroting verlaagd, namelijk naar € 100.000 in 2021 en € 150.000 vanaf 2022. Na het volgen van een zorgvuldig voorbereidings- en implementatietraject is gebleken dat we de besparing verder moeten bijstellen. Op basis van de huidige ervaring verwachten we dat minder inwoners de overstap van PGB naar ZIN zullen maken in reactie op de nieuwe gedifferentieerde tarieven. Dat betekent een nadeel van € 100.000 in 2021, een nadeel van € 80.000 in 2022 en een structureel nadeel van € 74.000 vanaf 2023. Dan gaan we uit van gedifferentieerde tarieven voor nieuwe klanten vanaf 1 augustus 2021 en gedifferentieerde tarieven voor doorlopende klanten vanaf 1 februari 2022.

Lagere eigen bijdrage Wmo i.v.m. proeftuin Ruwaard

We hebben een nadeel van € 87.000 in 2022 door de lagere eigen bijdrage Wmo in verband met de proeftuin Ruwaard. Op basis van het raadsbesluit van december 2017 over de proeftuin Ruwaard hebben we in onze begroting tot en met 2021 jaarlijks rekening gehouden met een lagere eigen bijdrage Wmo. Omdat de proeftuinafspraken tot en met 2022 lopen moeten we ook in 2022 rekening houden met een lagere eigen bijdrage. Dit hebben we voor 2022 berekend op € 87.000. Momenteel wordt een brede, onafhankelijke evaluatie uitgevoerd. Op basis van de uitkomsten van de evaluatie wordt besloten hoe de proeftuin na 2022 verder gaat. In de besluiten en afspraken over het vervolg nemen we het al dan niet innen van een eigen bijdrage en eventuele dekking daarvan mee.

COVID-19: Vrijval budget meerkosten maatschappelijke opvang

We laten het restantbudget voor meerkosten maatschappelijke opvang 2020 vrijvallen. Het gaat om een eenmalig bedrag van € 569.000. In 2020 hebben we via de algemene uitkering afgerond € 830.000 ontvangen om meerkosten maatschappelijke opvang te kunnen betalen. Van dit budget hebben we afgerond € 260.000 besteed aan coronahulpmiddelen en aan het uitbreiden van de winteropvang gecombineerd met coronaopvang voor dak- en thuislozen bij het Verdihuis om aan de richtlijnen van het RIVM te kunnen voldoen. We verwachten geen kosten meer, daarom kan het restantbedrag vrijvallen.

Actualisatie bestedingsplan beschermd wonen

We hebben het bestedingsplan voor de reserve beschermd wonen geactualiseerd. Daarin staat dat we de komende 3 jaar in totaal € 8,5 miljoen uit de reserve halen om aan de regiogemeenten terug te betalen. Dit is gebaseerd op de regionale bestuurlijke afspraak dat we voortaan met een plafond van de reserve gaan werken voor de centrumgemeente: 15% van het rijksbudget. Met de terugbetaling uit de reserve kunnen de lokale gemeenten zich gaan voorbereiden op de doordecentralisatie van beschermd wonen en de lokale taken en verantwoordelijkheden die daarbij horen. Dat geldt ook voor Oss. Wij krijgen de komende 3 jaar in totaal afgerond € 2,8 miljoen uit de reserve, dus afgerond € 925.000 per jaar. Dit wordt ingezet via de Investeringsagenda beschermd wonen Oss. Hiermee wordt de ambulantisering van beschermd wonen naar wonen in de wijken van psychisch kwetsbare inwoners verder vormgegeven. Een deel van de middelen zetten we in om tekorten bij individuele begeleiding en dagbesteding op te vangen die we eerder hebben gemeld. De tekorten zijn namelijk voor een deel ontstaan door de ambulantisering van de GGZ en het rijksbeleid om inwoners met een psychische kwetsbaarheid langer thuis te laten wonen. Het gaat om € 415.000 in 2021, € 167.000 in 2022 en € 190.000 in 2023. Daarnaast hebben we de komende jaren de volgende bestedingen vanuit de reserve beschermd wonen gepland: in 2021 afgerond € 1,4 miljoen, in 2022 afgerond € 960.000 en in 2023 € 500.000.

Het merendeel van de kosten heeft betrekking op de harmonisatie en transformatie van beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Daarnaast betalen we kosten uit de reserve die samenhangen met de regionale ontwikkelagenda voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid. Verder hebben we via een afzonderlijke 3O-ontwikkeling een onttrekking van € 336.051 voor het verwachte tekort maatschappelijke opvang opgenomen. We verwachten in 2021 € 6,8 miljoen in de reserve te storten. Dit is het verwachte overschot van het budget beschermd wonen in 2021. Dat komt vooral door een hogere uitstroom naar de Wlz (Wet langdurige zorg) en een lagere uitname uit het Gemeentefonds voor uitstroom naar de Wlz. Omdat we bij beschermd wonen te maken hebben met regionale middelen stellen we voor om voortaan een gesloten systeem van de reserve beschermd wonen te maken en eventuele overschotten/tekorten rechtstreeks met de reserve te verrekenen.

Huishoudelijke verzorging

De kosten voor huishoudelijke verzorging vallen hoger uit, in 2021 € 550.000 en vanaf 2022 structureel € 1.250.000. Dit komt doordat we ook in 2021 een stijging van het aantal aanvragen zien, vooral door het abonnementstarief. We zien een maandelijkse kostenstijging van zo'n 0,8%, wat ook het landelijk beeld is. We zien nog geen afvlakking van de groei. Deze kostenstijging van € 550.000 komt bovenop de structurele toename van € 175.000 die we in de eerste financiële tussenrapportage van 2021 gemeld hebben. De eerdere stijging had te maken met de overschrijding in de jaarrekening 2020. Voor 2022 gaan we uit van dezelfde maandelijkse kostenstijging van 0,8%. Dat betekent een aanvullende kostenstijging van € 700.000. In totaal hebben we dan een structureel nadeel van 2022 van € 1.250.000.

COVID-19: lagere kosten Regiotaxi

De kosten voor de Regiotaxi vallen in 2021 € 175.000 lager uit. We zien dat er gedurende COVID-19 minder ritten worden verreden waardoor de kosten lager uitvallen. Mogelijk valt de besparing nog hoger uit. Dit is afhankelijk van het gebruik van het regiotaxivervoer in de tweede helft van het jaar.

Praktijkondersteuning huisartsen

We verlagen het budget voor de praktijkondersteuner jeugd bij huisartsen in 2021 eenmalig met € 100.000. In oktober 2019 is de gemeente Oss de pilot POH GGZ Jeugd gestart. De pilot is een onderdeel van de regionale Transformatieopgaven Jeugdhulp, namelijk het versterken van de Toegang en het aanpakken van de verwijsstromen. Op dit moment nemen 7 huisartsenpraktijken deel aan de pilot. We zien op dit moment een daling van het aantal verwijsstromen. Daarom hebben we dit jaar besloten om de pilot naar 2022 te verlengen. Een uitgebreide evaluatie volgt nog. We streven nog steeds naar een grotere deelname van het aantal huisartsen. Voor de financiering hebben we structureel € 290.000 beschikbaar. Dit budget is gebaseerd op het aantal normuren dat een huisartsenpraktijk heeft. Aangezien nog niet alle huisartsen deelnemen verwachten we dit jaar € 190.000 aan kosten. We hebben dus een voordeel van € 100.000.

Oss innoveert

Bij de programmabegroting 2017 hebben we € 150.000 structureel opgenomen voor Oss Innoveert. Daarmee hebben we de afgelopen jaren onder andere nieuwe initiatieven voor wonen, welzijn en zorg gestimuleerd. Het afgelopen jaar hebben we hiervan € 30.000 structureel ingezet voor begrotingstekort bij het sociaal domein. Nu stellen we voor om € 40.500 structureel in te zetten voor Buurtgezinnen/maatjesprojecten. Een bedrag van € 25.000 handhaven we voor Oss Innoveert en voor Lief en Leed straten. Daarnaast zetten we jaarlijks € 10.000 in voor de wijkfoto/sociale agenda. Het restant bedrag van € 44.500 is bestemd voor Gebiedsgericht werken (€ 30.000 Thuis in de Buurt) en € 14.500 voor waardering mantelzorg. Dit omdat we het belangrijk vinden dat mensen zo lang en goed mogelijk thuis wonen en dat iedereen in de wijken en buurten meedoet. Door de veranderingen in de Wmo en de Jeugdwet is het aanbod van zorg en welzijn niet altijd passend meer.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Extra gelden Jeugdzorg 2021	291	0	0	0	0
Extra gelden jeugdzorg 2022	0	2.798	1.620	1.253	812
Beschermd wonen	830	-554	-626	-630	-623
Maatschappelijke opvang	-11	22	22	22	22
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen	0	13	13	13	13
Totaal septembercirculaire	**1.110**	**2.279**	**1.029**	**658**	**224**

Toelichting septembercirculaire

Extra gelden Jeugdzorg 2021
We ontvangen in 2021 € 291.000 extra voor acute problemen in de jeugdzorg. Dit bovenop de € 2.448.000, die we in mei al hebben ontvangen. Dit geld was gereserveerd voor regionale coördinatie en landelijke informatievoorziening door de VNG ten aanzien van de wachtlijsten, maar is slechts beperkt nodig. Vandaar dat dit via het gemeentefonds aan gemeenten wordt gegeven.

Extra gelden jeugdzorg 2022
We ontvangen € 7,2 miljoen extra in 2022. Voor de jaren erna mogen we rekening houden met 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda Jeugd. We zetten het extra geld als eerste volledig in voor het afdekken van het jaarlijkse tekort (€ 4,4 miljoen). Dit betekent dat deze gelden beschikbaar komen binnen de begroting voor andere posten. We zetten dan het resterende geld in voor Jeugdhulp. Dit voor alle jaren. Dit betekent € 2,8 miljoen extra in 2022. Dit bedrag loopt af tot € 0,8 miljoen extra in 2025.

Beschermd wonen
Het budget voor beschermd wonen wordt in 2021 verhoogd met € 830.000. Dit komt vooral door een correctie op de loon- en prijsontwikkeling. Voor de jaren erna wordt het budget juist verlaagd met jaarlijks circa € 0,6 miljoen. Dit komt doordat er meer cliënten zijn overgestapt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en er dus meer budget overgeheveld moet worden.

Maatschappelijke opvang
We ontvangen jaarlijks € 22.000 extra voor maatschappelijke opvang. Dit is een regionale taak.

Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen
Voor dit vaccinatieprogramma ontvangen we vanaf 2022 jaarlijks € 13.000.

4.4 Wat mag het kosten?

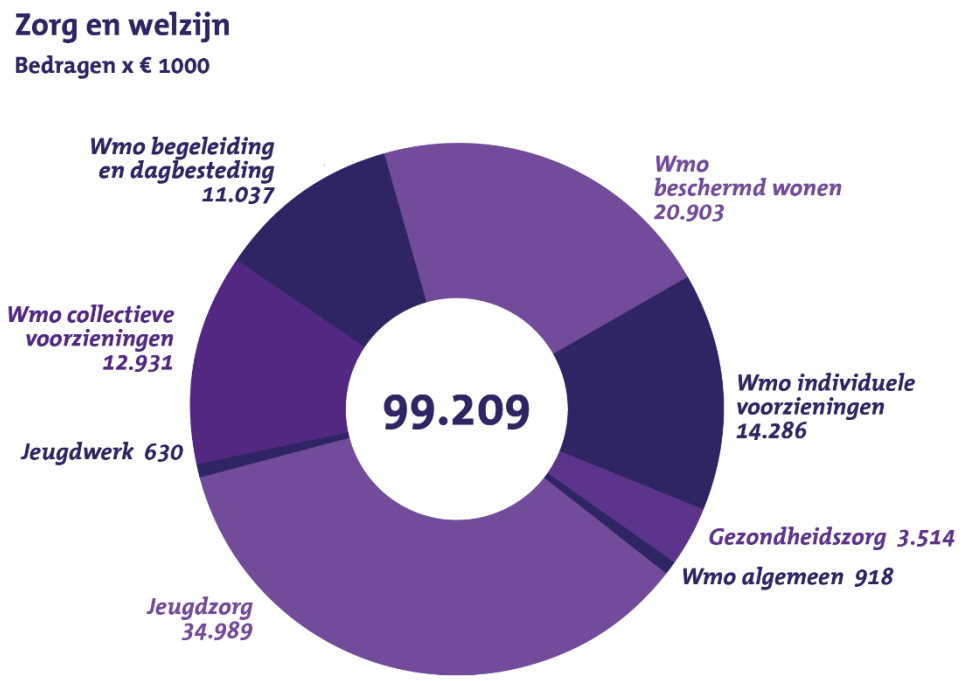
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	98.403	92.584	91.733	91.666	91.658
Baten	-2.010	-2.138	-2.138	-2.138	-2.138
Saldo	96.393	90.446	89.595	89.528	89.520
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-4.574	-948	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-4.574	-948	0	0	0
Totaal bestaand beleid	**91.819**	**89.498**	**89.595**	**89.528**	**89.520**
Nieuw beleid	0	40	40	40	40
3O-Ontwikkelingen	-573	1.271	1.155	1.345	1.345
Budgettair neutrale wijzigingen	-4	274	274	274	274
Septembercirculaire	1.110	2.279	1.029	658	224
Totaal programma	**92.352**	**93.362**	**92.093**	**91.845**	**91.403**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Gezondheidszorg	88
Jeugdwerk	236
Jeugdzorg	3.792
Wmo algemeen	398
Wmo collectieve voorzieningen	7.764
Totaal Programma	**12.279**

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Inleiding

We willen graag dat al onze inwoners actief deelnemen aan de samenleving. Een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen is participatie, en vooral het hebben van werk. Daar zetten we dan ook zoveel als mogelijk op in. Uitgangspunt is om aan te sluiten bij de talenten, mogelijkheden en behoeften van inwoners. Aan onze inwoners vragen we om hun leven zoveel mogelijk naar eigen vermogen in de hand te nemen. Wanneer het niet vanzelf gaat, bieden we ondersteuning, zorg en opvang. Deze ondersteuning is gericht op zoveel mogelijk zelf en samen doen.
We kijken integraal naar de problematiek van de inwoners, bijvoorbeeld in een combinatie van zorg, werk, schuldhulpverlening en armoede-ondersteuning. Meer eigen kracht bij de inwoner en aansluiting bij de leefwereld vraagt een andere houding en andere manier van werken van professionals. Om te komen tot een integrale oplossing voor de inwoner werken we vanuit de disciplines werk en inkomen, welzijn, zorg, veiligheid, schuldhulpverlening samen. We werken hierbij intensief samen met externe partijen in het veld.

Naast onze inzet voor de ondersteuningsmaatregelen COVID-19, met name uitvoering van de TOZO, verwachten wij vanaf 2021 meer instroom in de bijstand, een groter beroep op onze armoedevoorzieningen en meer mensen in een problematische financiële situatie. Voor de COVID-19 maatregelen ontvangen wij extra tijdelijke middelen van het Rijk. Tegelijkertijd zijn er ook nieuwe wettelijke taken, vooral in het kader van schuldenproblematiek, waarvoor het Rijk geen middelen ter beschikking stelt.

In het sociaal domein sturen we op dienstverlening aan onze inwoners, transformatie van het sociaal domein en kostenbeheersing. Transformatie is een langdurig verandertraject. Daarvoor investeren we in vakmanschap van medewerkers en zijn ons ervan bewust dat verandering extra tijd en energie kost. Ook in verband met de steeds veranderende wetgeving. We zorgen er voor dat de basis op orde is.
Kostenbeheersing moet de transformatie ondersteunen en niet belemmeren. Om de kosten te beheersen zoeken we naar concrete maatregelen en werken we aan verdere digitalisering in onze dienstverlening en bedrijfsvoering, datagesteund werken enzovoort. Naast lokale en regionale instrumenten zetten we, via G40, VNG en landelijke contacten, in op beïnvloeding van de budgetten die we krijgen van het Rijk voor de uitvoering van onze taken.

We onderschrijven de landelijke propositie om het sociaal domein ‘klaar te maken voor de toekomst’ en hierin meer samenhang te brengen. De drie belangrijkste maatschappelijke opgaven zijn: bestaanszekerheid herstellen, kansengelijkheid vergroten en gezond leven makkelijker maken.
Bestaanszekerheid gaat om voldoende inkomen, zekerheid over werk en meedoen in de samenleving, en ook een betaalbare en geschikte woning en een veilige omgeving. Kansengelijkheid betreft goede kinderopvang en onderwijs, een sluitende aanpak voor jongeren en jongvolwassenen, en de aanpak van laaggeletterdheid. Allemaal opgaven waaraan wij in dit programma werken.

Deze ontwikkelingen in combinatie met knelpunten uit de Prioriteitennota van vorig jaar (gevalideerd door de Benchmark) maken extra formatie noodzakelijk. We nemen daarom extra capaciteit op. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*

2. Programma-onderdelen

2.1 Participatie

Wat willen we bereiken?

Ons uitgangspunt is dat werk de beste vorm van participatie is. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooien. Daarom is dat de eerste insteek bij ondersteuning van kwetsbare inwoners. We verwachten van mensen dat ze, ook als er sprake is van beperkingen, het arbeidsvermogen dat ze hebben aanspreken en benutten. Elke stap naar werk is waardevol; wij stimuleren daarom deeltijdwerk, zetten in op trajecten voor arbeidsbeperkten met gebruik van loonkostensubsidie, jobcoaching en gericht op ontwikkeling van loonwaarde. Daarbij stimuleren we het volgen van een opleiding en leerwerktrajecten en bieden we nazorg als mensen weer aan het werk zijn.

Voor een groot deel van de bijstandspopulatie zal het moeilijk blijven om te gaan werken. Zij ervaren veel medische-, psychische- of sociale belemmeringen. We zoeken naar instrumenten en werkwijzen, die zo goed mogelijk bij de verschillende doelgroepen passen.

We verwachten als gevolg van COVID-19 een grotere instroom in de bijstand. Vooral ZZP-ers en mensen met een flexcontract zijn zonder werk gekomen. We zullen daarom meer inzetten op re-integratie, waarbij onduidelijk is of uitstroom naar werk mogelijk is (zijn er vacatures, aansluiting vraag-aanbod) en hoeveel extra uitvoeringscapaciteit dit vraagt.

De bijstandspopulatie is in 2020 met 5% gestegen en dat past ook bij het landelijk beeld. Dat zijn vooral de jongeren, die hebben gewerkt met tijdelijke contracten. Verwachte stijging 2021 is 2,5% groei aan uitkeringen, hoewel we op dit moment een stabiel bestand hebben. De effecten worden nog vertekend door de verlengingen van crisisregelingen NOW en TOZO/TONK tot 1 oktober 2021.

Als gevolg van COVID-19 hebben we gezien dat jongeren onder andere door flexibele contracten een kwetsbare doelgroep op de arbeidsmarkt zijn en snel de bijstand instromen. Daarbij leiden de veranderingen rond Wsw en Wajong al tot een grotere groep jongeren met meer arbeidsbelemmeringen binnen de Participatiewet. Het aantal jongeren in de uitkering stijgt. In coronatijd waren zij vaak de eerste groep die ontslagen werd, ook omdat ze vaak met tijdelijke contracten werken. De groep jongeren tot 27 jaar is gestegen van 173 begin 2020, naar 202 op 1 januari 2021. Per 1 juli 2021 zijn het er 226. Jongeren tussen de 16-27 jaar en met name kwetsbare jongeren, ook zonder uitkering, zijn binnen onze gemeente een doelgroep met prioriteit. Vanuit een integrale benadering bieden wij ondersteuning gericht op een duurzaam traject van onderwijs en werk. We zetten fors in op gebruik van het instrument loonkostensubsidie in combinatie met jobcoaching.

De aanpak van laaggeletterdheid, het verbeteren van basisvaardigheden is geen doel op zich. Wij zien het als een basis om te kunnen leren en als middel om goed mee te kunnen doen in de samenleving.

We willen de arbeidsmarktpositie van kwetsbare mensen verbeteren en zoeken naar een duurzame oplossing, met meer eigen kracht. De ervaringen uit experimenten en pilots, die leidden tot uitstroom naar werk én meer participatie en regie van de inwoner, vertalen we naar onze dienstverlening.

De visie van het nieuwe wetsvoorstel Inburgering –'iedereen doet mee, het liefst via betaald werk en daar moet de inburgering aan bijdragen'– sluit aan bij het huidige beleid en de praktijk van gemeente Oss. Wij geloven in de mogelijkheden van de inburgeringsplichtigen. Door te investeren in participatie zorgen we ervoor dat alle inburgeringsplichtigen snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, liefst via betaald werk.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Zo veel mogelijk inwoners hebben (betaald) werk*
- *We verminderen laaggeletterdheid om mogelijkheden voor participatie te vergroten*
- *Zoveel mogelijk uitkeringsgerechtigde inburgeraars stromen uit naar een (beroeps)opleiding of naar betaald werk*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In onze dienstverlening gaan we uit van zelfregie van de inwoner. We werken aan Sterke Teamontwikkeling, met (nieuwe) gebiedsgerichte benadering en versterken van vakmanschap door onder andere het implementeren van de Samenwerkwijze Oss.	Continue
- Voor de toeleiding naar werk werken we met een variatie aan re-integratie-instrumenten. Een goede inschatting van de mogelijkheden samen met de inwoner is daarbij van belang. Het partnership gemeenten-IBN is daarin van grote waarde. Implementatie van de nieuwe inrichting (per juli 2021) vraagt nog aandacht. In het verlengde daarvan verkennen we de vormen van verdergaande samenwerking tussen Rotonde (praktijkdiagnose en arbeidstraining) en IBN.	Verkenning gereed Q2 2022
- We zoeken naar vacatures en werkplekken en zorgen voor goede matching. Daarnaast organiseren we activiteiten voor werkgevers en werkzoekenden om op informele wijze contact te leggen, zoals een vacature-café en speeddates.	Continue
- Wanneer nodig plaatsen wij inwoners op een beschutte werkplek. Hoewel wij achterblijven op de taakstelling 2021 (123 fte van 31 uur, dus 3286 uur) zijn we een van de koplopers in Nederland met realiseren van beschut werk.	Continue
- We realiseren leerwerktrajecten (MBO niveau 1 en 2) in diverse sectoren, zoals logistiek, metaal, bouw, zorg, horeca, ICT, schoonmaak en taxi, in samenwerking in de regio.	Continue
- De (reguliere) Tozo werkzaamheden lopen tot en met 2023 met heronderzoeken, aflossing van verstrekte bedrijfskredieten. Nieuwe aanvragen de Tozo regeling zijn mogelijk tot (voorlopig) 1 oktober 2021.	Regeling loopt tot 1 oktober 2021 Afronding Q4/2023
- We zetten in op "van werk-naar-werk trajecten" voor ondernemers, die nu gebruik maken van de Tozo regeling. We zijn in gesprek om te kijken welke dienstverlening nodig is om aan het werk te blijven. Dat kan gaan om (om)scholing, verbinding leggen in een netwerk, schulddienstverlening of bemiddeling naar werk in een dienstverband.	Continue
- Wij participeren in het Regionaal Mobiliteitsteam vanuit Noordoost Brabant Werkt voor 'van werk naar werk' trajecten, voor ondernemers die als gevolg van COVID-19 werknemers moeten ontslaan.	RMT loopt in 2022 en 2023
- We investeren in preventie en voorkomen dat inwoners langdurig in de bijstand komen. Daarom ondersteunen we inwoners voor einde ANW en investeren we in zelforganisatie (JobOn).	Continue
- Voor de meest kwetsbare groep in ons bestand, vaak mensen die wat ouder zijn, langdurig gebruik maken van de uitkering, laaggeletterd zijn, en bekend zijn bij zorg- en welzijnsinstellingen, hebben we extra aandacht.	Continue
- We blijven inzetten op kwetsbare jongeren met en zonder uitkering. Deze doelgroep bestaat voornamelijk uit vergunningshouders en jongeren uit het voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. De consulenten uit het jongerenteam benaderen deze jongeren actief en begeleiden ze naar school of werk en zorgen dat ze hun werk behouden via inzet van jobcoaching. Voor de integrale aanpak voor jongeren tussen de 16 en 27 jaar met problemen op meerdere leefgebieden (Big 5), werken we intern samen en betrekken externe partners, zodat er voor de jongeren integrale maatwerktrajecten worden gerealiseerd.	Continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Jongeren die in coronatijd zijn ontslagen, moeten zeker niet thuis op de bank zitten met een uitkering. Daarvoor is met IBN Young Talent opgezet, waar ze tijdelijk in dienst kunnen komen en van daaruit naar werk worden bemiddeld. Wij volgen de instroom en opbrengsten van deze aanpak.	Q4/2022
- De nieuwe wet Inburgering gaat gelden vanaf 2022. We zorgen voor tijdige implementatie. Vergunninghouders ondersteunen we actief bij inburgering en toeleiding naar werk of opleiding en participatie. Voor de Onderwijsroute en de B1-route werken we zoveel mogelijk samen met de regiogemeenten. De derde leerroute: de Z(zelfredzaamheids)-route pakken we lokaal op. Ook organisaties als het ROC en Vluchtelingenwerk krijgen belangrijke taken. De gemeente voert de regie en zorgt voor een integrale inburgering. Daarbij wordt financiële ondersteuning ingezet vanuit BB-Oss (Budgetondersteuning en Budgetbeheer SHV voorheen duurzame financiële dienstverlening).	Raadsbesluit Q4/2021
- Vanuit de WEB-middelen (Wet Educatie Beroepsonderwijs) zetten we actief in op het verbeteren van de basisvaardigheden van volwassen inwoners van Oss. Dit doen we met regionale en lokale partners. Het betreft zowel formele educatie (erkend diploma) als non formele educatie (laagdrempelig en vaak springplank naar formele educatie). In afstemming met de regio geven we prioriteit aan laaggeletterden met Nederlands als eerste taal (NT1), uitkeringsgerechtigden, jongeren en andere kwetsbare doelgroepen: nugge (niet uitkeringsgerechtigde), laagopgeleide ouders met jonge kinderen, ex-inburgeraars. Voor de uitvoering van de formele WEB-trajecten werken we de komende jaren samen met Capabel Taal.	Continue
- Voor de aanpak laaggeletterdheid volgen we de activiteitenagenda van het beleidsplan 'Meedoen begint bij de basis'. We geven concreet aandacht aan bewustwording en bespreekbaar maken van de problematiek, preventie, signaleren van de doelgroep en een passend taalaanbod. Het Taalhuis heeft binnen het taalnetwerk een centrale, verbindende rol in de aanpak van laaggeletterdheid. Jaarlijks willen we zo minimaal 100 mensen bereiken om hun basisvaardigheden te verbeteren.	Continue
- Het project Digitalisering Sociaal Domein leidt tot verbeteringen in onze digitale processen en uitbreiding van onze digitale dienstverlening. Daarbij bouwen we een Dashboard Sociaal Domein op drie niveaus: bestuurlijk, voor managementinformatie en voor makkelijk gebruik voor beleid en uitvoering. Dit betreft het brede sociale domein. We ontwikkelen een visie en een plan van aanpak, dat de komende jaren gefaseerd zal worden ingevoerd.	Q2/2022D
- Door de groei van het aantal consulenten en de verandering van werk van de consulenten van de afgelopen jaren is uitbreiding van het aantal kwaliteitsmedewerkers noodzakelijk. We nemen hiervoor extra capaciteit op om te komen tot een goede vertaling van beleid naar de uitvoering. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.2 Arbeidsmarkt

Wat willen we bereiken?

We willen een goed vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven. Daarom werken we aan een regionale arbeidsmarkt met flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling en duurzame werkgelegenheid, ook voor kwetsbare groepen. We participeren actief in Noordoost Brabant Werkt en vertalen dit naar lokaal niveau. De beroepsbevolking van Oss is relatief laag opgeleid. Terwijl het gewenste opleidingsniveau binnen bedrijven steeds hoger wordt en banen in het middensegment ingrijpend wijzigen of verdwijnen, onder andere door robotisering en digitalisering. We zien onderwijs als de sleutel om deze kloof te overbruggen, dat vraagt een sterk MBO en goede verbinding met HBO in de regio.
Inmiddels is, na COVID-19, de economie hersteld. Op de arbeidsmarkt zien we (weer) krapte. We zien een tweedeling op de arbeidsmarkt: in bepaalde sectoren, zoals techniek, ICT, zorg is de krapte groot; en in andere delen zijn er overschotten en geen vacatures. Dat betekent niet dat er 'zomaar' werk is voor iedereen. De mismatch tussen vraag en aanbod neemt toe. Binnen Noordoost-Brabant Werkt worden hiervoor diverse acties opgepakt; lokaal werken we in afstemming met de afdeling Economie aan een gezamenlijke arbeidsmarktaanpak. Daarvoor versterken we op lokaal niveau de aansluiting overheid-onderwijs-arbeidsmarkt volgens de uitgangspunten van het UNESCO Lerende Stad programma: een leven lang ontwikkelen, inclusief onderwijs, informeel en non-formeel leren en het combineren van leren en werken zijn enkele van deze uitgangspunten. De projectorganisatie Talentencampus fungeert als platform voor talenten en bedrijven en fungeert als uitvoeringsorganisatie voor lokaal arbeidsmarktbeleid.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Bedrijven in Oss beschikken op het juiste moment over de juiste hoeveelheid mensen, met de juiste kwalificaties op de juiste plek*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- In het Werkgeversservicepunt Noordoost-Brabant, als netwerkorganisatie van gemeenten, sociale partners, het UWV, SW-bedrijven, MBO en SBB, maken we afspraken over arbeidsmarktvraagstukken zoals een gezamenlijke aanpak voor jeugdwerkloosheid en stageproblematiek, versterking leven lang ontwikkelen. We harmoniseren de dienstverlening aan werkgevers in de regio en zorgen we dat we minimaal voldoen aan de banenafspraak in het sociaal akkoord. Doel van de regio is dat eind 2021 daarvoor 6358 banenafspraken gerealiseerd zijn. Als werkgever is het doel van de gemeente om 29,7 fte hiervoor te realiseren. We participeren in het (tijdelijke) Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) voor trajecten van-werk-naar-werk voor mensen die als gevolg van corona werkloos zijn of dreigen te worden.	Continue
- We investeren in Noordoost Brabant Werkt met menskracht en middelen, op bestuurlijk en strategisch niveau. Ook nemen we deel aan de programmalijnen Regionaal Werkbedrijf/Werkgeversservicepunt en Jongerenaanpak gericht op voortijdig schoolverlaters (VSV)/kwetsbare jongeren. Onze actieve deelname in Noordoost Brabant Werk leidt tot regionale projecten voor arbeidsmarktbeleid en tot een gezamenlijke aanpak die uitval van jongeren tegengaat. Jaarlijks dragen we hier € 1 per inwoner aan bij.	Continue
- Wij zien Oss als lerende stad. De Talentencampus is daarin de spil voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Specifiek wordt er nu ingezet op Leven Lang Ontwikkelen en de ontwikkeling van Open Badges daarvoor. Daarnaast organiseert de Talentencampus diverse Learning Communities: waarin op initiatief van ondernemers wordt samengewerkt met (hoger) onderwijs in de regio. We dienen een aanvraag in om UNESCO Learning City te worden.	Continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Met TU/e onderzoeken we de mogelijkheid voor een learning community religieus erfgoed. We stellen hiervoor in de jaren 2022 tot en met 2024 € 10.000 beschikbaar.	
- We stellen een MBO-agenda op om inzet van De Leijgraaf in Oss te optimaliseren. Het MBO is een belangrijke voorziening voor de arbeidsmarkt in onze gemeente. Vanwege de terugloop van het aantal leerlingen (demografie) staat ROC De Leijgraaf onder druk. Zij fuseren daarom met Koning Willem I College. Wij willen heldere afspraken maken voor doorontwikkeling van het MBO in onze gemeente.	Q1 2022

2.3 Armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

Wij streven naar minder armoede in Oss. Dat kunnen we helaas niet volledig beïnvloeden; inkomensregelingen bijvoorbeeld worden op rijksniveau gemaakt. We volgen de eventuele toename van armoede en schulden als gevolg van COVID-19 en passen onze dienstverlening hierop aan.
Armoede is meer dan een tekort aan financiële middelen. Het is een vorm van sociale uitsluiting waarin vaak meerdere risico's samenkomen. Huishoudens kunnen hierdoor niet volwaardig meedoen in de maatschappij. Zolang structurele verbetering van de financiële situatie nog niet binnen handbereik is, zorgen we voor een vangnet.
Geldzorgen veroorzaken stress en schaamte en dit beïnvloedt het vermogen om verstandige keuzes te maken en mee te blijven doen. We willen in onze communicatie en dienstverlening meer rekening houden met de invloed van stress en deze verminderen.
Landelijk wordt verwacht dat, als gevolg van COVID-19, het aantal mensen met problematische financiële problemen toeneemt. Wij zullen daar dan op inspelen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Iedereen kan meedoen door onze inkomensvoorzieningen en –regelingen en we hebben daarbij extra aandacht voor kinderen*
- *We bereiken zoveel mogelijk inwoners met schuldenproblematiek met onze preventieactiviteiten en dienstverlening*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten bijzondere bijstand en minimaregelingen in om iedereen op maat te kunnen ondersteunen. We streven naar goed gebruik van de voorzieningen en goed bereik van de inwoners die dit nodig hebben.	Continue
- We implementeren de gezamenlijke toegang en inkomenstoets voor de armoedevoorzieningen, die tot stand is gekomen op basis van een verkennend onderzoek en verdere uitwerking met de betreffende organisaties.	Continue
- Helpende Handen is inmiddels uitgegroeid tot een vaste armoedevoorziening. Een toereikende locatie staat keer op keer onder druk. Voor dekking van huurkosten willen wij een jaarlijks budget beschikbaar stellen.	Structureel vanaf 2022
- We geven Uitvoering aan de TONK, voor tegemoetkoming van de noodzakelijke woonlasten bij inkomstenterugval als gevolg van COVID-19.	Voorlopig tot 1 oktober 2021
- We implementeren de Samenwerkwijze en werken gebiedsgericht. Daarbij werken we stress sensitief en hebben we aandacht voor laaggeletterdheid, een van de oorzaken voor schulden en armoede.	Continue

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Sinds 2021 is vroegsignalering een nieuwe wettelijke taak bij schuldhulpverlening. Wij hebben een systeem waarop belangrijke organisaties kunnen melden als er sprake is van betalingsachterstanden. Wanneer deze signalen er zijn, sturen wij de betreffende inwoner een bericht met het aanbod om hierover in gesprek te gaan. Voor een effectieve aanpak is meer nodig. Wij willen actief op huisbezoek gaan bij de inwoners in de meest problematische situaties. Dit kost extra capaciteit (3 fte) bij het team Schuldhulpverlening, waarvoor wij structureel extra middelen nodig hebben. We werken daarbij ook met diverse Osse werkgevers die te maken krijgen loonbeslag, als extra 'signaalpartner'. Verder hebben we aandacht voor vroegsignalering bij life events. We onderzoeken wat mogelijkheden zijn om hierin met partners samen te werken. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	Implementatie Q1/2022
- Met ingang van 1 augustus 2021 zijn wij aangesloten bij de Nederlandse Schuldhulproute (in een pilot voor 2 jaar). Dit betekent dat inwoners uit Oss met betalingsachterstanden of rood staan bij een aantal aangesloten banken, zorgverzekeraars, energiemaatschappijen een signaal krijgen om hulp te zoeken. Dit gebeurt door hen te wijzen op de website geldfit.nl. We evalueren onze deelname eind 2022 en besluiten dan over eventuele structurele deelname inclusief financiën.	Evaluatie Q4/2022
- Vanaf het najaar 2021 sluiten we aan bij de landelijke pilot 'Schuldenknooppunt' en daarmee starten we met collectief schulden regelen voor diverse schuldeisers. We verwachten daardoor de doorlooptijd van minnelijke schuldregeling van 120 dagen aanzienlijk te verkorten (naar gemiddeld 21 dagen). We monitoren de voortgang hiervan.	Voortgangscijfers in RIB Q3/2022
- Wij ontwikkelen schuldhulpverlening voor ondernemers. Deze nieuwe wettelijke taak vraagt specifieke kennis, die we nog aan het opbouwen zijn. We bieden het nu al actief aan bij mensen die TOZO ontvangen en mogelijk schulden hebben.	Continue
- De kosten voor bewindvoering zijn fors en groeiend, en lastig te beïnvloeden door de gemeente. Wij hebben het voornemen om met bewindvoerders in Oss en regio een convenant te sluiten voor betere regievoering en met elkaar kwalitatief goede en passende ondersteuning te bieden door aan de voorkant een gezamenlijke intake te voeren. Er zijn inwoners die ook geholpen zijn met budgetbeheer e.d. en waarbij bewindvoering niet (meer) nodig is. Deze nieuwe manier van werken vraagt extra capaciteit (0,6 fte) bij het team Schuldhulpverlening, waarvoor dekking wordt gezocht binnen de afdeling Werk & Inkomen.	Q1/2022
- We verbeteren het hulpaanbod bij administratie en geldzaken.	Plan klaar Q4/2021
- We implementeren schuldsanering voor inwoners met minimale afloscapaciteit en evalueren de opbrengst daarvan.	Q4/2022
- We hebben de pilot AJOSS voor jongeren met schulden verlengd en evalueren de werkwijze en opbrengsten in 2023.	Q4/2023
- We zetten in op onze eigen rol als schuldeiser.	Plan klaar Q4/2021
- We onderzoeken de mogelijkheden voor preventie armoede en schulden bij jongeren.	Q1/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In het kader van de basis op orde trekken we een extra consulent schuldhulpverlening aan om de taken en werkwijzen die zijn veranderd afgelopen jaren door verbeterde dienstverlening op dit gebied goed te kunnen uitvoeren. Dit zijn taken die nu door een inhuurkracht met inzet van tijdelijke middelen worden uitgevoerd. Zie hiervoor ook het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.4 Opvang, onderwijs en onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Opvang en onderwijs zijn belangrijke voorzieningen in onze samenleving. Het draagt bij aan de persoonlijke ontwikkeling van de Osse jeugd, het biedt een basis voor gelijke kansen, het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele waarden en het helpt mensen met participatie in de samenleving. We streven ernaar dat kinderen een goede start maken op de basisschool en dat onze jeugdigen opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. We gaan uit van inclusief onderwijs en we zorgen voor extra ondersteuning voor de leerlingen die dat nodig hebben. Binnen het onderwijs en ook in de aansluiting van het onderwijs op de maatschappelijke omgeving spelen diverse vraagstukken. Voorbeelden zijn passend onderwijs en de verbinding met jeugdhulp, de aanpak van onderwijsachterstanden, de aansluiting van VMBO op het MBO en de aansluiting op de arbeidsmarkt. We bekijken samen met de partners wat de koers hierin wordt en welke stappen we hierin zetten.
We werken aan goede onderwijshuisvesting met als uitgangspunt het optimaal benutten van de beschikbare gebouwen. In het algemeen kijken we bij elk nieuw project naar renovatie of nieuwbouw of mogelijke inpassing in bestaande gebouwen. Na jaren van krimp, laten de leerlingenprognoses zien dat er de komende 10 jaar een groei van circa 300 leerlingen in het primair onderwijs komt en de 10 jaar daarna een groei van circa 200 leerlingen. Daarnaast zal er groei zijn door ontstaan van de nieuwe wijk Oss-West. Voor het voortgezet onderwijs is er nog wel sprake van krimp (ca. 270 leerlingen).

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We signaleren en bestrijden achterstanden onder jonge kinderen, zodat alle kinderen – ongeacht in welk sociaal-economisch milieu zij opgroeien - gelijke kansen hebben op een succesvolle schoolloopbaan*
- *We zorgen voor goede aansluiting van passend onderwijs en jeugdhulp*
- *We benutten onze capaciteit onderwijshuisvesting optimaal*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten de (succesvolle) aanpak van voortijdig schoolverlaters en verzuim vanuit het Regionaal Bureau Leerplicht BNO voort en streven ernaar te blijven behoren tot laagste percentages van Nederland.	Continue
- We ondersteunen vanuit het RBL-BNO actief de bredere doelgroep kwetsbare 23-27-jarigen door ze terug te begeleiden naar school. De aanpak is onderdeel van de regionale Jongerenaanpak als onderdeel van Noordoost Brabant Werkt.	Continue
- Wij ontvangen middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Alle Osse partijen uit opvang en onderwijs hebben de voorkeur geuit de NPO-middelen vooral te besteden aan de verbinding met jeugdhulp. Hiervoor zal een deel van bestaande aanpakken en afspraken voortgezet en geïntensiveerd worden. Dit in combinatie met de transformatiedoelen vanuit de jeugdhulp. Daarnaast ontwikkelen we in samenspraak met onderwijs en opvang nieuwe projecten en activiteiten. Het project Schoolweigeraars, opgezet ten tijde van corona, zal hierin worden opgenomen.	Periode 1 aug 2021 – 31 juli 2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We actualiseren met onze partners het OAB-beleid. De Osse oploop voor opvang en onderwijs (eind juni 2021) was hiervoor de start.	Q2/2022
- We implementeren de aanpak Passende opvang van kwetsbare kinderen. Kinderopvang werkt hierin samen met CJG, GGD en jeugdhulpaanbieders om bij zorgsignalen tijdig ondersteuning te kunnen bieden.	Q4/2021
- We intensiveren de samenwerking met ouders rond NT2 en VVE (voor en vroegschoolse educatie): kinderopvang scholen en de gemeente werken hiervoor samen met de lokale actiegroep Global Goals.	Plan klaar Q2/2022
- Voor instromende niet-Nederlandstalige kinderen in de basisschoolleeftijd, ook kinderen van arbeidsmigranten, continueren we de aanpak met aparte taalklassen en vliegende brigades voor taalondersteuning. Daarmee verbeteren we de effectiviteit van het NT2-onderwijs.	Continue
- We werken samen met de scholen aan passend onderwijs en realiseren een goede aansluiting van onderwijs op jeugdhulp. De nadruk ligt op integratie van voorzieningen en aanpakken. Onder meer de integratie van (delen) uit het speciaal onderwijs met het reguliere onderwijs zoals koers- en trajectklassen, de verdere verbinding tussen speciaal onderwijs en de Centrum Jeugd & Gezin (CJG) en specialistische Jeugdhulp.	Continue
- In het kader van de passend onderwijs, continueren we de regionale aanpak dyslexie door de poortwachtersfunctie voort te zetten en de consultatie en adviesfunctie van het dyslexieteam te versterken. We maken nieuwe (regionale) afspraken voor de periode 2022-2024 en bekijken of we kunnen voorsorteren op nieuw aangekondigd landelijk beleid rondom dyslexie.	Q1/2022
- In het kader van passend onderwijs, verkennen we de mogelijkheden om naast PAST/TOM in het voortgezet onderwijs, een soortgelijke voorziening voor educatieve crisisopvang in het primair onderwijs op te zetten.	Q3/2022
- Tweejaarlijks overleggen wij met kinderopvang en peuteropvang over actuele ontwikkelingen zoals het opstellen en monitoren van resultaten van VVE en het bereik van de VVE.	Continue
- We leveren een bijdrage aan de sociale versterking Schadewijk, waarbij wij vanuit opvang en onderwijs onder andere insteken op ondersteuning van IKC Regenboog. Er is een plan ontwikkeld voor een 7-19 voorziening, werktitel: De Talentenplein. We bezien hoe dit plan in fases uit te voeren is. Dit vraagt een extra investering.	Fase 1: Q4/2021
- We continueren de inzet van Familiecontactpersonen (FCP) in het basisonderwijs. Dit onder meer in de Schadewijk en in de Ruwaard. We gaan de functie van FCP beter funderen en bezien of deze op meer basisscholen actief moet zijn. De FCP legt verbinding tussen thuis en school onder meer om (taal)ontwikkelachterstanden en om gezinsproblematiek aan te pakken. Het gaat dan onder meer toeleiding naar zorg en ondersteuning in brede zin van het woord (bijv. schuldhulp of jeugdhulp).	Q4/2021
- We voeren onze plannen voor onderwijshuisvesting uit conform het overleg met de schoolbesturen en door de gemeenteraad vastgestelde Integraal HuisvestingsPlan (IHP). Jaarlijks wordt het IHP geactualiseerd. We bespreken onze gemeentelijke inbreng tijdig met de Raad.	Q1 2022
- Samen met het schoolbestuur SAAM werken we aan vervangende nieuwbouwplannen voor de basisscholen De Korenaer/J.F. Kennedy (KC Oss Noord-West) en de Nicolaasschool (KC Nicolaas).	Raadsbesluiten investeringskredieten Q4/2021
- Samen met het schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende voorziening voor de scholen in Megen/Macharen/Haren.	Raadsbesluit investeringskrediet Q1/2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Samen met de schoolbesturen en het SWV PO 3006 werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal (basis)onderwijs: nieuwbouw/inpassing specialistische voorziening SO/SBAO '3 scholen onder 1 dak' voor Hub Noord-Brabant, Oosterwijs en Optimus.	Raadsbesluit locatie en voorbereidingskrediet Q1/2022
- Samen met de schoolbesturen werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs: nieuwbouw/inpassing specialistische voorziening VSO '2 scholen onder 1 dak' voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs.	Raadsbesluit locatie en voorbereidingskrediet Q1/2022

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Wij willen dat iedereen mee kan doen in onze samenleving. Onderwijs en werk zijn belangrijk voor participatie. Wij werken aan een duurzame plek op de arbeidsmarkt voor onze inwoners. Daarom streven we naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep inwoners en gaan uitval uit onderwijs tegen. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. We werken aan erkende certificaten en praktijkverklaringen waarmee kennis en vaardigheden beter aantoonbaar zijn. Leven lang ontwikkelen is een belangrijk uitgangspunt.
De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, geen honger, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen en partnerschappen.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant
Het Werkvoorzieningschap is opdrachtgever voor IBN als uitvoeringsorganisatie van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Het Werkvoorzieningschap is namens 11 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN.

Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)
Het RBL BNO voert voor gemeente Oss en de regio de wettelijk verplichte taken rond leerplicht en RMC uit. Het voorkomen en terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim, voortijdig schoolverlaten en langdurig thuiszitten is haar kerntaak.

3.3 Beleidskaders

1. Visie Onderwijshuisvesting en meerjarige investeringsplanning (2013)
2. Beleidskader 2021-2024 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL)
3. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
4. Beleidskader Participatiewet (2015)
5. Beleidskaders Armoede en Schulden 2020-2024 (2019)
6. Plan van aanpak Laaggeletterdheid 'Meedoen begint bij de basis' (2019)
7. Visie 'Leren in Oss, zo doen wij dat!' (2017)
8. Onderwijsachterstandenbeleid 'Sporen naar kansen voor kinderen' (2019)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Voortijdig schoolverlaters Oss	Vsvverkenner.nl	1,6%	1,94%	2,11%		<2,0%
Bereik VVE doelgroep	TOV jaarverslag					100%
Bereik doelgroep armoedebeleid	WISZ	81,7%	82,6%	86,4%	84,3%	85%
Bereik huishoudens 120%				81,6%	78,3%	
Bereik huishoudens p-wet				91,1%	90,2%	
Percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	1%	-5%	-3,4%	5%	2,5%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	1,1	1,9	2019
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	12	26	2019
Voortijdig schoolverlaters (VO en MBO)	1,8%	1,8%	2020
Kinderen in uitkeringsgezin	5%	6%	2019
Personen > 18 jaar met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	311,9	436,8	2020
Werkloze jongeren 16-22 jaar	2%	2%	2019
Personen 15-64 jaar met lopend re-integratietraject per 10.000 inwoners	212,9	199,7	2020
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	70,7%	68,2%	2020
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	69,7%	74,4%	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	0	0	0	0	0
Helpende handen	0	10	10	10	10
Nieuwe investeringen Onderwijshuisvesting	0	0	-107	15	441
Learning community religieus erfgoed	0	10	10	10	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**20**	**-87**	**35**	**451**

Toelichting nieuw beleid

Nationaal Programma Onderwijs (NPO)
We nemen budget op voor jeugdhulp in onderwijs en opvang. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 353.139, voor 2022 € 847.532 en tenslotte voor 2023 € 494.394. We ontvangen hiervoor vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) rijksmiddelen om samen met onderwijs en opvang Coronavertragingen en –achterstanden aan te pakken. We ontvangen dit via een specifieke uitkering in het gemeentefonds voor de periode van 1 augustus 2021 tot en met 31 juli 2023. In totaal gaat het dus om een totaalbedrag van € 1.695.065.

Helpende handen
Bij de programmabegroting 2020-2023 is het amendement 'Oplossing voor Stichting Helpende Handen Oss' aangenomen. Hierin is besloten om een garantie van maximaal € 10.000 af te geven als tegemoetkoming voor huisvestingskosten van Stichting Helpende Handen. Helpende Handen is uitgegroeid tot een vaste armoedevoorziening. Een toereikende locatie staat keer op keer onder druk. In de afgelopen jaren hebben we overleg gevoerd met Helpende Handen en steeds tijdelijke oplossingen gevonden. Voor dekking van huurkosten willen wij vanaf nu een jaarlijks budget van € 10.000 beschikbaar stellen.

Nieuwe investeringen Onderwijshuisvesting
We nemen een aantal nieuwe investeringen op voor onderwijshuisvesting en verlagen een krediet wat hier mee samenhangt. Hierdoor hebben we in 2023 lagere kosten van € 107.000, in 2024 hogere kapitaallasten van € 15.000 en in 2025 € 441.000. We voegen investeringskredieten voor het onderwijsdeel van specialistische voorzieningen toe, bij het speciaal onderwijs € 5.120.000 (renovatie) en bij het VSO € 6.700.000 (nieuwbouw). Diverse mogelijkheden voor nieuwbouw, renovatie en aanverwante functies worden in de komende periode nader onderzocht. Het investeringskrediet van het Baken hebben we hierdoor kunnen verlagen. Ook zijn de voorbereidingen gestart voor de nieuwbouw van de fusieschool in Megen, Macharen of Haren. We houden rekening met een investeringskrediet van € 3.386.000 voor het onderwijsdeel van dit kindcentrum. Diverse locatiemogelijkheden en aanverwante functies worden in de komende periode nader onderzocht.

Learning community religieus erfgoed
Samen met TU Eindhoven onderzoeken we de mogelijkheid voor een learning community religieus erfgoed. We stellen hiervoor in de jaren 2022 tot en met 2024 € 10.000 per jaar beschikbaar.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Peuteropvang	-100	-50	-50	-50	-50
Egalisatiereserve Wsw	-400	0	0	0	0
Investeringsprogramma Onderwijshuisvesting	0	0	-788	-94	-94
COVID-19: Ventilatiesystemen Onderwijshuisvesting	0	125	0	0	0
Uit reserve IVB	0	-125	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-500**	**-50**	**-838**	**-144**	**-144**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Peuteropvang
We verlagen het budget voor peuteropvang in 2021 met € 100.000 en vanaf 2022 structureel met € 50.000. We werken samen met de GGD en opvanginstellingen aan een hoog bereik van de doelgroep peuters. Dat doen we om te voorkomen dat kinderen met achterstanden naar school gaan. De COVID-19 maatregelen hebben dit in 2021 lastig gemaakt, daarom hebben we dit jaar lagere uitgaven. Op basis van overschotten in voorgaande jaren denken we dat het budget ook structureel verlaagd kan worden. Onze ambitie voor het bereik van de doelgroep peuters blijft daarbij overeind. Dit jaar is voor het eerst de Peutermonitor in gebruik. Daaruit krijgen we meer zicht op het structureel benodigde bedrag vanaf 2022.

Egalisatiereserve Wsw
We hebben vanuit het werkvoorzieningschap € 556.561 vanuit de egalisatiereserve Wsw terug gestort gekregen. De egalisatiereserve Wsw is gevormd voor het verrekenen van de financiële gevolgen voor over- en onderrealisatie Wsw in onze regio waarbij geldt dat het saldo van de egalisatiereserve niet hoger mag zijn dan 2.5% van het totale regionaal fictieve Wsw budget. De stand van de egalisatiereserve was hoger dan 2.5% met als gevolg dat iedere gemeente haar aandeel van het overschot terug ontvangt. Van het totaalbedrag dat we terugkrijgen stellen we voor om een bedrag van € 400.000 in 2021 vrij te laten vallen. Het resterende bedrag van € 156.561 willen we storten in de reserve Participatiebevordering voor de doorontwikkeling van de samenwerking tussen de Rotonde en IBN in het kader van het vernieuwde partnership. Deze middelen geven we gefaseerd uit. Hier maken we nog een bestedingsplan voor.

Investeringsprogramma Onderwijshuisvesting
We hebben het Meerjaren Investeringsplan (MIP) voor onderwijsgebouwen geactualiseerd op basis van het vastgestelde Integraal HuisvestingsPlan. We hebben de planning van de projecten bijgesteld op basis van de voortgang binnen de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Door deze actualisatie hebben we in 2023 een voordeel van € 788.000 en vanaf 2023 een voordeel van ongeveer € 94.000. We hebben een aantal wijzigingen doorgevoerd. Als eerste zijn de uitgaven voor De Nicolaasschool en De Korenaer/J.F. Kennedyschool één jaar doorgeschoven. Daarnaast is voor De Evenaar in MFA Noorderlicht een krediet nodig van € 200.000 om de akoestiek te verbeteren. Verder is om de leerlingengroei bij De Meander in Lith op te vangen voor een extra groepslokaal een krediet nodig van € 152.625. Als laatste zijn voorbereidingen gestart voor de specialistische voorziening Speciaal Onderwijs (SO Het Baken, Hub en De Sterrenkijker) en de specialistische voorziening Voorgezet Speciaal Onderwijs (VSO Hub en De Sonnewijser route arbeid).

COVID-19: Ventilatiesystemen Onderwijshuisvesting

We hebben in 2022 extra kosten voor de aanpassing van ventilatiesystemen bij onderwijshuisvesting als gevolg van COVID-19, hiervoor is een bedrag van € 125.000 nodig. We betalen dit uit de reserve IVB. Naar aanleiding van COVID-19 heeft ventilatie, nog meer als al het geval was, hoge prioriteit. We dragen hier bij in de kosten voor de aanpassingen hiervan. Het gaat om schoolgebouw de Komeet. Aanpassing van ventilatiesystemen van gebouwen in eigendom van de gemeente waar scholen in gevestigd zijn zoals Noorderlicht, MFA Koppelinck, MFA Snoeck, MFA Oijen, MFA Meteoor betalen we uit onderhoudsgelden.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Participatie	-56	-55	-87	-119	-156
Toezicht en handhaving gastouderopvang	0	30	30	30	30
COVID-19: TONK	984	0	0	0	0
COVID-19: re-integratie bijstandsgerechtigden	0	188	0	0	0
Totaal septembercirculaire	**928**	**163**	**-57**	**-89**	**-126**

Toelichting septembercirculaire

Participatie

Het budget voor participatie wordt verlaagd met circa € 56.000 in 2021 en 2022. Dit loopt op tot € 156.000 in 2025. Dit heeft te maken met de afspraak dat het UWV structureel de no-riskpolis uitvoert voor de gehele gemeentelijke doelgroep banenafspraak en nieuw beschut werken.

Toezicht en handhaving gastouderopvang

We ontvangen vanaf 2022 jaarlijks € 30.000 in verband met de intensivering van toezicht en handhaving van de gastouderopvang.

COVID-19: TONK

Voor de 2e en laatste tranche voor de periode tot en met 30 september ontvangen we in 2021 een bedrag van € 984.000. De Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten (TONK) is bedoeld voor huishoudens die door de huidige omstandigheden te maken hebben met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomen, en die daardoor noodzakelijke (woon)kosten niet meer kunnen voldoen en waarvoor andere regelingen niet of onvoldoende soelaas bieden.

COVID-19: re-integratie bijstandsgerechtigden

We ontvangen in 2022 € 188.000 extra voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Dit is bedoeld om de dienstverlening op peil te houden en te intensiveren.

4.4 Wat mag het kosten?

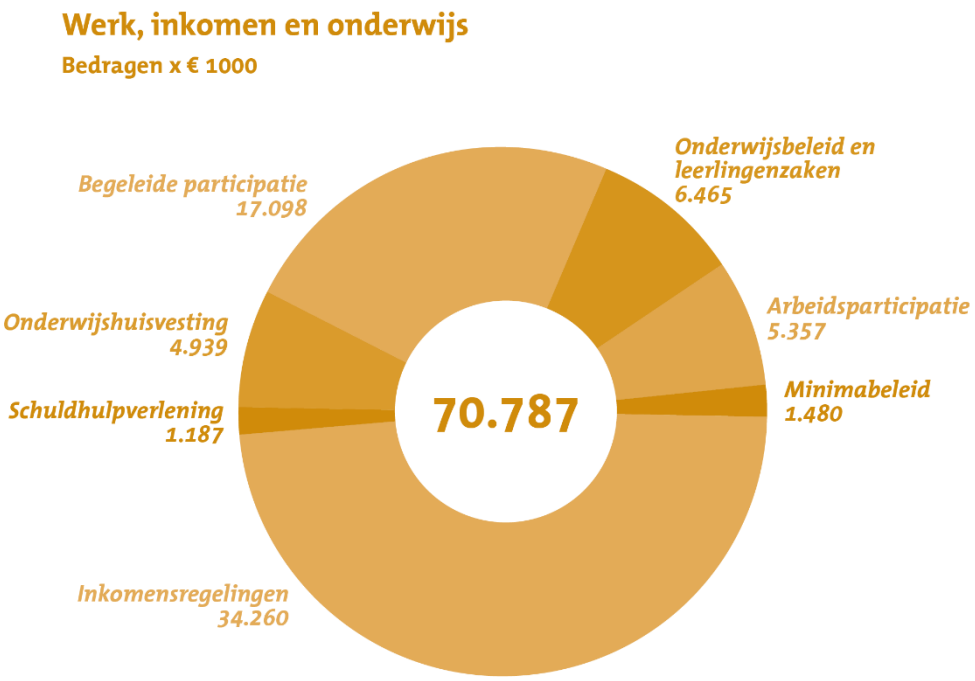
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	74.003	70.109	70.463	69.748	69.343
Baten	-33.331	-29.700	-29.767	-29.767	-29.767
Saldo	40.672	40.409	40.696	39.981	39.577
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-481	-69	-63	-62	-62
Saldo mutaties reserves	-481	-69	-63	-62	-62
Totaal bestaand beleid	**40.190**	**40.340**	**40.633**	**39.919**	**39.515**
Nieuw beleid	0	20	-87	35	451
3O-Ontwikkelingen	-500	-50	-838	-144	-144
Budgettair neutrale wijzigingen	-248	-427	-431	-421	-410
Septembercirculaire	928	163	-57	-89	-126
Totaal programma	**40.370**	**40.046**	**39.219**	**39.300**	**39.286**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	97
Totaal Programma	**97**

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

1. Inleiding

We willen goede en goed toegankelijke voorzieningen voor iedereen op het gebied van sport, cultuur en ontmoeten. Voorzieningen die goed aansluiten op wat inwoners kunnen en willen. En die gedragen worden door inwoners en de vele gemeenschappen in Oss.
De komende jaren staan we voor forse inspanningen om onze maatschappelijke voorzieningen goed aan te laten sluiten op de veranderende behoeften en inzichten. Hoe borgen we een breed aanbod van ontmoeten, sport en cultuur voor de toekomst zonder de vorm/structuur in beton te gieten? Voor een deel voorzien we hierin met de vastgestelde Cultuurnota; Cultuur Verbindt OnSS en met het Osse Sportakkoord. Daarbij willen we zorgen voor een aanbod- en een voorzieningenniveau dat past bij een gemeente met onze ambities. Ontwikkelingen die daarin passen zijn de ontwikkeling van een nieuw Golfbad, de realisatie van Het Warenhuis en de plannen voor het gebouw van theater De Lievekamp. Voor een ander deel voorzien we hierin met het beleidskader Thuis in de Buurt. We zetten de komende jaren –samen met het programma Zorg & Welzijn- versterkt in op een gebiedsgerichte benadering, waarbij we inwoners meer regie willen geven op wat er in hun leefomgeving wordt aangepakt.
De ambities en eisen op het gebied van duurzaamheid vragen om investeringen en aanpassingen in de bestaande voorraad. Verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed doen we volgens de door de raad vastgestelde uitgangspunten, benoemd in de opinienota Verduurzamen van het Maatschappelijk Vastgoed.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ontmoeten

Wat willen we bereiken?
We willen dat er op buurt- en wijkniveau voldoende mogelijkheden zijn voor onze inwoners om elkaar te ontmoeten. Dat wordt steeds belangrijker naarmate steeds meer inwoners, zoals ouderen of mensen met een beperking, hiervoor langer aangewezen zijn op hun directe leefomgeving. We zien ook dat de behoeften aan ontmoeten veranderen, namelijk meer informeel, meer kortstondig, minder in verenigingsverband en meer op basis van open inloop.
Ontmoeten faciliteren we in gemeentelijke accommodaties, maar dat kan ook in accommodaties beheerd door andere partijen plaatsvinden. We hebben ruim twintig wijk- en dorpshuizen in de gemeente. Er zijn verschillen in eigendom, beheer en gebruik van deze voorzieningen. Ook de functies die ze hebben zijn divers: van gemeenschapshuis met huiskamer voor de wijk, tot verenigingsgebouw, broedplaats of wijkonderneming. We hebben in september 2020 de gemeentelijke visie vastgesteld op (laagdrempelig) ontmoeten. Daarbij richten we ons op het stimuleren van eigenaarschap in de gemeenschappen. Deze visie vertalen we in de komende jaren in beleid. Samen met onze partners in het veld gaan we afspraken maken over exploitatie, beschikbaarheid, programmering. Ook gaan we aan de slag met het ontwikkelen van algemene preventieve activiteiten in wijk- en buurthuizen als vervangend middel voor geïndiceerde (Wmo)zorg.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Er zijn voldoende mogelijkheden voor laagdrempelig ontmoeten op buurt- en wijkniveau in de gemeente Oss*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Laagdrempelig ontmoeten: leren van pilots We zijn nu met een aantal wijk- en dorpshuizen een traject gestart om te komen tot buurt/dorpsgerichte programmering. Aan wie verhuren we de accommodatie, welke voorwaarden hanteren we daarbij? Hoe kunnen we zelf een visie en een programma ontwikkelen dat beantwoordt aan de actuele behoeften van het dorp of de buurt? Hoe bereiken we inwoners die niet vanzelfsprekend bereikt worden, maar waar wel een behoefte ligt? Wat hebben we aan instrumenten en 'gereedschap' nodig om dit te kunnen doen? Op al deze vragen proberen we aan de hand van concrete ervaringen antwoorden te formuleren, die de bouwstenen voor het nieuwe beleid gaan vormen.	Q3/2022
- Laagdrempelig ontmoeten: de opdracht Willen we onze gemeenschapshuizen en hun besturen mee kunnen nemen in deze ontwikkelingen, dan helpt een duidelijke opdracht hierbij. De nieuw te formuleren opdracht vormt de basis voor alle gemeenschapshuizen en vervangt de eenzijdige financiële opdracht om een sluitende exploitatie te realiseren. Hiermee willen we vanuit de gemeenschapshuizen een rijker en gevarieerder aanbod aan activiteiten krijgen. Dit in het bijzonder voor kwetsbare inwoners. Op termijn willen we hiermee meer ontmoetings- en dagbestedingsactiviteiten, die er toe bijdragen dat reguliere zorg- en hulpvragen niet of later gesteld worden. Van enkel verhuur naar een passende programmering, van kostenbeheersing en budgetbeheer naar sociaal ondernemerschap en opbrengstoptimalisatie. En van taakgericht beheer naar gastheerschap en hospitality. We gaan daarom een voorstel maken hoe we deze opdracht duidelijk kunnen formuleren, zodat we ons hieraan vast kunnen houden. We gaan daarna deze opdracht bespreken met de wijk- en dorpshuizen, waarbij we oog hebben voor verschillen in tempo en mogelijkheden. We houden daar rekening mee en trekken hierin gezamenlijk op met de besturen van de wijk- en dorpshuizen.	Q2/2022
- Laagdrempelig ontmoeten: de gereedschapskist We willen toe naar een 'gereedschapskist' voor de wijk- en dorpshuizen. Wat hebben ze nodig om de nieuwe manier van programmeren en exploiteren te kunnen uitvoeren. Welke instrumenten en ondersteuning zijn daarvoor beschikbaar? Als gemeente willen we de besturen actief hierin ondersteunen en helpen, samen met de afdeling Vastgoed en ONS welzijn.	Q3/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Laagdrempelig ontmoeten: de kwartiermakersfase We stellen voor om incidenteel extra budget op te nemen voor dit project "Thuis in de Buurt". Hiervoor nemen we € 240.000 incidenteel geld op. Dit budget zetten we de komende jaren gefaseerd in. Te weten € 100.000 in 2022, € 80.000 in 2023 en € 60.000 in 2024. Het geld willen we besteden om een geleidelijke overgang te realiseren van de bestaande naar de nieuwe situatie door extra begeleiding voor de beheerstichtingen aan te bieden. Om deze transitie waar te kunnen maken stellen we voor om extra structurele personele capaciteit aan te trekken om het geheel in goede banen te leiden. Hierbij denken we aan het goed begeleiden en ondersteunen van de vrijwilligers om de veranderopdracht te doen slagen. Naast deze aanpak gericht op het laagdrempelig ontmoeten werken we tegelijkertijd op diverse plekken aan een eigentijds voorzieningenniveau; bijvoorbeeld in Herpen, NOK, Ravenstein, Macharen, Oss Noordwest, de Ruwaard. We nemen hiervoor een budget op voor een projectleider, dit betalen we uit de reserve IVB. Ook in Oss Zuid gaan we een verkenning maken over welke behoefte er is aan maatschappelijke voorzieningen.	Q4/2023
- We hebben extra beleidscapaciteit nodig voor onder andere het opzetten van regionale netwerken, subsidiebeleid, -beheer en aanvragen, ten behoeve van amateur kunstensector, sturing op grote investeringen, regionale afstemming nieuwe gemeenten in regio. Dat extra capaciteit noodzakelijk is kwam ook terug in de benchmark uit 2019. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.2 Sport

Wat willen we bereiken?

Sporten en bewegen vinden we belangrijk: het verbindt mensen, het draagt bij aan een gezonde levensstijl en mensen die sporten en bewegen voelen zich beter. Daarom stimuleren we dat zoveel mogelijk inwoners op hun niveau sporten en bewegen. We ondersteunen hiervoor sportverenigingen (accommodaties, subsidies), maar we moeten ook (steeds) meer in gaan op het uitnodigend maken en faciliteren van de openbare omgeving om te bewegen en te sporten.

Daarom hebben we ook het Osse Sportakkoord gesloten, waarin we samen met onze maatschappelijke partners optrekken en invulling geven aan een gevarieerd en aantrekkelijk sport- en beweegaanbod. Dat willen we ook graag voor de toekomst behouden, vandaar dat we werken aan een aantrekkelijk vitaliteitsconcept voor en met sportverenigingen. We zetten het Sport Expertise Centrum in om dit alles actief te faciliteren.

Daarnaast leggen we de verbinding met het gemeentelijke gezondheids- en welzijnsbeleid door programma's zoals GIDS (Gezond in de Stad), JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) en het aansluiten bij de ambities van het nationale preventieakkoord.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Sporten en bewegen zijn aantrekkelijk om te doen*
- *Er zijn geen (financiële) drempels om aan sporten en bewegen te doen*
- *Inwoners zijn zich bewust hoe sporten en bewegen bijdraagt aan hun welbevinden en welzijn*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Voorbereidingen voor het nieuwe zwembad We werken in nauwe samenwerking met bestuur/directie en gebruikers van het Golfbad aan de voorbereiding van het nieuwe zwembad. We zijn nu zo ver dat we in gezamenlijkheid de definitieve configuratie en het concept kunnen gaan omzetten in een Programma van Eisen en een functioneel ontwerp van gebouw, installaties en openbare ruimte. Het betekent dat we een voorbereidingskrediet gaan aanvragen voor de volgende fase. De verwachting is dat de kosten hiervoor gelijk zijn aan 7% van het beoogde eindbedrag (27 miljoen euro), wat neerkomt op € 1.890.000 euro. Als het definitieve ontwerp en de ruimtelijke inpassing gereed zijn (Definitief Ontwerp), kunnen we pas berekenen wat de bouwkosten zijn (Bouwfase). Voor het voorbereidingskrediet presenteren we een voorstel aan de raad in januari 2022. Vanuit de reserve IVB maken we budget vrij voor een projectleider voor de komende jaren.	Q1/2022
- Vitale verenigingen In het Osse sportakkoord hebben we het concept van Vitale Verenigingen opgenomen. Dit concept beoogt onze sportverenigingen toekomstbestendig te maken. Er komt veel op de verenigingen af omdat ze te maken krijgen met een veelheid aan maatschappelijke ontwikkelingen. Met het vitaliteitsconcept ondersteunen we sportverenigingen die actief deze handschoen oppakken. We hebben hiervoor incidentele middelen voor een periode van 2 jaren voor € 50.000 per jaar (tot 2023). Na deze periode moet duidelijk zijn of er een structurele noodzaak is voor extra ondersteuning.	Q4/2024
- COVID-19 steunmaatregelen Vanuit het rijk hebben we ondersteuningsmiddelen gekregen om de (sport)verenigingen zo goed mogelijk door deze lastige periode heen te helpen. Dat hebben we uitgevoerd volgens de richtlijnen die in de raad zijn vastgesteld (huurkwijtschelding, incidentele steun waar nodig). Mocht blijken dat we incidentele middelen over hebben, willen we kijken of deze middelen kunnen inzetten om de openbare ruimte meer toegankelijk te maken voor sporten en bewegen. Hiervoor is bijvoorbeeld het nog te renoveren Sibeliuspark in beeld.	
- Ontwikkelen nieuwe voorzieningen Turnoss heeft al tijden de ambitie om een permanent ingerichte accommodatie te realiseren voor turn- en trampolinedoeleinden. We willen laten onderzoeken of een gedeelte van de huidige tennishal op de Rusheuvel hiertoe geschikt te maken is. De haalbaarheid en de kosten hiervoor en de impact hiervoor op de vereniging en andere gebruikers brengen we in beeld. Dit onderzoek maakt onderdeel uit van een breder opgezet onderzoek naar mogelijke toekomstscenario's voor de tennishal. De benodigde incidentele middelen hiervoor zijn € 25.000. Voetbalvereniging Herpinia en tennisvereniging VIP hebben de ambitie om zich te ontwikkelen tot een vitale sportvereniging in Herpen en te clusteren op sportpark Wilgendaal. We onderzoeken met de verenigingen de haalbaarheid hiervan. Binnen bestaande beleidskaders zien wij mogelijkheden voor een beperkte investering op korte termijn. We voeren een haalbaarheidsstudie uit naar accommodatie voor Ontmoeten in Oss Zuid.	Q4/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
We zijn een onderzoek gestart naar verschillende toekomstscenario's voor sporthal De Hoge Graaf in Ravenstein. De uitkomsten daarvan verwachten we in het najaar 2021. Mede tegen de achtergrond van de woningbouwontwikkelingen in Ravenstein willen tot een voorkeursscenario komen wat we verder gaan uitwerken.	
- Uniek sporten We vinden sporten voor iedereen belangrijk, zeker ook voor mensen met een beperking. Daarom is dit ook een van de ambities in het Osse Sportakkoord. Om dit te realiseren werken we op regionaal niveau samen in Uniek Sporten verband en op lokaal niveau met een Uniek Sporten Loket, beide moeten zorgen voor een goede doorverwijzing voor anders-valide sporters. De volgende ambitie is om sportterrein De Rusheuvel door te ontwikkelen naar een Uniek Sporten Sportpark voor onze gemeente. Ook de provincie heeft dit streven nadrukkelijk in het beleid verwoord staan. We gaan actief met de provincie in gesprek of we tot meer vormen van cofinanciering kunnen komen, waardoor we onze ambities op De Rusheuvel kunnen verwezenlijken en daardoor meer mensen met een beperking kunnen bereiken.	
- Preventieakkoord In lijn met de ambities van het landelijke Preventieakkoord zetten we in onze gemeente in op een Preventieaanpak voor meer bewustwording rondom de thema's obesitas, roken en alcoholgebruik. We maken hier nadrukkelijk de verbinding met het Osse Sportakkoord door in te zetten op het programma 'de meest actieve wijk'. Daarin werken we samen met SEC, GGD en Brabant Wonen.	

2.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?

Cultuur is een uitdrukkingsvorm van individuele en gemeenschappelijke ontwikkeling van mensen. Culturele activiteiten zijn belangrijke voorwaarden voor een zinvol bestaan, zowel voor individuen als gemeenschappen. Cultuur ontwikkelt de eigen identiteit van onze inwoners en draagt bij aan een aantrekkelijke uitstraling van de gemeente. Daarom vinden we een gevarieerd en laagdrempelig cultuuraanbod belangrijk. We stimuleren cultuurdeelname door cultuureducatie, door het subsidiëren van culturele voorzieningen, amateurverenigingen, culturele evenementen en amateurkunstprojecten. Ook doen we dat door het zoveel mogelijk wegnemen van (financiële) drempels bij het aanbod. Een veelzijdig en aansprekend cultuuraanbod draagt ook bij aan het zijn van een aantrekkelijke gemeente; om er in te wonen of om er in te ondernemen.
De afgelopen jaren zijn hectisch geweest voor veel cultuurinstellingen. Natuurlijk door de beperkende COVID-19 maatregelen, maar ook omdat verschillende organisaties in een veranderingsproces zitten. De in 2021 vastgestelde Cultuurnota "Cultuur Verbindt OnSS" biedt het houvast om in samenwerking met onze culturele organisaties hierin koers te houden. Dit doen we langs twee pijlers; behoud van een vitale culturele infrastructuur en cultuur verbindt (cultuureducatie en cultuurparticipatie).
Ook de volkscultuur (o.a. kermissen en carnaval) is aan verandering onderhevig. We zien al een aantal jaren dat de economische haalbaarheid hiervan onder druk staat. Vooral de kleine kermissen in de dorpen worden daar de dupe van. Samen met de inwoners die de schouders eronder willen zetten, groeien er echter nieuwe initiatieven die we willen faciliteren. Hier maken we geld voor vrij (als gevolg van de motie voorjaar 2021).

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Culturele activiteiten zijn aantrekkelijk en laagdrempelig om aan deel te nemen of om er van te genieten*
- *Ons subsidiebeleid is rechtvaardig en sluit goed aan op het bereiken van de gemeentelijke doelstellingen*
- *Ons evenementenbeleid is actueel en sluit goed aan bij de verschillende behoeften*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Theater De Lievekamp Zoals bekend heeft het theater een ingrijpende (ver)nieuwbouw wens/noodzaak. Een positioneringsonderzoek hiervoor is reeds besproken in de raad. Recentelijk is er een initiatief gaande, waarbij een groot deel van de Raadhuislaan herontwikkeld wordt. Ook de (ver)nieuwbouwwens van de Lievekamp maakt hier onderdeel van uit. Alvorens we hiermee verder gaan, willen we in de raad de discussie voeren met elkaar tot hoever de duurzaamheidsambities mogen reiken voor deze gebiedsontwikkeling. Dat is onder andere van invloed op het benodigde investeringsbudget voor het theater.	Q1/2022
- Cultuurpodium Groene Engel We onderzoeken of we het eigendom en de exploitatie van het gebouw beter aan derden kunnen overlaten. Hiervoor hebben zich initiatiefnemers gemeld. Als we er in slagen de randvoorwaarden voor cultuurbeoefening voldoende te kunnen waarborgen en er zit een duidelijke meerwaarde voor ons in, leggen we een concreet voorstel hierover voor aan uw raad.	Q2/2022
- Collectiebeheer Museum Jan Cunen en Stadsarchief De gemeente biedt op dit moment onvoldoende financiële ruimte om de gemeentelijke collectie op een goede manier te beheren. We hebben de raad hierover in juli 2021 met een raadsinformatiebrief geïnformeerd. Aanvullend op deze boodschap en de aangenomen motie "Achterstallig onderhoud collectiebeheer" komen wij hier met een voorstel hoe we dit voor de naaste toekomst willen repareren. De actualisatie collectie beheerovereenkomst met Museum Jan Cunen komt uit op een extra jaarbedrag van € 25.500 euro. Incidenteel is er op dit moment een bedrag van € 40.500 nodig om een inhaalslag te kunnen doen voor o.a. de BergOss collectie (9.000 stuks). Het Stadsarchief Oss (NOBB) pleit voor een medewerker collectie en beheer voor 8 uur per week. Dat komt neer op een structurele extra bijdrage van € 16.000 per jaar.	Q1/2022
- Volkscultuur De kleine kermissen in de kernen staan al een paar jaar onder druk. Het is economisch steeds minder haalbaar om een goede dorpskermis te exploiteren. Voor de dorpen die hier zelf een alternatief voor willen ontwikkelen, hebben we de afgelopen jaren een stimuleringsregeling getroffen. Voor 3 jaar een maximale ondersteuning van € 2.500 per jaar, waarna het alternatieve dorpsfeest op eigen benen moet kunnen staan. Dat blijkt in het ene geval moeilijker te realiseren dan in het andere geval. Op basis van de in de raad aangenomen motie stellen we voor om hiervoor een structurele subsidieregeling in het leven te roepen met een subsidieplafond van € 25.000. We zullen dit nader uitwerken in een subsidieregeling. Maar niet alleen de kleine kermissen staan onder druk. Ook de grote Osse kermis is veranderd de afgelopen jaren. We gaan in 2022 goed kijken wat we precies zien aan veranderingen en wat dit betekent voor de manier waarop we de stadskermis organiseren. Hierover komen wij met een voorstel aan de raad.	Q1/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Stichting Oss Cultureel We stellen voor om de subsidie voor Stichting Oss cultureel te verhogen naar € 20.000 per jaar. We stellen ook voor dit vervolgens jaarlijks te gaan indexeren, gelijk aan de subsidie-systematiek voor de professionele culturele organisaties. Oss cultureel organiseert culturele projecten waarvoor ze bij anderen extra middelen ophaalt. Dat zijn subsidies van andere fondsen en zakelijke (vaak lokale) sponsoren.	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

We geven op het gebied van duurzaamheid zelf het goede voorbeeld. Daarom gaan we met de gebruikers van gemeentelijke gebouwen en onze partners de maatschappelijke vastgoed portefeuille verduurzamen. Denk aan de realisatie van het Golfbad en de renovatie van theater Lievekamp. We volgen daarbij het Klimaatakkoord zoals beschreven in de *Nota Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed* en streven naar een CO2 arme portefeuille in 2050. De gemeentelijke regeling voor de verduurzaming van buitensportaccommodaties blijft van kracht. Ieder jaar zal in de paragraaf Integraal voorzieningenbeleid verslag worden gedaan van de voortgang van de verduurzaming. We proberen zoveel mogelijk de 'natuurlijke momenten' te gebruiken voor het verduurzamen, zoals verbouw, nieuwbouw of groot onderhoud.
De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, gendergelijkheid, ongelijkheid verminderen, duurzame steden en gemeenschappen en vrede, veiligheid en gerechtigheid.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Het Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC) voert voor Oss en de andere deelnemende gemeenten en waterschappen wettelijk verplichte taken uit op het gebied van archiefbeheer, ordening, controle en –ontsluiting. Binnen de mogelijkheden werkt het BHIC aan het beleidsdoel 'meer publiek, meer divers publiek'. Dit sluit aan bij onze doelstelling om cultuur, in dit geval het papieren en digitale erfgoed van de gemeente, gemakkelijk toegankelijk te maken voor belangstellenden. Rondom het BHIC spelen de afgelopen jaren weinig bijzonderheden. Het BHIC is landelijk een van de koplopers in de digitaal ontsloten historische naslag.

3.3 Beleidskaders

1. Integraal Voorzieningenbeleid (inclusief opstellen en uitwerken van adviezen voorzieningenkaarten)
2. Cultuurnota "Cultuur verbindt O(n)ss"
3. Visie sport en bewegen
4. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
5. Planontwikkeling centrum
6. Nota gezondheidsbeleid Maasland

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl		76%		74%	73%
Inzet burgers voor leefbaarheid in de buurt	Waarstaatjegemeente.nl		24%		21%	22%
Actief in verenigingsleven	Waarstaatjegemeente.nl		65%		55%	63%
Volwassenen die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD Brabantscan.nl				46%	60%
Mensen met ernstig overgewicht	GGD Brabantscan.nl				18%	12%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Niet-sporters	48,3%	51,9%	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Laagdrempelig ontmoeten	0	100	80	60	0
Collectiebeheer Museum Jan Cunen en Stadsarchief	0	82	42	42	42
Verduurzamen Maatschappelijk vastgoed	0	0	54	54	53
Kermissen	0	25	25	25	25
Scouting Titus Bransdma	0	0	0	0	18
Reservering voor de Lievekamp	900	0	300	300	0
Totaal nieuw beleid	**900**	**207**	**501**	**480**	**138**

Toelichting nieuw beleid

Laagdrempelig ontmoeten

We stellen voor om incidenteel extra budget op te nemen voor het project laagdrempelig ontmoetten "Thuis in de Buurt". Hiervoor nemen we € 240.000 aan incidenteel geld op. Dit budget zetten we de komende jaren gefaseerd in, namelijk € 100.000 in 2022, € 80.000 in 2023 en € 60.000 in 2024. Het geld willen we besteden om een geleidelijke overgang te realiseren van de bestaande naar de nieuwe situatie. Deze nieuwe opdracht vormt de basis voor alle gemeenschapshuizen en vervangt de eenzijdige financiële opdracht om een sluitende exploitatie te realiseren. Van enkel verhuur naar een passende programmering, van kostenbeheersing en budgetbeheer naar sociaal ondernemerschap en opbrengstoptimalisatie. En van taakgericht beheer naar gastheerschap en hospitality. Hiermee willen we vanuit de gemeenschapshuizen een rijker en gevarieerder aanbod aan activiteiten krijgen. Dit in het bijzonder voor kwetsbare inwoners. Op termijn willen we hiermee meer ontmoetings- en dagbestedingsactiviteiten, die er toe bijdragen dat reguliere zorg- en hulpvragen niet of later gesteld worden. Om deze transitie waar te kunnen maken stellen we ook voor om € 50.000 structurele extra kosten op te nemen. Dit voor extra structurele personele capaciteit om het geheel in goede banen te leiden. Hierbij denken we aan het goed begeleiden en ondersteunen van de vrijwilligers om de veranderopdracht te doen welslagen. De extra kosten voor formatie zijn benoemd in programma 10. Besturen in verandering van tijden.

Collectiebeheer Museum Jan Cunen en Stadsarchief

We stellen voor om extra geld op te nemen voor collectiebeheer MJC en stadsarchief. In de raad van 22 juli 2021 is hiervoor een motie aangenomen. Hiervoor is € 41.500 structureel extra budget nodig. Daarnaast stellen we aanvullend voor om eenmalig € 40.500 op te nemen voor een inhaalslag. We zijn als gemeente eigenaar van een streekhistorische en kunsthistorische collectie. Als eigenaar hebben we de verantwoordelijkheid om deze collectie goed te beheren en te onderhouden. Alleen op die manier kunnen we deze collectie ook goed ontsluiten voor onze inwoners en publiek van buiten onze gemeente. Dit beheer en onderhoud hebben we uitbesteed aan Museum Jan Cunen en Stadsarchief Oss. We concluderen dat we het beheer en onderhoud op sommige punten niet goed hebben geactualiseerd. Om onze collectie goed te kunnen ontsluiten en daarmee ‘meer van onze inwoners’ te maken zijn extra financiële middelen nodig. Het corrigeren van de afspraken resulteert in een structurele verhoging van het beschikbare budget voor collectiebeheer met € 41.500 en een eenmalige extra investering van € 40.500 ten behoeve van achterstallig onderhoud aan intake en conservering van een deelcollectie (BergOss).

Verduurzamen Maatschappelijk vastgoed

We stellen voor om een investeringskrediet beschikbaar te stellen voor verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed. De structurele jaarlijkse lasten vanaf 2023 bedragen € 54.000 per jaar. We gebruiken dit om aan de slag gaan met verduurzamen door de markt van 2 groot en 1 klein pand. Er is ondertussen bij marktpartijen meer kennis en ervaring voorhanden dan binnen de relatief kleine vastgoedafdeling van de gemeente Oss. Inhuur van capaciteit is op gebied van duurzaamheid niet eenvoudig. Ook is de afdeling nog steeds niet op sterkte, omdat vast personeel niet eenvoudig te vinden is in een overspannen arbeidsmarkt. Dit is de reden om een pilot te organiseren om een marktpartij 3 panden te laten verduurzamen. De pilot wordt uitgevoerd in 2 fasen; de adviesfase waarin verschillende scenario’s worden uitgewerkt en de uitvoeringsfase na besluitvorming. Hiervoor hebben we een investeringskrediet nodig van € 1,5 miljoen. De pilot heeft betrekken op de volgende panden: wijkcentrum Kortfoort, MFC de Koppellinck en MFA Meteoor.

Kermissen

We stellen voor om € 25.000 beschikbaar te stellen voor kermissen in de kernen. We hebben hier afgelopen jaren al financiële ondersteuning voor gegeven. Op basis van de in de raad aangenomen motie stellen we voor om hiervoor een structurele subsidieregeling in het leven te roepen met een subsidieplafond van € 25.000.

Scouting Titus Bransdma

Voor de Scouting Titus Brandsma vragen we een krediet van in totaal € 500.000 wat we gefaseerd in 2023 en 2024 willen besteden. De jaarlijkse lasten vanaf 2025 zijn € 18.000. Het gebouw van scouting Titus Brandsma is zeer verouderd. We zetten in op een toekomstbestendige oplossing voor de scouting.

Reservering voor de Lievekamp

We stellen voor om in 2021 een bedrag van € 900.000 en in 2023 en 2024 € 300.000 te storten in de nieuwe reserve voor de Lievekamp. In de toekomst willen we aan de slag met ingrijpende (ver)nieuwbouw. Dit zal forse financiële consequenties hebben. We willen hiervoor vast gaan sparen. Op dit moment voeren we een haalbaarheidsstudie uit naar de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid. Daarin worden wonen, werken, zorg en cultuur bij elkaar gebracht. In deze ontwikkeling onderzoeken we ook de mogelijkheden voor een nieuw te bouwen theater waarbij we niet alleen op cultureel gebied een stap willen zetten, maar ook op het gebied van duurzaamheid. Het huidige theater is meer dan 50 jaar oud en voldoet niet meer aan de hedendaagse eisen. Binnen de haalbaarheidsstudie onderzoeken we de ruimtelijke en financiële inpassing van een (ver)nieuw(d) theater. Om dit in de toekomst mogelijk te maken reserveren we nu al middelen.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
COVID-19: Kermissen en evenementen	69	0	0	0	0
Investeringsprogramma Sport en Ontmoeten	0	-221	-499	34	60
COVID-19: Compensatie 2020 professionele instellingen	-27	0	0	0	0
COVID-19: Compensatie Wijk en dorpshuizen	300	0	0	0	0
COVID-19: Ventilatiesystemen Gemeentelijk Vastgoed	0	125	0	0	0
Uit reserve IVB	0	-125	0	0	0
Besteding reserve IVB	462	749	706	492	142
Uit reserve IVB	-462	-749	-706	-492	-142
Capaciteitsprobleem Turnoss	0	25	0	0	0
Uit resreve IVB	0	-25	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**342**	**-221**	**-499**	**34**	**60**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

COVID-19: Kermissen en evenementen

We hebben de begroting van evenementen en kermissen bijgesteld met een nadeel van € 69.000. Om veiligheids- en gezondheidsrisico's van COVID-19 te vermijden hebben we in 2021 weer gekozen om de kermis op een andere wijze te organiseren. Als gevolg van vaste kosten voor stroom- en watervoorzieningen, reguliere personeelslasten en lagere inkomsten uit de kermis hebben we per saldo een nadeel van € 144.000. We gaan kijken hoe we de kermis in de toekomst gaan organiseren. Daarbij nemen we ook de financiën van de kermis mee. Daarnaast hebben we een voordeel van € 75.000 door lagere kosten voor evenementen die niet door zijn gegaan. Door de COVID-19 maatregelen gingen ook dit jaar weer diverse evenementen niet door. Denk hierbij onder andere aan Effe noar Geffe, de Maasdijk marathon e.d.. Naast lagere subsidies hebben we in 2021 ook minder kosten. Per saldo hebben we een incidenteel nadeel van € 69.000.

Investeringsprogramma Sport en Ontmoeten

We hebben het Meerjaren Investeringsplan (MIP) voor gebouwen voor sport en ontmoeten geactualiseerd. We hebben de planning van de projecten bijgesteld op basis van de voortgang binnen de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hierdoor schuiven sommige projecten naar latere jaren en de investeringslasten verschuiven dus ook. Daardoor hebben we een financieel voordeel van € 221.000 in 2022 en € 499.000 in 2023. In 2025 stijgen de kosten structureel met € 60.000. De verschuivingen betreffen een aantal projecten. Als eerste zijn de voorbereidingen van Ontmoeten Herpen/'t Slotje gestart. De uitgaven van € 3,3 miljoen schuiven we door naar 2022 en 2023. Daarnaast zal Ontmoeten Ussen in 2022 starten. Van de geplande uitgaven in 2022 schuiven we € 6,7 miljoen door naar 2023. We vervroegen voor Ontmoeten Macharen de geplande uitgaven van € 1,5 miljoen van 2024 naar 2022. Verder start ontmoeten Ravenstein in 2022. De uitgaven van € 2,9 miljoen voor gymzalen Grindlaan en Krakenburg schuiven we door van 2021 naar 2022 en 2023. Als laatste schuiven we de uitgaven van € 2,8 miljoen voor de gymzalen Hoefeind en Gabriël we door van 2022 naar 2023.

COVID-19: Compensatie 2020 professionele instellingen

De compensatie voor de effecten van COVID-19 over 2020 aan professionele instellingen is € 27.100 lager dan eerder verwacht. Bij de eerste financiële tussenrapportage 2021 hebben we € 221.510 opgenomen als voorlopige toekenning COVID-19 compensatie 2020 aan onze professionele instellingen. Dit bedrag was afgeleid van voorlopig ingediende jaarstukken 2020. Naar aanleiding van de definitieve jaarstukken 2020 is € 27.100 minder toegekend. Hierbij is Cultuurpodium Groene Engel nog niet meegenomen. Of de voorlopige toekenning van € 94.043 voor de Groene Engel wijzigt is nog niet bekend. Verder is het heel lastig om aan te geven hoe het dit jaar zal verlopen. Vanuit het Rijk hebben we COVID-19 compensatiegelden 2021 gekregen. Naar verwachting is dit voldoende om de instellingen en organisaties voldoende te kunnen compenseren. We blijven in gesprek met deze partijen en proberen hen in de lijn van 2020 ook nu weer door deze moeilijke tijd te loodsen.

COVID-19: Compensatie Wijk en dorpshuizen

We compenseren wijk- en dorpshuizen voor misgelopen huuropbrengsten door COVID-19 voor € 300.000. Het gaat om € 50.000 voor compensatie over 2020 en € 250.000 over 2021. In 2020 hebben we al een groot deel van de misgelopen huuropbrengsten gecompenseerd maar er is nog aanvullende compensatie nodig. Het gaat nu om De Binnenstad, De Haar, Avanti, Huis van Wijk en de Nolder voor € 50.000. Voor 2021 wordt het bedrag voor 22 MFA's geschat op € 250.000. In het najaar zullen exacte cijfers bekend worden. Voor het jaar 2020 hebben we vanuit het Rijk compensatie gehad om deze kosten op te vangen. Voor 2021 is dit (nog) niet het geval.

COVID-19: Ventilatiesystemen Gemeentelijk Vastgoed

We hebben in 2022 extra kosten voor de aanpassing van ventilatiesystemen als gevolg van COVID-19, hiervoor is een bedrag van € 125.000 nodig. Naar aanleiding van COVID-19 heeft ventilatie, nog meer als al het geval was, hoge prioriteit. We dragen hier bij in de kosten voor de aanpassingen hiervan. Het gaat om het Dorpshuis Avanti Lithoijen (€ 65.000), Museum Jan Cunen (€ 40.000) en de Kinderboerderij (€ 20.000). Aanpassing van ventilatiesystemen van gebouwen in eigendom van de gemeente waar scholen in gevestigd zijn zoals Noorderlicht, MFA Koppelinck, MFA Snoeck, MFA Oijen, MFA Meteoor betalen we uit onderhoudsgelden. Voor overig MFA's, sporthallen en zalen nemen we de aanpassingen mee in regulier onderhoud.

Besteding reserve IVB

Vorig jaar heeft de raad bij de programmabegroting 2021-2024 € 3,1 miljoen in de IVB reserve beschikbaar gesteld als investeringsimpuls voor ontmoeten, sport en cultuur. We gaan deze middelen komende jaren gefaseerd inzetten. We stellen voor om geld beschikbaar te stellen voor een adviseur jeugd, cultuur erfgoed, een projectleider voor MIP projecten en een projectleider voor de projecten gebiedsontwikkeling Golfbad, Verkeerscentrum, Skatebaan en een voetbalveld. Hiernaast huren we capaciteit in voor de projecten Ontmoeten Macharen, Zuidergebouw en MFA Oss West. In 2021 onttrekken we € 230.000, in 2022 € 750.000, in 2023 € 700.000, in 2024 € 490.000 en in 2025 € 142.000. Voor meer toelichting over de specifieke projecten wordt verwezen naar de beschrijving bij de nota reserves. Verder nemen we een aantal onttrekkingen op in 2021. Het gaat om een bedrag van € 125.000 voor aandachtsexploitaties van de wijk- en dorpshuizen. Voor incidentele aanpassingen aan onderwijsgebouwen ramen we een onttrekking in 2021 van € 86.397. Voor frictie- en eenmalige onderzoekskosten onttrekken we in 2021 € 48.000.

Capaciteitsprobleem Turnoss

We willen laten onderzoeken of een gedeelte van de huidige tennishal Rusheuvel geschikt is om het capaciteitsprobleem van Turnoss op te lossen. Dit kost eenmalig € 25.000 en betalen we uit de reserve IVB. We onderzoeken de haalbaarheid, kosten en de impact op de vereniging en andere gebruikers. Dit onderzoek maakt onderdeel uit van een breder opgezet onderzoek naar mogelijke toekomstscenario's voor de tennishal.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
COVID-19: lokale cultuur	252	0	0	0	0
Gezond in de stad	0	125	0	0	0
Totaal septembercirculaire	**252**	**125**	**0**	**0**	**0**

Toelichting septembercirculaire

COVID-19: lokale cultuur

We ontvangen in 2021 € 252.000 extra voor de ondersteuning van lokale cultuur infrastructuur. Voor buurthuizen ontvangen we landelijk € 49.000, maar omdat we inschatten dat onze wekelijke kosten hoger zijn hebben we hiervoor een 3O-ontwikkeling opgenomen in de programmabegroting.

Gezond in de stad

We ontvangen in 2022 een bedrag van € 125.000 voor het project Gezond in de stad.

4.4 Wat mag het kosten?

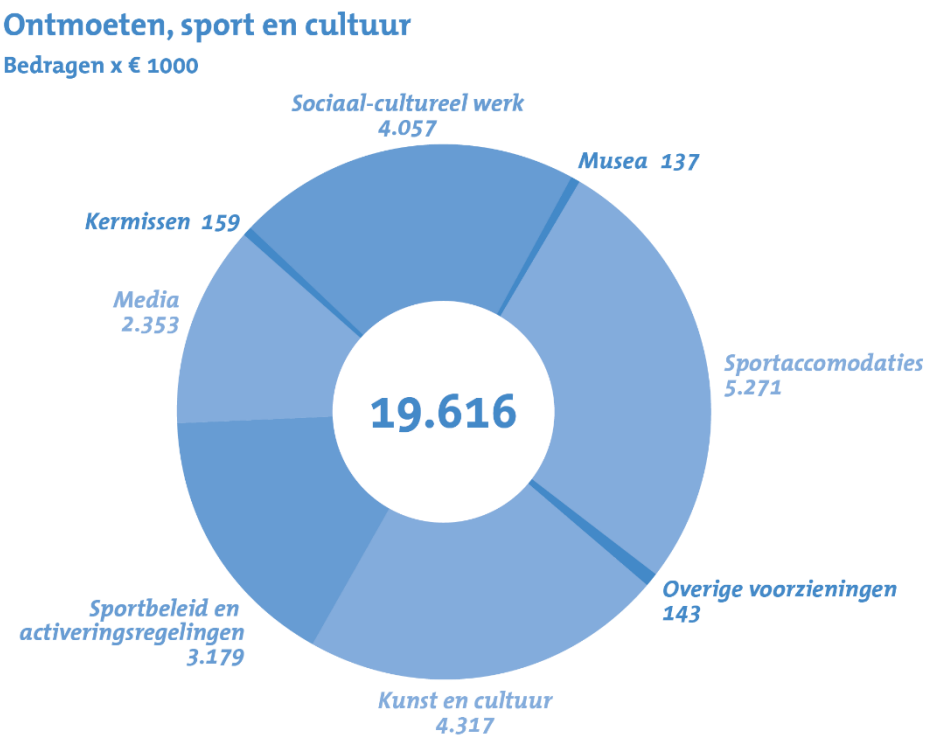
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	19.703	18.445	18.610	18.653	18.700
Baten	-2.640	-2.678	-2.678	-2.678	-2.678
Saldo	17.063	15.767	15.932	15.975	16.022
Stortingen reserves	3.232	12	1.722	12	12
Onttrekkingen reserves	-1.169	-458	-2.173	-444	-411
Saldo mutaties reserves	2.063	-446	-451	-432	-399
Totaal bestaand beleid	**19.127**	**15.321**	**15.480**	**15.543**	**15.623**
Nieuw beleid	900	207	501	480	138
3O-Ontwikkelingen	342	-221	-499	34	60
Budgettair neutrale wijzigingen	77	151	183	171	183
Septembercirculaire	252	125	0	0	0
Totaal programma	**20.697**	**15.584**	**15.665**	**16.229**	**16.004**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Kunst en cultuur	2.777
Media	2.337
Overige voorzieningen	185
Sportbeleid en activeringsregelingen	2.651
Totaal Programma	**7.951**

Programma 4. Dynamisch stadscentrum

1. Inleiding

Een gemeente als Oss heeft een bruisend centrum nodig. Een centrum voor inwoners uit de eigen gemeente en bezoekers uit de regio. Dit aantrekkelijke centrum bestaat uit een mix van winkels, horeca, wonen, dienstverlening, cultuur, werken en andere functies die publiek aantrekken. Door deze mix versterken we de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners. Dat willen we bereiken door in te zetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een meer gevarieerd aanbod, naast winkels en horeca ook cultuur en wonen, in een eigen authentieke sfeer. We zetten ons in voor de nieuwe ontwikkeling van het Walkwartier. Daarnaast hebben we oog voor vergroening om het hart als verblijfsgebied aantrekkelijker te maken. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanningen van alle partijen; vastgoedeigenaren, ondernemers, bezoekers, bewoners en de gemeente. We hebben grote waardering voor bewoners, ondernemers en pandeigenaren die hieraan een belangrijke bijdrage leveren. De visie op het centrum van Oss staat in de Koers Stadshart Oss.
Het dynamische stadscentrum is veel groter dan het 'stadshart' zoals in de Koers Stadshart beschreven. In de ring rond het stadshart vindt in de komende jaren een transformatie plaats; aan de Raadhuislaan, rondom het station, het golfbad en op het bedrijventerrein Euterpelaan. We stimuleren private partijen om deze gebieden te ontwikkelen tot een aantrekkelijk, duurzaam en groen stedelijk woon- en werkmilieu.

2. Programma-onderdelen

2.1 Realisatie Wal Kwartier met het UIThuis'

Wat willen we bereiken?

De ontwikkeling van het Walkwartier draagt bij aan een toekomstbestendig centrum, een levendig centrum met een versterkte ontmoetingsfunctie gericht op beleving, verrassing en sfeer. We hebben belangrijke stappen gezet naar de realisatie van het Walkwartier. Het bestemmingsplan is vastgesteld. Daarnaast is er een werkgroep voor het Warenhuis die werkt aan de doorontwikkeling van het concept, de programmering etc. We zijn in gesprek over het herinrichten van het TBL-terrein. Ook de sloop van het voormalige V&D-gebouw en het OCP-gebouw is bijna klaar. Kortom alles is erop gericht om dit jaar te starten met de bouw van het Walkwartier.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We willen een aantrekkelijk centrum met veel verschillende functies en activiteiten, de cultuur en ontmoetingsfunctie van het Warenhuis is hiervan een voorbeeld*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We ronden de sloopwerkzaamheden, incl. archeologisch onderzoek en bouwrijp maken van de locatie af.	Q4/2021
- We ronden het Definitief Ontwerp Inrichtingsplan openbare ruimte Walkwartier af.	Q4/2021
- We komen van een intentieovereenkomst tussen Gemeente en TBL tot een samenwerkingsovereenkomst met afspraken over realisatie stadssportpark.	Q3/2022
- We werken het concept, programmering en inrichting van het Warenhuis uit. Er is een (externe) strategische werkgroep voor het Warenhuis opgericht welke de komende maanden met de programmering aan de slag gaat. Tegelijkertijd gaan we ook verder met het uitwerken van plannen voor de inrichting, het opstellen van een huisvestingsplan, de voorbereiding voor de aanbesteding van de afbouw etc.	Q4/2022
- We realiseren het Walkwartier incl. Warenhuis. Er moet rekening gehouden worden met 2 jaar realisatie van het gehele project (in één fase).	Q1/2024

2.2 'De huiskamer van Oss': Ontmoeting, beleving en compacte stad

Wat willen we bereiken?

Het stadshart is 'de huiskamer' van de gemeente Oss. We willen het stadshart aantrekkelijk, levendig en verrassend houden. Een plek waar alle publieksgerichte functies, commercieel maar ook niet-commercieel te vinden zijn, waar evenementen plaats vinden, waar Ossenaren elkaar spontaan tegenkomen of met elkaar afspreken en waar mensen wonen, werken en recreëren.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Het stadshart is nog aantrekkelijker om te bezoeken door de inwoners uit de gemeente Oss en de directe omgeving*
- *Er zijn meer nieuwe en vernieuwende functies gevestigd in het stadshart, in aanvulling op de bestaande detailhandel en horeca*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
– Er is nieuw evenementenbeleid vastgesteld. Voor de Heuvel, de Eikenboomgaard (plein en straat) werken we nog locatieprofielen uit.	Q4/2021
– We gaan door met de regeling Gevelverbetering en de aanpak Volop. Volop bemiddelt een tijdelijke invulling met verrassende, lokale initiatieven voor leegstaande panden. Zoals de openbare studieruimte van de Talentencampus in de galerij. Ook het initiatief de Firma Streek met het Toeristisch Informatie Punt, draagt bij aan 'de huiskamer' van Oss.	2022, 2023
– We willen de Taskforce Stadshart gelden continueren. In de Taskforce Stadshart werkt de gemeente sinds 2015 samen met de centrumondernemers en vastgoedeigenaren. Met veel energie van ondernemers, eigenaren en extra geld van de gemeente hebben we het centrum al veel impulsen gegeven. We zetten de gelden in voor projectmatig extra activiteiten, voor communicatie en de evenementen coördinator, die door CMO is ingehuurd.	2022, 2023, 2024
– We bekijken of cameratoezicht op kentekens van scooters kan helpen de overlast te verminderen. We maken ons zorgen over de overlast die scooters geven in het centrum.	2022

2.3 Transitieopgave en leegstand

Wat willen we bereiken?

We zetten in op een gevulde pit met centrumfuncties en op transformatie van de schil naar een aantrekkelijk stedelijk woon-werkmilieu. Het gebied van de pit breiden we uit met de Kerkstraat, Peperstraat en de westzijde van de Burgwal. De Kerkstraat en Peperstraat hebben zich ontwikkeld als volwaardige centrumgebieden. De Burgwal vormt de verbindingsstraat tussen het Walkwartier en de Heuvel. We vinden het belangrijk dat deze straten gevuld blijven met centrumfuncties. Wonen op de begane grond is in deze straten uitgesloten. De komende jaren wordt er op meerdere plekken gebouwd of verbouwd. Met de bouw van het Walkwartier geven we het stadshart een sterke kwaliteitsimpuls.
In programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss lees je alles over wat er speelt rond deze opgave, waar ook het centrum deel aan heeft. We zien dat de behoefte van inwoners en bezoekers aan het centrum verandert. 'Ontmoeten' en 'beleven' staan meer centraal en niet meer alleen 'consumeren' en 'kopen'. Het stadshart wordt ook compacter; detailhandel, horeca en dienstverlening uit de directe omgeving concentreert zich steeds meer in het stadshart zelf. De nabijgelegen spoorzone kan hier van grote toegevoegde waarde zijn.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Er is minder leegstand in het stadscentrum van Oss*
- *Het creëren van een aantrekkelijk en stedelijk woon-werkmilieu*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We onderzoeken de inzet van een acquisiteur. De leegstand in het stadshart is op dit moment laag. Veel van de nieuwkomers zijn lokale ondernemers en ook de panden die in delen van de schil liggen worden gevuld. Daarom stellen we nu nog geen transitiecoach aan of nieuwe subsidieregeling. We streven naar een, voor de verschillende doelgroepen, aantrekkelijk elkaar versterkend aanbod. We onderzoeken daarom of de eerder bestemde gelden tevens ingezet kunnen worden voor acquisitie en relatiebeheer, denk aan ketens die het aanbod in het stadshart versterken.	Q1/2022
– We begeleiden het vastgoedcollectief. Een goed functionerend stadshart kenmerkt zich door een goede samenwerking tussen overheid, ondernemers, eigenaren en inwoners. Het is daarbij noodzakelijk dat deze partijen zich laten vertegenwoordigen. Een advies uit het rapport 'Stadshart Oss 2025' is dat de vastgoedeigenaren zich verenigen in een vastgoedcollectief. Daartoe zetten we de eerste stappen, onder begeleiding van CMO en de gemeente.	Q4/2021
– De komende jaren voeren we de beleidsnotitie 'Vergroenen stadshart Oss' uit. Dit draagt bij aan een betere leefomgeving. Maar draagt ook bij aan klimaatrobuustheid en biodiversiteit van de gemeente. Inmiddels zijn de werkzaamheden aan het plein bij Terwaenen klaar. Momenteel voeren we gesprekken, met onder andere de ondernemers, over de inrichting van de Heuvel. De werkzaamheden op de Heuvel gaan in het najaar plaatsvinden.	2022
– We stimuleren wonen boven winkels. Belangrijke ontwikkellocaties als Fraterspark, Raadhuislaan (Noord en Zuid) en het Walkwartier versterken de woonfunctie in en rondom het centrum en daarmee de levendigheid en het draagvlak voor verschillende functies. We stimuleren omvormen van bestaande panden en locaties tot aantrekkelijke, groene en duurzame woongebieden. Zie ook programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss. Ook stimuleren we wonen boven winkels via een subsidieregeling. Pandeigenaren in het centrum ontvangen daarbij subsidie om hun winkel- of horecapand om te bouwen naar één of meer woonruimten.	2022/2023
– We zetten in op de ontwikkeling van de spoorzone. Samen met NS en Prorail verkennen we kansen en mogelijkheden om de kwaliteit van de stations te verbeteren en de barrièrewerking van het spoor te verminderen, zie ook programma 7. Mobiliteit. Een goede bereikbaarheid draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het centrum. In programma 7. Mobiliteit beschrijven we wat we doen om de bereikbaarheid in Oss, en dus ook het Osse centrum, te verbeteren en om kansen voor duurzame mobiliteit te benutten. Zo werken we aan een goede doorstroming op ons hoofdwegennet (waaronder ook de centrumring), en aan voldoende parkeergelegenheid in het centrum. We hebben oog voor de effecten van de transitie van winkels naar wonen op de parkeervraag en parkeerdruk. Naast goede autobereikbaarheid zoeken we naar kansen voor andere, meer duurzame vormen van vervoer. In het centrum gaat het om onder meer plaatsen van deelauto's, verbeteren van fietsroutes naar en rondom het centrum, voldoende en veilige fietsenstallingen in het centrum, en een aantrekkelijke (loop)route naar het station (knooppunt van openbaar vervoer).	2022 en verder

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel:

- Arbeid: door te streven naar behoud en zelfstandig ondernemerschap mogelijk maken leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede en jeugdwerkloosheid.
- Maatschappelijke participatie en wonen: we gaan in het stadscentrum een diversiteit aan functies creëren. We versterken de woonfunctie in het Wal Kwartier, voegen cultuur toe en geven ruimte aan starters en tijdelijke functies. We stimuleren, wanneer het kan, evenementen in het centrum en de kernen, deze worden veelal georganiseerd door lokale verenigingen.
- Natuur en Landschap: We vergroenen het centrum om de effecten van hittestress tegen te gaan.

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, duurzame steden en gemeenschappen en leven op het land. Door in te zetten op het compact maken van het stadshart, functiemenging, meer bezoekersbeleving, stimuleren lokaal en duurzaam, in samenwerking met belanghebbenden in de binnenstad. Zo bouwen we samen aan een duurzaam stadshart.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

1. Koers Stadshart Oss (2016)
2. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2016	2017	2018	2019	2020	September 2021
Aantal VKP	Locatus	311	311	302	287	286	274
Omvang WVO in m²	Locatus	42.694 m²	44.664 m²	42.898 m²	42.557 m²	42.724 m²	38.178 m²
Leegstand % aantal VKP	Locatus	11,3%	15,8%	16,9%	15,3%	15,4%	10,9%
Leegstand % WVO	Locatus	23,1%	18,8%	21,3%	17%	15,8%	10,2%
Leegstand % aantal VKP	CMO					14,6%	10,2%
Aantal VKP	CMO					363	362

Er zit een verschil tussen de cijfers van Locatus en de cijfers van het CMO. Het aantal panden in het centrum is hoger in de telling van het CMO. Zij tellen het aantal panden binnen het werkgebied van het CMO. Dit werkgebied beslaat een groter gebied dan het stadshart, zoals gedefinieerd in de Koers Stadshart Oss. Het CMO rekent tot haar werkgebied bijvoorbeeld ook de oostzijde van de Oostwal, zoals Klaphekkenstraat, Berghemseweg en Oostwal. Hetzelfde geldt o.a. voor het voorzieningencluster op het Burchtplein. De gegevens van Locatus hebben alleen betrekking op de pit en de schil van het stadshart. Locaties zoals het Burchtplein en de Klaphekkenstraat e.o. behoren in de Koers tot de omgeving van het centrum. Dit verklaart het verschil van 88 verkooppunten in de cijfer.

Er zit ook een verschil tussen het percentage leegstaande panden volgens Locatus, en het percentage leegstaande panden volgens het CMO. Dit verschil is echter minimaal. Het verschil dat er is kan deels worden verklaard door de werkgebieden die gehanteerd worden. Daarnaast is het bestand van het CMO actueler dan dat van Locatus. Dit komt doordat Locatus eenmaal per jaar een telling uitvoert. Het CMO werkt haar bestand actief jaarrond bij.

3.5 Waar staat je gemeente

Niet van toepassing.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bijdrage Taskforce	0	75	75	75	0
Storting investeringsfonds Stadshart Oss t.b.v. TBL terrein	0	650	650	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**725**	**725**	**75**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Bijdrage Taskforce
De taskforce stadshart ontvangt tot en met 2021 een subsidiebedrag voor activiteiten in het centrum. Wij willen hiermee doorgaan en vragen voor de periode 2022 tot en met 2024 een jaarlijks budget van € 75.000 aan. Hiervan betalen wij de evenementcoördinator en de extra activiteiten voor en in het centrum.

Storting investeringsfonds Stadshart Oss t.b.v. het TBL terrein
We stellen voor om in 2022 en 2023 een bedrag van € 650.000 te storten in het investeringsfonds Stadshart Oss. Deze raadsperiode hebben we in totaal een bedrag van € 5,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het investeringsfonds Stadshart Oss. Daar voegen we in 2022 en 2023 ieder jaar € 650.000 aan toe. Deze middelen blijven we inzetten om projecten en initiatieven mede mogelijk te maken, die de aantrekkelijkheid en compactheid van het stadshart verbeteren. We willen deze extra storting gebruiken om ontwikkeling van het TBL-terrein mogelijk te maken. De uiteindelijke toekenning van middelen gebeurt door de gemeenteraad.

4.2 3O-ontwikkelingen
Niet van toepassing.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

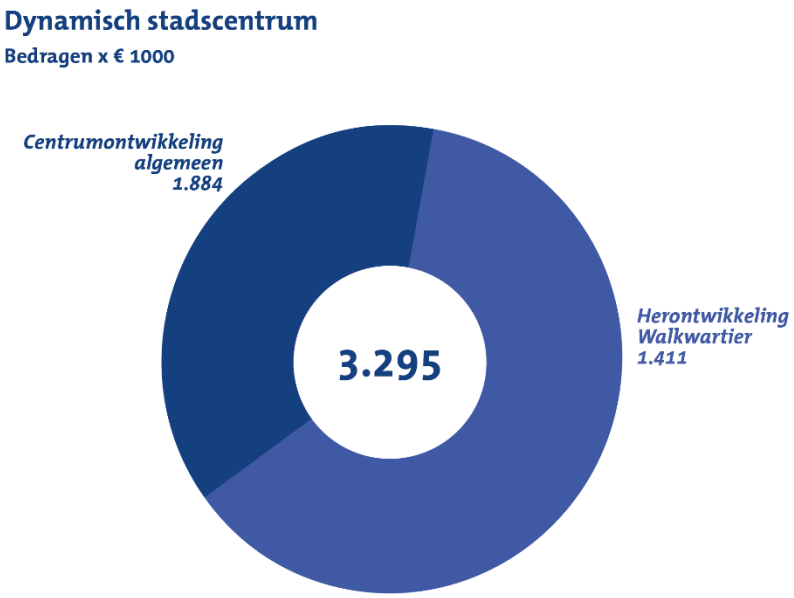
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	3.690	1.936	1.137	14.030	1.392
Baten	-2.135	-812	-210	-12.830	-261
Saldo	1.555	1.124	927	1.199	1.130
Stortingen reserves	3.428	600	600	0	0
Onttrekkingen reserves	-899	-686	-476	-109	-40
Saldo mutaties reserves	2.529	-86	124	-109	-40
Totaal bestaand beleid	**4.084**	**1.038**	**1.051**	**1.090**	**1.090**
Nieuw beleid	0	725	725	75	0
Budgettair neutrale wijzigingen	0	0	0	0	0
Totaal programma	**4.084**	**1.763**	**1.776**	**1.165**	**1.090**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	Begroting 2022
Centrumontwikkeling algemeen	125
Totaal Programma	**125**

Programma 5. Zuinig op ons klimaat

1. Inleiding

De klimaatverandering vraagt versneld om ingrijpende maatregelen. Alarmerende rapporten en zorgwekkende klimaatverschijnselen, zoals dichtbij de wateroverlast en elders de bosbranden, hebben deze zomer de ernst daarvan andermaal bevestigd. De (inter)nationale afspraken daarover stellen de overheden op alle niveaus voor zware opgaven. We verwachten bijstellingen in de nieuwe kabinetsperiode. De lijn tot nu toe is dat het Rijk steeds meer taken oplegt aan gemeenten. Dit leidt tot problemen bij gemeenten, ook bij ons.
In Oss nemen we onze bijdrage uiterst serieus. We willen op z'n minst voldoen aan wat van hogerhand is opgelegd met betrekking tot o.a. waterveiligheid, klimaatadaptatie, CO2 reductie, energie, circulariteit, natuur/biodiversiteit. Daarnaast richten we ons op enkele specifieke onderwerpen waaronder het Schone Lucht Akkoord en de transitie van de landbouw. Wel kijken we in onze aanpak steeds realistisch naar onze invloedsfeer, beschikbare technische mogelijkheden, consequenties, draagvlak en draagkracht binnen de samenleving.
De klimaatmaatregelen gaan over het nu en over het straks voor de generaties na ons. Des te belangrijker is het dat wij de jeugd betrekken bij onze aanpak. Daarop zetten wij versterkt in met het aantrekken van een regisseur Klimaat en Jongeren, die tot taak heeft jongeren nauwer te betrekken bij de locale opgaven en aanpak.
Voor een duurzame, groene, gezonde en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid, veiligheid, en efficiency. Maatschappelijke opgaven voor de openbare ruimte komen samen in een integrale aanpak van inrichting, beheer en onderhoud.
We zetten in op reductie en circulariteit van grondstoffen. Afvalverwerking is een van de onderdelen daarvan.

2. Programma-onderdelen

2.1 Energietransitie

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie met de energietransitie is al jaren een veel bediscussieerd thema in de gemeenteraad. Dit wordt de komende jaren niet anders. Via raadsbesluiten is de oorspronkelijke ambitie bijgesteld en vertaald naar concrete doelstellingen. Daarbij sturen we op de samenhang van de 3 verschillende onderdelen: energiebesparing, energieopwekking en warmtetransitie.

RES Noordoost Brabant

De gemeenteraad heeft de RES-opgave geaccepteerd. Onder de voorwaarde dat wij niet meer energie opwekken dan nodig is voor onze eigen gemeente. Als toch wordt gevraagd om meer te doen voor de regio of voor andere gemeenten, behoeft dat een uitspraak van de gemeenteraad.
Voor Oss betekent dat :

- Reductie CO2 emissie : 49% in 2030 in vergelijking tot 1990
- Energietransitie : ons deel van het RES-bod is :
    - Besparing : 11% in 2030 in vergelijking tot 2017
    - Grootschalige opwekking : 0,93 PJ duurzame energie in 2030; vergund in 2025
    - Volledig energieneutraal in 2050
- Warmtetransitie
    - 7.500 Aardgasvrije woningen in 2030 en volledig afgekoppeld van het gasnet in 2050

Later dit jaar reageert het kabinet op de ingediende RES-en. Dat kan tot bijstelling van opgaven leiden. Voorzien is nu dat in 2022 wordt gewerkt aan het voorbereiden van RES 2.0 waarin vastgelegd moet worden waar en hoe iedere gemeente haar RES-opgave in gaat vullen. Daarover moet in maart 2023 worden besloten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Reductie CO2 emissie : 49% in 2030 in vergelijking tot 1990 (EU fit for 55 -> 55% reductie in 2030)*
- *Energietransitie : ons deel van het RES-bod is :*
    - *Besparing : 11% in 2030 in vergelijking tot 2017*
    - *Grootschalige opwekking : 0,93 PJ duurzame energie in 2030; vergund in 2025*
    - *Volledig energieneutraal in 2050*
- *Warmtetransitie*
    - *7.500 Aardgasvrije woningen in 2030 en volledig afgekoppeld van het gasnet in 2050 (40.000 woningen en enkele duizenden overige gebouwen)*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- Hoewel er in toenemende mate initiatieven worden genomen gericht op energiebesparing, is de doelstelling van 11% netto besparing ambitieus. We zien namelijk tegelijkertijd een nieuwe groeiende behoefte aan energie. Met de Warmtetransitie neemt dat verder toe. We gaan door met het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing 2019-2023. Daarin is bepaald welke activiteiten wij oppakken en hoe wij dat doen. Voor de realisatie van de doelstelling hanteren wij een doelgroepgerichte aanpak. We houden daarbij steeds de balans voor ogen tussen benodigde inspanning en het te bereiken resultaat. De meerjarencampagne "Oss schakelt door" is onderdeel daarvan.	Q4/2023
- Op 28 januari 2021 heeft de gemeenteraad besloten om onze voor 2030 resterende RES-energieopgave te gaan realiseren door middel van windmolens in de Geffense en Lithse polder. En dus niet (ook) door grote zonnevelden in deze polder en/of door windmolens op Stijbeemden. Daarbij gaat de gemeente zich maximaal inspannen om de afstand van de bebouwde kommen tot de windmolens zo groot mogelijk te laten zijn, met als uitgangspunt 2 kilometer. Als dat laatste niet mogelijk blijkt, gaat de gemeenteraad zich nader beraden. Dat kan ook betekenen dat gekeken wordt naar mogelijkheden voor invulling van 50 hectare zonnevelden buiten de Geffense en Lithse polder. Om een goed beeld te hebben van de werkelijke restopgave wordt die opnieuw berekend per 1 januari 2022. Met de afschaling van de omvang van het windinitiatief in de Duurzame Polder is opnieuw de vraag gerezen wie het bevoegd gezag is voor de behandeling van het initiatief van het Windcollectief. En hoe de 3 partijen, te weten de gemeenten Oss, Den Bosch en de provincie Noord-Brabant, verder gaan in hun samenwerking. Wij verwachten dat dit in het derde kwartaal van dit jaar zal zijn uitgelijnd. De uitkomst zal sterk bepalend zijn voor onze aanpak en de daarmee gemoeide investeringen in 2022 en verder.	Q4/2022
- Na 2 jaar wachten heeft de Raad van State recent uitspraak gedaan over windpark Elzenburg/de Geer. Helaas is op een procedurele grond het bestemmingsplan vernietigd. We proberen dit te herstellen zodat alsnog zo snel mogelijk invulling kan worden gegeven aan het besluit van de gemeenteraad hierover van 27 juni 2019. Dit is van substantieel belang voor de opwekkingsopgave. Maar ook financieel, niet alleen voor de gedane voorinvestering maar ook voor de voeding van het Duurzaamheidsfonds dat is bedoeld om de energietransitie in Oss mede te financieren.	Q4/2022
- Afhankelijk van de besluitvorming door de Raad van State en de inzet van de initiatiefnemers wordt in 2022 het eerste grote zonneveld, gerealiseerd, aan de Munlaan.	Q4/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Ook de gerealiseerde SDE+ zon-op-dak projecten van bedrijven leveren een wezenlijke bijdrage aan de energieopwekking voor zover deze meer energie opwekken dan nodig is voor het eigen gebruik. We gaan door met het stimuleren van bedrijven die nog geen zonnedaken hebben om daartoe over te gaan. Met de Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie en de bijstelling op basis van evaluatie is in juni van dit jaar het kader geschetst voor nieuwe zonne-energie projecten. Primaire landbouwgrond komt niet in aanmerking, reststroken en gemengde gronden wel. We werken mee aan initiatieven voor de rioolwaterzuivering, de geluidswal in Herpen en enkele parkeerplaatsen. Enexis echter heeft aangegeven dat de aansluitmogelijkheden van grote energieprojecten de komende jaren problematisch zijn. Deze netwerkproblematiek zal een rem zetten op nieuwe initiatieven.	Q4/2022
- Nieuwbouw is inmiddels verplicht gasloos. Later dit jaar besluit de gemeenteraad over de Transitievisie Warmte die volgens landelijke voorschriften in 2021 moet worden vastgesteld. Hiermee geven we een eerste richting aan de aanpak van het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving in onze gemeente. En tegelijkertijd maken we een begin met de uitvoering. Verdergaande keuzes, inclusief het opzetten en vaststellen van de wijkuitvoeringsplannen, moeten in de eerstkomende jaren worden gemaakt. Daarbij werken we intensief samen met o.a. de woningcorporaties. Voor de bestaande bebouwing is dit onderdeel van de energietransitie als het ware de olifant in de kamer. De consequenties hiervan landen direct op iedere individuele keuken- en bestuurderstafel. Onze ambitie op dit onderdeel richt zich op wat we moeten doen en dat doen we goed. We verwachten in de komende jaren nieuwe inzichten die gaan helpen. We volgen goed wat er op dit terrein gebeurt. Met ons energiebesparingsprogramma leggen we de link met de warmtetransitie door in te steken op reductie van het gasgebruik o.a. door het stimuleren van ander gedrag, isoleren en elektrisch verwarmen. Daarbij zetten we erop in om beweging te creëren bij individuele eigenaren en gebruikers van gebouwen. Waarbij we aanhaken op bestaande initiatieven gericht op energiebesparing en faciliteiten bieden om stappen te zetten naar minder gasgebruik. Het bedrijfsleven nemen we daarin mee. Het Klimaatakkoord verwacht een planning voor een wijkgerichte aanpak tot 2030. We kiezen voor een stapsgewijze aanpak, te beginnen in 2022 met 1 wijk, waarbij we voortbouwen op opgedane ervaringen. Daarmee zorgen we ook voor de flexibiliteit om tevens in te spelen op nieuwe inzichten. Vervolgens bepalen we jaarlijks of en welke wijk(en) we vervolgens aanpakken. Dat vraagt telkens ook afwegingen van financiële en capacitaire aard.	Q4/2022
- Voor de verduurzaming van ons eigen vastgoed heeft de raad eind 2020 beleid vastgesteld. Dit houdt in dat we doen wat wettelijk vereist is en op natuurlijke momenten verduurzamingsmaatregelen nemen. Daarmee worden de benodigde investeringen gespreid in de tijd.	Q4/2022

Financiën

Onderzoeksrapporten laten steeds weer zien dat de energietransitie in Nederland stagneert. Het beroep dat op gemeenten wordt gedaan, overstijgt de benodigde instrumenten zoals expertise, geld, personele capaciteit en mandaat. Bovendien is de voedingsbodem voor maatregelen bij het publiek en bedrijven maar matig vruchtbaar. Daarvoor zijn krachtigere, eenduidigere en consistentere boodschappen vanuit het Rijk nodig.
Om onze doelstellingen te kunnen realiseren, zijn extra geld en personele capaciteit nodig. Afwachten is wat het Rijk aan extra middelen voor uitvoering van de RES-sen, voor energiebesparing, duurzame opwek en de warmtetransitie gaat bijdragen.
De onzekerheid over de realisatie van windpark Elzenburg/de Geer betekent dat het ongewis is of en zo ja in welke mate wij nog mogen rekenen op vergoeding van de gedane voorinvestering en middelen uit het Duurzaamheidsfonds waar wij eerder vanuit zijn gegaan.
Voor wat betreft de personele capaciteit moeten we er rekening mee houden dat het hier om nieuwe uitdagingen gaat waarmee in gemeenteland nog weinig ervaring is opgedaan en dat de arbeidsmarkt ook op energiegebied overspannen is.
Zonder nationale bijdragen en subsidies zijn de financiële middelen voor 2022 en de daaropvolgende jaren niet toereikend om de ingezette projecten op het gebied van energiebesparing, duurzame opwek en warmtetransitie te kunnen bekostigen. Voor alle drie onderdelen betreft dit verplichtingen waarvan de definitieve omvang van de begrotingsclaim afhankelijk is van de keuze die de Raad maakt met betrekking tot het ambitieniveau dat gerealiseerd dient te worden.
We storten daarom in 2022 extra geld in het investeringsfonds Duurzaamheid en nemen vanaf 2022 2,5 fte en vervolgens 3,5 fte jaarlijks extra op. Dit is nodig om onze ambities te kunnen realiseren (zie ook het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*

2.2 Grondstoffentransitie

Wat willen we bereiken?

Grondstoffen worden schaarser en afval wordt duurder. We richten ons op vermindering en hergebruik van grondstoffen en het toegroeien naar een meer circulaire economie waarin reststoffen opnieuw worden gebruikt. Het streven naar een circulaire economie is nauw verbonden met andere klimaatopgaven gericht op het terugdringen van onze footprint op natuur en milieu, waaronder de vermindering van de uitstoot van CO2. Wij richten ons in onze afvalaanpak op alle stadia: van de bron tot en met de eindbestemming. Daarbij hanteren wij de zogenaamde 'Ladder van Lansink'. Dit is een 'afvalhiërarchie', waarbij we inzetten op achtereenvolgens: minder gebruik, hergebruik, recycling, energie, verbranden en storten.
Een belangrijke prioriteit is het verminderen van het huishoudelijk afval om onze footprint terug te dringen en om financiële redenen. De kosten van afvalverwerking zijn sterk toegenomen. Dit heeft ertoe geleid dat onze afvaltarieven de laatste jaren niet meer kostendekkend waren met forse tekorten als gevolg. In september 2020 heeft de gemeenteraad besloten tot een nieuwe aanpak van huishoudelijk afval. Daarmee werken we stapsgewijs toe naar een bestendig inzamelsysteem om de landelijke afvaldoelstellingen te halen en de tarieven weer kostendekkend te laten zijn. We willen we alsnog zo snel mogelijk dichtbij de landelijke afvaldoelstellingen komen voor 2020 (100 kg restafval per inwoner per jaar en 75% afvalscheiding) en bij de norm voor 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar en 85% afvalscheiding. En een nieuwe invulling van "de vervuiler betaalt-tarifering" is gericht op kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing.
We streven daarbij naar een zo hoog mogelijk milieurendement en een goed serviceniveau voor onze burgers, tegen zo laag mogelijke kosten met kostendekkende tarieven. Dit doen we door het ontstaan van afval te beperken en zoveel mogelijk in te zetten op afvalscheiding en afval geschikt te maken voor recycling en hergebruik. Hier levert het nieuwe duurzaamheidsplein Oss een belangrijke bijdrage aan. Om tot het gewenste resultaat te komen, bouwen we gewenst-gedragsbevorderende en financiële prikkels in. Daarin trekken we lering uit andere gemeenten die daar al ervaring mee hebben opgedaan.
Per 1 januari 2022 voeren we een vorm van Diftar in met betaling per lediging. Daarnaast gaan we de pilot 2-2-2 uitvoeren. Ter voorbereiding op de verandering in 2022 hebben we in 2021 een nieuw ophaalsysteem ingevoerd en de tarieven van de milieustraat meer marktconform gemaakt. Dit heeft naast positieve resultaten ook tot te verwachten negatieve neveneffecten geleid die we zo goed mogelijk hebben proberen op te lossen.
Op basis van de eerste signalen van 2021 is de financiële prognose voor 2022, dat de begroting voor afval lager zou kunnen gaan uitvallen.

We richten ons niet alleen op huishoudelijk afval, maar nadrukkelijk ook op het bedrijfsleven dat zowel aan het begin van de materiaalketen als aan het einde daarvan de grootste invloed heeft (zie hiervoor uitwerking in het programma 6. Vitale Economie).

Voor de lange termijn beraden we ons op maatregelen om in te spelen op de veranderingen die zich aftekenen in de wereld van afvalverwerking. In samenwerking met de gemeenten ’s-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond, Valkenswaard, Geldrop-Mierlo en Meijerijstad en de provincie Noord-Brabant werken we aan een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van nascheiding als aanvulling op bronscheiding. We doen dit onder het motto "Bronscheiding waar het kan, nascheiding waar het moet". Dit richt zich met name op restafval afkomstig uit hoogbouw en stedelijke gebieden. Gelet op de huidige marktomstandigheden wordt gekeken naar een eventuele exploitatie en realisatie van een nascheidingsinstallatie (NSI) in Oost-Brabant. De eerste gedachten zijn dat met nascheiding zo’n 15-30% meer herbruikbare grondstoffen kunnen worden gerealiseerd.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Het verminderen van het gebruik van grondstoffen en afval en het behalen van de landelijke afvaldoelstellingen. Voor 2020 (75% afvalscheiding en maximaal 100 kilo restafval per inwoner per jaar) en voor 2025 (85% afvalscheiding en 30 kg restafval per inwoner per jaar)*
- *We streven daarbij naar een zo hoog mogelijk milieurendement en een goed serviceniveau voor onze burgers, tegen zo laag mogelijke kosten met kostendekkende tarieven*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
– Per 1 januari 2022 zetten we een volgende stap in de beperking van restafval door het invoeren van een vorm van Diftar, gebaseerd op het principe 'afval scheiden loont' (betaling per lediging). Daarnaast gaan we per 1 januari 2022 de pilot 2-2-2 uitvoeren. Aan het einde van 2022 gaan we betaling per lediging en de pilot 2-2-2 evalueren en aan de raad voorleggen (evaluatie nieuwe afval aanpak). Uiteindelijk werken we stapsgewijs toe naar een bestendig inzamelsysteem waarmee we de landelijke afvaldoelstellingen halen. Met de nieuwe afvalaanpak willen een inzamelsysteem voor de komende jaren organiseren, dat een zo hoog mogelijk milieurendement en een goed serviceniveau heeft voor onze burgers, tegen zo laag mogelijke kosten met afgesproken en kostendekkende tarieven van de afvalstoffenheffing.	Geheel 2022
– Om de nieuwe afvalaanpak te doen slagen is ook intensievere handhaving nodig. De structurele kosten hiervoor nemen we mee in de nog vast te stellen afvalstoffenheffing 2022.	Geheel 2022
– In 2022 vinden vervolgonderzoeken plaats om in samenwerking tot een eventuele exploitatie en realisatie van een nascheidingsinstallatie (NSI) in Brabant te komen. We richten ons met name op restafval afkomstig uit hoogbouw en/of stedelijke gebieden, omdat afval gescheiden houden hier lastiger is in verband met ruimte. Met nascheiding als aanvulling op bronscheiding kunnen zo’n 15-30% meer herbruikbare grondstoffen worden gerealiseerd. Het streven is om in 2028 een NSI in Brabant operationeel te hebben. Een voorstel hiertoe is in voorbereiding en zal tezamen met de evaluatie nieuwe afval aanpak aan het einde van 2022 aan de raad worden voorgelegd.	Geheel 2022
– In opvolging van de in 2021 aangenomen motie "Acute afvalproblemen oplossen (boven- en ondergronds)" gaan we in 2022 maatregelen nemen om de bijplaatsingen bij ondergrondse containers te verminderen/ voorkomen. Hierbij kijken we ook naar de mogelijkheid van Bestuurlijke boete om overtreders efficiënter te kunnen beboeten. De structurele kosten hiervoor nemen we mee in de nog vast te stellen afvalstoffenheffing 2022.	Q1/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– De verkenning voor een aanpak van de Osse plasticproblematiek samen met het bedrijfsleven loopt. Wij gaan met het bedrijfsleven in gesprek over hoe we de afspraken uit het Grondstoffenakkoord vertalen naar Oss. Een en ander wordt uitgewerkt in het programma Vitale Economie (programma 6).	Geheel 2022
– We verkennen in 2022 de mogelijkheden voor een duurzame verwerking van ons GFT-afval en groenafvalstromen (biomassa) voor de periode vanaf 2024. Het huidige contract voor verwerking hiervan (o.a. in de biomassa-energiecentrale in Odiliapeel), dat we samen met de gemeenten Bernheze, Meierijstad en Uden hebben, loopt in mei 2024 af. De verkenning wordt door een extern bureau gedaan in opdracht van de hiervoor genoemde gemeenten.	Geheel 2022
– De proef met inzamelen van GFT-afval bij een aantal hoogbouwlocaties, die in het najaar van 2021 start, evalueren we na een jaar. Op basis van deze evaluatie zetten we al dan niet de proef voort bij alle hoogbouwlocaties. Deze evaluatie zal tezamen met de evaluatie nieuwe afval aanpak aan het einde van 2022 aan de raad worden voorgelegd.	Q4/2022
– We kennen diverse acties om aandacht te vragen voor het voorkomen zwerfafval. Daar gaan we mee door. We zien dit jaar een toename van zwerfafval in de omgeving van de centra van Oss. Dit is een landelijke trend mede als gevolg van gewijzigd gebruik van de centra, door bijvoorbeeld het afhalen bij restaurants. Hierdoor behalen we niet de, met de gemeenteraad afgesproken kwaliteit Goed. Om de kwaliteit te behalen zullen we nog meer inspanning moeten leveren en maatregelen moeten nemen. De structurele kosten hiervoor zijn opgenomen in het nog vast te stellen Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2022 -2025.	Continu
– We gaan door met onze communicatieactiviteiten en zetten in op bewustwording. Daarnaast zetten we onze educatieactiviteiten voort om via deelnemende scholen steeds meer jongeren te bereiken. Concrete voorbeelden zijn onze voorlichtingsaanhanger waarmee we actief naar onze inwoners gaan om hen te informeren over afval en afval scheiden, de gastlessen op scholen en de speciale kinderclub genaamd de MikMakkers. Daarnaast gaan steeds meer basisscholen en middelbare scholen afval scheiden in klassen.	Continu
- Het Duurzaamheidsplein Oss willen we in de komende jaren laten doorontwikkelen naar Circulair Ambachtscentrum. De plannen die we daarvoor hebben, hebben geresulteerd in een subsidie van het Ministerie van RWS. Met de verkregen subsidie kunnen we de plannen concreter uitwerken in een rapportage. In 2022 gaan we de rapportage afstemmen met het Ministerie van RWS en afhankelijk van die uitkomst gaan we bepalen welke concrete acties we gaan zetten om het Duurzaamheidsplein Oss te laten doorontwikkelen naar een Circulair Ambachtscentrum. Een Circulair Ambachtscentrum is een plek waar producthergebruik en reparatie hoog in het vaandel staat. Dit betekend dat we nog een stap willen zetten in het nog meer hergebruiken van materialen. Van afval naar grondstof.	Continu

2.3 Klimaatrobuuster en meer biodiversiteit

Wat willen we bereiken?

Het klimaat verandert en de biodiversiteit gaat achteruit. Wereldwijd gaat dat snel en met grote consequenties. We willen Oss klimaatrobuuster maken en de kwaliteit van onze natuur verbeteren.

Klimaatrobuuster

We willen beter bestand zijn tegen overlast door extremere regenval, hitte en droogte perioden. We geven daarmee invulling aan het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (landelijke koepelafspraak). In de klimaatatlas (as50.klimaatatlas.net) hebben we met de huidige kennis onze kwetsbaarheid voor hitte, droogte en extreme neerslag in beeld gebracht. We werken aan een aanpak van klimaatadaptatie die aansluit op de Nationale Adaptatie Strategie (NAS). Dat doen we lokaal en regionaal met As50+ partners, het waterschap en de regio Noordoost Brabant. We verankeren klimaatrobuust handelen in de producten van de Omgevingswet en uitvoering met tussendoelstellingen. Klimaatrobuust betekent meer ruimte voor regenwater, ruimte en waardering voor groen, anders bouwen, inrichten en beheren en meer bewustzijn bij inwoners. Inwoners kunnen dan zelf maatregelen nemen en zich voorbereiden op weersextremen. Waar nodig stimuleren en faciliteren we dat.

Water

Oss is met zijn ligging aan de Maas en 45 km dijklengte een grote watergemeente. Waterveiligheid is een thema dat deze zomer nog prominenter op de provinciale en nationale kaart is komen te staan. Voor de aanpak voor waterveiligheid (bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas) conform het Deltaplan Rivieren zijn wij partner in de projecten Meanderende Maas, Cuijk-Ravenstein en Lith-Bokhoven aangepakt. De uitvoering van Meanderende Maas is gefinancierd en start in 2023. De beide andere trajecten worden verkend.
Water speelt bij klimaatverandering een belangrijke rol. Hoe handelen we bij veel of juist weinig regenwater. Daarnaast is water in al zijn verschijningen belangrijk voor onze inwoners, bedrijven en bezoekers. Belangrijke zorg is om voldoende, veilig, gezond, schoon en bruikbaar water te hebben en houden. We werken daarbij samen met de waterschap, provincie en drinkwaterbedrijf. Waar en hoe maken we meer ruimte voor water bij veel neerslag, en houden we water vast voor droge periodes. We werken daarnaast verder aan ons beleid ten aanzien van gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwateroverlast. Gelet op het belang, de veelheid van watertaken en de complexe coördinatie van onze interne en externe inspanningen trekken we hiervoor gespecialiseerde capaciteit aan.

Meer biodiversiteit

We vergroten de natuurlijke inrichting van onze leefomgeving om daarmee het tij te keren in afname van het aantal soorten planten en dieren en herstel van het natuurlijk evenwicht. Extra aandacht voor groen en natuur draagt ook bij aan verbetering van luchtkwaliteit en opvang van klimaatverandering. Groen als ecosysteemdienst helpt ons om de negatieve gevolgen van menselijke activiteit en van klimaatverandering beter op te vangen, zowel in het landelijk gebied als in de dorpen en de stad. Een aantrekkelijke, gevarieerde groene omgeving met veel verschillende planten en dieren is prettig om in te verblijven, te recreëren en van te genieten.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We zijn in 2050 klimaatrobuust*
- *We vergroten de biodiversiteit in onze leefomgeving*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– Als partner in de waterveiligheidstrajecten Meanderende Maas en Cuijk-Ravenstein werken we aan vermindering van het risico op overstromingen of dijkdoorbraken vanuit de Maas. Voorbereidende werkzaamheden van het project Meanderende Maas leiden tot start van uitvoeringsmaatregelen in 2023. We nemen vanaf 2022 extra capaciteit op voor deelname aan het project Meanderende Maas en projectleiding van de deelprojecten.	2023-2028
- We realiseren uitbreiding van het bomenbestand met aanplant van circa 1500 bomen in 3 jaar volgens de programmabegroting 2021-2023. Met het budget van bijna 1 miljoen worden er ongeveer 1500 laanbomen geplant. In de periode 2018 tot 2020 zijn er 417 bomen geplant in het kader van de routekaart GBN ter versterking/aanvulling van de boomstructuren. Daar staat tegenover dat wij om uiteenlopende redenen vaker bomen moeten kappen : ouderdom, bomenziekten, klimaateffecten, noodzakelijk onderhoud, veiligheid, nieuwe ruimtelijke opgaven. Per saldo is de toename beperkt: 179 bomen. Dit is exclusief de Maashorst. Uit benchmark blijkt dat we in onze gemeente flink meer bomen hebben dan in andere vergelijkbare gemeenten. Omdat bomen relatief duur zijn in het beheer, betekent dit dat een fors deel van onze beheerkosten van het "basisgroen" wordt besteed aan bomen.	Q1/Q4 2022
- We verbeteren de kwaliteit van het bomenbestand door in nieuwbouw en bij uitval of vervanging meer variatie en meer klimaatrobuuste soorten te planten.	Doorlopend
- In aanvulling op 2 succesvolle Tiny Forest projecten realiseren we in samenwerking met IVN 2 aanvullende Tiny Forest projecten.	Q1/2022
– Met een verkenning voor uitbreiding van het natuurnetwerk Oss (NNO) brengen we kansen en ambities voor nieuwe natuur, bossen en natuurinclusieve cultuurgronden in beeld. Samen met onder andere de natuur- en landbouwpartners werken we aan een concreet programma. Daarbij verkennen we ook subsidiemogelijkheden (GOB en andere natuur- en klimaatregelingen).	2022
– We nemen deel aan de ErvenPlus3.0 regeling en stimuleren daarmee behoud van biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit op erven in het buitengebied. We zetten hiervoor € 20.000 uit de Reserve Landelijk gebied in. De provincie Noord-Brabant verdubbelt deze bijdrage. Bij de aanvragen wordt tevens gekeken of andere regelingen (StiKa, Natuur en Landschap) ruimte bieden.	2022
– We brengen mogelijkheden en koppelkansen voor natuurinclusief bouwen in bij ruimtelijke ontwikkelingen om biodiversiteit aan en rond gebouwen te bevorderen en brengen de kansen voor beleidsmatige verankering in beeld.	Q3/2022
– Bij integrale projecten uit het IUP geven we zo veel als mogelijk invulling aan klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel door meer ruimte voor water ter vermindering van de kans op wateroverlast bij hevige regenval en aandacht voor groen ten behoeve van wateropvang, verminderde kans op hittestress en biodiversiteitsherstel. We voegen regenwater toe aan het grondwater.	doorlopend
– We doen met het samenwerkingsverband As50 een beroep op impulsgelden van het rijk om daarmee versneld enkele gevoelig gebieden voor wateroverlast aan te kunnen pakken (uitvoering voor 2028). We beoordelen daarbij ook de opties voor subsidie via de provincie.	Q1/2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We verbeteren de kwaliteit van het bomenbestand door in nieuwbouw en bij uitval of vervanging meer variatie en meer klimaatrobuuste soorten te planten. In bestaande situaties verbeteren we waar mogelijk de groeikansen.	doorlopend
– Een nieuwe meerjarige aanbesteding biedt kansen voor uitbreiding en verbetering van het areaal natuurlijk/ecologisch te beheren grasland (met name bermen) ten gunste van verbetering van de biodiversiteit.	Q2/2022
– Als deelnemer van operatie Steenbreek prikkelen we inwoners en bedrijven in eigen handelingsperspectief in klimaatadaptatie en vergroening. We promoten en stimuleren 'ontharden 'en 'vergroenen' op particuliere terreinen ten gunste van klimaatrobuustheid en biodiversiteit. Dat doen we samen met de partners in de as50 samenwerking.	Q2/Q3 2022
– We nemen extra capaciteit op voor groen, water en ecologie vanaf 2022. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.4 Kansgestuurd beheren van de openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Inwoners, bedrijven en gebruikers zijn tevreden over de inrichting, het functioneren en het beheer van de openbare ruimte. Ze zijn betrokken bij de voorbereiding en uitvoering. We werken doelmatig samen aan duurzame instandhouding en verbetering.

Brede tevredenheid over de openbare ruimte

De openbare ruimte nodigt uit tot ontmoeten, verblijven, recreëren en bewegen en heeft invloed op de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. De tevredenheid monitoren we. Waar nodig sturen we bij via aangepaste communicatie of uitvoering. De tevredenheidsscore over het onderhoud van de openbare ruimte op de Veiligheidsmonitor is 70% of meer.

De inrichting en het beheer van de openbare ruimte vormen een belangrijk visitekaartje. In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen, ieder met een eigen visie en belang. Bewoners zijn betrokken bij de eigen woon- en leefomgeving en voelen zich mede-eigenaar en medeverantwoordelijk. Er is ruimte voor initiatieven van bewoners. We stimuleren en faciliteren die (www.mijnbuurtoss.nl). Met respect en zorg voor ieders mening streven we naar brede tevredenheid. We realiseren ons dat algemeen belang en individuele belangen kunnen verschillen en dat meningen soms uiteenlopen of tegenstrijdig zijn. Via zorgvuldige processen waarbij wensen en meningen van bewoners in de afwegingen zijn betrokken, komen we tot besluitvorming.

Beheer en onderhoud zijn doelmatig en toekomstbestendig

Voor een duurzame, groene, gezonde en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid, bereikbaarheid, bruikbaarheid, veiligheid, en efficiency.

Noodzakelijk groot onderhoud en vervanging biedt kansen om opgaven voor klimaat, biodiversiteit, energie, mobiliteit en leefbaarheid te combineren. Deze maatschappelijke opgaven voor de openbare ruimte komen samen in een integrale aanpak van beheer en onderhoud. Middelen worden doelmatig ingezet. We houden rekening met een toenemend areaal verouderde openbare ruimte en groeiend budget daarvoor.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *De tevredenheidsscore voor onderhoud op de Veiligheidsmonitor is 70% of meer*
- *Beheer en onderhoud zijn doelmatig en toekomstbestendig*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We voeren geplande maatregelen voor groot onderhoud, herinrichting en vervanging uit het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) uit. Projecten uit het IUP geven ook invulling aan klimaatadaptatie, verkeersveiligheid, leefbaarheid, biodiversiteit en duurzaamheid.	doorlopend
- Met de ervaring en resultaten van de pilot belevingsbestek onderhoud in Berghem besluiten we over verdere uitrol in de gemeente. Deze pilot is een van de instrumenten om bewonerstevredenheid verder te vergroten.	Q2/2022
- Met dagelijks onderhoud en adequaat reageren op meldingen, klachten en verzoeken zorgen we voor tevredenheid (minimaal 70% score) en minimaal voldoen aan het kwaliteitsprofiel voor onderhoud (Sober en Goed in centrum gebieden)	doorlopend
- We stimuleren en ondersteunen bewoners om eigen initiatief te nemen of mee te doen bij verbetering van inrichting en beheer van de openbare ruimte in de eigen omgeving. We zijn daarbij realistisch en zorgen voor begeleiding of ondersteuning waar nodig. Met de introductie van www.mijnbuurtoss.nl hebben we in 2021 een nieuwe impuls gegeven aan zelfbeheer participatie in de openbare ruimte.	doorlopend
- We nemen extra capaciteit op voor het strategisch beheer van de openbare ruimte. Er komen steeds meer bestuurlijke uitdagingen/ vragen die buiten de gebruikelijke gebieden (wegen, groen, riolering) van de openbare ruimte liggen. We zien meer en meer een (terechte) verschuiving van techniek naar gebruik. We nemen hiervoor 1 fte op vanaf 2023. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.5. Een veilig en gezonde leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Voor een veilig en gezonde leefomgeving is het belangrijk dat de kwaliteit van bodem, lucht en water wordt bewaakt en is geborgd. Zowel op Europees als op landelijk niveau zijn hiervoor doelstellingen en normen geformuleerd. We vertalen die waar nodig naar gemeentelijk beleid en uitvoering.

Een gezonde bodem is van belang voor natuur en biodiversiteit, voor groei van landbouwgewassen en bomen. Daarnaast gebruiken we de bodem voor kabels en leidingen, voor wateropslag, voor onttrekkingen en koude-warmte levering. Keuzes moeten worden gemaakt tussen beschermen van de bodem en het benutten van de bodem.

Met de in-werking-treding van de Omgevingswet komen bodemtaken naar de gemeente toe die voorheen door de Provincie werden uitgevoerd. We bereiden ons voor op wat dit betekent, hoe dit wordt uitgevoerd en welk beleidskader we hanteren.

De luchtkwaliteit in Oss wordt onder andere bepaald door bronnen binnen de gemeentegrenzen zoals verkeer, industrie, landbouw en mobiele werktuigen. Onvolledige verbranding van fossiele brandstoffen levert stikstofoxide en fijnstof op. Luchtkwaliteit is van grote invloed op de gezondheid van mensen. Daarnaast heeft luchtkwaliteit effect op de natuur, denk aan de verzuring door te veel stikstofdepositie. We streven naar continue verbetering van luchtkwaliteit en hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend, en werken hier samen aan binnen de Regio Noordoost Brabant.

Goed inzicht en adequaat beleid dragen bij aan doelstellingen op het gebied van wonen, klimaat, natuur, gezondheid en veiligheid.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een adequate invulling van wettelijk milieutaken*
- *Verbetering van lucht-, bodem- en waterkwaliteit*
- *Een integrale, gebieds- en ontwikkelingsgerichte benadering van milieutaken, afgestemd op maatschappelijke opgaven*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We bereiden ons voor op overdracht van bodemtaken van de Provincie naar Gemeente per medio 2022 en stellen zonodig een beleidskader op. We nemen hiervoor extra formatie op. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	Q1/2022
– We nemen deel in pilots zoals energie uit mest en Bokashi (structuurverbeteraar bodem) van bermmaaisel.	Q2/2022
– We evalueren het uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord (SLA) Oss 2021-2023 en voegen zo nodig nieuwe maatregelen toe. Binnen de regio Noordoost Brabant is Oss het aanspreekpunt voor het SLA en coördineert de lopende projecten.	Q1/2022
– Met de komst van de Omgevingswet wijzigt het beleid externe veiligheid. In afstemming met omgevingsdienst en veiligheidsregio stellen we een kaart van Oss op met daarop de aandachtsgebieden en risicobronnen. Keuzes bij nieuwe ruimtelijke initiatieven worden via het project Omgevingsplan aan de raad voorgelegd.	Q2/2022
– De ontwikkelingen bij veehouderijen in Oss zijn van belang voor de milieu-emissies, mestproductie en luchtkwaliteit in relatie tot gezondheid. We zetten een managementtool op voor een totaal overzicht in Oss.	Q2/2022
– In het omgevingsplan krijgen milieuregels voor geur, geluid, trillingen, bodem, water, lucht, gevaarlijke stoffen een plek. We zorgen dat deze zijn afgestemd met de gebiedsvisies en beleidskeuzes.	doorlopend
– We continueren deelname aan de week van de asbestvrije schuurtjes.	Q3/2022
– In het kader van het Klimaatakkoord zijn we als G40-gemeente aan zet voor het invoeren van een emissievrije zone. We starten in 2022 een verkenning in samenwerking met ondernemers om in 2023 tot besluitvorming te kunnen komen.	Q4/2022

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

In dit programma staan de duurzaamheidsinspanningen in de pijler Planet centraal. Daarbij wordt de combinatie gezocht met mogelijkheden vanuit de beide ander pijlers. Voorbeelden daarvan zijn de aandacht voor welzijn en veiligheid in de inrichting van de openbare ruimte, de inschakeling van vrijwilligers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en het creëren van een aantrekkelijke woon- en vestigingsomgeving.

De Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Global Goals) die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, schoon water en sanitair, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, klimaatactie, leven op het land en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Samenwerking is belangrijk op het complexe terrein van energietransitie. We werken samen in RES-verband en vervullen daarin een voortrekkersrol. We hebben met de woningcorporaties een Duurzaamheidsakkoord gesloten en meerjarige prestatie-afspraken gemaakt. We zijn actief in het Duurzaamheidsberaad van de G40, mede vanuit de bijzondere samenstelling van onze gemeente met haar 3 gebieden waardoor vele energievraagstukken bij ons samenkomen. In de Duurzame Polder werken we samen met gemeente Den Bosch, de provincie Noord-Brabant en het Rijk (min. EZK).

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De ODBN voert als verlengd lokaal bestuur wettelijke taken uit op het gebied van milieuadvisering bij vergunningverlening en voert voor Oss integraal de WABO-toezichtstaken uit. Daarnaast houdt de ODBN zich bezig met gezamenlijke taken op het gebied van milieucriminaliteit en ketenaanpak rondom asbest en bodemkwaliteit. ODBN voert voor ons een opdracht uit gericht op handhaving van de energiebesparingsverplichting voor de bedrijven die vallen in de categorie midden gebruikers. Dit gebeurt op grond van bepalingen in de wet Milieubeheer

3.3 Beleidskaders

1. Duurzaamheidscirkel (2016)
2. Routekaart duurzame energie (2016-2018)
3. Agrarische geurgebiedsvisie Oss (2013)
4. Nieuw aanpak huishoudelijk afval (2020)
5. Geluidnota Oss (2010)
6. Beleidsvisie externe veiligheid (2011)
7. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
8. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
9. Plan gemeentelijke watertaken (2012)
10. Boomstructuurplan (2016)
11. Speelruimtebeleid (2017)
12. Routekaart Groen Blauw Natuur (2017)
13. Nota Landschapsbeleid (2015)
14. Beleidsregels Kabels en Leidingen (ondergrondse infrastructuur) (2013)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Tevredenheid onderhoud verhardingen, groen	Veiligheidsmonitor	77,1%	1)	77,5%	1)	>= 70%
Onderhoudsniveau	Gemeente, beleidsmonitor	Basis Basis	Basis Basis	Basis Basis	Basis Basis	Centra Goed Overig Sober
Kostendekkende rioolheffing	Plan Watertaken	100%	100%	100%	100%	100%

1) Landelijke Veiligheidsmonitor vanaf 2017 tweejaarlijks

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van geheel Nederland omdat gemiddelde gemeente naar grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners ontbreekt.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	161 kg	156 kg	2019
Hernieuwbare elektriciteit	8,2%	20,1%	2019

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Warmtetransitie	0	500	0	0	0
Energiebesparing	0	400	0	0	0
Oplossing acute problemen afval	0	100	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**1.000**	**0**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Warmtetransitie

Landelijk is de warmtetransitie volop in het nieuws. We verwachten dat besluitvorming in Den Haag verhoogde druk op ons als gemeente zal zetten om uitvoering te geven aan onze opdracht. Wat dit financieel gaat betekenen, weten we nu nog niet. Ons beleidsvoorstel voor de Osse Transitievisie Warmte is in voorbereiding. We ramen de kosten voor o.a. extern advies, stimuleringsactiviteiten, opstellen van wijktransitieplannen en participatiebijeenkomsten voor 2022 op € 500.000 en stellen voor om dit hiervoor gelabelde bedrag in het investeringsfonds duurzaamheid te storten. We nemen een eenmalig bedrag op omdat we voor de volgende jaren nog niet kunnen overzien of we hier compensatie van het Rijk voor ontvangen. We komen hier in latere begrotingen op terug. We zetten ons ervoor in, ook in RES en G40 verband om voor de warmtetransitie voldoende geld vanuit het nationaal programma beschikbaar te krijgen. De uitkomst daarvan bepaalt mede onze ambitie en de daarvoor benodigde eigen middelen.

Energiebesparing

We stellen voor om in 2022 voor energiebesparing € 400.000 te storten in het investeringsfonds duurzaamheid. De Uitvoeringsagenda Energiebesparing is tot en met het jaar 2023 vastgesteld incl begroting. Volgend jaar wordt een vervolgprogramma opgesteld voor de volgende periode met begroting voor 2024 e.v.. In een van de vorige begrotingen hebben we uit dit fonds al een bedrag van € 140.000 laten vrijvallen voor andere activiteiten. We hebben daarom voor 2022 een bedrag nodig van € 400.000 voor uitvoeringscapaciteit en externe ondersteuning voor de activiteiten uit het Uitvoeringsagenda. Het adviserend toezicht op bedrijven is opgenomen in het VTH-budget. We zetten voor 2022 opnieuw in op subsidiemogelijkheden vanuit het rijk om een deel van onze kosten af te dekken maar omdat het nog onzeker is of deze beschikbaar komen, nemen we alvast wel dit bedrag op in het investeringsfonds duurzaamheid. We bepalen volgend jaar of en welk extra budget we voor 2023 nodig hebben.

Oplossing acute problemen afval

We werken aan een afvalinzamelsysteem waarmee we de landelijke afvaldoelstellingen halen. We streven daarbij naar een zo hoog mogelijk milieurendement en een goed serviceniveau voor onze burgers, tegen zo laag mogelijke kosten met kostendekkende tarieven. Bij het implementeren van het nieuwe afvalinzamelsysteem in 2021 zijn ongewenste neveneffecten ontstaan. In hoeverre deze het gevolg zijn van het nieuwe inzamelsysteem dan wel in welke mate van COVID-19 maatregelen en of dit van tijdelijke aard is kunnen we moeilijk inschatten. Net zo min als we kunnen voorzien wat de ongewenste neveneffecten zullen zijn van de introductie van gedifferentieerde tarieven per 1 januari 2022. Op 22 juli 2021 heeft de gemeenteraad de motie Acute afvalproblemen oplossen aangenomen. Voor eind 2021 leggen we varianten voor ter vermindering van de gesignaleerde problemen. Om daar invulling aan te kunnen geven, nemen we nu alvast voor 2022 € 100.000 euro op. In het plan dat we aan de Raad voorleggen zullen zo nodig extra bedragen worden opgenomen.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Nutsbedrijven	-58	0	0	0	0
Afvalinzameling	0	1	1	1	-1
Integraal beheerplan openbare ruimte	0	0	558	0	0
Rioleringsplan 2021-2025	0	0	0	0	0
Vrijval kapitaallasten N329	0	-25	-26	-26	-26
Boete Attero	-897	0	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-955**	**-24**	**532**	**-26**	**-27**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Nutsbedrijven
We hebben per saldo een voordeel bij de nutsbedrijven van € 58.000. We hebben meer uitvoerings- en toezichtskosten door meer vergunningsaanvragen en het project glasvezel met in totaal € 308.000. Daar staat tegenover dat er een toename van inkomsten is van € 366.000 omdat de doorberekening van de beheerkosten en de degeneratievergoedingen aan de nutsbedrijven fors toenemen, met name door het project Glasvezel. Hierdoor hebben we per saldo dus een voordeel van € 58.000.

Afvalinzameling
We hebben de begroting van afval geactualiseerd. In 2021 zien we op afvalinzameling een positief resultaat. In 2021 is voor de afvalinzameling een nieuwe fase ingegaan. Met ingang van 1 januari 2021 wordt PMD/PBD twee wekelijks in plaats van driewekelijks ingezameld en is het reglement van het Duurzaamheidsplein Oss gewijzigd waardoor poorttarieven marktconform zijn. Met ingang van 1 april 2021 zijn we gestart met een andere containerconfiguratie bij de huis aan huisinzameling en kunnen inwoners die gebruik maken van een centrale afvalinzameling 10 keer per maand hun afval storten. In de (afval)begroting 2021 is tijdens het opstellen rekening gehouden met de effecten van COVID-19. In 2020 waren er meer afvalaanbiedingen en meer bezoekers op het Duurzaamheidsplein Oss. De begroting 2021 is met de kennis van nu te conservatief gebleken. Het is duidelijk dat de invoering van het gemeentelijke afvalbeleid met ingang van 1 januari 2021 leidt tot positieve effecten zoals minder afvalstoffen op het Duurzaamheidsplein en betere afvalscheiding door de burgers. Daarnaast is de gemeente een pilot gestart om aangeboden afvalstoffen op het Duurzaamheidsplein Oss goedkoper te verwerken (onder andere grof huishoudelijk restafval). Concreet betekend dit een financieel voordeel van € 650.000. Het verhogen van de tarieven van het Duurzaamheidsplein Oss heeft ook ruim € 100.000 extra opgeleverd. Voor 2021 stellen we voor dit extra resultaat te storten in de reserve afval om dit in 2022 in te kunnen zetten bij de volgende fase binnen het afvalbeleid, de invoering van getarifeerd aanbieden (conform het principe de vervuiler betaald). We willen daarnaast vanuit de reserve onze inwoners in 2022 belonen voor de goede scheiding van hun afval, door een verlaging van de ASH 2022 ten opzichte van de ASH 2021. Dit nemen we op in het raadsvoorstel over de tarieven voor 2022. Vanaf 2023 zou dit structureel vanuit de begroting moeten komen.

Integraal beheerplan openbare ruimte

We hebben een integraal beheerplan voor de openbare ruimte opgesteld. Per saldo hebben we een nadeel van € 558.000 in 2023. Voor de rest van de jaren verloopt de wijziging neutraal. We zien aan de ene kant stijgende kosten voor het dagelijks onderhoud. Dit komt door hogere prijststijgingen van bestekken dan de jaarlijkse indexatie, hogere kosten door klimaatverandering voor het onderhoud van groen ((water geven, inboet door droge of juist natte zomers), toenemende kosten van schoonmaken van waterdoorlatende verhardingen, hogere kosten voor markeringen en meer onderzoekskosten door strengere milieueisen. Voor het groot onderhoud zien we juist een kostendaling. We zien daar de effecten van het beschikbaar komen van het structurele vervangingsbudget. Openbare ruimte die we vervangen hoeven we de jaren ervoor niet meer te onderhouden (natuurlijk houden we de openbare ruimte wel veilig). Na vervanging is de eerste jaren ook geen groot onderhoud nodig. We stemmen het onderhoud steeds meer af op functionele eisen. Waar de openbare ruimte misschien niet aan de technische eisen voldoet maar nog prima functioneert, houden we die zo lang mogelijk veilig met dagelijks onderhoud. Daarnaast hebben we in de afgelopen jaren extra budget besteed aan noodzakelijk onderhoud van wegen in de Lithse Polder. Door een periode van droogte en hitte is de ondergrond gezakt (inklinking). Die wegen zijn nu weer op orde en hier hoeven we waarschijnlijk lange tijd geen groot onderhoud meer aan uit te voeren. Hieruit blijkt dat goed onderhoud niet alleen een betere kwaliteit oplevert maar op de langere termijn goedkoper (rendabeler) is. In 2022 en 2023 hebben we een incidenteel tekort. Dit komt doordat we door de toenemende kosten van dagelijks onderhoud op termijn kunnen dekken uit de lagere kosten voor het groot onderhoud. In 2022 en 2023 ontstaat er een knelpunt omdat we het budget voor groot onderhoud niet kunnen verlagen in verband met afgesproken verplichtingen in het vastgestelde Integraal UitvoeringsProgramma (IUP) 2020 - 2023. Het tekort voor 2022 onttrekken we uit de reserve IUP. Voor 2023 is dat niet mogelijk en hebben we dus een nadeel van € 558.000.

Rioleringsplan 2021-2025

Het rioleringsplan 2012-2018 wordt jaarlijks geactualiseerd. Als gevolg van de actualisatie en door inflatie zien we dat per saldo de kosten van riolering stijgen. Deze stijgingen zijn in de afgelopen jaren niet doorgerekend in het tarief. In de achterliggende jaren is het saldo van de reserve egalisatie rioolbeheer gestegen boven het afgesproken maximale niveau. Dit was een bewuste actie om daarmee het tarief voor de rioolheffing voor langere tijd constant te kunnen houden. Het reguleren van het tarief met behulp van de reserve lijkt voor de komende jaren niet langer houdbaar. We moeten rekening houden met een inflatie van rond de 2% en de op ons afkomende stijging van kosten door klimaatadaptatie en grote projecten rondom klimaat die meer werk vergen en waarvoor de formatie op orde moet worden gebracht en er meer inhuur noodzakelijk wordt. Bij de toekomstige projecten moet er gedacht worden aan hemelwater (klimaat)visie per kern/stroomgebied, uitvoeringsagenda klimaat en maatregelen vanuit de klimaatstresstest. De bovenstaande ontwikkelingen maakt een stijging boven inflatie noodzakelijk. Voor 2022 wordt in totaal 3% voorgesteld. Voor de jaren daarna wordt rekening gehouden met een stijging van 3,3%. Ook met deze stijgingen bereiken we nog geen kostendekkend tarief en blijft een beroep op de reserve noodzakelijk, maar dat past binnen de reserve egalisatie rioolbeheer.

Vrijval kapitaallasten N329

We hebben lagere kapitaallasten voor de N329. Het gaat om een bedrag van € 26.000 vanaf 2022. We stellen voor om dit bedrag beschikbaar te houden voor de aansluiting van de N329 op de noordelijke ontsluitingsweg en de noodzakelijke aanpassingen van de verkeersregelinstallaties, zie hiervoor de 3O-ontwikkeling Noordelijke ontsluitingsweg binnen programma 7. Mobiliteit.

Boete Attero

We hebben een voordeel in 2021 van € 897.000. Dit komt doordat we de boete hebben teruggekregen die we hebben betaald vanwege het meningsverschil met Attero. In 2019 is er een voorlopige boete opgelegd aan de gemeente vanwege dit meningsverschil met Attero. Dit geschil ging om het aanleveren van huishoudelijk afval. In de periode van 1 februari 1997 tot 1 februari 2017 hadden de Brabantse gewesten een langlopend contract met de afvalverwerker Attero voor de verwerking van het huishoudelijk restafval. De Brabantse gewesten moesten contractueel gezamenlijk jaarlijks 510.000 ton huishoudelijk afval aanleveren. Sinds 2011 leveren de Brabantse gemeenten gezamenlijk minderafval aan. Attero stelde dat zij hierdoor financieel verlies heeft geleden. Daarom eiste Attero van de Brabantse gewesten compensatiekosten. De Brabantse gewesten hebben geweigerd dit te betalen. Als reactie hierop heeft Attero diverse arbitragezaken tegen de Brabantse gewesten gevoerd. De Brabantse gewesten hebben de rechtszaak over de jaren 2011, 2012, 2013 en 2014 gewonnen. Attero heeft de arbitrage over de jaren 2015, 2016 en de eerste maand van 2017 gewonnen. De gewesten zijn vervolgens een vernietigingsprocedure gestart bij het gerechtshof Den Haag. De rechter heeft nu een uitspraak gedaan en de vordering van Attero afgewezen. We krijgen het bedrag wat we eerder hebben betaald dus terug. Dit leidt tot een terugbetaling van € 896.793. Attero kan alleen nog in cassatie gaan. We verwachten dat de kans dat Attero in cassatie gaat én deze wint, op ruim minder dan 50%.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

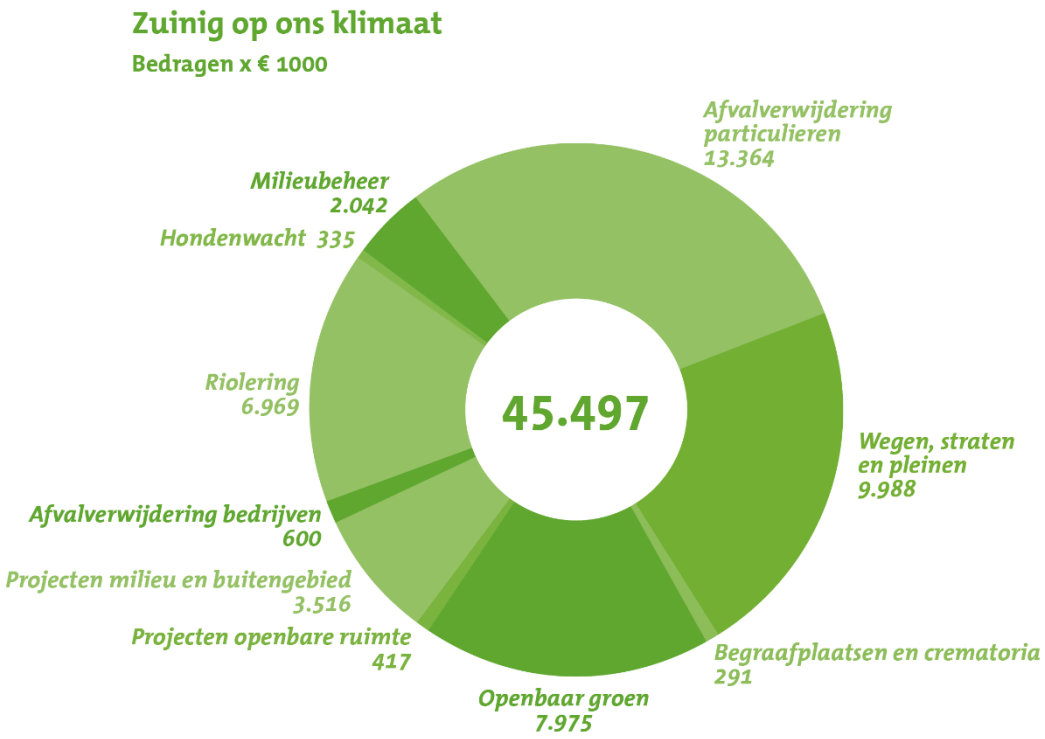
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	41.721	41.846	42.124	42.355	42.550
Baten	-25.738	-25.355	-25.355	-25.452	-25.452
Saldo	15.982	16.491	16.770	16.903	17.099
Stortingen reserves	467	423	93	-57	-57
Onttrekkingen reserves	-1.999	-1.569	-1.177	-937	-941
Saldo mutaties reserves	-1.531	-1.146	-1.084	-994	-998
Totaal bestaand beleid	**14.451**	**15.345**	**15.686**	**15.909**	**16.101**
Nieuw beleid	0	1.000	0	0	0
3O-Ontwikkelingen	-955	-24	532	-26	-27
Budgettair neutrale wijzigingen	-5	381	379	507	526
Totaal programma	**13.491**	**16.702**	**16.597**	**16.390**	**16.600**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Projecten milieu en buitengebied	262
Totaal Programma	**262**

Programma 6. Vitale economie

1. Inleiding

Binnen het programma Vitale Economie staat toekomstbestendige werkgelegenheid en toekomstbestendige economische structuur voor de inwoners van Oss centraal. Want het hebben van werk stelt mensen in staat om hun bestaan zelf vorm te geven en mee te doen in de maatschappij. Met de COVID-19, waarvan we het effect op de werkgelegenheid op dit moment nog niet in de volle omvang kunnen overzien, is deze opgave actueler dan ooit. Hoewel de klappen tot nu toe nog mee lijken te vallen, weten we niet welke golf er nog komt wanneer bijvoorbeeld de COVID-19 steun van de Rijksoverheid stopt.

Randvoorwaarde voor duurzame economische ontwikkeling en werkgelegenheid is een arbeidsmarkt die goed functioneert en aansluit bij de vraag en ontwikkelbehoefte van het bedrijfsleven. Ook het versnellen van de transitie naar een circulaire economie en het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is belangrijk. Zo snijdt het mes aan twee kanten; nieuwe ontwikkel- en groeikansen voor onze bedrijven én een bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken.
Wij vinden het belangrijk dat nieuwe én al in Oss gevestigde bedrijven hier goed uit de voeten kunnen. Daar richten we onze acquisitie op en ook ons accountmanagement. Oss is dé maakstad in de regio Noordoost Brabant en daar zijn we trots op. Onze opgave is het om samen met het bedrijfsleven, het onderwijs en de regio telkens weer te komen tot vernieuwingen en zo te bouwen aan een vitale economie, klaar voor de toekomst. Daarom zijn we ook zeer actief in Oss en in de regio op het gebied van economische structuurversterking. In Oss met de Kracht van Oss, en de Talentencampus, bijvoorbeeld met Learning Communities. In de regio via Regio Noordoost-Brabant (RNOB), Agrifood Capital (AFC), Vijsterren Logistiek en Ondernemerslift+ bouwen we aan een economische profilering en ontwikkeling van sectoren die toekomst hebben op zowel economisch als duurzaamheidsvlak. Via AFC en de regiodeal komen er ook middelen beschikbaar voor deze structuurversterking. Overheid, onderwijs en ondernemers (3O) werken daarbij nauw samen. Meer daarover is te vinden in programma 10. In samenwerking met 's-Hertogenbosch en Bernheze werken we aan de ontwikkeling en realisatie van een duurzaam bedrijventerrein Heesch-West voor Logistieke en grootschalige bedrijven en bedrijven in de sector Life Sciences. Ons paradepaardje op het gebied van sectorenbeleid blijft Life Sciences en de verdere doorontwikkeling van Pivot Park. Daarom willen we van 2022/2023, met de terugkeer van Organon in Oss en de historische betekenis van Farma en life sciences voor Oss, een bijzonder jaar maken.

2. Programma-onderdelen

2.1 Ruimte voor bedrijven

Wat willen we bereiken?

We willen voldoende ruimte voor bedrijven in Oss en de regio creëren. Door tijdig in te spelen op de vraag zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin creëren we ontwikkelkansen voor bedrijven in Oss. Daarbij zijn voorzieningen genoemd in programma 7 zoals haven, spoor en infrastructuur belangrijk. Ook spelen de bedrijventerreinen een belangrijke rol, omdat 42% van de werkgelegenheid in Oss op bedrijventerreinen zit. Vorstengrafdonk is een up-to-date bedrijventerrein. Heesch-West, Pivot Park, maar ook het multimodaal ontsloten terrein aan de haven van Oss hebben potentie om zich verder door te ontwikkelen tot duurzame en toekomstbestendige terreinen die veel werkgelegenheid bieden. Op Moleneind onderzoeken we concreet stappen op gebied van verduurzaming.
We zien dat voor bedrijven het vinden van passende ruimte onder druk staat. Daar zetten we komende periode fors op in. Natuurlijk moet er ook buiten de bestaande bedrijventerreinen ruimte zijn om te ondernemen. Daarbij kijken we vooral naar mogelijkheden en werken de gedachte voor het juiste bedrijf op de juiste plaats verder uit. Of het ODE (Onderzoekscentrum Duurzame Eiwitten) daadwerkelijk in Oss landt is niet zeker. Dat is mede afhankelijk van de investeringsbereidheid van de sector. Het haalbaarheidsonderzoek loopt nog.
Inmiddels staan er echter alweer nieuwe ontwikkelingen op stapel bijvoorbeeld op het gebied van duurzame verpakkingen. Dit koppelen we ook aan het circulair Food Centre in Meierijstad. Zo blijft Oss verbinden en innoveren.
De toename van bedrijven en groei van bedrijventerreinen, vergroot de vraag naar arbeidskrachten. Voor de economische ontwikkeling is het van belang om voldoende arbeidskrachten beschikbaar te hebben in Oss.

Arbeidsmigranten zijn hiervoor een oplossing. Tegelijkertijd brengt dit andere vraagstukken rondom huisvesting en veiligheid met zich mee. Plannen hiervoor zijn opgenomen in programma 2. Werk, inkomen en onderwijs.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We hebben voldoende en geschikte mogelijkheden voor bedrijfshuisvesting.*
- *Bedrijventerrein Vorstengrafdonk is in 2022 volledig uitgegeven.*
- *Er wordt gestart met de uitgifte van Heesch-West*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/ar)?**
– We werken samen met Pivot Park zodat de farmaceutische industrie in Oss zich kan ontwikkelen tot één van de farmaceutische hotspots in Nederland.	2022-2025
– We versterken onze tri-modale verbindingen en benutten de kansen hiervan beter. Bereikbaarheid van bedrijventerreinen en duurzame mobiliteit zijn belangrijke aandachtspunten voor goederen- en personenvervoer.	2021-2025
– We blijven werken aan de toekomstbestendigheid van onze werklocaties en zetten er op in dat er genoeg aanbod aan bedrijventerreinen is. De actiepunten die voortvloeien uit het onderzoek - dat in 2021 is uitgevoerd naar toekomstbestendige uitbreiding binnen Osse bedrijventerrein - voeren we uit. Ook stimuleren we onderlinge samenwerking tussen bedrijventerreinen.	2022-2023
– We inventariseren de wensen en behoeften van bedrijven aan en rondom de binnenhaven van Oss. Dit is een eerste stap naar een verkenning van een duurzame gebiedsontwikkeling van het havengebied.	2021-2022
– We ontwikkelen de spoorzone tot een woon-werkgebied met een stedelijk profiel.	2022-2025
– We werken samen met VNO-NCW, OIK en bedrijven op Moleneind/Landweer in een pilot Duurzame bedrijventerreinen. De ervaringen gebruiken we voor verduurzaming van andere bedrijventerreinen.	2021-2023
– Bij verhuisbewegingen van bedrijven naar Heesch West zetten we in overleg met vastgoedeigenaren in op een optimale invulling van de vrijkomende locaties. Gelet op de belangstelling zullen scherpe keuzes gemaakt moeten worden.	2022-2025
– We gaan voor een goedgekeurd bestemmingsplan en start uitgifte op Heesch-West in 2022	2022

2.2. Aantrekken en behouden van talent

Wat willen we bereiken?

Om koploper te blijven in de verschillende economische sectoren in Oss is het aantrekken en behouden van talent voor de bedrijven belangrijk. Naast een aantrekkelijk woon- en leefklimaat met voorzieningen als een centrum en levendig verenigingsleven is onderwijs op alle niveaus daarvoor vaak cruciaal. Oss beschikt wel over een instelling voor MBO, die Oss heel graag wil behouden en waarvoor inzet wordt gepleegd via programma 2. Oss beschikt echter niet over een hoger onderwijsinstelling. Daarom maken we binnen dit programma 6 extra werk van het aantrekken en interesseren van studenten en hoger opgeleid talent voor het lokale bedrijfsleven in Oss. Hoger opgeleid talent brengt nieuwe kennis, die nodig is om te innoveren en te verduurzamen. Maar ook om groei mogelijk te maken, zoals in de sector Life Sciences.

De vraag en het aanbod van personeel moeten bij elkaar aansluiten. Dit is een samenspel tussen arbeidsmarkt, onderwijs, bedrijfsleven en een aantrekkelijke leefomgeving. De talentencampus, de gemeente en het bedrijfsleven spelen hierin een belangrijke rol. Het gezamenlijke initiatief om een lerende stad te willen zijn op alle niveaus krijgt steeds meer vorm.

Een bijzondere uitdaging is de aanwezigheid, de behoefte, de huisvesting en de integratie van arbeidsmigranten. In een aparte bestuursopdracht is hier aandacht voor. Dit raakt aan het programma vitale economie maar zeker ook aan het programma 2 (arbeidsmarkt) en programma 8 (huisvesting). Zonder de inzet van arbeidsmigranten kan de krapte en de mismatch op de arbeidsmarkt niet worden opgelost en bedreigt het de continuïteit van bedrijven. Door samen op te trekken wordt gewerkt aan integrale oplossingen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Bedrijven in Oss beschikken op het juiste moment over de juiste hoeveelheid mensen, met de juiste kwalificaties op de juiste plek. Meetbaar in een lagere werkloosheid en een afname van het aantal en de looptijd van vacatures*
- *We brengen talentontwikkeling en valorisatie tussen onderwijsinstellingen en (MKB)bedrijven tot stand*
- *We interesseren hoger opgeleid talent voor onze lokale arbeidsmarkt*
- *We stimuleren samenwerking onderwijs en bedrijfsleven op het gebied van digitalisering en circulaire economie*

Voor overige arbeidsmarkt-doelstellingen en activiteiten zie programma 2. Werk, inkomen en onderwijs. Bij de uitvoering trekken verschillende afdelingen met elkaar op.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
– We boeien en binden meer middelbaar en hoger opgeleid talent aan Oss en het Osse bedrijfsleven. Dit bereiken we door ruimtelijk economische en sociaal economische opdrachten voor studenten uit te zetten en te begeleiden. Tevens door (digitale) workshops en presentaties te geven op onderwijsinstellingen en beurzen in de regio.	2022-2025
– We ondersteunen een hybride leeromgeving bij Pivot Park, dankzij een bijdrage van de Provinciale Agenda Coronaherstel.	2022-2025
– We ondersteunen bij de uitvoering van het project Digitale werkplaatsen Oss en de opzet van een RIF aanvraag datagedreven leergang voor ROC's.	2022-2023
– We blijven inzetten op fatsoenlijk, eerlijk en goed betaald werk voor arbeidsmigranten in Oss. Dit doen we door in te blijven zetten op de bestuursopdracht arbeidsmigratie en er verdere uitvoer aan te geven.	2022-2023

2.3 Versnellen van de transitie naar een duurzame circulaire economie

Wat willen we bereiken?
Om in 2050 energieneutraal en volledig circulair te zijn moeten nog grote stappen worden gezet. Door te faciliteren en stimuleren dagen we het Osse bedrijfsleven uit hierin stappen te zetten en tot nieuwe businessmodellen te komen. Hierin speelt de inzet van de Kracht van Oss een belangrijke faciliterende rol.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Het bedrijfsleven in Oss voldoet aan het Nationaal Energieakkoord en het Nationaal Grondstoffenakkoord. Dit houdt in dat Oss in 2050 energieneutraal en volledig circulair is*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We ondersteunen ondernemers bij duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen via de Kracht van New Business Oss (MVO-verklaringen en innovatieve samenwerkingsvouchers) en organiseren jaarlijks een event over duurzaam ondernemen.	2021-2025
– We bieden samen met de Kracht van New Business Oss ondernemers een begeleidingstraject om hun bedrijfsprocessen circulair te ontwerpen (Business Model Template).	2022
– We werken samen met onze verpakkingsbedrijven en HAS Hogeschool aan het verduurzamen van voedselverpakkingen in het Innovatieprogramma Circulaire Verpakkingen Oss en organiseren jaarlijks het landelijk event Dag van de duurzame verpakking (Regiodeal).	2022-2023
– We zijn deelnemer aan een haalbaarheidsonderzoek naar een Onderzoekscentrum Duurzame Eiwitten (dierlijke eiwittransitie) (Regiodeal).	2022
– We werken nauw samen met de Minor Circulaire Economie en het Centrum voor Meerwaarde Creatie van de HAN. We formuleren en begeleiden minimaal drie onderzoeksopdrachten per jaar voor studenten.	2022-2025
– We zetten het project Adviserend toezicht met de ODBN voort. We ondersteunen en adviseren bedrijven om te voldoen aan hun wettelijke energiebesparingsplicht.	2022
– We bieden ondernemers praktische ondersteuning bij de aanschaf van zonnepanelen. Ook stimuleren we de aanleg van zonnepanelen bij de nieuwbouw van bedrijfspanden.	2022
– We zetten ieder jaar vijf inspirerende voorbeelden van ondernemers in de schijnwerpers in de Week van de Circulaire Economie. We adopteren een duurzaamheidsprijs die we jaarlijks uitreiken tijdens het Business Gala Oss.	2022-2025
– Samen met de Kracht van New Business Oss en de HAN werken we samen in een innovatieve onderwijsmodule Global Goals.	2022
– We verkennen de mogelijkheden van biobased verdienmodellen voor de landbouw, bijvoorbeeld als producent van nieuwe grondstoffen voor de maakindustrie.	2022-2025
– We vertalen de gevolgen van nieuwe landelijke en Europese regels voor onze ondernemers.	2022-2025

2.4 Topsectoren

Wat willen we bereiken?

Voor een vitale economie is een diversiteit aan economische sectoren nodig zodat economie weerbaar en minder kwetsbaar is in tijden van crisis. Dat betekent dat we in onze dienstverlening oog moeten hebben voor alle ondernemers, groot en klein, om daarmee netwerken te bouwen en te onderhouden. Er zijn echter 3 landelijk als zodanig erkende topsectoren prominent aanwezig in Oss die op regionaal/landelijk niveau aandacht krijgen en in de picture staan in het kader van een vitale economie. Deze krijgen om die reden in Oss extra aandacht o.a. via portfolio's en social media. Dat zijn Life Sciences, Logistiek en Agrifood. Daarnaast wordt in Oss de sector bouw, maak en installatie ook nadrukkelijk genoemd en herkend als topsector en krijgt deze sector om die reden ook die bijzondere aandacht. We blijven Oss profileren als maakstad.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Vijssterrenlogistiek staat in de top 5 van logistieke hotspots in Nederland*
- *Oss wordt herkend als dé 'Industrial hotspot' voor medicijnontwikkeling en productie in Nederland*
- *Oss is nationaal een krachtige speler binnen de sector Agrifood*
- *We profileren Oss als maakstad en geven extra aandacht aan de bouw- maak- en installatiesector*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– We dragen ondernemend Oss uit via ondernemersverenigingen en ondernemers. Regionaal doen we dit via de RNOB en AgriFood Capital, Provinciaal via de Provincie Noord-Brabant, B5 en M7 en Landelijk doen we dat via de G40, VNG en het ministerie van EZK.	2022-2025
– Onder de vlag van Vijfsterrenlogistiek profileren we ons als logistieke hotspot en werken we aan verduurzaming, digitalisering en goed personeel voor de logistieke sector.	2022-2025
– In 2022-2023 is het 100 jaar geleden dat in Oss gestart is met het op grote schaal fabriceren van medicijnen. Ook passen we hier al 25 jaar met veel succes biotech toe bij MSD op de Geer. Plus bestaan Pivot Park en Aspen dan 10 jaar en Organon 1 jaar. Kortom een jubileumjaar, dat we samen met de Life Sciences bedrijven en anderen vieren vanaf september 2022. Vanuit de gemeente zetten we in op verschillende activiteiten met thema economie, arbeidsmarkt/onderwijs en maatschappij. We reserveren € 200.000 voor het themajaar, mits de bedrijven minstens net zoveel investeren. Dit budget wordt grofweg ingezet op de drie actielijnen met ruwweg deze verdeling economie 40.000, 70.000 voor arbeidsmarkt/onderwijs, en 90.000 voor maatschappelijke impact. Omdat we verwachten dat we vanuit economie makkelijker cofinanciering vinden is deze verdeling aangebracht.	2022-2023
– We doen mee aan de landelijke verkiezing MKB-vriendelijkste gemeente 2022 en gaan voor een top-10 positie.	2022
– Door de profilering van Oss als maakstad ondersteunen we de bouw- maak- en installatiesector in Oss.	2022-2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de duurzaamheidscirkel, vooral aan de profit-kant, waarbij people en planet ook goede aandacht krijgen:

- Arbeid: Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo.
- Kennis: Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op samenwerking met bijvoorbeeld Avans, HAS, HAN en universiteiten in onze nabijheid.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden: we kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is dit een belangrijke factor. We hebben hier regionaal afstemming over.
- Daarnaast ontwikkelen we projecten en activiteiten die de transitie binnen het bedrijfsleven naar een duurzame en circulaire economie moeten versnellen (zie paragraaf 2.2).

De global goals die bij dit programma horen zijn: geen armoede, kwaliteitsonderwijs, duurzame energie, fatsoenlijk werk en gezonde economie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen, verantwoorde consumptie en productie en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Heesch West

De gemeenschappelijke regeling Heesch West heeft als doel het ontwikkelen van een nieuw regionaal bedrijventerrein. In een ambitieuze, toekomstgerichte ontwikkeling biedt Heesch West ruimte aan middelgrote tot zeer grootschalige bedrijven, die elders in de regio geen passende huisvesting (meer) vinden. In belangrijke mate zijn dit bedrijven die nu al een regionale binding hebben en zich binnen onze regio willen doorontwikkelen.
Heesch West versterkt het vestigingsklimaat voor Noordoost-Brabant door in te spelen op deze specifieke kwaliteiten. Het nieuwe terrein biedt vestigingsmogelijkheden voor nieuwe regionale en (inter)nationale ruimtevragers én biedt uitbreidingsmogelijkheden voor het bedrijfsleven uit onder andere onze gemeente. Daarnaast zorgt Heesch West voor directe en indirecte werkgelegenheid voor de regio, waarvan een belangrijk deel in Oss woont of gaat wonen.

3.3 Beleidskaders

1. Economische ambities 2014-2020
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss
4. Peiling Ondernemersklimaat Oss (POK)
5. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
6. Bouwsteen voor economische strategienota 2021-2025 gemeente Oss (2021)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Werkgelegenheid	OssStat*	39.512	40.310	42.917	42.940	41.310
Vestigingsklimaat	Benchmark Ondernemers-klimaat**	6,8				7.0
Vestigingsklimaat	Peiling 'MKB vriendelijkste gemeente'***		7,2			7.0
Ranking 'Logistieke hotspots'	www.logistiek.nl	5	7	7	8	5

** Gebruikt zijn de LISA-cijfers, die zijn berekend op basis van KvK-gegevens aangevuld met steekproefonderzoek onder bedrijven. De cijfers zijn een schatting van de werkgelegenheid van halverwege het jaar ervoor. In landelijk LISA-verband wordt ervoor gekozen om jaarlijks de historie met terugwerkende kracht te actualiseren. De cijfers zijn terug te vinden in OssStat onder het kopje Economie.*
*** Na 20217 heeft er geen peiling meer plaatsgevonden. In 2020 zijn er wel drie ondernemersenquêtes gehouden waarin de ondernemers hebben aangegeven welke zorgen zij hebben (financien, investeringen en personeel) i.v.m. COVID-19 en welke ondersteuning nodig is.*
**** De verkiezing vindt elke twee jaar plaats. In 2020 heeft Oss niet actief deelgenomen. in 2022 wordt dat wel weer gedaan.*

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	51,6	52,0	2020
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	135,1	145,2	2020
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	720,0	768,2	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Jubileumjaar Life Sciences	0	100	100	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**100**	**100**	**0**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Jubileumjaar Life Sciences

We willen € 200.000 beschikbaar stellen voor het jubileumjaar Life Sciences. In de periode 2022-2023 bestaat de farma in Oss 100 jaar. Dit feest vieren we samen met de bedrijven MSD, Aspen, Organon en Pivot Park. De festiviteiten starten in september 2022. Een jubileumjaar dus, waartoe we bedrijven, wetenschap, onderwijs, kennisinstellingen, verenigingen, overheid en andere partners in Noord-Brabant en Nederland willen uitnodigen om vooruit te kijken naar de toekomst van Life Sciences. We vragen hiervoor voor het jaar 2022 en 2023 € 100.000 aan met als voorwaarde dat de bedrijven hetzelfde bedrag beschikbaar stellen.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
COVID-19: Markt	30	0	0	0	0
Baggeren haven	0	1.474	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**30**	**1.474**	**0**	**0**	**0**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

COVID-19: Markt

We hebben een nadeel in 2021 van € 30.000 op de opbrengsten van marktgelden door COVID-19. Gedurende de periode van de COVID-19 maatregelen zijn de weekmarkten omgezet naar versmarkten. Dit betekent dat we minder marktgelden hebben ontvangen vanuit kooplieden met Non-food. Van losse standplaatsen werd minder gebruik gemaakt.

Baggeren haven

We doen in 2021 onderzoek naar noodzakelijk baggeren in de haven. Dit onderzoek kost € 150.000 en we betalen dit uit de reserve IUP. Het havenverkeer van de haven van Oss, maar ook in de Lithse Ham, wordt belemmerd door baggerspecie. Verschillende bedrijven ondervinden hiervan hinder. Dit is eerder dan in het beheerplan Haven is verwacht. Om een juiste calculatie te kunnen maken, moet er dit jaar een meting plaatsvinden om uitvoering van baggeren in 2022 te laten plaatsvinden. Dit onderzoek kost € 105.000. We betalen dit uit de reserve IUP. Naar aanleiding van meldingen over ondieptes in de havens en watergebieden van gemeente Oss, zijn in 2020/20121 dieptepeilingen uitgevoerd. Uit deze peilingen blijken inderdaad op vele locaties ondieptes aanwezig. Adviesbureau Sweco heeft in opdracht van de gemeente Oss een adviesrapport uitgebracht. De aanbevelingen geven aan, dat de urgentie om baggerwerkzaamheden uit te voeren zeer hoog is. Ook moet de afsluitende kleilaag hersteld worden. We gaan aanvullende metingen verrichten om de werkzaamheden en hoeveelheden goed in een bestek/opdracht op te nemen. Op basis hiervan krijgen we inzicht in de kosten. Op basis van het eerste onderzoek zijn de kosten geraamd tussen € 1,7 miljoen en € 3,6 miljoen. We reserveren daarom alvast in 2022 een bedrag van € 1,5 miljoen. We storten dit in de nieuwe reserve voor het baggeren van de haven. Bij de Eerste financiële tussenrapportage van 2022 nemen we de definitieve financiële gevolgen op.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

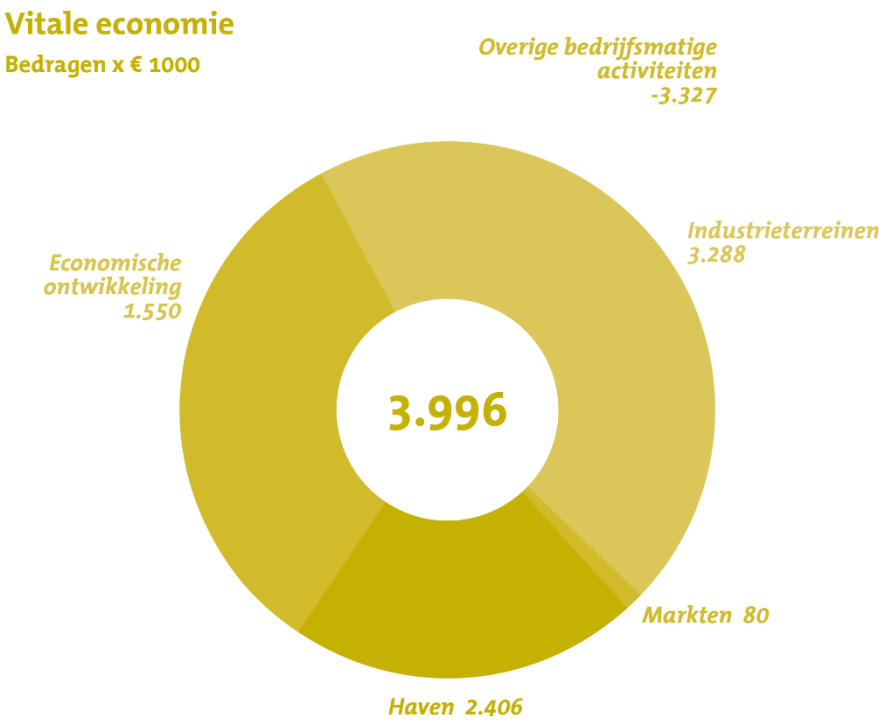
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	13.966	12.609	8.628	4.744	3.415
Baten	-14.818	-13.028	-9.044	-3.308	-1.980
Saldo	-853	-420	-416	1.436	1.435
Stortingen reserves	2.452	1.956	1.950	0	0
Onttrekkingen reserves	-193	-140	-140	-40	-40
Saldo mutaties reserves	2.259	1.816	1.810	-40	-40
Totaal bestaand beleid	**1.406**	**1.396**	**1.394**	**1.395**	**1.395**
Nieuw beleid	0	100	100	0	0
3O-Ontwikkelingen	30	1.474	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	0	11	15	15	15
Totaal programma	**1.436**	**2.981**	**1.509**	**1.411**	**1.410**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 7. Mobiliteit

1. Inleiding

Oss is goed aangesloten op de landelijke infrastructuur. Via het spoor, de Maas en het rijkswegennet (A50/A59) zijn we goed bereikbaar. Deze bereikbaarheid willen we waarborgen, ook als de stad zich verder ontwikkelt. Het is daarbij van belang om zowel de individuele als de collectieve verplaatsingen goed te faciliteren.
We beschouwen de mogelijkheden om ons te verplaatsen als vanzelfsprekend. Een goede bereikbaarheid stelt ons in staat te werken, te recreëren, voor onszelf en anderen te zorgen. Maar onze verplaatsingen kunnen ook onwenselijke effecten hebben in onze omgeving, zoals onveiligheid en overlast in de vorm van geluid of parkeerdruk. De COVID-19 crisis heeft laten zien dat verplaatsingen ook niet altijd nodig zijn of op een andere, alternatieve manier kunnen. In Oss willen we de verplaatsingen mogelijk maken maar wel met een goede balans tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid.

2. Programma-onderdelen

2.1 Bereikbaarheid

Wat willen we bereiken?

Om een goede bereikbaarheid te waarborgen werken we verder aan de aanpak van de knelpunten op de A50 en aan een betere doorstroming op de hoofdwegen. Hierbij vinden we het ook belangrijk om te onderzoeken of we de veiligheid op en rond het spoor kunnen verbeteren en de barrièrewerking van het spoor kunnen verminderen. Ook vinden we een verbetering van de kwaliteit van de stations belangrijk.
Als gevolg van de woningbouwontwikkelingen in Oss-west en de verstedelijkingsopgave in de stad komt de verkeersafwikkeling onder druk te staan. Om een goede bereikbaarheid te behouden onderzoeken we of er knelpunten ontstaan in ons wegennet. Hierbij kijken we ook naar kansen voor duurzame mobiliteit en een comfortabel fietsroutenetwerk. Voor de bereikbaarheid van het centrum zorgen we voor voldoende parkeergelegenheid in het centrum van de stad.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Het behouden van een goede bereikbaarheid*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We zetten ons in voor een betere verkeersafwikkeling bij knooppunt Paalgraven en blijven aangehaakt bij het MIRT-onderzoek op de A50. We nemen deel aan de Corridoraanpak A50 Nijmegen-Eindhoven en kijken op welke manier we hier onze bijdrage kunnen leveren aan flankerende maatregelen.	geheel 2022 en verder
- We werken verder aan het ontwerp van fase 1 en 2 van de ontsluitingsweg Oss-Noord.	geheel 2022
- We brengen de toekomstige knelpunten in ons wegennet in beeld, rekening houdend met grootschalige woningbouwontwikkelingen in Oss-west en de verstedelijkingsopgave in de stad. Op basis van de knelpuntenanalyse doen we onderzoek naar een robuuste en duurzame ontsluiting voor Oss-west. daarnaast bekijken we of er op andere plekken maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld op de Singel 1940-1945.	Q4/2022
- Wanneer er inzicht is in de gevolgen van de grootschalige woningbouwopgave en de verstedelijkingsopgave zetten we de vervolgstap die moet leiden tot de actualisatie van het mobiliteitsbeleid, waarbij we ook de kansen voor duurzame mobiliteit meenemen.	2022-2023
- We werken aan de verbetering van onze infrastructuur en voeren projecten uit die bijdragen aan de doorstroming, verkeersveiligheid en leefbaarheid. Denk hierbij aan de herinrichting van de Hertogensingel en Paganinistraat. Ook werken we aan een goede ontsluiting van bedrijventerrein Vorstengrafdonk.	geheel 2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Samen met andere partners zoals NS, Prorail, provincie Noord-Brabant en Rijk verkennen we kansen en mogelijkheden om het gebruik van het spoor/trein te verbeteren, de kwaliteit van de stations te verbeteren, de veiligheid op en rond het spoor te verbeteren en de barrièrewerking van het spoor te verminderen	geheel 2022 en verder
- De exploitatie van het parkeerbedrijf staat al enige jaren onder druk. Waar dit eerst voornamelijk voortvloeide uit de verlaagde dagdeel- en dagtarieven, is dit sinds begin 2020 voornamelijk het gevolg van COVID-19. Nog onduidelijk is wat de structurele effecten zijn van COVID-19, als gevolg van veranderend winkelgedrag, en de voortgaande verandering van functies binnen het centrum, met name van winkelfunctie naar woonfunctie en horeca. Deze ontwikkelingen tezamen vragen om een bijsturing van het parkeerbeleid.	Q2/2022
- We nemen extra capaciteit op voor mobiliteit. Het gaat om een strategisch adviseur ten behoeve van de woningbouwopgave en de ontwikkeling van de spoorzone en capaciteit voor de beleidsontwikkeling van verkeer. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.2 Verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzame mobiliteit

Wat willen we bereiken?

In de woonwijken en kernen is vooral sprake van bestemmingsverkeer. We hebben een uitgebreid net van comfortabele fietsverbindingen. Als de auto of fiets geen optie is, dan is gebruik van een vorm van openbaar vervoer of kleinschalig georganiseerde vervoersdienst mogelijk. Het verkeer veroorzaakt voor bewoners en gebruikers zo min mogelijk onveilige situaties, hinder van geluid of slechte luchtkwaliteit.

De hoofdinfrastructuur draagt in belangrijke mate bij aan behoud van een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Hier liggen ook kansen voor verduurzaming van verkeersbewegingen.
Ook het spoor, kanaal en de haven dragen bij aan een veilige en bereikbare stad op een duurzame manier. Over het water en over het spoor kan eenzelfde aantal personen en goederen worden vervoerd met minder negatieve effecten voor het milieu dan wanneer zij over de weg wordt vervoerd.
We streven naar een toename van het aandeel fiets en openbaar vervoer in de verdeling van vervoer naar vervoerswijzen (zogenaamde modal split). We streven naar geen verkeersdoden en minder of het liefst geen verkeersongevallen. Daar waar verkeer tot overlast leidt, bijvoorbeeld geluidoverlast, zoeken we uit wat er tegen die overlast kan worden gedaan en welke rol de gemeente daarin kan en wil spelen.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een betere verkeersveiligheid*
- *Meer duurzaam verkeer*
- *Zo min mogelijk overlast van verkeer*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Om het fietsen te stimuleren en de verkeersveiligheid te verbeteren werken we verder aan de realisatie van het fietspad langs de Kennedybaan en de realisatie van de fietstunnel(s) onder de Saal van Zwanenbergsingel.	geheel 2022
- We zijn aangehaakt bij het Nationaal Toekomstbeeld fiets en kijken of we onze snelfietsroutes en het lokale fietsroutenetwerk moeten uitbreiden of aanpassen. Hierbij kijken we ook naar de ontsluiting van nieuwe woonwijken zoals Oss-west.	2022-2023

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Om het fietsparkeren bij het station goed te faciliteren kijken we samen met Prorail wat er nodig is om de fietsenstalling bij het station op te waarderen	Q3/2022
- Om de verkeersveiligheid te verbeteren werken we steeds meer vanuit de risicogestuurde aanpak waarbij we kijken naar de risicolocaties en risicodoelgroepen. Dit moet leiden tot een uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid. Waar mogelijk pakken we thema's regionaal op (bijvoorbeeld projecten gericht op alcohol en drugs, afleiding in het verkeer).	geheel 2022
- In 2020 is het traject gestart om te komen tot een nieuwe concessie voor openbaar vervoer in Oost-Brabant. Samen met de regio en de provincie Noord-Brabant zoeken we naar nieuwe vormen van openbaar vervoer of deelmobiliteit, zodat iedereen overal de mogelijkheid heeft om hiervan gebruik te maken.	2025
- We onderzoeken of de wijkbus onderdeel kan worden van dit systeem van gedeelde mobiliteit. Tot die tijd blijven we de wijkbus net als afgelopen jaren steunen in de vorm van een subsidie.	2022-2024
- We geven uitvoering aan de afspraken uit de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) door een integrale visie en plaatsingsbeleid voor laadinfrastructuur op te stellen en door het proactief plaatsen van laadpalen.	2022-2024
- We steunen het initiatief om te komen tot een Innovatiecentrum Verkeer en Logistiek. We zijn in afwachting van de plannen en kijken dan op welke manier we het initiatief kunnen steunen.	Nog niet bekend
- We continueren de ondersteuning van de buurtbus en de Maasveren. Daarnaast hebben we de Maasveren ondersteund met een éénmalige extra bijdrage in 2021 om de gevolgen van COVID-19 op te vangen.	2022-2023

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

De activiteiten genoemd onder 'Duurzame Mobiliteit' dragen bij aan een duurzamer verkeerssysteem, onder andere door:

- het zorgen voor een betere verkeersveiligheid.
- het stimuleren van meer duurzame verkeersbewegingen (te fiets, per spoor of over water).
- het verminderen van overlast van verkeersbewegingen (o.a. geluid, CO2-uitstoot).

De global goals die bij dit programma horen zijn: goede gezondheid en welzijn, duurzame energie, duurzame industrie, innovatie en infrastructuur, duurzame steden en gemeenschappen en klimaatactie.

3.2 Verbonden partijen

Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Mobiliteitsvisie (2009) en mobiliteitsplan (2011)
2. Parkeerbeleidsplan (2005) en Nota Parkeernormen (2017)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Verkeersongevallen totaal	Viastat**	389	368	383	343	0*
Aantal ongevallen met doden	Viastat	5	3	1	2	0*
Aantal ongevallen met gewonden	Viastat	100	83	60	55	0*
Aantal doden	Viastat	5	6	1	2	0*
Aantal gewonden	Viastat	110	93	68	64	0*
Aantal laadpalen in de openbare ruimte		13	17	29	45	N.v.t.
Elektrische personenauto's (per 1.000 inwoners)	RDW klimaatmonitor	3,4	4,3	5,1	9	N.v.t.

*We streven naar een daling van het aantal ongevallen en slachtoffers in het verkeer. Het ultieme doel is 0 doden en/of gewonden.
**Dit betreffen uitsluitend gegevens van door de politie geregistreerde ongevallen.

3.5 Waar staat je gemeente

Niet van toepassing.

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Subsidie wijkbus	0	25	25	25	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**25**	**25**	**25**	**0**

Toelichting nieuw beleid

Subsidie wijkbus

De subsidie voor de wijkbus stopt na dit jaar. Wij willen de subsidieverstrekking voortzetten voor een periode van 3 jaar, namelijk van 2022 tot en met 2024. De kosten hiervoor bedragen € 25.000 per jaar.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
COVID-19: Nadeel parkeren	1.225	4	40	0	0
COVID-19: eenmalige subsidie Maasveren	95	0	0	0	0
Noordelijke ontsluitingsweg	0	0	26	26	26
Totaal 3O-ontwikkelingen	**1.320**	**4**	**67**	**26**	**26**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

COVID-19: Nadeel parkeren
We hebben voor parkeren een incidenteel nadeel van € 1,2 miljoen. Daarnaast staat de begroting voor parkeren de komende jaren ook flink onder druk. Net als in 2020 hebben we in 2021 een nadeel door COVID-19. Daardoor lopen de inkomsten fors terug. Wat de effecten na COVID-19 zullen zijn op het winkelbezoek en dus ook op het parkeren is nu nog niet te zeggen. We nemen maatregelen door te investeren in de scanauto. Deze zou een positief effect moeten hebben op de inkomsten. Het effect van deze scanauto op het betalingsgedrag van parkeerders wordt nog onderzocht. In 2022 gaan we een nieuw beleidsplan maken met daarin de opties om te komen tot een sluitend beheerplan parkeren. Vooralsnog is het structurele tekort in 2021, 2022 en 2023 ten laste gebracht van de reserve parkeren. We onttrekken in 2022 € 402.000 en in 2023 € 332.000. Daarna is de reserve leeg. In 2024 en verder wordt ervan uitgegaan dat het nieuwe beleidsplan financiële dekking geeft.

COVID-19: eenmalige subsidie Maasveren
We verstrekken de Maasveren een eenmalige extra subsidie van € 95.000. De Maasveren hebben door COVID-19 veel omzet verloren. Door COVID-19 zijn er minder overzettingen en daardoor minder veeropbrensten. Dit heeft geleid tot een fors omzetverlies in 2020. Om hen hierin tegemoet te komen verstrekken wij hen een eenmalige subsidie van € 95.000.

Noordelijke ontsluitingsweg
We reserveren een bedrag van afgerond € 26.000 voor de noordelijke ontsluitingsweg. We hebben lagere kapitaallasten voor de N329 en willen dit beschikbaar houden voor de aansluiting noordelijke ontsluitingsweg voor op de N329 en de noodzakelijke aanpassingen van de verkeersregelinstallaties.

4.3 Septembercirculaire
Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

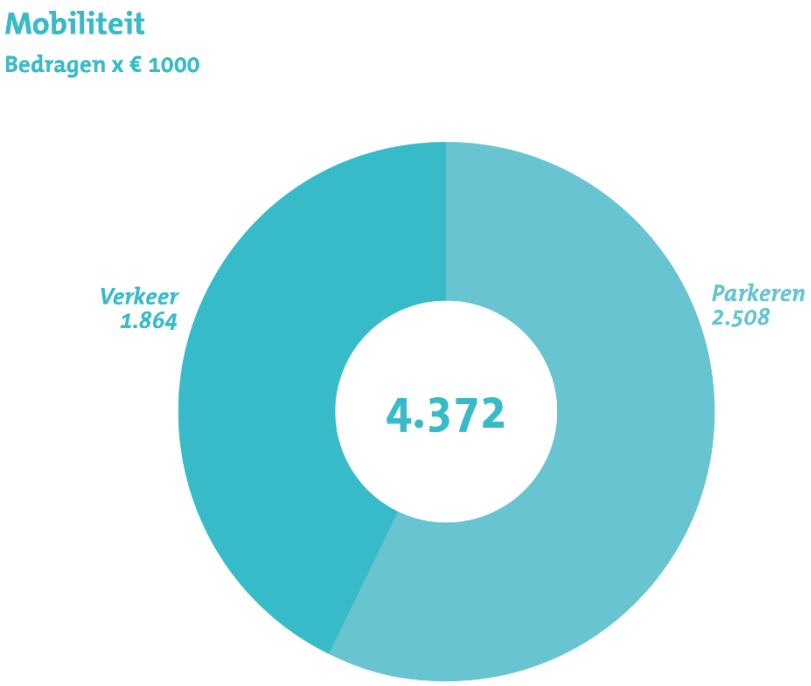
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	3.816	3.644	3.867	3.744	3.794
Baten	-2.499	-2.392	-2.328	-2.265	-2.265
Saldo	1.317	1.252	1.539	1.480	1.529
Stortingen reserves	547	465	465	465	426
Onttrekkingen reserves	-393	-232	-307	-260	-260
Saldo mutaties reserves	154	233	158	204	167
Totaal bestaand beleid	**1.471**	**1.485**	**1.697**	**1.684**	**1.696**
Nieuw beleid	0	25	25	25	0
3O-Ontwikkelingen	1.320	4	67	26	26
Budgettair neutrale wijzigingen	1	18	42	-57	-49
Totaal programma	**2.792**	**1.532**	**1.830**	**1.678**	**1.673**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Verkeer	30
Totaal Programma	**30**

Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss

1. Inleiding

De woningbouwopgave is groot. Dit geldt niet alleen voor Oss, ook regionaal en landelijk staat dit thema hoog op de agenda. Oss heeft veel te bieden voor de eigen inwoners en is met deze kwaliteiten ook interessant voor toekomstige inwoners vanuit een grotere regio. In het buitengebied loop je van de Maas via de polder naar de bossen. Wonen kun je in de historische kerkdorpen aan de Maas, in de landelijke kernen, de groene suburbane woonwijken en het stedelijk centrum. Oss vormt zo haar eigen streek met eigen kwaliteiten en voorzieningen en goede bereikbaarheid. In Oss voelen we veel urgentie om juist met deze kwaliteiten bij te dragen aan de grote woningbouwopgave. Daarom is in het coalitieakkoord afgesproken om in te zetten op verhoging (en versnelling) van de jaarlijkse woningproductie. We zien dat we erin slagen om dit te realiseren. De komende jaren is het van groot belang om te blijven inzetten op de realisatie van voldoende en passende woningen, zowel via inbreidingslocaties als op een aantal uitbreidingslocaties. We nemen regie bij (grotere) woningbouwontwikkelingen en via de Intaketafel hebben we ook één loket waar we initiatieven voor o.a. woningbouw vanuit de samenleving beoordelen. Dit vraagt om voldoende capaciteit om deze ontwikkelingen vorm te geven.

De woningmarkt verandert qua behoefte. De vraag groeit nog steeds, met als gevolg een groot woningtekort, sterk gestegen prijzen van bestaande huizen en van bouwkosten. Daarmee staat de primaire levensbehoefte van een passende woongelegenheid onder druk. Dat maakt "wonen" tot een van onze topprioriteiten. We streven naar een beter evenwicht tussen vraag en aanbod en daarom werken we op vele fronten aan de ontwikkeling van woningbouwplannen. We hebben extra aandacht voor wonen en zorg, betaalbaarheid en verduurzaming. We investeren in de voorbereiding op de Omgevingswet. Naast de wettelijke verplichting om aan deze wet te voldoen zien we de Omgevingswet als een kans om onze ambities waar te maken. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet zal de wijze waarop ruimtelijke procedures verlopen veranderen en daar spelen we op in.

In de woonvisie van 2020 zijn de volgende doelen beschreven:

- We zijn een complete woongemeente.
- We hebben een comfortabele woningvoorraad. Dat geldt voor nieuwbouw maar ook voor ontwikkelingen in de bestaande woningvoorraad, een voorbeeld is mantel(zorg)wonen. We signaleren dat daar veel behoefte aan is en we werken in 2021 verder aan een visie en beleid op Wonen, Welzijn en Zorg waar dit een onderdeel van is. We zorgen ervoor dat de woningen duurzaam en toekomstbestendig zijn, om de doelen uit het Klimaatakkoord te halen.
- Een (t)huis van alle groepen inwoners.
- We versterken de woonfunctie van Oss, ook in regionaal opzicht.
- We zorgen voor een aanpak ter versnelling van de woningbouwproductie en daaraan wordt invulling gegeven via de Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen.

We willen een vitaal en multifunctioneel buitengebied behouden, waarin een nieuw en duurzamer evenwicht ontstaat, met een daarbij passende verbinding tussen stad en ommeland. Lange tijd was die relatie vanzelfsprekend, maar ook die is onder druk komen te staan. In ons buitengebied vinden veel grote ontwikkelingen plaats. Rondom de agrarische sector, energie en waterveiligheid. Het is onze rol als gemeente om die ontwikkelingen een goede plek te geven. Per deelgebied onderscheiden we specifieke kwaliteiten, waarden en belangen. Op basis daarvan wegen we de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde af en benutten we de kansen die zich voordoen. Hoe wij de ontwikkeling van het buitengebied op langere termijn zien hebben we beschreven in de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied.

2. Programma-onderdelen

2.1 Wonen

Wat willen we bereiken?

Door de actuele omstandigheden op de woningmarkt hebben wij onze ambitie sterk vergroot. De Taskforce Woningbouw en Bedrijventerreinen heeft de voorzet daarvoor gedaan die door de gemeenteraad is vastgesteld. De komende 15 jaar willen we 8200 woningen bouwen. Dit is meer dan de prognose voor de behoefte voor onze eigen inwoners. We willen namelijk met onze onderscheidende woonmilieus ook bijdragen aan de regionale opgave. Daarnaast willen we zorgen voor de nodige flexibiliteit in het geval van planuitval of vertraging in de realisatie van plannen. Dit komt neer op de toevoeging van 500 tot 600 woningen per jaar. Wonen in Oss is veelzijdig: stedelijk wonen in het centrum van de stad, groen wonen in de suburbane woonwijken, landelijk wonen in de vele dorpen en de historische stadjes langs de Maas. Met deze diversiteit aan woonmilieus in Oss en het omliggende landelijke gebied, begrensd door de Maas en de A50 vormt de gemeente Oss in feite haar eigen woningmarkt die ook aantrekkelijk is voor woningzoekenden van buiten de gemeente. Dit biedt kansen voor onderscheidende woonmilieus, vooral langs de as Den Bosch-Oss-Nijmegen. Die kansen willen we pakken en daarom zetten we naast inbreidingsplannen, onder meer in op locaties Euterpelaan, Raadhuislaan, Fratershof en transformaties in het centrum, ook in op uitbreiding. Daarvoor hebben we door aankoop en gebruik te maken van de Wet Voorkeursrecht Gemeenten (WVG) grootschalig grondposities genomen in Oss –West, Geffen en Ravenstein. De Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen is medio 2020 ingesteld om hier invulling aan te geven en met diverse projectteams onder leiding van projectleiders geven we invulling aan de ambitie om te komen tot realisatie. We ontwikkelen nieuwe plannen en bestaande projecten lopen door. Piekenhoef bijvoorbeeld zal in 2021 zo goed als zijn afgerond. In Oijense Zij Noord is de verkoopfase inmiddels gesloten en de voorinschrijving voor de koopwoningen in Walkwartier is medio 2021 van start gegaan onder grote interesse. In 2021 en 2022 werken we verder aan ontwikkeling van verschillende grotere projecten: Fratershof, Euterpelaan, Oss West, locatie Belastingkantoor, Raadhuislaan-Zuid, Geffen 't Veld aan de oostkant van het dorp en aan ontwikkeling van het Stationskwartier Ravenstein. Het heeft onze prioriteit om voor de grotere locaties te komen tot plannen met een formele status waarvoor een bestemmingsplanprocedure kan worden opgestart. Voor de meeste van de genoemde ontwikkelingen zijn we daar goed mee op koers om na de zomer van 2021 formele procedures te kunnen starten. In 2022 worden een aantal procedures afgerond en komen we tot onherroepelijke plannen, waarna de realisatie van woningen kan starten. Naast grotere projecten wordt ook gewerkt aan planontwikkeling op maat op diverse kleinere locaties, vaak samen met de kernen zelf. Voorbeelden zijn te vinden in o.a. Macharen, Lithoijen, Herpen en Overlangel. Van belang is per project het goede programma aan te bieden, in lijn met de uitgangspunten uit de Woonvisie die in 2020 is vastgesteld. In de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties over de periode 2021-2024 is vastgelegd dat we uitgaan van circa 30% sociale huur binnen de ambitie om jaarlijks circa 600 woningen aan de voorraad toe te voegen. We zetten, onder meer ter bevordering van doorstroming, ook in op een groter aandeel middeldure huurwoningen. In de kleine kernen zetten we o.a. in op kleinere woningen (inclusief appartementen), met name voor starters en voor ouderen. We staan open voor woningsplitsing van grotere woningen.

We willen met het woningbouwprogramma inspelen op een diversiteit aan woonvoorkeuren. Waarmee we bijvoorbeeld voorzien in de toenemende woonbehoefte van een- en tweepersoonshuishoudens en in het realiseren van passende woningen voor specifieke doelgroepen, zoals: arbeidsmigranten, woonwagenbewoners, lage middeninkomens, mensen met een GGZ achtergrond en jongeren die uitstromen uit de jeugdzorg. Ook staan we open voor het mogelijk maken van bijzondere en innovatieve woonvormen, zoals Tiny Houses. Waar mogelijk ondersteunen we nieuwe woonconcepten, zoals CPO groepen. We doen dat door CPO groepen waar nodig in de opstartfase te helpen met advies en denken mee over externe professionele begeleiding.

Ouderen, hulpbehoevenden en kwetsbare mensen willen en blijven vaak zo zelfstandig mogelijk wonen. Door slim gebruik en aanpassing van de eigen woning te stimuleren en daarvoor mogelijkheden te bieden en tegelijk ook ruimte te creëren voor nieuwe (groeps-)woonvormen, willen we mensen ook daadwerkelijk in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te wonen (zie ook programma 1. Zorg en welzijn).

In de huidige woningmarkt dreigt het wonen voor sommige inwoners onbetaalbaar te worden. We gaan onze woningproductie versnellen, waardoor er meer nieuwe woningen per jaar beschikbaar komen. Dit om onze maatschappelijke doelstellingen te realiseren en om een gezond grondbedrijf te behouden. Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad is, los van betaalbaarheid, een grote opgave. We zijn hierbij gehouden aan verplichtingen vanuit het Klimaatakkoord. Met het Uitvoeringsprogramma Energiebesparing stimuleren en faciliteren we woningbezitters en huurders om hun woningen energiezuiniger te maken. In de TransitieVisie Warmte die nog in 2021 moet worden vastgesteld, schetsen we hoe we denken in de komende jaren geleidelijk minder aardgas te gaan gebruiken in de gebouwde omgeving. Voor de verduurzaming werken we intensief samen met de woningcorporaties en andere partners. In het hoofdstuk energietransitie (programma 5. Zuinig op ons klimaat) besteden we hieraan meer aandacht.

Van ambitie naar realisatie

Aandachtspunt is de personele capaciteit om plannen te maken en om projecten te realiseren. Ambtelijk kunnen we niet alles tegelijk doen. Per project kijken we goed naar welke rol we als gemeente het beste kunnen vervullen en wat we over kunnen laten aan ontwikkelaars, particulieren en bouwinitiatieven. Dit past in de lijn van de Omgevingswet, waarin meer inspanningen van initiatiefnemers worden verwacht.
We nemen daarom ook extra formatie op ten laste van de grondexploitaties. Het gaat om planeconomen, een strategisch grondverwerver en een projectleider voor Oss-West. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*

Ruimtelijke ontwikkelingen zijn er meer dan ooit tevoren. In heel Nederland is een groot tekort aan woningen waar veel initiatiefnemers op inspringen. Dit is in Oss ondergebracht in de Taskforce Versnelling woningbouw- en bedrijventerreinen, wat grotere hoeveelheden ruimtelijke projecten in een kortere tijd met zich teweegbrengt. Ook de Corona-pandemie en de aankomende invoering van de Omgevingswet maakt dat veel initiatiefnemers hun ruimtelijk initiatief onder de huidige wetgeving nog voor 1 juli 2022 zouden willen regelen. Ook zijn er meer ruimtelijke verzoeken van stoppende en doorontwikkelende boeren die door veranderde regelgeving bijvoorbeeld hun functie willen veranderen en deze tendens duurt nog jaren voort.
De initiatieven hiervoor worden bij de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling ingediend. Het gaat, bijvoorbeeld naast de ruimtelijke woningbouwprojecten, ook om een groot aantal kleine plannen (tot ongeveer 5 woningen, functieveranderingen, etc.) van particulieren/bedrijven met een individueel belang. Om het huidige hoge niveau van dienstverlening (we pakken nu alle principeverzoeken en ruimtelijke procedures op) voort te kunnen zetten en de pieken hierin aan te kunnen, willen we (een deel van) deze "kleine plannen met een individueel belang", via een pilot, uitbesteden op productbasis (outsourcing). De vaste formatie kan met deze werkwijze prioriteit geven aan (gemeentelijke) projecten met een breder maatschappelijk belang en hiermee invulling geven aan Ruimtelijke Ontwikkeling. Ook kan op deze manier adequaat tijd besteed worden aan de omzetting naar het Omgevingsplan. Na 1 jaar evalueren we de pilot en beoordelen we of outsourcing doorgang blijft vinden.
Door middel van optimaal (wettelijk) kostenverhaal via anterieure overeenkomsten en leges toe te passen, kunnen we zoveel als mogelijk kostendekkend werken. De verhaalde kosten moeten hiervoor gelabeld worden, zodat we uit dit ontvangen budget kunnen putten voor de kosten van outsourcing.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

In lijn met de in 2020 vastgestelde Woonvisie:
- *We zijn een complete woongemeente: Aandacht voor de woonomgeving in bestaande wijken en kernen. Een flexibel en gedifferentieerd woningbouwprogramma.*
- *We hebben een comfortabele woningvoorraad: Een woningvoorraad die aansluit bij de behoeften en wensen van de bewoners. De woningen zijn duurzaam en toekomstbestendig.*
- *Een (t)huis van alle groepen inwoners. Aandacht voor de groep kwetsbare inwoners met een zorgbehoefte die in de toekomst in een reguliere woning moeten blijven wonen.*
- *We versterken de woonfunctie van Oss, ook in regionaal opzicht. Dit betekent het ontwikkelen van goede woonmilieus voor de inwoners van Oss, maar ook de behoefte vanuit de regio.*

Bij het vaststellen van de Woonvisie is afgesproken dat er nog een vijfde doelstelling volgt:
- *We zorgen voor een aanpak ter versnelling van de woningbouwproductie.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
1. Oss: complete woongemeente	
- We benutten het initiatief en de creativiteit vanuit de samenleving om hun eigen plannen tot ontwikkeling te brengen, bijvoorbeeld in Overlangel en bij de voetbalvelden in Macharen. Via onder meer de Intaketafel bieden we daarvoor één loket waar we initiatieven voor o.a. woningbouw in eerste aanzet beoordelen op de wenselijkheid vanuit onze beleidskaders.	Doorlopend.
- We stellen periodiek een voortgangsmonitor woningmarkt op, onder anderen met data van het kadaster over transacties in de bestaande woningvoorraad (motie: periodiek informatie over woningbouwplannen).	Twee keer per jaar.
- We actualiseren periodiek grondprijzen en vrij op naam prijzen op basis van onder meer landelijke standaarden zoals de grens voor Nationale Hypotheek Garantie (NHG).	Elk jaar in Q1 actualiseren.
- Voor nieuwe mogelijkheden voor woningbouw in het stedelijk gebied Oss-Berghem werken we aan plannen voor:	doorlopend
o Oss West: gefaseerde ontwikkeling met in totaal als richtpunt circa 3.000 woningen met een start van de bouw in 2023. We werken aan de stappen om onder de mogelijkheden van de Crisis en Herstelwet te komen tot een ontwerp bestemmingsplan eind 2021.	Q4 2021 ontwerp bestemmingsplan ter inzage. 2023 start bouw eerste woningen.
o Raadhuislaan Belastingkantoor (ca. 150 woningen)	Q4 2021 ontwerp bestemmingsplan ter inzage, 2022 verdere planontwikkeling
o Transformatie van het gebied rond bedrijventerrein Euterpelaan naar een gemengd woon-werkmilieu (indicatie ca. 500-750 woningen)	Q4 2021 gebiedsvisie gereed. Vertaling naar een ontwerp bestemmingsplan eind 2021 en in 2022.
o In Schadewijk zetten we in op herontwikkeling van voormalige praktijkschool de Singel, wijkgebouw ’t Hageltje en de voormalige schermzaal aan de Kapellaan Nausstraat.	Q4 2021 start bouw woningen
- We zorgen de komende jaren voor aanvullende plancapaciteit in Geffen en Ravenstein:	
o Geffen ’t Veld (ca. 250 woningen)	Q4 2021 ontwerp bestemmingsplan ter inzage
o Ravenstein Stationskwartier (in fases in totaal 250-300 woningen)	Q4 2021 ontwerp bestemmingsplan ter inzage
- Voor nieuwe mogelijkheden voor woningbouw in de stadjes en dorpen maken we plannen op maat, inspelend op de toekomstige behoefte. Daarvoor zijn we op verschillende manieren met de kernen in gesprek. Voorbeelden zijn er in o.a. Lithoijen, Macharen, Herpen en Overlangel.	doorlopend
- We werken met gemeenten in de regio naar een gezamenlijke aanpak van inschrijving voor en toewijzing van woonwagenstandplaatsen en verwerken dit in ons lokale verhuurbeleid.	Q1 2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- In lijn met de prestatieafspraken met de corporaties realiseren we in samenwerking met BrabantWonen de komende jaren vier locaties voor tijdelijke huurwoningen (circa 240 woningen). Deze zijn bestemd voor de doelgroep van beleid van corporaties. Op de eerste locatie, de Ruwaardvelden, is het proces in 2021 opgestart en worden naar verwachting in 2022 de woningen opgeleverd.	2021 en start realisatie woningen Q2 2022
- We richten de standplaatsen aan de Brasem en de Weemse Hof in. Verder onderzoeken we mogelijkheden om de in het coalitieakkoord opgenomen 10 extra woonwagenstandplaatsen toe te voegen. We storten hiervoor een extra bedrag in de reserve woonwagens. Daarnaast nemen we ook extra capaciteit op. Het gaat om 0,5 fte vanaf 2022.	Bestemmingsplan Brasem onherroepelijk, realisatie in 2022. Toewijzingsprocedure Weemse hof is gestart.
2. Comfortabele woningvoorraad	
- We geven uitvoering aan het duurzaamheidsakkoord dat we met de woningcorporaties hebben gesloten voor de periode t/m 2025. Verdere informatie over de activiteiten m.b.t. thema energie en duurzaamheid in programma 5.	Doorlopend.
3. Een (t)huis voor alle groepen inwoners	
- Op basis van een programmaopdracht voor een visie op Wonen, Welzijn en Zorg worden achtereenvolgens een woonzorganalyse, een visie op wonen welzijn en zorg en een bijbehorend uitvoeringsprogramma opgesteld. Hiermee wordt de woonzorgopgave voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt en wordt richting gegeven aan inspanningen om deze opgave tegemoet te treden.	Start proces woon-zorganalyse Q3 2021
- Op basis van de bestuursopdracht Huisvesting, Integratie en Participatie van internationale werknemers wordt voor de gemeente Oss een integraal beleid ontwikkeld gericht op goede en veilige huisvesting van arbeidsmigranten conform minimaal de normen van SNF en/of AKF (of een nieuwe landelijke normstelling na samengaan van beide normstellingen), wordt deelname aan de Osse samenleving gestimuleerd en worden zij die dat willen ondersteund bij het integreren in de Nederlandse / Osse samenleving.	Start formulering integraal beleid Q3 2021 Beoogde planning: beleidskader gereed op 01-10-2022.
- We geven uitvoering aan de eind 2020 vastgestelde meerjarige prestatie-afspraken met de woningcorporaties op thema's: toekomstgeschiktheid, beschikbaarheid, passendheid, leefbaarheid, duurzaamheid en betaalbaarheid.	doorlopend
4. Versterking van de (regionale) woonfunctie van Oss	
- We versterken de (regionale) woonfunctie van Oss via de ontwikkeling van plannen in de stedelijke zone, zowel in Oss als in Geffen en Ravenstein.	Doorlopend
- We benutten en onderhouden regionale, provinciale en landelijke netwerken, onder meer met betrekking tot lobby en profilering.	Doorlopend
5. We zorgen voor een aanpak ter versnelling van de woningbouwproductie	
- Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen heeft in 2020 en 2021 gewerkt aan een vijftal actielijnen. De komende jaren wordt hier verder op ingezet in de lijnorganisatie. Voorbeelden zijn de projectgroep Oss-West onder leiding van de gedelegeerd opdrachtnemer (actielijn 3) en	Doorlopend

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
het projectenbureau onder leiding van een kwartiermaker projectenbureau (actielijn 4).	
- We maken gebruik van provinciale en landelijke regelingen voor zover kansrijk en haalbaar voor Osse ontwikkelingen. Voorbeeld: de bijdrage-regeling stimulering woningbouw van de provincie Noord-Brabant waar middelen beschikbaar zijn gesteld vanaf juli 2021 voor gemeenten om een aanvraag te doen om de voorfase van woningbouwplannen te versnellen. Het kan daarbij gaan om ondersteuning bij: vergunningverlening, uitwerking van plannen, het sluiten van contracten met (markt) partijen en/of het opstellen van een bestemmingsplan.	Doorlopend, we bereiden aanvragen voor in Q3 2021.
- We attenderen initiatiefnemers in CPO groepen op mogelijkheden vanuit het provinciale actieprogramma nieuwe woonvormen en zelfbouw. Waar nodig ondersteunen we deze groepen, bijvoorbeeld met intentieverklaringen of adviezen.	Doorlopend
- Een randvoorwaarde voor de realisatie van de woningbouwopgave is het tijdig zorgen voor actuele beleidskaders en wettelijke randvoorwaarden. Vooral op de beleidsthema's wonen en mobiliteit is sprake van veranderende regelgeving (denk aan: zorgen voor voldoende laadinfrastructuur om te voldoen aan Klimaatakkoord, inspelen op juridische mogelijkheden vanuit de Huisvestingswet zoals de wet opkoopbescherming). Om daarvoor te kunnen zorgen is het noodzakelijk om externe expertise in te kunnen huren. Met ambitie om versneld te groeien naar een robuuste gemeente moeten we naast inzet op versterking van de uitvoeringskracht van de organisatie (onder meer met reeds gestarte projectenbureau) ook inzetten op voldoende en de juiste expertise om de randvoorwaarden te creëren om deze ambitie waar te maken. Meer aandacht voor strategische vraagstukken, ook gericht op lobby en profilering van gemeente Oss op thema Wonen. De regionale woonfunctie van Oss versterken kan mede vanuit betrokkenheid op het juiste moment binnen regionale of landelijke trajecten worden bereikt.	Q4 2021 en in 2022

2.2 Buitengebied

Wat willen we bereiken?

We willen een vitaal en multifunctioneel buitengebied behouden, waarin een nieuw en duurzamer evenwicht tussen productiegebied en leefgebied ontstaat. Met een daarbij passende verbinding tussen stad en ommeland. Ons buitengebied is groot, gevarieerd en natuurrijk. En daarmee aantrekkelijk voor wonen, werken en recreëren. Maar juist daar spelen ook de grote "het moet echt anders"- transities met betrekking tot klimaat, energie en landbouw. Want daar is ruimte. Dat leidt tot botsende belangen en maatschappelijke spanningen zoals over waterveiligheid, windmolens en de landbouwmaatregelen.

Daarbij moeten we schakelen op 2 assen. Horizontaal hebben we het over de benutting en verdeling van de ruimte. In de verticale kolom hebben we te maken met de effecten van het gebruik op lucht, water (boven en onder de grond) en bodem. Die op hun beurt onder meer gezondheid en veiligheid raken.

We moeten keuzes maken voor beide assen afzonderlijk en vanuit hun onderlinge interactie. Niet alleen in ons eigen belang, maar ook in dat van de generaties na ons. Dit vraagt grote veranderingsbereidheid.

De richting is verkend

In de afgelopen jaren hebben we op de verschillende deelonderwerpen de richting verkend. We hebben dat in zorgvuldig overleg gedaan met belanghebbenden, belangenorganisaties en de gemeenteraad. Tegelijkertijd hebben we daarbij aangegeven hoe we onze rol zien, mede in relatie tot het veld. In uitvoeringsprogramma's hebben we aangegeven hoe en wanneer wij denken daaraan invulling te geven. Dit vraagt meer middelen en mankracht dan waarover we beschikken. Het alternatief is dat we zo nodig onze ambitie aanpassen aan onze mogelijkheden.

Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied

In de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied hebben we deze onderwerpen en andere die spelen, gebundeld binnen het grotere geheel van het totale buitengebied. Deze gebiedsvisie is de eerste van de drie deelvisies die later dit jaar worden samengesmeed tot de Omgevingsvisie voor onze gehele gemeente. Daarmee staat de koers naar een integrale aanpak om te komen tot een vitaal buitengebied in de steigers.

Waterveiligheidsprojecten

Al lang wordt gewerkt aan de planvorming voor verbetering van de waterveiligheid in ons gebied. Onlangs, nota bene middenin de zomer, maakte het buiten de oevers treden van de Maas duidelijk hoe concreet dichtbij de urgentie daarvan is. Het project Meanderende Maas gaat op weg naar de uitvoeringsfase die naar verwachting in 2023 start en tot 2028 loopt. Vooruitlopend daarop wordt dit jaar gestart met de werkzaamheden voor de meander Diemen-Deden. Naderende uitvoering roept reacties op zoals ten aanzien van het verkeer op dijk en de kademuur in Ravenstein. Het dijkenproject Ravenstein-Cuijk wordt verder uitgewerkt. En mogelijk start een nieuw traject voor Lith – Bokhoven.

Transitie van de landbouw

De transitie van de landbouw is een veelbesproken onderwerp op Rijks- en Provincieniveau. We verwachten nieuwe keuzes met consequenties voor gemeenten. Ons beleidskader wordt gevormd door mn. het Bestemmingsplan Buitengebied, de 'Visie op de toekomst van de landbouw in Oss', het "Beleid voor vrijkomende agrarische Bedrijven en bedrijfsbebouwing" en komt met andere opgaven samen in de Gebiedsvisie Vitaal Buitengebied. De transitie is primair aan de sector zelf maar vraagt adequate begeleiding en ondersteuning door de overheid. Daarover zijn wij in gesprek met de sector. Van het totale Osse grondgebruik is 68% voor landbouw. Dat betekent dat de agrarische sector een belangrijke rol speelt in de opgaven voor klimaat (energie, water, bodem en lucht) en biodiversiteit (zie programma 5).

Recreatie & toerisme

Sinds eind 2020 werken we vanuit onze nieuwe visie op recreatie & toerisme aan het versterken van de infrastructuur. Met de COVID19 crisis is dit èn wenselijk voor herstel van de sector èn voor het accommoderen van de toegenomen vraag naar ontspanning, recreatie en toerisme in eigen omgeving. De aandacht voor routes staat daarin centraal. Daar werken we ook in regionaal verband aan. We zijn samen met onze stakeholders de campagne "Bij ons om de hoek" gestart, die ook in 2022 doorloopt. Met vijf andere gemeenten rondom de Maas verkennen we een nieuwe regionale samenwerking, die hopelijk meerjarig vorm krijgt. Daarnaast faciliteren we, waar dat kan, initiatieven om het aanbod van aansprekende R&T-voorzieningen te versterken, zoals de Geffense Plas; Lithse Ham, Jachthaven de Groot, de Bierbrouwerij Oijen, Alle Straaten en Hoessenbos.

Maashorst

Dit jaar wordt de nieuwe koers voor de Maashorst concreet waarover al lang wordt gesproken. Doel daarvan is dat de organisatie beter afgestemd wordt op de verschillende ambities van de deelnemende gemeenten, Staatsbosbeheer en Waterschap. Daarmee wordt de samenwerking in Maashorst-verband anders. Die houdt voor Oss in dat we gemeenschappelijke activiteiten inkopen via een dienstverleningsovereenkomst bij de nieuw te vormen fusiegemeente Uden-Landerd, die in haar nieuwe organisatie een programma-organisatie voor de Maashorst opzet. Wij richten ons nadrukkelijker op de ontwikkeling van Herperduin via drie hoofdsporen: verbetering van de natuurkwaliteiten doorzetten; benutten van kansen voor recreatie & toerisme rondom Herperduin, zoals mogelijk een recreatieve poort bij Hoessenbosch; Herperduin meer verbinden met de Maas qua recreatie en natuur.
De natuureducatie maken we tot onderdeel van een nieuwe aanpak om jongeren meer te betrekken bij onze lokale maatregelen gericht op de klimaatverandering in brede zin.
We hebben in 2020 de bezuinigingsopgave gerealiseerd die er lag voor de Maashorst. Ook structureel ramen we de kosten op een lager niveau. De definitieve omvang van de bezuiniging wordt duidelijk bij de besluitvorming later dit jaar in de gemeenteraad wat zich ook zal vertalen naar de dienstverleningsovereenkomst.

Erfgoed

We hebben de afgelopen jaren samen met het erfgoedveld hard gewerkt om het erfgoed naar een hoger niveau te tillen. Onder het motto "*Toekomst voor O(n)ss erfgoed. Om zuinig en trots op te zijn en om door te vertellen"* zijn veel mooie initiatieven genomen en activiteiten opgezet. Erfgoed leeft in onze gemeente, wat tot uitdrukking komt in allerlei activiteiten en initiatieven waar eigenaren, het erfgoedveld, het Stadsarchief en wij aan werken. Om goed onze rol en inzet te kunnen beoordelen, hebben we een actueel en toekomstgericht beleidskader nodig. Daarover hebben we gesproken met het erfgoedveld en op basis van een concept-visiedocument hebben we input opgehaald bij de Opiniecommissie. De beleidsmatige aanpak heeft draagvlak. Daarin trekken we de lijn door die de afgelopen jaar met succes in gang is gezet. Dit wordt vertaald in een door de gemeenteraad vast te stellen meerjarig beleidskader met een nader uitgewerkt uitvoeringsprogramma. Daarin wordt prioriteit gegeven aan het op orde brengen van de basis. Ook worden keuzes gemaakt in projecten die we oppakken en wanneer. Onderdeel daarvan is ook de deelname aan de Zuidwaterlinie-Alliantie die een nieuwe fase ingaat. Samen met ons erfgoedveld willen we middels de Stelling Grave – Ravenstein de Zuiderwaterlinie beter beleefbaar maken in ons gebied.

Realistische ambitie

We zien veel mooie initiatieven in het buitengebied die we zo goed mogelijk ondersteunen. Daar spelen wij op in, ook pro-actief. Dit past in de aanpak zoals wij die voor de eerstkomende jaren zien. Binnen de gestelde kaders willen wij zorgen dat het brede veld van stakeholders de gewenste richting op beweegt. Door te stimuleren, te faciliteren, te begeleiden en waar nodig bij te sturen. Vanuit het besef dat wij naast de ruimtelijke en toezichtstaak maar beperkt over knoppen beschikken voor directe sturing.
Naast de basis op orde brengen, willen we ruimte en ondersteuning geven aan innovaties en ontwikkelingen die ons buitengebied vitaler maken o.m. door het benutten van koppelkansen.
Feit is dat er veel uitdagingen op het ruimtelijke domein afkomen, met name ook in de back office-afdelingen, die strijden om voorrang. We nemen daarom ook extra capaciteit op in deze begroting voor de landbouwvisie en de uitvoering van de VAB. Het gaat om 2 fte. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We zorgen voor een integrale aanpak gericht op vitalisering van het buitengebied*
- *We spelen adequaat in op de transitie landbouw*
- *We ontwikkelen een nieuwe aanpak van de Maashorst-samenwerking*
- *We versterken de infrastructuur voor recreatie en toerisme*
- *We behouden en maken ons erfgoedbeleid meer beleefbaar*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We geven invulling aan de landbouwvisie en starten met het maken van een samenwerkingsagenda voor de transitie van de landbouw.	Q1/2022
- We inventariseren jaarlijks de mogelijke knelpunten uit het bestemmingsplan buitengebied en komen met voorstellen voor aanpassing van de regels indien daar aanleiding voor is.	doorlopend
- We stellen een gezamenlijk uitvoeringsprogramma voor Toerisme en recreatie op.	Q2/2022
- We ondersteunen de opzet van de lokale organisatie van marketing en promotie van onze gemeente.	Q2/2022
- We ondersteunen de samenwerking tussen de toeristische informatiecentra.	Q4/2022
- We voeren samen met onze partners het stellingprogramma van de Zuiderwaterlinie uit.	2022-2024
- We sluiten een dienstverleningsovereenkomst voor 2022 af met de gemeente Maashorst i.o. met betrekking tot het gebied de Maashorst.	1-1-2022
- We laten onderzoek doen naar de verdroging van Herperduin en stellen ontwikkelscenario's op.	Q1/2022
- We starten met Klimaateducatie in onze gemeente voor jeugd en jongeren.	doorlopend
- We begeleiden het project Meanderende Maas in de RO-procedures en de vergunningverlening.	2022-2023
- We borgen de meekoppelkansen in voorlopig ontwerp dijktraject Cuijk-Ravenstein.	2022
- We nemen voor onze deelname in het project Meanderende Maas extra capaciteit op. Het gaat om 0,5 fte. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie* en programma 5 (onderdeel Klimaatrobuuster en meer biodiversiteit).	

2.3 Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1-7-2022 in werking. In oktober valt het definitieve besluit. De Omgevingswet wet vervangt veel bestaande wetten en regelgeving voor de fysieke leefomgeving en verplicht gemeenten om een omgevingsvisie en een omgevingsplan te maken. Daarnaast vraagt de Omgevingswet om een andere manier van werken: meer ruimte voor initiatieven, toegankelijkheid van informatie en flexibele plannen waardoor beter ingespeeld kan worden op ontwikkelingen. Dit is ook onze ambitie. We zien de Omgevingswet dan ook niet alleen als een wettelijke verplichting, maar ook als een instrument om onze ambities waar te maken.
De Omgevingswet raakt meerdere afdelingen binnen de gemeente, niet alleen Ruimtelijk Ontwikkeling en Vergunningen, Toezicht, Handhaving. En door de verplichting om aan te sluiten bij het nieuwe landelijke digitale loket heeft het daarnaast gevolgen voor onze ICT.
We nemen ook extra capaciteit op. Het gaat om ruim € 1,1 miljoen extra voor de implementatie van de omgevingsvisie/ - wet. Dit voor de komende twee jaar (2022/ 2023). We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*

Verdere voorbereiding

We voeren het programmaplan Invoering Omgevingswet verder uit. Dat betekent dat we de gebiedsvisies afronden en dat we in 2022 een start maken met de integratie tot één omgevingsvisie. Deze willen we in 2023 afronden. Voor inwerkingtreding van de wet ronden de voorbereidingen voor de nieuwe werkprocessen en de invoering van nieuwe ICT af.

Uitvoering van de Omgevingswet vanaf de invoeringsdatum

Daarnaast moeten we halverwege 2022 van start met de *uit*voering van de Omgevingswet. De structurele (financiële) effecten zijn slecht beperkt bekend. Ook landelijk wordt hierover nog volop het gesprek gevoerd, evenals over een compensatie voor gemeenten in het geval dat zij de gemaakte invoeringskosten niet kunnen terugverdienen in de uitvoering.

Structurele effecten kunnen positief of negatief zijn. Wat en hoeveel is afhankelijk van keuzes die we gaan maken in met name het omgevingsplan (veel vergunningplichten of juist niet, veel algemeen regelen of veel maatwerk, meer of minder delegeren van bevoegdheden, enzovoort). Deze kosten en/of baten zullen geleidelijk optreden. Naarmate de regels veranderen zullen we de gevolgen van keuzes zien in de uitvoering en kunnen we de financiën beter inschatten en afwegen.
Omdat structurele kosten/baten zich pas op termijn voordoen, zullen die voor de begroting 2022 nog geen effect hebben.
We voorzien wel een aantal incidentele kosten die met de uitvoering van de Omgevingswet te maken hebben: we moeten onze bestemmingsplannen en verordeningen ombouwen tot een omgevingsplan, we moeten het digitale loket verder inrichten en we krijgen een aantal nieuwe taken op het gebied van bodem.

Omgevingsplan

De gemeenteraad stelt in oktober de uitgangspunten vast voor het maken van het omgevingsplan. Deels komt dit in de plaats van 'oude' taken, immers ook bestemmingsplannen werden met enige regelmaat herzien. Het omgevingsplan zal echter substantieel meer tijd vragen in de eerste jaren. We moeten ook de opzet, indeling en manier van regelen opnieuw ontwerpen. En het omgevingsplan heeft een bredere reikwijdte dan de bestemmingsplannen. Dit vraagt een tijdelijk extra inspanning in inzet, tijd en geld met name bij de afdelingen Ruimtelijke ontwikkeling en IBOR. Naarmate we meer ervaring opdoen verwachten we dat de extra inzet afneemt. We ramen extra inzet voor 2022 en 2023 en daarna maken we de balans op wat in de jaren daarna nodig is.

Omgevingsloket

Vanaf de invoeringsdatum sluiten gemeente verplicht aan bij het landelijke DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Voor de publicatie van plannen en voor het aanvragen van vergunningen en doen van meldingen. Gemeenten moeten er voor zorgen dat de eigen informatie via het loket zichtbaar is én actueel blijft. Het is de bedoeling dat inwoners zoveel mogelijk zelf via het loket kunnen nagaan of een vergunning nodig is en welke vereisten daaraan gesteld worden. Dat kan door het invoeren van zogenaamde vragenbomen of toepasbare regels. Naarmate wij ons omgevingsplan ontwikkelen, kunnen we ook meer regels omzetten in toepasbare regels zodat de dienstverlening zo optimaal mogelijk is. Uiteraard blijft persoonlijk contact ook mogelijk.
Ook hier geldt dat de kost voor de baat uitgaat: op termijn zou het gebruik van toepasbare regels moeten leiden tot meer digitale afhandeling van vragen en dus minder inzet vanuit de telefonische en persoonlijke dienstverlening. Maar de komende jaren is voor het opzetten van het systeem extra inzet nodig. We ramen deze inzet nu voor twee jaar en maken daarna een heroverweging: wat is er nog nodig en wat levert het op?

Nieuwe mileutaken

Onder de Omgevingswet zijn gemeenten het bevoegd gezag voor het grootste deel van de huidige provinciale bodemtaken. Of met deze nieuwe taken ook financiële middelen meekomen, heeft het Rijk overgelaten aan provincies en gemeenten. De discussie hierover loopt nog, maar vooralsnog hebben provincies zich op het standpunt gesteld dat er geen middelen meegaan met de overdracht van taken. We moeten er dan ook rekening mee houden dat dit tot extra kosten leidt. In afwachting van de landelijke discussie over compensatie van deze kosten ramen we ook deze kosten voor twee jaar.
Daarnaast voeren we onderzoek uit naar de overige milieutaken. Ook hier zijn (wellicht) wijzigingen op komst maar de impact voor de gemeente is nog niet bekend.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Oss is op 1-7-2022 klaar voor de uitvoering van de Omgevingswet (minimale vereisten)*
- *We stellen in 2022 gebiedsvisies vast ter voorbereiding op de omgevingsvisie, die we in 2023 vaststellen*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We ronden de gebiedsvisies stedelijk gebied en stadjes en kernen af.	Q1/Q2 2022
- We implementeren de Omgevingsvisie.	Q4 2023
- We implementeren het omgevingsplan.	2028/2030
- We richten het digitaal loket (toepasbare regels) verder in.	Q4 2023
- We ronden de inrichting van de werkprocessen en ICT af.	Q2 2022
- We onderzoeken de impact van de milieutaken.	Q1 2022
- We implementeren de taken m.b.t. bodem.	Q2 2022

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid
Het verduurzamen van vooral de bestaande woningvoorraad is een grote en belangrijke opgave. Deze opgave komt (o.a.) aan bod in programma 5: uitvoeringsprogramma Energiebesparing en Transitievisie Warmte.

Bij de integrale aanpak voor het buitengebied gaat het om een kwaliteitsslag waarbij alle aspecten van duurzaamheid belangrijk zijn. Het buitengebied biedt ruimte voor belangrijke bronnen voor ons bestaan: voedsel, energie, biodiversiteit, water, gezonde bodem en lucht en recreatiemogelijkheden.

De Toekomstvisie en Structuurvisie voor de gemeente Oss lopen tot 2020. De actualisatie krijgt gestalte in de Omgevingsvisie, die daarmee het nieuwe integraal kader vormt voor het ruimtelijk beleid waaronder wonen voor de gemeente. In de omgevingsvisie maken we ook keuzes t.a.v. duurzaamheid. Daarin nemen we de global goals als drijfveer en integreren we sociale doelen als gezondheid en onderwijs.

3.2 Verbonden partijen
Niet van toepassing.

3.3 Beleidskaders
3. Toekomstvisie: Oss op weg naar 2020 (2004)
4. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
5. Woonvisie (2020)
6. Structuurvisie buitengebied (2016)
7. Volkshuisvestelijk manifest 2016-2020
   (met ingang van 2021 is het manifest in combinatie met het woonlastenakkoord geactualiseerd en samengevoegd in de meerjarige prestatieafspraken met woningcorporaties)

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Gemiddelde leegstand woningen	OssStat	3,2	2,9	3,2	3,1	2,2% (frictie leegstand)
Gemiddelde verkooptijd woningen	NVM	Q2 - 155	Q2 - 55	Q2 - 59	Q2 - 32	100 dagen
Verleende bouwvergunningen	Gemeente Oss	347	904	392	497	450
In aanbouw zijnde woningen	Gemeente Oss	426	322	542	544	
Gereedgekomen woningen	Gemeente Oss	338	331	400	524	600
Aantal actief woningzoekenden Mooiland	Mooiland		1.034	1.214	1.073	
Aantal reacties per woning BW				131,2	139,5	

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	10,3	7,8	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Oss cultureel	0	8	8	8	8
Ontwikkeling Geffense Plas	0	500	0	0	0
Vrijval ABR	0	-18.174	0	0	0
Storting reserve strategische aankopen	0	5.100	0	0	0
Storting in reserve Binnenstedelijke transformaties	0	10.000	0	0	0
Storting in de reserve Bovenwijkse voorzieningen	0	3.074	0	0	0
Reserveringen voor ontwikkeling spoorzone	0	0	0	0	750
Viering landelijke Bevrijdingsdag 5 mei in Oss	0	50	0	0	0
Woonwagens	0	350	0	0	0
Totaal nieuw beleid	**0**	**908**	**8**	**8**	**758**

Toelichting nieuw beleid

Oss cultureel

We stellen voor om de subsidie voor Stichting Oss cultureel te verhogen naar € 20.000 per jaar. Dit kost ons € 8.403 per jaar extra. We stellen ook voor dit vervolgens jaarlijks te gaan indexeren, gelijk aan de subsidie-systematiek voor de professionele culturele organisaties. Al jaren krijgt Stichting Oss Cultureel hetzelfde bedrag, namelijk € 11.597 per jaar. Daarvoor organiseert ze culturele projecten waarvoor ze bij anderen extra middelen ophaalt. Dat zijn subsidies van andere fondsen en zakelijke (vaak lokale) sponsoren.

Ontwikkeling Geffense Plas

We zetten in op het realiseren van een hoogwaardig concentratiepunt voor recreatie van de Geffense Plas. Met de huidige uitbater maken we afspraken over de beëindiging van de erfpacht. We willen deze speerpunt-locatie daarna opnieuw uitgeven om nieuwe en betere recreatieve voorzieningen mogelijk te maken. Dit betekent dat we de opstallen van de huidige uitbater overnemen en we betalen daarbij een vergoeding voor de (vroegtijdige) bedrijfsbeëindiging. Voor de aankoop van de opstallen vragen we een investeringskrediet aan van € 617.000. Daarnaast verwachten we circa € 150.000 nodig te hebben aan externe deskundigheid en planbegeleiding. Voor de tijd dat we als gemeente de opstal in eigendom hebben, missen we erfpachtopbrengsten en berekenen we kapitaallasten over de opstallen. De kosten voor de vergoeding voor bedrijfsbeëindiging, de gemiste erfpacht, de kapitaallasten en de bijkomende kosten voor de eventuele overbruggingsperiode bedragen in totaal € 500.000. Een voorstel daarvoor leggen we apart voor aan de gemeenteraad ter besluitvorming.

Vrijval ABR

We verlagen de algemene bedrijfsreserve (ABR) van het grondbedrijf met afgerond € 18,2 miljoen in 2022. Op basis van het Najaarsbericht 2021 verwachten we dat deze reserve groeit naar € 23,9 miljoen per 1-1-2022. Het minimale niveau begroten we op basis van risicoschatting op ruim € 5,4 miljoen. Dit betekent dat de beschikbare, incidentele ruimte in 2022 € 18,5 miljoen bedraagt (waarvan we € 0,3 miljoen reserveren voor stortingen in reserves). Dit is natuurlijk wel afhankelijk van werkelijke grondverkopen in 2021.

Storting reserve strategische aankopen

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 5,1 miljoen te storten in de reserve strategische aankopen. In deze reserve is een bedrag van € 1 miljoen aanwezig. Het voorstel is om deze met een bedrag van € 5,1 miljoen aan te vullen om vervolgens met dit "werkkapitaal" een actief grondbeleid te kunnen uitvoeren. Deze ruimte is beschikbaar binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Storting in reserve Binnenstedelijke transformaties

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 10 miljoen te storten in de reserve Binnenstedelijke transformaties. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat voor de komende 10 jaar (2022-2031) voor de binnenstedelijke transformatie projecten zoals de Euterpelaan en de gebiedsontwikkeling Raadhuislaan Zuid een bedrag benodigd is tussen de € 8 en € 12 miljoen. Daarom stellen we voor om een bedrag te reserveren van € 10 miljoen. Deze ruimte is beschikbaar binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Storting in de reserve Bovenwijkse voorzieningen

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 3,1 miljoen te storten in de reserve Bovenwijkse voorzieningen. De bijdrage bovenwijkse voorzieningen is onvoldoende om de aanleg van deze bovenwijkse voorzieningen mogelijk te maken. We willen daarom deze reserve ook aanvullen vanuit de vrijval van de ABR. Op basis van deze doorrekeningen resteert er een tekort van circa € 3,1 miljoen om de plannen te realiseren. Deze ruimte is beschikbaar binnen de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf.

Reserveringen voor ontwikkeling spoorzone

We reserveren vanaf 2025 een bedrag van € 750.000 om de ambities voor de ontwikkeling van de spoorzone vorm te geven. We storten dit in de reserve verbetering fysieke kwaliteit leefomgeving.

Viering landelijke Bevrijdingsdag 5 mei in Oss

We stellen voor om in 2022 € 50.000 beschikbaar te stellen voor de viering van de landelijke Bevrijdingsdag op 5 mei in Oss. De provincie Noord-Brabant is dit jaar gevraagd om de landelijke Bevrijdingsdag op 5 mei 2022 te organiseren. Zij hebben Oss gevraagd of zij deze dag gastheer wil zijn van circa 350 gasten waaronder de Minister-president en de leden van de 1e en 2e Kamer. De gemeente Oss wordt gevraagd om een financiële bijdrage van € 50.000.

Woonwagens

We stellen voor om in 2022 € 350.000 beschikbaar te stellen voor woonwagens. We willen dit bedrag gebruiken om extra standplaatsen te realiseren, zoals we hebben opgenomen in het coalitieakkoord. We werken dit in 2022 verder uit.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Voorbereidingskosten windpark Elzenburg/deGeer	200	50	0	0	0
Uit reserve Windpark	-200	-34	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**0**	**16**	**0**	**0**	**0**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Voorbereidingskosten windpark Elzenburg/deGeer

De voorberedingen om het windpark Elzenburg/deGeer te realiseren lopen ook dit jaar door. We hebben hiervoor een budget van € 200.000 nodig. Dit betalen we uit de reserve die we hebben voor ontwikkeling van dit windpark. Door de uitspraak van de RvS loopt het windpark Elzenburg/deGeer vertraging op. Dit betekent dat we volgend jaar de inhuur van de projectleider voortzetten. We halen een deel van deze kosten uit de reserve windpark. De kosten inhuur schatten we in op € 50.000 en hiervan kunnen we een bedrag van € 34.000 uit de reserve halen, daarna is de reserve leeg.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

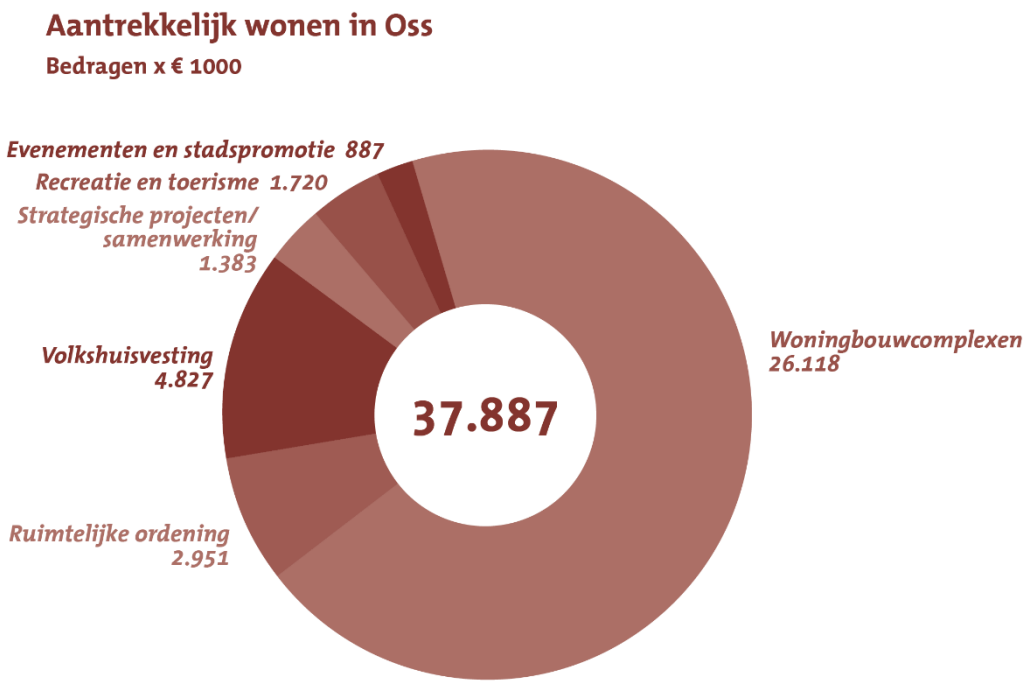
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	19.039	16.112	13.146	13.224	9.360
Baten	-13.260	-11.041	-8.486	-8.460	-3.353
Saldo	5.779	5.072	4.661	4.763	6.007
Stortingen reserves	1.927	1.419	1.605	1.247	0
Onttrekkingen reserves	-6.845	-299	-202	-153	-151
Saldo mutaties reserves	-4.917	1.120	1.404	1.093	-151
Totaal bestaand beleid	**862**	**6.191**	**6.065**	**5.857**	**5.856**
Nieuw beleid	0	908	8	8	758
3O-Ontwikkelingen	0	16	0	0	0
Budgettair neutrale wijzigingen	-91	-190	-112	-90	-90
Totaal programma	**770**	**6.926**	**5.961**	**5.775**	**6.525**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

We geven hier een overzicht van de subsidies binnen dit programma.

bedragen x € 1.000

Subsidies	**Begroting 2022**
Evenementen en stadspromotie	152
Recreatie en toerisme	134
Totaal Programma	**286**

Programma 9. Veilige omgeving

1. Inleiding

Vanuit dit programma werken we aan zo veilig mogelijke wijken en kernen in Oss en zetten we in op een veilig buitengebied. Veiligheid is ván iedereen en vóór iedereen. Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. We richten onze inzet op de zaken die we als gemeente kunnen beïnvloeden en hebben daarbij vaak een proces of beleidsmatige rol. Daarnaast kennen we een zelfstandige rol, daar waar het gaat om het inzetten van bestuursmaatregelen om de openbare orde te handhaven en ondermijning tegen te gaan. Het doel is samen integraal werken vanuit verschillende rollen maar wel als één overheid door alle domeinen heen. Binnen veiligheid hanteren we vijf veiligheidsvelden: veilige leef- en woonomgeving, bedrijvigheid en veiligheid, jeugd en veiligheid, fysieke veiligheid en integriteit en veiligheid (ondermijning). Binnen de velden stellen we prioriteiten. Alle velden pakken we integraal met onze partners aan. De verbinding tussen zorg en veiligheid loopt als een rode draad door de onderdelen heen waarbij het belang van de koppeling tussen zorg en veiligheid niet meer weg te denken is.
Ook als er openbare orde of veiligheidsincidenten zijn dan lossen we deze zo goed als mogelijk op. Zo zetten we o.a. in op toezicht en handhaving op straat, zijn we zeer betrokken bij de veiligheidsregio, pakken we onze rol met betrekking tot veilige evenementen, gaan we inzetten op het terugdringen van ondermijning in het buitengebied en adviseren we bestuur over juridische handhaving of openbare ordeverstoringen.

2. Programma-onderdelen

2.1 Veilige woon- en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

We willen veiligheid verankeren in de wijken en kernen. Daarbij is een actieve aanpak van veiligheids- en leefbaarheidsproblemen belangrijk. We zetten in op die problemen die met de dagelijkse kwaliteit van wonen en leven te maken hebben. De sociale kwaliteit van de wijk kan namelijk onder druk komen te staan door verschijnselen als woonoverlast, overlast door personen met verward gedrag, intimiderende buurtbewoners, terugkeer van ex-gedetineerden, (fietsen)diefstal of High impact crime (o.a. woninginbraak). De rol van de gemeente is per veiligheidsonderwerp verschillend. Zo hebben we bij woninginbraak met name een rol vanuit de preventiekant, waar we bij woonoverlast de rol van procesregisseur pakken of bestuurlijke maatregelen opleggen als dat nodig is. Alle acties zijn erop gericht om vanuit de keten, samen met de partners, zo integraal mogelijk op te treden.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We verbeteren de objectieve en subjectieve veiligheid door samen met de partners de slachtofferkans te beperken, de pakkans te vergroten en de aangifte bereidheid onder slachtoffers te verhogen*
- *Bij langdurige ernstige woonoverlast zetten we in op een ketengerichte aanpak om met partners integraal op te treden*

Wat gaan we hiervoor doen?

	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– Om te kunnen voldoen aan de taakverzwaring en –verbreding waarmee we te maken hebben én te kunnen opereren zoals gewenst bij een 100.000 gemeente nemen we uitbreiding van capaciteit op vanaf 2022. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	2021-2022
- We kijken vanuit de gemeente integraal naar zeer complexe situaties. Dat wil zeggen situaties waar op meerdere leefdomeinen hulpvragen zijn. En waarbij de veiligheid en/of openbare orde in het geding kan komen.	doorlopend
- We leggen indien nodig, bestuurlijke maatregelen op of zetten cameratoezicht in bij ernstige (woon)overlast of verstoringen in de openbare orde.	doorlopend
- We starten met de ontwikkelagenda zorg en veiligheid om beleidsthema's en knelpunten daarbinnen op te pakken en zo de samenwerking tussen de domeinen te bevorderen.	2023

	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We gaan verder met het door ontwikkelen van het AVE (Aanpak Voorkomen Escalatie) model waarbij we complexe casuïstiek op een integrale en eenduidige manier aanpakken en weer de-escaleren.	2022-2023
- Vanuit de afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving wordt samen met het team BOR-TH één gezamenlijk uitvoeringsplan opgesteld om de taken beter op elkaar af te stemmen. Deze afstemming vindt ook plaats met het veiligheidsbeleid waardoor we op het gebied van een veilige leefomgeving beter op elkaar aansluiten. Zoals bijvoorbeeld het gezamenlijke protocol met betrekking tot de huissluitingen.	2022
- Door de veranderende rol als regisseur in het proces voetbal trekken we nauwer op met politie en de BVO (betaald voetbalorganisatie) Top Oss. Dat heeft geleid tot een koppeling van een gebiedsverbod aan een stadionverbod. Op deze manier trekken we integraal op en pakken we overlast effectiever aan.	doorlopend
- Evenementen en veiligheid zijn nauw met elkaar verbonden, vanuit veiligheid nemen we een adviserende rol in en schalen we op wanneer veiligheidsrisico's de overhand nemen.	doorlopend
- We maken een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor 2023-2026. Hierin krijgt onder andere het thema's cybercrime een plek.	2022
- We implementeren de Wet straffen en beschermen daar waar het de gemeente raakt en ook vertalen we het Bestuurlijke Akkoord Re-integratie Ex-justitiabelen door naar onze werkwijze.	2021-2022
- We vertalen het Wetsvoorstel Aanpak Meervoudige problematiek Sociaal domein (WAMS) naar onze interne werkwijze rondom (complexe) casuïstiek.	2022
- We participeren in de doorontwikkeling van de WvGGZ en de samenwerking in de Keten Veld Norm.	doorlopend

2.2 Bedrijvigheid en veiligheid

Wat willen we bereiken?

We willen een goed investeringsklimaat binnen de gemeente Oss hebben. Dit onderdeel is terug te vinden in programma 6. Vitale economie. Vanuit dit programma zetten we in op een veilig vestigingsklimaat. Dit doen we door bijvoorbeeld bedrijfsinbraken en ondermijnende activiteiten terug te dringen en te voorkomen. Hierbij is het belangrijk dat ondernemers, zowel in het centrum, in de kernen, als in het buitengebied, zich bewust zijn van wat ondermijnende criminaliteit is en eventuele signalen herkennen. Ook is het belangrijk dat ondernemers weten waar zij dergelijke signalen kunnen melden. Door het opbouwen van een goede informatiepositie én netwerk kunnen we samen zorgen voor een veilig vestigingsklimaat en eventuele criminele activiteiten doeltreffend aanpakken.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We pakken ondermijning in het buitengebied aan*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We voeren integrale controles uit op bedrijventerreinen, in het buitengebied en naar andere locaties waar een vermoeden is van illegale activiteiten. Dit met als doel ondermijning te voorkomen of verstoren. Deze integrale bestuurlijke controles worden uitgevoerd door het Maasland Interventieteam (het MIT). Dit team richt zich op complexe handhavings- en toezichtzaken.	doorlopend
- We continueren ons lidmaatschap bij Meld misdaad anoniem (MMA), zodat signalen laagdrempelig en anoniem gemeld kunnen worden.	doorlopend
- Om onze informatiepositie te verbeteren bespreken we signalen van fraude en ondermijning in een intern signalenoverleg. Hierdoor kunnen we integraler en meer informatiegestuurd werken.	doorlopend
- We starten met de aanpak van ondermijning in het buitengebied. In 2021 maken we een plan van aanpak. Vanaf 2022 volgen hier concrete acties uit. We werken de afdelingen Ruimtelijke Ontwikkeling, Leefomgeving, Werken en Openbare Ruimte, team Toezichthouders, Vastgoed en Communicatie samen. We spreiden de acties uit over meerdere jaren zodat we deze met bestaande formatie uit kunnen voeren.	2022-2023
- We sluiten aan bij de regionale acties van het RIEC-IS. Dit zijn met name acties gericht op bewustwording van ondermijning. Zowel voor ondernemers als burgers.	doorlopend
- We nemen extra formatie op voor een de Bibob. De ontwikkelingen in de samenleving geven aanleiding om op diverse onderdelen van het overheidshandelen alerter te zijn op gebied van ondermijning. Dat gaat over vergunningverlening, handel in vastgoed, subsidiestromen, inkoop/ aanbestedingen. Dit vergt extra capaciteit, het gaat om 1,5 fte vanaf 2022. Dit lichten we toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	

2.3 Jeugd en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Groepen jeugd zijn van alle tijden, ook in de gemeente Oss kennen we meerdere groepen jeugdigen. Een enkele groep ontwikkelt zich tot een overlastgevende of criminele jeugdgroep. De gemeente heeft in die gevallen de regierol om samen met partners te komen tot een aanpak waarbij de overlast teruggedrongen wordt. Versterking en verbetering van deze rol en het bijbehorend beleid is nodig om een effectieve aanpak te kunnen realiseren. Omdat de repressieve kant vanuit veiligheid maar een deel is van de aanpak is de samenwerking met zorgpartners essentieel. Om ook de preventieve kant goed op te pakken is de verbinding met het programma 1. Zorg en welzijn belangrijk. Ook in dat programma komt de integrale aanpak van jeugdgroepen naar voren.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We dringen jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit terug*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We passen een integrale, ketengerichte aanpak jeugdoverlast toe op de verschillende groepen, waarbij we de regierol vervullen en samen met betrokken in- en externe partners, zoals het Zorg- en Veiligheidshuis, een bijbehorend integraal plan opstellen met als doel de overlast te beperken. Denk hierbij aan cameratoezicht en/of in combinatie met infoavonden voor ouders en betrokken jeugdigen.	doorlopend
- We zetten behalve op de groep als collectief ook in op de individuele jongere in een groep en het netwerk hieromheen. Denk bijvoorbeeld aan repressie richting de harde kern en laagdrempelige contacten met betrokken professionals voor de overige jongeren uit de groep.	doorlopend
- We focussen ons op de verbinding tussen zorg en veiligheid. Ook in de uitvoering van interventies die te maken hebben met preventie enerzijds en repressie anderzijds zoeken we de verbinding. Denk hierbij aan de inzet van de handhavers, toezichthouders en die van de straatcoaches waarbij deze in gesprek gaan met de jeugd.	doorlopend
- Het huidige contract van de straatcoaches loopt tot en met 2022. Komend jaar gaan we gebruiken voor het vormgeven van het vervolg.	2022
- We werken samen met partners aan overlastgevende jeugdgroepen of plekken door bij signalen direct aan de slag te gaan om de overlast terug te dringen. Dat doen met werkgroepen waarin alle disciplines vertegenwoordigd zijn.	doorlopend

2.4 Fysieke veiligheid

Wat willen we bereiken?

In Nederland zijn er wetten en regels die bijdrage aan het voorkomen van incidenten en veiligheidsproblemen. Als gemeente hebben we een actieve rol in het handhaven hiervan. Toch kan het voorkomen dat zich een incident voordoet waardoor een veiligheidsprobleem ontstaat. Op dat moment komen we in actie. De veiligheidsregio speelt hierin een belangrijke rol.
Binnen de veiligheidsregio werken brandweer, GHOR (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen), politie, meldkamer en gemeenten samen op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing, geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen en rampenbestrijding en bevolkingszorg. De veiligheidsregio is de verbindende factor als er meerdere organisaties in touw komen bij een incident.
Als gemeente zijn we primair verantwoordelijk voor het op orde hebben van onze eigen gemeentelijk crisisorganisatie. Dat betekent dat we er als gemeente voor moeten zorgen dat er, in geval van een calamiteit of crisis voldoende opgeleid personeel aanwezig of oproepbaar is om de benodigde gemeentelijke processen te kunnen laten draaien.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Zorgdragen dat de organisatie (veiligheidsregio) bij een ramp of crisis goed ingericht en voorbereid is*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We participeren actief in de Veiligheidsregio. We hebben hier met name een rol in de Bevolkingszorg en communicatie. Mocht wederom extra inzet nodig zijn rondom COVID-19, dan leveren we deze.	doorlopend
- We kiezen ervoor de Veiligheidsregio door te laten groeien naar een informatie gestuurde netwerkorganisatie en zijn betrokken bij de ontwikkeling hiervan.	doorlopend
- We zorgen ervoor dat alle partijen in staat zijn om vanuit hun rol incidenten te bestrijden. We doen dit door te zorgen voor relevante opleidingen en oefeningen maar ook door het up to date houden en aanscherpen van werkwijzen en draaiboeken. Het hoogwater van afgelopen zomer heeft laten zien dat ook waterbeheer een onderwerp is dat we niet mogen vergeten hierin.	doorlopend
- We streven naar het behoud van sterke kolommen Brandweer, GHOR en Bevolkingszorg. Hierbij zetten we met name in op versteviging van de brandweerorganisatie.	doorlopend
- Afgelopen jaar zijn de kazernes overgedragen aan de Veiligheidsregio. Nieuwbouw voor de Osse Kazerne staat gepland voor 2024.	2024
- Europese wetgeving gaat ervoor zorgen dat bepaalde taken bij de brandweer betaald moeten gaan worden. Dit is een bedreiging voor de vrijwilligersorganisatie bij de brandweer en heeft dus potentieel veel effect op onze veiligheidsregio. Op landelijk niveau is men hiermee bezig en regionaal zullen we naar verwachting een eventuele oplossing gaan overnemen. We verwachten we geen duidelijkheid over dit onderwerp vóór het laatste kwartaal van dit jaar.	2021-2022

2.5 Integriteit en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Ondermijnende criminaliteit is een maatschappelijk probleem dat in Brabant veelvuldig voorkomt. De uitingen hiervan zoals drugslabs en hennepkwekerijen, dumpingen van afval, geweldsmisdrijven en beschietingen zijn dagelijks in het nieuws. We kunnen dit alleen aanpakken door daadkrachtig en integraal op te treden. In 2017 is er beleid en een uitvoeringsplan gemaakt op de aanpak van ondermijning. De afgelopen 4 jaar is er veel aandacht geweest voor het bewustzijn bij de medewerkers over ondermijning en de risico's voor de gemeente, een veilige werkomgeving, een weerbare organisatie, het verbeteren van de informatiepositie en de uitvoeringskracht, en doorlopende inzet in integrale RIEC casuïstiek. De aanpak van ondermijning zal per 2022 onderdeel worden het veiligheidsbeleid. Hierbij worden we geadviseerd door Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland. De focus zal liggen op structurele borging van de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Bij het nieuw te maken beleid hoort ook de structurele borging van de functie basisteamprogrammaleider, als spin in het web met de netwerkpartners.

Weerbare Organisatie

Zoals hiervoor beschreven vraagt de aanpak van ondermijnende criminaliteit ook iets van onze medewerkers en van onze processen. Omdat de problematiek portefeuilles, afdelingen en programma's overstijgt is het belangrijk om binnen de gemeentelijke organisatie een integrale aanpak te hebben en te sturen op samenhang en integrale samenwerking in de totale keten. Zo ontstaat er de juiste focus en samenwerking waardoor de complexe vraagstukken op de korte termijn worden opgepakt en normalisatie op langere termijn het einddoel is. Het Programma Weerbare Organisatie is inmiddels in volle gang, onder andere door een impulsbijdrage vanuit het ministerie van BZK. De planning is om het programma eind 2022 af te ronden en dat de integrale aanpak dan is overgedragen aan de organisatie.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Het zoveel mogelijk stoppen en voorkomen van ondermijnende criminaliteit en het herstellen/vergroten van het vertrouwen in de overheid*
- *We willen een weerbare en integere organisatie worden waarbij medewerkers in een veilige werkomgeving hun publieke taak kunnen uitvoeren*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De tijdelijke vierjarige functie van basisteamprogrammaleider ondermijning loopt in 2022 af, we willen deze voortzetten en omzetten naar een structurele functie.	2022
- We pakken doorlopend casuïstiek en projecten op. Intern of onder de samenwerkingsverbanden van de Taskforce Brabant-Zeeland en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC).	doorlopend
- We werken blijvend samen met regionale partners zoals gemeente Bernheze, politie, OM, de Belastingdienst, douane, omgevingsdienst, de belastingsamenwerking, Veilig thuis, enz..	doorlopend
- We ontwikkelen het MIT door en maken het structureel maken door de functie van coördinator MIT bij de afdeling VTH te implementeren.	2021-2022
- We ontwikkelen de samenwerking team Veiligheid, VTH en team IBOR-TH verder door. Dit om ketengericht op te kunnen treden en betere advisering en handhaving te bewerkstelligen	2021-2022
- Om onze informatiepositie te verbeteren ontwikkelen we een VeiligheidsInformatieKnooppunt. Het RIEC adviseert hierbij.	2022-2023
- De werkzaamheden die te maken hebben met het organiseren van een Veilige Werkomgeving worden vanuit het programma in de lijnorganisatie ondergebracht. Zoals o.a. het protocol de Weerbare Medewerker,	2021-2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Weerbaarheidstrainingen, het GIR (Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem), nazorg en het Interventieteam.	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Om als gemeenschap duurzaam samen te leven (SDG11) is het onder andere van belang om mensen een veilige woon- en werkomgeving (SDG16) te bieden. Dat wil zeggen het tegengaan van criminaliteit en overlast, het veilig mogelijk maken van evenementen en de voorwaarden scheppen voor een zuiver democratisch proces (integriteit). Dat doen we samen met partners (SDG 17), waar mogelijk door integraal op te trekken.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma.

Veiligheidsregio Brabant-Noord

De Veiligheidsregio Brabant-Noord omvat Brandweer Brabant-Noord, de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en Bevolkingszorg. In de veiligheidsregio werken zij met de 16 gemeenten en de GGD samen op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en bevolkingszorg. Ook de Nationale Politie, de Meldkamer Oost-Brabant, het Waterschap Aa en Maas, het Waterschap De Dommel en het Regionaal Militair Commando-Zuid werken samen binnen de veiligheidsregio.

Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een netwerksamenwerking waarin veiligheid, zorg en lokaal bestuur samenkomen voor de integrale aanpak van complexe problematiek. Het doel van de samenwerking is het terugdringen van overlast en recidive, waarbij wordt ingezet op gedragsverandering en verbetering van kwaliteit van het leven van de betrokkene(n).

3.3 Beleidskaders

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Beleid integrale veiligheid 2019-2022 basisteam Maasland.
2. Regionaal Veiligheidsplan Oost-Brabant 2019-2022.
3. Jaarplan Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost.
4. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord.
5. Beleidskader Aanpak ondermijnende criminaliteit.
6. Beleid Gebiedsverbod Oss 2017.
7. Beleidsregel aanpak woonoverlast 2017.
8. Notitie cameratoezicht gemeente Oss.

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Woninginbraken	Politie	172	207	185	150	172
Rapportcijfer veiligheid	Veiligheidsmonitor	7,4	-	7,2	-	7,4
Incidentmeldingen verwarde personen	Politie	212	267	360	489	-
Inzet bestuursrechtelijke maatregelen						
- Waarschuwing gebiedsverbod	gemeente	0	1	1	0	-
- Gebiedsverbod	gemeente	0	2	36	1	-
- Waarschuwing gedragsaanwijzing	gemeente	0	0	1	0	-
- Gedragsaanwijzing	gemeente	0	0	1	2	-
- inzetten cameratoezicht in het kader van de openbare orde		1	3	0	1	
-inzetten veiligheidsrisicogebied		0	1	1	0	
Incidentmeldingen jeugdoverlast	Politie	385	308	387	440	400
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)*	gemeente					-
- waarna bestuurlijke waarschuwing		7	11	12	8	
- waarna sluiting pand		46	21	17	12	
Interne BIBOB-toetsen	gemeente	58	80	84	144	-
- waarna BIBOB toetsen door landelijk bureau BIBOB		3	5	2	6	-

* We hebben geen streefcijfers opgenomen voor de acties onder doelstelling 3 omdat dit acties zijn die uitgevoerd worden als reactie op het aantreffen van bijvoorbeeld hennep in een woning.

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 1000 inwoners van 12-17 jaar	11	12	2020
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	3,4	1,7	2020
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	4,6	4,4	2020
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners	6,9	6,5	2020
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,4	0,9	2020
Drugsdelicten per 10.00 inwoners	7,6	7,2	2020
Verboden wapenbezit per 10.000 inwoners	5,0	3,7	2020
Overlast door dakloos persoon per 10.000 inwoners	1,7	1,3	2020
Overlast verward persoon per 10.000 inwoners	4,9	5,6	2020
Overlast jeugd per 10.000 inwoners	3,9	5,8	2020

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

Niet van toepassing.

4.2 3O-ontwikkelingen

Niet van toepassing.

4.3 Septembercirculaire

Niet van toepassing.

4.4 Wat mag het kosten?

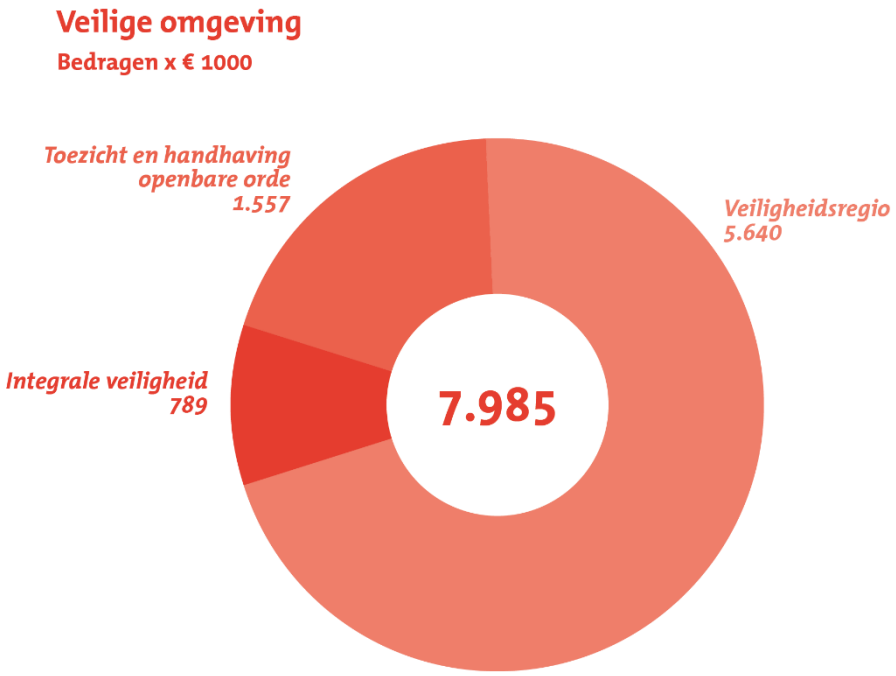
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	8.842	7.925	7.925	7.925	7.925
Baten	-92	-92	-92	-92	-92
Saldo	8.751	7.834	7.834	7.834	7.834
Stortingen reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-346	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	-346	0	0	0	0
Totaal bestaand beleid	**8.404**	**7.834**	**7.834**	**7.834**	**7.834**
Budgettair neutrale wijzigingen	-12	60	60	60	60
Totaal programma	**8.392**	**7.893**	**7.893**	**7.893**	**7.893**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 10. Besturen in verandering van tijden

1. Inleiding

In de programma's tot zo ver hebben wij een aantal ontwikkelingen beschreven waar wij de komende jaren mee te maken krijgen. Van kleine aanpassingen tot grote ingrijpende maatschappelijke veranderingen.
Dit vraagt een professionele organisatie die de basis op orde heeft, strategisch schakelt op de grote opgaven, gesprekspartner is voor organisaties in de keten en collega overheden. We noemen dat de 100.000 organisatie: daarbij gaat het niet om het exacte aantal inwoners, maar om een organisatie die kwalitatief en kwantitatief op de juiste manier bemenst is en de schouders onder de opgaven van nu en morgen zet. Met volop aandacht voor robuuste en toekomstgericht IT, die de digitale transitie faciliteert, zorgt voor informatieveiligheid en standaardisatie om onze dienstverlening en bedrijfsvoering te optimaliseren. Passend digitaal en aandacht voor vakmanschap. Dit groeiperspectief hebben we beschreven in de *Organisatievisie*, die tijdens de behandeling van de Kadernota 2022 in juli 2021 in de gemeenteraad is besproken. De komende jaren werken we de onderdelen ervan jaarlijks uit en de hoofdpunten nemen we telkens op in de begrotingen.

COVID-19 heeft ook bij ons geleid tot een herbezinning op ons kantoor concept. Wij hebben gekozen voor het hybride werkconcept, waarbij thuis en kantoor, digitaal en fysiek elkaar afwisselen, passend bij het werk dat gedaan wordt. Het vraagt een aanpassing van ons kantoor, de ICT faciliteiten en aanvullende vaardigheden van onze medewerkers om daadwerkelijk hybride te werken. In 2021 hebben we dit opgepakt met name op het digitale vlak en in 2022 ronden we het af voor wat betreft de huisvesting component.

2. Programma-onderdelen

2.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?
Het bestuur van Oss is integer en transparant. Het gesprek tijdens de besluitvorming is gericht op de zaak en niet op de persoon.
Onze inwoners voelen zich betrokken bij de gemeenschap en herkennen de ruimte om deel te nemen aan onze besluitvormingsprocessen en aan activiteiten voor de gemeenschap in brede zin.

De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen. Het moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen en de besluiten moeten kunnen rekenen op voldoende draagvlak in de samenleving. We streven naar een goede dialoog en scherp debat in de vergaderingen van de gemeenteraad en de raadscommissies. We staan open voor nieuwe initiatieven van de samenleving en partners.
We werken samen om maatschappelijke opgaven te realiseren en willen ruimte en faciliteiten bieden voor innovatie en 'eigen' initiatieven.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Een transparant, interactief en zorgvuldig besluitvormingsproces*
- *Een zichtbare, moderne gemeenteraad die aansluiting heeft bij nieuwe ontwikkelingen in onze gemeente*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We willen de zichtbaarheid van de gemeenteraad vergroten. We gaan door met de inzet van social media. We hopen in 2022 onze activiteiten voor jeugd en jongeren zoals Democracity, Jeugdgemeenteraad en Klassenbezoek weer op te kunnen starten.	continue
- We pakken onze rol bij ontwikkelingen zoals cocreatie en innovaties. We blijven investeren in het samenspel tussen raad, college en organisatie.	continue
- We investeren in een hoge opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen: o Professionele inzet Social media (o.a. promotiefilmpjes) o Lokale stemhulp o Voldoende en goed zichtbare en toegankelijke stembureaus We organiseren een openbare uitslagavond van de gemeenteraadsverkiezingen in het gemeentehuis.	Q1/2022
- We willen de ervaringen van de huidige raad delen met de na de raadsverkiezingen aantredende nieuwe raad. We zorgen voor een goed inwerkprogramma voor de nieuwe raad (Raadskompas), met aandacht voor o.a.: o informatievoorziening o de raad in de regio o integriteit en weerbaarheid o de raad als opdrachtgever en kadersteller o de raad als controleur o specifieke onderwerpen zoals de RES, Omgevingswet en Jeugdzorg	Q2/2022
- We gaan met de raad, College en Organisatie in gesprek over de ondersteuning van de gemeenteraad (ambtelijke bijstand, fractieondersteuning, griffie, rekenkamer, opleidingsbudgetten). We willen bij aanvang van de nieuwe bestuursperiode afspraken vastleggen over de ondersteuning en deze aan het eind van de bestuursperiode evalueren.	Q2/2022

2.2. Organisatie

Wat willen we bereiken?

De organisatie van de gemeente bevindt zich in een overgangsfase. De afgelopen jaren is de gemeente door herindelingen vooral in de breedte gegroeid, we naderen nu het punt dat we naar een gemeente met een 100.000 inwoners omvang gaan. Daarvoor is meer strategische daadkracht nodig. We willen de medewerkers maximaal inzetten om processen goed te laten verlopen. We voegen kwaliteit toe, maar ook flexibiliteit. We vragen aanvullende competenties van onze medewerkers. We staan aan de vooravond van een digitaliseringsgolf en de komende 10 jaar gaan er meer dan 200 collega's met pensioen. De koers die we hierin volgen hebben we beschreven in de *Organisatievisie*, die tijdens de behandeling van de kadernota in juli 2021 in de gemeenteraad is besproken.

De kracht van onze organisatie is de grote betrokkenheid van onze medewerkers. De trots op Oss en je daarvoor inzetten. De ruimte voor initiatieven en de nuchtere hands on mentaliteit. De voortreffelijke uitvoering. Het gemak van bij elkaar binnen lopen en samen optrekken. Bestuurlijk en ambtelijk. Daar voegen we de komende jaren een aantal ingrediënten aan toe. Een versnelling op het gebied van digitalisering en data gestuurd werken. Strategische slagkracht op een aantal sleutelfuncties. Meer resultaatgerichtheid en dat hebben we in ons: in COVID-19 tijden werken we met kortere lijnen, minder overleggen en snellere besluitvorming. Een hybride werkconcept dat een passende verhouding kent tussen werken op kantoor en thuis. En op een moderne manier gefaciliteerd. Wat meer zakelijkheid, waardoor formeel en informeel in balans zijn. Dit helpt ons bovendien op de arbeidsmarkt, die alsmaar krapper wordt. We zijn een aantrekkelijk werkgever en willen onze positie verder versterken.

Een versterking van de organisatie is noodzakelijk. Versterking in kwalitatieve zin, zoals beschreven in de organisatievisie, en ook in kwantitatieve zin. De benchmark en de discussie rondom de *Prioriteitennota* vorig jaar gaven dit ook aan. Daarom is in de begroting een apart hoofdstuk opgenomen over de versterking van de organisatie. Daarin staat het proces van de afgelopen jaren: piepen en kraken, de benchmark, de *Prioriteitennota* en de Organisatie visie. En de onderbouwing van de benodigde fte's, die bijdragen aan:

- De basis op orde brengen
- Intensivering van beleid/ 100+:
    - De uitvoering van uitstekende dienstverlening al dan niet door nieuw beleid
    - Het vergroten van de strategische beleidscapaciteit in de geest van de organisatie visie/ 100.000 plus
    - Tenslotte capaciteit die bijdraagt aan de 100.000 gemeente gekoppeld aan nieuwe taken en ambities

Zoals gemeld verwijzen we voor het complete beeld naar het genoemde hoofdstuk.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *De gemeente Oss is organisatie die toegerust is op een 100.000 opgave, waar vernieuwing en bestendiging hand in hand gaan en waar het fijn werken is. Nu en in de toekomst.*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- In 2021 is strategische slagkracht toegevoegd aan het functiehuis. in 2022 vervullen we in die geest een aantal ontstane vacatures. Daarnaast werken we aan de professionele ontwikkeling van medewerkers op de strategische functies en zij die potentie hebben daar naartoe te groeien.	Q1/Q2 2022
- Digitaal werken heeft een vlucht genomen. Onze vaardigheden sluiten daar niet overal naadloos bij aan. Dat vraagt aandacht. Hierbij staan digitale vaardigheden centraal, maar ook zaken als communicatie en samenwerkingsvaardigheden en kritisch en creatief denken zijn daarbij belangrijk. Daarom versterken we deze (zogenaamde 21ste eeuwse) vaardigheden in de organisatie, passend bij het 100.000 profiel.	2022
- We ontwikkelen het nieuwe kantoorconcept (tOss) verder door. We werken aan de fysieke kantoor inrichting, met als doel deze geschikt te maken voor het hybride werken. En ook aandacht voor de houding en gedragscomponenten die relevant zijn bij hybride werken.	Q1/Q2 2022
- 2022 staat ook in het teken van consolideren van een aantal grote veranderingen uit 2021, zoals het nieuwe functiewaarderingssysteem HR21 en de digitalisering van de HR processen. In 2022 ontgroeien we de kinderschoenen en verankeren we deze manieren van werken organisatie breed.	2022
- We verbreden de toepassingen van het werken vanuit de bedoeling in het werk van iedere dag, gericht op competenties, houding en werkprocessen.	2022
- We werken aan 'Oss als werkgever'. Het 100.000 profiel wordt leidend voor het verder ontwikkelen van de werving en selectie op een arbeidsmarkt die lastiger wordt. Ook komt er meer aandacht voor het inwerken en welkom heten van nieuwe medewerkers.	Q1/Q2 2022
- Vitaliteit en ziekteverzuim is en blijft een belangrijk thema. Uit het medewerker onderzoek uit 2021 blijkt dat de werkdruk in de gehele organisatie als hoog wordt ervaren. Ook het ziekteverzuim is bovengemiddeld, hoewel de verzuimfrequentie fors gedaald is. In 2022 implementeren we nieuw vitaliteitsbeleid, gericht op preventie van verzuim en werken we aan het verlagen van de (ervaren) werkdruk.	2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We nemen extra capaciteit op voor een senior facilitair medewerker en de versterking van inkoop (beide vanaf 2022) en communicatie (vanaf 2023). Dit vinden we nodig in het kader van de versterking van de organisatie. We lichten dit in dat hoofdstuk verder toe.	2022

2.3 Digitalisering en dienstverlening

Wat willen we bereiken?

De gemeente Oss is prima onderweg naar een meer naar buiten gerichte en vanuit buiten denkende organisatie die loslaat, ruimte biedt en waar nodig faciliteert. We willen onze dienstverlening op een hoger niveau krijgen: een persoonlijke en betrouwbare partner, die zaken makkelijk maakt en snel levert.
Om dit te bereiken sluiten we aan bij de leefwereld van onze doelgroepen en bekijken vraagstukken vanuit mogelijkheden. Digitaliseren en standaardiseren doen we waar dat kan. De menselijke maatvoering houden we daarbij scherp in het oog. Juist door zo veel mogelijk te standaardiseren maken we het mogelijk om persoonlijk maatwerk te bieden waar dat nodig is. Dat geldt zeker voor hen die (nog) minder digitaal vaardig zijn. Onze inwoners kunnen ons ook in de toekomst telefonisch bereiken en bezoeken in het gemeentehuis. We zorgen daarbij voor een eenduidige toegang tot onze dienstverlening.

De VNG heeft principes opgesteld voor moderne, passende dienstverlening vanuit het perspectief van inwoners en ondernemers. Principes die wij ook voor Oss als leidend hebben gemaakt bij de verdere doorontwikkeling van onze dienstverlening:

1. We bedienen inwoners en ondernemers zo goed als mogelijk op het kanaal dat zij kiezen, vanuit het principe *online waar het kan en persoonlijk waar het nodig is*.
2. We bieden toegankelijke en begrijpelijke dienstverlening, zodat iedereen eenvoudig zaken met ons kan doen.
3. We werken zichtbaar samen met onze ketenpartners en mede-overheden, zodat inwoners en ondernemers integrale dienstverlening ervaren.
4. We maken gebruik van landelijke standaarden en oplossingen, waardoor onze dienstverlening eenduidiger, veiliger en goedkoper wordt.
5. We maken gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden, zodat wij passende, proactieve dienstverlening kunnen bieden aan onze inwoners en ondernemers.

Daarom is het belangrijk dat wij onze dienstverlening invullen vanuit de bedoeling, waarbij we de klant echt centraal stellen.

In 2020/2021 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de dienstverlening van de Gemeente Oss. We zijn blij dat onze uitvoering uitstekend uit het onderzoek naar voren komt. Maar aan de manier waarop we het organiseren, kunnen we aan kwaliteit winnen. We betrekken het onderzoek bij het benoemen van de speerpunten, waar we de komende jaren organisatiebreed aan werken.

Wij hebben de ambitie om dienstverlening en bedrijfsvoering verdergaand te digitaliseren. Verdergaande digitalisering is gebaseerd op collectief commitment van de organisatie en het bestuur en krijgt versnelling door IT op de juiste manier in te zetten bij processen. We bouwen daarom aan een nieuw informatielandschap op basis van Cloud technologie. Dit nieuwe landschap komt niet in de plaats van het huidige landschap, maar komt er naast te staan. De Cloud is geen doel op zich maar een belangrijk middel om met de nieuwste digitale mogelijkheden de digitale transitie te vormen.

De gemeente Oss staat in verbinding met haar inwoners, bedrijven en bezoekers. Alles wat de gemeente doet, moet resulteren in publieke waarde voor de maatschappij. Er zijn grote kansen om met behulp van nieuwe technologieën, zoals data analyse door te groeien naar een ‘datagedreven organisatie’. Dit vraagt om een duidelijke Datastrategie die helpt om inzicht te krijgen in de specifieke waarde van data voor onze organisatie. In 2021 hebben we hiervoor veel ambtelijk voorwerk gedaan, in 2022 pakken we dit ook bestuurlijk op.

Daarbij komen tal van vraagstukken aan de orde, zoals als het gebruik van algoritmes en ethiek, het eigendom en gebruik van persoonsgegevens, de inzet van slimme technologie.
Voor de komende jaren verwachten wij dat behoorlijke investeringen noodzakelijk zijn om de verdergaande digitalisering en het data ondersteund werken vorm te geven. Een deel ervan kan worden terug verdiend aan de hand van business cases, maar een deel van de investeringskosten hebben een autonoom karakter. In 2022 maken wij hiervoor een meerjarenprogramma.

Met de introductie van het hybride werken (dat door de effecten van COVID-19 een versnelling heeft gekregen) ontstaat er een zwaardere belasting op de beschikbaarheid van het netwerk en een nog groter risico voor informatieveiligheid. De digitale dienstverlening en bedrijfsvoering moeten veilig, betrouwbaar en continu beschikbaar zijn. Er is een groeiende vraag naar onlinesystemen die samenwerking binnen en tussen teams en met onze externe partners ondersteunen. Hiervoor zetten we de komende jaren nadrukkelijk in om informatieveiligheid en Identity and Access Management (IAM).

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *We bedienen inwoners en ondernemers zo goed als mogelijk op het kanaal dat zij kiezen, vanuit het principe online waar het kan en persoonlijk waar het nodig is*
- *We bieden toegankelijke en begrijpelijke dienstverlening, zodat iedereen eenvoudig zaken met ons kan doen*
- *We werken zichtbaar samen met onze ketenpartners en mede-overheden, zodat inwoners en ondernemers integrale dienstverlening ervaren*
- *We maken gebruik van landelijke standaarden en oplossingen, waardoor onze dienstverlening eenduidiger, veiliger en goedkoper wordt*
- *We maken gebruik van nieuwe technologische mogelijkheden, zodat wij passende, proactieve dienstverlening kunnen bieden aan onze inwoners en ondernemers*
- *We hebben een moderne en wendbare IT Service Management Organisatie die de digitaliseringsambitie van de organisatie optimaal faciliteert*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- We stellen een organisatie brede visie op gemeentelijke dienstverlening. Hierbij bepalen we doelstellingen en uitgangspunten.	2022
- We starten met het ontwikkelen van een set algemene servicenormen waarbij de opgaven/afdelingen het verfijnen in hun eigen uitvoering.	2022
- We ontwikkelen een monitoringssysteem om onze dienstenverlening organisatie breed te meten, gebaseerd op de visie.	2022
- We zetten een gemeentelijke digitaliseringsagenda op om toekomstbestendige dienstverlening aan onze inwoners te kunnen bieden.	2022
- We besteden het telefoonsysteem van de gemeente Oss aan. Dit is nodig omdat het huidige contract afloopt.	2022
- We nemen extra formatie op voor adres- en identiteitsonderzoeken om er voor te zorgen dat onze basisregistraties correct blijven. Het gaat om 2 fte vanaf 2022. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	2022
- We willen de applicatie KCM continueren om klanttevredenheid te monitoren.	2022
- We bouwen aan een nieuw informatielandschap op basis van Cloud technologie.	2025

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We ontwikkelen naar een data gedreven organisatie. We zetten vervolgstappen voor onze datastrategie. We hebben een data strategie ontwikkeld voor de interne organisatie die koers geeft en ook het fundament is om de verbinding met buiten te maken. Het college en gemeenteraad spelen hierbij de komende jaren een nadrukkelijke rol.	2026
- Met het hybride kantoorconcept en de verdergaande digitalisering ontstaat er een groter risico voor informatieveiligheid. Daarom stellen we een nieuw informatiebeveiligingsbeleid vast. We betrekken het nadrukkelijk het bestuur hierbij.	2022
- Identity and Access Management (IAM) is een belangrijke randvoorwaarde voor informatieveiligheid en een betrouwbare en veilige IT bedrijfsvoering, Hierin krijgen gebruikers toegang tot de juiste applicaties en bronregistraties. IAM is een parapluterm voor het beheer van gebruikers en hun toegangsrechten binnen een het netwerk. De organisatie kan hierbij nog strakker de controle houden over wie inlogt en bewerkingen doet in de systemen, applicaties en databases.	2023
- Het hybride werken vraagt om meer doelgroepgerichte IT ondersteuning. Een van de belangrijke aspecten daarbij is de online samenwerking tussen medewerkers en met de verschillende ketenpartners. We weten dat Office 365 de organisatie hierbij veel nieuwe samenwerkingsmogelijkheden biedt. Ook is het een gegeven dat Office 2016 vanaf 2024 niet meer wordt ondersteund en er dus een onvermijdelijke overgang komt naar Office 365. Om deze overgang goed te laten verlopen zijn we al in 2021 gestart met een proeftuin Office 365. Dit bouwen we in 2022 verder uit.	2022
- We zorgen voor extra formatie op het gebied van ICT. Het gaat om capaciteit voor een chief data officer (sleutelrol voor data), een BI consultant (informatie vertalen naar technische specificaties), een data analist en een privacy officer. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk *Versterking van de organisatie.*	2022 en verder

2.4 Regionale samenwerking en netwerken

Wat willen we bereiken?

De gemeente is verbonden en zoekt ook de verbinding met omliggende steden, regio('s) en provincie('s). We streven naar een constructieve samenwerking met deze partijen. Dit doen we omdat:

- sommige opgaven gemeentegrenzen overstijgen;
- omdat sommige partners een organisatievorm kennen die de gemeente overstijgen;
- omdat we regionale ontmoeting van belang vinden;
- omdat we samen meer kunnen bereiken dan alleen.

Soms is de samenwerking gestructureerd via een GR of een stichting zoals Agrifood Capital of Heesch-West. Daarnaast hebben we een generiek platform in de regio Noordoost-Brabant, waarin wordt afgestemd over ruimte, economie, leefomgeving, mobiliteit en arbeidsmarkt, vluchtelingen en bestuurlijke zaken. In de volgende periode onderzoeken we of ook het sociaal domein hier onderdeel van uit kan maken. We werken in de M7 en de G40 samen aan grote steden problematiek. *Om* goed beslagen ten ijs te komen is het belangrijk om in deze samenwerkingsverbanden de doelstellingen van de gemeente Oss naar voren te brengen. Bewust zijn van de Osse doelstellingen verbetert het resultaat en de effectiviteit van samenwerking en Lobby.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *We willen een uitgesproken rol in de samenwerking in de regio, in provinciale, landelijke en internationale netwerken om bewust gekozen gemeentelijke doelstellingen te bereiken*
- *De gemeente Oss wordt gekend en herkend in haar doelstellingen door haar samenwerkingspartners*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- Zowel bestuurlijk als ambtelijk nemen we deel aan en leveren we input voor de lobby van de M7 gemeenten, provincie Noord-Brabant, G40 en VNG .	continue
- Op de thema verstedelijking leveren we zowel ambtelijk als bestuurlijk input met als doel een verstedelijkingsakkoord met het Rijk.	voorjaar 2022
- We zetten een lobby op rondom verbetering spoor en stations in Oss met als doel haalbare en betaalbare verbeteringen aan spoor en stations te realiseren.	continue
- We leveren ambtelijk en bestuurlijk inzet in RNOB verband om nieuwe regiodeals te sluiten die economie, welzijn en welvaart in Oss versterken.	continue
- Wij hebben ambitie om als twincity van Den Bosch de samenwerking te verstevigen.	continue
- We verkennen of we het sociaal domein onderdeel kunnen laten uitmaken van de samenwerking binnen RNOB.	vanaf 2022

2.5 Schadewijk

Wat willen we bereiken?

Het is onze ambitie om de organisatiegraad en de sociale weerbaarheid van de Schadewijk te versterken. Omdat het versterken van een wijk complex is, hebben we de inzet nodig van inwoners en van maatschappelijke organisaties. Een brede en langdurige bereidheid van velen is succesvoorwaarde nummer één. Alle betrokken partijen moeten bereid zijn om extra stappen te zetten, extra inzet te plegen specifiek ten behoeve van Schadewijk gedurende een reeks van jaren.
De basis voor de aanpak hebben we gelegd in een speciale werkconferentie over de Schadewijk. In die werkconferentie bouwden we aan een gedeeld beeld van de wijk, gemeenschappelijk eigenaarschap en een gezamenlijke oplossingsrichting. Deze wijkconferentie wordt jaarlijks gehouden.

We werken samen met onze partners aan versterking van het gebiedsgericht werken met ruimte voor experimenten en met nieuwe samenwerkingsvormen van doe-democratie waarin doen centraal staat.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Met alle partners willen we de kwaliteit en leefbaarheid van de wijk versterken: een trotse wijk met diverse woonmilieus en een duurzaam veerkrachtige sociale structuur. Een wijk waarin mensen zich thuis voelen en met plezier wonen, werken, recreëren en leven. We ontwikkelen dit niet vóór, maar samen mét de bewoners. Zoals de wijk zelf aangeeft "De wijk Schadewijk moet een wijk zijn waar kinderen kansrijk op kunnen groeien."*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
– Samen met partners gaan we aan de slag met het opstellen van een masterplan voor het hele gebied. Het masterplan omvat alle opgaven die partijen samen in het gebied realiseren. Een integrale planvorming en planuitvoering om kennis en kunde van elke partner zo maximaal mogelijk te benutten. Van elk project moet vooraf helder zijn welke bijdrage het levert aan de opgaven die in het masterplan zijn verwoord. Alleen op deze manier kunnen er gericht interventies worden gepleegd die bijdragen aan het doel van het wijkprogramma Schadewijk: een fijne wijk waar kinderen veilig opgroeien.	2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We zetten in op meer differentiatie in het woningaanbod van ongeveer 4.000 woningen. De buurten kennen nu een groot aantal (goedkope) huurwoningen wat, mede ingegeven door het rijksbeleid ten aanzien van verhuur, ertoe leidt dat het aantal kwetsbare bewoners en huishoudens toeneemt. Door meer differentiatie in het woningaanbod aan te brengen kan deze ontwikkeling doorbroken worden. De opgave om in Schadewijk te gaan differentiëren hebben BrabantWonen en gemeente ook in de prestatieafspraken opgenomen. In het duurzaamheidsakkoord zijn er afspraken vastgelegd wat partijen willen doen om de woningvoorraad toekomstbestendig te maken.	
– Het veranderen van de woningvoorraad, het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad en verbindend karakter van de openbare ruimte tussen en binnen buurten vraagt een grote (financiële) inspanning. Om als gemeente aan deze grote inspanning te kunnen bijdragen zal er budget moeten zijn. De gemeente houdt er rekening mee dat er honderden woningen toegevoegd moeten waarvoor woningen en/of openbaar gebied moet transformeren of sloop en nieuwbouw moet plaatsvinden om tot de gewenste verandering in het woningaanbod te komen. Het budget dat is geraamd is gebaseerd op de inschatting dat in totaal ongeveer 12 tot 13 hectare getransformeerd en/of geherstructureerd dient te worden waarbij 60% wordt bebouwd en 40% openbaar gebied zal zijn.	
– Er is het afgelopen jaar verder geïnvesteerd op verbetering van de samenwerking tussen de verschillende organisaties. Tijdens de lockdown is gebleken dat beroepskrachten van verschillende organisaties elkaar goed konden vinden en snel konden schakelen met elkaar. Korte lijnen zorgden ervoor dat bijvoorbeeld zorg snel ingezet werd. Door wijzigingen in de werkwijze van OnsWelzijn zijn er een aantal personele wisselingen geweest. Ook bij Brabant Wonen, Wmo en Werk en Inkomen, SaamScholen en Politie hebben er wisselingen plaatsgevonden. Daardoor is versterken van samenwerking een punt wat aandacht blijft vragen. Nu de COVID-19 maatregelen wat versoepeld zijn kunnen we elkaar weer fysiek ontmoeten, waardoor de samenwerkingsrelatie met de nieuwe collega's versterkt kan worden. De leersessies van de Samenwerkwijze dragen hier positief aan bij.	
– Besturen in verandering van tijden betekent ook dat wij op het gemeentehuis niet bedenken wat de beste aanpak is voor de uitdagingen in de Schadewijk. We helpen de wijk dit zelf te formuleren, zelf aan te geven en zelf mee te sturen. In september 2021 hebben we tijdens wijkfestival VijverFever met bewoners hun speerpunten voor de Schadewijk vastgelegd. De aandachtsbuurten (Vogelwijk, Roofvogelwijk, Verzetsheleden 1 en 2) worden apart bezocht. We bellen deur voor deur aan en in gesprekken met bewoners stellen we samen vast wat voor de bewoners de belangrijkste speerpunten voor de wijk zijn. Daarnaast wordt eind september de Wijkfoto gepresenteerd aan beroepskrachten in de Schadewijk. De wijkfoto is een digitaal instrument gebaseerd op statistische- en onderzoeksgegevens van GGD en Ons Welzijn. We gaan inzetten op het formeren van werkgroepen bemand door bewoners en beroepskrachten. Samen pakken we de speerpunten aan die naar voren komen uit de wijkfoto en uit de gesprekken met bewoners.	
– We zetten in op het sportaanbod voor kinderen uit de Schadewijk, zowel in het wijkcentrum als op het Cruyffcourt.	
– We gaan via de Talentenplein, een samenwerkingsverband met de 3 basisscholen en AVEM kinderopvang, OnsWelzijn, SEC, Muzelinck en het wijkcentrum, een breed voor- en naschoolsaanbod realiseren voor de kinderen in de basisschoolleeftijd met als doel de driehoek ouder-school-kind versterken.	

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Indirect worden hiermee ook de leefbaarheid van de wijk en kansen van de nog jonge kinderen verhoogd	
Daarnaast hebben we onverminderd aandacht voor: – Voorlichting Nederlands als tweede taal voor anderstalige ouders – Het opbouwen van een bewonersstructuur, middels straatversterkers, lief&leedstraten en whatsapp-buurtpreventie – Opbouwen van een vertrouwensrelatie, we zeggen wat we doen en doen wat we zeggen – Het gebruiken van communicatiemiddelen in de wijk (wijkkrant, social media en website) – Ontmoetingsactiviteiten voor kwetsbare wijkbewoners – Aanpak van adresfraude – Herinrichting Kapelaan Naustraat en de ontwikkeling van een buurtzorghuis – Tijdelijk beheer en herinrichting Zwaluwstraat en Spoorlaan – Werken vanuit de bedoeling – Doorontwikkeling van de samenwerkwijze in de Schadewijk.	

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Activiteiten:

- We blijven als gemeente Oss herkenbaar op het gebied van de Global Goals. Deze Sustainable Development Goals zijn verankerd in de beleids- en beheerscyclus en zijn uitgangspunt bij grote opgaven.
- We houden bij aanbestedingsprocedures rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Dat geldt ook voor onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering.
- Vanuit de doelstellingen van de Participatiewet, specifiek de banenafspraak, creëren we functies voor specifieke doelgroepen, onder andere door het aanpassen van takenpakketten (jobcarving).

De Global Goals die bij dit programma horen zijn: Gendergelijkheid, fatsoenlijk werk en gezonde economie, ongelijkheid verminderen, vrede, veiligheid en gerechtigheid en partnerschappen om doelen te bereiken.

3.2 Verbonden partijen

N.v.t.

3.3 Beleidskaders

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Het verhaal van de organisatieontwikkeling: film (2017)
3. Koersdocument Drie keer Drie (2018)
4. Organisatievisie (2021)
5. Visie op online dienstverlening (2017)
6. Visiebrief digitale overheid 2017
7. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)
8. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020
9. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)
10. Kader internationalisering (2017)
11. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: 'Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant', 'Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis', 'Brabantse Netwerken' en 'De veranderende geografie van Nederland'.
12. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
13. Brainport 2020 agenda
14. Economische ambities 2014-2020 Is hier al een nieuwe vastgesteld????

15. Verordening binnengemeentelijke democratie
16. Profiel van de wijk- en dorpsraden
17. Invloed gemeenteraad op regionale samenwerking, raadstraject

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Klanttevredenheid	Waarstaatje-gemeente.nl					Landelijk gemiddelde
- directe dienstverlening			6,93		6,90	6,90
- digitale dienstverlening			7,22		7,25	7,11
Tevredenheid medewerkers	Gemeente		7,4			7,1
Ziekteverzuim	Gemeente	5,8	5,5	5,9	6,3	Landelijk gemiddelde 5,8%
Norm banenafspraak	VNG banenafspraak	16,9	23,1	25,9	24,64	22 banen van 25 uur (2019)

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Jaar
Formatie per 1.000 inwoners (bron: Personeelsmonitor Gemeenten; A&O-fonds Gemeenten)	7,7 fte	2021
Overhead (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	27,1%	2021
Apparaatskosten per inwoner (bron: Vensters voor bedrijfsvoering)	€ 699	2021
Externe inhuur: kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur. (bron: Personeelsmonitor Gemeenten; A&O-fonds Gemeenten)	13,1%	2021

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning	0	21	21	21	21
Extra formatie voor het Sociaal domein	0	841	501	501	501
Verkiezingen	0	25	0	0	0
Extra formatie Dienstverlenende organisatie	0	508	902	902	902
Storting reserve Omgevingswet	0	1.129	0	0	0
Extra formatie Woningbouw/bedrijventerreinen	0	400	400	400	400
Ten laste van het grondbedrijf	0	-400	-400	-400	-400
Extra formatie Ruimtelijke en economische ontwikkeling	0	877	1.064	1.064	1.064
Totaal nieuw beleid	**0**	**3.402**	**2.488**	**2.488**	**2.488**

Toelichting nieuw beleid

Ambtelijke bijstand en fractieondersteuning
In de gemeenteraad van 22 juli 2021 is de nieuwe verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning Oss 2021 vastgesteld. Het invoeren van de fractieondersteuning kost extra geld. Voorheen was alleen de ambtelijke bijstand geregeld. Nu wordt ook een financiële bijdrage verstrekt. De extra structurele kosten hiervan bedragen € 21.000 vanaf 2022. Met het regelen van de ambtelijke bijstand en fractieondersteuning ligt er een basis voor de verdere professionalisering van de fracties.

Extra formatie voor het Sociaal domein
We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 841.000 en vanaf 2023 € 501.000 beschikbaar te stellen voor formatie voor het Sociaal domein. Het gaat om onder ander capaciteit voor vroegsignalering bij schuldhulpverlening, extra beleidscapaciteit, een medewerker voor laagdrempelig ontmoeten en een projectleider digitalisering. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk 'Groei naar toekomstbestendige 100.000+ organisatie'.

Verkiezingen
We willen de opkomst van de gemeenteraadsverkiezingen stimuleren. De volgende verkiezingen zijn in maart 2022. We vinden het belangrijk dat de gemeenteraad een afspiegeling is van de samenleving. Een aantal activiteiten in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen komen eens per vier jaar terug. We willen € 25.000 beschikbaar stellen voor de volgende activiteiten: Professionele inzet Social Media (o.a. promotiefilmpjes) t.b.v. verhogen opkomst (circa € 5.000), lokale stemhulp (circa € 15.000) en het organiseren van een uitslagavond van de gemeenteraadsverkiezingen (circa € 5.000).

Extra formatie Dienstverlenende organisatie

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 508.000 en vanaf 2023 € 902.000 beschikbaar te stellen voor formatie voor de dienstverlenende organisatie. Het gaat om onder ander capaciteit voor adres en identiteitsonderzoeken, formatie voor ICT, Bibob coördinatoren en capaciteit voor veiligheid. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk 'Groei naar toekomstbestendige 100.000+ organisatie'.

Storting reserve Omgevingswet

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 1.129.000 te storten in de nieuwe reserve Omgevingswet. We hebben dit nodig om de komende jaren de omgevingswet verder voor te bereiden. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk 'Groei naar toekomstbestendige 100.000+ organisatie'.

Extra formatie ten laste van het grondbedrijf

We nemen voor € 400.000 op aan extra capaciteit op wat we betalen uit de grondexploitaties. Gezien de grote opgave is het belangrijk om de capaciteit uit te breiden. We lichten dit verder toe in het hoofdstuk 'Groei naar toekomstbestendige 100.000+ organisatie'.

Extra formatie Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We stellen voor om in 2022 een bedrag van € 877.000 en vanaf 2023 € 1.064.000 beschikbaar te stellen voor formatie voor de opgave ruimtelijke en economische ontwikkeling. Het gaat om onder ander capaciteit voor mobiliteit, de energietransitie, landbouwvisie, toezichthouders groen, water en ecologie, woonwagens en de meanderende Maas . We lichten dit verder toe in het hoofdstuk 'Groei naar toekomstbestendige 100.000+ organisatie'.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Aanpassingen gemeentehuis	-17	-10	47	0	0
Aanpassingen ICT	4	-7	112	84	100
Dienstverlening publiekscentrum	21	23	23	23	23
Crisismiddelen Participatie	309	0	0	0	0
Uit reserve participatiebevordering	-309	0	0	0	0
Kosten Inburgering	60	0	0	0	0
Uit reserve participatiebevordering	-60	0	0	0	0
Toekomst bestendige organisatie	200	0	0	0	0
Uit reserve organisatieontwikkelingen	-200	0	0	0	0
Ontwikkeling strategische slagkracht	-220	0	0	0	0
Storting reserve organisatieontwikkelingen	220	0	0	0	0
Facilitaire kosten	46	72	72	72	72
Activeren personele kosten	-1.100	-1.029	-957	-886	-814
Vervangingsinvesteringen openbare ruimte	0	0	0	0	312
Storting in reserve organisatieontwikkelingen	0	0	0	0	0
Personele kosten Museum Jan Cunen	142	0	0	0	0
Uit reserve organisatieontwikkelingen	-142	0	0	0	0
Kosten wachtgelduitkering	115	0	0	0	0
Kosten ICT	-13	145	0	0	0
Uit reserve ICT	13	-145	0	0	0
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-931**	**-951**	**-703**	**-707**	**-307**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Aanpassingen gemeentehuis

We blijven/gaan tOss werken. Dat betekent dat we hybride werken, plaats en tijdonafhankelijk. Het gemeentehuis zal meerdere en andere functionaliteiten krijgen. Om het tOss werken goed te faciliteren. Om Ontmoeten, Samenwerking en Stilte vorm te geven gaan we het gemeentehuis herinrichten. Dit doen we met de investeringsgelden die in 2023 beschikbaar zijn. Omdat we nu al tOss werken, willen we een deel naar voren halen. We verschuiven een deel van het investeringsbedrag van 2023 naar 2022, namelijk € 600.000. We zetten dit in om meer ontmoetingsplekken goed te faciliteren, dat betekent werkplekken weghalen en andere vormen van meubilair terugbrengen. De exacte inrichtingsplannen volgen het eerste kwartaal van 2022, waarna we direct willen overgaan tot realisatie. Daarnaast verschuiven we een deel van de investering voor de aanpassingen van het gemeentehuis naar 2022 die in 2021 gepland stond. Het gaat om een bedrag van € 82.000. Daarnaast hebben we een incidentele besparing op investeringslasten doordat in 2020 investeringen zijn vertraagd. Per saldo hebben we door deze wijzigingen een voordeel in 2020 € 17.000 en € 10.000 in 2022. Voor 2023 geven deze verschuivingen een incidenteel van € 47.000.

Aanpassingen ICT

We passen de budgetten voor ICT aan. We zien hogere kosten vanaf het jaar 2023. Dit heeft een aantal oorzaken. Vanaf 2022 gaan we over van het huidige financieel pakket Coda naar het nieuwe financieel pakket Key2financiën. De kosten hiervoor zijn hoger en hiervoor hebben we een extra structureel budget nodig van € 92.010. Ook zien we een toename in aantal gebruikers van Ibabs. Daardoor zijn de kosten vanaf 2021 € 4.000 en vanaf 2022 € 8.000 hoger. Daarnaast hebben we het investeringsplan voor de jaren 2021-2025 geactualiseerd. Hieruit komt in 2022 een incidenteel voordeel, waarmee we in dat jaar de hogere kosten van het financieel pakket en Ibabs kunnen compenseren.

Dienstverlening publiekscentrum

We vragen een incidenteel budget van € 21.411 voor 2021 en vanaf 2022 een structureel budget van € 23.185 voor KlantContactMontior (KCM). We willen inzicht in hoe onze burger onze dienstverlening ervaart. Dit is tevens een aanbeveling uit het recente onderzoek van de Rekenkamer. KCM geeft ons informatie om onze dienstverlening te monitoren, te verbeteren en geeft ons de mogelijkheid om met de burger in gesprek te gaan over de geleverde dienstverlening. Om goed te kunnen monitoren en toekomstbestendig te zijn, zijn er aanpassingen in KCM noodzakelijk.

Crisismiddelen Participatie

We onttrekken in totaal een bedrag van € 309.000 uit de reserve participatiebevordering voor crisisaanpak. We zetten het in voor verschillende doelen. Als eerste voor de crisisaanpak van Werk naar Werk voor de lokale ondernemers die gebruikmaken van de Tozo regeling. Daarnaast zetten we het in voor de aanpak van Bijstand naar Werk voor het zo snel mogelijk bemiddelen van mensen met een bijstandsuitkering naar werk in groeisectoren. Als laatste zetten we het in voor de aanpak van Bijstand naar Meedoen. Hier zetten we in op maatschappelijke participatie voor de specifieke doelgroep binnen ons bestand. De uitvoering vindt plaats in de periode 2021-2024, waarbij we in 2021 afgerond € 309.000 verwachten uit te geven. De uitgaven hebben betrekking op inzet van extra mensen/inhuur. We onttrekken dit bedrag uit de reserve Participatiebevordering. Vorig jaar hebben we hiervoor geld in deze reserve gestort.

Kosten Inburgering

In 2020 hebben we middels resultaatbestemming middelen in de reserve Participatiebevordering gestort voor de invoering van de nieuwe wet inburgering. In 2021 verwachten we afgerond €60.000 uit te geven aan inzet van extra mensen/inhuur. We onttrekken dit bedrag uit de reserve Participatiebevordering.

Toekomst bestendige organisatie

We hebben dit jaar voor € 200.000 aan kosten voor verdere procesoptimalisatie en digitalisering. Bij de programmabegroting 2020-2023 hebben we daarvoor tweemaal (2020 en 2021) € 500.000 opgenomen. Deze gelden hebben we gestort in de reserve organisatie-ontwikkelingen. Dit jaar denken we voor de optimalisering circa € 200.000 nodig te hebben. De kosten betalen we uit de hiervoor genoemde reserve. Per saldo kost het geen extra geld.

Ontwikkeling strategische slagkracht

Bij de programmabegroting 2021-2024 hebben we € 420.000 opgenomen om de gemeentelijke organisatie te versterken. Dit om te zorgen voor strategische slagkracht (verzwaring van ons functiehuis). Deze verzwaring hebben vanaf het tweede halfjaar 2021 doorgevoerd. Bij de programmabegroting 2021-2024 hebben we aangegeven om de middelen die we in het eerste halfjaar niet besteden om de Thuiswerk Faciliteitenregeling in te voeren. De kosten daarvan schatten we in op € 200.000. Het restant dat we in 2021 niet nodig hebben storten we in de reserve organisatieontwikkelingen.

Facilitaire kosten

We hebben een structureel nadeel van € 72.000 door hogere facilitaire kosten. Na een aanbestedingsproces hebben we nieuwe contracten afgesloten bij de verschillende leveranciers. De kosten van deze nieuwe dienstovereenkomsten (Koffie/Thee/Drank en Sanitaire hulpmiddelen) zijn hoger dan voorheen. Hierdoor hebben we in de jaarrekening over 2020 al te maken gehad met budgetoverschrijdingen. Deze contracten zijn doorlopend, daardoor hebben we een structureel nadeel van € 9.000 in 2021 en structureel € 35.000 voor koffie/thee/drank. Voor Sanitaire hulpmiddelen hebben we structureel nadeel van € 37.000. Het nieuwe contract heeft een groter assortiment van sanitaire hulpmiddelen, wat ook wenselijk is gebleken in de huidige COVID-19 crisis. Daarnaast bleek zie je dat de huidige begroting al jaren niet meer toereikend was, waardoor nu een extra groot tekort is ontstaan.

Activeren personele kosten

We moeten de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten gaan activeren. Dit levert een jaarlijks (aflopend) voordeel op van € 1,1 miljoen in 2021 tot € 814.000 in 2025. Dit doen we omdat dit verplicht is vanuit de verslagleggingsvoorschriften. We doen dit wel terughoudend en op een administratief eenvoudige manier. Hierover is overeenstemming met de accountant. Het voordeel ontstaat omdat we nu deze personele kosten in gemiddeld 25 jaar afschrijven in plaats van direct op te nemen in de begroting.

Vervangingsinvesteringen openbare ruimte

We hebben hogere kosten voor vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2025. Het gaat om een bedrag van € 312.000. Het gemiddelde investeringsvolume per jaar voor vervangingen in de openbare ruimte voor de jaren 2022-2024 bedraagt € 4,87 miljoen. We verhogen dit investeringsvolume voor de periode 2025 tot en met 2031 naar € 6,59 miljoen. Dit leidt tot extra investeringslasten en met name ook tot extra uitvoeringskosten. De vervangingsinvesteringen van de openbare ruimte worden conform de kaders van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen uitgevoerd. Deze kaders zijn gebaseerd op de nota van Anteagroup “Toekomstbestendige Openbare Ruimte”. In deze nota bleek dat door de groeispurt van onze gemeente in de jaren '60 en '70 diverse wijken in de komende decennia aan bod komen voor vervanging. Het gemiddelde investeringsbedrag wordt als uitgangspositie genomen om de piek van de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommeling te voorkomen. Op basis van het Antea rapport stijgt de vervangingsopgave, vandaar ook dat het investeringsvolume vanaf 2025 stijgt. Deze stijging leidt tot extra uitvoeringskosten, zijnde zogenaamde VAT kosten van 18%. Dit is een bedrag van jaarlijks € 312.000.

Storting in reserve organisatieontwikkelingen

De afgelopen jaren is de afdeling documentatie & informatievoorziening (DIV) opgeheven en over gegaan naar de afdeling gegevensbeheer. We hebben hierdoor een financieel voordeel van € 123.000. Dit storten we in de reserve organisatieontwikkelingen. We kunnen dit bedrag dan later gebruiken om eventuele frictiekosten bij de afdeling af te dekken. Bij de jaarrekening 2021 bepalen we het definitieve saldo.

Personele kosten Museum Jan Cunen

De personele kosten die we maken in verband met de verzelfstandiging van het museum Jan Cunen betalen we uit de reserve organisatieontwikkelingen. De geschatte kosten na verrekening van een detacherings-vergoeding bedragen voor 2021 € 142.000. Dit onttrekken we uit de reserve.

Kosten wachtgelduitkering

We storten een bedrag in de voorziening wachtgeld wethouders. We gaan uit van een bedrag van € 115.000. Dit bedrag is nodig om aan onze wettelijke verplichtingen te voldoen.

Reserve ICT

We begroten een aantal onttrekkingen en een storting in de reserve ICT. Het gaat om de volgende wijzigingen. Als eerste verwachten we een opbrengst van € 37.750 door de verkoop van de Ipads. Door de aanschaf van de laptops en het nieuwe kantoorconcept is het merendeel van de Ipads overbodig, deze worden in 2021 overgenomen door het personeel. We storten dit in de reserve ICT. Als tweede halen we een incidenteel budget uit de reserve ICT van € 25.000 voor 2021 en een incidenteel budget van € 45.000 voor 2022 voor een proeftuin Office 365. Een groep van medewerkers zal alvast starten met het werken met Office 365 (deze groep noemen we de Proeftuin), om de volledige overgang vanaf 2024 goed te laten verlopen. Het hybride werken vraagt om meer doelgroepgerichte IT ondersteuning. Eén van de belangrijkste aspecten daarbij is de online samenwerking tussen medewerkers en met de verschillende ketenpartners. We weten dat Office 365 de organisatie hierbij veel nieuwe samenwerkingsmogelijkheden biedt. Ook is het een gegeven dat Office 2016 vanaf 2024 niet meer wordt ondersteund en er dus een onvermijdelijke overgang komt naar Office 365. Om deze overgang goed te laten verlopen zijn we al in 2021 gestart met een proeftuin Office 365. Vanaf 2023 volgt een onvermijdelijke structurele verhoging, dit wordt momenteel geïnventariseerd. Als derde halen we een budget uit de reserve ICT van € 100.000 voor Identity en Accesmanagemement. Vanaf 2023 volgen hieruit structurele kosten, dit gaan we in 2022 inzichtelijk maken. Identity and Access Management (IAM) is een parapluterm voor het beheer van gebruikers en hun toegangsrechten binnen een het netwerk. IAM is een randvoorwaarde voor een betrouwbare en veilige IT bedrijfsvoering, hierin krijgen gebruikers toegang tot de juiste applicaties en bronregistraties. De organisatie kan hierbij nog strakker de controle houden over wie inlogt en bewerkingen doet in de systemen, applicaties en databases. Mede door de effecten van COVID-19 wordt er meer thuisgewerkt en dat betekent een nog groter risico voor informatieveiligheid.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
COVID-19: schuldenbeleid en bijzondere bijstand	0	223	0	0	0
Implementatie Breed offensief	75	0	0	0	0
Landelijke structuur interventieteams	0	12	12	12	12
Totaal septembercirculaire	**75**	**235**	**12**	**12**	**12**

Toelichting septembercirculaire

COVID-19: schuldenbeleid en bijzondere bijstand

We ontvangen in 2022 € 223.000 extra voor snelle hulp en ondersteuning aan mensen die te maken krijgen met schulden en armoedeproblematiek. Voor schuldenbeleid € 149.000 en voor bijzondere bijstand € 74.000.

Implementatie Breed offensief

We ontvangen in 2021 € 75.000 voor de uitvoering en implementatie van Breed offensief. Dit is een beoogde nieuwe wet met als doel processen te stroomlijnen en te harmoniseren om op die manier mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Deze wet is landelijk controversieel verklaard, maar een aantal onderdelen worden sowieso doorgezet. Het gaat daarbij om het stroomlijnen van de administratieve processen rondom loonkostensubsidie, het uniformeren van de loonwaardebepaling en werkgeversdienstverlening.

Landelijke structuur interventieteams

We ontvangen vanaf 2022 jaarlijks € 12.000 voor ondersteuning van de landelijke structuur interventieteams. Deze teams werken aan terugdringen belasting- en premiefraude, toeslagenfraude, uitkeringsfraude e.d.

4.4 Wat mag het kosten?

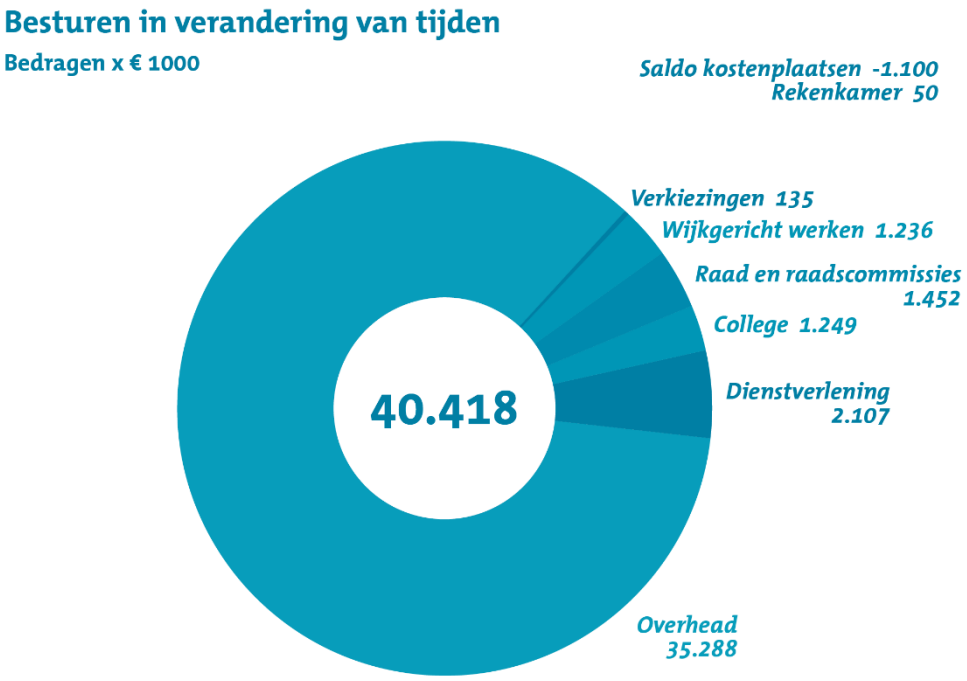
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	40.255	36.222	35.757	35.923	35.545
Baten	-4.727	-4.160	-4.060	-4.481	-4.462
Saldo	35.527	32.062	31.697	31.442	31.083
Stortingen reserves	638	138	138	138	138
Onttrekkingen reserves	-2.674	-252	-9	-6	-6
Saldo mutaties reserves	-2.036	-114	129	132	132
Totaal bestaand beleid	**33.492**	**31.948**	**31.826**	**31.574**	**31.215**
Nieuw beleid	0	3.402	2.488	2.488	2.488
3O-Ontwikkelingen	-931	-951	-703	-707	-307
Budgettair neutrale wijzigingen	0	3.402	2.488	2.488	2.488
Septembercirculaire	75	235	12	12	12
Totaal programma	**32.913**	**35.171**	**33.999**	**33.672**	**33.855**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Programma 11. Financieel solide

1. Inleiding

Een financieel gezonde gemeente is in het belang van alle inwoners in Oss. De begroting moet sluitend zijn. De meerjarenbegroting biedt inzicht in de verwachte inkomsten en uitgaven over een langere periode. We moeten zorgvuldig met het gemeentelijk geld omgaan, dus is er aandacht voor 'treasury' en de reserves moeten op orde zijn. Dat alles willen we realiseren tegen de achtergrond van een aanvaardbaar niveau aan lasten, zowel voor bewoners als voor ondernemers, ruim onder het landelijke gemiddelde.

2. Programma-onderdelen

2.1 Belastingen

Wat willen we bereiken?

We streven er naar om de lokale lastendruk minimaal € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. In 2021 is dit uitgangspunt ook gerealiseerd. Op basis van de jaarlijkse cijfers vanuit het COELO onderzoeksinstituut bleven we € 37 euro onder het landelijke gemiddelde. Onze OZB en afvalstoffenheffing liggen nu rond het landelijke gemiddelde. Voor het jaar 2022 verlagen we per saldo de lokale lastendruk. Daarnaast willen we de gewenste opbrengst voor de gemeente tegen zo laag mogelijke uitvoeringskosten verkrijgen. De Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB) voert de belastingtaken voor ons uit. De portefeuillehouder financiën is lid van het dagelijks bestuur.

De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het beleid is hier ook op gericht. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstelling(en):

- *Beheerste lastendruk*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- De lokale lastendruk ligt in 2021 op basis van het COELO op € 37 onder het landelijke gemiddelde.	Reeds vastgesteld
- Voor het jaar 2022 kiezen we voor een verhoging van de OZB met 2% inflatiecorrectie.	Vaststelling in december 2021 (vaststelling belastingverordening)
- Voor het jaar 2022 kiezen we voor een verhoging van 3% voor de rioolheffing. Dit is nodig om (geleidelijk) weer te komen tot een kostendekkend tarief.	December 2021
- We hanteren een kostendekkend tarief voor de afvalstoffenheffing. We verlagen de tarieven met € 15.	December 2021
- We monitoren jaarlijks de uitvoering van de belastingen bij de BSOB. Het oordeel van de waarderingskamer over de BSOB voor onze gemeente was "goed". "Goed" is van toepassing op een gemeente die WOZ taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen.	2022
- De BSOB heeft aantal uitdagingen. De impact van de no cure no pay bureaus op het aantal bezwaren tegen de WOZ waardering, de overgang van het waarderen op oppervlakte, verdergaande automatisering en robotisering e.d.. Op basis van een zogenaamde business case wordt een meerjarige koers uitgezet om zowel de kwaliteit van de dienstverlening als ook een gezonde financiële positie te kunnen blijven garanderen.	2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
Naar aanleiding van een door de gemeenteraad aangenomen motie is het probleem met betrekking tot "no cure no pay" is een motie voor de ledenvergadering van de VNG aangenomen. Deze motie zorgde ervoor dat dit onderwerp is toegevoegd aan de lobby-agenda van de VNG richting de landelijke overheid. Dit met als doel de wetgeving omtrent bezwaarschriften WOZ-waarden aan te passen, zodanig dat de aantrekkelijkheid van het verdienmodel voor de NCNP-bureaus wordt beëindigd en gemeenten verlost worden van een forse, onnodige kostenpost en grote problemen in de belasting uitvoering.	

2.2 Financiën

Wat willen we bereiken?
In het coalitieakkoord 'Kansen zien, kansen pakken' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. We hebben een algemene reserve die voldoet aan de gestelde normen (10% van de algemene uitkering).

De financiële positie van de gemeente wijzigt sterk (een "jojo-effect"). Onze programmabegroting 2021-2024 stond onder druk. De provincie Noord-Brabantbeoordeelde onze begroting destijds als "Oranje". Dit komt vooral door:
- kostenstijgingen in het sociaal domein. We hebben te maken met stijgende tekorten op het gebied van jeugdzorg en Wmo. Hierbij beseffen we dat dit vooral komt doordat landelijke bezuinigingen te vroeg zijn ingeboekt en dat we het als gemeente "nog niet zo slecht doen".
- kostenstijgingen op het gebied van bijzondere bijstand/ schuldhulpverlening. We zien problematiek en kosten stijgen.
- de komst van een nieuwe grote transitie, namelijk de Omgevingswet/ omgevingsvisie;
- grote maatschappelijke opgave op het gebied van duurzaamheid;
- toegenomen risico's (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Tegenover deze ontwikkelingen zien we nu ook positievere ontwikkelingen, zoals:
- Sterk fluctuerende algemene uitkering. Liet de meicirculaire nog een tegenvaller zien van de rijksuitgaven, is de septembercirculaire ineens weer erg positief. Dit soort grote verschillen in de algemene uitkering is een uitdaging bij een financieel solide beleid.
- Extra rijksinkomsten voor jeugdzorg voor het jaar 2021 en 2022. Tussen Rijk, VNG en provincies is afgesproken dat gemeenten in de meerjarenraming rekening mogen houden met 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda jeugd. Dit verruimt het financieel perspectief aanzienlijk.
- Mogelijke positieve effecten voor onze gemeente vanuit de herverdeling van het gemeentefonds. Het huidig beeld is dat deze herverdeling voor onze gemeente voordelig is tussen € 19 en € 42 per inwoner. Besluitvorming hierover is aan het nieuwe kabinet.

Dit maakt dat onze financiële positie sterk is verbeterd.

Een financieel gezonde gemeente is van belang zodat doelstellingen van andere beleidsvelden financieel betaald en gerealiseerd kunnen worden. Daarvoor is nodig:
- een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief.
- goed beheer van deelnemingen en verbonden partijen.
- een goede treasuryfunctie.
- voldoende weerstandsvermogen om gemeentelijke risico's af te dekken. Hierbij merken we op basis van de motie van de gemeenteraad de COVID-19 gevolgen verwerken via de algemene reserve.
- voldoende waarborgen tegen calamiteiten (verzekeringen).

Voor het financiële beleid geldt dat deze taken grotendeels wettelijk zijn vastgelegd in de Gemeentewet. De gemeenteraad heeft de kaderstellende rol. Op het gebied van de gemeentefinanciën stelt de raad kaders door middel van de begroting en de financiële verordening. De controlerende rol van de raad komt tot uiting bij de jaarstukken. Namens de gemeenteraad controleert de accountant de jaarstukken. Daarnaast houdt de provincie toezicht op de gemeentelijke financiën en ondersteunt de rekenkamercommissie de raad bij de controlerende taak.
We streven uiteraard jaarlijks naar een positief oordeel van de provincie Noord-Brabant over de programmabegroting en ook naar een goedkeurende verklaring van de accountant op onze jaarrekening.

We werken aan de volgende doelstelling(en):
- *Uitvoeren van een stabiel financieel beleid*

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteit	**Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?**
- Herstelagenda COVID-19: in de kadernota hebben we gekozen voor een herstel en versterkingspakket gericht op de volgende pijlers: o Duurzaam investeren; o Investeren in een sociaal sterke stad; o Helpen verdienen. We blijven actief inzetten op deze pijlers.	Geheel 2022
- COVID-19 compensatie: al eerder hebben we ons beleid op het gebied van COVID-19 compensatie bepaald. De kern hiervan is dat we ter ondersteuning van inwoners, bedrijven en instellingen zoveel mogelijk aansluiten bij de landelijke regelingen. Vervolgens kijken we naar provinciale regelingen, de banken en de branche-organisaties. Vervolgens kijken we naar onzer eigen rol. Al eerder hebben we ook de volgende criteria vastgesteld: o we geven inkomenssteun aan mensen die dat nodig hebben, geen omzetsteun aan bedrijven of sectoren; o Helpen verdienen is beter dan helpen besparen o Op naar werk o We investeren in samenleven o We investeren in zorgcontinuïteit o we zijn en blijven een financieel gezonde organisatie.	
- We zetten via onder andere de G40 en via de VNG blijvend in op lobby richting het Rijk op het gebied van: o voldoende middelen voor jeugdzorg; o afschaffing van het WMO abonnementstarief; o voldoende compensatie voor de effecten vanuit COVID-19 (korte en langere termijn); o (gedeeltelijk) terugdraaien van de zogenaamde opschalingskorting; o Aanpassing wetgeving rondom no cure-no pay bureaus (WOZ); o voldoende middelen voor de uitvoering van de energietransitie; o voldoende middelen voor de ruimtelijke opgaven.	Geheel 2022
- Op basis van de taskforce woningbouw en bedrijventerreinen werken we financiële instrumenten uit om zo inhoud te geven aan anticyclisch investeringsbeleid. Hierbij denken we aan vorming van diverse reserves, nota bovenwijkse voorzieningen en kostenverhaal.	2021 en uitvoering 2022 ev.
- We blijven periodiek de betalingstermijn van onze facturen monitoren. Gedurende de COVID-19 crisis hebben we versneld facturen betaald (binnen 16 dagen). We blijven streven om 90% tijdige betaling te doen binnen 30 dagen.	Geheel 2022

Activiteit	Wanneer gereed (kwartaal/jaar)?
- We implementeren in 2021 en 2022 een nieuw financieel pakket. We zetten daarbij in de basis op orde houden, het doorvoeren van procesverbeteringen en verdergaande digitalisering.	Implementatie in 2021 en doorontwikkeling in 2022
- Na de Europese aanbesteding in 2021 controleert onze nieuwe accountant voor het eerst de jaarrekening 2021. Uiteraard verwachten we een goedkeurende verklaring.	2e kwartaal 2022
- We voeren de rechtmatigheidsverklaring vanaf het boekjaar 2022 in (deze is met 1 jaar uitgesteld). Hierbij richten we ons op financiële rechtmatigheid. Om dit te realiseren maken we een verbeterslag in het huidige systeem van interne controles.	geheel 2022
- We blijven onze planning & controlproducten digitaal beschikbaar stellen via http://financien.oss.nl	continue

3. Programma-informatie

3.1 Duurzaamheid

Niet van toepassing.

3.2 Verbonden partijen

Hier geven we weer in hoeverre onze verbonden partijen bijdragen aan de doelstellingen van dit programma. We noemen hier alleen de gemeenschappelijke regelingen omdat dit wettelijk verplicht is. Andere verbonden partijen laten we hier buiten beschouwing.
De verbonden partijen hebben we ook toegelicht in de paragraaf hierover.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

De BSOB is een regionaal samenwerkingsverband dat zich richt op het gezamenlijk innen van belastingen. Het doel is de kwaliteit, dienstverlening, efficiency en continuïteit van de waardering, heffing en inning van lokale belastingen te verbeteren.

3.3 Beleidskaders

1. Nota reserves
2. Treasurystatuut
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting

3.4 Indicatoren

Indicator	Bron	2017	2018	2019	2020	Streef-waarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief
Lokale lastendruk (lijst met goedkoopste gemeenten)	COELO	93e plaats	103e plaats	98e plaats	98e plaats	2021: 106e
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 42	€ 36	€ 33	€ 36	2021: € 37 Minimaal € 22,50
Oordeel waarderingskamer	Brief waarderingskamer	Goed	Goed	Goed	Goed	Goed
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	90%	90%	91%	92%	90%

3.5 Waar staat je gemeente

In de volgende tabel geven we de verplichte indicatoren vanuit waarstaatjegemeente.nl weer. Om de cijfers van Oss te kunnen plaatsen hebben we daarnaast een referentiemeting opgenomen. We gebruiken hiervoor de gemiddelde waarde van gemeenten in de grootteklasse van 50.000 tot 100.000 inwoners.

Indicator	Oss	Referentie	Jaar
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 254.000	€ 261.000	2020
	€ 234.000	ontbreekt	2019
	€ 218.000	€ 223.000	2018
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	€ 774	€ 745	2021
	€ 740	€ 717	2020
	€ 707	€ 687	2019
	€ 685	€ 669	2018
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 774	€ 812	2021
	€ 740	€ 779	2020
	€ 707	€ 748	2019
	€ 685	€ 731	2018

Het ministerie van BZK heeft een database ontwikkeld met informatie over de financiën van gemeenten (www.financiengemeenten.nl).
Deze database bevat financiële informatie op het niveau van individuele gemeenten (kengetallen, uitgaven van gemeenten t.o.v. andere gemeenten etc.).

4. Financiën

4.1 Nieuw beleid

Niet van toepassing.

4.2 3O-ontwikkelingen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG	0	0	0	0	134
Rentevergoeding lening Pivot park	0	-130	-130	-130	-130
OZB stijging met inflatie	0	-416	-416	-416	-416
OZB Opbrengsten	-490	-490	-490	-490	-490
Reserve rente-omslag	500	0	-400	-100	0
Deelnemersbijdrage BSOB	-130	317	135	145	174
Voordeel doorbelasting personele kosten	-446	-150	-150	-150	-150
Totaal 3O-ontwikkelingen	**-565**	**-870**	**-1.451**	**-1.142**	**-878**

Toelichting 3O-ontwikkelingen

Afbouw reserves gaswinstuitkering Maaslandgas en deposito BNG

We verlagen de jaarlijkse onttrekking uit de reserves Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas en Deposito BNG met in totaal € 134.000 in 2025. In het verleden hebben we om specifieke redenen geld in deze reserves gestort om dit vervolgens verspreid over meerdere jaren in te zetten voor de reguliere begroting. We bouwen het bedrag af dat we jaarlijks inzetten voor de begroting.

Rentevergoeding lening Pivot park

We verstrekken een achtergestelde geldlening van € 3,25 miljoen aan Pivot park. De vergoeding die we hiervoor krijgen is 5,5%. Dit levert per saldo jaarlijks een voordeel op van circa € 130.000 omdat we zelf goedkoper kunnen lenen. Met deze lening maken we samen met de provincie Noord-Brabant het mede mogelijk dat er een groot nieuwbouwproject "Grizzly" wordt gerealiseerd voor een bedrag van ruim € 37 miljoen.

OZB stijging met inflatie

We verhogen de OZB met de reguliere inflatie. Dit betekent dat we jaarlijks een extra opbrengst hebben van € 416.000. Op basis van de kadernota 2022-2025 is de inflatie vastgesteld op 2%. Dit percentage is gebaseerd op cijfers van het Centraal Planbureau.

OZB Opbrengsten

We verwachten een structureel voordeel van € 490.000 op de OZB opbrengsten. Dit voordeel zit met name op de niet woningen. Dit wordt veroorzaakt doordat de WOZ waarde die hieraan ten grondslag ligt hoger is dan we vooraf hadden ingeschat. Deze inschatting was dit jaar extra lastig door COVID-19. Daarnaast zijn door acties van de BSOB om de standen op te schonen extra objecten toegevoegd die eerder niet in beeld waren. Ook zijn er vanuit nieuwbouw panden toegevoegd die nu voor de eerste keer gewaardeerd zijn. Dit alles leidt tot een structurele extra opbrengst van € 490.000.

Reserve rente-omslag

In de huidige begroting onttrekken we in 2021 een bedrag van € 500.000 in 2021. Dit bedrag zouden we in de jaren 2023 en 2024 terugstorten met respectievelijk de bedragen € 400.000 en € 100.000. Gezien de huidige lage rentestand en mogelijke rente-ontwikkelingen naar de toekomst stellen we voor om deze mutaties in de reserve rente-omslag ongedaan te maken. Hierdoor is deze reserve naar de toekomst toe volledig beschikbaar om eventuele rente-stijgingen op te vangen.

Deelnemersbijdrage BSOB

We hebben in 2021 een voordeel van € 130.000 op de deelnemersbijdrage van de BSOB. In 2022 hebben we een nadeel van € 317.000 en meerjarig een structureel nadeel van € 174.000. Het voordeel in 2021 is ontstaan door lagere extra kosten dan verwacht voor waarderen en proceskosten als gevolg van bezwaren vanwege no cure no pay. De incidentele verhoging van de bijdrage in 2022, conform het raadsvoorstel van de begroting 2022 van de BSOB, hebben we in deze programmabegroting verwerkt. Op basis van de meerjarenraming van BSOB zal de bijdrage structureel € 174.000 stijgen. In het najaar stelt het Algemeen Bestuur van de BSOB de businesscase over de verdere doorontwikkeling en automatisering binnen BSOB vast. Het effect hiervan op de deelnemersbijdrage nemen we mee in de Eerste financiële tussenrapportage van 2022.

Voordeel doorbelasting personele kosten

We hebben een voordeel van € 446.000 in 2021 en vervolgens jaarlijks € 150.000 door een hogere doorbelasting van kosten aan afval, riolering en grondexploitatie. Deze hogere doorbelasting komt vooral door loon- en prijsontwikkeling vanuit CAO ontwikkelingen. Deze hogere kosten worden opgevangen binnen de tarieven van afval, riolering en de grondexploitatie.

4.3 Septembercirculaire

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Septembercirculaire 2021	-3.341	-11.943	-8.683	-8.210	-8.252
Extra loon- en prijsstijgingen 2022 en volgende jaren	0	610	910	1.210	1.510
Totaal septembercirculaire	**-3.341**	**-11.333**	**-7.773**	**-7.000**	**-6.742**

Toelichting septembercirculaire

Septembercirculaire 2021

De septembercirculaire 2021 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten:

- 2021: € 3,3 miljoen positief
- 2022: € 11,9 miljoen positief
- 2023: € 8,7 miljoen positief
- 2024: € 8,2 miljoen positief
- 2025: € 8,3 miljoen positief.

Extra loon- en prijsstijgingen 2022 en volgende jaren

In de meicirculaire hebben we rekening gehouden met een verwachte loon- en prijsstijging voor het jaar 2022 van 2%. Het Centraal Planbureau verwacht destijds dat de inflatie zou dalen, maar geven nu aan dat de verwachte loonstijging voor de sector overheid zal uitkomen op 3,1%. Op dit moment hebben we als gemeente vanaf 1-1-2021 geen nieuwe CAO meer. Vandaar dat we voor de begroting 1,1% extra willen reserveren voor loonontwikkeling. Dit is een bedrag van jaarlijks € 610.000. Vanaf 2023 ramen we jaarlijks € 300.000 cumulatief extra voor loon- en prijsstijging.

4.4 Wat mag het kosten?

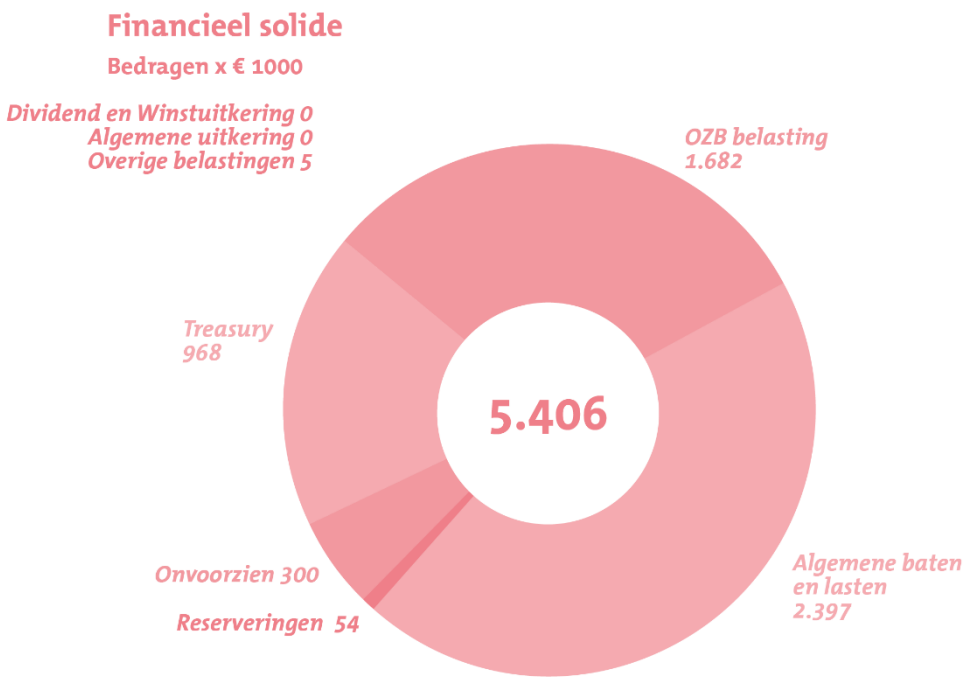
In de volgende tabel geven we een financieel overzicht van het programma.

+ is uitgaven
- is inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Bestaand beleid					
Lasten	3.031	4.345	4.189	4.043	4.292
Baten	-214.339	-211.944	-209.860	-209.520	-210.314
Saldo	-211.308	-207.599	-205.671	-205.477	-206.022
Stortingen reserves	1.109	1.050	1.461	1.169	1.063
Onttrekkingen reserves	-3.207	-2.563	-2.423	-2.231	-2.231
Saldo mutaties reserves	-2.099	-1.513	-962	-1.062	-1.169
Totaal bestaand beleid	**-213.407**	**-209.112**	**-206.633**	**-206.539**	**-207.191**
3O-Ontwikkelingen	-565	-870	-1.451	-1.142	-878
Budgettair neutrale wijzigingen	7	-814	-785	-765	-956
Septembercirculaire	-3.341	-11.333	-7.773	-7.000	-6.742
Totaal programma	**-217.306**	**-222.129**	**-216.643**	**-215.445**	**-215.767**

4.5 Lasten per product

In de volgende figuur hebben we voor 2021 de totale lasten per product in beeld gebracht (bedragen x € 1.000).

5. Overzicht subsidies

Dit programma heeft geen subsidies.

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Samenvatting

Het weerstandsvermogen geeft de financiële gezondheid van de gemeente weer. We drukken deze uit in een ratio. De uitkomst van de ratio moet in beginsel minimaal 1 zijn.

Op hoofdlijnen is het beeld als volgt:

Omschrijving	Bedrag/ratio incidenteel	Bedrag/ratio structureel
Geïnventariseerde risico's	€ 8,5 miljoen	€ 4,8 miljoen
Weerstandscapaciteit	€ 28,7 miljoen	€ 3,7 miljoen
Weerstandsratio	3,36	0,76

De conclusie hieruit is dat de weerstandscapaciteit van voldoende omvang is om de gekwantificeerde risico's te ondervangen. Er is ook ruimte voor het opvangen van onvoorziene risico's.
Ten opzichte van de jaarrekening zijn er een aantal risico's vervallen. Deze zijn inmiddels concreet geworden en de effecten hiervan zijn verwerkt in deze programmabegroting.

1. Beleid

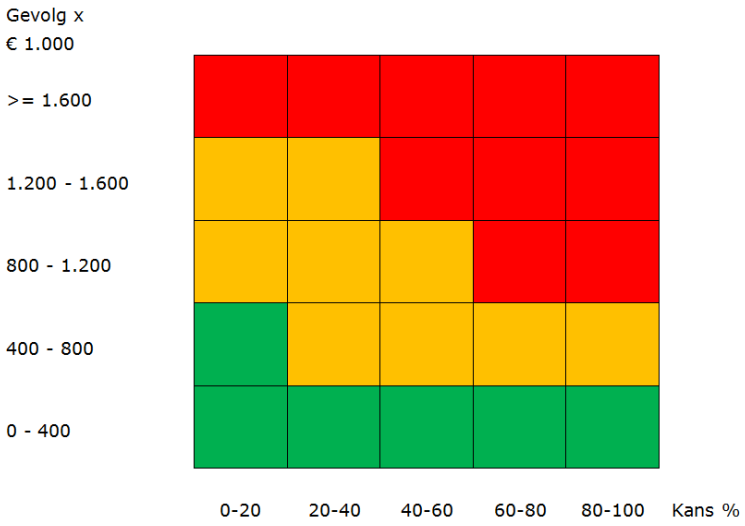
Het beleid van de gemeente ten aanzien van risicomanagement is nader uitgewerkt in de notitie risicomanagementbeleid.
Risicomanagement is gedefinieerd als het op gestructureerde wijze identificeren, analyseren en beheersen van risico's die van invloed zijn op de realisatie van gemeentelijke doelstellingen. De focus ligt op risico's met een mogelijk substantiële invloed op de financiële positie van de gemeente. Aan ons risicomanagement liggen onder andere de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden ten grondslag:

- Risicomanagement is onderdeel van de reguliere verantwoordelijkheid van het (lijn)management en is een cyclisch proces.
- We maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande instrumenten voor risico-identificatie en -beheersing.
- Risicobeheersing doen we zoveel mogelijk in de reguliere processen.
- Het toepassen van risicomanagement betekent niet dat we alle risico's kunnen voorkomen.

Risico's hangen vaak samen met externe factoren. Daarop hebben we als gemeente niet altijd direct invloed. Daarom is het lastig deze risico's in alle gevallen voldoende betrouwbaar te kwantificeren.
Risico's ontwikkelen zich voortdurend. De laatste rapportage over de risico's en de beheersing daarvan is in de jaarrekening 2020 opgenomen. In deze programmabegroting 2022-2025 hebben we de risico-inschatting uit de jaarrekening geactualiseerd.

Risicokaart

Omdat risico's lastig te kwantificeren zijn maken we gebruik van de risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de categorisering van de risico's naar kans en gevolg.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt heeft minimale financiële gevolgen. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht. Het is hier van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om een grote extra last te voorkomen. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

2. Risico's

In de volgende tabellen geven we de risico's weer op volgorde van kans x gevolg van hoog naar laag. In de kolom I/S is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico's in de rode categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Effecten COVID-19	S/I	PM	PM	PM

Het COVID-19 (corona) heeft grote impact op de samenleving. De economie lijkt zich te herstellen, maar onzekerheid van corona blijft. Daarnaast blijft er onzekerheid wat nu exact de langere termijn effecten van COVID-19 zijn, bijvoorbeeld op sociaal en maatschappelijk gebied. We hebben in een apart hoofdstuk aandacht besteed aan:

- Uitgangspunten voor ondersteuning en speerpunten voor onze herstelagenda.
- Financiële compensatie vanuit het Rijk
- Financiële ondersteuningsmaatregelen

Risico's:

De ondersteuningsmaatregelen vanuit het Rijk zijn goed te noemen. Met dit geld kunnen we diverse sectoren ondersteunen om de nadelige effecten van de crisis te verminderen. Belangrijkste risico zien we in wat er gebeurt als de landelijke ondersteuningsmaatregelen stoppen. Wat betekent dit dan voor bedrijven, instellingen en inwoners? FDaarnaast de vraag wat zijn de langere termijn effecten op ons zorgstelsel. Op dit moment kunnen we hiervan nog nauwelijks een inschatting maken.

Beheersmaatregel

We hebben hier meerdere maatregelen.

1. Actieve lobby richting het Rijk: we blijven ons hard maken voor voldoende compensatie vanuit het Rijk. We richten onze lobby op extra gelden voor jeugdzorg, volledige compensatie gevolgen abonnementstarief WMO, het verminderen van de zogenaamde opschalingskorting en op voldoende compensatie i.v.m. COVID-19.
2. Voor het jaar 2020 en 2021 zetten we de gelden in die we vanuit het Rijk hebben ontvangen voor compensatiemaatregelen. Mocht dit onvoldoende zijn, zetten we onze algemene reserve in, zoals afgesproken in de programmabegroting 2022-2025.

1 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Grondbedrijf	I	€ 5,43 miljoen	100%	€ 5,43 miljoen

Risico

De resultaten van de grondexploitaties zijn gebaseerd op uitgangspunten en parameters die, gelet op de huidige markt en de huidige inzichten, het meest reëel lijken voor de looptijd van het project. Deze inschattingen resulteren in één projectresultaat. Het is en blijft echter altijd een inschatting van de toekomst. Kansen en risico's binnen een project kunnen er voor zorgen dat het projectresultaat in de toekomst afwijkt. Om een goed inzicht te krijgen in de risico's voeren we jaarlijks een risicoanalyse uit. Dit doen we via de Monte Carlo Methode.
We verwijzen hiervoor naar de paragraaf grondbeleid en het Najaarsbericht. De paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de financiële positie en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Het MPG gaat een slag dieper dan de paragraaf en geeft o.a. inzicht op een detailniveau per project.

Beheersmaatregel

Om risico's op te vangen, moeten we een bepaald bedrag reserveren. Hoe groot dat bedrag moet zijn, hangt af van hoe groot de kans is dat een risico zich voor doet. We maken hiervoor gebruik van de Monte Carlo Methode. Dat is een statistische berekening die alle risico's goed in kan schatten en waarderen.

Alle per project berekende risico's hebben we bij elkaar opgeteld. Dat is het bedrag wat we dus minimaal beschikbaar moeten hebben om alle risico's in voldoende mate af te kunnen dekken. De risico's dekken we af met de Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR). De ABR bedraagt per 31 december 2021 € 24,3 miljoen. Deze zou, wanneer er geen afroamingen plaatsvinden, groeien naar ruim € 30 miljoen eind 2025.

Bij de programmabegroting 2021-2024 is besloten om € 5,7 (€ 2 miljoen dynamisch stadscentrum, € 3,1 miljoen voor voorzieningen ontmoeten, sport en cultuur, € 0,5 miljoen voor meekoppelkansen voor het waterveiligheidsproject Meanderende maas, € 75.000 voor voorbereidingskosten van het Golfbad) van de ABR af te romen. De geactualiseerde Monte Carlo analyse geeft een totaal benodigd risicobedrag van € 5,4 miljoen per 1-1-2021. Dit bedrag is dus ook gelijk de minimale stand die de ABR moet hebben. De ABR kent per 1-1-2022 ruim € 18,4 miljoen aan financiële ruimte.

Risico's in de oranje categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Minder bezoekersparkeren door veranderd winkelgedrag na COVID-19	S	€ 400.000	75%	€ 300.000

Risico

Het winkelgedrag van de consument verandert. De laatste jaren is een verschuiving zichtbaar naar online shoppen, die ten koste gaat van het fysiek winkelbezoek. Met name de middelgrote steden, waartoe Oss behoort, is getroffen door deze ontwikkeling, die zich heeft vertaald in jaarlijks afnemende parkeeropbrengsten.
Als gevolg van de huidige COVID-19 pandemie heeft het online bestellen van goederen door consumenten (gedwongen) een grote vlucht genomen. De verwachting is dat na COVID-19 een "nieuwe normaal" gaat ontstaan waarbij structureel meer inkopen via internet worden gedaan en minder bezoek aan de binnenstad gaat plaatsvinden. Tevens zullen diverse winkels en andere voorzieningen in de binnenstad zodanig getroffen zijn door COVID-19 dat zij de deuren definitief moeten sluiten.
Het gevolg van dit alles is naar verwachting dat er structureel minder bezoekersparkeren zal plaatsvinden binnen het gebied met parkeerregulering. Vooralsnog is volstrekt onduidelijk welke omvang deze wijziging heeft en wordt deze ingeschat op € 350.000 tot € 500.000 (= 15-25% minder bezoekersparkeren) aan minderopbrengsten per jaar.

Beheersmaatregel

We maken een nieuw beleidsplan parkeren. Op langere termijn lijken meer ingrijpende beleidswijzigingen noodzakelijk om in te spelen op de veranderde parkeer-werkelijkheid. Dit zal in een nieuw parkeerbeleidsplan worden opgenomen.

Risico en beheersmaatregel	S/I[2]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Jeugdhulp 2021 en verder	S	€ 250.000 - € 750.000	50%	€ 250.000

Risico

De inkoop 2021 en inkoop vanaf 2022 vormen een onzekerheid.
In 2021 kopen we op een andere manier in dan nu, waarbij we ook werken met een nieuw productenboek. Daarbij zijn bij de financiering van aanbieders prikkels ingebouwd om meer op kosten te gaan sturen. Verder krijgt de toegang een grotere rol in de toewijzing van zorg. De praktijk zal leren wat de effecten hiervan zijn.
De inkoop vanaf 2022 is ook een onzekerheid. Dat geldt onder andere voor de inkoopmethodiek vanaf 2022 (volledig pxq) en voor de uitkomsten van de aanbesteding. Bovendien worden vanaf 2022 de regionale solidariteitsafspraken beperkt. Tenslotte wijzigt vanaf 2022 het woonplaatsbeginsel. Dat zorgt voor een aanpassing welke gemeente verantwoordelijk is voor welke jeugdige. Hoe dat uitpakt voor onze regio en specifiek Oss is nog niet bekend.
De continuering en inzet van specialistische jeugdhulp voor onze jeugdigen blijft uiteraard gegarandeerd.

Het is de bedoeling dat de aanbesteding voor de inkoop van specialistische jeugdhulp vanaf 2022 halverwege 2021 wordt afgerond, waarna de tweede helft van 2021 volop in het teken staat van implementatie.
De implementatie heeft in grote lijnen betrekking op 3 onderdelen:

- Inrichten van de administratie
- Voorbereiden van de toegang op de nieuwe manier van toekenning van zorg
- Opzetten van monitoring

De implementatie vormt een uitdagende klus. Mogelijk leidt dit tot extra kosten. De hoogte daarvan kunnen we niet inschatten.

Naast bovenstaand risico ontvangen we voor het jaar 2022 een extra bedrag van 7,4 miljoen. Dit bedrag is gebaseerd op de uitspraak van de commissie van Wijzen. Hoeveel geld we extra krijgen voor de jaren erna is ter besluitvorming van het nieuwe kabinet. Dit is dus een belangrijke onzekerheid voor onze begroting.
Het Rijk, provincies en de VNG hebben afgesproken dat we voor de jaren 2023-2025 rekening mogen houden met 75% van de bedragen zoals deze door de commissie van Wijzen zijn bepaald. Deze commissie heeft overigens ook bepaald dat er een hervormingsagenda jeugd moet worden opgesteld waarbij er een jaarlijkse taakstellende besparing op de uitvoering van jeugdhulp moet worden gerealiseerd. We mogen dus wel rekening houden met extra inkomst van 75%, hoewel deze inkomsten onzeker blijven totdat een nieuw kabinet daarover een besluit neemt. Dit vinden we een aanvaardbaar risico.

Beheersmaatregel

We volgen de ontwikkelingen en worden regelmatig geïnformeerd door de projectgroep die de nieuwe inkoop voorbereidt. Verder hebben we intern een projectgroep voor de implementatie.

2 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Volumegroei Wmo	S	€ 100.000 - € 300.000	90%	€ 180.000

Risico

Door de invoering van het abonnementstarief is het aantal aanvragen in 2021 opnieuw gestegen. We zien een stijging van het aantal klanten huishoudelijke verzorging ZIN met ongeveer 0,8% per maand. Dit is een landelijk beeld. Het Rijk compenseert deze aanhoudende kostenstijging niet. Een besluit over een eventuele aanpassing van het abonnementstarief ligt bij een nieuw kabinet. We voorzien nog geen afvlakking van de groei. Bij de 3O-ontwikkelingen hebben we rekening gehouden met een maandelijkse kostenstijging van 0,8% in de jaren 2021 en 2022.
Bij de WMO voorzieningen blijven de kosten van woningaanpassingen altijd een onzekere factor. Vooral grote woningaanpassingen hebben een grote impact op het kostenplaatje. Het verloop daarvan is niet te voorspellen. Wel zien we dat de kosten in de afgelopen jaren duidelijk hoger waren dan de jaren daarvoor.
Het leerlingenvervoer is met ingang van het schooljaar 2021-2022 opnieuw aanbesteed.
Per 1 augustus start het vervoer met nieuwe vervoerders. Daarbij is de vorm van financiering gewijzigd van lumpsum naar beladen kilometer. We verwachten dat in de loop van oktober duidelijk wordt wat dit betekent voor de kostenontwikkeling.

Beheersmaatregel

In 2020 hebben we een analyse gemaakt van de groei van de inzet van huishoudelijke verzorging. De groei hangt vooral samen met het ingevoerde abonnementstarief voor de Wmo en brengt steeds hogere kosten met zich mee. Lokaal en regionaal denken we na over stuurknoppen om hiermee om te gaan.

Wachtgeld wethouders	I	€ 788.000	30%	€ 236.400

Risico

Op 16 maart 2022 zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen. Na de verkiezingen wordt een nieuw college samengesteld. Of er wijzigingen optreden is niet bekend. Na beëindiging van het wethouderschap ontvangt een wethouder een ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dat is geregeld in de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (Appa). Voor de voormalige wethouders hebben we een voorziening wachtgeld wethouders. Voor de zittende wethouders is niet in te schatten of ze aanspraak gaan maken op het wachtgeld. En als ze aanspraak maken kunnen we niet met een redelijke mate van zekerheid het bedrag schatten. Daarom is een directe storting in de voorziening wachtgeld wethouders niet toegestaan. Als compensatie voor deze onzekere toekomstige wachtgeldverplichtingen wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 in de bestemmingsreserve wachtgeld wethouders gestort.
De maximale wachtgeldverplichting van de huidige vijf wethouders bedraagt circa € 1,2 miljoen. Bij het daadwerkelijk ontstaan van de wachtgeldverplichting zal moeten blijken of de reserve wachtgeld wethouders volstaat voor het aanvullen van de voorziening wachtgeld wethouders. Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 zit er naar verwachting € 412.000 in de reserve wachtgeld wethouders.

Een bijkomend risico is dat we te maken kunnen krijgen met een verlengde wachtgelduitkering. In het slechtste geval zou dit bij blijvende arbeidsongeschiktheid kunnen doorlopen tot de AOW leeftijd. Vooralsnog is uitgegaan tot en met 2022, echter dit is niet duidelijk. In het slechtste geval zou dat ongeveer € 0,9 miljoen extra kosten kunnen opleveren.

Beheersmaatregel

In de begroting wordt jaarlijks een bedrag van € 103.000 gestort in de reserve wachtgeld wethouders. Indien de jaarlijkse storting niet voldoende is dan wordt het tekort eenmalig aangevuld in het jaar waarin het zich voordoet.

Risico's in de groene categorie

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Herverdeling gemeentefonds	S	€ 3,8 miljoen voordeel	50%	€ 1,9 miljoen (voordeel)

Risico

De nieuwe verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten staat al een aantal jaren op de agenda. Dit is nodig omdat de verdeling van het rijksgeld over de gemeenten in de loop van jaren is scheefgegroeid. Sommige gemeenten krijgen te veel, anderen te weinig. De herverdeling heeft betrekking op 2 onderdelen:

- Herverdeling gelden sociaal domein
- Herverdeling overig deel gemeentefonds

Er zijn de afgelopen tijd al diverse keren indicatieve cijfers bekend gemaakt. Oorspronkelijk zou de nieuwe verdeling ingaan per 2021, echter dit is al tweemaal met een jaar uitgesteld om o.a. aanvullende berekeningen uit te voeren. Als reden noemt de minister van BZK de huidige financiële positie van de gemeenten, waaronder de tekorten bij de jeugdzorg. De beoogde invoeringsdatum is nu 1-1-2023. De indicatieve financiële eindresultaten verschillen telkens. Bij het sociaal domein krijgen we op basis van de nieuwste cijfers (gebaseerd op peiljaar 2019) € 68 per inwoner minder. Dit was eerder € 84 en nadien € 76 (peiljaar 2017). Bij het overig deel krijgen we juist een hogere uitkering van € 110. Dit was eerder € 102 en daarna € 94.
Per saldo geven de nieuwste cijfers een voordeel van € 42 per inwoner. Ook deze laatst gepresenteerde cijfers op basis van 2019 zijn slechts een indicatie. In aanloop naar 2023 - het beoogde moment van de invoering nieuwe verdeling - zal de ontwikkeling van de kosten van gemeenten en de invloed daarvan op de verdeling nauwgezet in de gaten gehouden worden. Als opvallende effecten optreden dan zullen de fondsbeheerders onderzoek uitvoeren naar verdere verbetering van het model.
De effecten van de herverdeling zijn niet duidelijk en dus onzeker. Het nieuwe kabinet zal over de invoering van het verdeelvoorstel een besluit nemen. Na besluitvorming zal dan nog een actualisatie plaatsvinden naar 1 januari 2023. Deze laatste actualisatieslag zal inzicht geven in de definitieve herverdeeleffecten voor gemeenten.
Gezien het feit dat de grootste effecten van de actualisatie van het verdeelmodel onder meer op Jeugd zitten, is het van belang om na de formatie van een nieuw kabinet te bezien hoe om gegaan wordt met de middelen voor Jeugd in het gemeentefonds.

De nieuwe verdeling wordt geleidelijk ingevoerd, zodat gemeenten de tijd hebben om zich aan de nieuwe financiële situatie aan te passen. Het ingroeipad is € 15 per jaar, met een maximum van € 60. De ontwikkeling van de kosten van gemeenten wordt in de gaten gehouden. Na 4 jaar (2027) wordt bekeken of bijstelling van de verdeling nodig is.

Beheersmaatregel

We volgen de ontwikkelingen kritisch. In de meerjarenbegroting 2022-2025 houden we geen rekening met de nieuwe herverdeling gemeentefonds.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Overdracht bodemtaken	S	€ 500.000	20%	€ 100.000

Risico

Met het invoeren van de Omgevingswet is geregeld dat de (bevoegd gezag) taken met betrekking tot Bodem overgaan van Provincie naar Gemeente. Oorspronkelijk zouden deze taken worden overgedragen per 1 januari 2021. Met het uitstel van de Omgevingswet is nu de overdracht van de taken op 1-7-2022. Daarnaast bekijken we binnen de implementatie van de taken waar deze taken binnen de organisatie (IBOR, VTH) worden ondergebracht. Overigens is er nog steeds onduidelijkheid over mogelijke nieuwe milieutaken zoals Externe Veiligheid en Geluid.. Het is op dit moment onduidelijk wat de exacte impact is voor Oss. Er is medio 2021 nog steeds geen duidelijkheid vanuit het rijk hoe e.e.a. financieel geborgd wordt. De Provincie geeft aan geen middelen over te dragen, het Rijk geeft aan dat er voldoende geld is binnen de regio. Waarschijnlijk doelt het Rijk op dat de huidige taken al binnen de regio wordt uitgevoerd(lees Provincie).

Beheersmaatregel

In het kader van de Omgevingswet onderzoeken we welke taken exact naar de gemeente komen. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid van dekking van de kosten voor de bovengenoemde taken. Het is al duidelijk dat Provincie geen geld of personeel overdraagt naar de gemeente maar voor bodem wordt gesproken over herverdeling van budget Ruimtegebruik Bodem van de Rijksoverheid naar de uitkering Algemene uitkering. Dit budget bedraagt circa € 150 miljoen. Als eenzelfde verdeling plaatsvindt als destijds bij BAG, BGT zou het hier gaan om een Rijksbijdrage van € 0,5 miljoen (op dat moment hebben we voldoende dekkingsmiddelen). Wellicht valt dit nog gunstiger uit i.v.m. het grote aantal locaties binnen de gemeente Oss. Dit is afhankelijk van de verdeelsleutel die uiteindelijk wordt vastgesteld. Inmiddels hebben we een brede werkgroep die deze materie integraal benaderd. Zij komen met een notitie waarin meerdere scenario's zijn opgenomen.
We hebben voor 2022 eenmalig een bedrag opgenomen van € 83.000 voor de taken in afwachting van de verdere duidelijkheid.

Risico en beheersmaatregel	S/I[3]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Gevolgen richtlijnen CROW voor bodem	S	€ 150.000	60%	€ 90.000

Risico

Op 1 juni 2017 zijn de richtlijnen CROW P132 (werken in of met verontreinigde grond en of grondwater) CROW P307 (kabels en leidingen in verontreinigde bodem) en CROW 400 (werken in of met verontreinigde bodem) gepubliceerd. De herziening van de CROW 400 is december 2017 gepubliceerd en, na een overgangstermijn van een jaar, is deze van 1 januari 2019 uitsluitend nog van toepassing. Na de wettelijke overgangstermijn van een jaar wordt er door de aannemers (lees grondroerders), die werkzaamheden uitvoeren, vanaf april 2020 strenger toegezien op het aanleveren van bodemgegevens in de vorm van een bodemrapport waarin ook de veiligheid en gezondheidsrisico's (V&G rapportage) worden opgenomen. De consequenties van het vaststellen van deze richtlijnen waren tot nu toe niet te overzien. De basis voor de CROW richtlijnen komen voort uit Arbowet art. 3 en 4,2 en 4,2 derde lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit. Aannemers moeten zich houden aan regels en voorschriften voor het werken in verontreinigde grond. Maar de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van de grondroerders ligt ook bij de grondeigenaar ic opdrachtgever (lees Gemeente Oss), art. 10 Arbobeleid (voorkomen van gevaren voor derden). Het raadplegen en rapporteren van bodeminformatie en het vaststellen van de veiligheidsmaatregelen brengt aanzienlijke meerkosten met zich mee bij projecten zoals het vervangen van openbare verlichting.
De richtlijnen zijn een feit en worden door steeds meer partijen gehanteerd

Beheersmaatregel

In het onderzoek zijn we tegen onvoorziene zaken gelopen, met name bij het inzichtelijk maken van de kosten van externe partijen. De komende maanden hebben we nodig om dit uit te werken. De resultaten presteren we bij de Eerste financiële tussenrapportage 2022.

3 In deze kolom is aangegeven of het risico naar verwachting een structureel of incidenteel effect heeft. In het geval van een structureel risico geven we de bedragen per jaar weer.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Veiligheidsregio Brabant Noord (VRBN)	S	€ 3.000.000 (totaal VRBN)	10%	€ 42.000 (aandeel Oss 14%)

Risico

In het beleidsplan 2020-2023 VRBN staan vier ontwikkelopgaven:

- Ontwikkelen naar een informatiegestuurde netwerkorganisatie;
- Verbeteren van het samenspel met gemeenten;
- Behoud van sterke "kolommen" (Brandweer, GHOR en Bevolkingszorg) die de veiligheidsregio kunnen dragen;
- Doorontwikkeling organisatie.

De kosten van de doorontwikkeling worden betaald uit reserves van de Veiligheidsregio. Eind 2021 vindt een evaluatie plaats waarin wordt gekeken naar de noodzaak en effectiviteit van de ontwikkelde oplossingen en voorzieningen. Daar kunnen eventuele structurele lasten uit voortvloeien.

Door de Europese Richtlijn deeltijdarbeid staat de rechtspositie brandweervrijwilligers onder druk. Dit betekent dat binnen de bestaande wet- en regelgeving naar mogelijkheden moet worden gezocht om de huidige vrijwilliger voor de brandweer te behouden. Hiervoor is medio 2019 een landelijke denktank taakdifferentiatie brandweer opgericht. Deze denktank heeft de opdracht om een viertal bouwstenen te onderzoeken, waarmee we aan de Europese Richtlijn deeltijdarbeid zouden kunnen voldoen.
In het Veiligheidsberaad is afgesproken om in te gaan zetten op bouwsteen I. Hierbij wordt het onderscheid tussen vrijwilligers en beroepsmedewerkers gemaakt op de verplichte paraatheid van beroepsmedewerkers. Deze bouwsteen zal verder uitgewerkt moeten worden. Het betekent onder andere dat piketfuncties alleen nog maar door parttimeberoepsmedewerkers kunnen worden ingevuld. De verwachting is dat er met bouwsteen I al een significante stap gezet kan worden om aan de wettelijke eisen te voldoen.
De personele consequenties die volgen uit de besluitvorming zijn nog niet bekend. Naar verwachting zullen er na de besluitvorming nog diverse (juridische en financiële) onderzoeken en een langdurend implementatietraject volgen. Het risicobedrag voor onze gemeente is in deze tabel vertaald.

Door de overdracht van de brandweerkazernes per 2020 is de VRBN verantwoordelijk en risicodrager geworden. Gezien de prijsstijgingen in de bouw is het de vraag of de gedane aannames voldoende zijn om alle kosten voor nieuwbouw, renovatie en groot onderhoud te kunnen bekostigen.

Beheersmaatregel

Ten aanzien van doorontwikkeling zal eerst binnen eigen begroting naar financiële mogelijkheden worden gezocht. Voor wat betreft de taakdifferentiatie wordt onderzocht of de rechtspositie van brandweervrijwilligers anders kan worden ingekleurd. De kosten ontwikkelingen met betrekking tot huisvesting zullen we nauwgezet volgen.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Ontwikkelingen BSOB met invloed op hoogte deelnemers bijdrage	I (maar wel meerdere jaren)	€ 370.000	75%	€ 277.500

Risico

BSOB heeft te maken met stijgende kosten vanwege het toenemend aantal WOZ-bezwaren via No Cure No Pay (NCNP) bureaus. Dit leidt tot extra personele inzet en hogere proceskosten om bezwaren af te kunnen handelen. Deze bureaus krijgen een vergoeding per bezwaar en hebben hier een verdienmodel in gevonden. Zolang de uitgangspunten die hieraan ten grondslag liggen wettelijk niet gewijzigd worden, zullen deze kosten blijven bestaan met het risico dat ze nog toe gaan nemen. Dit is een landelijke trend. Voor 2022 is dit risico verwerkt in de 3O-ontwikkeling ten aanzien van de deelnemersbijdrage. De meerjarige impact is nog onzeker.

Verder is BSOB gestart met het robotiseren van processen. Het is onzeker of de eerder opgelegde taakstelling in het licht van deze ontwikkeling te realiseren is in het vooraf ingeschatte tempo.

Beheersmaatregel

Inwoners hebben recht om bezwaar te maken. BSOB heeft de manier waarop dit kan voor de inwoner zo toegankelijk mogelijk gemaakt. Dit om de noodzaak om NCNP bureaus in te schakelen te beperken.
BSOB werkt een businesscase uit voor de verdergaande automatisering met terugverdienperspectief op de langere termijn.

Baggeren haven en kanaal	I	€ 400.000	50%	€ 200.000

Risico

In 2020 zijn er onverwachte ondieptes in de haven van Oss, het Burgemeester Delenkanaal, de Oude Maasarm en de Lithse Ham geconstateerd. Daarnaast blijkt de kleilaag op plaatsen geërodeerd en heeft deze nadere inspectie en reparatie nodig. We willen de haven en het kanaal in een staat van onderhoud brengen zodat de havenbedrijven en de beroepsvaart op een economische, ecologische en veilige manier in de haven en het kanaal kan werken. Dit geldt ook voor de watergebieden waarbij het hier niet alleen om werken maar aanvullend ook om recreëren gaat.
We gaan aanvullende metingen verrichten om de werkzaamheden en hoeveelheden goed in een bestek/opdracht op te nemen. Op basis hiervan krijgen we inzicht in de kosten. De kosten van deze baggeroperatie zullen we meenemen in de Eerste financiële tussenrapportage van 2022. Op basis van het eerste onderzoek zijn de kosten geraamd tussen € 1,7 en € 3,6 miljoen. In de voorziening van de haven is een bedrag van € 0,75 miljoen aanwezig voor het baggeren waardoor het tekort uit zal komen tussen € 0,95 en € 2,85 miljoen. Daarnaast hebben we een reserve gevormd van € 1,5 miljoen. We nemen daarom € 400.000 als risico (de gemiddelde extra kosten).
De bedragen zijn exclusief de kosten van het herstellen van de kleilaag. Het onderzoek van de kleilaag kan pas na het baggeren worden opgestart.

Beheersmaatregel

Om de bedrijfsvoering van de haven te garanderen behoort zo spoedig mogelijk met de baggeroperatie gestart te worden. Daarom starten we met de aanvullende metingen en komen met de resultaten in Eerste financiële tussenrapportage 2022. Na deze besluitvorming starten we direct een aanbestedingstraject op.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Wet- en regelgeving bouwbesluit	I	€ 500.000	20%	€ 125.000

Risico
De algemene verwachting is dat de wet- en regelgeving rondom het bouwbesluit gaat worden aangescherpt. We bedoelen hier specifiek het thema ventilatie welke actueel is geworden tijdens de COVID-19 pandemie. We verwachten dat de eisen aan ventilatiesystemen strenger worden. Omdat sprake is van een veiligheidsmaatregel verwachten we dat naast nieuwe-, ook bestaande gebouwen moeten worden aangepast.

We kunnen de (financiële) impact nog niet bepalen omdat de onzekerheden nog te groot zijn. Het zou wel kunnen gaan om een bedrag tussen de € 1 miljoen en € 2 miljoen, maar verspreid over meerdere jaren. We weten nog niet wat de nieuwe wet- en regelgeving gaat inhouden, per wanneer deze van kracht wordt en welke maatregelen noodzakelijk zijn.

Beheersmaatregel
We volgen de ontwikkelingen in het bouwbesluit en beoordelen wat deze betekenen voor de vastgoedportefeuille. Voor enkele gebouwen hebben we al afspraken gemaakt om de ventilatie te verbeteren. Daarvoor hebben we in de programmabegroting middelen aangevraagd.

Overdracht beheer Horizonscholen	S	€ 100.000	50%	€ 50.000

Risico
In 2014 heeft de raad besloten het beheer van de Horizonscholen aan stichting SAAM scholen over te dragen. Het bleek niet eenvoudig om dit besluit uit te voeren, omdat er bij SAAM zorgen waren over de exploitatielasten van de gebouwen en de staat van onderhoud. In juni 2018 is een compromis gevonden tussen de wens van SAAM om de gebouwen zelf te beheren en onze wens om alle schoolbesturen gelijk te behandelen. Het compromis heeft ertoe geleid dat horizonschool Noorderlicht een MFA is geworden. In deze MFA voeren SAAM en de gemeente gezamenlijk het onderhoud en beheer uit. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over het leegstandsrisico in dit gebouw. De gemeente is eigenaar van de leegstand en betaald daarvoor een met SAAM overeengekomen bedrag voor onderhoud en beheer. Dit jaar zijn we met SAAM bezig geweest met onder meer de luchtbehandeling bij MFA De Komeet en hebben we een beschikking gegeven voor het oplossen van het warmteprobleem bij De Fonkeling (Zuiderlicht). Met SAAM hebben we afgesproken dat we in het laatste kwartaal van 2021 de complete overdracht beheer en onderhoud horizonscholen afronden.

Beheersmaatregel
We verwachten in het laatste kwartaal van 2021 tot een administratieve afhandeling van dit project te komen.

Risico en beheersmaatregel	S/I[#1]	Impact	Kans	Risicobedrag (impact x kans)
Heesch West	I	€ 2,72 miljoen	75%	€ 2,04 miljoen (maar deze is volledig afgedekt)

Risico

De gemeente Bernheze, 's-Hertogenbosch en Oss hebben, samen met de provincie Noord-Brabant als mede-opdrachtgever, een masterplan opgesteld voor een bedrijventerrein met uiteindelijk 80 hectare uitgeefbaar terrein. Er zal een gefaseerde ontwikkeling plaatsvinden.

In eerste instantie wordt 50 hectare ontwikkeld voor grootschalige logistiek, ondersteunende diensten, circulaire economie en regionale verplaatsers. De overige circa 30 hectaren is doorgeschoven naar een tweede fase. Op grond hiervan zijn de resterende 30 hectaren bij de grondexploitatieberekening afgewaardeerd naar agrarische grondwaarde van € 6 per vierkante meter.

Het verwachte verlies van Heesch West bedraagt eind 2030 in totaal € 43,7 miljoen (eindwaarde). De deelnemende gemeenten hebben hiervoor volledig een verliesvoorziening gevormd. Onze verliesvoorziening bedraagt € 13,1 miljoen (30% aandeel). De gezamenlijke boekwaarden van Heesch West (1-1-2021) bij de gemeenten bedraagt ongeveer € 71,5 miljoen.
De exploitatieberekening bevat risico's op het gebied van gronduitgifte tempo, grondprijzen, kosten- en opbrengststijgingen en rente. Er is een beperkt bedrag voor eventuele planschadekosten in de grondexploitatie opgenomen. Wat de gevolgen van het COVID-19 voor Heesch West zullen zijn is moeilijk te voorspellen en daar is vooralsnog geen rekening mee gehouden.

Beheersmaatregel

Boven op de verliesvoorziening hebben we een risicoreserve Heesch West van € 2,04 miljoen gevormd. Daarmee kunnen we eventuele onverwachte tegenvallers opvangen en is dit risico volledig afgedekt (en valt het dus in de categorie 'groen'). We actualiseren jaarlijks de onderliggende grondexploitatieberekening.

Planschade claim Hofmans	I	PM	100%	PM

Risico

Naar aanleiding van een tussenuitspraak van de rechtbank van 17 augustus 2017 hebben burgemeester en wethouders op 14 november 2017 (herstelbesluit) besloten om een planschadevergoeding van € 109.200 toe te kennen aan Exploitatiemaatschappij "De Voorste Heide B.V.". Op 18 december 2019 heeft de rechtbank besloten om het beroep tegen het herstelbesluit ongegrond te verklaren. In een eerdere tussenuitspraak heeft de rechtbank er echter op gewezen dat haar einduitspraak niet tot een lagere tegemoetkoming kan leiden dan € 109.200. Hofmans heeft hoger beroep ingesteld tegen de uitspraak van de rechtbank van 18 december 2019. Vooralsnog is een schatting van de definitieve uitspraak en het uit te betalen bedrag niet te geven. Tot die tijd houden we het bedrag van de tussenuitspraak aan.

Beheersmaatregel

De uiteindelijke uitspraak van de Raad van State zou kunnen leiden tot een ander bedrag aan planschadevergoeding. We zullen u dan zo snel mogelijk in een voorstel informeren over de omvang van de kosten.

3. Vervallen risico's

De volgende risico's die in de jaarrekening 2020 nog naar voren kwamen zijn nu vervallen.

Risico	Actie
Prioriteiten organisatie	We hebben in deze begroting fors extra geld opgenomen voor personeel. Daarom kan dit risico vervallen.
Impact klimaatverandering bomen	We hebben de extra kosten verwerkt in de 3O-ontwikkeling van het integraal beheerplan openbare ruimte.
Programmatische aanpak Stikstof en PFAS	We hebben het risico gesloten. Indien er onvoorzien toch meerkosten zijn zullen we deze als 30-ontiwkkeling opnemen.

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Onder het begrip weerstandsvermogen verstaan we het vermogen van de gemeente om risico's op te kunnen vangen, zodat het afgesproken gemeentelijke takenpakket toch onverkort uitgevoerd kan worden.
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt aangegeven dat het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen enerzijds:

- de weerstandscapaciteit: de middelen waarover we (kunnen) beschikken om niet begrote kosten te kunnen dekken, en anderzijds.
- alle risico's waar nog geen voorzieningen voor gevormd zijn en die van materiële betekenis kunnen zijn.

Voor de gemeente is de weerstandscapaciteit van belang. Een sluitende begroting geeft weliswaar aan dat er evenwicht is tussen de uitgaven en inkomsten, maar ook dat er beperkte ruimte is voor het opvangen van tegenvallers. De weerstandscapaciteit bestaat uit twee onderdelen: de structurele en de incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit dient voor het opvangen van risico's met een meerjarig effect. Deze middelen worden gevormd door de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.
De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte waarmee onze OZB opbrengsten moeten stijgen om op een zogenaamd "redelijk peil OZB "uit te komen. Dit "redelijk peil" is gebaseerd op het tarief wat een gemeente moet hebben voor de toelating tot 1artikel 12 (extra financiële steun vanuit het gemeentefonds).
De onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2022 bedraagt € 3,4 miljoen (rekening houdend met extra tariefstijging in 2022).
De post onvoorzien (€ 300.000) is structureel in de begroting opgenomen en maakt ook onderdeel uit van de structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

- het vrij aanwendbare deel van de algemene vrije reserve (inclusief de algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf)
- de niet beklemde bestemmingsreserves (overige bestemmingsreserves)
- de stille reserves

Algemene vrij reserve en de algemene bedrijfsreserve grondbedrijf

De noodzakelijke omvang van de algemene vrije reserve is vastgesteld op 10% van de algemene uitkering.
Hierbij zijn de volgende aspecten van belang:

- zijn de belangrijkste risico's in beeld?
- welke beheersmaatregelen zijn er al genomen om risico's te beperken?
- welke risico's zijn nog niet afgedekt?

Naar verwachting zijn de belangrijkste risico's voldoende herkend (uiteraard met uitzondering van alle effecten vanuit COVID-19). Het grootste deel van deze risico's hebben we ook voorzien van beheersmaatregelen en waar nodig afgedekt door middel van een voorziening of reserve (bijvoorbeeld het grondbedrijf).

Ook de risico's die zich kunnen voordoen bij grote projecten, zoals Heesch-West, hebben we in beeld gebracht. Hiervoor hebben we bovendien beheersmaatregelen geformuleerd en deels dekkingsmiddelen gereserveerd. Daarnaast hebben we risico's geïdentificeerd waarvan we het bedrag en de kans van optreden met onvoldoende zekerheid kunnen bepalen. Deze komen ten laste van de weerstandscapaciteit.
Uitgaande van de norm van 10% van de algemene uitkering, dient de algemene vrije reserve ongeveer € 19 miljoen te zijn (op basis van meicirculaire 2021). De algemene reserve bedraagt per eind 2021 ongeveer € 23,3 miljoen. Dit betekent dat er sprake is van vrije ruimte van ruim € 4 miljoen.
De algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf is nodig om conjuncturele en projectrisico's op te vangen. Vertraging in de uitgifte van gronden door een lagere woningvraag of een verlaging van de grondprijzen door een slechtere economie zijn voorbeelden van conjuncturele risico's. Specifieke risico's per project zijn bijvoorbeeld lagere marktprijzen, kosten bodemsaneringen etc.
We hebben de methode van risico-inschatting voor het grondbedrijf in 2018 vernieuwd. Dat was nodig omdat we met het gewijzigde BBV in de grondexploitaties geen ruimte meer mogen reserveren om risico's op te vangen (post onvoorzien). Daarnaast schrijft de BBV een versnelde winstuitkering voor uit grondcomplexen. Dit betekent in zijn algemeenheid het risico dat op een bepaald moment te veel winst is genomen. Deze risico's moeten we nu binnen de ABR opvangen.

Op basis van de Monte Carlo methodiek bedraagt het minimale niveau van de ABR per 1-1-2022 € 5,4 miljoen. De verwachte stand per 1-1-2022 is € 23,9 miljoen. Hiervan wordt in deze begroting voorgesteld om € 18,5 miljoen af te romen voor ruimtelijke ambities. Zie separaat hoofdstuk hierover.

- niet beklemde bestemmingsreserves
Bestemmingsreserves bevatten middelen die de gemeenteraad voor een bepaalde doelstelling geoormerkt heeft. De gemeenteraad is bevoegd om de bestemming van deze reserves te wijzigen of te besluiten tot extra mutaties ten laste of ten gunste van deze reserves. De bestemmingsreserves kunnen hiermee dus ingezet worden voor het opvangen van risico's als die zich voordoen.

We kennen twee soorten bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. en de overige bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves voor de afdekking van afschrijvingslasten e.d. zijn niet beschikbaar voor de incidentele weerstandscapaciteit, omdat deze structureel zijn ingezet voor de afdekking van (kapitaal)lasten in de begroting. De overige bestemmingsreserves kunnen wel ingezet worden voor het afdekken van risico's als de raad hiertoe besluit. Dit betekent wel dat deze middelen in dat geval niet meer beschikbaar zijn voor het oorspronkelijke doel waarvoor de bestemmingsreserves gevormd zijn. De begrote inzet van deze reserves is in deze programmabegroting per programma in de cijfers verwerkt. Om die reden hebben we ook de overige bestemmingsreserves niet meer meegeteld als beschikbare incidentele weerstandscapaciteit.

- stille reserves
Stille reserves zijn activa waarvan de boekwaarde lager is dan de werkelijke waarde en die direct verkoopbaar zijn. Een volledig beeld is niet voorhanden.

Totale weerstandscapaciteit
Samengevat is de huidige weerstandscapaciteit (per 1-1-2022) in afgeronde bedragen:

bedragen in euro's

Structurele weerstandscapaciteit	**Bedrag**
Onbenutte belastingcapaciteit	3.4000.000
Post onvoorzien	300.000
Totaal	**3.700.000**

Incidentele weerstandscapaciteit (1-1-2022)	
Algemene reserve	23.300.000
Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (risicobuffer)	5.400.000
Stille reserves	PM
Totaal	**28.700.000**

5. Financiële kengetallen

Op basis van een wijziging van het BBV nemen we voortaan een aantal financiële kengetallen in deze paragraaf op, zowel in de begroting als in het jaarverslag. Eerst geven we een analyse van de financiële positie op basis van deze kengetallen. Daarna lichten we toe wat de kengetallen betekenen.

Omschrijving	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote	20,47%	26,43%	39,85%	49,85%	52,47%	49,23%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	13,21%	18,96%	31,42%	41,67%	44,16%	41,13%
Solvabiliteitsratio	44,10%	40,73%	31,17%	34,78%	34,77%	41,13%
Structurele exploitatieruimte	-0,27%	0,52%	1,58%	0,16%	0,03%	0,01%
Grondexploitatie	1,91%	5,97%	6,72%	6,7%	6,98%	6,98%
Belastingcapaciteit	95,37%	95,44%	95,44%	95,44%	95,44%	95,44%

Analyse kengetallen en financiële positie

Op basis van deze kengetallen concluderen we dat onze financiële positie gezond is.
De netto schuldquotes en de solvabiliteitsratio geven aan dat we met voldoende eigen middelen (reserves) gefinancierd zijn. Onze afhankelijkheid van externe financiering is niet te groot. De netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen vallen binnen de norm.

De omvang van de schulden ten opzichte van de baten neemt vanaf 2021 toe. Dit komt vooral door meer geplande investeringen de komende jaren.
De solvabiliteitsratio is goed en ligt stabiel boven de norm van 20%. Onze bezittingen op de balans zijn in voldoende mate gefinancierd met eigen vermogen.
De structurele exploitatieruimte is nagenoeg nihil te noemen. Dit betekent dat we geen structurele tegenvallers kunnen opvangen.
Het kengetal grondexploitatie is een voorgeschreven kengetal. Het kengetal op zich is niet bruikbaar om conclusies te trekken over de risico's in de grondexploitatie. De paragraaf grondbeleid en het Najaarsbericht zijn daarvoor betere instrumenten.
Met de belastingcapaciteit zitten we nog onder het landelijk gemiddelde. We hebben nog ruimte om de belastingen te kunnen verhogen.

Nadere toelichting indicatoren

Netto schuldquote

De netto schuld geeft informatie over de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de baten in de begroting. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Het is normaal als de netto schuldquote tussen de 20% en 70% ligt.
Tussen de 70% en de 80% dreigt de schuldomvang te hoog te worden. Boven de 80% zijn alle bezittingen zwaar belast met schulden.

Het percentage loopt vanaf 2021 wat op omdat we een aantal grote investeringen gepland hebben maar we blijven nog ruim onder de 80%. In 2025 daalt het percentage. Dit ligt in lijn met de stijging in het eigen vermogen in dat jaar.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Via deze ratio wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze ratio gelden dezelfde normen als bij de netto schuldquote. Het percentage loopt op, in lijn met de netto schuld quote.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio dreigt de schuld van de gemeente te hoog te worden als deze zich tussen de 20% en 30% bevindt. Onder de 20% zijn de bezittingen zwaar belast met schulden. Een ratio boven de 30% is aanvaardbaar.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de structurele en incidentele lasten. Als dit kengetal positief is, is er ruimte om structurele tegenvallers op te vangen. We zien dat we de komende jaren geen extra ruimte hebben om structurele tegenvallers op te vangen.

Kengetal grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze bij verkoop terugverdiend moet worden.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Kapitaalgoederen zijn de materiële vaste activa of objecten met een nut over meerdere jaren. Voor deze objecten is tijdens de levensduur geld nodig om de kwaliteit en het functioneren in stand te kunnen houden. Aanvullend is geld nodig om tijdig te kunnen vervangen of reconstrueren.
We onderscheiden in deze paragraaf drie categorieën kapitaalgoederen:

- Voorzieningen in de openbare ruimte
- Buitensportaccommodaties
- Gemeentelijke gebouwen (inclusief gebouwen basisonderwijs)

Deze kapitaalgoederen vertegenwoordigen een grote waarde. Deze kapitaalgoederen openbare ruimte, buitensportaccommodaties en gebouwen omvatten samenvattend de volgende eigendommen en circa omvang:

- 640 hectare verhardingen in wegen, straten en pleinen met bijbehorende voorzieningen als trottoirs, wegmeubilair en bruggen. 20 ha onverharde en halfverharde wegen. De totale weglengte is 920 kilometer.
- 24 verkeersregelinstallaties en 8 geregelde voetgangersoversteekplaatsen.
- 24000 lichtmasten en 18 laadpalen elektrisch vervoer.
- 2 parkeergarages, 1 terrein met achteraf betaald parkeren en 12 terreinen ingericht voor betaald parkeren.
- 521 kilometer hoofdriolen onder vrij verval met aansluitleidingen, 183 kilometer persleidingen, 731 mini gemalen, 87 hoofdgemalen en 70 vacuümputten met 10 kilometer vacuümleiding.
- 1.090 ha openbaar groen in parken, plantsoenen, bermen en natuurgebieden (exclusief bossen) waarvan 430 ha binnen de bebouwde kom en 660 ha buiten de bebouwde kom.
- 70300 bomen, exclusief bossen.
- 1500 speeltoestellen op 234 speelplekken.
- 751 hectare bosgebied.
- 154 gebouwen.
- 19 sportparken.

1. Voorzieningen in de openbare ruimte

Beheerplannen vormen de basis voor beheer, onderhoud en vervanging van de voorzieningen in de openbare ruimte. Ze worden opgesteld aan de hand van beleidskeuzes die zijn vastgelegd in visiedocumenten, beleidsplannen en beleidsbeslissingen. Vanaf 2022 worden de relevante kaders in de producten van de Omgevingswet vastgelegd (visie, plan en programma's) en mogelijk aanvullende beleidsproducten.
Als definitie voor het beheer van deze kapitaalgoederen hanteren we de zorg voor afgesproken prestaties en kwaliteiten bij aanvaardbare risico’s en tegen afgesproken of minimale kosten.
Concreet groot onderhoud en vervangingsinvesteringen hebben we in het Integraal UitvoeringsProgramma voor de openbare ruimte (IUP) in de tijd op elkaar afgestemd en vastgesteld. Dit betekent dat we breder maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld veiligheid of leefbaarheid) of financiële voordelen (bijvoorbeeld werk met werk maken) beschouwen en meewegen bij de planning van groot onderhoud en vervanging. Maatregelen uit de beheerplannen kunnen dan eerder of later tot uitvoering komen. Dagelijks of klein onderhoud staat veel meer op zichzelf en wordt waar relevant gebiedsgericht afgestemd en uitgevoerd.

De beheerplannen bestrijken een beperkte periode. Deze periode is afhankelijk van de beschikbare financiële middelen, nieuwe ontwikkelingen of bestuurlijke en maatschappelijke relevantie. Naast reguliere middelen in de begroting is geld beschikbaar uit reserves en voorzieningen, incidenteel geld dat via de programmabegroting is vrijgemaakt en geld dat via subsidies of cofinanciering wordt verkregen. In de beheerplannen brengen we ook de ontwikkeling van vervangingskosten op langere termijn in beeld en zetten die af tegen de beschikbare middelen.

In 2013 heeft de gemeenteraad met de Kadernota Openbare Ruimte een kwaliteitscatalogus en kwaliteitsprofiel voor het onderhoud van de openbare ruimte vastgesteld. De budgetten in de begroting zijn daarop gebaseerd.

Het volgende overzicht vermeldt actuele beleids- en beheerplannen, in welk jaar ze zijn vastgesteld en (indien gepland) wanneer we deze actualiseren.

Beleidsplan/beheerplan	Vaststelling	Actualisatie	Looptijd
Mobiliteitsplan	2011	2022	t/m 2021
Parkeerbeleidsplan	2005	2022	t/m 2015
Beleidsnota openbare verlichting	2014		n.v.t.
Kadernota, visie en leidraad openbare ruimte	2013 en 2015		n.v.t.
Kwaliteitsprofiel onderhoud openbare ruimte	2013		n.v.t.
Speelruimtebeleid	2017		n.v.t.
Boomstructuurplan	2016		n.v.t.
Integraal beheerplan Openbare ruimte	2021	2025	
Wegen en verkeer	2015		
Civieltechnische kunstwerken			
Openbare verlichting	2014		
Verkeersregelinstallaties	2015		
Groen, water, ecologie, spelen			
Kunstobjecten			
Beheerplan riolering (onderdeel Kostendekkingsplan)	2021 (update)	2022	
Beheerplan parkeren (betaald)	2021	2025	
Meerjareninvesteringsprogramma Mobiliteit (MIPMo)	2019	2022	
Plan gemeentelijke watertaken (vGRP)	2012	Opname in OW	t/m 2022
Beheerplan haven	2019	2024	
Beheerplan recreatie havens	2019	2023	
Integraal Uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	2020	2022	t/m 2022

De vastgestelde minimale kwaliteitsniveaus (uit de Osse kwaliteitscatalogus) voor het onderhoud van de openbare ruimte zijn afgeleid van de CROW normen. Globaal komt het Osse kwaliteitsniveau Goed overeen met CROW norm A/B en Sober met B/C.

Omschrijving	Kwaliteitsniveau
Centrumgebieden	Goed
Wonen	Sober
Werken	Sober
Hoofdroutes	Sober
Parken/grote groengebieden	Sober
Natuurgebied	Sober
Buitengebied	Sober

Voor woongebieden is rekening gehouden met extra budget voor een plus op het onderhoudsniveau Sober. Met uitzondering van de centrumgebieden kunnen we voldoen aan het vastgestelde kwaliteitsprofiel. Inspanningen zijn erop gericht om het kwaliteitsniveau in de centrumgebieden te verbeteren.

Toename vervangingsopgave in de openbare ruimte

We krijgen te maken met een groeiende vervangingsopgave in de openbare ruimte. De omvang van verouderd areaal neemt toe omdat steeds meer volume uit de naoorlogse groei-jaren niet meer voldoet of versleten is en daarom vervangen moet worden. Dit areaal is aan het einde van de (technische) levensduur gekomen. In het vervangingsinvesteringen houden we rekening met een stijging van het investeringsbudget van circa € 10 miljoen per jaar.

Opzet financiële vertaling in onze begroting

De financiële consequenties voor de vervangingsopgave in onze begroting baseren wij op de eerste 10 jaar. In de nota Vervangingsopgaven (2018) hebben we een splitsing gemaakt tussen de eerste 3 jaar en het 4de tot en met het 10de jaar. Deze opzet is gekozen om de theoretische doorrekening af te stemmen met de praktijk. De berekening is gebaseerd op de ingeschatte technische levensduur. Het praktische vervangingsmoment wordt gebaseerd op noodzaak vanuit actuele kwaliteitstoetsing en integrale afstemming. Dat betekent dat theoretische vervangingen in de praktijk later of eerder kunnen plaatsvinden. Met vaststelling van het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) worden concrete vervangingsprojecten inzichtelijk.
In onze financiële doorrekening en voor onze begroting gaan wij uit van een gemiddeld investeringsbedrag. Dit om de piek in de werkzaamheden af te vlakken en grote financiële schommelingen te voorkomen. Het afvlakken van de piek van de werkzaamheden draagt eveneens bij aan betere beheersing en afwikkeling van de projecten.
Op basis van deze methodiek wordt de vervangingsopgave in de openbare ruimte om de vier jaar geactualiseerd. Een stijging van de investeringsvolume leidt tot hogere kapitaallasten en VAT (Voorbereiding, Advies en Toezicht) kosten om deze werkzaamheden uit te kunnen voeren. Deze kosten worden als een 3O-Ontwikkeling gemeld.

Actualisatie vervangingsopgave openbare ruimte
De beheerplannen wegen, openbare verlichting, groen en verkeersregelinstallaties hebben we in 2021 in één integraal beheerplan openbare ruimte samengevoegd. We hebben voor deze opzet gekozen om zo raakvlakken en overlap tussen deze beheerdisciplines inzichtelijk te maken. Dit maakt het mogelijk om optredende financiële problemen binnen de begroting op te lossen door tussen deze beheerdisciplines te schakelen.
In dit integrale beheerplan openbare ruimte 2021 is ook de vervangingsopgave van de investeringen in de openbare ruimte geactualiseerd. Vanaf het jaar 2025 stijgt het investeringsvolume met een bedrag van € 1,7 miljoen tot een bedrag van € 6,59 miljoen. De VAT kosten voor deze extra werkzaamheden komen uit op een bedrag € 312.000. De kapitaallasten van het investeringsbedrag van € 1,7 miljoen en de VAT kosten zijn als 3O-Ontwikkeling in deze programmabegroting opgenomen.

Aanwezige reserves en voorzieningen voor kapitaalgoederen in de openbare ruimte zijn:
- Reserve openbare verlichting
- Reserve verkeersregelinstallaties
- Egalisatiereserve rioleringsbeheer
- Spaar- en egalisatievoorziening rioolvervanging
- Reserve Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP)
- Reserve mobiliteit
- Reserve kapitaallasten investeringen mobiliteit
- Reserve parkeren
- Voorziening groot onderhoud haven en brug

2. Buitensportaccommodaties

Het beheerplan buitensportaccommodaties (2015) is het beheerinstrument voor onderhoud en renovatie van sportterreinen. Dit plan geeft aan hoe we de sportvelden, verhardingen, beplanting, hekwerken, verlichting en inrichtingsmaterialen tijdens de planperiode onderhouden, vervangen en renoveren.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan buitensportaccommodaties	2015	2022

Financiële consequenties
Middelen voor groot onderhoud zijn via de voorziening onderhoud sportparken beschikbaar. In de concept actualisatie in 2021 bleek dat de middelen nog toereikend zijn.

3. Gemeentelijke gebouwen

Voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen hebben we in 2020 nieuwe Meerjaren Onderhouds Plannen (MJOP) opgesteld. Voor het preventief en correctief onderhoud zijn contracten bij verschillende partijen afgesloten. De gebouwen worden jaarlijks geïnspecteerd. Het MJOP en de uitvoering van de inspectie is gebaseerd op de methodiek conditiemeten (NEN2767) en GBV (Gewapend Beton Voorschriften). Het MJOP is vertaald in het Vastgoedbeheerplan Gemeentelijke Gebouwen 2020-2025. We onderhouden de gebouwen volgens de NEN2767 op minimaal conditieniveau 3: sober en doelmatig.

Beleidsplan/beheerplan	Jaar vaststelling	Jaar actualisatie
Beheerplan gemeentelijke gebouwen	2020	2025

Financiële consequenties

De onderhoudskosten voor gemeentelijke gebouwen nemen we op in de meerjarige onderhoudsplannen. In de begroting nemen we jaarlijks structureel budget op voor de uitvoering van het noodzakelijke planmatig en preventief onderhoud. Deze budgetten reserveren we per gebouwcluster in een onderhoudsvoorziening.
Als er op basis van het MIP toekomstplannen voor een gebouw zijn onderhouden we deze in eerste instantie op basis van het MJOP. Daarbij wordt rekening gehouden met eventuele planvorming voor een gebouw. We maken slimme keuzes om onderhoudswerkzaamheden op te schuiven afhankelijk van het uitvoeringsjaar. Als een project concreet is en er besloten is om een bestaand gebouw opnieuw te gebruiken, dan wordt onderhoud meegenomen in de verbouwingswerkzaamheden. Als besloten wordt een gebouw af te stoten analyseren we de financiële consequenties voor de betreffende onderhoudsvoorziening, zodat we het gebouw voor een x aantal jaar in de huidige staat kunnen onderhouden.

Paragraaf financiering

Inleiding

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie gaat over de financiering van beleid en het aantrekken van de geldmiddelen die daarvoor nodig zijn. De uitvoering van deze taak vraagt snelle beslissingen in een complexe geld- en kapitaalmarkt.
Het beleid van Oss voor de treasuryfunctie is vastgelegd in het treasurystatuut.
De belangrijkste punten uit het treasurystatuut zijn:

- Overtollige gelden zetten we alleen uit bij banken of instellingen die voldoen aan de eisen van de Wet Fido en de bijbehorende uitvoeringsregeling.
- Het aantrekken van leningen gebeurt door bij tenminste 2 financiële instellingen een offerte aan te vragen.
- We maken alleen gebruik van financiële instrumenten om risico's te verkleinen en niet om te speculeren.

Uit deze keuzes blijkt dat we voor een laag risicoprofiel gekozen hebben.

1. Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen
De rente op de geld- en kapitaalmarkt wordt voornamelijk bepaald door het beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB heeft de beleidsrente in september 2019 verlaagd naar -0,50% en sindsdien is deze niet meer veranderd. Nog altijd heeft de ECB een monetair beleid met als belangrijkste doelstelling behoud van prijsstabiliteit.
De Nederlandse overheid en daarmee de decentrale overheden profiteren eveneens van deze lage rente. Momenteel zijn de tarieven voor 1-maands kasgeld -0,55% en voor 10-jaars leningen liggen de tarieven net onder de 0%. Kort financieren blijft voorlopig aantrekkelijk.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

Liquiditeitsplanning
In de volgende tabel laten we de liquiditeitsplanning zien op basis van de gegevens van medio mei 2021.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Exploitatie 2021-2025					
Saldo kasstromen (excl. grondexploitatie)	-19.443	-14.890	-15.131	-14.971	-11.405
BTW compensatiefonds	-12.100	-12.100	-12.100	-12.100	-12.100
Geplande investeringen	24.455	20.387	20.387	20.387	20.387
Financiering voorz. risico's Heesch-West	6.553	6.553			
Saldo kasstromen	**-535**	**-50**	**-6.844**	**-6.684**	**-3.118**
Leningen o/g					
Aflossing	11.327	14.000	11.779	13.690	15.801
Rente	1.859	1.763	1.688	1.670	1.656
Aflossing korte geldlening		12.651	8.364	14.987	3.663
Nieuw aan te trekken lange leningen		-20.000		-20.000	-22.000
	12.651	**8.364**	**14.987**	**3.663**	**-3.998**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we onze financieringsbehoefte in 2021 circa € 12,6 miljoen is.
In 2021 en verder is de financieringsbehoefte hoger. Dit komt voornamelijk door de lagere kasstroom uit het grondbedrijf. We hebben de financieringsbehoefte vanuit geplande investeringen vanaf 2021 op basis van gemiddelde verwerkt. We verwachten vanaf 2022 een aantal keer nieuwe langlopende financiering te moeten aantrekken.

Schuldpositie

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Totale langlopende schuld	**72.173**	**79.475**	**69.032**	**76.680**	**84.215**

3. Rente

De BBV-voorschriften schrijven voor dat we ook inzicht moeten geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen.

Renteschema

Omschrijving	Bedrag
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 1.733.697
Externe rentebaten	- € 918.170
Saldo door te rekenen externe rente	**€ 815.527**
Rente die aan de grondexploitatie doorberekend *moet* worden	- € 246.937
Rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld toegerekend *moet* worden	€ 0
Totaal door te rekenen externe rente	**€ 586.590**
Rente over eigen vermogen	€ 1.727.738
Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	€ 453.620
Totaal aan taakvelden (programma's inclusief overzicht overhead) toe te rekenen rente	**€2.749.948**
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- € 2.774.989
Renteresultaat op het taakveld treasury	**-€ 25.041**

De omslagrente 2022 hebben we met één tiende naar boven afgerond en vastgesteld op 1,10%. De rente over de grondexploitatie hebben we niet afgerond en houden we op 1,16%.
Bij de verdeling van de externe rente naar de verschillende taakvelden ontstaat een positief exploitatieresultaat van € 25.041 op de activiteit kapitaallasten. Dit rentevoordeel is als voordeel opgenomen binnen deze programmabegroting.

4. Kasgeldlimiet

De gemeente mag kortlopende geldleningen (korter dan 1 jaar) financieren tot de kasgeldlimiet.

De minister heeft de kasgeldlimiet op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor Oss is dat in 2022 afgerond € 28,8 miljoen. In de huidige markt kunnen we optimaal profiteren van het renteverschil met lang geld door maximaal gebruik te maken van de kasgeldlimiet.

5. Renterisiconorm

Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met de renterisiconorm die in de Wet Fido wordt voorgeschreven. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Oss in 2022 afgerond € 67,7 miljoen. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen.

Ons renterisico over de vaste schuld in de jaren 2022-2025:

bedragen x € 1.000

Nr.	Renterisico(norm)	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
1.	Stand van begrotingstotaal	388.459	318.275	299.312	298.597
2.	Renterisiconorm (20% van 1)	67.692	63.655	59.862	59.719
3.	Renterisico op vaste schuld *	12.666	10.445	12.356	14.467
4.	Ruimte onder renterisiconorm	55.026	53.210	47.506	45.252

* som van de her te financieren aflossingen

6. Schatkistbankieren

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft het Rijk minder geld te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Op basis van ons begrotingstotaal 2022 mogen we per dag afgerond maximaal € 2,50 miljoen (0,75% van begrotingstotaal) aan overtollige middelen aanhouden. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen romen we dagelijks af en brengen we onder bij de Nederlandse schatkist. Hiervoor krijgen we een vergoeding die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat.

7. Wet HOF/EMU-saldo

Het doel van de Wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden gezamenlijk. Na een constructieve dialoog hebben Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het BBP per jaar voor de periode 2019 tot en met 2022. Het gemeentelijk aandeel in de macronorm bedraagt -0,27 procent en wordt per individuele gemeente verdeeld op basis van het begrotingstotaal. De individuele EMU-referentiewaarde betreft geen norm maar een indicatie van het aandeel dat de gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft. De referentiewaarde op basis van de regeling 2019-2022 voor 2021 voor onze gemeente is vastgesteld op € 12.217.000. De volgende tabel laat het verloop van het geraamde EMU-saldo zien in vergelijking met de norm.

In 2022 overschrijden we de norm. Dit komt met name door grote investeringen die in dat jaar gepland zijn. In de paragraaf investeringsplan zijn deze toegelicht.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	1.781	1.992	3.354	1.114	381
Mutatie (im)materiële vaste activa	2.470	26.176	34.759	3.199	-2.621
Mutatie voorzieningen	6.897	-2.795	-2.054	10.384	-4.509
Mutatie voorraden (incl. bouwgrond in exploitatie	-13.791	3.676	3.470	-14.572	296
Verwachte boekwinst effecten en (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-2.642**	**29.049**	**39.528**	**125**	**-6.454**
Norm	-11.842	-12.643	-12.643	-12.643	-12.643
Verschil	**9.200**	**41.692**	**52.171**	**12.768**	**6.189**

Geprognosticeerde balans

BBV schrijft voor dat we een meerjarig geprognosticeerde balans opnemen in deze paragraaf. Hierbij hebben we rekening gehouden met de cijfers in deze begroting voor wat betreft ontwikkeling in de investeringen, het inzetten van reserves en voorzieningen en onze financieringsbehoefte.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Activa					
Vaste activa	260.544	285.945	320.031	322.627	319.393
Voorraad grond	21.252	20.593	20.593	20.593	20.593
Uitzettingen < 1 jaar	56.470	56.470	56.470	56.470	56.470
Overlopende activa	9.563	9.563	9.563	9.563	9.563
Liquide middelen	1.151	1.151	1.151	1.151	1.151
Saldo activa	**348.980**	**373.722**	**407.807**	**410.404**	**407.170**
Passiva					
Eigen vermogen	142.145	138.909	141.829	142.689	149.053
Voorzieningen	45.601	45.601	45.601	45.601	45.601
Schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	72.138	79.475	69.032	76.679	84.215
Netto vlottende schuld	17.535	17.535	17.535	17.535	17.535
Overlopende passiva	21.392	21.392	21.392	21.392	21.392
Financieringstekort/-overschot (saldo kortlopende vorderingen en schulden)	50.169	70.810	112.418	106.499	89.374
Saldo passiva	**348.980**	**373.722**	**407.807**	**410.404**	**407.171**

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de gemeentelijke financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) schrijven voor dat het college in de programmabegroting en in het jaarverslag een overzicht van de verbonden partijen geeft. Het gaat om een overzicht van de externe rechtspersonen waar Oss een bestuurlijke en financiële band mee heeft. Dat kunnen de volgende instellingen zijn:

- Gemeenschappelijke regelingen (GR): bestuursrechtelijke samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en/of andere overheidsinstanties. Een lid van het college maakt veelal deel uit van het algemeen of dagelijks bestuur.
- Vennootschappen waarin de gemeente financieel deelneemt (naamloze of besloten vennootschap). De gemeente is daarin via de vergadering van aandeelhouders of een raad van commissarissen vertegenwoordigd.
- Verenigingen waar de gemeente lid van is.
- Stichtingen waarin de gemeente een bestuurszetel heeft.

Op basis van het BBV en de verordening geven we per verbonden partij inzicht in:

- De naam en de vestigingsplaats.
- Het openbaar belang dat op deze wijze behartigd wordt.
- De veranderingen die zich tijdens het begrotingsjaar hebben voorgedaan in het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft.
- Het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar. Als dat niet bekend is, vermelden we de meest recente cijfers die bekend zijn.
- Het resultaat van de verbonden partij.

1. Toelichting

Een paragraaf verbonden partijen dient twee doelen:

1. Duidelijkheid geven of de doelstellingen van de verbonden partij en de gemeente nog steeds overeenkomen en of de verbonden partij die doelstellingen ook realiseert. Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat tot de verantwoordelijkheid van de gemeente behoort. De gemeente is opdrachtgever en verantwoordelijk voor de doelstellingen en programma's.
2. Het geven van inzicht in de risico's en budgettaire gevolgen van verbonden partijen.

Verbonden partijen kunnen in twee categorieën verdeeld worden: de publiekrechtelijke vorm en de privaatrechtelijke regeling. De publiekrechtelijke regeling is een samenwerkingsverband dat gebaseerd is op de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het heeft een eigen algemeen bestuur. De deelnemende gemeenten benoemen de leden van dat bestuur. Het algemeen bestuur benoemt het dagelijks bestuur. Oss heeft zitting in een aantal besturen van gemeenschappelijke regelingen.

De bestuursleden hebben een informatie- en verantwoordingsplicht naar de gemeenteraad over hun inbreng in deze samenwerkingsverbanden. In Oss hebben we daarom de gemeenschappelijke regelingen steeds als vast agendapunt bij de raadscommissies staan. Verder behandelt de gemeenteraad de kadernota's, begrotingen en jaarrekeningen van de gemeenschappelijke regelingen (zie het overzicht van regelingen verderop in deze paragraaf) in een aparte vergadering.

In de position paper 'Oss en de regio' staan onze beleidsuitgangspunten rondom samenwerking (en dus ook verbonden partijen). We richten ons op effectieve en efficiënte samenwerkingsorganisaties, waarbij we uitgaan van autonomie van organisaties. Daar waar een nieuw samenwerkingsverband wenselijk is kiezen we bij voorkeur voor een zo licht mogelijke vorm van samenwerking. De vorm moet passen bij de maatschappelijke opgave.

Naast samenwerking binnen gemeenschappelijke regelingen werken we in toenemende mate samen op basis van privaatrechtelijke rechtsvormen, zoals vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Deze beschrijven we hierna ook in tabelvorm, na het overzicht van gemeenschappelijke regelingen.

2. Bijzondere ontwikkelingen/risico's

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

De GGD heeft voor het jaar 2020 de schriftelijke toezegging gekregen van het ministerie van VWS voor compensatie van alle gevolgkosten en gederfde inkomsten als gevolg van de GGD taken in de bestrijding van COVID-19. Doordat ook de overige meer en minderkosten werden vergoed door VWS hebben de financiële gevolgen van COVID-19 geen impact gehad op de gemeentelijke bijdrage. VWS heeft toegezegd dat de compensatie ook geldt voor 2021. Dit impliceert dat opgelopen achterstanden in de reguliere dienstverlening GGD 2020 die mogelijk pas in 2021 worden ingehaald, ook worden gecompenseerd. In de begroting 2022 van de GGD is, door de grote onzekerheid over de mate of de beheersing en bestrijding van het coronavirus nog doorloopt in 2022, geen rekening gehouden met extra kosten. Voor het jaar 2022 is de verwachting dat COVID-19 ook geen impact heeft op de gemeentelijke bijdrage. Mochten de corona GGD-taken in 2022 nog niet voorbij zijn dan wordt ervan uitgegaan dat het rijk deze zal compenseren.
Op 1 januari 2022 vormen de gemeenten Landerd en Uden de nieuwe gemeente Maashorst en vormen de gemeenten Boxmeer, Cuijk, Grave, Mill en Sint Hubert en Sint Anthonis de nieuwe gemeente Land van Cuijk. Vanwege het ontstaan van deze nieuwe gemeenten wordt de GR na zienswijze van de raden (in 2020) aangepast. Op 25 november 2020 neemt het algemeen bestuur van de GGD hier een besluit over.

Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)

Als gevolg van COVID-19 is het WMO-vervoer begin 2020 nagenoeg stil komen te liggen. Met de versoepeling van de maatregelen per 1 juli 2020 was het vervoer weer langzaam op gang aan het komen. In de laatste vier maanden van 2020 lag het vervoer gemiddeld rond de 50% ten opzichte van 2019. Met de aangescherpte maatregelen daalt het vervoer vanaf eind december 2020 weer sterk. In de eerste vier maanden van 2021 ligt het ligt het vervoer nog steeds rond de 50% ten opzichte van 2019. Op dringend advies van Rijk en de VNG zijn met de vervoerder afspraken gemaakt over gedeeltelijke doorbetaling, om te voorkomen dat de continuïteit van het zorgvervoer in gevaar komt. Deze regeling gaat uit van flexibele tarieven, die mee bewegen met het vervoersvolume.
De verwachting is dat het vervoer en het gebruik daarvan eind 2021 of in 2022 weer gaan normaliseren. Dit is afhankelijk van de ontwikkelingen rondom COVID-19 en de maatregelen.

Omgevingswet

De toekomstige Omgevingswet (Ow) wordt één van de grootste wijzigingen in de wetgeving voor het fysieke domein van de afgelopen decennia. De wet bundelt 25 wetten, 120 sectorale AMvB's (Algemene Maatregelen van Bestuur) en honderden ministeriële regelingen. De uitgangspunten van deze wet zijn participatie en integrale aanpak op basis van vertrouwen, met als doelen minder en overzichtelijkere regels, meer ruimte voor initiatieven van inwoners en bedrijven en lokaal maatwerk.
De wet treedt 01-01-2022 in werking, in juni 2020 beoordeelt het ministerie of deze datum ook echt haalbaar is. Dit vraagt veel voorbereiding van de overheden en ook de omgevingsdienst. We werken hierin samen met de overheden (provincie, waterschappen en gemeenten) en adviesdiensten (omgevingsdienst, veiligheidsregio en GGD) in de regio Noordoost Brabant.
Ook in 2020 wordt dit voortgezet en krijgt dit onder andere een impuls door een samenwerking van alle projectleiders Omgevingswet van de deelnemende gemeenten.

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Via een kostenverdeelmethode gebaseerd op productiecijfers (o.a. aantal aanslagen en aanslagregels) wordt de deelnemersbijdrage aan BSOB bepaald. De bijdrage is in 2021 gestegen. De grootste oorzaak hiervan is het hoge aantal bezwaarschriften op de WOZ-waarde die ingediend worden via no cure no pay bureaus. Dit is een landelijke trend. BSOB neemt maatregelen om het aantal bezwaren te beperken, voor zover ze daar zelf invloed op kunnen uitoefenen. BSOB werkt een businesscase uit over verdere doorontwikkeling en automatisering binnen hun processen. Om zo te werken aan een toekomstbestendige organisatie. In het najaar stelt het Algemeen Bestuur van de BSOB deze businesscase vast. Het effect hiervan op de deelnemersbijdrage nemen we mee in de Eerste financiële tussenrapportage van 2022.

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

In 2020 hebben colleges en raden uit de regio Noordoost-Brabant ingestemd met de nieuwe regionale strategische agenda 'richting 2030' en met het verlengen van de samenwerking op basis van het convenant 'regionale samenwerking Regio Noordoost Brabant 2021-2024'. Raden hebben daarnaast kennis genomen van de nieuwe Strategische Agenda van de Stichting AgriFood Capital 2030 en de strategische WERKagenda 'Op weg naar 2030' van Noordoost Brabant Werkt en de bijbehorende financiële bijdragen. In 2021 wordt verder gewerkt aan uitvoeringsprogramma's.

Vanuit de samenwerking worden drie andere organisaties aangestuurd en gefinancierd:

- AgriFood Capital: de economische ontwikkelingsmaatschappij gericht op een sterke agrifoodregio
- Noordoost Brabant Werkt: de regionale arbeidsmarktssamenwerking voor de ontwikkeling van een veerkrachtige arbeidsmarkt;
- OndernemersLift+: het regionale ondernemerschapsprogramma voor startende en groeiende bedrijven.

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

In 2020 is er een nieuwe directeur aangetreden. René Bastiaanse is opgevolgd door Jan Kriek. In 2020 is de gemeente Boxtel toegetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling. De gemeente Haaren is uitgetreden vanwege herindeling. De wijzigingen in deze Gemeenschappelijke Regeling zijn met instemming van alle gemeentes tot stand gekomen (besluit gemeenteraad Oss d.d. 29 oktober 2020).

De aankondiging dat het Rijk terugtreedt als deelnemer van de gemeenschappelijke regeling kreeg in 2020 vaste vorm. Deze terugtreding is voorzien voor 2024. De gevolgen zijn ingrijpend voor het nationaal e-depot, voor de relatie van het BHIC met het Nationaal Archief en ook voor de relatie met andere RHC's. Het BHIC houdt ons op de hoogte van de ontwikkelingen en consequenties die daar mogelijk uit voortvloeien.

De kans bestaat dat op termijn een tarief in rekening gebracht gaat worden voor het structureel gebruik van het e-depot voor documenten die in oorsprong digitaal zijn aangemaakt (born digital). Op dit moment circuleren bedragen van € 1,10 per inwoner. Op dat moment zullen de kosten van de fysieke en digitale wettelijke archieftaken in samenhang worden bekeken. Afgesproken is dat het BHIC tot en met 2022 dit soort archieven zoveel mogelijk gratis in het e-depot zal opnemen.

3. Ontwikkelingen per samenwerkingsverband

Toelichting

Brabant-Noordoost:

17 gemeenten: Boekel, Bernheze, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, 's-Hertogenbosch, Heusden, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught.

* Brabant-Noordoost-oost:

11 gemeenten: Boekel, Bernheze, Boxmeer, Cuijk, Grave, Landerd, Meierijstad, Mill, Oss, Sint Anthonis en Uden.

A. Publiekrechtelijke samenwerkingen: Gemeenschappelijke Regelingen (GR)

Gezondheidsdienst Hart voor Brabant (GGD)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:

Brabant-Noord, de Meierij en regio Tilburg, totaal 25 gemeenten.

Zetel: Tilburg

Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel, tevens lid dagelijks bestuur.

Website: www.ggdhvb.nl

Programma: 1. Zorg en welzijn

Toelichting:

De GGD Hart voor Brabant is een GR van 25 gemeenten in de regio Midden-Brabant, regio de Meierij en regio Brabant Noordoost. De GGD voert voor ruim 1 miljoen inwoners van haar werkgebied taken uit op het gebied van de openbare gezondheidszorg in opdracht van de gemeente(n). Dit gebeurt op basis van de Wet Publieke Gezondheid (WPG).

'Een gezonde basis voor iedereen' is de missie van de GGD. Gezondheid is het thema van de GGD, want als mensen gezond zijn, kunnen zij actief zijn en meedoen aan de samenleving.
De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van alle inwoners, met speciale aandacht voor risicogroepen en de jeugd. Zij levert hiermee een bijdrage aan de gemeentelijke doelen binnen het sociaal domein: preventie, zelfredzaamheid, participatie en veilig opgroeien. Door het verbinden van de publieke gezondheid met het sociale domein wordt het mogelijk om de verantwoordelijkheden in het sociaal domein goed op te pakken. Het uitgangspunt is de eigen kracht en positieve gezondheid van de burger.

Financieel
Onze reguliere bijdrage in 2021 is € 3.156.662 en voor 2022 € 3.275.038. De verhoging van € 118.376 betreft voornamelijk een indexering loon- en prijs. Een klein deel van de verhoging komt doordat ons inwoneraantal iets is toegenomen.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 8.528.000
31-12-20: € 7.820.000

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 8.371.000
31-12-20: € 31.107.000
De stijging in het vreemd vermogen komt doordat de GGD in 2020 voorfinanciering kent in verband met grootschalige uitgaven voor de taken in de beheersing van het Coronavirus. Deze gevolgkosten van Corona worden later door meerkostenregeling van het ministerie van VWS gecompenseerd.
Resultaat:
2019: € 152.000
2020: € 247.000

Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*, samen met de provincie Noord-Brabant.
Zetel: Uden
Portefeuillehouder: Wethouder J. Van Orsouw
Programma: 1. Zorg en welzijn

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor deur-tot-deur vervoer voor geïndiceerden en alle andere reizigers.

In 2019 is gestart met een nieuwe vervoerder, Munckhof B.V.. Het nieuwe contract loopt tot ten minste 2021 met de mogelijkheid van verlenging van tweemaal 1 jaar.

Financieel
De netto kosten voor 2020 waren € 1.183.035 (betreft netto exploitatiekosten + beheerskosten). De verwachte netto kosten 2021 conform Begroting 2022 Regiotaxi zijn € 1.414.337 en voor 2022 € 1.357.479.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-2020: € 784.518
31-12-2020: € 789.208

Vreemd vermogen:
01-01-2020: € 818.769
31-12-2020: € 850.458

Resultaat:
2020: € 4.689 voordelig
2019: € 51.027 nadelig
2018: € 64.120 voordelig

Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden, West en Noord (RAV)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
40 gemeenten in Brabant-Noord, Midden en West.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel.
Website: www.ravbrabantmwn.nl
Programma: 1. Zorg en welzijn

Toelichting:
De RAV is een gemeenschappelijke regeling van 40 gemeenten in Brabant-Noord en Midden / West Brabant. Het doel is om kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg te leveren en zoveel mogelijk patiënten in het werkgebied binnen 15 minuten te bereiken met de capaciteit die aanwezig is. Het werkgebied loopt van Steenbergen tot Boxmeer en telt bijna 1,8 miljoen inwoners. In het werkgebied zijn 23 ambulanceposten en 2 meldkamers. Vanuit deze posten staat 7 dagen per week en 24 uur per dag ambulancehulpverlening paraat voor de 40 gemeenten.

Financieel
De begroting van de RAV Brabant Midden-West-Noord is ieder jaar kostendekkend zonder een gemeentelijke bijdrage. Hierdoor is de gemeentelijke bijdrage al vanaf 2012 op € 0 gesteld. De zorgverzekeraars zijn de financiers.
Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 13.670.000
31-12-20: € 13.738.000

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 25.506.000
31-12-20: € 25.744.000

Resultaat:
2019: -/- € 371.000
2020: € 174.000

Centrumregeling WMO Brabant Noord-Oost

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost-oost Brabant

Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder T. van Kessel
Programma: 1. Zorg en welzijn

Toelichting:
In Noordoost Brabant kopen we gezamenlijk de Wmo hulp in. Oss is centrumgemeente voor de inkoop van Wmo-ondersteuning (voor de taken die vanaf 2015 door de gemeente worden uitgevoerd). Oss koopt in namens de deelnemende gemeenten. Regionale inkoop leidt tot minder administratieve lasten voor de aanbieders, meer eenheid in de regio en een sterkere positie in het gesprek met aanbieders.
Vanaf 1 januari 2021 is deze centrumregeling Wmo uitgebreid met regionale samenwerking op gebied van de uitvoering van de Wet Verplichte GGZ (Wvggz) die in 2020 is ingevoerd. Voor deze taak is het voorbereidend verkennend onderzoek ingekocht en de hoordienst. Hiertoe dragen alle deelnemende gemeenten bij aan de inkoop en uitvoeringskosten aan de centrumgemeente Oss.
De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het inwoneraantal.

Financieel
Onze reguliere bijdrage aan de centrumregeling is voor 2020 € 241.662 . Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Wmo 2015.
De begroting van de bijdrage 2021 bedraagt € 230.846 en voor 2022 € 246.179. Er wordt achteraf afgerekend op basis van de werkelijke kosten.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.

Eigen vermogen:
01-01-20: N.v.t.
31-12-20: N.v.t.

Vreemd vermogen:
01-01-20: N.v.t.
31-12-20: N.v.t.

Resultaat:
2020: N.v.t.

Centrumregeling Jeugdhulp Noordoost-Brabant

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Noordoost Brabant

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen.
Programma: 1. Zorg en welzijn

Toelichting:
De regeling is aangegaan met als doel het behartigen van de belangen van de gemeenten op het gebied van de doelmatige inkoop van de individuele voorzieningen en de flexibele jeugdhulp, vanaf 2022 volgens een SAS procedure en een Open House.
De kosten voor de inkooporganisatie zijn gebaseerd op een begroting, die jaarlijks met het inkoopplan wordt vastgesteld. De doorberekening naar de deelnemende gemeenten vindt plaats naar rato van het aantal jeugdigen 0 t/m 17-jarigen.

Financieel
Onze reguliere bijdrage aan de centrumregeling is voor 2022 € 404.623,- voor 2023 en verder € 391.323,-. Dit is exclusief de kosten voor de uitvoering van de Jeugdhulp.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Deze gemeenschappelijke regeling heeft geen openbaar lichaam dus geen eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat.
Eigen vermogen:
01-01-21: N.v.t.
31-12-21: N.v.t.
Vreemd vermogen:
01-01-21: N.v.t.
31-12-21: N.v.t.
Resultaat:
2021: N.v.t.

Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.

Zetel: Oss
*Portefeuillehouder: W*ethouder K. van Geffen, tevens voorzitter dagelijks bestuur en algemeen bestuur.
Website: www.wvs-nb.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Werkvoorzieningsschap is ingesteld door 11 gemeenten in de regio Noordoost-Brabant. Het openbaar lichaam is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) voor deze gemeenten. De materiële uitvoering van de Wsw is opgedragen aan de IBN Holding B.V.
Het Werkvoorzieningsschap is namens 11 gemeenten enig aandeelhouder en eigenaar van IBN. De kosten van de gemeenschappelijke regeling bestaan uit bestuurskosten van het Werkvoorzieningschap en een klein deel van de uitvoeringskosten Wsw, namelijk die kosten die voortvloeien uit het formeel werkgeverschap van Wsw-werknemers en ambtelijk personeel.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage is in 2021 € 0,25 per inwoner. Voor de gemeente Oss komt dit neer op € 23.517 in 2021. De gemeentelijke bijdrage is in 2022 € 0,26 per inwoner. Voor de gemeente Oss komt dit neer op € 24.071 in 2022.
Bij het Werkvoorzieningsschap is een winstverdeling afgesproken waarbij 50% van het behaalde jaarresultaat naar rato van de omzet verdeeld over alle eigenaren (11 gemeenten). Dit geld wordt gestopt in de zogenaamde Algemene Gemeentelijke Reserve (AGR) die het Werkvoorzieningsschap beheert. De winst wordt niet in euro's uitgekeerd maar daarvoor kunnen diensten van IBN worden afgenomen. De AGR t.b.v. de gemeente Oss bedraagt op 31 maart 2021 € 1.371.387.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 26.967.900
31-12-20: € 26.803.600

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 0
31-12-20: € 0

Resultaat:
2019: € 0
2020: € 0

Centrumregeling Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
11 gemeenten in Brabant-Noordoost-oost*.
Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder K. van Geffen, tevens voorzitter dagelijks bestuur.
Website: www.rblbno.nl
Programma: 2. Werk, inkomen en onderwijs

Toelichting:
Het Regionaal Bureau Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL BNO) voert voor 11 gemeenten de Leerplichtwet en de RMC-wet uit. Het bureau ziet erop toe dat kinderen tussen de 5 en 18 jaar onderwijs volgen en dat kinderen tussen de 18 en 23 jaar een startkwalificatie halen. Een startkwalificatie is een mbo-diploma op minimaal mbo-niveau 2. Eind 2020 zal het nieuwe beleidskader worden opgeleverd.

Financieel
De gemeentelijke bijdrage voor 2021 is € 216.956. In 2022 is de gemeentelijke bijdrage € 216.602.

De reserve was op 31-12-2019 € 350.380, waarvan € 91.676 is gereserveerd voor het voortzetten van de aanpak jeugdwerkloosheid. De feitelijke reserve van € 258.704 ligt boven het afgesproken maximale bedrag van 10% van de begroting. Omdat RBL BNO mogelijk een lagere bijdrage vanuit het Nieuwe Programma Voortijdig Schoolverlaten en Kwetsbare Jongeren ontvangt, is besloten het overschot op de reserve 2019 (nog) niet uit te keren.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 350.380
31-12-20: € 390.765

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 0
31-12-20: € 0

Resultaat:
2019: -€ 41.239
2020: € 40.385

Brabants Historisch Informatiecentrum (BHIC)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:

Het BHIC beheert de archieven van 14 gemeenten in Brabant-Noordoost (Bernheze, Boekel, Boxmeer, Cuijk, Grave, Haaren, Landerd, Meierijstad, Mill en Sint Hubert, Oss, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden en Vught), de waterschappen Aa en Maas en De Dommel.
Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid portefeuillehoudersoverleg.
Website: www.bhic.nl
Programma: 3. Ontmoeten, sport en cultuur

Toelichting:

Deze organisatie is ontstaan uit een fusie van het Streekarchief Brabant-Noordoost en Langs Aa & Dommel met het Rijksarchief. Het BHIC heeft een wettelijke taak en een maatschappelijke opgave. De wettelijke taak bestaat uit het goed, geordend en toegankelijk beheren van de archieven die aan het BHIC zijn overgedragen.

Dit alles conform de Archiefwet en de daaruit voortvloeiende richtlijnen. Bij de uitvoering van de wettelijke taak voor beheer, ordening en toegankelijkheid van het archiefmateriaal besteedt het BHIC tevens aandacht aan de verdere ontwikkeling van het e-depot. De maatschappelijke opgave is de verbreiding van de kennis van de Brabantse geschiedenis. Deze doelstelling wordt gestuurd door de operationele missie: meer publiek, meer divers publiek, meer tevreden publiek.

Financieel
In 2020 was onze bijdrage € 323.900 en in 2021 € 333.600. Voor 2022 bedraagt de bijdrage aan het BHIC € 338.500.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 915.458
31-12-20: € 1.169.576

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 1.540.000
31-12-20: € 1.430.000

Resultaat:
2020: € 32.123
2019: € 44.876

Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
19 gemeenten in Brabant Noord en de provincie Noord-Brabant.

Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Wethouder J. van der Schoot, tevens lid dagelijks bestuur.
Website: www.odbn.nl
Programma: 5. Zuinig op ons klimaat

Toelichting:
De ODBN voert namens gemeenten en de provincie in onze regio al dan niet wettelijk verplicht taken uit op gebied van vergunningverlening en toezicht en handhaving van het milieudeel van de Wabo en straks ook de Omgevingswet. De belangrijkste ambities liggen op het vlak van aanpak ketens, milieucriminaliteit en risicovolle bedrijven. Ook heeft de ODBN de opdracht de innovatie en efficiëntie van de taakuitvoering te bevorderen. Inmiddels is de ODBN een robuuste organisatie die steeds beter haar taken uitvoert. Zowel organisatorisch als financieel heeft de ODBN een kwaliteitsslag gemaakt.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 8.575.000
31-12-20: € 9.844.000

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 11.518.000
31-12-20: € 8.628.000

Resultaat:
2018: € 7.882.600
2019: € 168.000
2020: € 1.799.000

Duurzaamheidsplein Oss

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder J. van der Schoot, tevens voorzitter.
Website: *www.loket.oss.nl*
Programma: 5. Zuinig op ons klimaat

Toelichting:
Deze gemeenschappelijke regeling zorgt voor het beheer van de Milieustraat voor Oss en Landerd. Landerd betaalt hiervoor een vergoeding naar rato van het aantal inwoners.

Beheer en exploitatie van de Milieustraat Oss is geregeld via:
1. GR Milieustraat
2. Reglement Milieustraat Oss

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Niet van toepassing.

Bijdrage van Landerd:
2019: € 365.137
2020: € 395.329

Centrumregeling Afvalinzameling in Landerd

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
*Zetel:*Oss
Portefeuillehouder: Wethouder J. van der Schoot, tevens voorzitter.
Website: *www.landerd.nl/inwoners/afvalinzameling*
Programma: 5. Zuinig op ons klimaat

Toelichting:
Onze inzameldienst zamelt in opdracht van de gemeente Landerd huishoudelijk restafval, GFT en PMD (Plastic) in bij huishoudens en brengt het ingenomen afval naar het overslagstation.
Deze samenwerking wordt de komende 2 jaar voortgezet (voor het landgebied van het gemeente Landerd).

GR: Afvalinzameling gemeenten Landerd en Oss. Oss is in de GR aangewezen als centrumgemeente.

Dvo: nadere uitwerking GR via 'Dienstverleningsovereenkomst gemeenten Landerd en Oss voor het inzamelen en vermarkten van huishoudelijke afvalstoffen'.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Bijdrage van Landerd:
2019: € 324.505
2020: € 361.072

Heesch-West

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Bernheze, Oss en 's-Hertogenbosch.
Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur en wethouder J. van Orsouw, lid algemeen bestuur.
Website: *www.oss.nl/gemeente/inwoners/actueel/plannen-en-projecten/bedrijventerrein-heesch-west*

Website: *www.heeschwest.nl*

Programma: 6. Vitale economie

Toelichting:
Deze Gemeenschappelijke Regeling (GR) is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van het regionaal bedrijventerrein Heesch West en is in 2014 opgericht. Deze GR is financieel beperkt omdat de gronden (boekwaarden van de deelnemende gemeenten) nog niet zijn ingebracht bij de GR.
Het ontwerpbestemmingsplan met aanvulling MER is in juli 2021 gepubliceerd en volgens planning wordt het bestemmingsplan met zienswijzennota eind 2021 aan de gemeenteraden ter vaststelling aangeboden. Vervolgens worden dan de boekwaarden, met name grondkosten, van de deelnemende gemeenten ingebracht bij de GR. Dit geldt ook voor de door de gemeenten afgesloten geldleningen en de gevormde verliesvoorzieningen.

Financieel
Er vindt geen jaarlijkse gemeentelijke bijdrage plaats.
De geactualiseerde (begin 2021) grondexploitatieberekening Heesch West sluit op een tekort van € 43,7 miljoen (eindwaarde 31 december 2030). Dit is overeenkomstig eerdere berekeningen uit de voorbije jaren. Daarop hebben de deelnemende gemeenten een verliesvoorziening voor genoemd bedrag getroffen. De gemeente Bernheze participeert voor 12%, 's-Hertogenbosch voor 58% en Oss voor 30% in het geheel.
De gezamenlijke boekwaarde (bij de gemeenten en de GR) per 31-12-2020 van Heesch West is € 71,5 miljoen (inclusief bijdrage van de provincie).

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:

Eigen vermogen:
01-01-20: - € 166.607
31-12-20: - € 178.411
Vreemd vermogen:
01-01-20: € 2.836.593
31-12-20: € 2.729.872
Resultaat:
2019: - € 50.282
2020: - € 11.804

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
17 gemeenten in Brabant-Noord (conform gebied politieregio).
Zetel: 's-Hertogenbosch
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens lid dagelijks bestuur en plv. voorzitter van de Veiligheidsregio.
Website: *www.vrbn.nl*
Programma: 9. Veilige omgeving

Toelichting:
De Veiligheidsregio heeft 3 hoofdtaken:
- Regionale brandweerzorg (BBN)
- Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR)
- Bevolkingszorg

De Gemeenschappelijke meldkamer Brabant-Noord met Brabant-Zuidoost (MKOB) is vanaf 1 januari 2020 bij de politie belegd. De Veiligheidsregio Brabant-Noord staat aan de vooravond van een noodzakelijke doorontwikkeling. Het Algemeen Bestuur heeft de koers gekozen om Veiligheidsregio Brabant-Noord te laten groeien naar een informatie-gestuurde netwerkorganisatie om regie te kunnen voeren op voor de regio Brabant-Noord complexe maatschappelijke veiligheidsvraagstukken.

Financieel
In 2021 is de gemeentelijke bijdrage voor de gemeente Oss € 5.325.016 en in 2022 € 5.639.699. De hogere bijdrage 2021 komt o.a. door indexering van loon- en prijscompensatie en de regionalisering van de FLO-kosten.

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 10.432.000
31-12-20: € 10.846.000

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 27.292.000
31-12-20: € 38.648.000

Resultaat:
2019: € 1.258.000
2020: € 3.000

G40

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
De 40 gemeenten van de G40 zijn: Alkmaar, Almelo, Almere, Alphen aan den Rijn, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Breda, Delft, Deventer, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Emmen, Enschede, Gouda, Groningen, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerlen, Helmond, Hengelo, 's-Hertogenbosch, Hilversum, Hoorn, Leeuwarden, Leiden, Lelystad, Maastricht, Nijmegen, Oss, Roosendaal, Sittard-Geleen, Schiedam, Tilburg, Venlo, Zaanstad, Zoetermeer en Zwolle.

Zetel:
Portefeuillehouder fysieke pijler: wethouder J. van der Schoot
Portefeuillehouder sociale pijler: Wethouder K. van Geffen (tevens lid Algemeen Bestuur)
Portefeuillehouder pijler economie en werk: Wethouder F. den Brok (tevens thematrekker MKB innovaties)

Website: www.g40stedennetwerk.nl
Programma: 10. Financieel solide

Toelichting:
G40 steden netwerk
De gemeente Oss maakt deel uit van het G40 stedennetwerk. Een netwerk van middelgrote steden die elkaar vinden in de stedelijke vraagstukken waar de leden van het netwerk voor staan. Er wordt op ambtelijk en bestuurlijk niveau samengewerkt op drie pijlers. Een fysieke pijler, een sociale pijler en een pijler economie en werk waaronder themagroepen hangen. Tevens zijn er vier losse themagroepen: veiligheid, Europa, Financiën en Democratische vernieuwing. Doel is de belangen van de steden te behartigen richting kabinet, kamer en ministeries en onderling kennis uit te wisselen en op te bouwen.
Financieel
Bijdrage 2021: € 19.302 (-/-2.938 restitutie 2020)
Bijdrage 2022: € 19.302

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Resultaat:
2019: € 166.551
2020: € 262.208

Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Gemeenschappelijke regeling, bestuurlijk belang en zetel:
Gemeenten Asten, Bernheze, Gemert-Bakel, Laarbeek, Sint Anthonis, Someren, Landerd, Uden, Deurne, Boekel, Oss en het Waterschap Aa en Maas.
Zetel: Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens lid dagelijks bestuur.
Website: www.bs-ob.nl
Programma: 11. Financieel solide

Toelichting:
De BSOB voert voor onze gemeente taken uit op het gebied van het waarderen van onroerende zaken en het heffen en innen van belastingen.
Via een kostenverdeelmethode gebaseerd op productiecijfers (o.a. aantal aanslagen en aanslagregels) wordt de deelnemersbijdrage aan BSOB bepaald. De bijdrage voor 2021 is begroot op € 1.696.302 en voor 2022 op € 1.911.767. De grootste oorzaak van de stijging is het hoge aantal bezwaarschriften op de WOZ-waarde die ingediend worden via no cure no pay bureaus. Dit is een landelijke trend. BSOB neemt maatregelen om het aantal bezwaren te beperken, voor zover ze daar zelf invloed op kunnen uitoefenen.

Financieel
Bijdrage 2021: € 1.696.302
Bijdrage 2022: € 1.911.767

Eigen vermogen, vreemd vermogen en resultaat:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 305.000
31-12-20: € 305.000

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 0
31-12-20: € 0

Resultaat:
2020: - € 6.000
Dit is verrekend met de deelnemers.

B. Vennootschappen en corporaties

Pivot Park Holding BV

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, vertegenwoordigt Oss als (minderheids-)aandeelhouder.
Website: *www.pivotpark.com*

Doel:
Met de ontwikkeling van het Pivot Park streven Gemeente Oss en de Provincie Noord-Brabant de volgende doelen na:
- Het leveren van een bijdrage aan de gezondheidszorg door onderzoek naar- en ontwikkeling van medicijnen;
- Behoud en groei van hoogwaardige werkgelegenheid in Noord-Brabant en Gemeente Oss;

- Het leveren van een bijdrage aan de regionale en nationale kenniseconomie, in het bijzonder aan de Topsector Life Sciences & Health en de Topsector Chemie.

Deelneming
Provincie Noord-Brabant en Gemeente Oss houden per 1-1-2019 samen alle aandelen in Pivot Park Holding BV. Deze vennootschap is ontstaan uit een fusie van OLSP Holding BV en OLSP Vastgoed BV. De aandelenverhouding is 70,73% voor de Provincie en 29,27% voor de Gemeente. Pivot Park Holding BV is 100% aandeelhouder van haar dochtermaatschappijen:
- Pivot Park Screening Centre BV
- Pivot Park Apparatuur BV
- Pivot Park Exploitatie BV
- Pivot Park Vastgoed BV

Het aandelenkapitaal van gemeente Oss bedraagt € 8.196 met een agiostorting van € 2.358.000. Omdat het onzeker is of de investering in de deelneming volledig terugverdiend wordt hebben we een (verlies)voorziening gevormd. De voorziening is gelijk aan het totale aandelenkapitaal van € 2.366.196
Transacties
De gronden binnen Pivot Park zijn in erfpacht verkregen van gemeente Oss. Door de Provincie Noord-Brabant zijn in 2017 leningsfaciliteiten beschikbaar gesteld. Daarmee heeft Pivot Park geïnvesteerd in vastgoed om een marktconforme exploitatie mogelijk te maken. In dit kader verstrekt de gemeente 11 jaar lang (tot en met 2028) een bijdrage van € 93.000 voor de stimulering van het Life Science klimaat in Oss aan de provincie. Daarnaast verstrekt de gemeente 8 jaar lang (tot en met 2024) een bijdrage van € 25.000 voor promotie en branding van het park (raadsbesluit d.d. 26 januari 2017).
Bij raadsbesluit van 8 juli 2021 is besloten tot het verstrekken van een achtergestelde lening aan het Pivot Park voor een bedrag van € 3.250.000. Het Pivot Park gaat hiermee nieuwbouw (Grizzly) realiseren ter vervanging het RE-gebouw.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen (groepsvermogen) Pivot Park Holding BV
01-01-2020 € 5.921.838
31-12-2020 € 11.904.885
De stijging van het eigen vermogen is veroorzaakt door het behalen en toevoegen van een positief resultaat. Dit wordt met name veroorzaakt door het herwaarderen van het vastgoed.
Vreemd vermogen Pivot Park Holding BV
01-01-2020 € 17.082.165
31-12-2020 € 19.169.087

Resultaat 2019 € 1.299.743
Resultaat 2020 € 5.983.047

Coöperatieve Vereniging Midwaste

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder J. van der Schoot.
Website: *www.midwaste.nl*

Doel:
Midwaste is een vereniging waarvan alleen publiekrechtelijke inzameldiensten met meer dan 50.000 aansluitingen lid kunnen worden. Zij ondersteunt de leden bij de bedrijfsvoering, zowel op het gebied van duurzaamheid als de exploitatie.

Betrokkenheid:
De gemeente is een jaarlijkse vaste managementfee van € 40.000 verschuldigd. Daarnaast is er een opslag (variabele fee) van € 0,85 per ton voor de bij Midwaste ingebrachte tonnages. Deze kosten worden ruimschoots gecompenseerd door de schaalvoordelen die Midwaste biedt.

Bank Nederlandse Gemeenten

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok.
Website: *www.bngbank.nl*

Doel:
Bankier van de Nederlandse gemeenten en huisbankier van de gemeente Oss.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (64.646 aandelen). Jaarlijks ontvangen we dividend. De dividenduitkering over 2020 was € 117.009.

Eigen vermogen:
01-01-20: € 4.887 miljoen
31-12-20: € 5.097 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 144.802 miljoen
31-12-20: € 155.262 miljoen

Resultaat:
2020: € 221 miljoen
2019: € 163 miljoen
2018: € 337 miljoen

NV Brabant Water

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok, tevens vertegenwoordiger van de gemeente bij de algemene vergadering van aandeelhouders en lid van de voorbereidende aandeelhouderscommissie.

Website: *www.brabantwater.nl*

Doel:
Watervoorziening in de provincie Noord-Brabant.

Betrokkenheid:
De gemeente Oss is aandeelhouder (82.901 aandelen). Er wordt geen dividend uitgekeerd.

Eigen vermogen:
01-01-20: € 665 miljoen
31-12-20: € 674 miljoen

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 480 miljoen
31-12-20: € 523 miljoen

Resultaat:

2020: € 8,9 miljoen
2019: € 29,5 miljoen

C. Stichtingen en verenigingen

Stichting Agrifood Capital

Rechtspersoon:
W. Buijs-Glaudemans, lid stichtingsbestuur.
Zetel: 's-Hertogenbosch
Website: www.agrifoodcapital.nl

Doel:
Noordoost-Brabant wordt dé topregio in Agrifood. De accenten liggen hierbij op een excellente arbeidsmarkt (People), krachtige bedrijvigheid (Business), betekenisvolle vernieuwingen (Innovation) en een aantrekkelijke woon-werkomgeving (Basics).
De Stichting AgriFood Capital is vooral actief op de onderdelen Business en Innovation.

Betrokkenheid:
De stichting is opgericht door personen met een achtergrond in het bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid.
Stichting AgriFood Capital
Dit is de samenwerking van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die de koers uitzet voor een excellent ecosysteem in Noordoost-Brabant om de voedselsketens van de toekomst te ontwikkelen. De Stichting fungeert als platform voor de regionale ambitie om koploperregio in de slimste en duurzaamste voedselketens te zijn. De Stichting bepaalt de strategie van AgriFood Capital BV. Er wordt vanuit de regio Noordoost-Brabant een jaarlijkse bijdrage ter beschikking gesteld voor de activiteiten. De activiteiten staan beschreven in de strategische agenda en het uitvoeringsprogramma van de stichting.
Het Stichtingsbestuur bestaat uit vertegenwoordigers van bedrijven, kennisinstellingen en overheden die in AgriFood Capital samenwerken.
AgriFood Capital BV
Dit is de uitvoeringsorganisatie van de Stichting AgriFood Capital. AgriFood Capital BV helpt vernieuwers die werk maken van de voedselsystemen van de toekomst. De rollen variëren van netwerkbouwer, matchmaker en programmamaker tot projectontwikkelaar en verteller.
Raad van Commissarissen
De Raad van Commissarissen houdt toezicht op de uitvoering van de koers van AgriFood Capital BV en de bijbehorende bedrijfsvoering.

Vereniging Talentencampus Oss

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens voorzitter van de vereniging en wethouder K. van Geffen, tevens bestuurslid van de vereniging.
Website: www.talentencampusoss.nl

Doel:
Als netwerkorganisatie richt de Vereniging Talentencampus zich vooral op het streven naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Vanuit deze opdracht organiseert en coördineert de Talentencampus zowel fysieke als online ontmoetingen op het snijvlak van onderwijs en arbeidsmarkt. Deelnemende partijen binnen het netwerk zijn de co-creators van een inspirerend en aantrekkelijk programma voor een leven lang leren, werken en ontwikkelen.

De gemeente draagt jaarlijks bij in de kosten. In 2021 is onze bijdrage € 150.000.
Dit geldt ook voor de jaren 2021 en 2022.

Betrokkenheid:
Eigen vermogen:
01-01-20: € 99.382
31-12-20: € 153.558

Vreemd vermogen:
01-01-20: € 7.844
31-12-20: € 39.870

Resultaat:
2019: - € 43.230
2020: € 16.178

Stichting de Kracht van Oss

Rechtspersoon:
Zetel:Oss
Portefeuillehouder: Wethouder F. den Brok is lid van de stuurgroep die de koers uitzet van deze stichting.
Website: https://dekrachtvanoss.nl/

Doel:
Als partner in de Kracht van Oss onderschrijven we het gezamenlijke hoofddoel, namelijk "het gezamenlijk creëren van een veerkrachtige, toekomstbestendige Osse economie, waarbij dynamiek, samenwerking en verbinding de 'Kracht van Oss' vormen". De Kracht van Oss stimuleert ondernemerschap en ondersteunt projecten die leiden tot nieuwe bedrijvigheid met nieuwe werkgelegenheid. De samenwerking die daar ontstaat geeft ons extra slagkracht om onze ambities te realiseren, mede door de uitvoeringsorganisaties die er uit voortkomen (StartersSucces Oss-Bernheze, Kracht van New Business en Kracht van Duurzaamheid). Bovendien stimuleert de Kracht van Oss het ontstaan van samenwerkingen tussen ondernemers onderling en met onderwijs- en kennisinstellingen.
De bijdrage van de gemeente Oss aan de kracht van Oss (totaal € 300.000, te dekken uit de reserve Economie) is voor drie jaar (vanaf 20121). Dat komt neer op € 100.000 per jaar. In 2019 en 2020 is geen verzoek ingediend omdat geput kon worden uit haar bestaande budget.

D. Overige verbonden partijen

Convenant Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans.
Website: *www.veiligheidshuizen.nl*

Doel:
Op 1 januari 2019 is het fusieproces tussen het Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf en het Veiligheidshuis 's-Hertogenbosch afgerond. Vanaf 1 januari 2019 spreken we van één Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost. Het Zorg- en Veiligheidshuis kent geen rechtsvorm en levert geen jaarrekeningen.

Het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost is een samenwerkingsverband waarin zorg- en strafpartners en gemeenten, onder eenduidige regie, werken aan complexe zorg- en veiligheidsproblemen. De doelstelling van de samenwerking is bijdragen aan de algemene veiligheid, het verbeteren van de persoonlijke situatie, het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en/of maatschappelijke uitval. Dit gebeurt door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventies en zorg, wat moet worden gezien als een zwaarwegend algemeen belang.

De deelnemende gemeenten dragen jaarlijks bij in de kosten.

In 2020 was onze bijdrage € 69.630. In 2021 is onze bijdrage € 81.230 en in 2022 € 84.800. Deze toename is vooral het gevolg van loon- en prijsstijgingen en reiskosten.

Convenant Brabant-Noordoost

Rechtspersoon:
gemeenten 's-Hertogenbosch, Oss, Bernheze, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Cuijk, Grave, Heusden, Landerd, Meierijstad, Mill en Sint Hubert, Sint Anthonis, Sint-Michielsgestel, Uden, Vught, Waterschap Aa en Maas, Waterschap De Dommel

Zetel: 's-Hertogenbosch

Portefeuillehouders:
DB lid: Burgemeester W. Buijs-Glaudemans (vice-voorzitter) tevens lid bestuurlijke regie groep (vice-voorzitter)
DB lid: Wethouder K. van Geffen
Portefeuillehouder economie: Wethouder F. den Brok
Portefeuillehouder ruimte en mobiliteit/RRO: Wethouder J. van der Schoot en Wethouder J. van Orsouw
Portefeuillehouder arbeidsmarkt: Wethouder K. van Geffen (voorzitter)
Portefeuillehouder duurzame leefomgeving: Wethouder J. van der Schoot

Website: www.regionoordoostbrabant.nl

Programma: 10. Besturen in verandering van tijden

Toelichting:
Er zijn uitdagingen die te groot zijn om als gemeente of waterschap alleen aan te gaan. Bijvoorbeeld omdat ze grenzen overschrijden, te ingewikkeld zijn of te duur zijn. Die opgaven vragen om een gezamenlijke aanpak. Regio Noordoost Brabant is daarvoor het platform.
Door samen te werken, staan de gemeenten en waterschappen sterker: als de regio, maar ook als gemeente of waterschap. Als regio lobbyen we ook bij de provincie, het rijk en Europa om onze ambities waar te maken. Concreet werken we aan de volgende thema's en ambities:

- Economie: Een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven
- Ruimte en mobiliteit: Een aantrekkelijke leefomgeving voor iedereen
- Voedsel en gezondheid: Gezond eten en minder verspilling
- Klimaat: Klimaatbestendig wonen en ondernemen in 2030
- Energie: Energieneutraal wonen en ondernemen in 2050
- Transitie landbouw: Een emissiearme veehouderij in 2025

Financieel
In 2020 was onze bijdrage € 363.804. In 2021 en 2022 bedraagt onze bijdrage € 367.660. Vanuit deze bijdrage wordt ook de bijdrage aan Agrifood Capital, NoordoostBrabant Werkt en Ondernemerslift+ betaald.

Samenwerking As50

Rechtspersoon:
Portefeuillehouder:
Burgemeester W. Buijs-Glaudemans, tevens voorzitter van de As50.
Website: www.as50.nl

Doel:
Samenwerking op basis van een convenant tussen de gemeenten Oss, Uden, Meierijstad, Bernheze en Landerd op het terrein van werkgelegenheid en economie.

Betrokkenheid:
We werken samen met het bedrijfsleven, onderwijs en Agrifood Capital Werkt! om voldoende en goed gekwalificeerd personeel in de As50 gemeenten aan te trekken en behouden.

Bestuurlijke regiegroep Maashorst

Rechtspersoon:
Convenant tussen Bernheze, Landerd, Oss, Uden, Waterschap Aa en Maas en Staatsbosbeheer
Portefeuillehouder:
Wethouder J. van der Schoot, tevens lid van het Bestuurlijk Regieteam (BRT).

Doel:
De samenwerking is gericht op de ontwikkeling en het beheer van natuurgebied De Maashorst, inclusief Herperduin en het zuidelijk uitloopgebied Oss. De deelnemende partijen vormen samen het Bestuurlijk Regieteam (BRT). Het BRT is opdrachtgever van Stichting Maashorst in Uitvoering. De stichting wordt ambtelijk ondersteund door het Programmabureau de Maashorst.
In 2020 is besloten dat de nieuw te vormen gemeente Maashorst vanaf 2022 het programmabureau in haar organisatie incorporeert; als gemeente Oss nemen we dan via een dienstverleningsovereenkomst diensten af. Het BRT houdt dan op te bestaan en er komt een bestuurlijk afstemmingsoverleg voor in de plaats. De bezuinigingsopdracht van minimaal € 50.000 op in- en externe inzet op de Maashorst wordt ruimschoots behaald (zie toelichting programma 8).

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

Deze paragraaf beschrijft op hoofdlijnen het grondbeleid, de financiële positie en het weerstandsvermogen van het grondbedrijf. Tegelijkertijd hebben we ook het Najaarsbericht 2021 grondbedrijf opgesteld. Het Najaarsbericht gaat een slag dieper dan deze paragraaf en geeft inzicht op een lager detailniveau.

1. Grondbeleid

1.1 Economische ontwikkelingen

Van krimp naar groei

De Nederlandse economie heeft in 2020 vanwege het COVID-19 virus en de bijbehorende maatregelen een flinke klap te verduren gekregen. Zo kromp de economie in het tweede kwartaal van 2020 met 8,5 procent (een krimp die nog nooit eerder was gemeten door het CBS). Deze krimp was niet alleen zichtbaar in Nederland, maar internationaal was een-zelfde trend zichtbaar. Gedurende deze periode was er dan ook een sterke daling zichtbaar in het consumenten- en producentenvertrouwen (CBS, 2021).
Vanaf het derde kwartaal 2020 is echter een tegenovergesteld beeld zichtbaar. Door steun vanuit de overheid, versoepeling van COVID-19 maatregelen en een toename van het handelssaldo en investeringen trok de economie sterk aan. Door de versoepeling van de COVID-19 maatregelen zijn consumenten meer gaan besteden, dit is ook zichtbaar in de stijging van het consumenten- en producentenvertrouwen. Deze trend zet zich door in het tweede kwartaal van 2021 (CBS, 2021).

Vastgoedmarkt

Ondanks de COVID-19 pandemie is de woningmarkt nog steeds booming en blijft ook in 2021 onder druk staan. Belangrijke oorzaken zijn de historisch lage rentestand, het structureel te kort aan woningen en de toenemende concurrentie doordat (particuliere) investeerders (wereldwijd) de woningmarkt betreden (Hypotheker, 2021). Er zijn in 2020 nog nooit zoveel woningen opgekocht door investeerders. Deze investeerders sloegen met name hun slag in het laatste kwartaal van 2020. Vermoedelijk staat het moment van koop door investeerders in direct verband met de stijging van overdrachtsbelasting voor particuliere beleggers van 2% naar 8% per 1 januari 2021.
Tevens hoeven starters (jonger dan 35 jaar) per 1 januari 2021 geen overdrachtsbelasting meer te betalen bij de aankoop van woning. Dit in combinatie met historisch lage hypotheekrente (waardoor mensen meer kunnen lenen) en de versoepeling van de hypotheekregels. Zo telt in 2021 het tweede inkomen tot 90% mee in het bepalen van de maximale hypotheek, ten opzichte van 70% in 2019 (Hypotheekadviseur.nl, 2021). In theorie zouden deze maatregelen ervoor moeten zorgen dat er meer financiële ruimte ontstaat om een woning te kunnen kopen. In de praktijk zien we echter dat door de krapte op de woningmarkt de huizenprijzen nog steeds sterk stijgen en dat zowel de afschaffing van overdrachtsbelasting (voor starters) en de historisch lage rentestand hier aan bijdragen.
Doordat de woningmarkt zo sterk onder druk staat, zien we dat de huizenprijzen in heel Nederland sterk toenemen en dat de financiële ruimte die wordt gecreëerd door bijvoorbeeld de afschaffing van de overdrachtsbelasting worden ingezet om te overbieden op de vraagprijs. De woningmarkt is zelfs zo krap, dat overbieden de nieuwe norm is geworden (RTL Nieuws, 2021). Als we kijken naar de prijsstijging van de afgelopen jaren, volgt de prijsstijging in de gemeente Oss de landelijke trend.

1.2 Beleid

Grondbeleid

Wij zijn continu bezig met zoeken naar mogelijkheden om de financiële positie van het grondbedrijf te verbeteren. Dit is een doorlopend proces. Om de verkoop van de kavels voor woningen en bedrijven te optimaliseren, lopen de volgende initiatieven.

- Wonen in Oss: Dit is een samenwerking tussen de verschillende woonpartners (bouwers, hypotheekverstrekkers, makelaars, corporaties en gemeente). Het doel van wonen in Oss is het versterken van de kracht van het Osse wonen en het verbeteren van de duurzaamheid bij de woningbouw.

- Zelfbouwcoach: Bij de gemeente hebben we iemand beschikbaar om potentiële kopers te helpen bij het kopen van grond voor zelfbouw.
- Erfpacht: De gemeente biedt kopers de mogelijkheid om hun grond te kopen via een erfpachtconstructie. Het eigendom blijft dan deels bij de gemeente. Kopers betalen een maandelijkse canon (soort van huur) voor het gebruik.
- Accountmanagement: We benaderen actief nieuwe groepen van afnemers, zoals woon-zorg, beleggershuur, consumentgericht ontwikkelen, enzovoorts.

Naast de maatregelen, gericht op de verkoop, zijn we ook bezig met een nieuw grondbeleid voor de gemeente zelf. Het huidige grondbeleid komt uit het jaar 2007. Hierdoor is dit grondbeleid niet meer actueel voor de huidige situatie. De gemeente heeft een grote opgave wat betreft woningbouw en daar past een nieuw grondbeleid bij. Zaken die wij hierin meenemen zijn ontwikkelingen naar de toekomst toe. Het gaat concreet om de volgende vraagstukken:

- Verduurzaming: Per 1-1-2021 is de bouw van BENG-woningen (bijna energie neutrale gebouwen) verplicht, we denken aan alternatieve manieren van warmtewinning en het aansluiten van bestaande woonwijken op de nieuw aan te leggen warmtevoorzieningen bij de nieuwbouwwijken. Ook kijkt Oss naar de mogelijkheden om zonnevelden aan te leggen op eigen landbouwpercelen.
- Taskforce versnelling woningbouw (beschikbaar € 400.000): In mei 2020 heeft de gemeenteraad besloten om € 400.000 beschikbaar te stellen voor het instellen van een taskforce woningbouw en bedrijventerreinen. Het doel van deze taskforce is te kijken hoe er een versnelling kan worden gerealiseerd in de verkoop van de woningbouw naar 600 woningen per jaar. Daarnaast gaat de taskforce kijken naar nieuwe locaties voor woningen en bedrijven.
- Nieuwe woningbouwlocaties: De taskforce kijkt naar nieuwe locaties voor woningen. Nieuwe locaties die worden onderzocht zijn Euterpelaan, Oss West, Lievekamp e.o., zwembadlocatie en schoollocaties. Tot slot zal ook een groot deel van de nieuwe woningbouwbehoefte opgevangen kunnen worden binnen bestaand stedelijk gebied. Naast deze nieuwe projecten sluiten we de komende jaren een groot aantal woningbouwcomplexen af (o.a. Horzak, Piekenhoef, Lith Oost).
- Versterking lokale bedrijvigheid: Om de werkgelegenheid naar de toekomst toe te garanderen, is het noodzakelijk om te kijken naar ruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Voor grootschalige bedrijvigheid hebben we nog voldoende ruimte beschikbaar op de Vorstengrafdonk en Heesch West. Voor kleine bedrijvigheid is de beschikbare ruimte schaars.

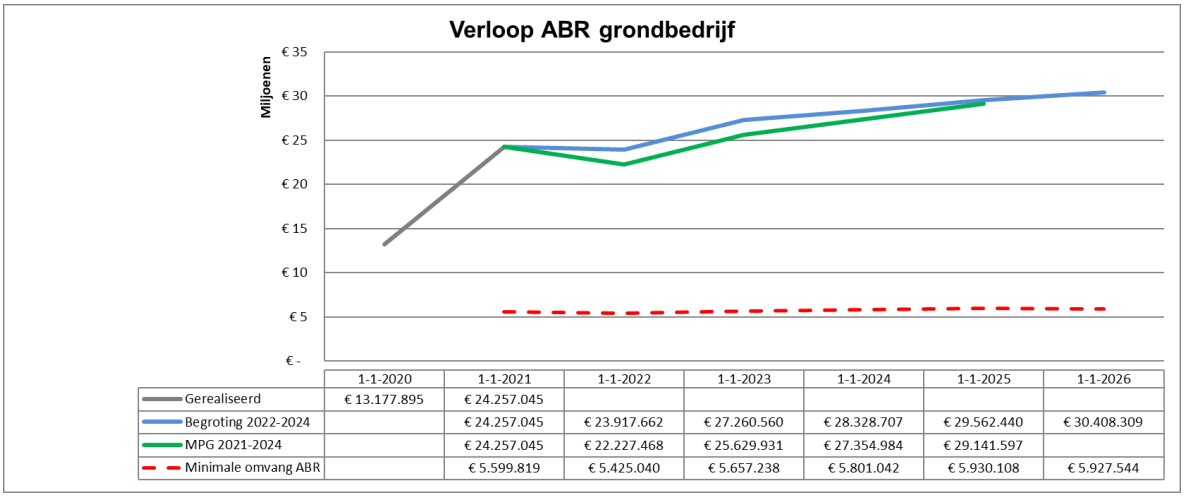
Vennootschapsbelasting (Vpb) voor gemeenten

Vanaf 2016 moeten gemeenten en andere overheden vennootschapsbelasting (Vpb) betalen over de winst die ze met hun ondernemingsactiviteiten maken. Deze plicht komt voort uit klachten vanuit het bedrijfsleven over oneerlijke concurrentie bij het uitvoeren van bedrijfsmatige, commercieel getinte activiteiten. Voor alle complexen hebben we de openingsbalans opgesteld bij de aangifte over 2016. Die aangifte is in 2021 vastgesteld. We hebben overeenstemming met de belastingdienst over de door ons gehanteerde standpunten binnen de grondexploitatie. De meest recent ingediende aangifte is de aangifte over 2019. Voor alle bedrijfsmatige activiteiten (incl. het grondbedrijf) leidde die aangifte tot een voorlopige aanslag van € 65.000. Op basis van die aangifte verwachten we over 2020 en 2021 nog fiscale verliezen te realiseren. De fiscale winsten die we in 2023 en 2024 verwachten kunnen daarmee gecompenseerd worden. Dat betekent dat we per saldo over de begrotingsperiode nog geen Vpb-last hebben over de grondexploitatie. Dit zijn inschattingen op basis van de aangifte 2019. Bij elke aangifte actualiseren we deze.

2. Financiële positie

2.1 Stand van de Algemene Bedrijfsreserve (ABR)

De volgende tabel geeft inzicht in het verloop van de ABR van het grondbedrijf. De groene lijn is de raming van het afgelopen MPG. De Blauwe lijn betreft de meest actuele raming bij het huidige Najaarsbericht. De rode stippellijn betreft de minimale stand van de ABR. Dit bedrag hebben we minimaal nodig om alle risico’s af te dekken. Het verschil tussen de werkelijke stand en de minimale omvang kan worden afgeroomd.

	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022	1-1-2023	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Gerealiseerd	€ 13.177.895	€ 24.257.045					
Begroting 2022-2024		€ 24.257.045	€ 23.917.662	€ 27.260.560	€ 28.328.707	€ 29.562.440	€ 30.408.309
MPG 2021-2024		€ 24.257.045	€ 22.227.468	€ 25.629.931	€ 27.354.984	€ 29.141.597	
Minimale omvang ABR		€ 5.599.819	€ 5.425.040	€ 5.657.238	€ 5.801.042	€ 5.930.108	€ 5.927.544

De afroming van de ABR als gevolg van het overschot in 2021 is reeds verwerkt in het verloop van de ABR (zie bovenstaande grafiek: stand ABR grondbedrijf). Voor de overige jaren is het surplus in de ABR gehouden. De verwachte stand van de ABR op 1-1-2022 is € 1,7 miljoen hoger dan waar we nog vanuit gingen bij het MPG. De ABR zal naar verwachting per 1 januari 2022 uitkomen op een stand van € 23,9 miljoen.

De ABR moet altijd een minimale omvang hebben om alle risico's op te vangen. Op 1-1-2022 is de minimale omvang van de ABR berekend op € 5,43 miljoen. Als de ABR boven de minimale stand uitkomt kan dit verschil worden afgeroomd. Uitgaande van een minimale stand € 5,43 miljoen kan dus, als gevolg van de verwachte hogere stand bij de jaarrekening 2021, een bedrag van € 18,49 miljoen worden afgeroomd in 2022.Bij de programmabegroting 2022-2025 stellen we voor om in 2022 € 18,2 miljoen af te romen. De afroming wordt gebruikt om de komende jaren binnen de gemeente Oss en het grondbedrijf een aantal grote opgaven te realiseren. De lopende projecten lopen op zijn eind en het is van belang dat de gemeente nieuwe projecten opstart om aan de aanhoudende vraag van de vastgoedmarkt te kunnen voldoen. De gemeente is zich hiervan bewust en is met de Taskforce versnelling woningopbouw bezig met het onderzoeken van potentiële nieuwe ontwikkel locaties. Daarnaast heeft de gemeente ook nieuwe projecten opgestart zoals Oss West, Raadhuislaan Zuid Oss en Stationskwartier Ravenstein.
Op basis van de huidige prognoses is een afroming tussen 2022 en 2025 van circa € 23,2 mln. mogelijk. Hiervan valt het overgrote deel in 2022.
2022: € 18,5 mln (voorstel bij programmabegroting 2022-2025 is om € 18,2 miljoen af te romen)
2023: € 3,1 mln.
2024: € 0,7 mln.
2025: € 0,9 mln.

<u>ABR naar de toekomst toe – kanttekeningen</u>
De komende jaren verwachten we een stijging van de ABR naar € 30,4 miljoen op 1-1-2026. Hierdoor is er nog ruimte voor afroming. Hierbij moeten we wel een aantal belangrijke kanttekeningen plaatsen:

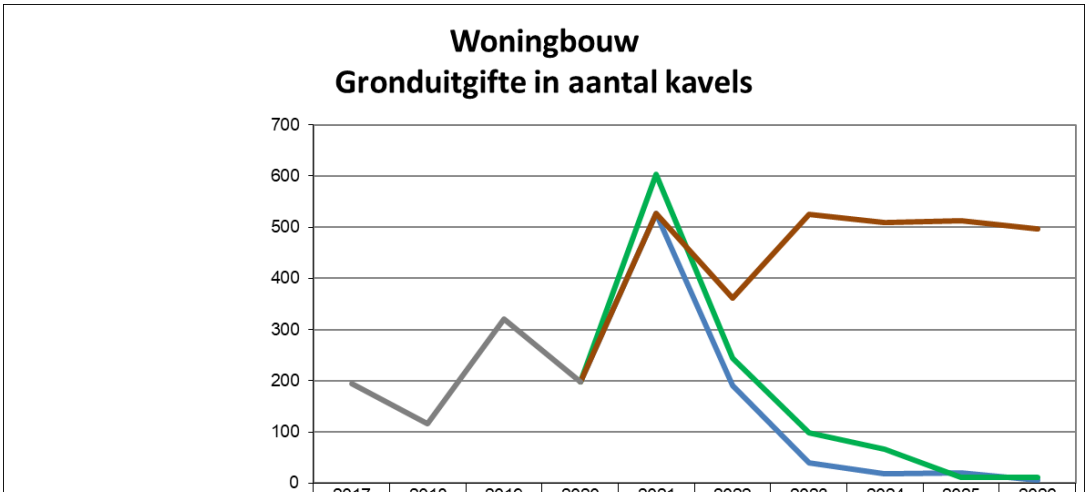
- Tot 2025 valt er nog € 23,2 miljoen vrij vanuit de ABR, daarna zien we dit opdrogen. Bijna 80% van dit bedrag (€ 18,5 miljoen) kan in 2022 afgeroomd worden. Bij de programmabegroting van 2022-2025 wordt hier voorstel voor besluitvorming voorgelegd.
- De huidige vastgestelde grondexploitaties (BIE) lopen af. De verwachte winstnemingen vlakken de komende jaren dus ook af.
- De huidige IMVA-projecten zijn nog niet meegenomen in het verloop van de ABR. Naar verwachting zal o.a. het plan Oss West en ’t Veld Geffen een positief resultaat hebben.
- Projecten kennen, afhankelijke van het type project, een aantal jaar voorbereidingstijd. Om de continuïteit van het grondbedrijf te waarborgen is het zaak om nu nieuwe projecten voor te bereiden. In dat geval kan het grondbedrijf in de toekomst een belangrijk hulpmiddel zijn om gemeentelijke beleidsdoelstellingen te realiseren. Bij het opstarten van nieuwe projecten gaan de kosten uit voor de eventuele baten.

- Een deel van de nieuwe ontwikkelingen zal plaatsvinden in binnenstedelijke herstructureringsopgave. Deze opgaven kosten in de regel meer geld dan dat ze opleveren.

2.2 Verkopen

Woningbouw

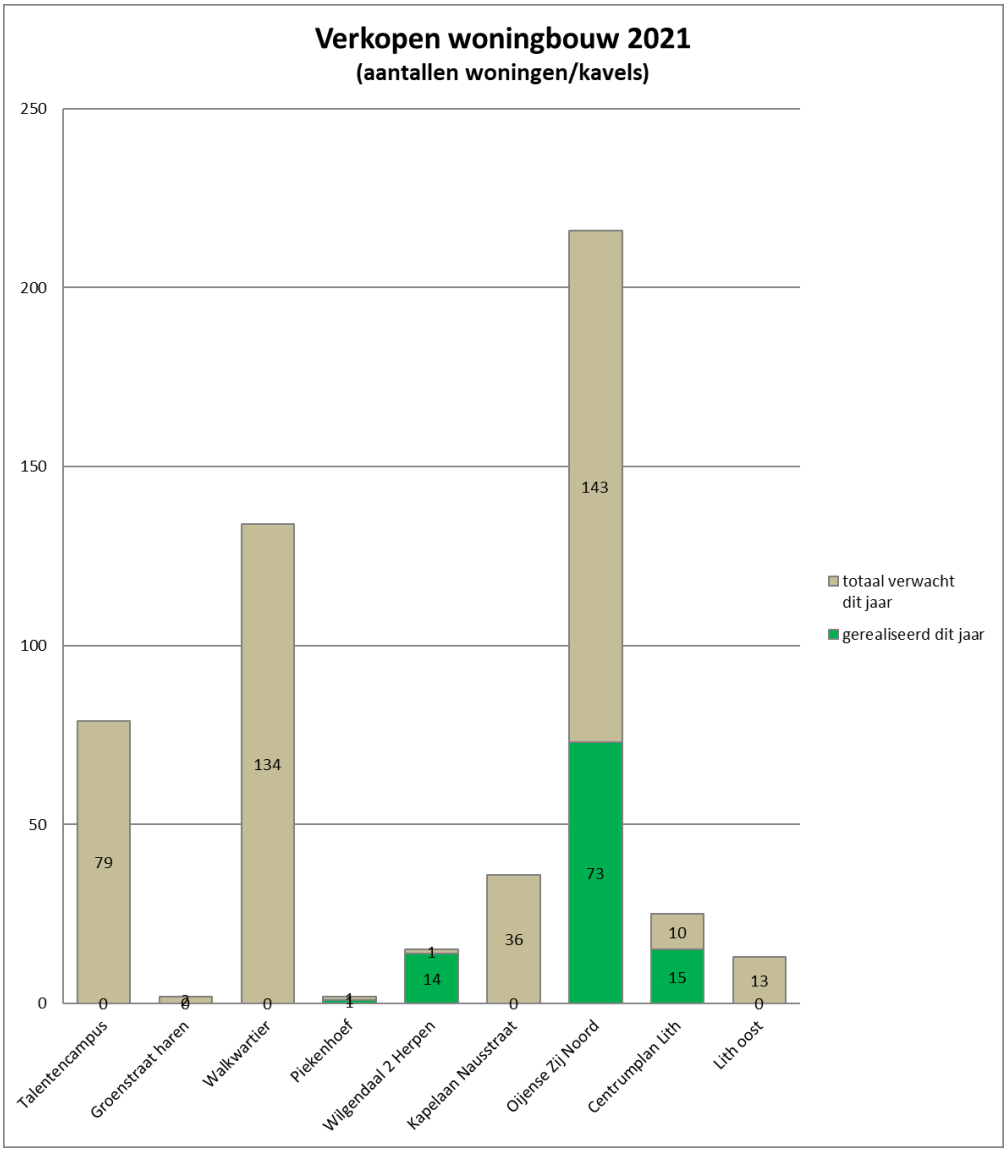
In de onderstaande tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwkavels in Oss van de afgelopen jaren en voor de komende jaren. Dit zijn de kavels die wij bouwrijp verkopen. Dit is exclusief gronden die wij aan ontwikkelaars verkopen in huidige staat en dus niet zelf bouwrijp maken (denk hierbij aan de woningen binnen het project Koornstraat-Begijnenstraat en de te realiseren woningen van Park en People binnen het project Talentencampus).

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Begroting 2022-2025				197	526	191	40	18	20	6
MPG 2021-2024				197	604	244	99	66	11	12
Begroting 2022-2025 incl IMVA				197	526	362	524	510	513	497
Gerealiseerd t/m 2020	195	116	321	197						

We verwachten dit jaar 526 kavels te verkopen. Ten opzichte van het MPG is er sprake van een daling. In de overige jaren zien we een-zelfde trend, deze daling wordt verklaard doordat tijdens het opstellen van het MPG 2021-2024 de gronden van onder andere Park en People waren meegenomen in de grafiek, terwijl dit niet de bedoeling is (zie bovenstaande beschrijving). Een aantal uitgiften wordt tevens sneller gerealiseerd. Zo worden er versnelde uitgaven in Wilgendaal en Oijense Zij verwacht, dan waarbij het MPG nog vanuit werd gegaan. Na 2022 zien we de uitgiften snel opdrogen. Als we de verwachten verkopen van de IMVA's meenemen in de grafiek (bruine lijn), zien we een grote toename van het aantal verkopen. Dit heeft te maken met de start van een aantal projecten (veelal uitleglocaties) van grotere omvang, zoals Oss West, Stationskwartier Ravenstein en 't Veld Geffen.

In de onderstaande grafiek zijn de woningen op de daadwerkelijk verkochte kavels groen gearceerd. In 2021 zijn er tot en met 1 augustus 103 woningen/kavels verkocht. De overige percelen verwachten we de komende maanden in 2021 nog te verkopen.

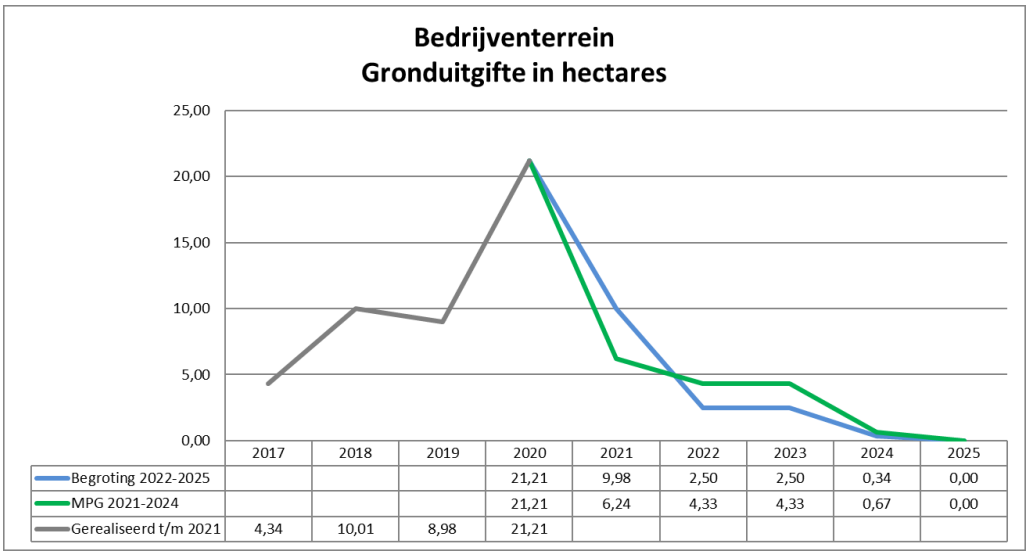

Bedrijventerreinen

Verkopen bedrijventerrein gemeente Oss

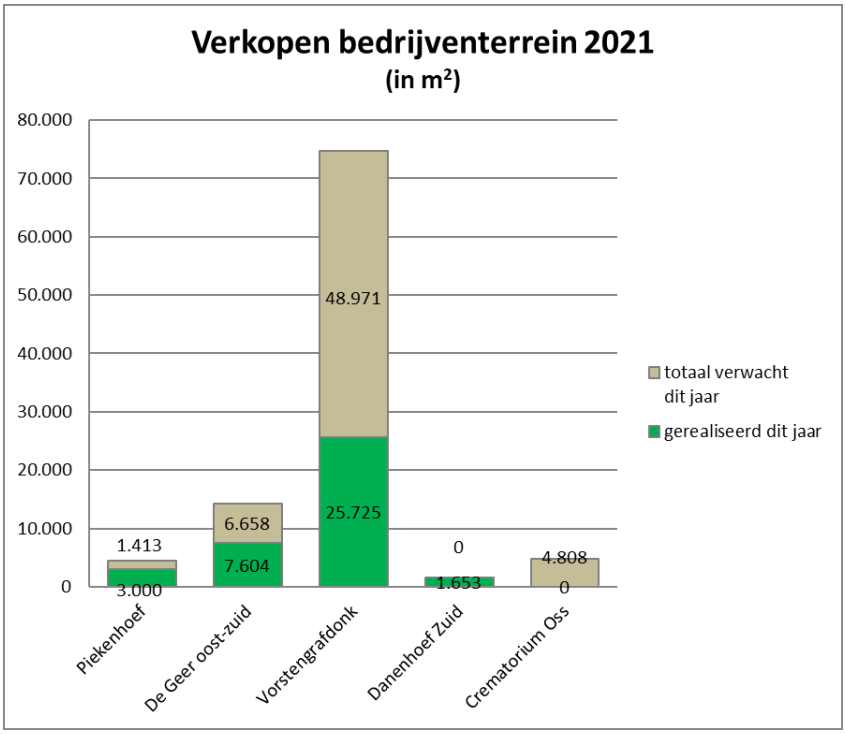
De landelijke trend voor nieuwbouwplekken voor de logistieke sector zien we ook terug bij de verkoop van de Osse bedrijventerreinen. Op bijna alle percelen ligt een optie of zijn reeds verkocht. De verwachting is dat we dit jaar 9,98 ha bedrijfsgrond verkopen. Door deze versnelde uitgaven wordt op relatief korte termijn een tekort voorzien in bedrijfskavels in Oss. Om deze reden heeft de gemeente reeds de Taskforce versnelling woningbouw en industrieterreinen in het leven geroepen. Deze Taskforce is druk bezig met het zoeken naar nieuwe ontwikkellocaties voor woningbouw en industrieterreinen.

In de navolgende tabel geven we inzicht in het verloop van de totale uitgifte van bouwgrond voor industrie (in hectares) in Oss van de afgelopen jaren en voor de komende jaren. De planning voor de verkoop van bedrijventerreinen is aangepast ten opzichte van het MPG 2021-2024. Hierin is een versnelling van uitgiften zichtbaar.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Begroting 2022-2025				21,21	9,98	2,50	2,50	0,34	0,00
MPG 2021-2024				21,21	6,24	4,33	4,33	0,67	0,00
Gerealiseerd t/m 2021	4,34	10,01	8,98	21,21					

In het onderstaande grafiek geven we een beeld van de verkopen voor dit jaar bij de verschillende complexen (stand van 1-8-2021). De gerealiseerde aantallen zijn de feitelijke verkopen (geleverd bij de notaris en betaald). De verwachte uitgifte zijn gronden waarvan wordt verwacht dat deze dit jaar nog worden verkocht.

2.3 Projectenportefeuille

De volgende tabel geeft een overzicht van de complexen binnen het grondbedrijf. Voorbereidingskosten van de nog niet in exploitatie genomen (bouw)gronden worden als kosten IMVA's (immateriële vaste activa) op de balans gezet. Formeel maken ze nog geen deel uit van het grondbedrijf. Omdat het grondbedrijf wel belast is met de projectvoering van deze plannen, staan ze wel op het projectenoverzicht. Ook hebben we een voorziening IMVA's. Die vullen we vanuit de ABR. Als een IMVA niet doorgaat, boeken we de reeds aan dit project toegeschreven kosten af van deze voorziening.

	61905 IMVA - herstructurering	61905 IMVA - woningbouw	61905 IMVA - industrieterreinen
IMVA	80260 Walkwartier, locatie TBL	80540 Het Brand Oss	80680 Heesch-West *
	80410 Schaepskooi	80550 Herontwikkeling sportvelden Macharen	
	80440 Voormalig belastingkantoor	80560 Oss west	
	80460 Raadhuislaan Zuid	81460 Stationskwartier Ravenstein	
	81150 Hooghuis Ravenstein	82370 Geffens Veld	
	81160 Vidi Reo		
	82120 Herontwikkeling Gemeentehuis Geffen		

	62401 herstructureringsplannen	eindjaar	62201 woningbouwcomplexen	eindjaar	62302 industrieterreinen	eindjaar
BIE	80110 Bergoss	2021	80310 piekenhoef	2024	80620 de geer oost-zuid	2021
	80120 Koornstraat Begijnenstraat	2024	80330 Wilgendaal 2 Herpen	2028	80630 vorstengrafdonk	2023
	80140 Elzeneindlocatie Slowcare	2022	80520 horzak-noord	2022	80660 de bulk 2-3	2021
	80190 centrumplan Berghem	2023	80530 Oijense Zij Noord	2025	80690 Danenhoef Zuid	2021
	80200 Talentencampus	2024	80590 restant complexen	2021	80710 Binnenhaven Elzenburg	2021
	80220 Megen Zuid	2021	81400 Lith Oost	2024	80720 Crematorium Oss	2021
	80230 groenstraat haren	2022	81420 Liesdaal 2 en 3	2033		
	80240 De Kolk Ravenstein	2022	82310 Oude Baan Geffen	2021		
	80260 Walkwartier	2024	82330 Weverstraat Geffen	2021		
	80290 Gebiedsontwikkeling winkelcentrum De Ru	2023	82340 Den Herd Geffen	2022		
	80390 Soos 66 Oss	2021	82350 Leiweg 3 Geffen	2021		
	80420 Spaander Straatsche Akkers	2021	82360 Heesterseweg Geffen	2022		
	80430 Herontwikkeling Kapelaan Nausstraat, vast	2023				
	80450 Schelversakker 1	2022				
	81120 Centrumplan Lith	2022				
	81140 Dorpsplan Oijen	2022				
	82110 Centrumplan Geffen	2021				

Wijzigingen tov MPG 2021-2024	

2.4 Winst- en verliesnemingen

Methode winstneming

Winstneming moet plaatsvinden op basis van het zogenoemde principe van Percentage Of Completion (POC). Rekening houdende met de stand van de gerealiseerde uitgaven en inkomsten ten opzichte van de totale uitgaven en inkomsten dient tussentijds winst genomen te worden. Een voorbeeld: bij een project hebben we dit jaar 52% van alle kosten gemaakt. Verder hebben we 35% van alle opbrengsten ontvangen. Volgens de POC-methode nemen we dan 52% x 35% = 18% van de te verwachten winst.

Toekomstige winst- en verliesnemingen

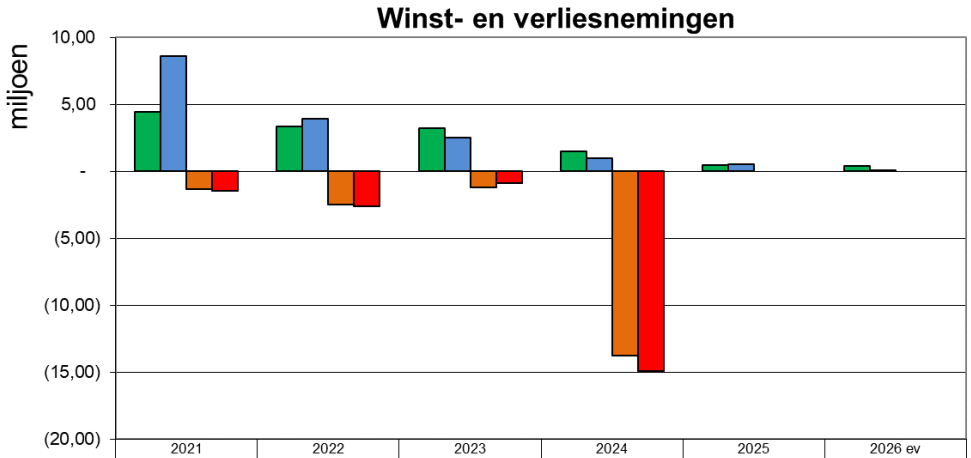
Op basis van de POC-methode verwachten we in 2021 € 8,58 miljoen aan winst te nemen. Van deze winstneming is € 4,2 miljoen afkomstig vanuit het complex Vorstengrafdonk, € 1,7 miljoen vanuit het complex Oijense Zij Noord, € 0,9 miljoen vanuit het complex Piekenhoef, € 0,7 miljoen vanuit complex de Geer oost-zuid en € 0,46 miljoen vanuit het complex Wilgendaal.
Vanaf 2022 tot en met 2033 verwachten nog nominaal € 7,9 miljoen aan winst te kunnen nemen. Daar wordt de grootste bijdrage in de winstnemingen geleverd vanuit de projecten Vorstengrafdonk, Piekenhoef, Oijense Zij en Wilgendaal. Het gaat hierbij om respectievelijk € 2,1 miljoen, € 1,1 miljoen, € 2 miljoen en € 1,7 miljoen.

Verliesvoorziening

Vanaf 2016 nemen we niet meer direct een verlies in de exploitaties maar vormen we een voorziening voor de te verwachten exploitatieverliezen. Als een verlieslatend complex wordt afgesloten, dan dekken we het tekort af met de voorziening. Naar verwachting bedraagt de totale voorziening te verwachten exploitatieverliezen per 1-1-2022 € 19 miljoen.

Totaaloverzicht

De hierna volgende tabel geeft een overzicht van de te verwachten winstnemingen en verliesvoorzieningen voor de periode 2021-2025 binnen de grondexploitaties (BIE's) (bedragen in miljoenen euro's).

	2021	2022	2023	2024	2025	2026 ev
Winstnemingen MPG 2021-2024	4,47	3,33	3,23	1,52	0,49	0,41
Winstnemingen Begroting 2022	8,58	3,90	2,51	0,95	0,55	0,08
Verliesvoorziening MPG 2021-2024	1,32-	2,48-	1,23-	13,79-	0	0
Verliesvoorziening Begroting 2022	1,46-	2,60-	0,91-	14,89-	-	-

3. Weerstandsvermogen

3.1 Methode risicomanagement en bepaling weerstandsvermogen

In 2018 heeft de gemeenteraad een nieuwe methode voor het berekenen van de risico's en het bepalen van het weerstandsvermogen vastgesteld. Dit betreft de Monte-Carlo methode. Het doel van deze methode is te zorgen voor een eenduidig risicobeleid waarin alle risico's van de grondexploitaties voldoende zijn meegenomen en wat transparante regels biedt voor het afromen van de ABR naar de Algemene Dienst.

De Algemene Bedrijfsreserve (ABR) wordt gevuld vanuit de netto winsten uit de grondexploitaties. Binnen de ABR blokkeren we een deel van de verwachte winsten om de berekende risico's af te dekken. Dat noemen we de minimale stand van de ABR. De minimale stand van de ABR is het minimale weerstandsvermogen wat het grondbedrijf aan moet houden. In de tabel in paragraaf 2.1 (verloop van de ABR) staat de minimale stand van de ABR aangegeven.

Het maximale risicoprofiel bepalen we door uit te gaan van de maximale kans en het maximale bedrag. Daarbij gebruiken we dus de Monte-Carlo methode. De berekende risico's bij verlieslatende of neutrale exploitaties dekken we altijd direct 100% af. De berekende conjuncturele risico's bij winstgevende exploitaties dekken we af op basis van het percentage of completion van de betreffende grex. Volgens het BBV zijn we verplicht om project specifieke risico's bij winstgevende complexen eerst af te halen van de bruto-winstverwachting.

Kosten IMVA (voorbereidingsprojecten)

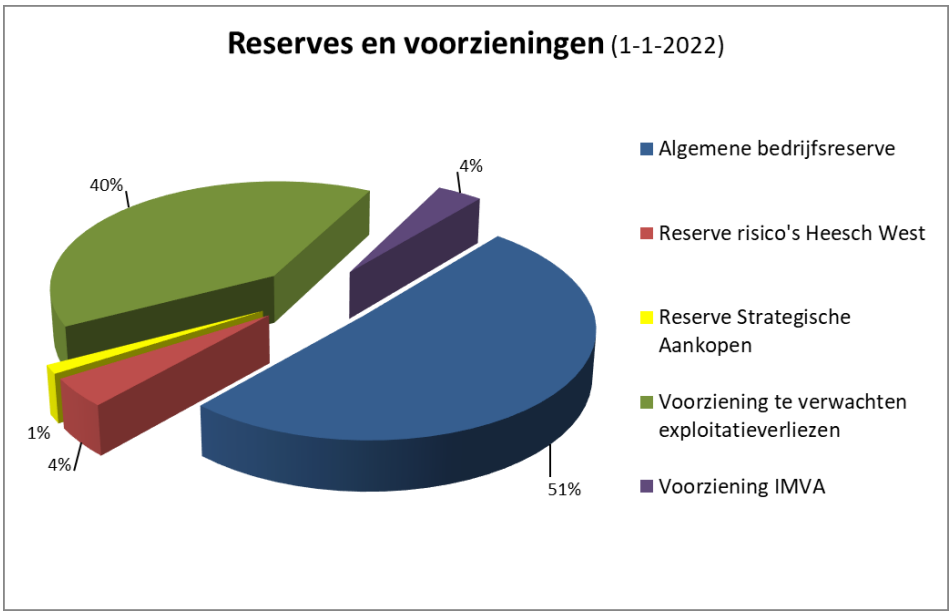
Nieuwe complexen worden onder de noemer IMVA (immaterieel vast actief) op de balans gezet. Op deze IMVA boeken we plan- en onderzoekskosten van projecten die nog in de voorbereidingsfase zitten. De gemeenteraad moet binnen 5 jaar besluiten om een IMVA om te zetten naar een BIE. In dat geval worden de gemaakte kosten overgedragen aan de BIE. Anders moeten we de kosten afboeken. Uitgaande van de mogelijkheid dat een plan geen doorgang vindt, hebben we een voorziening gevormd om alle gemaakte plankosten af te kunnen boeken. Vanuit deze voorziening schieten we kosten voor van de mogelijk nieuwe grondexploitaties die nog niet de status BIE hebben. Het gaat bijvoorbeeld om de plannen Oss West, Gemeentehuis Geffen, Geffen 't Veld, Raadhuislaan Zuid Oss en Stationskwartier Ravenstein. Als plannen de status krijgen van BIE, worden de kosten overgeboekt naar de nieuwe exploitatie. Als voor een plan met de status "BIE" een positief resultaat wordt voorzien kan op dat moment de voorziening vrijvallen. Als plannen niet doorgaan, dan worden de gemaakte kosten afgeboekt vanuit deze voorziening. Daarnaast worden de plankosten voor lopende IMVA's ook bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten. Omdat deze plannen vaak in de beginfase zitten, kunnen de verwachten plankosten fluctueren. Per saldo hoeft er naar verwachting circa € 100.000 minder gestort te worden in de voorziening dan was voorzien bij het MPG 2021-2024.

3.2 Reserves en voorzieningen

De risico's binnen het grondbedrijf vangen we op met de volgende reserves en voorzieningen:

- Algemene Bedrijfsreserve Grondbedrijf (ABR)
- Reserve risico's Heesch West
- Reserve en voorziening strategische aankopen/gronden
- Voorziening te verwachten exploitatieverliezen
- Voorziening IMVA

Het onderstaande diagram geeft een overzicht van het totaal aan reserves en voorzieningen (totale risicoafdekking) van het grondbedrijf. Naar verwachting vervalt de voorziening Heesch West aan het eind van 2021. Per 1-1-2022 hebben we dan ook 1 grote voorziening minder. De verdeling die er overblijft staat in onderstaande cirkeldiagram. Zo beslaat naar verwachting op 1-1-2022 de ABR 51% van alle voorzieningen en reserves. De voorziening te verwachten exploitatieverliezen bedraagt 40%.

Paragraaf lokale heffingen

1. Algemene ontwikkeling

Het COELO onderzoekt jaarlijks de lastendruk met betrekking tot de gemeentelijke belastingen en heffingen. Het gaat om belastingen en heffingen die tot woonlasten voor gebruikers van woningen leiden (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing).

In het volgende overzicht hebben we de cijfers uit de COELO-atlas 2021 opgenomen.
De uitgangspunten daarbij zijn:

- voor Oss is de gemiddelde WOZ-waarde € 260.858
- de landelijk gemiddelde WOZ-waarde is € 309.000
- het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een container van 140 liter voor restafval in combinatie met een container van 140 liter voor GFT-afval. Bij gemeenten die diftar hanteren gaan ze uit van gemiddelde hoeveelheid restafval en gft afval.
- het tarief voor de rioolheffing bestaat uit het eigenaarstarief plus het gebruikerstarief van een woning.

Op basis van de cijfers 2021 ziet het overzicht voor Oss er als volgt uit:

Lastendruk standaardwoning 2021	**Oss**	**Landelijk werkelijk**
Onroerende zaakbelastingen	€ 307	€ 305
Afvalstoffenheffing	€ 298	€ 305
Rioolheffing	€ 169	€ 201
Totaal	**€ 774**	**€ 811**

Uit deze cijfers blijkt dat de lastendruk in Oss in 2021 € 37 onder het werkelijke landelijk gemiddelde ligt.

2. Uitgangspunten tarieven

Het is ons beleid om de Osse lastendruk € 22,50 onder het landelijk gemiddelde te houden. Voor het landelijk gemiddelde gaan we uit van de cijfers van het COELO.

Onze uitgangspunten voor de tarieven in 2022 zijn:

- We verhogen de OZB in 2021 met de inflatie, zijnde een percentage van 2,00;
- We verlagen de afvalstoffenheffing met € 15 (dit geldt voor elke containercombinatie). Voor de combinatie 140 liter restafval/ 140 liter voor GFT-afval is dit een daling van circa 5%.
- We verhogen de rioolheffing met 3%;
- Op de tarieven voor de overige belastingen en leges passen we geen inflatiecorrectie toe.

Afhankelijk van landelijke ontwikkelingen verwachten we dat de lokale lastendruk onder het landelijke gemiddelde blijft. Het exacte bedrag kunnen we pas bepalen nadat bekend is hoe andere gemeente stijgen in lastendruk in 2022.
In het vervolg van deze paragraaf gaan we uit van deze uitgangspunten voor de tarieven. De definitieve voorstellen voor de tarieven behandelt de gemeenteraad in december 2021 bij het vaststellen van de belastingverordeningen.

Uitgangspunten kostentoerekening aan heffingen en leges

Alle kosten, die direct toegerekend kunnen worden aan heffingen en leges, komen ten laste van deze producten. Voor indirecte kosten, ook wel overhead genoemd, is dit niet mogelijk. Deze indirecte kosten bestaan onder andere uit kosten voor ICT, huisvesting, inkoop en financiën. Deze kosten begroten we volgens de verslagleggingsvoorschriften (BBV) centraal in programma 10. Besturen in veranderende tijden. Voor het berekenen van tarieven brengen we een deel van de indirecte kosten ten laste van de tarieven. Dit doen we met een opslag van de overhead als percentage op de directe loonkosten.
Dit is voor 2022 71% (voor buitendienstmedewerkers hanteren we een lager percentage). Voor de heffingen zien we het onderdeel BTW ook als kosten. Deze rekenen we daarom door in de tarieven.

Kostendekkendheid heffingen

In de volgende tabel laten we zien voor welk percentage de tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkend zijn.

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Netto kosten	9.526	6.931
Overhead	1.268	673
BTW	1.369	1.065
Totale kosten	**12.163**	**8.669**
Totale opbrengsten heffing	**11.430**	**8.465**
Kostendekkendheid exclusief reserve	**94%**	**98%**
Kostendekkendheid inclusief reserve	**100%**	**100%**

Kostendekkendheid leges

In de volgende tabel laten we de kostendekkendheid van de leges zien. Deze kostendekkendheid is gebaseerd op de uitgangspunten die we hiervoor beschreven hebben.

Omschrijving	Kostendekkendheid
Legesverordening Titel 1	
Geboorten, huwelijken en overlijden	58,01%
Gemeentelijke basisadministratie	16,46%
Reisdocumenten	46,22%
Rijbewijzen	83,61%
Legesverordening Titel 2	
Omgevingsvergunningen	75,75%
Legesverordening Titel 3	
APV en bijzondere wetten	7,49%
Marktgelden	82,18%
Overige leges	
Begraven	67,48%

Binnen de legesverordening onderscheiden we zogenaamde titels. De mate van kostendekkendheid bekijken we op het niveau van deze titels. Binnen deze titels kan sprake zijn van zogenaamde kruissubsidiëring, bijvoorbeeld grote bouwwerken zijn relatief goedkoper dan kleinere bouwwerken.

3. Prognose lastendruk 2022

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de te verwachte belastingdruk voor 2022.

Lastendruk standaardwoning 2022	Oss prognose
Onroerende zaakbelastingen (+ 2%)	€ 313
Afvalstoffenheffing (- € 15)	€ 283
Rioolheffing (+ 3%)	€ 174
Totaal	**€ 770**

Door de daling van de afvalstoffenheffing verwachten we dat de lokale lastendruk gemiddeld daalt.

4. Kwijtschelding

De in de wet geboden ruimte om het kwijtscheldingsbeleid vorm te geven gebruiken we maximaal, wat betekent dat de kwijtscheldingsnorm op 100% ligt. Kwijtschelding kennen we voor de volgende belastingen toe:

- Onroerende zaakbelastingen (na de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB op woningen komt deze vorm van kwijtschelding nog slechts een enkele keer voor)
- Rioolheffing
- Afvalstoffenheffing
- Hondenbelasting

Kwijtscheldingsverzoeken per heffingsjaar	2020	2021
Meerjarige kwijtschelding	1.160	1.387
Incidentele verzoeken	1.241	1.029
Totaal	**2.595**	**3.310**

5. Overzicht belangrijkste belastingen en heffingen

	Opmerking	Tarief 2021	Begrote opbrengsten 2021	Tarief 2022	Begrote opbrengsten 2022
Onroerende zaakbelastingen					
- gebruikers niet-woningen	1	0,2322	€ 3.763.693	0,2368	€ 3.838.551
- eigenaren woningen	1	0,1177	€ 12.425.273	0,1201	€ 12.690.692
- eigenaren niet-woningen	1	0,2739	€ 5.089.306	0,2794	€ 5.185.092
Afvalstoffenheffing	2	€ 298	€ 12.033.637	€ 283	11.430.007
Rioolheffing					
- woningen	3	€ 168,48	€ 6.643.700	€ 173,52	€ 6.929.200
- niet-woningen	4	€ 168,48	€ 1.510.400	€ 173,52	€ 1.535.800
Hondenbelasting	5	€ 55,80	€ 535.000	€ 55,80	€ 535.000
(Water)toeristenbelasting	6	€ 1,10	€ 176.034	€ 1,10	€ 233.034

Toelichting

1. Het tarief 2022 is met 2,00% verhoogd ten opzichte van het jaar 2021. Er is nog geen rekening gehouden met bijstelling van het tarief in verband met de waardeontwikkeling.
2. Het tarief is gebaseerd op het hebben van een grijze container met een inhoud van 140 liter en een groene container met een inhoud van 140 liter.
3. Het tarief van € 173,52 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:
   a. € 144,48 voor een eigenaar van een woning
   b. € 29,04 voor de gebruiker (tot 125 m3).
4. Voor kavels tot 1.000 m2 is het tarief voor niet-woningen gelijk aan het tarief van woningen. Bij een grotere kavel geldt een opslag op het basistarief.
5. Het tarief is gebaseerd op het tarief voor de 1e hond.
6. Het tarief voor toeristenbelasting is € 1,10 per overnachting. Het tarief voor watertoeristenbelasting is € 1,10 per persoon per etmaal, waarbij een factor voor de lengte van het vaartuig wordt toegepast.

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

Voor de actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 10. Besturen in verandering van tijden.

Paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid (IVB)

Inleiding

De activiteiten die plaatsvinden in schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk- en dorpshuizen dragen bij aan de leefbaarheid in onze wijken en kernen. We streven daarin naar een duurzame balans tussen maatschappelijke behoeften en passende accommodaties. De COVID-19 crisis heeft een tijdelijke lagere bezetting van de accommodaties tot gevolg gehad. Op basis van de signalen die we hierover krijgen van de gebruikers verwachten dat dit niet tot een trendbreuk heeft geleid.

1. Visie op gemeentelijk vastgoed

Maatschappelijke voorzieningen zoals schoolgebouwen, sportaccommodaties en wijk- en dorpshuizen staan voor een lange periode (40 jaar) op de gemeentebegroting. Als we een accommodatie willen behouden is na 40 jaar opnieuw een investering nodig voor renovatie of vervangende nieuwbouw. Gebouwen die niet meer nodig zijn voor maatschappelijke doelen slopen of verkopen we.

De vraag naar ruimte verandert. Op basis van bevolkingsprognoses verwachten we dat de totale ruimtebehoefte bij onderwijs, kinderopvang en georganiseerde sport de komende jaren redelijk stabiel blijft. De ruimtebehoefte is echter niet gelijkmatig verdeeld: op sommige locaties hebben we te maken met leegstand. We zien ook een behoefte aan kleinschaliger, meer informeel en minder georganiseerd ontmoeten, bewegen en recreëren. Wijk- en dorpshuizen kunnen ook meer een plek zijn voor zorg dicht bij huis en dagbesteding. Dit is in lijn met een samenleving die meer individualiseert, maar waar toch behoefte is om elkaar laagdrempelig te ontmoeten, zorg in de eigen woonomgeving te bieden en samen activiteiten te ondernemen. We verwachten dat deze trend van een veranderende ruimtevraag voor de gemeente de komende jaren doorzet. Bij het opstellen van het meerjarenplan maatschappelijk vastgoed (MIP MV) houden we rekening met deze ontwikkelingen.

Dit jaar hebben we een nieuw Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs vastgesteld. Ook voor ons andere vastgoed werken we aan een nieuw Vastgoedplan. Dit plan is een herijking van de Uitvoeringsnota Maatschappelijk Vastgoed uit 2013 en de vastgoedplanningen, die per gebied samen met inwoners gemaakt zijn: de voorzieningenkaarten. Deze zijn opgesteld van 2014 tot en met 2018. Steeds vaker zien we dat het realiseren van maatschappelijke voorzieningen nauw samenhangt met gebiedsontwikkeling/woningbouw en integraal benaderd moet worden. Dit nemen we mee in ons Vastgoedplan.

In het Vastgoedplan stellen we vast wat we kwalitatief en kwantitatief echt nodig hebben aan maatschappelijke voorzieningen. De uitgangspunten hierbij zijn:

1. het optimaliseren van het gebruik van bestaande accommodaties (goede spreiding, betere bezetting, multifunctioneel gebruik en inzet van niet-gemeentelijke gebouwen).

Wat op termijn moet leiden tot:

2. minder vierkante meters gemeentelijke voorzieningen (minder meters).
3. een hoger maatschappelijk rendement en sluitende exploitaties.

Dit leidt tot een andere investeringsbehoefte.

Daarnaast gaan we aan de slag met het verduurzamen van de maatschappelijke vastgoed portefeuille. Dat doen we binnen de kaders van de nota Verduurzamen van het Maatschappelijk Vastgoed:

1. We volgen in Oss de ambities uit in het Klimaatakkoord en de aanbevelingen uit de sectorale Routekaart voor Maatschappelijk Vastgoed van de VNG.
2. In de Osse routekaart ligt de focus van het verduurzamen op de kernportefeuille. Dit zijn strategische panden in eigendom van de gemeente, waarvan we verwachten dat ze tot het einde van hun bouwkundige en financiële levensduur in gebruik zijn.
3. We gaan in de Osse routekaart in op de voorbeeldrol van de gemeente voor het vastgoed dat niet in gemeentelijk eigendom is.

4. We verduurzaam op natuurlijke momenten van onderhoud en (ver)nieuwbouw, zoals wordt aanbevolen in de Routekaart van de VNG.
5. Bij vernieuwbouw gaan we uit van wet- en regelgeving. Bij aanvullende ambities, zoals klimaat adaptief of circulair, zullen de kosten apart in beeld worden gebracht, zodat de raad kan besluiten wel of niet aanvullend budget ter beschikking te stellen.
6. De lokale routekaart en de financiële consequenties voor nieuwbouw/renovaties en onderhoud worden ieder jaar bij de programmabegroting geactualiseerd.
7. De besparingen op energiekosten, bijvoorbeeld door het aanbrengen van isolatie, toepassen van ledverlichting en energiezuinige installaties en van energie-opwek door het plaatsen van zonnepanelen, worden gebruikt om de investeringen deels te dekken. Dit geldt ook als de energiecontracten niet in handen zijn van de gemeente, maar in handen zijn van gebruikers. Dit wordt bij een investeringsbesluit voor nieuwbouw/renovatie in beeld gebracht.

2. Meerjarig Investeringsplan maatschappelijk vastgoed

Wat is opgenomen in het MIP maatschappelijk vastgoed?

In het MIP maatschappelijk vastgoed (MIP MV) zijn verwachte investeringen in de maatschappelijke vastgoedportefeuille voor de komende vier jaar opgenomen. Deze investeringen komen onder andere voort uit de voorzieningenkaartadviezen, behoefte-onderzoek bij sportaccommodaties en leerlingenprognoses in relatie tot de leeftijd en bouwkundige staat van de gebouwen. De MIP MV is een globale raming met een globale planning.
Op basis van de gegevens die we nu hebben maken we een schatting van de benodigde meters. Deze vermenigvuldigen we met prijzen per meters voor het bouwen van een school, een sporthal of een dorpshuis. In het MIP MV hebben we alleen ramingen van de vastgoedkosten (het gebouw) opgenomen. Kosten zoals grondaankoop, sloopkosten en boekwaarden van een achterblijvend pand zijn niet in het MIP MV opgenomen. Dat geldt ook voor kosten voor de (her)inrichting van de openbare ruimte en mogelijke infrastructurele maatregelen. Door een aanhoudend overspannen markt blijven bouwkostenstijgingen een risico.
We actualiseren het MIP MV jaarlijks. Dat doen we door de globale planning van de projecten bij te stellen op basis van actuele ontwikkelingen. Dat leidt tot verschuivingen van budgetten tussen de verschillende jaren. Daarnaast voegen we bij deze actualisatie altijd een nieuw jaar toe. Als er extra investeringsruimte nodig is voor de uitvoering van het MIP MV dan blijkt dat ook uit de actualisatie. De budgetaanvraag hiervoor loopt via de programmabegroting.
De uitvoering van projecten uit het MIP MV staat onder druk door capaciteitsproblemen in het ruimtelijke domein en op de afdeling Vastgoed in het bijzonder. Om de voortgang erin te houden is incidenteel geld beschikbaar gesteld. In de Prioriteitennota voor Programma 3 is aangegeven aan welke projecten we voorrang geven.

Vaststelling van bouwbudgetten

Op basis van de globale ramingen uit het MIP MV werken we samen met onze partners en inwoners de plannen verder uit. Dit moet duidelijk maken welke doelgroepen we gaan huisvesten, hoe groot het gebouw moet worden, of renovatie of nieuwbouw beter is en op welke locatie. Op basis van de gesprekken hierover met belanghebbenden maken we haalbaarheidsstudies en werken we de globale ramingen uit het MIP MV uit tot concrete investeringsvoorstellen. Hierbij houden we ook rekening met eventuele aanvullende kosten (verwerving, sloop, aanpassingen in de openbare ruimte e.d.), veranderende wet- en regelgeving en prijsstijgingen door marktwerking. De raad stelt op basis van deze investeringsvoorstellen definitieve bouwbudgetten vast. Als een benodigd bouwbudget groter is dan het geraamde bedrag in het MIP MV vragen we aanvullende middelen aan.

Autonome ontwikkelingen van invloed op budgetten

We zien dat de bouwmarkt na de COVID-19 crisis onvoorspelbaar en overspannen is. De bouwkosten zijn de afgelopen jaren enorm gestegen en het einde daarvan is nog niet in zicht. Ook bleek het verduurzamen van onze gebouwen naar gasloos en CO2-arm duurder dan onze gehanteerde kengetallen aangaven. Verder verwachten we aanvullende COVID-19 maatregelen op het gebied van ventilatie en klimaatbeheersing.

De bouwkosten zullen de komende jaren nog verder stijgen, maar de mate waarin is nog onvoldoende duidelijk. In de programmabegroting houden we daar nog geen rekening mee. Dat is nog een risico.

MIP MV in programmabegroting

In de investeringsparagraaf verderop in deze programmabegroting staat een overzicht van de geraamde investeringen in het MIP MV (naast alle andere gemeentelijke investeringen). Concrete bouwprojecten worden met een apart budget genoemd. Bij de 3O-ontwikkelingen in de programma's lichten we de actualisatie binnen het MIP MV nader toe.

3. Ontwikkelingen per domein

3.1 Onderwijs

Iedere twee jaar worden de leerlingenprognoses gemaakt. In augustus 2021 hebben we de actuele prognoses ontvangen en geverifieerd met de stand van zaken en ontwikkelingen binnen de gemeente. Het Integrale Huisvestingsplan passen we hierop aan. Wij gaan in een voltallig overleg met de schoolbesturen de prognoses richtinggevend vaststellen. Daarnaast is deze zomer het woningbouwprogramma Oss-West concreet geworden en gaan we onderzoeken hoe we ervoor zorgen dat onderwijshuisvesting een plek krijgt in deze nieuwe wijk.

Basisonderwijs

Het beeld bij het basisonderwijs in de gemeente voor de komende 10 jaar is een leerlingengroei van gemiddeld 4,5% met enkele uitschieters van 20 - 30%.
Een vervangend nieuwbouwproject is deze zomer opgeleverd, 't Schrijverke in Herpen. Daarbij zijn de school en gymzaal vernieuwd. Ook is de omgeving ingrijpend 'vergroend' en de verkeersveiligheid verbeterd. Eind 2021 verwachten we voor twee projecten concrete investeringsvoorstellen te doen:

- De Nicolaasschool (locatie Koornstraat) verhuist naar de locatie Schelversakker en gaat samen met de kinderopvang KC Nicolaas vormen. Onderdeel van het plan is een nieuwe gymzaal en onderzoeken we de mogelijkheden voor een openbare speelplek voor kinderen uit de wijk. Samen met schoolbestuur SAAM* hebben wij aan deze plannen gewerkt. Wij verwachten eind 2021 een uitgewerkt plan in te dienen bij de raad. Daarbij houden we rekening met een verbeterde verkeersafwikkeling.
- De Korenaer en J.F. Kennedyschool gaan samen met kinderopvang KC Oss Noord-West vormen. Ook zijn een nieuwe gymzaal, scoutingaccommodatie en verbetering van de verkeerssituatie onderdeel van het plan. Samen met schoolbestuur SAAM* en in samenspraak met omwonenden hebben wij aan deze plannen gewerkt. Wij verwachten eind 2021 een uitgewerkt plan aan de raad voor te leggen.

Samen met schoolbestuur Optimus werken we aan een vervangende nieuwbouw voor de scholen in Megen, Macharen en Haren. We zijn dit jaar met de school, Optimus en de dorpsraad bezig met het locatieonderzoek hiervoor.

Voortgezet onderwijs

Het voortgezet onderwijs heeft nog wel te maken met krimp. Voor de komende 10 jaar verwachten we een leerlingenkrimp van gemiddeld 4,9%. Op de lange termijn gaat het aantal leerlingen weer licht toenemen. De krimp komt voor een belangrijk deel door afname van de totale leerlingenpopulatie in de omliggende gemeenten. In het voortgezet onderwijs wordt krimp veelal opgevangen binnen de school zelf, tenzij die op dit moment al kampen met een aanzienlijk ruimte-overschot Vorig jaar zijn we gestart met een algehele inventarisatie van de bezettingsgraad in het voortgezet onderwijs. De schoolbesturen zijn daar zelf ook actief in. Dit jaar zijn we hierover in gesprek met elkaar. Wij houden er rekening mee, dat dit consequenties gaat hebben voor het gebouwenbestand in het VO.

(Voortgezet) speciaal (basis)onderwijs

Het (voortgezet) speciaal onderwijs laat zich moeilijk voorspellen. Ondanks de gelijkmatige prognoses van de afgelopen jaren zijn op alle scholen de aantallen aanzienlijk toegenomen. De verklaring ligt in de regionale samenwerkingsverbanden en doordat de integratie in het reguliere basisonderwijs veel te optimistisch is ingeschat. Door dat laatste stromen kinderen terug naar het speciaal onderwijs, waar ze beter tot hun recht komen. Dit jaar en vorig jaar hebben we daarom noodlokalen gebouwd.

Voor de komende 10 jaar verwachten we voor het speciaal basisonderwijs een leerlingengroei van 8,5%, voor het speciaal onderwijs een leerlingengroei van gemiddeld 6,7% en voor het voortgezet speciaal onderwijs een leerlingenkrimp van gemiddeld 5,6% Het daadwerkelijke verloop van het aantal leerlingen zullen we samen met de schoolbesturen volgen.
In 2021 zijn we bezig met twee vervangende nieuwbouw-/renovatieprojecten waarvoor we na de schoolvakantie starten met de locatieonderzoeken:

- Nieuwbouw/inpassing specialistische voorziening SO/SBAO (3 scholen op 1 locatie) voor Hub Noord-Brabant, Oosterwijs en Optimus. Samen met de schoolbesturen en het Samenwerkingsverband Primair Onderwijs (SWV PO 3006) werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het speciaal (basis)onderwijs.
- Nieuwbouw/inpassing specialistische voorziening VSO (2 scholen op 1 locatie) voor Hub Noord-Brabant en Oosterwijs. Samen met de schoolbesturen werken wij aan de realisatie van een integrale voorziening voor het voortgezet speciaal onderwijs.

3.2 Sport

We sporten gemiddeld steeds meer en vaker. Dit is vooral zichtbaar bij de leeftijdsklassen boven de dertig jaar. Sporten gebeurt in toenemende mate individueel, buiten de sportverenigingen om. We zien dit ook terug bij de ledenaantallen van sportclubs in Oss. Die blijven redelijk stabiel, maar het aantal jeugdleden daalt. Gelet op deze ontwikkelingen willen we stimuleren dat ook de groep individuele sporters de bestaande (sport)voorzieningen meer gebruikt. Bijvoorbeeld door sportparken voor hen interessanter te maken en door verenigingen te helpen een breder (sport)aanbod te ontwikkelen. Ook bekijken we bij renovatie of vervanging van binnensportaccommodaties hoe we het gebruik ervan kunnen optimaliseren. Dit zijn natuurlijke momenten om gebouwen aan te passen naar de behoeften van een bredere groep gebruikers.
Verenigingen geven aan moeite te hebben om vrijwilligers voor een langere periode aan zich te binden. Tegelijkertijd worden sportverenigingen steeds vaker gevraagd een maatschappelijke bijdrage te leveren, bijvoorbeeld aan het onderwijs. Het tekort aan vrijwilligers in combinatie met meer maatschappelijke verwachtingen legt een druk op de verenigingen. Tenslotte is ook de sporter kritischer op de kwaliteit van sportaccommodaties en worden de (wettelijke) eisen aan sportvoorzieningen steeds hoger.
Deze ontwikkelingen maken het voor veel verenigingen moeilijker om (in de nabije toekomst) vitaal te blijven. We stimuleren verenigingen daarom om onderling en met andere maatschappelijke organisaties samen te werken. Sportactiviteiten zijn daarbij een middel om ook op andere terreinen tot resultaten te komen. We willen deze ontwikkeling versterken door hierin zelf meer het voortouw te nemen. Met het nationale sportakkoord als inspiratiebron hebben we samen met maatschappelijke partners en sportverenigingen hiertoe in 2019 het Osse Sportakkoord (OSA) gesloten. Als een uitwerking hiervan heeft de raad in 2021 het beleidskader 'vitale sportvereniging' vastgesteld. Een handreikingsnota helpt sportverenigingen om het beleidskader in de eigen vereniging toe te passen.Met ondersteuning van het SEC starten we in het najaar van 2021 met de uitrol hiervan richting de verenigingen. Het beleidskader gebruiken we ook bij de integrale afweging van investeringen in sportaccommodaties. Zo verkennen we bijvoorbeeld de mogelijkheden van een eventuele clustering van tennisvereniging VIP en voetbalvereniging Herpinia op sportpark Wilgendaal in Herpen.

Binnensport

Bij onze binnensportaccommodaties is sprake van een beperkte overcapaciteit voor gymonderwijs. De overcapaciteit komt vooral door een lage bezettingsgraad in de kleine kernen. Als we kijken naar de bevolkingsontwikkeling en leerlingenprognoses verwachten we hierin geen verbetering. We willen de overcapaciteit de komende periode in goed overleg verminderen. Momenteel onderzoeken we bijvoorbeeld mogelijke toekomstscenario's voor sporthal De Hoge Graaf in Ravenstein. Ook voor de tennishal op sportpark Rusheuvel gaan we mogelijke toekomstscenario's onderzoeken.
Tegelijkertijd zijn er de komende jaren extra investeringen in binnensportaccommodaties noodzakelijk, met name in de gymzalen. We stemmen dit af met de ontwikkelingen bij onderwijshuisvesting en houden rekening met de eventuele overcapaciteit. Voorop staat dat willen blijven inspelen op veranderende behoeften bij het gymonderwijs, (ongeorganiseerde) sport en nieuwe beweeginitiatieven. Het doel is om met meer maatwerk het gebruik van de accommodaties te optimaliseren.

Met het bestuur, directie en gebruikers van het Golfbad werken we verder aan de plannen van het nieuwe zwembad op de locatie Osseweg in Berghem.

3.3 Wijk- en dorpshuizen

We hebben ruim twintig wijk- en dorpshuizen in de gemeente. Er zijn verschillen in eigendom, beheer en gebruik van deze voorzieningen. Ook de functies die ze hebben zijn divers: van gemeenschapshuis met huiskamer voor de wijk, tot verenigingsgebouw, broedplaats of wijkonderneming. Voor wijk- en dorpshuizen spelen dezelfde demografische en maatschappelijke ontwikkelingen als bij de andere domeinen. We ontgroenen en vergrijzen, de samenleving individualiseert en de kwaliteitseisen die we stellen aan gebouwen nemen toe. Van vrijwilligers wordt steeds meer professionaliteit gevraagd. De decentralisaties in werk, zorg en jeugd versterken deze ontwikkeling.
De positionering van de wijk- en dorpshuizen krijgt hiermee een breder perspectief. Met de vaststelling van de nota thuis in de buurt door de raad in 2020 fungeren de wijk- en dorpshuizen als centraal ontmoetingspunt en faciliteren in zorg, paramedische dienstverlening en als leer-werkplek. Met een 6 tal wijk- en dorpshuizen is gestart met een brede uitvraag om tot een passend activiteitenprogramma en exploitatiemodel te komen. De bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke opgaven, maatschappelijk rendement worden verder uitgewerkt. Betaalbaarheid voor alle gebruikers en een gezonde exploitatie van de gebouwen spelen daarbij een rol. Een verdere uitrol staat in het najaar gepland afhankelijk van benodigde beschikbare capaciteit en middelen voor de implementatie van thuis in de buurt.
We zijn aan de slag met de gemeenschap in Neerloon-Overlangel-Keent (NOK) een haalbaar plan te realiseren voor ontmoeten en sport. We werken verder met beheerstichtingen, gebruikers en dorps- en wijkraden aan verschillende projecten. Zo wordt er gewerkt aan het realiseren van accommodaties voor ontmoeten in de wijk Oss Noord-West, in Herpen en in Ravenstein en in Macharen In andere gebieden wordt samengewerkt om panden te optimaliseren of te verduurzamen. Hiermee zijn we bezig o.a. in Oss, Lith en in Geffen.

3.4 Cultuur

Bij cultuur onderscheiden we de (boven)stedelijke, professioneel beheerde voorzieningen, zoals theater De Lievekamp, Museum Jan Cunen, , De Bibliotheek (inclusief Stadsarchief,) Muzelinck en De Groene Engel en de voorzieningen voor het culturele verenigingsleven. Het streefbeeld voor de totale professionele kunst- en cultuursector is behoud van het brede scala aan culturele functies in Oss. Kernwaarden zijn cultuureducatie en -participatie met culturele samenwerking en verbondenheid met de Osse samenleving als vanzelfsprekendheid. Vanuit de begin dit jaar vastgestelde cultuurnota hebben we 2 pijlers:

1. Behouden van de culturele infrastructuur
2. Cultuur Verbindt OnSS (met aandacht voor cultuureducatie en cultuurparticipatie)

Uit de bestuurlijke overleggen met de professionele cultuurinstellingen en uit hun financiële rapportages merken we dat de bedrijfsvoering op het scherpst van de snede moet worden gevoerd, willen er geen financiële tekorten ontstaan.
In het culturele verenigingsleven spelen dezelfde ontwikkelingen zoals we hiervoor hebben beschreven bij wijk- en dorpshuizen en sport. Sommige organisaties, zoals harmonieën en fanfares, hebben moeite om jeugdleden te vinden. Andere organisaties, zoals zang- en toneelverenigingen, kennen deze ontwikkeling niet. Deze verenigingen hebben echter soms moeite om geschikte oefenruimte te vinden. De bibliotheken hebben met grote veranderingen te maken door de ‘ontlezing’ als gevolg van de digitale ontwikkelingen. Bibliotheken ontwikkelen zich in toenemende mate tot culturele informatiebemiddelaars. Ze steunen de leesontwikkeling van jongeren, het leesplezier, het informele leren, ontmoeting en debat. Zij werken daarbij samen met veel partners in de Osse in samenleving. Een plek voor ontmoeting, voor stilte, voor leren en nog veel meer, maar vooral een plek die openbaar is, een 'third place' (naast je werk en je huis).

De plannen voor huisvesting van de bibliotheek en andere maatschappelijke organisaties in het Warenhuis werken we momenteel verder uit. Nieuwe huisvesting van Lievekamp en Muzelinck verkennen we in de gebiedsontwikkeling Raadshuislaan Zuid.

3.5. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Op basis van de nota Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed is in 2020 en 2021 gestart met de onderstaande zaken om invulling te geven aan de lokale routekaart:

1. Opstellen CO2 monitor op de kernportefeuille. Hiermee is een start gemaakt. Als ijk-jaar is gekozen voor 2017. Dit is in lijn met het ijk-jaar van de RES. Bij de volgende programmabegroting zullen wij rapporteren over het ijk-jaar en het resultaat op basis van inspanningen in 2021.
2. Renoveren en verduurzamen in eigen beheer van 't Slotje. Bij het investeringskrediet dat eind 2021 of begin 2022 aan de gemeenteraad ter besluitvorming zal worden voorgelegd, wordt aangegeven wat het CO2 niveau voor én na renovatie en verduurzamen zal zijn.
3. Monitoren van reeds verduurzaamde panden, te beginnen bij de MFA in Lith. Hierover heeft u in juli 2021 een Raadsinformatiebrief ontvangen. We onderzoeken in 2021 of met aanvullend investeringen we dichter bij het afgesproken energieverbruik kunnen komen. Hieraan zullen mogelijk kosten verbonden zijn. Leerpunt uit deze casus is dat wij bij verduurzamen door renovatie alerter moeten zijn op de communicatie vooraf over de te verwachten resultaten op CO2 reductie en energieverbruik. In 2022 zullen ook de overige verduurzaamden panden, zoals de Diddenwerf en de MFA Oijen worden gemonitord.
4. Verduurzamen door de markt van 2 grote en 1 klein pand. Er is ondertussen bij marktpartijen meer kennis en ervaring voorhanden dan binnen de relatief kleine vastgoedafdeling van de gemeente Oss. Inhuur van capaciteit is op gebied van duurzaamheid niet eenvoudig. Ook is de afdeling nog steeds niet op sterkte, omdat vast personeel niet eenvoudig te vinden is in een overspannen arbeidsmarkt. Dit is de reden om een pilot te organiseren om een marktpartij 3 panden te laten verduurzamen. De pilot wordt uitgevoerd in 2 fasen;
    a. Adviesfase waarin verschillende scenario's worden uitgewerkt;
    b. Uitvoeringsfase na besluitvorming.

    Voor de uitvoering in 2022 is in deze programmabegroting een bedrag opgenomen van € 1,5 miljoen. De pilot heeft betrekken op de volgende panden: wijkcentrum Kortfoort, MFC de Koppellinck en MFA Meteoor
5. Milieumaatregelen uitvoeren op de panden die hiertoe verplicht zijn. In de onderstaande panden moeten i.v.m. het hoge energieverbruik verplicht een aantal milieumaatregelen worden uitgevoerd. Deze worden uitgevoerd op natuurlijk momenten. Het Activiteitenbesluit milieubeheer verplicht bedrijven en instellingen (Wet milieubeheer-inrichtingen) die vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas per jaar verbruiken om alle energiebesparende maatregelen met een terug verdien tijd van 5 jaar of minder uit te voeren. Het toepassen van hernieuwbare energie, zoals zonne- of windenergie geldt niet als energiebesparende maatregel. Bij de energiebesparing gaat het om het voorkomen of verminderen van het huidige energieverbruik. Door het toepassen van energiebesparende technieken, zoals isoleren van het gebouw, leidingen en appendages of het toepassen van ledverlichting. Het gaat om maatregelen die het verbruik van kWh elektriciteit en/of m3 aardgas verminderen.
6. We zullen bij het investeringsbesluit van 't Slotje voor het eerst inzichtelijk maken hoe de dekking van de verduurzaming en renovatie van dit object is opgebouwd. Deze zal bestaan uit de volgende componenten:
    a. middelen uit het Meerjarig Investeringsplan;
    b. middelen uit het meerjarig onderhoudsplan;
    c. subsidie;
    d. deel van de energiebesparing.

Paragraaf Investeringsplan

Inleiding

In deze paragraaf staat het meerjareninvesteringsplan centraal. Het plan heeft 2 doelen:

- het geven van inzicht in de lopende investeringen
- het voorleggen van voorgenomen investeringen aan de gemeenteraad

Het vaststellen van de begroting (en daarmee het investeringsplan) is de basis voor het uitvoeren van de investeringen. Daarbij is het totale investeringsbedrag per programma leidend. De opgenomen investeringsbedragen in 2021 en 2022 zijn na het vaststellen van deze begroting direct beschikbaar voor uitvoering. De investeringen in de jaren daarna zijn meer een doorkijk.
Investeringen waarvan de kaders nog onvoldoende duidelijk zijn leggen we apart aan de gemeenteraad voor. Ook als in 2022 extra investeringen nodig zijn leggen we afzonderlijke voorstellen aan de gemeenteraad voor tenzij ze passen binnen het bestaande beleid en de samenhangende kosten zijn afgedekt en dus geen extra geld kosten.

1. Wat is een investering?

Investeren is het aanschaffen van goederen met een meerjarig nut. Bij investeringen is er een onderscheid tussen investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Tot 1 januari 2017 activeerden we alleen investeringen met een economisch nut. Investeringen met een maatschappelijk nut schreven we in één keer af. Sinds 1 januari 2017 moeten we investeringen met een maatschappelijk nut ook activeren. Dat staat in de verslagleggingsvoorschriften (BBV). Daarnaast is er een onderscheid in vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen. Vervangingsinvesteringen worden gedaan ter vervanging van oude al bestaande investeringen. Alle overige investeringen zijn nieuwe investeringen.

2. Investeringsplan 2021-2025

Het investeringsplan bestaat uit twee onderdelen:

Lopende investeringen

Dit zijn investeringen die we op dit moment uitvoeren. De kredieten hiervoor heeft de raad eerder al vastgesteld.

Geplande investeringen

Dit zijn investeringen die we van plan zijn te gaan doen.

Dit onderscheid geeft inzicht in wat er al loopt en wat nog planvorming is. Het geeft daarmee een beeld van waar nog keuzes in te maken zijn en waar niet.

3. Lopende investeringen

In de volgende tabel geven we een overzicht van de lopende investeringen per 2 september 2021. We laten per programma zien hoe groot de beschikbare investeringskredieten zijn, hoeveel we daarvan tot nu toe besteed hebben en welk bedrag we nog moeten uitgeven.

bedragen x € 1.000

Programma	Investeringskrediet	Besteed	Nog uit te geven
2. Werk, inkomen en onderwijs	11.511	10.196	1.315
3. Ontmoeten, sport en cultuur	4.132	1.227	2.905
5. Zuinig op ons klimaat	18.005	15.754	2.251
7. Mobiliteit	560	489	71
8. Aantrekkelijk wonen in Oss	575	34	541
10. Besturen in verandering van tijden	5.624	4.035	1.589
Totaal	**40.407**	**31.735**	**8.672**

Toelichting lopende investeringen

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investeringen in dit programma hebben betrekking op onderwijs. Dit betreft kredieten van de Brede school Lith (€ 5,5 miljoen) en 't Schrijverke Herpen (€ 4,5 miljoen). Voor beide investeringen geldt dat ze bijna volledig besteed en afgerond zijn. Verder zijn er kredieten voor de infrastructuur bij 't Schrijvertje (€ 684.000), Nicolaasschool (€ 420.000) en Korenaer/Kennedyschool (€ 265.000). voor deze investeringen is een aanvang van de werkzaamheden gemaakt. De bijdrage voor de inpandige verbouwing van het Hooghuis (€ 135.000) staat nog open.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen binnen dit programma zijn te splitsen tussen ontmoeten (€ 1,6 miljoen) en sport (€ 2,5 miljoen).
Het krediet van ontmoeten betreft de herbestemming van het Raadhuis in Ravenstein (€ 1,2 miljoen, inclusief het aanvullend krediet i.v.m. asbestsanering), De Koppelinck (€ 316.000) en de inrichting voor de Iemhof (€ 100.000). De lopende investeringen die onder sport vallen zijn: Rijsbos Oijen renovatie € 579.000 deze is zo goed als afgerond en zal met de jaarrekening 2021 worden afgesloten, de renovatie van de gymzalen Ruwaard en Verdistraat (totaal € 1,6 miljoen) en kunstgras voor KV DOT en MHC (totaal € 324.000).

Programma 5. Zuinig op ons klimaat

De grootste lopende investering in dit programma is de activering van een deel van de N329/ Weg van de Toekomst, namelijk € 12,2 miljoen. Hiervan staat nog € 1 miljoen open om te besteden. We sluiten dit krediet in 2021 af. De kapitaallastenruimte die hiermee vrijkomt willen beschikbaar houden voor de aansluiting van de noordelijke randweg zoals toegelicht bij de 3O-ontwikkelingen op dit programma en bij programma 7. Verder zijn er investeringen voor de vervanging van de minicontainers en aanpassingen van de registratiesystemen (totaal € 2,6 miljoen) zoals vastgesteld vanuit het nieuwe afvalbeleid. Ook bevat dit programma de investering van het duurzaamheidsplein met een krediet van € 2,3 miljoen, deze is afgerond en zal met de jaarrekening 2021 worden afgesloten.
Daarnaast lopen er nog 3 kredieten in de openbare ruimte, vergroenen stadshart € 500.000, talentencampus infra € 325.000 en Speeltoestellen bij de Meteoor € 100.000.

Programma 7. Mobiliteit

Binnen dit programma hebben we kredieten opgenomen voor handhavingsapparatuur (€ 45.000) en voor de vervanging van parkeerautomaten (€ 515.000). Beide kredieten zijn in uitvoering.

Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss

Binnen dit programma is het krediet van € 575.000 opgenomen voor uitbreiding standplaatsen woonwagens. Tot op heden zijn hier nog maar beperkt uitgaven op gedaan.

Programma 10. Besturen in verandering van tijden

De kredieten binnen dit programma zijn als volgt te clusteren: € 550.000 voor meubilair, € 3,8 miljoen voor ICT en € 1,3 miljoen voor Rollend materieel. De investeringen in meubilair zijn al in 2020 grotendeels uitgevoerd. Voor de resterende kredietruimte wordt in verband met COVID-19 bekeken hoe we dit nog gaan besteden. ICT heeft van de € 3,8 miljoen nog € 1 miljoen bestedingsruimte over. In 2021 is op ICT gebied met name geïnvesteerd in de Back-up infrastructuur storage en voor vervanging en nieuwe uitrol van laptops voor de medewerkers. Deze projecten lopen nog.
Bij Rollend materieel betreffen de grootste nog uit te voeren investeringen diverse zoutstrooiers (€ 260.000).

4. Geplande investeringen

bedragen x € 1.000

Investering	Besluit	Type	2021	2022	2023	2024	2025	Bijdrage reserves
2. Werk, inkomen en onderwijs*								
Korenaer Kennedyschool	R	N		4.537	5.552			Nee
Nicolaasschool	R	N		4.137	4.882			Nee
De Evenaar	R	N		200				Nee
Meander Lith	R	N		153				Nee
SO HUB, Oosterwijs en Optimus 3 onder 1 dak (renovatie)	R	N	40	80	3.750	1.250		Nee
VO HUB, Oosterwijs 2 onder 1 dak: G. van Veenstraat (nieuwbouw)	R	N	40	6	4.400	2.200		Nee
Optimus: fusie Megen, Macharen, Haren unilocatie	R	N		125	3.262			Nee
Totaal programma			**80**	**9.291**	**21.845**	**3.450**	**0**	
3. Ontmoeten, sport en cultuur*								
Voorzieningen NOK	C	N	708					Nee
Gymzaal Staringstraat (aanv)	R	N	293					Nee
't Slotje Herpen	R	N	300	2.700	300			Nee
Gemeenschapshuis Macharen	R	N		1.554				Nee
Gymzaal Krakenburg	R	N		1.465				Nee
Gymzaal Grindlaan	R	N		694	694			Nee
Scouting Ussen	R	N		416				Gedeelte
Ontmoeten Ussen	R	N		746	6.713			Nee
Ontmoeten Ravenstein	R	N		297	2.677			Nee
Gymzaal Hoefeind 1	R	N			1.388			Nee
Gymzaal Gabriël	R	N			1.388			Nee
Sporthal de Hoge Graaf	R	N				2.775		Nee
Gemeenschapshuis Avanti Lithooijen (aanpassing)	C	N	40					Nee
Verduurzamen maatschappelijk vastgoed	R	N		1.500				Nee
Kunstgras Amstelhoef	R	N		550				Nee
Scouting Oss Zuid	R	N			250	250		Nee
Kunstgras Oss'20 Rusheuvel	R	N			282			Nee
Kunstgras Koppelsteeg	R	N					383	Nee
Totaal programma			**1.341**	**9.923**	**13.691**	**3.025**	**363**	
5. Zuinig op ons klimaat								
Alard van Herpenplein	R	N	650					Nee
Uitbreiding software afval	C	V	28					Nee
Bassin compostering	C	V	15					Nee
Bomen Groenfonds	C	N	660	330				Ja
Groen	C	V	1.608	1.295	1.295	1.295	1.295	Nee
Wegen	C	V	4.670	2.608	2.608	2.608	2.608	Nee
Openbare verlichting	C	V	1.051	905	905	905	905	Nee
Dorpsplein Geffen - groen	C	N		92				Nee

Dorpsplein Geffen - openbare verlichting	C	N		107				Nee
Dorpsplein Geffen - wegen	C	N		1.565				Nee
Vloeistofdichte vloeren milieustraat	C	V				55		Nee
Totaal programma			**8.681**	**6.902**	**4.808**	**4.863**	**4.808**	
6. Vitale economie								
Haven	C	V		638				Nee
Totaal programma				**638**				
7. Mobiliteit								
Verkeersregelinstallaties	C	V	212	176	176	176	176	Nee
Parkeren	C	V	185	165	844	438	207	Nee
Totaal programma			**397**	**341**	**1.020**	**614**	**383**	
10. Besturen in verandering van tijden								
Rollend materieel	C	V	471	1.053	896	950	950	Nee
ICT Hardware	A	V	85	760	400	886	1.991	Nee
ICT Software	A	V	143	617	757	239	302	Nee
Meubilair gemeentehuis	C	V		685	1.000			Nee
Totaal programma			**699**	**3.114**	**3.053**	**2.075**	**3.243**	
TOTAAL ALLE PROGRAMMA'S			**11.198**	**30.209**	**44.417**	**14.027**	**8.817**	

* De investeringen in deze programma's betreffen investeringen vanuit het meerjaren investeringsplan (MIP) vastgoed. Hierover rapporteren we ook in de paragraaf Integraal Voorzieningenbeleid.

Toelichting geplande investeringen

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

De investeringen binnen dit programma hebben betrekking op onderwijshuisvesting. We hebben de planning van de projecten bijgesteld op basis van de voortgang binnen de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Er is een krediet opgenomen voor de nieuwbouw van de Korenaer Kennedyschool (€ 10.088.000 in 2022 en 2023) en de Nicolaasschool (€ 8.602.000 in 2022 en 2023). We verwachten van beide investeringen dat deze eind 2023 afgerond zijn. De investeringslasten zijn dus vanaf 2024 opgenomen. Daarnaast bevat dit programma de geraamde investeringsbedragen voor de renovatie van SO HUB, Oosterwijs en Optimus (3 onder 1 dak), nieuwbouw voor VSO HUB, Oosterwijs (2 onder 1 dak) en de fusie van Optimus. Deze investeringen zullen eerst verder worden uitgewerkt. De concrete projecten worden daarna via een afzonderlijk raadsvoorstel aan de gemeenteraad voorgelegd. Ook voor deze projecten is het de planning dat deze kredieten steeds einde van het jaar afgerond zullen zijn.

Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur

De investeringen in dit programma komen uit het meerjarig investeringsplan (MIP) voor onze maatschappelijke voorzieningen en sport. We hebben de planning van de projecten bijgesteld op basis van de voortgang binnen de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit. Hierdoor schuiven sommige projecten naar latere jaren. De investeringen voor ontmoeten hebben met name betrekking op 't Slotje, het gemeenschapshuis Macharen, ontmoeten Ussen (incl Scouting) en ontmoeten Ravenstein. We verwachten de grootste deel van deze investeringen vanaf 2023, waarvoor de voorbereidingen in 2022 worden opgestart. Op het gebied van sport zijn de grootste investeringen in een aantal gymzalen (Grindlaan, Hoefeind, Gabriël) en investeringen in sportvelden. Voordat de projecten opgestart worden, zullen deze via afzonderlijke raadsvoorstellen aan de gemeenteraad ter besluitvorming worden aangeboden.In 2022 is een krediet van € 1,5 miljoen beschikbaar voor projecten zoals beschreven in de nota verduurzamen maatschappelijk vastgoed.

In de planning gaan we ervan uit dat deze investeringen steeds einde van het jaar volledig afgerond zijn. De investeringslasten zijn dus opgenomen na volledige afronding van het project.

Programma 5. Zuinig op ons klimaat
In dit programma staan de investeringen voor afval/milieustraat en de investeringen in groen, wegen en openbare verlichting uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan vervanging van wegen, groen, openbare verlichting. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 5. In 2021 zijn nog een aantal investeringen vanuit voorgaande begrotingen gepland. De grootste is het Alard van Herpenplein voor € 650.000. Verder bevat dit programma de investering van € 1,8 miljoen in 2022 voor de herinrichting van het dorpsplein in Geffen. We activeren jaarlijks de daadwerkelijke uitgegeven bedragen voor de onderdelen wegen, groen en openbare verlichting. Dit betekent dat die onderdelen steeds pas einde jaar zijn afgerond, waardoor de investeringslasten vanaf het jaar erna zijn opgenomen.

Programma 6. Vitale economie
De investering in dit programma betreft het vervangingen aan de Sluis (mechanisch en installaties). Dit komt uit het nieuw beleid uit de programmabegroting 2019-2022. De planning van deze investering is bijgesteld op basis van de voortgang binnen de projecten en de beschikbare ambtelijke capaciteit.

Programma 7. Mobiliteit
In dit programma staan de investeringen in verkeersregelinstallaties en parkeren uit het IUP (integraal uitvoeringsprogramma). Sinds 2017 schrijven de verslaggevingsvoorschriften (BBV) voor dat investeringen in de openbare ruimte geactiveerd moeten worden. Het college stelt de investeringen in de openbare ruimte vast via het IUP en de voortgangsrapportages hierover. Vanuit het IUP activeren we de bedragen die we uitgeven aan verkeersregelinstallaties en parkeren. Bedragen uit het IUP die betrekking hebben op onderhoud komen rechtstreeks ten laste van programma 7. Hiervoor geldt dezelfde systematiek van investeringslasten als eerder beschreven.

Programma 10. Besturen in verandering van tijden
De grootste investeringen in dit programma betreffen ICT, rollend materieel en meubilair. De planning van de ICT investeringen is gebaseerd op een vervangingskalender. Deze is geactualiseerd, dit heeft geleidt tot een aantal verschuivingen zoals toegelicht onder de 3O-ontwikkelingen bij dit programma. De vervangingskalender is leidend, op basis hiervan begroten we de investeringen en bijbehorende kapitaallasten. Momenteel wordt gewerkt aan een plan hoe we in het kader van de nieuwe werksituatie als gevolg van COVID-19 met de inrichting van het gebouw om moeten gaan. We doen dit grotendeels binnen de bestaande budgetten die verschoven worden. Een en ander is ook terug te lezen onder de 3O-ontwikkelingen in deze programmabegroting. De investeringen in rollend materieel volgen uit het beheerplan dat het college vaststelt. In zijn algemeenheid zijn deze investeringen einde jaar afgerond.

5. Activeren uren op investeringskredieten
Vanuit de verslagleggingsvoorschriften dienen de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten te worden geactiveerd. Dit betreft uren op de vastgoedprojecten onder programma 2 en 3 en uren op de investeringen in de openbare ruimte onder programma 5, 6 en 7. Dit leidt tot een voordeel op de personeelskosten, deze komen tegen de gemiddelde afschrijvingstermijn van de projecten terug als kapitaallasten. Onder de 3O-ontwikkelingen bij programma 10 zijn de financiële effecten hiervan toegelicht.
Voor de kredieten uit bovenstaande tabel betekent dit dat deze opgehoogd zullen worden met een component voor uren die hier aan besteed worden. Deze zijn nog niet inbegrepen in bovenstaande tabel.
Voor de vastgoedprojecten rekenen we jaarlijks op € 484.500 aan toe te rekenen loonkosten op de projecten, voor de openbare ruimteprojecten rekenen we jaarlijks € 615.500 toe.

Voor de kredieten worden deze uren als volgt verdeeld:

Programma	2021	2022	2023	2024	2025
2. Werk, inkomen en onderwijs	218	228	242	242	242
3. Ontmoeten, sport en cultuur	267	257	242	242	242
5. Zuinig op ons klimaat	574	478	448	503	540
6. Vitale economie	-	90	-	-	-
7. Mobiliteit	42	48	167	113	76
Totaal	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**	**1.100**

Dit leidt tot de volgende extra kapitaallasten

Programma	2021	2022	2023	2024	2025
2. Werk, inkomen en onderwijs	-	9	17	27	38
3. Ontmoeten, sport en cultuur	-	12	22	32	43
5. Zuinig op ons klimaat	-	21	39	56	75
6. Vitale economie	-	-	4	4	4
7. Mobiliteit	-	3	6	19	27
Totaal	**-**	**44**	**88**	**138**	**186**

Bijlagen

1. Voortgangsrapportage Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) openbare ruimte

Inleiding

De uitvoering van projecten, zeker van complexe projecten, is en blijft een dynamisch proces. Door het constant blijven volgen van de projecten tijdens de voorbereiding en uitvoering krijgen we een goed inzicht in het uiteindelijke resultaat, de kosten, en de inzet van subsidies. Deze rapportage geeft de voortgang weer van de IUP-projecten. Alle projecten zijn beoordeeld naar de situatie per juni 2021. Daarbij is ook een doorkijk gemaakt naar de totale doorlooptijd van het betreffende project. Als er sprake is van een technische - en/of financiële afwijking lichten we dit verder toe.

1. Technische voortgang van de projecten (alle IUP-projecten)

Hierbij wordt beoordeeld welke technische mutaties er de afgelopen periode hebben plaatsgevonden. Daarbij wordt gekeken of eventuele afwijkingen gevolgen hebben voor de planning van de uitvoering. Vooralsnog kunnen de meeste projecten volgens planning worden afgerond. In het volgende overzicht geven we aan welke technische mutaties de afgelopen periode hebben plaatsgevonden.

Status	Aantal
Technisch gereed	10
Financieel gereed	20
Voorbereiding op schema	33
Uitvoering op schema	62
Startmoment loopt gevaar	3
Startmoment is bijgesteld	5
Project is vervallen	1
Nieuw project	0
Totaal	**134**

Status - startmoment loop gevaar

Van Hogendorplaan West

De Van Hogendorplaan West wordt opnieuw ingericht. Op dit moment is aan beide zijden van de Van Hogendorplaan West een strook van 2 meter in gebruik als voortuin. De strook is aan één in eigendom van de gemeente. Aan de andere zijde is de strook in eigendom van Woningbouwstichting Brabant Wonen. Om de herinrichting uit te kunnen is de ruimte van beide, als tuin in gebruik zijnde, stroken nodig. Voordat tot aanbesteding van het werk kan worden overgegaan dient woningbouwstichting Brabant Wonen de omvorming van de bij hen in eigendom zijnde strook met de huurders te regelen. Gezien de juridische implicaties hiervan loopt het startmoment van het project gevaar.

Verduurzaming De Geer

In het IUP is het project “Verduurzaming De Geer” opgenomen. Binnen dit project wordt in cocreatie met de bedrijven gekeken naar mogelijkheden tot verduurzaming. Op dit moment wachten we nog op potentiële projecten vanuit de bedrijven waarop we kunnen doorpakken.

Inmiddels vindt uitbreiding van het zoekgebied plaats en wordt verkend of binnen dit project ook verduurzaming van bedrijventerrein Danenhoef kan worden betrokken. Hierdoor loopt het startmoment van het project gevaar.

Dunnen bomen Gebied 1

Het project "Dunnen bomen Gebied 1" voorziet in het verwijderen van bomen in onder andere de Goudplevier, Kievit, Park Grutto, Nieuwe Brouwerstraat, Sint Anthonisstraat, De Oude Vest, Tussenrijtstraat, Hoesenboslaan en het Bergereind. Hoewel het bij dunnen van bomen vaak gaat om bomen die te dicht op elkaar staan en hierdoor onvoldoende gelegenheid hebben om hun ware kwaliteit te bereiken, lijkt dunnen haaks te staan op de algemene gemeentelijke wens en beleid om de gemeente te vergroenen. Hierdoor is discussie ontstaan. Ten gevolge van deze discussie is dit project vooralsnog gepauzeerd. Hierdoor loopt het startmoment van het project gevaar.

Status – startmoment is bijgesteld

Coppelmans (waterpartij/onderzoekskosten)

Het startmoment van het project "Coppelmans (waterpartij)" is opnieuw bijgesteld. Het project betreft een onderzoek naar oorzaak laag waterpeil in de waterpartij bij tuincentrum Coppelmans. Deze waterpartij staat in verbinding met de waterpartijen in achterliggende wijk. Door verloop van projectleiderscapaciteit en daarbij behorende capaciteitsfrictie is dit project naar achter geschoven. Het onderzoek wordt naar verwachting in 2022 opgestart.

Fietspad N625

Het startmoment van het project "Fietspad N625" is opnieuw bijgesteld. Het project wordt onder projectleiding van de provincie Noord-Brabant ten uitvoer gebracht. Voor de realisatie van het fietspad zijn grondaankopen noodzakelijk. Deze door de provincie te regelen grondaankopen laten langer op zich wachten dan voorzien.

Jurgensplein

Het startmoment van het project "Jurgensplein" is bijgesteld. Onduidelijkheid over het al dan niet aanbrengen van collectieve energievoorzieningen op het Jurgensplein zorgen er voor dat niet kan worden gestart met de werkzaamheden.

Dunning bomen Pastoor van de Kampstraat en Van Coothstraat

Dunning van bomen lijkt haaks te staan op de algemene gemeentelijke wens en beleid om de gemeente te vergroenen. Hierdoor is discussie ontstaan. Het startmoment van het project "Dunning bomen Pastoor van de Kampstraat en Van Coothstraat" is hierdoor niet gehaald en tot nader order bijgesteld.

Dunnen bomen Gebied 3

Het project "Dunnen bomen Gebied 3" voorziet in het verwijderen van bomen in onder andere de Vingelenweg, Brinkstraat, Voorstraat en Steenwerk. Dunning van bomen lijkt haaks te staan op de algemene gemeentelijke wens en beleid om de gemeente te vergroenen. Hierdoor is discussie ontstaan. Het startmoment van het project is hierdoor niet gehaald en daarom tot nader order bijgesteld.

Status – project is vervallen

Het project "Parkeren Station Ravenstein" is komen te vervallen. Dit project was een cocreatie tussen de gemeente Oss en de Nederlandse Spoorwegen (NS). Door dat er concrete plannen voor woningbouw rondom het stationsgebied zijn gevormd, is het budget bij de NS komen te vervallen. De benodigde parkeercapaciteit rondom het station wordt in de ontwikkeling van de wegenbouw meegenomen.

Status – nieuw project

Er zijn geen nieuwe projecten.

Projectmutaties

Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage IUP 2021 bestaat uit projectresultaten (positief en negatief) en projectmutaties (bijramen en aframen). De 1e voortgangsrapportage IUP 2021 laat een positief totaalresultaat zien. Het resultaat laat zich als volgt samenvatten.

Negatieve projectresultaten

De projecten "Peellaan", "OV vervangingen 2018 2019 2020" en "Tapijtplein" kennen een negatief projectresultaat. Het negatieve resultaat wordt veroorzaakt door meer breukverlies dan gebruikelijk waardoor extra materiaal bijgeleverd moest worden. Ook was er sprake van onverwachte verontreinigde grond welke afgevoerd moest worden.

Positieve projectresultaten

De projecten "Veldstraat Berghem", "Dr. S.v. Zw.bergsingel Euterpeln. en Kromstr. VRI (onderdeel F59)", "Vlashoek zuidoost", "Geffen Optimalisatie watersysteem", "Hertogenbuurt Zuid", "Papendijk Zuid herinrichten buitenruimte", "Orseleindstraat herinrichten buitenruimte" en "Asfaltonderhoud 2020" kennen een positief projectresultaat. De positieve resultaten bestaan uit reguliere afronding van projecten.

Aframen projectbudget

De projecten "Bernhardlaan e.o. vervangen vrijverval", "Hazenkamplaan herinrichten", "Papendijk Noord herinrichten buitenruimte" en "Fietspad Haren-Deursen Dennenburg" kunnen tussentijds worden afgeraamd. Deze projecten laten een gunstig verloop zien waardoor vooruitlopend op de eindafrekening kan worden afgeraamd of ze zijn gunstig aanbesteed.

Bijramen projectbudget

Er zijn geen projecten die tussentijds moeten worden bijgeraamd.

In bijlage A is een overzicht per project weergegeven.

2. Voortgang op projectniveau

A = Programmafase
B = Ontwerpfase
C = Bestekfase
D = Uitvoeringsfase
E = Technisch gereed
F = Financieel gereed

Projectnaam	Project-fase	Toelichting bij technische of financiële afwijkingen
Aanleggen speelvoorzieningen (voormalig Beukenstraat)	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Asfaltonderhoud 2020	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Bernhardlaan e.o. vervangen vrijverval	E	Het project is technisch gereed, vooruitlopend op de finale afrekening kan het projectbudget worden bijgesteld. Dit levert een positief resultaat.
Dr. S. v. Zwanenbergsingel Euterpelaan en Kromstraat VRI (onderdeel F59)	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Fietspad Haren-Deursen Dennenburg	D	Het project loopt, er is een aanbestedingsvoordeel waardoor het projectbudget kan worden bijgesteld, dit levert een (voorlopig) positief resultaat
Geffen Optimalisatie watersysteem	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Hazenkamplaan herinrichten	E	Het project is technisch gereed, vooruitlopend op de finale afrekening kan het projectbudget worden bijgesteld, dit lever een positief resultaat
Hertogenbuurt Zuid	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Orseleindstraat herinrichten buitenruimte	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
OV vervangingen 2018 2019 2020	F	Het project is gereed en sluit met een negatief resultaat
Papendijk Noord herinrichten buitenruimte	D	Het project loopt, er is een aanbestedingsvoordeel waardoor het projectbudget kan worden bijgesteld, dit levert een (voorlopig) positief resultaat
Papendijk Zuid herinrichten buitenruimte	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Peellaan	F	Het project is gereed en sluit met een negatief resultaat
Tapijtplein	F	Het project is gereed en sluit met een negatief resultaat
Veldstraat Berghem	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat
Vlashoek Zuidoost	F	Het project is gereed en sluit met een positief resultaat

3. Financiën

Het resultaat van de 1e voortgangsrapportage is geanalyseerd naar de financieringsbron. Een project kan gevoed worden uit het rioleringsfonds, fonds bodemsanering, grondbedrijf en beheergelden. Om een zuiver beeld te schetsen wordt het resultaat terug herleid naar deze groepen. Het resultaat valt uiteen in afwijkingen op groot onderhoud en vervanging. De afwijkingen op groot onderhoud worden gemuteerd op de betreffende activiteiten en voor zover het groot onderhoud groen, wegen of verkeer betreft eventueel verrekend met de Reserve IUP. Afwijkingen op vervanging leiden tot aanpassing van het betreffende investeringsvolume en hogere of lagere kapitaallasten in volgende jaren.
Het voordelig resultaat groot onderhoud bedraagt € 455.112. Het voordelig resultaat vervangingen bedraagt € 655.804. Het voordelige resultaat groot onderhoud wordt benut voor het vergroten van het projectbudget "civieltechnische kunstwerken" ten gevolge van een 3O-ontwikkeling, voor het dekken van in te regelen projecten "onderzoek, voorbereiding en aanbesteding baggeren haven" en "Oude Molenstraat-Molenweg parkeren Action". Het voordelige resultaat vervangingen wordt benut ter afdekking van het risico tijdelijke voorzieningen VRI Hertogensingel en het nadeel binnen het beheerplan openbare ruimte.

2. Overzicht incidentele baten en lasten

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten weer en presenteren we het structurele begrotingssaldo.

In de volgende tabellen geven we een overzicht van de incidentele baten en lasten. Incidenteel houdt in dat het gaat om baten en lasten die een tijdelijk karakter hebben. Deze zitten slechts één of enkele jaren in de begroting. Dit overzicht geeft niet alleen inzicht in de incidentele baten en lasten, maar is ook een hulpmiddel bij het beoordelen van het structurele begrotingssaldo. De baten en lasten die niet incidenteel zijn, zijn immers structureel van aard. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.
We nemen bedragen op vanaf € 50.000. We geven bij elke post een toelichting.

Een overzicht van de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves, zoals het BBV voorschrijft, is in het financieel overzicht van de begroting opgenomen (bijlage 5 in dit document). In de nota reserves, die tegelijk met deze programmabegroting in de gemeenteraad wordt behandeld, zijn de reserves uitgebreid toegelicht.

Incidentele voordelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	1	PB 2022	Lagere kosten POH GGZ	-100				
2	1	PB 2022	COVID-19: Vrijval budget meerkosten maatschappelijke opvang	-569				
3	1	PB 2021	Specialistische Jeugdhulp	-790				
4	1	PB 2022	COVID-19: Regiotaxi	-175				
5	2	PB 2022	Egalisatiereserve Wsw	-400				
6	2	PB 2020, 2021 en 2022	Investeringen onderwijs	-661	-509	-688		
7	3	PB 2019, PB 2020 en PB 2021	Investeringen ontmoeten en sport	-668	-616	-499		
8	5	PB 2022	Boete Attero	-897				
9	5	PB 2022	Onttrekking reserve IUP		-558			
10	8	PB 2020 en PB 2021	Vrijval ABR i.v.m. nieuwe risicosystematiek	-5.698	-18.174			
11	8	TR 2019	Afromen reserve beheerkosten startersleningen	-180				
12	10	PB 2020	ICT investeringen: lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten	-141				
			TOTAAL	**-10.279**	**-19.857**	**-1.187**	**0**	**0**

Toelichting per post:

Nr	Toelichting
1	Nog niet alle huisartsen nemen deel aan de pilot GGZ, dus hebben we lagere kosten. De verwachting is dat het budget komende jaren wel nodig is.
2	We laten het restantbudget voor meerkosten maatschappelijke opvang 2020 vrijvallen. We hebben niet het volledige bedrag besteed.
3	Door een andere verdeling LTA over gemeenten hebben we een incidenteel voordeel in 2021.
4	De kosten voor de Regiotaxi vallen in 2021 € 175.000 lager uit. We zien dat er gedurende COVID-19 minder ritten worden verreden.
5	We ontvangen een bedrag uit de egalisatiereserve Wsw.
6	Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.
7	Door actualisatie van de planning voor investeringen in onderwijs hebben we incidenteel lagere kapitaallasten door bijstelling van projecten.
8	We krijgen de eerder betaalde boete i.v.m. het geschil met Attero terug n.a.v. een uitspraak van de rechter.
9	We onttrekken een bedrag uit de reserve IUP om het tekort van het beheerplan openbare ruimte af te dekken. Het gaat om een structureel tekort wat we eenmalig afdekken uit de reserve.
10	We laten in 2021 en 2022 een bedrag vrijvallen uit de ABR. Dit is de vrije ruimte boven de minimale norm die we hanteren.
11	We verlagen de reserve startersleningen, het bedrag is niet meer nodig in de reserve.
12	Door actualisatie van de planning voor investeringen in ICT hebben we in 2021 lagere kapitaallasten.

Incidentele nadelen

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	1	PB 2021	Aanpak huiselijk geweld	180				
2	1	TR 2021	Tijdelijke huisvesting Scouting Ussen	172	33	19		
3	2	PB 2020	Vervangende nieuwbouw basisschool 't Schrijverke en gymzaal	288				
4	2	TR 2021	Talentencampus	98				
5	3	TR 2021	COVID-19: Kwijtschelding huur	73				
6	3	PB 2022	COVID-19: compensatie Wijk en dorpshuizen	300				
7	3	PB 2020 en PB 2021	Incidenteel onderzoeksbudget Golfbad	75				
8	3	PB 2021	Storting in reserve IVB voor investeringsimpuls	3.123				
9	3	PB 2021	Programma Buiten Spelen = Buiten Bewegen	50	50			
10	3	PB 2021	Tijdelijke bijdrage Vitale verenigingen	50	50			
11	3	PB 2021	Storting in reserve IVB voor Cultuureducatie met Kwaliteit	97				
12	3	PB 2022	COVID-19: Kermissen en evenementen	69				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
13	4	PB 2018	Incidentele stortingen in de reserve Walkwartier en omgeving	1.424	600	600		
14	4	PB 2020, 2021 en 2022	Incidentele storting in het Investeringsfonds Stadshart Oss	2.000	650	650		
15	5	TR 2021	Gladheidsbestrijding	300				
16	5	PB 2022	Baggeren haven		1.500			
17	5	PB 2022	Energiebesparing en wartmevisie		900			
18	5	PB 2022	Neveneffecten afval		100			
19	6	PB 2022	Jubileumjaar Life sciences		100	100		
20	7	PB 2022	COVID-19: nadeel parkeren	1.225				
21	7	PB 2022	COVID-19: Eenmalige subsidie Maasveren	95				
22	8	TR 2021	Opruimen banden Nieuw Zevenbergen	60				
23	8	PB 2022	Bevrijdingsdagviering		50			
24	8	PB 2022	Storting reserve Binnenstedelijke transformaties		10.000			
25	8	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Strategische aankopen		5.100			
26	8	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Bovenwijkse voorzieningen		3.074			
27	8	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Koplopersproject Ravenstein-Lith	500				
28	8	PB 2022	Woonwagens		350			
29	8	PB 2020 en PB 2021	Storting reserve Geffense plas		500			
30	8	PB 2021	Impuls recreatie en toerisme	50	50	50		
31	8	PB 2021	Voorbereidingskosten voor Omgevingswet en Omgevingsvisie	410	265	136		
32	9	PB 2021	Vernieuwde aanpak huiselijk geweld	180				
33	10	PB 2020	Toekomstbestendige organisatie	500				
34	10	TR 2021	Raadsonderzoek	50				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
35	10	PB 2022	Omgevingswet		1.129			
36	11	TR 2021	COVID-19: kwijtschelding reclame en precariobelasting	253				
37	11	TR 2021	Hogere deelnemersbijdrage BSOB 2021	261				
38	11	TR 2021	project "Waarderen op oppervlakte"	228				
			TOTAAL	**12.111**	**24.501**	**1.555**	**0**	**0**

Toelichting per post:

Nr	Toelichting
1	We hebben eenmalig €196.000 opgenomen voor de vernieuwde aanpak huiselijk geweld. Het merendeel geven we in 2021 uit.
2	We stellen een bedrag beschikbaar voor het tijdelijk plaatsen van units bij basisschool de Lockaert in 2021 en sloop van de huidige locatie.
3	Naast de reguliere investering voor de nieuwbouw verwachten we incidentele kosten van € 288.000 in 2021 De belangrijkste incidentele kosten zijn tijdelijke huisvesting en tijdelijk gymvervoer naar Ravenstein.
4	We schelden de huurachterstand van de talentencampus kwijt.
5	We hebben de huur kwijtgescholden van de gemeentelijke accommodaties voor sport en cultuur die door de COVID-19 maatregelen in de periode oktober t/m december 2020 niet gebruikt konden.
6	We compenseren wijk- en dorpshuizen voor misgelopen huuropbrengsten door COVID-19
7	We hebben incidentele kosten opgenomen voor een onderzoeksbudget voor het golfbad.
8	We storten een bedrag in de reserve IVB voor een investeringsimpuls voor Ontmoeten, sport en cultuur.
9	We geven een tijdelijke bijdrage voor het programma Buiten spelen = Buiten bewegen.
10	We maken een beleidskader Vitale Verenigingen. Voor dit stimuleringspakket stellen we voor 2021 en 2022 € 50.000. beschikbaar.
11	We storten een bedrag in de reserve IVB voor Cultuureducatie met Kwaliteit.
12	We hebben een nadeel door COVID-19 en de kermissen en evenementen op een andere manier hebben plaats gevonden.
13	We storten een bedrag in de reserve Walkwartier voor toekomstige ontwikkelingen.
14	We storten verschillende bedragen in het investeringsfonds stadshart.
15	We hebben incidenteel hogere kosten voor gladheidsbestrijding door de langdurige sneeuwval
16	We storten een bedrag in de reserve Baggeren haven om de verwachte toekomstige kosten af te dekken.
17	We storten een bedrag in het investeringsfonds duurzaamheid voor de kosten van de energiebesparingsagenda en de warmtevisie.
18	We nemen een bedrag op voor de neveneffecten van het nieuwe afvalbeleid. We verwachten dat dit tijdelijke kosten zijn.
19	We nemen voor 2 jaar kosten op voor het jubileumjaar van de Life sciences.
20	We hebben een fors incidenteel nadeel bij parkeren door COVID-19
21	We verstrekken de Maasveren een eenmalige extra subsidie omdat ze door COVID-19 veel omzet hebben verloren.
22	We betalen het opruimen van de bandenstapel bij Nieuw Zevenbergen.

Nr	Toelichting
23	We nemen eenmalig extra geld op voor de viering van bevrijdingsdag 2022 in Oss
24	We storten een bedrag in de nieuw gevormde reserve binnenstedelijke transformatie.
25	We storten een bedrag in de gevormde reserve strategische aankopen
26	We storten een bedrag in de reserve Bovenwijkse voorzieningen
27	We storten een bedrag in de reserve Koplopersproject Ravenstein-Lith.
28	We storten een bedrag in de reserve woonwagens voor het realiseren van standplaatsen in de toekomst.
29	We storten een bedrag in de reserve Geffense plas
30	We nemen voor 3 jaar een bijdrage voor een impuls voor recreatie en toerisme.
31	We nemen de voorbereidingskosten voor de omgevingswet en omgevingsvisie op in de begroting.
32	We hebben incidenteel hogere kosten voor het project voor de vernieuwde aanpak van huiselijk geweld.
33	We storten een bedrag in de reserve organisatieontwikkeling voor de toekomstbestendige organisatie.
34	We hebben extra kosten voor het onderzoek naar het handelen van de gemeente Oss i.r.t. de heer Den Dekker.
35	We storten een bedrag in de reserve omgevingswet om toekomstige kosten af te dekken.
36	De gemeenteraad heeft in april 2021 besloten om de reclamebelasting en precariobelasting in 2021 niet te innen.
37	We hebben incidenteel hogere kosten voor de BSOB door hogere bezwaren, projectkosten en het wegwerken van achterstanden.
38	We hebben hogere kosten voor de bijdrage aan de BSOB in verband met verwerking Waarderen op oppervlakte voor de Osse mutaties.

Incidentele budgettair neutrale posten

Bedragen x € 1.000

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
1	1	PB 2022	Uitvoering Beschermd wonen	-2.559	3.796	3.333		
	1	PB 2022	Mutatie reserve beschermd wonen	2.559	-3.796	-3.333		
2	1	TR 2021	Transformatieproject Jeugd	1.074				
	1	TR 2021	Algemene reserve	-1.074				
3	1	RB 2017	Proeftuin Ruwaard	100				
	1	RB 2017	Uit algemene reserve	-100				
4	1	PB 2021	Projecten wonen welzijn en zorg	291				
	1	PB 2021	Uit reserve Wonen welzijn en zorg	-291				
5	2	KN 2018	Bijdrage aan BIM5: HBO in Oss	58				
	2	KN 2018	Onttrekking algemene reserve	-58				
6	2	TR 2021	Molenveldschool	125				
	2	TR 2021	Uit reserve onderwijsgebouwen	-125				
7	2	TR 2021	Regeling Sportakkoord	200				
	2	TR 2021	Bijdrage Rijk	-200				
8	2	PB 2022	Projecten participatiebevordering	560				
	2	PB 2022	Uit reserve participatiebevordering	-560				
9	3	TR 2021	Kosten IVB	601	1.051	733	519	142
	3	TR 2021	Uit reserve IVB	-601	-1.051	-733	-519	-142
10	3	TR 2021	Voorbereidingskrediet Zwembad van de toekomst	150				
	3	TR 2021	Uit algemene reserve	-150				
11	4	PB 2021	Activiteiten centrum		492	1.794	5.112	
	4	PB 2021	Uit reserve Walkwartier en omgeving		-492	-1.794	-5.112	
12	4	PB 2021	Stimuleringsregelingen in het centrum en de leegstandsmakelaar	476	945	435	69	
	4	PB 2021	Uit investeringsfonds stadshart Oss	-476	-945	-435	-69	
13	4	TR 2021	Stimulering gevelverbetering en wonen in het centrum	81				
	4	TR 2021	Uit reserve Volkshuisvesting	-81				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
14	5	PB 2022	Onderzoekskosten baggeren haven	105				
	5	PB 2022	Uit reserve IUP	-105				
15	5	PB 2021	Kosten energietransitie	410				
	5	PB 2021	Uit investeringsfonds duurzaamheid	-410				
16	5	PB 2022	Energiebesparing en Warmtevisie		900			
	5	PB 2022	Uit investeringsfonds duurzaamheid		-900			
17	5	PB 2022	Ontwikkeling windpark	200	34			
	5	PB 2022	Uit reserve Windpark	-200	-34			
18	5	PB 2021	Extra kosten voor Regeling Reductie Energiegebruik	100				
	5	PB 2021	Subsidie van het Rijk	-100				
19	5	TR 2021	Bijdrage Hertogswetering	263				
	5	TR 2021	Uit reserve Groenfonds Landelijk gebied	-263				
20	5	PB 2022	Bomenstructuurplan	330	330			
	5	PB 2022	Uit reserve Groenfonds Landelijk gebied	-330	-330			
21	6	PB 2022	Stimuleren economie	141	141	141	25	
	6	PB 2022	Uit reserve economie	-141	-141	-141	-25	
22	7	PB 2021	Mobiliteitsprojecten	374	334			
	7	PB 2021	Uit reserve mobiliteit	-374	-334			
23	8	PB 2021	Eenmalige uitbreiding capaciteit voor grondbedrijfcomplexen	410				
	8	PB 2021	Uit ABR	-410				
24	8	TR 2021	Voorbereidingskosten omgevingsvisie	228				
	8	TR 2021	Uit algemene reserve	-228				
25	8	PB 201	Project gevelverbetering	81				
	8	PB 201	Uit reserve Volkshuisvesting	-81				
26	8	TR 2021	Gebiedsvisie Euterpelaan	60				
	8	TR 2021	Uit reserve Volkshuisvesting	-60				
27	8	TR 2021	MER Nieuw Zevenbergen en opstellen locatieprofielen	110				
	8	TR 2021	Uit reserve geluid	-110				
28	8	PB 2022	Aanpassingen woonwagens	50				

Nr	Progr.	Bron *	Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
	8	PB 2022	Onttrekking reserve woonwagens	-50				
29	8	PB 2021	Beheerkosten startersleningen	180				
	8	PB 2021	uit reserve Beheerkosten startersleningen	-180				
30	8	PB 2022	Kosten ontwikkeling Geffense plas		445	37		
	8	PB 2022	Uit reserve Geffense plas		-445	-37		
31	10	PB 2021	Herinrichting financieel systeem	95	20	20	20	20
	10	PB 2021	Uit reserve fiscale adviezen	-95	-20	-20	-20	-20
32	10	PB 2021	Incidentele kosten E-dienstverlening	96	40			
	10	PB 2021	Uit reserve E-dienstverlening	-96	-40			
33	10	PB 2022	Kosten omgevingswet		524	606		
	10	PB 2022	Uit reserve omgevingswet		-524	-606		
34	10	TR 2021	Organisatie-ontwikkeling	789	678	627	223	124
	10	TR 2021	Uit reserve organisatieontwikkeling	-789	-678	-627	-223	-124
35	10	TR 2021	Taskforce versnelling woningbouw en bedrijventerreinen	313				
	10	TR 2021	Uit ABR	-313				
36	10	PB 2021, 2022 en TR 2021	Projecten ICT	717	346			
	10	PB 2021, 2022 en TR 2021	Uit reserve ICT	-717	-346			
			TOTAAL	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting per post:

Nr	Toelichting
1	We verrekenen incidentele tekorten en overschotten met de reserve. Daarnaast onttrekken we in de komende jaren geld voor de oplosagenda en terugbetaling aan de regio.
2	We begroten de uitgaven voor het regionale transformatieproject Jeugd en onttrekken dit uit de reserve.
3	We dekken de tijdelijke kosten van de proeftuin ruwaard af uit de algemene reserve.
4	We betalen de projecten Schuldhulproute, brede aanpak dak en thuisloosheid en eenmalige subsidie leergeld uit de reserve Wonen, welzijn en zorg
5	We geven een tijdelijke bijdrage voor 4 jaar aan BIM 5 (HBO in Oss). We betalen dit uit de algemene reserve.
6	We hebben incidentele kosten voor levensduurverlengengd onderhoud bij de gymzaal van de Molenveldschool

7	We hebben incidenteel geld ontvangen voor het Nationaal sportakkoord. We beleggen dit bij het SEC.
8	We betalen diverse projecten voor participatiebevordering uit de reserve. Het gaat om o.a. de uitvoering van de Tozo, intensive aanpak zorgklanten, inburgeringswet en het experiment regelluw.
9	We brengen versnelling aan in ons voorzieningenbeleid. We huren extra tijdelijk personeel in voor de uitvoering van projecten. Dit betalen we uit de reserve IVB.
10	We stellen € 150.000 beschikbaar uit de algemene reserve voor de voorbereiding van het zwembad. Het is bedoeld voor de bestemmingsplanprocedure en de onderzoeken die daarvoor nodig zijn.
11	We betalen verschillende activiteiten uit de reserve Walkwartier en omgeving. Het gaat om onder andere de centrumontsluiting en de revitalisering van de Wal en omgeving.
12	We hebben tijdelijke stimuleringsregelingen in het centrum (o.a. voor wonen en vergroening) en de leegstandsmakelaar. We betalen dit uit het investeringsfonds stadshart Oss.
13	We halen budget voor de tijdelijke stimuleringsregelingen Gevelverbeteringen en wonen in het centrum uit de reserve volkshuisvesting.
14	We doen aanvullend onderzoek naar het baggeren van de haven. Dit betalen we uit de reserve IUP.
15	We hebben in 2021 incidenteel hogere kosten door een piek in werkzaamheden op het gebied van de energietransitie (o.a. Duurzame polder).
16	We hebben tijdelijke kosten voor energiebesparing en warmtevisie (looptijd t/m 2022). We betalen dit uit het investeringsfonds duurzaamheid.
17	We halen geld uit de reserve om de kosten voor de voorbereiding van het ontwikkelingen van het windpark te betalen.
18	We ontvangen subsidie van het Rijk voor de uitvoering van de RRE subsidie.
19	We geven een bijdrage aan het project Hertogswetering.
20	We halen geld uit de reserve voor het bomenstructuurplan. Dit storten we in een andere reserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de bomen.
21	We halen de kosten voor de bijdrage van de Kracht van Oss, promotie en branding uit de reserve economie
22	We betalen de kosten voor mobiliteitsprojecten door diverse verkeers-veiligheids-problemen uit de reserve.
23	We halen een bedrag uit de ABR voor tijdelijke formatie.
24	We ramen de voorbereidingskosten voor het opstellen van de omgevingsvisie
25	We betalen de kosten voor het project gevelverbetering uit de reserve volkshuisvesting.
26	Voor de tijdelijke werkzaamheden voor het opstellen van de gebiedsvisie Euterpelaan halen we geld uit de reserve volkshuisvesting.
27	We stellen een MER op voor Nieuw Zevenbergen en hebben kosten voor de locatieprofielen. Deze tijdelijke kosten betalen we uit de reserve geluid.
28	We hebben kosten voor het aanpassen van twee woonwagenstandplaatsen. Dit betalen we uit de reserve.
29	We halen de beheerskosten van de startersleningen uit de reserve.
30	We hebben kosten voor het project Geffense plas. Deze incidentele kosten betalen we uit de reserve.
31	We onttrekken een bedrag uit de reserve financiële en fiscale adviezen omdat we extra kosten hebben voor de vervanging van het financieel pakket en voor fiscale adviezen.
32	We halen geld uit de reserve voor verschillende projecten op het gebied van e-dienstverlening.
33	We betalen de kosten voor de voorbereiding van de omgevingswet uit de reserve die we hiervoor gevormd hebben.

34	We halen geld uit de reserve voor verschillende posten voor organisatieontwikkelingen. Het gaat om onder andere frictiekosten MJC, generatiepact, frictiekosten voor afdeling DIV en frictiekosten voor de toekomstbestendige organisatie.
35	We halen geld uit de ABR voor de taskforce. Deze gaat tijdelijk aan de slag om een versnelling te realiseren op het gebied van woningbouw en bedrijventerreinen.
36	We maken kosten voor verschillende ICT projecten, zoals omgevingswet, het kantoorconcept, ontwikkeling van medewerkers, voorbereidingen Cloud. Dit betalen we uit de reserve.

*KN = kadernota, PB = programmabegroting, TR = financiële tussenrapportage
** Voor een specificatie van de COVID-19 lasten en baten verwijzen we naar het hoofdstuk 'COVID-19: Financiële ondersteuningsmaatregelen'.

Structureel begrotingssaldo

Om een goed oordeel te kunnen vormen over de begroting is het van belang om het saldo te corrigeren met incidentele baten en lasten. Het structurele begrotingssaldo geeft aan of de structurele lasten met structurele baten worden afgedekt. Als dat het geval is, is de begroting structureel in evenwicht.

In de volgende tabel geven we de lasten, baten en saldo per programma, de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het geraamde resultaat weer. We verrekenen het geraamde resultaat met de incidentele baten en lasten. Dit geeft het structureel begrotingssaldo weer.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Programma		**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Programma 1	Lasten	87.032	94.317	99.209	97.565	93.983	93.541
	Baten	-1.916	-1.995	-2.051	-2.138	-2.138	-2.138
	Saldo	85.115	92.322	97.158	95.427	91.845	91.403
Programma 2	Lasten	79.090	75.944	70.777	69.533	69.119	69.114
	Baten	-38.314	-35.163	-30.547	-30.261	-29.767	-29.767
	Saldo	40.775	40.781	40.230	39.272	39.352	39.348
Programma 3	Lasten	18.734	20.724	19.604	19.198	19.527	19.221
	Baten	-2.309	-2.616	-2.676	-2.676	-2.676	-2.676
	Saldo	16.425	18.109	16.928	16.522	16.852	16.545
Programma 4	Lasten	1.407	4.448	2.045	1.425	1.484	1.581
	Baten	-785	-2.893	-846	-423	-210	-451
	Saldo	622	1.555	1.199	1.002	1.274	1.130
Programma 5	Lasten	39.082	41.448	44.117	43.165	42.953	43.153
	Baten	-24.915	-27.025	-26.322	-26.335	-26.180	-26.189
	Saldo	14.167	14.423	17.795	16.830	16.773	16.964
Programma 6	Lasten	26.805	39.116	849	11.654	3.493	3.467
	Baten	-37.283	-40.238	-875	-11.309	-2.042	-2.042
	Saldo	-10.478	-1.123	-26	344	1.451	1.425
Programma 7	Lasten	3.633	3.912	3.877	4.129	3.908	3.940
	Baten	-1.576	-1.222	-2.307	-2.352	-2.614	-2.653
	Saldo	2.057	2.690	1.570	1.777	1.294	1.287
Programma 8	Lasten	18.548	26.182	16.614	12.970	11.193	10.463
	Baten	-16.899	-21.619	-11.364	-8.022	-6.218	-5.088
	Saldo	1.649	4.563	5.249	4.949	4.976	5.375
Programma 9	Lasten	8.730	8.715	7.985	7.985	7.985	7.985
	Baten	-1.936	-92	-92	-92	-92	-92
	Saldo	6.793	8.624	7.893	7.893	7.893	7.893
Programma 10	Lasten	5.835	6.081	5.026	4.931	5.141	5.141
	Baten	-1.233	-1.280	-1.020	-960	-1.520	-1.520
	Saldo	4.601	4.801	4.007	3.972	3.621	3.621
Totaal (1)	**Lasten**	**288.893**	**320.887**	**270.104**	**272.556**	**258.786**	**257.607**
	Baten	**-127.167**	**-134.143**	**-78.100**	**-84.568**	**-73.455**	**-72.615**
	Saldo	**161.726**	**186.744**	**192.004**	**187.988**	**185.331**	**184.992**
Algemene dekkings-middelen	Lasten	2.286	2.318	4.056	4.047	4.232	4.619
	Baten	-212.606	-218.070	-224.872	-219.528	-218.715	-219.551
	Saldo	-210.319	-215.753	-220.815	-215.481	-214.483	-219.551
Dividend en Winstuitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-82	-100	-100	-100	-100	-100
	Saldo	-82	-100	-100	-100	-100	-100
Onvoorzien	Lasten	0	146	300	300	300	300
	Baten	0	0	0	0	0	0
	Saldo	0	146	300	300	300	0

Overhead	Lasten	29.818	34.199	33.744	33.748	33.027	33.064
	Baten	-3.046	-3.485	-3.140	-3.100	-2.961	-2.942
	Saldo	26.772	30.713	30.604	30.648	30.066	-2.942
Totaal (2)	**Lasten**	**32.105**	**36.662**	**38.101**	**38.095**	**37.558**	**37.982**
	Baten	**-215.734**	**-221.656**	**-228.112**	**-222.728**	**-221.776**	**-222.593**
	Saldo	**-183.629**	**-184.994**	**-190.011**	**-184.633**	**-184.217**	**-184.611**
Reserves (3)	**Lasten**	**34.514**	**27.410**	**30.255**	**7.624**	**2.967**	**3.008**
	Baten	**-20.622**	**-29.169**	**-32.428**	**-11.089**	**-4.177**	**-3.418**
	Saldo	**13.893**	**-1.759**	**-2.173**	**-3.465**	**-1.210**	**-410**
Resultaat (1+2+3)		**-8.010**	**-9**	**-170**	**-100**	**-86**	**-29**

Weergave structureel begrotingssaldo

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Resultaat	-8.010	-9	-170	-100	-86	-29
Incidentele baten en lasten	-8.900	1.832	4.644	368	-	
Structureel begrotingssaldo	**890**	**-1841**	**-4814**	**-468**	**-86**	**-29**

Voor de specificatie van het jaar 2020 verwijzen we naar de jaarrekening 2020.
De conclusie hieruit is dat de begroting meerjarig structureel sluitend is. Meerjarig is in 2025 het structurele saldo van de begroting € 29.000 voordelig.

Het saldo van incidentele baten en lasten wordt vooral veroorzaakt door grote, incidentele investeringen die opgenomen zijn voor het stadscentrum, waterveiligheid Maas, verschuivingen van investeringen in het MIP, invoering van de nieuwe Omgevingswet, kosten en compensatiemaatregelen COVID-19 etc.

Structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves

bedragen x € 1.000

Reserves	2021		2022		2023		2024		2025	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Reserves ter dekking van de algemene dienst										
Afloop gaswinstuitkering Maaslandgas	0	-1.809	0	-1.699	0	-1.589	0	-1.479	0	-1.369
Deposito BNG inzake opheffing HNG	0	-236	0	-208	0	-184	0	-160	0	-136
Subtotaal	**0**	**-2.044**	**0**	**-1.906**	**0**	**-1.772**	**0**	**-1.638**	**0**	**-1.504**
Reserves ter dekking van de afschrijvingslasten										
Huisvestingskosten schoolgebouwen	0	-28	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
De Bolster Horizonschool	0	-37	0	-37	0	-37	0	-36	0	-36
Brede school centrum Lith	0	-185	0	-184	1710	-183	0	-181	0	-180
Nieuwbouw school Geffen	0	-35	0	-34	0	-34	0	-34	0	-33
RNB/Sportcomplex Herpinia	0	-18	0	-18	0	-17	0	-2	0	-0
Kleedaccommodatie Amstelhoef	0	-35	0	-35	0	-34	0	-34	0	-34
Sportpark de Akkeren	0	-28	0	-28	0	-28	0	-27	0	-27
Kunstgrasveld Talentencampus	0	-62	0	-62	0	-61	0	-60	0	-60
Kleedaccommodatie MOSA'14	0	0	0	-11	0	-10	0	-10	0	-10
Revitalisering Koppelsteeg	0	-15	0	-15	0	-15	0	-15	0	-15
Rusheuvel	0	-14	0	-14	0	-13	0	-13	0	-13
Investeringen openbare ruimte centrum	4	-42	0	-63	0	-63	0	-62	0	-62
Nieuwbouw hertenkamp	0	-4	0	-4	0	-4	0	-4	0	-3
Bouwkundige aanpassingen	0	-32	0	-31	0	-31	0	-31	0	-31
Museum Jan Cunen kapitaallasten investeringen mobiliteit	0	-32	0	-31	0	-31	0	-31	0	-31
Kapitaallasten bomen	330	0	330	-18	0	-27	0	-27	0	-27
Projecten VRI 2017	0	-57	0	-56	0	-56	0	-55	0	-55
Parkeergarage	0	-33	0	-33	0	-33	0	-33	0	-33
Fietsenstallingen	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7	0	-7
Gemeentehuis	0	-663	0	-657	0	-61	0	-593	0	-593
Bestemm res Ontmoeten Ussen	0	0	0	0	0	-9	0	-9	0	-9

Reserves	2021		2022		2023		2024		2025	
	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af	Bij	Af
Subtotaal	334	-1.326	330	-1.364	1710	-1.371	0	-1.291	0	-1.284
Totaal	334	-3.371	330	-3.270	330	-3.143	0	-2.930	0	-2.789

3. Budgettair neutrale wijzigingen

In de programma's staan in de tabel bij 'Wat mag het kosten?' budgettair neutrale wijzigingen. Dit zijn wijzigingen die niet inhoudelijk van aard zijn en per saldo geen geld kosten. Soms gaat het over wijzigingen binnen één programma, in andere gevallen zijn de wijzigingen programma-overstijgend. Volgens de voorschriften van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) moeten we deze wijzigingen zichtbaar maken en rapporteren.

Dat doen we op de volgende manier:
In de programma's waarbij budgettair neutrale wijzigingen voorkomen hebben we in de tabel bij onderdeel 'Wat mag het kosten?' steeds één totaalregel opgenomen. In deze bijlage staat het totaaloverzicht, waarbij we wijzigingen boven de € 100.000 toelichten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Programma 1. Zorg en welzijn	-4	274	274	274	274
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	-248	-427	-431	-421	-410
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur	77	151	183	171	183
Programma 4. Dynamisch stadscentrum	0	0	0	0	0
Programma 5. Zuinig op ons klimaat	-5	381	379	507	526
Programma 6. Vitale economie	0	11	15	15	15
Programma 7. Mobiliteit	1	18	42	-57	-49
Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss	-91	-190	-112	-90	-90
Programma 9. Veilige omgeving	-12	60	60	60	60
Programma 10. Besturen in verandering van tijden	277	536	376	305	448
Programma 11. Financieel solide	7	-814	-785	-765	-956
Totaal wijzigingen	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Toelichting wijzigingen boven de € 100.000

De belangrijkste wijzigingen zijn:

- We hebben de activiteit 'Invoering Wet Verplichte GGZ' verplaatst van het product 'Wmo beschermd wonen' naar het product 'Wmo collectieve voorzieningen'. Dat past beter bij de aard van de activiteit. We hebben dit ook in de primitieve begroting aangepast zodat we bij het opstellen van jaarrekening 2021 de juiste cijfers met elkaar kunnen vergelijken.
- Op verzoek van regiogemeenten is besloten om de jaarlijkse subsidie van € 11.949 aan Veilig Thuis via de contractering (inkoop) van de jeugdzorg te laten lopen. Hierdoor is de subsidie van € 0,13 per inwoner aan Veilig Thuis per 2021 vervallen. Het betreft een overheveling van budget Veiligheid naar Jeugdhulp en verloopt budgettair neutraal.

- Vanuit het Rijk hebben we een voorschot van € 778.165 ontvangen voor de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo). Het totaal ontvangen voorschot Tozo 2021 komt hiermee uit op € 4,4 miljoen. Ook ontvangen we middelen voor de uitvoering van de regeling. We hebben op dit moment nog geen zicht op de totale kosten voor Tozo. Feitelijke afrekening met het Rijk vindt plaats op basis van werkelijk gemaakte uitkeringslasten en vaste vergoedingen per genomen besluit voor Tozo levensonderhoud en Tozo bedrijfskredieten.
- Vanuit het Rijk ontvangt centrumgemeente 's-Hertogenbosch geld voor de uitvoering van taaltrajecten in de regio Noordoost-Brabant. Deze trajecten worden uitgevoerd vanuit de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB). In het Regionaal Educatieplan hebben we afspraken gemaakt over hoe we dit geld verdelen over de regio. Eén van de afspraken is om maximaal 40% van het budget te besteden aan non-formele educatie. Dat zijn opleidingen die niet afgesloten worden met een erkend diploma. De gemeente Oss ontvangt het geld voor deze non-formele trajecten vanuit 's-Hertogenbosch. Voor het jaar 2021 is dat een bedrag van € 144.060.
- In de raad van 8 juli 2021 hebben we bij de Eerste financiële tussenrapportage 2021 gemeld dat we dit jaar € 100.000 vanuit het Nationaal Sportakkoord ontvangen. Daarbij hebben we toen € 50.000 voor de uitvoering van het Osse Sportakkoord bij het Sport Expertise Centrum (SEC) belegd. De overige € 50.000 hadden we toen nog niet toegewezen. We hebben besloten dit bedrag ook bij het SEC uit te zetten. Dit als extra impuls voor de ambities van het lokale sportakkoord. Deze extra gelden moeten er voor zorgen dat de negatieve effecten van de coronacrisis op de uitvoering van het lokale sportakkoord beperkt blijven. Daarnaast hebben we ook extra € 50.000 rijksbijdrage ontvangen voor Lokaal preventieakkoord. Door roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aan te pakken willen we de gezondheid bevorderen. Ook dit laten we lopen via het SEC en zij zullen dat in samenwerking met de GGD verder oppakken. Het geheel verloopt budgettair neutraal.
- Eind mei 2021 hebben we bij het Rijk, in het kader van de COVID-19 maatregelen, een beroep gedaan op de specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden. Dit als dekking van de exploitatietekorten die in 2020 zijn ontstaan bij zwembaden. Op basis daarvan heeft het Ministerie van VWS een voorlopige uitkering van bijna € 425.000 toegekend. Hierover dienen we bij de jaarrekening 2021 via SiSa verantwoording af te leggen. Op grond van deze voorlopige toekenning verstrekken we het Golfbad Oss deze ontvangen compensatie. Per saldo kost het de gemeente geen geld.
- Van het Rijk krijgen we voor de uitvoering van de subsidieregeling RREW een bedrag van € 394.700. We nemen deze inkomsten en de kosten die we hiervoor gaan maken op in onze begroting.
- We hebben dit jaar tot nu toe een bedrag van € 44.300 ontvangen als kwaliteitsbijdrage voor de compensatie van natuur van twee initiatiefnemers. Deze bijdragen zijn compensatievergoedingen om het natuurverlies te compenseren. We storten dit in de reserve groenfonds landelijk gebied.
- Voor zwerfafval maken we jaarlijks kosten en ontvangen we subsidie van het afvalfonds. We passen dit administratief aan in de begroting. Het gaat om € 106.000.
- We hebben het beheerplan voor bodem geactualiseerd. We verrekenen dit met de reserve Bodemsanering. Het effect hiervan is beperkt, en verloopt neutraal.
- In 2017 heeft de raad besloten om een bijdrage voor promotie en branding aan het Pivot Park 2.0 te geven voor een duur van 8 jaar van € 25.000. Dit stopt in het jaar 2025. We haalden deze bijdrage uit de reserve economie. We draaien deze jaarlijkse onttrekking terug vanaf 2025.
- We besteden € 50.000 voor de aanpassing van twee woonwagenstandplaatsen. We betalen dit uit de reserve Woonwagens. De standplaatsen staan momenteel leeg waardoor het nu het moment is om het voorzieningengebouw en de bestrating aan te passen. Hierna zullen de standplaatsen opnieuw worden verhuurd.
- We werven een coördinator om educatie over duurzaamheid, klimaat-, natuur- en milieu thema's breed gaat opzetten. We betalen dit uit het budget Slabroek/NEC omdat de subsidie en afname onderwijsdiensten stopt. De formatie kost € 73.000 per jaar. Het lesgeld en educatiemateriaal kost 40.000 per jaar. We verschuiven budget van programma 5 naar programma 10.

- We verwachten dit jaar € 96.000 uit de reserve e-dienstverlening te besteden. De uitgaven hebben betrekking op de implementatie van een algemene leermodule voor privacy, het hybride werken als gevolg van COVID-19, herijking van het zaakgericht werken en modernisering van het zaaksysteem. In 2022 verwachten we € 40.000 uit te geven aan het zaaksysteem. Daarna is de reserve naar verwachting volledig besteed.
- We nemen voor het jaar 2025 van het vervangingsplan ICT nieuwe kapitaallasten op in de begroting. Deze extra kapitaallasten vangen we op door de vrijval van kapitaallasten vanuit de staat van activa. Hier zien we extra vrijval tussen de jaren 2024 en 2025.
- Bij de vaststelling van de jaarrekening 2020 in de raad van 8 juli 2021 is besloten om een deel van het jaarrekeningsaldo over te hevelen naar 2021 voor COVID-19 maatregelen. Hiervan had € 229.000 betrekking op compensatie toezicht en handhaving. Dit bedrag is bij de bestemming jaarrekeningresultaat volledig weggezet bij Veiligheid. Echter € 115.000 wordt ingezet voor Toezicht en Handhaving (Tor / Hor). Hierdoor hevelen we dit bedrag over naar IBOR toezicht en handhaving.
- De verwachting in 2020 was dat we € 50.000 zouden onttrekken in 2021 uit de reserve Participatiebevordering geraamd voor het teamontwikkelingstraject Werk en Inkomen. Door COVID-19 heeft dit project voor een groot deel stil gelegen. De huidige verwachting is dat we € 10.000 in 2021 gaan uitgeven. We passen de onttrekking uit de reserve Participatiebevordering daarom aan.
- De afdeling Werk en Inkomen, team Inkomen heeft de afgelopen jaren gewerkt aan werkwijzen volgend uit de experimenten/pilots (o.a. 'zelf aan het stuur op maat'). Deze werkwijzen zetten we in op 'meedoen'. Aangezien dit nu een structurele taak is, gaan we dit vanaf 2021 vorm geven in de vaste formatie binnen programma 10. De aanpassing in de formatie betreft een uitbreiding van 2 fte die we betalen uit het participatiebudget (programma 2).
- We hebben een voordeel vanuit de kostenverdeelstaat van een bedrag van € 500.000 doordat we meer kosten doorbelasten naar rendabele activiteiten. Een groot deel hiervan wordt veroorzaakt door reguliere loonstijging van 3,25% die is doorgevoerd. Deze stijging zetten we in als dekking voor de stelpost loon- en prijsontwikkeling.
- We zetten de reserve fiscale adviezen vanaf 2023 jaarlijks in voor in voor fiscale adviezen. In 2023 gaat het om een bedrag van € 17.000 en daarna vanaf 2024 een bedrag van € 20.000 totdat deze reserve leeg is.
- We moeten de directe uren die medewerkers besteden aan reguliere investeringsprojecten gaan activeren. Dit doen we omdat dit verplicht is vanuit de verslagleggingsvoorschriften. We doen dit wel terughoudend en op een administratief eenvoudige manier. Hierover is overeenstemming met de accountant. Het voordeel ontstaat omdat we nu deze personele kosten acitveren en afschrijven in plaats van direct op te nemen in de begroting. We verdelen de kapitaallasten over de verschillende kostenplaatsen, waar de directe uren op de investeringsprojecten betrekking op hebben.
- We onttrekken dit jaar incidenteel € 10.000 voor vitaliteitsbeleid uit de reserve organisatieontwikkelingen.
- Vanaf 2021 zet de afdeling W&I team Werk in op het nieuwe beleid van Bijstand naar Werk en van Bijstand naar Meedoen. Binnen team Werk zijn hiervoor twee consulenten Werk ingehuurd:
    - Een consulent t.b.v. extra re-integratietaken.
    - Een consulent met jobcoachtaken t.b.v. succesvolle plaatsingen en baanbehoud van werkenden met een arbeidsbeperking en een arbeidsdeskundige per.

  We betalen dit uit het participatiebudget (programma 2) en verplaatsen dit naar programma 10, het gaat om een bedrag van € 84.000 en 2021 en € 62.000 in 2022.
- De vaste formatie van team Kwaliteit en Ontwikkeling (afdeling Werk & Inkomen) is per 1 april 2021 uitgebreid met 0.5 fte applicatiebeheerder Stratech. We betalen dit onder andere uit het budget van overige baten en lasten uitkeringen (€ 11.242) (programma 2).
- We passen de begroting aan met indexeringen voor de volgende posten:
    - We passen de begroting aan vanwege indexeringen voor het onderhoud van de openbare ruimte. Voor de prijsstijgingen gaan we uit van de CBS indexen. Het gaat om een bedrag van ruim € 393.000. We halen dit uit de stelpost voor loon- en prijscompensatie. Verder stellen we de waterschapslasten bij op basis van tariefstijging.

- In de kadernota heeft de ODBN aangegeven dat de lonen en de prijzen vanaf 2022 stijgen met 1,5%. Dit betekent dat onze kosten voor de basis- en verzoektaken die de ODBN voor ons verzorgd ook verhoogd worden. Het gaat om een bedrag van € 32.750. Dit betalen we uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
- We passen van een aantal verenigingen en instellingen de subsidie aan. De aanpassingen zijn o.a. een gevolg van dat er geen subsidieaanvraag is ingediend, gewijzigde aantallen en/of indexering van de subsidie. Sommige zaken hebben een incidenteel karakter en enkele kennen een structurele doorwerking. Voor 2021 is het financieel voordeel in totaal € 11.058 en voor de jaren 2022 t/m 2024 circa € 3.500 per jaar. Uiteindelijk bedraagt vanaf 2025 het structureel voordeel nog € 2.290. We verrekenen dit met de stelpost loon- en prijscompensatie.
- We verhogen het budget voor het signaleringssysteem Zorg voor Jeugd met € 3.679 in verband met prijsindexering.
- Voor loon- en prijsstijgingen verhogen we de gemeentelijke bijdragen 2022 aan diverse gemeenschappelijke regelingen. Dit betreffen de GGD Hart voor Brabant, het Brabants Historisch Informatie Centrum, het Werkvoorzieningschap en de Veiligheidsregio Brabant Noord. De extra indexeringskosten van deze GR's bedragen € 170.213. We betalen dit uit de stelpost loon- en prijscompensatie.
- Daarnaast worden ook de kosten van het Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Noordoost geïndexeerd in 2022. De verhoging is € 3.569 en betalen we ook uit de stelpost loon- en prijscompensatie.

.

4. Uitkomst septembercirculaire 2021

Samenvatting

In deze bijlage geven we een totaaloverzicht van de uitkomsten van de septembercirculaire 2021. We beginnen met een samenvattend overzicht in de tabel. Daarna lichten we elk onderwerp toe. In het tweede deel van de bijlage geven we een nadere analyse van de uitkomsten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Septembercirculaire 2021	**-3.341**	**-11.943**	**-8.683**	**-8.210**	**-8.252**
Af te zonderen posten					
Extra loon- en prijsstijgingen 2022	0	610	910	1.210	1.510
Integratie uitkeringen sociaal domein:					
- Extra gelden jeugdzorg 2021	291				
- Extra gelden jeugdzorg 2022		2.798	1.620	1.253	812
- Beschermd wonen	830	-554	-626	-630	-623
- Maatschappelijke opvang	-11	22	22	22	22
- Participatie	-56	-55	-87	-119	-156
COVID-19: TONK	984				
COVID-19: lokale cultuur	252				
COVID-19: re-integratie bijstandsgerechtigden		188			
COVID-19: schuldenbeleid en bijzondere bijstand		223			
Gezond in de stad		125			
Implementatie breed offensief	75				
Toezicht en handhaving gastouderschap		30	30	30	30
Landelijke structuur interventieteams		12	12	12	12
Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen		14	13	13	13
Totaal af te zonderen posten	**2.365**	**3.413**	**1.894**	**1.791**	**1.620**
Netto ontwikkeling	**-976**	**-8.530**	**-6.789**	**-6.419**	**-6.632**

Saldo septembercirculaire 2021

De septembercirculaire 2021 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten:

- 2021: € 3,3 miljoen positief
- 2022: € 11,9 miljoen positief
- 2023: € 8,7 miljoen positief
- 2024: € 8,2 miljoen positief
- 2025: € 8,3 miljoen positief.

Af te zonderen posten

Extra loon- en prijsstijgingen 2022 en volgende jaren
In de meicirculaire hebben we rekening gehouden met een verwachte loon- en prijsstijging voor het jaar 2022 van 2%. Het Centraal Planbureau verwacht destijds dat de inflatie zou dalen, maar geven nu aan dat de verwachte loonstijging voor de sector overheid zal uitkomen op 3,1%. Op dit moment hebben we als gemeente vanaf 1-1-2021 geen nieuwe CAO meer.
Vandaar dat we voor de begroting 1,1% extra willen reserveren voor loonontwikkeling. Dit is een bedrag van jaarlijks € 610.000. Vanaf 2023 ramen we jaarlijks € 300.000 cumulatief extra voor loon- en prijsstijging.

Extra gelden Jeugdzorg 2021
We ontvangen in 2021 € 291.000 extra voor acute problemen in de jeugdzorg. Dit bovenop de € 2.448.000, die we in mei al hebben ontvangen. Dit geld was gereserveerd voor regionale coördinatie en landelijke informatievoorziening door de VNG ten aanzien van de wachtlijsten, maar is slechts beperkt nodig. Vandaar dat dit via het gemeentefonds aan gemeenten wordt gegeven.

Extra gelden jeugdzorg 2022
We ontvangen € 7,2 miljoen extra in 2022. Voor de jaren erna mogen we rekening houden met 75% van de bedragen uit de hervormingsagenda Jeugd. We zetten het extra geld als eerste volledig in voor het afdekken van het jaarlijkse tekort (€ 4,4 miljoen). Dit betekent dat deze gelden beschikbaar komen binnen de begroting voor andere posten. We zetten dan het resterende geld in voor Jeugdhulp. Dit voor alle jaren. Dit betekent € 2,8 miljoen extra in 2022. Dit bedrag loopt af tot € 0,8 miljoen extra in 2025.

Beschermd wonen
Het budget voor beschermd wonen wordt in 2021 verhoogd met € 830.000. Dit komt vooral door een correctie op de loon- en prijsontwikkeling. Voor de jaren erna wordt het budget juist verlaagd met jaarlijks circa € 0,6 miljoen. Dit komt doordat er meer cliënten zijn overgestapt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en er dus meer budget overgeheveld moet worden.

Maatschappelijke opvang
We ontvangen jaarlijks € 22.000 extra voor maatschappelijke opvang. Dit is een regionale taak.

Participatie
Het budget voor participatie wordt verlaagd met circa € 56.000 in 2021 en 2022. Dit loopt op tot € 156.000 in 2025. Dit heeft te maken met de afspraak dat het UWV structureel de no-riskpolis uitvoert voor de gehele gemeentelijke doelgroep banenafspraak en nieuw beschut werken.

COVID-19: TONK
Voor de 2e en laatste tranche voor de periode tot en met 30 september ontvangen we in 2021 een bedrag van € 984.000. De Tijdelijke Ondersteuning voor Noodzakelijke Kosten (TONK) is bedoeld voor huishoudens die door de huidige omstandigheden te maken hebben met een onvoorzienbare en onvermijdelijke terugval in hun inkomen, en die daardoor noodzakelijke (woon)kosten niet meer kunnen voldoen en waarvoor andere regelingen niet of onvoldoende soelaas bieden.

COVID-19: lokale cultuur
We ontvangen in 2021 € 252.000 extra voor de ondersteuning van lokale cultuur infrastructuur. Voor buurthuizen ontvangen we landelijk € 49.000, maar omdat we inschatten dat onze wekelijke kosten hoger zijn hebben we hiervoor een 3O-ontwikkeling opgenomen in de programmabegroting.

COVID-19: re-integratie bijstandsgerechtigden
We ontvangen in 2022 € 188.000 extra voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Dit is bedoeld om de dienstverlening op peil te houden en te intensiveren.

COVID-19: schuldenbeleid en bijzondere bijstand
We ontvangen in 2022 € 223.000 extra voor snelle hulp en ondersteuning aan mensen die te maken krijgen met schulden en armoedeproblematiek. Voor schuldenbeleid € 149.000 en voor bijzondere bijstand € 74.000.

Gezond in de stad
We ontvangen in 2022 een bedrag van € 125.000 voor het project Gezond in de stad.

Implementatie Breed offensief
We ontvangen in 2021 € 75.000 voor de uitvoering en implementatie van Breed offensief. Dit is een beoogde nieuwe wet met als doel processen te stroomlijnen en te harmoniseren om op die manier mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te krijgen. Deze wet is landelijk controversieel verklaard, maar een aantal onderdelen worden sowieso doorgezet. Het gaat daarbij om het stroomlijnen van de administratieve processen rondom loonkostensubsidie, het uniformeren van de loonwaardebepaling en werkgeversdienstverlening.

Toezicht en handhaving gastouderopvang
We ontvangen vanaf 2022 jaarlijks € 30.000 in verband met de intensivering van toezicht en handhaving van de gastouderopvang.

Landelijke structuur interventieteams
We ontvangen vanaf 2022 jaarlijks € 12.000 voor ondersteuning van de landelijke structuur interventieteams. Deze teams werken aan terugdringen belasting- en premiefraude, toeslagenfraude, uitkeringsfraude e.d.

Rijksvaccinatieprogramma HPV mannen
Voor dit vaccinatieprogramma ontvangen we vanaf 2022 jaarlijks € 13.000.

Analyse op hoofdlijnen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Samen de trap op/ af	-558	-3.026	-2.632	-2.255	-2.465
Extra gelden jeugdzorg eerdere tekorten		-4.370	-4.370	-4.370	-4.370
Korting apparaatskosten gemeenten		-1.362			
Plafond BTW compensatiefonds	-461				
Overige Rijksontwikkelingen	43	228	213	206	203
Totaal	**-976**	**-8.530**	**-6.789**	**-6.419**	**-6.632**

Samen de trap op en af
De ontwikkeling van de algemene uitkering hangt voor een belangrijk deel af van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap op en af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering.
Bij het berekenen van het effect van het acres spelen de volgende zaken een rol:

- Het directe accres is in tegenstelling tot de meicirculaire hoger door een hogere loon- en prijsontwikkeling.
- Extra rijksuitgaven bijvoorbeeld op het gebied van klimaat en de kindertoeslagaffaire.

Extra gelden jeugdzorg eerdere tekorten

We hebben een voordeel voor de reguliere begroting van € 4,4 miljoen. Het extra geld voor jeugdzorg zetten we structureel volledig in voor het afdekken van het jaarlijkse tekort (€ 4,4 miljoen). Dit betekent dat deze gelden beschikbaar komen binnen de begroting voor andere posten.

Plafond BTW compensatiefonds

Gemeenten kunnen (voor een groot deel) kosten van BTW declareren bij het BTW compensatiefonds. Dit fonds heeft landelijk gezien een plafond. Wordt er minder BTW gedeclareerd, dan wordt het verschil toegevoegd aan de algemene uitkering. Wordt er meer BTW gedeclareerd dan wordt dit ten laste van de algemene uitkering gebracht. Er is een extra voorschot opgenomen wat voor ons € 461.000 voordelig uitvalt.
In de meerjarenbegroting gaan we uit van het landelijke gemiddelde over laatste 6 jaar wat steeds is uitgekeerd aan gemeenten.

Korting apparaatskosten opschaling gemeenten

In het vorige regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. Besloten is om deze korting voor het jaar 2022 te bevriezen. Dit levert een incidentele voordeel van € 1,4 miljoen.

Overige Rijksontwikkelingen

Binnen de overige Rijksontwikkelingen treden diverse effecten op door onder andere:

- Algemene suppletie korting sociaal domein
- Uitvoeringskosten sociale verzekeringsbank
- Diverse overige mutaties.

5. Financieel overzicht totale begroting

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

Producten	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Zorg en welzijn										
Jeugdwerk	977	-21	630	-21	616	-21	596	-21	589	-21
Jeugdzorg	34.411	-41	34.989	-41	33.821	-41	33.454	-41	33.013	-41
Wmo algemeen	1.072	-1.167	918	-1.280	918	-1.367	857	-1.367	857	-1.367
Wmo collectieve voorzieningen	14.189	-499	12.931	-427	12.396	-427	12.399	-427	12.399	-427
Wmo begeleiding en dagbesteding	11.275	0	11.037	0	11.057	0	11.057	0	11.057	0
Wmo beschermd wonen	14.683	0	20.903	0	20.971	0	17.833	0	17.839	0
Wmo individuele voorzieningen	14.268	-237	14.286	-252	14.272	-252	14.272	-252	14.272	-252
Gezondheidszorg	3.442	-29	3.514	-29	3.514	-29	3.514	-29	3.515	-29
Totaal programma	**94.317**	**-1.995**	**99.209**	**-2.051**	**97.565**	**-2.138**	**93.983**	**-2.138**	**93.541**	**-2.138**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Inkomensregelingen	39.560	-31.172	34.260	-26.763	34.186	-26.763	34.186	-26.763	34.186	-26.763
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.014	-3.249	6.465	-3.600	6.112	-3.246	5.617	-2.752	5.607	-2.752
Minimabeleid	1.325	0	1.480	0	1.480	0	1.480	0	1.480	0
Onderwijshuisvesting	5.196	-169	4.939	-169	4.612	-236	5.340	-236	5.701	-236
Begeleide participatie	17.592	0	17.098	0	16.563	0	15.769	0	15.230	0
Arbeidsparticipatie	5.030	-557	5.357	0	5.420	0	5.567	0	5.740	0
Schuldhulpverlening	1.227	-16	1.187	-16	1.169	-16	1.169	-16	1.169	-16
Totaal programma	**75.944**	**-35.163**	**70.787**	**-30.547**	**69.543**	**-30.261**	**69.129**	**-29.767**	**69.114**	**-29.767**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Kunst en cultuur	5.667	-10	4.317	-10	4.260	-10	4.258	-10	4.230	-10
Sportaccomodaties	5.124	-1.357	5.271	-1.493	5.256	-1.493	5.392	-1.493	5.481	-1.493
Overige voorzieningen	77	-37	143	-37	120	-37	120	-37	120	-37
Sportbeleid en activeringr	3.976	-851	3.179	-276	2.949	-276	2.949	-276	2.949	-276
Sociaal-cultureel werk	3.408	-281	4.045	-581	4.003	-581	4.199	-581	3.831	-581
Media	2.300	0	2.353	0	2.353	0	2.353	0	2.353	0
Musea	97	-80	137	-80	97	-80	96	-80	96	-80
Kermissen	76	0	159	-199	159	-199	159	-199	159	-199
Totaal programma	**20.724**	**-2.616**	**19.604**	**-2.676**	**19.198**	**-2.676**	**19.527**	**-2.676**	**19.221**	**-2.676**
Programma 4. Dynamisch stadscentrum										
Centrumontwikkeling algmeen	1.426	0	1.234	-210	1.019	-210	623	-210	479	-210
Herontwikkeling Walkwartier	3.021	-2.893	811	-636	406	-213	861	0	1.102	-241
Totaal programma	**4.448**	**-2.893**	**2.045**	**-846**	**1.425**	**-423**	**1.484**	**-210**	**1.581**	**-451**

bedragen x € 1.000

Producten	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 5. Zuinig op ons klimaat										
Milieubeheer	1.848	0	2.042	0	1.975	0	1.975	0	1.957	0
Openbaar groen	7.101	-191	7.645	-85	7.738	-85	7.848	-85	7.908	-85
Projecten milieu en buitengebied	2.576	-674	2.616	0	1.716	0	1.716	0	1.716	0
Wegen, straten en pleinen	9.713	-838	9.988	-472	9.925	-472	9.607	-472	9.758	-472
Afvalverwijdering particulieren	11.632	-15.821	13.214	-15.918	13.200	-15.901	13.196	-15.746	13.203	-15.755
Riolering	6.875	-8.204	6.969	-8.515	6.969	-8.545	6.969	-8.545	6.969	-8.545
Afvalverwijdering bedrijven	529	-558	600	-558	600	-558	600	-558	600	-558
Begraafplaatsen en crematoria	283	-204	291	-239	291	-239	291	-239	291	-239
Projecten openbare ruimte	551	0	417	0	417	0	417	0	417	0
Hondenwacht	340	-535	335	-535	335	-535	335	-535	335	-535
Totaal programma	**41.448**	**-27.025**	**44.117**	**-26.322**	**43.165**	**-26.335**	**42.953**	**-26.180**	**43.153**	**-26.189**
Programma 6. Vitale economie										
Economische ontwikkeling	1.538	0	1.550	0	1.550	0	1.350	0	1.325	0
Haven	992	-548	906	-548	936	-548	935	-548	935	-548
Markten	98	-63	80	-93	80	-93	80	-93	80	-93
Overige bedrijfsmatige activiteiten	15.414	-12.938	-4.011	3.436	6.899	-6.970	575	-468	575	-468
Industrieterreinen	21.075	-26.688	2.325	-3.669	2.189	-3.698	553	-933	553	-933
Totaal programma	**39.116**	**-40.238**	**849**	**-875**	**11.654**	**-11.309**	**3.493**	**-2.042**	**3.467**	**-2.042**
Programma 7. Mobiliteit										
Parkeren	2.089	-1.181	2.263	-2.271	2.276	-2.316	2.177	-2.578	2.222	-2.617
Verkeer	1.823	-41	1.614	-36	1.853	-36	1.731	-36	1.718	-36
Totaal programma	**3.912**	**-1.222**	**3.877**	**-2.307**	**4.129**	**-2.352**	**3.908**	**-2.614**	**3.940**	**-2.653**
Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss										
Strategische projecten/samenwerking	1.599	0	1.383	0	593	0	593	0	593	0
Volkshuisvesting	4.030	-2.999	4.477	-3.002	4.477	-3.002	4.477	-3.002	4.477	-3.002
Evenementen en stadspromotie	800	0	887	0	839	0	839	0	839	0
Woningbouwcomplexen	14.982	-18.201	5.695	-8.002	3.400	-4.661	1.831	-2.841	1.101	-1.712
Recreatie en toerisme	977	-38	1.220	-24	889	-22	817	-38	816	-38
Ruimtelijke ordening	3.794	-381	2.951	-336	2.772	-336	2.637	-336	2.637	-336
Totaal programma	**26.182**	**-21.619**	**16.614**	**-11.364**	**12.970**	**-8.022**	**11.193**	**-6.218**	**10.463**	**-5.088**
Programma 9. Veilige omgeving										
Integrale veiligheid	1.204	-12	789	-12	789	-12	789	-12	789	-12
Toezicht en handhaving openbare orde	2.186	-80	1.557	-80	1.557	-80	1.557	-80	1.557	-80
Veiligheidsregio	5.325	0	5.640	0	5.640	0	5.640	0	5.640	0
Totaal programma	**8.715**	**-92**	**7.985**	**-92**	**7.985**	**-92**	**7.985**	**-92**	**7.985**	**-92**

bedragen x € 1.000

Producten	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 10. Besturen in verandering van tijden										
College	1.261	0	1.146	0	1.146	0	1.146	0	1.146	0
Dienstverlening	2.626	-1.170	2.107	-1.020	2.036	-960	2.246	-1.520	2.246	-1.520
Overhead	34.199	-3.485	33.744	-3.140	33.748	-3.100	33.027	-2.961	33.064	-2.942
Verkiezingen	379	0	135	0	110	0	110	0	110	0
Rekenkamer	50	0	50	0	50	0	50	0	50	0
Wijkgericht werken	1.396	-110	1.236	0	1.236	0	1.236	0	1.236	0
Raad en raadscommissies	1.469	0	1.452	0	1.452	0	1.452	0	1.452	0
Saldo kostenplaatsen	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0	-1.100	0
Totaal programma	**40.280**	**-4.765**	**38.771**	**-4.160**	**38.679**	**-4.060**	**38.168**	**-4.481**	**38.205**	**-4.462**
Programma 11. Financieel solide										
Onvoorzien	146	0	300	0	300	0	300	0	300	0
Dividend en Winstuitkering	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100	0	-100
OZB belasting	1.497	-21.384	1.682	-21.820	1.500	-21.820	1.510	-21.890	1.539	-21.890
Treasury	541	-942	-82	-1.097	-165	-1.077	-217	-1.058	-191	-1.043
Overige belastingen	5	-202	5	-302	5	-302	5	-302	5	-302
Reserveringen	54	0	54	0	54	0	54	0	54	0
Algemene baten en lasten	220	-702	2.397	-678	2.652	-685	2.879	-687	3.211	-689
Algemene uitkering	0	-194.840	0	-200.976	0	-195.645	0	-194.778	0	-195.627
Totaal programma	**2.463**	**-218.170**	**4.356**	**-224.972**	**4.347**	**-219.628**	**4.532**	**-218.815**	**4.919**	**-219.651**
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**357.549**	**-355.798**	**308.215**	**-306.212**	**310.661**	**-307.296**	**296.355**	**-295.231**	**295.589**	**-295.208**

bedragen x € 1.000

Producten: mutaties in reserves	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1. Zorg en welzijn										
Wmo collectieve voorzieningen	0	-1.426	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo individuele voorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wmo beschermd wonen	6.800	-3.967	0	-3.796	0	-3.333	0	0	0	0
Wmo algemeen	0	-160	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdzorg	0	-1.180	0	0	0	0	0	0	0	0
Jeugdwerk	0	-37	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**6.800**	**-6.770**	**0**	**-3.796**	**0**	**-3.333**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs										
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-170	0	-26	0	-26	0	-26	0	-26
Onderwijshuisvesting	0	-348	0	-162	0	-37	0	-36	0	-36
Minimabeleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	157	0	0	0	0	0	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

Producten	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Inkomensregelingen	0	-26	0	0	0	0	0	0	0	0
Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Schuldhulpverlening	0	-24	0	-6	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**157**	**-568**	**0**	**-194**	**0**	**-63**	**0**	**-62**	**0**	**-62**
Programma 3. Ontmoeten, sport en cultuur										
Sportaccomodaties	0	-172	0	-206	0	-179	0	-162	0	-159
Kunst en cultuur	997	-424	0	-28	300	-28	300	-28	0	0
Musea	0	-32	0	-71	0	-31	0	-31	0	-31
Sociaal-cultureel werk	3.135	-642	12	-1.032	1.722	-2.641	12	-715	12	-364
Sportbeleid en activeringr	0	-274	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige voorzieningen	0	0	0	-20	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**4.132**	**-1.544**	**12**	**-1.357**	**2.022**	**-2.879**	**312**	**-935**	**12**	**-553**
Programma 4. Dynamisch stadscentrum										
Herontwikkeling Walkwartier	1.428	-42	600	-41	600	-41	0	-41	0	-40
Centrumontwikkeling algmeen	2.000	-857	650	-645	650	-435	0	-69	0	0
Totaal programma	**3.428**	**-899**	**1.250**	**-686**	**1.250**	**-476**	**0**	**-109**	**0**	**-40**
Programma 5. Zuinig op ons klimaat										
Openbaar groen	330	-441	330	-628	0	-49	0	-49	0	-49
Wegen, straten en pleinen	0	-321	0	-658	0	-44	0	-44	0	-44
Projecten milieu en buitengebied	0	-410	900	-900	0	0	0	0	0	0
Afvalverwijdering particulieren	662	0	150	0	150	0	0	0	0	0
Riolering	0	-389	0	-204	0	-174	0	-174	0	-174
Projecten openbare ruimte	0	-353	0	0	0	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Milieubeheer	0	-10	0	-82	0	-115	0	-115	0	-97
Totaal programma	**992**	**-1.924**	**1.380**	**-2.473**	**150**	**-383**	**0**	**-382**	**0**	**-364**
Programma 6. Vitale economie										
Industrieterreinen	5.226	-16	963	-16	1.127	-16	0	-16	0	-16
Overige bedrijfsmatige activiteiten	98	-2.467	684	0	179	0	0	0	0	0
Haven	0	-105	1.500	0	0	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	-178	0	-125	0	-125	0	-25	0	0
Totaal programma	**5.324**	**-2.765**	**3.147**	**-140**	**1.305**	**-140**	**0**	**-40**	**0**	**-15**
Programma 7. Mobiliteit										
Parkeren	245	-163	245	-442	245	-372	245	-40	245	-40
Verkeer	250	-230	250	-91	250	-70	250	-70	250	-69
Totaal programma	**495**	**-393**	**495**	**-533**	**495**	**-443**	**495**	**-110**	**495**	**-109**

bedragen x € 1.000

Producten	2021		2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss										
Ruimtelijke ordening	544	-598	0	-34	0	0	0	0	0	0
Woningbouwcomplexen	3.221	-5.701	20.423	-18.177	1.203	-3	953	-3	1.300	0
Volkshuisvesting	0	-233	350	0	0	0	0	0	0	0
Evenementen en stadspromotie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Strategische projecten/samenwerking	190	-1.213	0	-937	0	-147	0	-147	0	-147
Recreatie en toerisme	0	-4	500	-449	0	-41	0	-4	0	-3
Totaal programma	**3.956**	**-7.748**	**21.273**	**-19.597**	**1.203**	**-191**	**953**	**-153**	**1.300**	**-151**
Programma 9. Veilige omgeving										
Veiligheidsregio	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Integrale veiligheid	0	-231	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**0**	**-231**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Programma 10. Besturen in verandering van tijden										
Overhead	916	-3.503	1.544	-1.047	35	-758	35	-153	35	-26
College	103	0	103	0	103	0	103	0	103	0
Raad en raadscommissies	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	-45	0	-40	0	0	0	0	0	0
Wijkgericht werken	0	-73	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**1.019**	**-3.621**	**1.647**	**-1.087**	**138**	**-758**	**138**	**-153**	**138**	**-26**
Programma 11. Financieel solide										
Reserveringen	0	-2.707	0	-2.563	0	-2.423	0	-2.231	0	-2.097
Treasury	1.109	0	1.050	0	1.061	0	1.069	0	1.063	0
Dividend en Winstuitkering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OZB belasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma	**1.109**	**-2.707**	**1.050**	**-2.563**	**1.061**	**-2.423**	**1.069**	**-2.231**	**1.063**	**-2.097**
TOTAAL MUTATIES RESERVES	**27.410**	**-29.169**	**30.255**	**-32.428**	**7.624**	**-11.089**	**2.967**	**-4.177**	**3.008**	**-3.418**
RESULTAAT	**384.959**	**-384.967**	**338.469**	**-338.639**	**318.285**	**-318.385**	**299.322**	**-299.409**	**298.597**	**-298.626**

6. Financieel overzicht totale begroting volgens taakvelden

Het volgende overzicht laat de lasten en baten per programma zien, inclusief alle mutaties uit deze programmabegroting.

bedragen x € 1.000

	Taakvelden	2021		2022		2023		2024		2025	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	0. Bestuur en ondersteuning										
0.1	Bestuur	2.780	0	2.649	0	2.649	0	2.649	0	2.649	0
0.2	Burgerzaken	2.208	-1.140	1.695	-1.020	1.640	-960	1.850	-1.520	1.850	-1.520
0.4	Overhead	34.205	-3.485	33.750	-3.140	33.754	-3.100	33.033	-2.961	33.070	-2.942
0.5	Treasury	541	-1.042	-82	-1.197	-165	-1.177	-217	-1.158	-191	-1.143
0.61	OZB woningen	0	-12.425	0	-12.691	0	-12.691	0	-12.691	0	-12.691
0.62	OZB niet-woningen	0	-8.853	0	-9.024	0	-9.024	0	-9.095	0	-9.095
0.63	Parkeerbelasting	132	-1.003	185	-1.954	185	-1.999	302	-2.261	311	-2.300
0.64	Belastingen overig	2.047	-666	2.226	-919	2.044	-919	2.054	-919	2.084	-919
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-194.840	0	-200.976	0	-195.645	0	-194.778	0	-195.627
0.8	Overige baten en lasten	-681	-702	1.651	-678	1.907	-685	2.133	-687	2.465	-689
	Totaal groep	**41.233**	**-224.157**	**42.074**	**-231.597**	**42.013**	**-226.198**	**41.804**	**-226.069**	**42.237**	**-226.924**
	1. Veiligheid										
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	5.325	0	5.640	0	5.640	0	5.640	0	5.640	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	5.056	-202	3.854	-92	3.854	-92	3.854	-92	3.854	-92
	Totaal groep	**10.381**	**-202**	**9.493**	**-92**	**9.493**	**-92**	**9.493**	**-92**	**9.493**	**-92**
	2. Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1	Verkeer en vervoer	11.661	-879	11.667	-508	11.843	-508	11.379	-508	11.516	-508
2.2	Parkeren	1.957	-178	2.078	-317	2.091	-317	1.876	-317	1.911	-317
2.4	Economische havens en waterwegen	992	-548	906	-548	936	-548	935	-548	935	-548
2.5	Openbaar vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**14.610**	**-1.606**	**14.650**	**-1.374**	**14.870**	**-1.374**	**14.190**	**-1.374**	**14.362**	**-1.374**
	3. Economie										
3.1	Economische ontwikkeling	1.538	0	1.550	0	1.550	0	1.350	0	1.325	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	38.374	-41.231	-2.064	419	8.287	-9.592	111	-112	353	-353
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	98	-63	80	-93	80	-93	80	-93	80	-93
3.4	Economische promotie	81	-176	164	-432	164	-432	164	-432	164	-432
	Totaal groep	**40.090**	**-41.470**	**-270**	**-106**	**10.081**	**-10.117**	**1.705**	**-637**	**1.922**	**-878**
	4. Onderwijs										
4.2	Onderwijshuisvesting	5.196	-169	4.939	-169	4.612	-236	5.340	-236	5.701	-236
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.024	-3.232	6.541	-3.582	6.165	-3.229	5.671	-2.735	5.660	-2.735
	Totaal groep	**11.221**	**-3.401**	**11.480**	**-3.751**	**10.777**	**-3.466**	**11.010**	**-2.971**	**11.362**	**-2.971**

bedragen x € 1.000

	Taakvelden	2021		2022		2023		2024		2025	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1	Sportbeleid en activering	3.976	-851	3.179	-276	2.949	-276	2.949	-276	2.949	-276
5.2	Sportaccommodaties	5.185	-1.411	5.332	-1.547	5.317	-1.547	5.453	-1.547	5.543	-1.547
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	5.655	-10	4.309	-10	4.253	-10	4.250	-10	4.222	-10
5.4	Musea	420	-80	461	-80	421	-80	421	-80	420	-80
5.6	Media	2.509	0	2.574	0	2.552	0	3.244	0	3.244	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.343	-218	9.353	-98	9.066	-96	9.104	-112	9.164	-112
	Totaal groep	**26.088**	**-2.569**	**25.209**	**-2.010**	**24.558**	**-2.009**	**25.421**	**-2.024**	**25.543**	**-2.024**
	6. Sociaal Domein										
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	13.442	-689	13.660	-917	13.562	-917	13.742	-917	13.366	-917
6.2	Wijkteams	1.937	0	1.220	0	1.220	0	1.220	0	1.220	0
6.3	Inkomensregelingen	43.185	-31.203	37.845	-26.793	37.753	-26.793	37.693	-26.793	37.693	-26.793
6.4	Begeleide participatie	17.592	0	17.098	0	16.563	0	15.769	0	15.230	0
6.5	Arbeidsparticipatie	5.030	-557	5.357	0	5.420	0	5.567	0	5.740	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6.417	-237	5.804	-252	5.796	-252	5.796	-252	5.796	-252
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	19.412	-1.152	19.672	-1.265	19.687	-1.352	19.687	-1.352	19.687	-1.352
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	25.363	0	26.805	0	25.637	0	25.270	0	24.829	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	20.019	-113	25.113	-113	24.686	-113	21.548	-113	21.554	-113
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.786	0	2.786	0	2.786	0	2.786	0	2.786	0
	Totaal groep	**155.183**	**-33.951**	**155.362**	**-29.340**	**153.112**	**-29.427**	**149.080**	**-29.427**	**147.902**	**-29.427**
	7. Volksgezondheid en milieu										
7.1	Volksgezondheid	7.766	-70	7.692	-70	7.692	-70	7.692	-70	7.693	-70
7.2	Riolering	6.875	-8.204	6.969	-8.515	6.969	-8.545	6.969	-8.545	6.969	-8.545
7.3	Afval	12.161	-16.379	13.814	-16.476	13.800	-16.459	13.795	-16.304	13.803	-16.313
7.4	Milieubeheer	3.685	-674	3.820	0	2.853	0	2.853	0	2.835	0
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	283	-204	291	-239	291	-239	291	-239	291	-239
	Totaal groep	**30.770**	**-25.532**	**32.586**	**-25.301**	**31.605**	**-25.314**	**31.600**	**-25.159**	**31.590**	**-25.167**
	8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing										
8.1	Ruimtelijke ordening	7.831	-411	6.431	-336	5.247	-336	4.715	-336	4.571	-336
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	16.112	-19.500	6.720	-9.301	4.427	-5.960	2.859	-4.141	2.130	-3.011
8.3	Wonen en bouwen	4.030	-2.999	4.477	-3.002	4.477	-3.002	4.477	-3.002	4.477	-3.002
	Totaal groep	**27.973**	**-22.911**	**17.629**	**-12.640**	**14.151**	**-9.299**	**12.051**	**-7.479**	**11.178**	**-6.350**
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**357.549**	**-355.798**	**308.215**	**-306.212**	**310.661**	**-307.296**	**296.355**	**-295.231**	**295.589**	**-295.208**

bedragen x € 1.000

	Taakvelden - mutaties reserves	2021		2022		2023		2024		2025	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	0. Bestuur en ondersteuning										

bedragen x € 1.000

	Taakvelden	2021		2022		2023		2024		2025	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.1	Bestuur	103	0	103	0	103	0	103	0	103	0
0.4	Overhead	916	-3.503	1.544	-1.047	35	-758	35	-153	35	-26
0.5	Treasury	1.109	0	1.050	0	1.061	0	1.069	0	1.063	0
0.64	Belastingen overig	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0.8	Overige baten en lasten	0	-2.707	0	-2.563	0	-2.423	0	-2.231	0	-2.097
	Totaal groep	**2.127**	**-6.210**	**2.697**	**-3.611**	**1.199**	**-3.182**	**1.207**	**-2.384**	**1.201**	**-2.123**
	1. Veiligheid										
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2	Openbare orde en veiligheid	0	-304	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**0**	**-304**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	2. Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.1	Verkeer en vervoer	254	-653	250	-791	250	-156	250	-155	250	-154
2.2	Parkeren	245	-163	245	-442	245	-372	245	-40	245	-40
2.4	Economische havens en waterwegen	0	-105	1.500	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**499**	**-921**	**1.995**	**-1.233**	**495**	**-528**	**495**	**-195**	**495**	**-194**
	3. Economie										
3.1	Economische ontwikkeling	0	-178	0	-125	0	-125	0	-25	0	0
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	5.324	-2.467	1.647	0	1.305	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**5.324**	**-2.644**	**1.647**	**-125**	**1.305**	**-125**	**0**	**-25**	**0**	**0**
	4. Onderwijs										
4.2	Onderwijshuisvesting	0	-348	0	-162	0	-37	0	-36	0	-36
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	0	-170	0	-46	0	-26	0	-26	0	-26
	Totaal groep	**0**	**-517**	**0**	**-208**	**0**	**-63**	**0**	**-62**	**0**	**-62**
	5. Sport, cultuur en recreatie										
5.1	Sportbeleid en activering	0	-274	0	0	0	0	0	0	0	0
5.2	Sportaccommodaties	0	-172	0	-206	0	-179	0	-162	0	-159
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	997	-424	0	-28	300	-28	300	-28	0	0
5.4	Musea	0	-32	0	-71	0	-31	0	-31	0	-31
5.6	Media	1.424	-45	600	-40	600	0	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	330	-334	830	-1.077	0	-90	0	-52	0	-52
	Totaal groep	**2.751**	**-1.281**	**1.430**	**-1.422**	**900**	**-328**	**300**	**-273**	**0**	**-241**
	6. Sociaal Domein										
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	3.135	-976	12	-1.032	1.722	-2.641	12	-715	12	-364
6.2	Wijkteams	0	-1.180	0	0	0	0	0	0	0	0

bedragen x € 1.000

	Taakvelden	2021		2022		2023		2024		2025	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
6.3	Inkomensregelingen	0	-110	0	-6	0	0	0	0	0	0
6.4	Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	157	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	0	-231	0	0	0	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	6.800	-5.257	0	-3.796	0	-3.333	0	0	0	0
	Totaal groep	**10.092**	**-7.755**	**12**	**-4.834**	**1.722**	**-5.975**	**12**	**-715**	**12**	**-364**
	7. Volksgezondheid en milieu										
7.2	Riolering	0	-389	0	-204	0	-174	0	-174	0	-174
7.3	Afval	662	0	150	0	150	0	0	0	0	0
7.4	Milieubeheer	0	-420	900	-982	0	-115	0	-115	0	-97
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**662**	**-809**	**1.050**	**-1.186**	**150**	**-289**	**0**	**-289**	**0**	**-272**
	8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing										
8.1	Ruimtelijke ordening	2.734	-2.668	650	-1.616	650	-582	0	-216	0	-147
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.221	-5.827	20.423	-18.192	1.203	-18	953	-18	1.300	-15
8.3	Wonen en bouwen	0	-233	350	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal groep	**5.956**	**-8.728**	**21.423**	**-19.808**	**1.853**	**-600**	**953**	**-234**	**1.300**	**-163**
	SALDO VAN BATEN EN LASTEN	**27.410**	**-29.169**	**30.255**	**-32.428**	**7.624**	**-11.089**	**2.967**	**-4.177**	**3.008**	**-3.418**
	RESULTAAT	**384.959**	**-384.967**	**338.469**	**-338.639**	**318.285**	**-318.385**	**299.322**	**-299.409**	**298.597**	**-298.626**

7. Totaaloverzicht subsidies

Hierna geven we een overzicht van alle subsidieregelingen per programma en per product (bedragen in euro's).

Omschrijving	Begroting 2022
Programma 1. Zorg en Welzijn	
Gezondheidszorg	
R-1191 Stichting VPTZ Oss - Maasland	33.397
R-195 Subsidie dekkend netwerk AED's	55.000
Totaal Gezondheidszorg	**88.397**
Jeugdwerk	
R-1001 Jeugd- en jongerenactiviteiten	30.438
R-1002 Kindervakantieactiviteiten	25.828
R-1003 Plattelandsjongeren (KPJs)	8.747
R-1005 Wijkstichtingen Samenlevingsopbouw	47.062
R-1022 Scoutinggroepen	60.647
R-1046 NVIH/COC	7.000
R-1063 Sahelp	2.531
R-1075 ONS welzijn Straatspeeldag	3.750
R-1083 Projectbudget Jongerenraad	9.565
R-1095 Mondiale Bewustwording	2.623
R-1143 Jeugdorganisatie Aktie Fix	214
R-1145 Legaat van Cooth	6.219
R-1199 Mondiale Bewustwording	247
R-1209 Kinder Aktie Komite Ruwaard	10.053
R-1220 lening t Kempke Scout Ravenstein	4.610
R-1224 Eigen budget Jongerenraad	1.000
R-1229 Jeugdparticipatie	4.329
R-1236 Huurkosten Jongerenraad	9.798
R-167 St Dorpsblad Torenklanken	1.481
Totaal Jeugdwerk	**236.142**
Jeugdzorg	
R-178 Subsidie ONS welzijn jeugd	3.792.360
Totaal Jeugdzorg	**3.792.360**
Wmo algemeen	
R-1244 Instell Tegen Armoede	398.224
Totaal Wmo algemeen	**398.224**
Wmo collectieve voorzieningen	
R-100 Radar Antidiscriminatie	34.418
R-1023 EHBO-verenigingen	2.148
R-1026 Migrantenorganisaties	11.306
R-1027 Instellingen Beschermd Wonen	5.743
R-1028 Ouderenbonden	70.891
R-1050 Bureau Slachtofferhulp	17.885
R-1064 KBO-kring Oss	1.851

Omschrijving	Begroting 2022
R-1065 Maaslandgilde	3.447
R-1066 Seniorenraad (O.S.O.)	7.900
R-1072 Ypsilon regio Oss	5.061
R-1078 Woontussenvoorzieningen	6.354
R-1097 lokale afdelingen Zonnebloem	4.207
R-1109 Stichting Ons Klupke	454
R-1114 Lokale Activiteiten Novadic-Kentron	71.317
R-1137 Vluchtelingenwerk Oss	204.925
R-1195 Annevi	3.003
R-1200 Huurkosten (indirecte subs)	76.181
R-1214 handwerkgroepen ouderen	633
R-1215 Bonte Hoef / H.Hart	7.666
R-1223 verdeelplan Projecten WMO	7.120
R-1234 maatschappelijke dienstverlening	153.136
R-1249 NAH4US	2.500
R-1251 Adviesraad Sociaal Domein	90.000
R-179 Subsidie ONS welzijn volwassenen	5.132.563
R-180 Subsidie regionale activiteiten maatschappelijke opvang	562.403
R-184 Subsidie Indigo Dementie	60.000
R-190 Subsidies Proeftuin Ruwaard	1.221.097
Totaal Wmo collectieve voorzieningen	**7.764.209**
Totaal Programma 1. Zorg en Welzijn	**12.279.332**
Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	
R-1127 Volksuniversiteit	92.848
R-165 VVE Ravengaarde	4.309
Totaal Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**97.157**
Totaal Programma 2. Werk, Inkomen en Onderwijs	**97.157**
Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	
Kunst en cultuur	
R-1007 Gilden en Schutterijen	1.039
R-1008 Harmonieën en Fanfares	107.204
R-1009 Heemkundeverenigingen	27.532
R-1012 Opera en Operettevereniging	18.276
R-1014 Toneelgezelschappen	36.563
R-1016 Zelfstandige Zangkoren	16.772
R-1033 Orgelkring FC Smits	806
R-1034 Parochie MOO aanlichten kerk	130
R-1036 Rollend creatief (Megen)	1.485
R-1082 Fantastival	37.260
R-1088 Stimulering Kleine Verenigingen	26.347
R-1102 Popkollektief regio Oss	18.046
R-1125 Theater De Lievekamp	1.171.310

Omschrijving	Begroting 2022
R-1126 Muzelinck	881.915
R-1138 OKVO	34.587
R-1166 Genootschap Beeldende kunst	2.196
R-1196 Ravenst Molen Huren en Onderhoud	25.000
R-1206 Big Bands en Muziekkappellen	15.811
R-1217 Werkgroep Woord	5.789
R-1219 Interculturele activiteiten	4.058
R-1232 Stichting Reanimatie Oss	2.391
R-168 Verenigingen Molenaars	7.729
R-172 Subsidie Groene Engel	322.668
R-192 Subsidie Poëzie Podium	1.000
R-196 Subsidie stichting Veteranen Oss	1.500
R-198 Subsidie Drumband Dedico Demen	2.499
R-199 Subsidie St. Archeologie Maasland	5.459
R-200 Subsidie St. Smederij Verhoeven	1.187
Totaal Kunst en cultuur	**2.776.559**
Media	
R-1025 Sublokale Omroepen	22.605
R-1054 Omroep Maasland	294.153
R-1124 Openbare Bibliotheek Oss	2.020.730
Totaal Media	**2.337.488**
Sociaal-cultureel werk	
R-1018 Vrouwenorganisaties	8.380
R-1160 Acropolis Personeel	28.984
R-1161 Stichting Wijkcentrum Ruwaard	64.677
R-1165 Cursussen Vrouwenorganisaties	1.401
R-1256 Stichting Rechtswinkel Oss	12.600
R-127 Acropolis Huur	5.068
R-170 Subsidies Beheerstichtingen	64.306
Totaal Sociaal-cultureel werk	**185.416**
Sportbeleid en activeringsregelingen	
R-1030 Jeugdleden Sportverenigingen	73.414
R-1085 Stratenlopen c.a.	2.652
R-1090 sportstimulering ca	6.222
R-1136 Golfbad Exploitatie BV	1.701.300
R-1257 Sport Expertise Centrum	803.321
R-183 Sportbedrijf Talentencampus	60.378
R-189 Subsidie TOP Oss	4.055
Totaal Sportbeleid en activeringsregelingen	**2.651.342**
Totaal Programma 3. Ontmoeten, Sport en Cultuur	**7.950.805**
Programma 4. Dynamisch stadscentrum	
Centrumontwikkeling algemeen	
R-1254 Winterland	35.000

Omschrijving	Begroting 2022
R-197 Centrummanagement Living Statues	10.000
R-204 Subsidie St. Centrummanagement	80.000
Totaal Centrumontwikkeling algemeen	**125.000**
Totaal Programma 4. Dynamisch stadscentrum	**125.000**
Programma 5. Zuinig op ons klimaat	
Projecten milieu en buitengebied	
R-1135 Dierenopvang Maasland	238.360
R-186 Subsidie Platform Global Goals	10.000
R-203 Subsidie St Landerij VanTosse	14.000
Totaal Projecten milieu en buitengebied	**262.360**
Totaal Programma 5. Zuinig op ons klimaat	**262.360**
Programma 7. Mobiliteit	
Verkeer	
R-1029 Buurtbusverenigingen	5.896
R-202 Subsidie Stichting Maasveren	24.000
Totaal Verkeer	**29.896**
Totaal Programma 7. Mobiliteit	**29.896**
Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss	
Evenementen en stadspromotie	
R-1019 Carnavalsverenigingen	2.629
R-1020 Oranjecomitees	5.387
R-1021 St.Nicolaascomitees	2.476
R-1037 Herpen in woord en beeld	327
R-1038 Stichting Kiossk	7.771
R-1039 Stichting Oss Cultureel	11.597
R-1041 Werkgroep Cultuur	2.913
R-1079 Geschiedschrijving Oss	920
R-1080 Koningsdag Basisscholen	2.152
R-1096 Eenmalige Evenementen	79.124
R-1111 Stg-en Carnavalsvieringen	17.095
R-1112 Imkerverenigingen	323
R-1178 Het vierde beeld	3.647
R-173 Subsidie Maasdijk Marathon	15.500
Totaal Evenementen en stadspromotie	**151.861**
Recreatie en toerisme	
R-1061 Stichting Landschapsbeheer	5.461
R-1062 IVN	5.510
R-1067 De Beestenbergh	10.972
R-1068 Speeltuin Elckerlyc	53.931

Omschrijving	Begroting 2022
R-1198 Subsidie Je treft ’t in Oss	13.695
R-1250 lokale recreatie en toerisme	28.599
R-1261 Maasmeanders	16.000
Totaal Recreatie en toerisme	**134.168**
Totaal Programma 8. Aantrekkelijk wonen in Oss	**286.029**
Eindtotaal	**21.030.579**